ROMÂNIA
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
CABINETUL PREȘEDINTELUI

Palatul Parlamentului
Calea 13 Septembrie nr.2, Intrarea B1, Sectorul 5, 050725, București, România
Telefon: (+40-21) 313.25.31; Fax: (+40-21) 312.54.80
Internet: http:/www.ccr.ro E-mail: pres@ccr.ro

SENAT
PREȘEDINTE
Nr.I 2373
Data 19.09.2019

Dosarele nr.1135A/2019 și nr.1307A/2019

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
REGISTRATURĂ JURISDICȚIONALĂ
NR. 7160 / 19 SEP 2019

Domnului

TEODOR MELEȘCANU

PREȘEDINTELE SENATULUI

239/19.09.2019

Vă comunicăm, alăturat, în copie, Decizia Curții Constituționale nr.467 din 29 iulie 2019, definitivă și general obligatorie, prin care Curtea Constituțională a admis obiecția de neconstituționalitate formulată de un număr de 78 de deputați aparținând grupurilor parlamentare ale Partidului Național Liberal și Uniunii Salvați România și de Președintele României și a constatat că Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară, în ansamblul ei, este neconstituțională.

Vă asigurăm de deplina noastră considerație.

PREȘEDINTE,

PROF.UNIV.DR. VALER DORNEANU

ROMÂNIA
CURTEA CONSTITUŢIONALĂ

Dosarele nr.1135A/2019 şi nr.1307A/2019

DECIZIA nr.467
din 29 iulie 2019

referitoare la obiecţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor Legii pentru modificarea şi completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum şi pentru modificarea şi completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară

Valer Dorneanu - preşedinte
Cristian Deliorga - judecător
Marian Enache - judecător
Daniel Marius Morar - judecător
Mona-Maria Pivniceru - judecător
Gheorghe Stan - judecător
Livia Doina Stanciu - judecător
Elena Simina Tănăsescu - judecător
Varga Attila - judecător
Mihaela Senia Costinescu - magistrat-asistent şef

1. Pe rol se află soluţionarea obiecţiei de neconstituţionalitate a dispoziţiilor Legii pentru modificarea şi completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum şi pentru modificarea şi completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară, obiecţie formulată de un număr de 78 de deputaţi aparţinând grupurilor parlamentare ale Partidului Naţional Liberal şi Uniunii Salvaţi România, în temeiul art.146 lit.a) din Constituţie şi al art.15 din Legea nr.47/1992 privind organizarea şi funcţionarea Curţii Constituţionale.

2. Cu Adresa nr.2/3734 din 21 iunie 2018, secretarul general al Camerei Deputaţilor a trimis Curţii Constituţionale sesizarea formulată, care a fost înregistrată

la Curtea Constituţională cu nr.3379 din 25 aprilie 2019 şi constituie obiectul Dosarului nr.1135A/2019.

3. **În motivarea sesizării de neconstituţionalitate**, autorii formulează atât critici de neconstituţionalitate extrinsecă, cât şi critici de neconstituţionalitate intrinsecă.

4. Cu privire la *criticile de neconstituţionalitate extrinsecă*, referitor la principiul bicameralismului, autorii sesizării susţin că legea în forma trimisă la promulgare conţine un aport semnificativ cantitativ, dar mai ales calitativ al Camerei decizionale, Camera Deputaţilor, faţă de forma supusă dezbaterii primei Camere sesizate, Senatul. Astfel, întrucât prin Decizia Curţii Constituţionale nr.633 din 12 octombrie 2018 au fost declarate neconstituţionale 64 de dispoziţii ale legii supuse controlului de constituţionalitate, în procedura de reexaminare, Senatul, acţionând în limitele reexaminării impuse de decizia Curţii, a formulat amendamente pentru punerea de acord cu Constituţia a dispoziţiilor declarate neconstituţionale. Însă Camera Deputaţilor, în calitate de Cameră decizională, a eliminat 36 dintre amendamentele formulate de Senat. Or, invocând Decizia nr.718 din 8 noiembrie 2017, autorii sesizării apreciază că numărul ridicat de amendamente de eliminare formulate în Camera decizională „echivalează cu eliminarea primei Camere, în calitate de prim-legiuitor sau prim-cititor al legii şi transformarea Parlamentului într-unul unicameral, cel puţin sub aspect funcţional".

5. Analiza celor trei elemente imuabile ale principiului bicameralismului aplicate textului normativ conţinut de legea criticată demonstrează încălcarea principiului bicameralismului, deoarece legea se îndepărtează de voinţa originară a autorilor iniţiativei, are o formă cu un conţinut semnificativ diferit, adoptată de Camera decizională, faţă de forma adoptată de prima Cameră sesizată şi există o configuraţie semnificativ diferită sub aspect cantitativ, dar mai ales calitativ între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului. Prin urmare, legea este

neconstituţională în ansamblul său, încălcând dispoziţiile art.61 alin.(2) şi ale art.75 din Constituţie.

6. De asemenea, autorii susţin că „Legea pentru modificarea şi completarea Legii nr.286/2009 privind Codul penal, precum şi a Legii nr.78/2000 pentru prevenirea, descoperirea şi sancţionarea faptelor de corupţie (PL-x nr.406/2018)" a fost adoptată cu încălcarea dispoziţiilor art.69 alin.(2) din Regulamentul Camerei Deputaţilor, fapt care aduce atingere prevederilor art.l alin.(5) din Constituţie. Activitatea autorităţii legiuitoare este subsumată obligaţiei respectării normelor, fiind reglementată prin regulamentele proprii de organizare şi funcţionare. Respectarea dispoziţiilor regulamentare este fundamentală pentru buna desfăşurare a activităţii de legiferare în România, astfel încât orice lege trebuie adoptată în condiţii de deplină transparenţă, prin voinţa politică exprimată conform propriei conştiinţe a fiecărui membru al corpului legiuitor, după studiul aprofundat al normelor supuse dezbaterii parlamentare. Pentru formarea voinţei politice a fiecărui membru al Parlamentului, regulamentele parlamentare şi, în speţă, Regulamentul Camerei Deputaţilor prevăd un termen de 5 zile de la data la care comisia de specialitate avizează prin raport legea până la dezbaterea acesteia în şedinţa Camerei Deputaţilor, conform art.69 alin.(2). Această dispoziţie imperativă a fost încălcată cu privire la legea supusă controlului de constituţionalitate, deoarece legea a fost avizată de comisia specială raportoare în data de 23 aprilie 2019 şi în ziua următoare a fost dezbătută şi aprobată în şedinţa Camerei Deputaţilor. Aplicarea procedurii de dezbatere în şedinţa Camerei Deputaţilor în ziua următoare celei în care a fost avizată prin raport de comisia specială constituie o încălcare a Constituţiei, deoarece deputaţii care nu au fost membri ai comisiei nu au avut posibilitatea de a-şi forma opinia asupra propunerii legislative, adoptată cu amendamente de comisia specială, aflându-se în situaţia de a exercita un mandat imperativ. Termenul de 5 zile prevăzut de art.69 alin.(2) din Regulamentul Camerei Deputaţilor este imperativ indiferent dacă este aplicată procedura ordinară de dezbatere sau procedura de urgenţă. Acesta constituie o garanţie procedurală menită

să asigure exercitarea efectivă a mandatului reprezentativ, principiul potrivit căruia „plenul este suveran" neputând încălca aceste reguli şi nici dreptul parlamentarilor aflaţi în minoritate de a lua cunoştinţă şi de a dezbate în mod efectiv iniţiativele legislative.

7. Prin urmare, nerespectarea termenului procedural stabilit de art.69 alin.(2) din Regulamentul Camerei Deputaţilor a împiedicat Camera să-şi exercite funcţia de legiferare în mod efectiv, transformând actul decizional al votului într-o formalitate care lipseşte de efecte juridice norma cuprinsă în art.69 din Constituţie, care statuează că în exercitarea mandatului deputaţii şi senatorii sunt în serviciul poporului, orice mandat imperativ fiind nul.

8. Întrucât aceste norme regulamentare nu au fost respectate, autorii sesizării susţin că legea a fost adoptată cu încălcarea dispoziţiilor art.1 alin.(3) şi alin.(5) coroborate cu art.64 şi art.69 din Constituţie, ceea ce determină neconstituţionalitatea legii, în ansamblul său.

9. Potrivit art.30 alin.(1) lit.d) din Legea nr.24/2000, studiile de impact sunt obligatorii în cazul proiectelor de legi de importanţă şi complexitate deosebite, iar proiectul de lege de modificare a Codului de procedură penală intră, în mod evident, în această categorie. Prin neîntocmirea studiilor de impact în legătură cu modificările propuse sunt încălcate dispoziţiile legale menţionate, legea astfel adoptată nesocotind art.1 alin.(3) din Constituţie, care prevede că România este stat de drept, şi art.1 alin.(5) din Constituţie, care prevede că, în România, respectarea Constituţiei, a supremaţiei sale şi a legilor este obligatorie. Sunt invocate în susţinerea criticilor formulate considerentele Deciziei nr.104 din 6 martie 2018.

10. Cu privire la *criticile de neconstituţionalitate intrinsecă*, autorii sesizării susţin că eliminarea **art.I pct.5**, referitor la **art.8 alin.(2) din Codul de procedură penală**, constatat ca fiind neconstituţional prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, doar în ceea ce priveşte sintagma „sau procurori" din conţinutul tezei a doua a normei, contravine art.147 alin.(2) din Constituţie, referitor la limitele reexaminării

în controlul de constituționalitate *a priori,* precum și art.147 alin.(4), referitor la efectul general obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale.

11. Cu privire la **art.I pct.19**, referitor la **art.47 din Codul de procedură penală,** deși inițial a considerat că numai necompetența materială și după calitatea persoanei a instanței inferioare celei competente este de natură a leza drepturile procesuale ale inculpatului, și astfel se justifică și momentul procesual până la care poate fi reclamată încălcarea, dar și sancțiunea care intervine, respectiv nulitatea absolută, legiuitorul, cu încălcarea dreptului la un proces echitabil pentru toate părțile implicate, în componenta referitoare la termenul rezonabil, extinde inexplicabil sfera și sancțiunea, prezumând în mod absolut că o instanță superioară sau un organ de urmărire penală superior celui competent să soluționeze cauza ar fi „necompetent" profesional să participe la dezlegarea ei. În acest mod se tergiversează soluționarea cauzei penale, cu încălcarea art.6 din CEDO și art.21 alin.(3) din Constituție. De altfel, privitor la necompetența parchetelor, în cuprinsul Deciziei nr.302 din 4 mai 2017, Curtea Constituțională a precizat că nu poate fi de acceptat ca un parchet ierarhic inferior să efectueze sau să supravegheze urmărirea penală în cauze care, potrivit legii, sunt date în competența unui parchet ierarhic superior, confirmând astfel că numai necompetența organelor judiciare inferioare celor competente potrivit legii, poate constitui motiv de nulitate absolută.

12. Cu privire la **art.I pct.35,** referitor la **art.91 alin.(2) din Codul de procedură penală**, autorii obiecției susțin că dispoziția nou-introdusă reia *ad litteram* prevederea aflată în vigoare. Având în vedere jurisprudența Curții Constituționale care atribuie valențe constituționale normelor de tehnică legislativă prin raportare la art.1 alin.(5) din Constituție, autorii apreciază că norma criticată este neconstituțională.

13. **Art.I pct.36**, referitor la **art.91 alin.(2^1) din Codul de procedură penală**, care prevede că absența nejustificată a avocatului nu poate să atragă consecințe juridice în privința inculpatului, nu respectă exigențele de claritate și previzibilitate impuse de art.1 alin.(5) din Constituție, întrucât nu se poate stabili cu

exactitate care este scopul reglementării. Norma poate deschide calea unor interpretări abuzive, încurajând o practică în sensul neprezentării avocatului la termenul de judecată în scopul obținerii unei amânări a judecării procesului, ceea ce determină încălcarea art.21 alin.(3) din Constituție, referitor la dreptul la soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil.

14. În ceea ce privește **art.I pct.45**, care introduce **art.110 alin.(6) în Codul de procedură penală**, autorii susțin că dispoziția introdusă reia teza a doua a art.110 alin.(5) din cod, astfel că se creează un paralelism legislativ care încalcă art.1 alin.(5) din Constituție.

15. Cu privire la **art.I pct.48**, referitor la **art.116 alin.(2^1) din Codul de procedură penală**, autorii susțin că normele de procedură penală cuprind suficiente garanții menite să preîntâmpine ca vinovăția unei persoane să fie stabilită în mod determinant pe baza declarațiilor martorilor protejați sau amenințați. Unicul efect al reglementării va fi diminuarea probatorului din cauză, determinată de reticența unor martori din proces de a face declarații acuzatoare față de persoana care face obiectul cercetării penale, de teama unor posibile repercusiuni. Astfel, reglementarea încalcă principiul aflării adevărului, „adică dreptul la un proces echitabil al părții interesate în luarea în considerare a tuturor probelor administrate care contribuie la aflarea adevărului, şi principiul dreptății, consacrat de art.1 alin.(3) din Constituție ca o valoare supremă a statului de drept" (a se vedea Decizia nr.44 din 13 ianuarie 2009).

16. În ceea ce privește **art.I pct.51**, referitor la **art.125 din Codul de procedură penală**, condiționarea acordării statutului de martor amenințat de existența de probe sau indicii temeinice că viața, integritatea corporală, libertatea, bunurile sau activitatea profesională a martorului sau a unui membru de familie al acestuia ar fi puse în pericol creează un dezechilibru nejustificat între interesele suspectului/inculpatului şi cele ale martorului şi ale societății, în general. Astfel, art.125 încalcă prevederile constituționale ale art.1 alin.(3) privind statul de drept, în

componentele sale referitoare la apărarea ordinii publice şi a siguranţei publice, prin crearea unei stări de pericol pentru o serie de valori constituţionale.

17. **Art.I pct.55 şi pct.66**, referitoare la **art.138 alin.(12) şi art.153 alin.(1) din Codul de procedură penală**, prin modul mecanic în care legiuitorul a înţeles să înlocuiască sintagma „suspiciune rezonabilă" cu termenul „probe" sau cu sintagma „indicii temeinice" conduce la situaţii profund injuste, de natură a crea un dezechilibru nejustificat între interesele suspectului/inculpatului şi cele ale persoanei vătămate şi ale societăţii, în general. Astfel, se ajunge în situaţia absurdă în care, pentru a se putea desfăşura activităţile investigative, în scopul strângerii de probe, este necesară existenţa prealabilă de probe şi indicii temeinice privind săvârşirea infracţiunii, nemaifiind suficientă simpla suspiciune rezonabilă. Autorii sesizării consideră că sunt pe deplin aplicabile considerentele reţinute de Curtea Constituţională în Decizia nr.54 din 14 ianuarie 2009, respectiv că „prin eliminarea posibilităţii de probaţiune, se limitează dreptul persoanei vătămate prin infracţiune, şi nu numai al acesteia, de a se apăra pe cale judiciară, încălcându-se astfel principiul dreptului la apărare consacrat prin art.24 alin.(1) din Constituţie, ca şi principiile accesului la justiţie şi al dreptului la un proces echitabil, prevăzute de art.21 din Legea fundamentală."

18. Cu privire la **art.I pct.56**, referitor la **art.139 alin.(1) lit.a) din Codul de procedură penală**, autorii sesizării arată că supravegherea tehnică include procedee probatorii care presupun ingerinţe în dreptul la viaţă privată a unei persoane, drept protejat de dispoziţiile art.26 şi ale art.28 din Constituţie, însă legiuitorul, în reglementarea acestor mijloace probatorii intruzive, are obligaţia de a stabili un just echilibru între dreptul fundamental, care face obiectul limitării impuse de măsură, şi valoarea socială a cărei protecţie a determinat limitarea. Or, condiţionarea aplicării măsurii supravegherii tehnice de existenţa unor indicii temeinice, şi nu doar a suspiciunii rezonabile, cu privire la pregătirea sau săvârşirea unei infracţiuni, ca în prezent, este de natură a crea un dezechilibru nejustificat între interesele suspectului/inculpatului şi cele ale persoanei vătămate şi ale societăţii, în general.

Astfel, de cele mai multe ori, supravegherea tehnică este dispusă tocmai în vederea strângerii de probe şi indicii temeinice care să fundamenteze punerea în mişcare a acţiunii penale. Autorii fac trimitere la considerentele Deciziei nr.54 din 14 ianuarie 2009.

19. În ceea ce priveşte **art.I pct.57**, referitor la **art.139 alin.(3) din Codul de procedură penală**, din coroborarea alin.(3) şi alin.(3^1), rezultă că nu vor constitui mijloace de probă înregistrările realizate de părţi sau de subiecţii procesuali principali, atunci când acestea nu privesc propriile convorbiri sau comunicări şi nici nu sunt realizate în locuri publice, şi nici cele realizate de martori, chiar dacă privesc propriile convorbiri sau comunicări, dar care nu sunt realizate în locuri publice. Potrivit legii, o faptă se consideră săvârşită în public atunci când a fost comisă în condiţiile prevăzute de art.184 din Codul penal. Astfel, *exempli gratia*, înregistrarea realizată de un martor într-un loc neaccesibil publicului, de exemplu, domiciliul persoanei vătămate, nu va putea constitui mijloc de probă. Invocând Decizia nr.54 din 14 ianuarie 2009, autorii susţin că prin eliminarea posibilităţii de probaţiune se limitează dreptul persoanei vătămate prin infracţiune, şi nu numai al acesteia, de a se apăra pe cale judiciară, încălcându-se astfel principiul dreptului la apărare consacrat prin art.24 alin.(1) din Constituţie, precum şi principiile accesului la justiţie şi dreptului la un proces echitabil, prevăzute de art.21 din Legea fundamentală.

20. **Art.I pct.63**, care abrogă **art.146^1 alin.(5) din Codul de procedură penală**, încalcă dreptul la integritatea fizică a persoanei, prevăzut de art.22 alin.(1) din Constituţie, precum şi dreptul la un proces echitabil, procurorul nemaiputând obţine în condiţii de urgenţă date privitoare la tranzacţiile financiare efectuate sau care urmează a fi efectuate.

21. **Art.I pct.94**, referitor la **art.209 alin.(11) din Codul de procedură penală**, este lipsit de claritate, deoarece nu prevede dacă, în eventualitatea lipsei oricăror documente din interiorul materialului probator înmânat odată cu ordonanţa prevăzută la art.209 alin.(10) din cod, este atrasă nulitatea ordonanţei sau se consideră

neefectuată procedura înmânării acesteia, cu toate consecinţele legale de rigoare. Măsura obligării de către legiuitor a înmânării întregului material probator administrat este excesivă, deoarece implică un mare efort logistic. Or, amestecarea unor operaţiuni logistice de copiere şi îndosariere a materialului probator, operaţiuni care erau posibile şi în varianta actuală a Codului de procedură penală, dar în a cărui redactare nu aveau consecinţe procedurale, aduce neclaritate legii penale mai ales în condiţiile netratării distincte a efectelor unor eventuale omisiuni, din cauze obiective, a înmânării copiilor de pe materialul probator, şi poate conduce la tergiversarea procesului penal.

22. Cu privire la **art.I pct.109**, referitor la **art.223 alin.(1) din Codul de procedură penală**, autorii sesizării susţin că sintagma „indicii temeinice" nu este definită în niciun act normativ în vigoare, fiind lipsită de claritate şi de previzibilitate. Mai mult, în urma procedurii de examinare, dispoziţia propusă pentru alin.(2) al art.223 din Codul de procedură penală a fost eliminată, revenindu-se la forma în vigoare. Or, eliminarea dispoziţiei prevăzute la alin.(2) dă naştere unei necorelări în privinţa standardului de probă necesar pentru aplicarea măsurii arestării preventive, ceea ce încalcă principiul securităţii juridice, în componenta sa referitoare la claritatea şi previzibilitatea legii, consacrat de art.1 alin.(5) din Constituţie.

23. **Art.I pct.181**, referitor la **art.281 alin.(1) lit.b) din Codul de procedură penală**, contravine art.1 alin.(5), art.21 alin.(3) şi art.132 alin.(1) din Constituţie, întrucât nulitatea actelor efectuate de un organ de urmărire superior într-o cauză de competenţa unui organ de urmărire penală inferior este nejustificată faţă de principiul controlului ierarhic în baza căruia îşi desfăşoară activitatea procurorii, şi art.302 din Codul de procedură penală, care permite organului superior să efectueze acte de competenţa organului de urmărire penală inferior.

24. **Art.I pct.155**, referitor la **art.290 alin.(1^1) din Codul de procedură penală**, care limitează temporal beneficiul reducerii limitelor de pedeapsă ca urmare a depunerii unui denunţ, duce la descurajarea persoanelor care au cunoştinţă de săvârşirea unei infracţiuni de a sesiza organele judiciare, fapt care încalcă principiul

aflării adevărului, „adică dreptul la un proces echitabil al părţii interesate în luarea în considerare a tuturor probelor administrate care contribuie la aflarea adevărului, şi principiul dreptăţii, consacrat de art.1 alin.(3) din Constituţie ca o valoare supremă a statului de drept" (Decizia nr.54 din 14 ianuarie 2009). Autorii sesizării consideră că se impune reanalizarea constituționalității acestor dispoziții, care, în lumina Raportului M.C.V. [COM I2018/851] și a Avizului Comisiei de la Veneția, precum și a jurisprudenței Curții Constituționale care a reafirmat obligația statului român de a aplica M.C.V. și de a da curs recomandărilor stabilite în acest cadru, încalcă art.148 alin.(2) şi alin.(4) din Constituţie.

25. **Art.I pct.208**, referitor la **art.328 alin.(1^1) din Codul de procedură penală**, nu este previzibil, prin raportare la art.328 alin.(1) din cod, soluția normativă propusă fiind deja reglementată, deci generând un paralelism legislativ care încalcă art.1 alin.(5) din Constituție.

26. În fine, cu privire la **art.III,** care prevede că în toate situațiile în care Legea nr.135/2010 privind Codul de procedură penală se referă la judecătorul de cameră preliminară se va înțelege că referirea se face la instanța de judecată competentă potrivit legii, autorii sesizării susțin că procedeul ales de legiuitor pentru eliminarea dispozițiilor contrare noii concepții introduse de noua lege, constând în eliminarea funcției de verificare a legalității trimiterii ori netrimiterii în judecată și, pe cale de consecință, a procedurii camerei preliminare, nu respectă cerințele de claritate și previzibilitate impuse prin art.1 alin.(5) din Constituție. Prin modul în care a procedat, legiuitorul a omis faptul că unele dintre aceste dispoziții nu cuprind referiri doar la judecătorul de cameră preliminară, ci și la procedura camerei preliminare, referiri care vor rămâne în fondul activ al legislației. Prin urmare, art.III din lege contravine principiului securității juridice, în componenta sa referitoare la claritatea și previzibilitatea legii, consacrat la art.1 alin.(5) din Constituție, prin raportare la efectele produse asupra art.211 alin.(2), art.214 alin.(1), art.215^1 alin.(7), art.220

alin.(1), art.249 alin.(1) şi alin.(6), art.250[1] alin.(1) şi alin.(2) şi art.396 alin.(9) din Codul de procedură penală.

27. În considerarea argumentelor expuse, autorii sesizării solicită admiterea obiecţiei de neconstituţionalitate şi constatarea neconstituţionalităţii legii în ansamblul său.

28. În continuare, Curtea reţine că, prin Adresa nr.650 din 10 mai 2019, **Preşedintele României a trimis Curţii Constituţionale sesizarea privind neconstituţionalitatea dispoziţiilor Legii pentru modificarea şi completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum şi pentru modificarea şi completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară**. Sesizarea a fost formulată în temeiul art.146 lit.a) din Constituţie şi al art.15 din Legea nr.47/1992 privind organizarea şi funcţionarea Curţii Constituţionale, a fost înregistrată la Curtea Constituţională cu nr.3759 din 10 mai 2019 şi constituie obiectul Dosarului nr.1307A/2019.

29. **În motivarea sesizării de neconstituţionalitate**, autorul formulează atât critici de neconstituţionalitate extrinsecă, cât şi critici de neconstituţionalitate intrinsecă.

30. Cu privire la *criticile de neconstituţionalitate extrinsecă*, Preşedintele României arată că, în procedura de reexaminare a legii, Parlamentul a adoptat legea criticată cu încălcarea art.147 alin.(2) din Constituţie, întrucât, pe de o parte, şi-a ignorat obligaţia constituţională de a pune de acord textele din legea criticată cu decizii anterioare ale Curţii Constituţionale, aspect ce contravine dispoziţiilor art.147 alin.(2) coroborate cu cele ale art.147 alin.(1) şi alin.(4) din Constituţie, iar, pe de altă parte, în procedura punerii de acord nu a realizat corelările necesare, adoptând reglementări ce contravin principiului legalităţii, fiind astfel încălcate prevederile art.147 alin.(2) prin raportare la art.1 alin.(5) din Constituţie.

31. În ceea ce priveşte necesitatea punerii de acord a prevederilor Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală cu o serie de decizii ale Curţii

Constituționale, aceasta a fost justificată de faptul că de la data adoptării Codului de procedură penală și până în prezent Curtea Constituțională a statuat că unele dispoziții ale acestuia nu îndeplinesc cerința constituționalității, astfel încât prin declararea lor ca neconstituționale, în raport cu prevederile art.147 alin.(1) din Legea fundamentală, „intervine obligația Parlamentului" de a pune de acord textele din legea în vigoare cu deciziile Curții Constituționale. În acest sens, în procedura adoptării legii criticate, Parlamentul a avut în vedere mai multe decizii ale instanței constituționale (Decizia nr.257 din 26 aprilie 2017, Decizia nr.321 din 9 mai 2017, Decizia nr.625 din 26 octombrie 2016, Decizia nr.562 din 19 septembrie 2017, Decizia nr.244 din 6 aprilie 2017, Decizia nr.133 din 10 martie 2015, Decizia nr.802 din 5 decembrie 2017, Decizia nr.437 din 22 iunie 2017, Decizia nr.21 din 17 ianuarie 2017, Decizia nr.712 din 4 decembrie 2014, Decizia nr.17 din 17 ianuarie 2017, Decizia nr.90 din 28 februarie 2017, Decizia nr.22 din 17 ianuarie 2017, Decizia nr.302 din 4 mai 2017, Decizia nr.554 din 19 septembrie 2017, Decizia nr.33 din 23 ianuarie 2018, Decizia nr.651 din 17 octombrie 2017 și Decizia nr.2 din 17 ianuarie 2017), prin raportare la care a operat modificări ale normelor procesuale penale în vederea punerii lor de acord cu Legea fundamentală.

32. Întrucât prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018 Curtea Constituțională a constatat neconstituționalitatea unora dintre aceste modificări, Parlamentul avea obligația reexaminării și adoptării lor în acord cu prevederile constituționale, neputând elimina cu totul intervenția asupra acestor norme. Așadar, prin eliminarea în totalitate a completărilor art.I pct.24, pct.133 și pct.246 din forma ce a făcut obiectul controlului de constituționalitate *a priori* efectuat prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, Parlamentul a depășit limitele stabilite prin decizia Curții Constituționale, ceea ce contravine art.147 alin.(2) și alin.(4) din Constituție. Astfel, completarea inițială adusă Codului de procedură penală prin art.I pct.24 a fost realizată pentru punerea acestui act normativ de acord cu Decizia nr.321 din 9 mai 2017. Potrivit acestei decizii, intervenția asupra prevederilor art.40 din Codul de

procedură penală era necesară pentru introducerea recursului împotriva respingerii cererii de sesizare a Curții Constituționale privind hotărârile pronunțate de ultima instanță în ierarhia instanțelor judecătorești în materie penală. Or, eliminarea dispozițiilor introduse prin art.I pct.24 echivalează cu încălcarea obligației Parlamentului de a pune de acord acest text cu Decizia nr.321 din 9 mai 2017, iar punerea de acord a legislației penale cu deciziile instanței constituționale a reprezentat un aspect asumat public, atât pe plan intern, cât și european, și a constituit, așa cum s-a arătat anterior, una dintre rațiunile inițiativei legislative. Suprimarea în integralitate a voinței legiuitorului exprimată în varianta inițială a legii echivalează nu numai cu o depășire a limitelor stabilite prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, dar și cu nerespectarea obligației constituționale a Parlamentului de a opera, cu prilejul reexaminării legii, acele intervenții impuse cu evidență de necesitatea conformității acelor dispoziții/sintagme declarate neconstituționale cu normele Constituției.

33. De asemenea, completarea inițială adusă Codului de procedură penală prin art.I pct.133 a fost realizată pentru punerea acestui act normativ de acord cu Decizia nr.22 din 17 ianuarie 2017. În procedura reexaminării însă, Parlamentul nu numai că nu a suplinit omisiunea legislativă, ci a eliminat în integralitate modificarea operată la art.220 alin.(1) din Codul de procedură penală, ceea ce echivalează cu o depășire a limitelor stabilite prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018.

34. În ceea ce privește art.I pct.246 din legea în forma anterioară controlului de constituționalitate, referitor la completarea art.453 alin.(3) din Codul de procedură penală, renunțarea la intervenția legislativă nu poate fi justificată prin prisma unor rațiuni de tehnică legislativă, întrucât această eliminare, pe lângă depășirea limitelor fixate prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, echivalează și cu nerespectarea obligației Parlamentului de a pune de acord această normă cu Decizia nr.2 din 17 ianuarie 2017, aspect ce contravine și art.147 alin.(2) prin raportare la alin.(1) și alin.(4) ale aceluiași articol din Constituție.

35. În conformitate cu art.147 alin.(2) din Constituție, Parlamentul este ținut în procedura de punere de acord a legii cu decizia Curții Constituționale de limitele trasate de aceasta, respectiv de modificarea, completarea ori eliminarea/abrogarea acelor norme declarate de Curtea Constituțională în mod expres ca fiind neconstituționale în tot sau în parte. Punerea de acord a legii cu decizia Curții Constituționale nu poate face abstracție de rolul și competențele Parlamentului care poate adopta oricare dintre aceste soluții cu privire la textele declarate neconstituționale, fără a depăși cele statuate expres prin dispozitivul deciziei Curții Constituționale. În același timp, cu privire la normele declarate parțial neconstituționale, Parlamentul are "o marjă de discreționaritate limitată", iar intervenția acestuia asupra textelor respective trebuie să fie analizată strict din perspectiva considerentelor Curții Constituționale. Prin urmare, punerea de acord a legii cu decizia Curții nu poate și nu trebuie să se rezume la un proces mimetic, formal, de simplă extragere din conținutul legii în integralitate a textelor cu privire la care Curtea a constatat neconstituționalitatea unei sintagme, întrucât eliminarea integrală a textelor doar parțial declarate neconstituționale contravine considerentelor deciziei. Președintele României susține, așadar, că, din perspectiva considerentelor Deciziei nr.633 din 12 octombrie 2018 și a conținutului legii criticate, reiese faptul că autoritatea legiuitoare s-a comportat ca și când nu ar fi fost în procedura punerii de acord a legii cu decizia Curții Constituționale, ci în procedura obișnuită/comună de legiferare.

36. Astfel, în cazul dispozițiilor art.I pct.5, cu privire la art.8 alin.(2) din Codul de procedură penală, Curtea a constatat că acestea sunt neconstituționale în ceea ce privește sintagma „sau procurori" din conținutul tezei a doua a acestei norme, astfel că Parlamentul avea deschisă calea reexaminării doar în ceea ce privește eliminarea acestei sintagme, neputând efectua modificări în privința celorlalte dispoziții din cuprinsul art.I pct.5 al legii care a făcut obiectul sesizării. Așadar, prin eliminarea în totalitate a completărilor de la art.I pct.5 din forma ce a făcut obiectul controlului de

constituționalitate *a priori*, Parlamentul a depășit limitele trasate prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, ceea ce contravine art.147 alin.(2) și alin.(4) din Constituție. Aceeași este concluzia și în cazul art.I pct.6, cu referire la modificarea art.10 alin.(2) din Codul de procedură penală, reexaminarea putând opera doar în ceea ce privește stabilirea momentului de la care termenele de pregătire a apărării încep să curgă, și în cazul art.I pct.39 privind modificarea art.77 din Codul de procedură penală care stabilea că persoana cu privire la care, din probele sau indiciile temeinice existente în cauză, rezultă că a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală se numește suspect, referitor la care Curtea a stabilit că sintagma „probe sau" este neconstituțională, astfel că se impunea eliminarea doar a acestei sintagme, iar nu a textului în integralitatea sa.

37. Mai mult, în cazul dispozițiilor art.I pct.159 din legea în forma anterioară controlului de constituționalitate, care avea ca obiect introducerea art.250[1] alin.(4) în Codul de procedură penală, acestea nu au făcut obiectul controlului de neconstituționalitate efectuat prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, astfel că acestea nu puteau fi supuse procedurii de reexaminare.

38. O altă critică de neconstituționalitate extrinsecă vizează dispozițiile art.III din legea în forma reexaminată ca urmare a deciziei Curții Constituționale și retransmisă la promulgare, care prevăd că în toate situațiile în care Legea nr.135/2010 privind Codul de procedură penală se referă la judecătorul de cameră preliminară se înțelege că referirea se face la instanța de judecată competentă potrivit legii. În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a reținut că „este de datoria Parlamentului să opereze, cu prilejul reexaminării legii, acele intervenții impuse cu evidență nu numai de necesitatea recorelării dispozițiilor sub aspectul normelor de tehnică legislativă, deci prin raportare la Legea nr.24/2000, ci, în primul rând, de necesitatea conformității acelor dispoziții cu normele Constituției". Or, dispozițiile art.III din legea criticată nu pot fi considerate o simplă amendare de tehnică legislativă determinată de necesitatea îndreptării unor erori materiale ori a corelării dispozițiilor legii criticate sub aspectul normelor de tehnică legislativă, întrucât, pe de o parte, acestea contravin normelor de

tehnică legislativă, iar, pe de altă parte, au un conținut nou, cu totul diferit față de cel prevăzut inițial în legea supusă controlului de constituționalitate, echivalând cu o intervenție/modificare implicită directă a unor texte din Legea nr.135/2010. Operațiunea de renunțare la o sintagmă/noțiune/instituție și înlocuirea înțelesului acestora cu un altul se realizează printr-un procedeu impropriu, generator prin el însuși de neclaritate și imprecizie, nefiind clar dacă noul înțeles al sintagmei „judecătorul de cameră preliminară" are în vedere înlocuirea din tot cuprinsul legii a sintagmei menționate cu cea de „instanță de judecată competentă potrivit legii". De asemenea, nu este clar dacă înțelesul normelor în vigoare, în care se mai regăsește sintagma „judecătorul de cameră preliminară", în procesul de republicare sau chiar de aplicare a acestora, urmează să fie adaptat, instanța de judecată competentă potrivit legii urmând să fie stabilită de la caz la caz. Președintele României mai arată că prin modificarea expresă a mai multor norme, legiuitorul a optat pentru eliminarea sintagmei „judecătorul/judecătorului de cameră preliminară", iar nu pentru înlocuirea acesteia cu sintagma la „instanța de judecată competentă potrivit legii". Din această perspectivă, dispozițiile art.III, deși probabil au avut drept scop realizarea unei armonii interioare a actului normativ în raport cu soluțiile legislative adoptate, prin referirea la o noțiune/sintagmă ce nu se regăsește nicăieri în cuprinsul legii criticate și deci nu are niciun alt corespondent în conținutul acesteia, generează în realitate un efect contrar, marcat prin neclaritatea și impredictibilitatea normelor Codului de procedură penală. Această lipsă de predictibilitate face aproape inaplicabile prevederile art.IV din lege, ce vizează necesitatea republicării legii, dar în egală măsură și procedura nou-introdusă la art.I pct.188 din legea criticată.

39. Dispozițiile art.III din legea în forma retransmisă la promulgare reflectă adoptarea de către Parlament a unei legi după propria sa apreciere, cu un conținut normativ diferit față de forma inițială, supusă ulterior controlului instanței constituționale. Or, cu ocazia reexaminării unei legi în temeiul dispozițiilor art.147 alin.(2) din Constituție, legiuitorul nu poate folosi această cale pentru a introduce

dispoziții noi în lege, în cazul de față materializat prin înlocuirea în Codul de procedură penală a instituției juridice a judecătorului de cameră preliminară cu cea a instanței de judecată competente, potrivit legii. Așadar, deși corelarea tehnico-legislativă este permisă și chiar necesară pentru asigurarea calității legii, modalitatea concretă în care Parlamentul a ales să o realizeze în privința instituției judecătorului de cameră preliminară contravine atât art.1 alin.(5), cât și art.147 alin.(2) din Constituție, depășind limitele reexaminării. Acest lucru s-a datorat faptului că, în cadrul procedurii de punere de acord a legii cu decizia Curții Constituționale, Camera decizională a optat, odată cu eliminarea dispozițiilor declarate parțial neconstituționale, și pentru eliminarea acelor dispoziții care modificau într-un mod coerent normele referitoare la procedura camerei preliminare și, implicit, a celor care făceau referire la judecătorul de cameră preliminară. Acest aspect direct imputabil Camerei decizionale a condus la menținerea în fondul normativ a unor dispoziții care în continuare făceau referire la procedura de cameră preliminară, deși Senatul, în aceeași procedură de punere de acord cu decizia Curții, renunțând la normele neconstituționale, optase pentru modificarea acestora în ceea ce privește referirile la procedura de cameră preliminară.

40. În fine, se mai susține că prin introducerea art.III în conținutul legii supuse controlului de constituționalitate, Camera Deputaților, în calitate de Cameră decizională, a adoptat - în procedura punerii de acord a legii criticate cu Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018 - o lege cu o configurație și un conținut semnificativ diferite față de Senat, care se îndepărtează, totodată, în mod substanțial atât de forma avută în vedere de inițiatori, cât și de cea avută în vedere de Parlament, cu ocazia adoptării inițiale a legii. În cadrul procedurii de punere de acord a legii criticate cu decizia Curții Constituționale, cele două Camere au avut viziuni diferite cu privire la modalitatea concretă de realizare a acestei obligații constituționale care, în procedura de adoptare a legii, s-au materializat în soluții legislative diferite, dintre care unele aparțin/sunt adoptate exclusiv de una dintre Camere, fiind astfel încălcate prevederile art.147

alin.(2) coroborate cu cele ale art.61 şi art.75 din Constituţie. Dispoziţiile art.III au efect direct sau indirect asupra tuturor dispoziţiilor din Codul de procedură penală care conţin referiri la judecătorul de cameră preliminară, motiv pentru care o modificare de o asemenea amploare încalcă principiul bicameralismului, astfel cum a fost acesta dezvoltat în jurisprudenţa Curţii Constituţionale.

41. În continuare, se arată că prin amendamentele admise în Camera decizională au fost eliminate şi o serie de dispoziţii din legea criticată, chiar dacă acestea erau numai parţial declarate neconstituţionale, iar Parlamentul avea obligaţia de a elimina sau de a pune de acord cu decizia Curţii Constituţionale acele prevederi, strict în limitele trasate prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018. Astfel, prin eliminarea art.I pct.5, 6, 11, 16, 24, 39, 40, 41, 47, 55, 76, 95, 121 şi 192 din forma legii supusă controlului Curţii Constituţionale cu ocazia pronunţării Deciziei nr.633 din 12 octombrie 2018, Camera Deputaţilor nu numai că a adus o serie de modificări substanţiale formei adoptate de Senat, dar s-a îndepărtat în mod substanţial şi de voinţa iniţiatorului, eliminând textele adoptate în varianta iniţială de Parlament şi validate şi de Curtea Constituţională, prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018 stabilindu-se neconstituţionalitatea textelor doar parţial, în privinţa anumitor sintagme, fraze sau teze. De asemenea, modificările realizate de Camera decizională au condus şi la o configuraţie diferită a formei legii adoptate de Parlament. Dacă legea adoptată de Senat cuprindea 4 articole, primul având un număr de 245 de puncte de modificare şi completare a Codului de procedură penală, legea adoptată de Camera Deputaţilor cuprinde un număr de 4 articole, primul având un număr de doar 219 puncte de modificare şi completare a Codului de procedură penală.

42. Aşadar, prin amendamentele admise de Camera Deputaţilor în procedura reexaminării legii în baza art.147 alin.(2) din Constituţie, eliminarea articolelor menţionate conduce la nesocotirea scopului iniţial al legii, în sensul de voinţă politică a autorilor acesteia, şi reprezintă în acelaşi timp modificări substanţiale de conţinut juridic faţă de forma adoptată de Senat, fiind încălcat principiul bicameralismului

prevăzut de art.61 şi de art.75 din Constituţie, astfel cum a fost acesta dezvoltat în jurisprudenţa Curţii Constituţionale.

43. În considerarea argumentelor expuse, Preşedintele României solicită admiterea sesizării de neconstituţionalitate şi constatarea neconstituţionalităţii legii în ansamblul său.

44. În conformitate cu dispoziţiile art.16 alin.(2) din Legea nr.47/1992 privind organizarea şi funcţionarea Curţii Constituţionale, sesizarea a fost comunicată preşedinţilor celor două Camere ale Parlamentului, precum şi Guvernului, pentru a comunica punctele lor de vedere.

45. **Preşedintele Senatului** a transmis, cu Adresa nr.I 1175 din 8 mai 2019, înregistrată la Curtea Constituţională cu nr.3625 din 8 mai 2019, punctul său de vedere cu privire la sesizarea de neconstituţionalitate care face obiectul Dosarului nr.1135A/2019.

46. Cu privire la *criticile de neconstituţionalitate extrinsecă*, se arată că din analiza celor două forme ale legii criticate nu rezultă că între forma finală a legii criticate (adoptată de Camera Deputaţilor) şi cea adoptată de prima Cameră sesizată (Senatul) ar exista diferenţe substanţiale. Oricum, compararea celor două forme legislative ale aceleiaşi legi este, în esenţa sa, subiectivă. În această analiză comparativă este necesar să se ţină seama şi de un element real: dacă amendamentele, textele aprobate în primă lectură legislativă de către Camera de reflecţie nu îşi aveau locul în economia actului normativ complex – aşa cum este şi Codul de procedură penală – reprezintă datoria Camerei decizionale să le elimine sau să le modifice, chiar cu riscul producerii unei configuraţii normative distincte între cele două forme ale legii, dar care nu afectează fondul reglementării legislative.

47. Cu privire la critica referitoare la încălcarea prevederilor art.69 alin.(2) din Regulamentul Camerei Deputaţilor, potrivit cărora raportul întocmit de către comisia de specialitate sesizată în fond se difuzează deputaţilor cu cel puţin 5 zile înainte de data stabilită pentru dezbatere, preşedintele Senatului arată că, în practica

parlamentară, sunt situații când un proiect de lege este înscris în ordinea de zi a plenului și supus dezbaterii acestuia chiar în ziua depunerii raportului întocmit de comisia parlamentară sesizată în fond. Argumentele aduse de deputații semnatari ai obiecției de neconstituționalitate au logică procedurală, dar, dintr-o eroare inexplicabilă, se referă la o altă lege (Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr.78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție), și nu la legea supusă controlului de constituționalitate. Din sesizarea depusă la Curtea Constituțională nu rezultă că legea criticată ar fi fost dezbătută și adoptată cu încălcarea art.69 alin.(2) din Regulamentul Camerei Deputaților.

48. În ceea ce privește critica de neconstituționalitate extrinsecă referitoare la neîntocmirea de către inițiatorii propunerii legislative a studiilor de impact în legătură cu modificările propuse pentru Codul de procedură penală, președintele Senatului apreciază că este lipsită de fundament. Normele de tehnică legislativă nu au relevanță constituțională prin ele însele, ci numai în măsura în care încălcarea lor afectează constituționalitatea procesului legislativ. Este adevărat că, în jurisprudența sa, Curtea Constituțională a infirmat constituționalitatea unor prevederi legale care au fost dezbătute cu încălcarea dispozițiilor Legii nr.24/2000, care impun Camerelor legislative să adopte un proiect de lege sau o propunere legislativă cu un conținut normativ clar și previzibil pentru orice destinatar al său. Cum legea criticată are ca obiect de reglementare, în principal, punerea de acord a unor prevederi ale Codului de procedură penală, declarate anterior ca fiind neconstituționale, cu prevederile legii fundamentale, precum și cu unele directive ale Uniunii Europene, nu se mai pune problema unor studii de impact.

49. Cu privire la criticile de neconstituționalitate intrinsecă, președintele Senatului susține că acestea nu sunt obiecții care vizează în mod direct încălcarea unor dispoziții cuprinse în Constituție, ci opțiuni legislative ale semnatarilor sesizării, aflate în concurență cu cele adoptate de Parlament. Modificările și completările aduse

Codului de procedură penală prin legea criticată sunt măsuri de politică penală adoptate de forul legislativ prin prisma unor decizii ale Curții Constituționale și pentru punerea de acord a unor texte din legislația procedurală penală cu directive ale Uniunii Europene. Prin criticile aduse legii aflate pe rolul Curții Constituționale, autorii obiecției de neconstituționalitate își exprimă dezacordul cu soluțiile legislative preconizate de aceasta și propun, indirect, propriile opțiuni de politică penală.

50. Față de cele arătate, președintele Senatului solicită Curții Constituționale să constate că obiecțiile de neconstituționalitate sunt lipsite de temei și să le respingă ca atare.

51. **Președintele Camerei Deputaților** a transmis, cu Adresa nr.2/3942 din 9 mai 2019, înregistrată la Curtea Constituțională cu nr.3668 din 9 mai 2019, punctul său de vedere cu privire la sesizarea ce face obiectul Dosarului Curții nr.1135A/2019.

52. Cu titlu preliminar, se arată că modificările ce fac obiectul sesizării de neconstituționalitate se raportează doar la texte declarate constituționale prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, precum și la textele care, adoptate la data de 18 iunie 2018, nu au fost contestate în termenele obligatorii prevăzute de lege, astfel încât acestea nu mai pot fi supuse controlului de constituționalitate, așa cum reiese și din jurisprudența Curții Constituționale.

53. Cu privire la *criticile de neconstituționalitate extrinsecă*, președintele Camerei Deputaților apreciază că afirmațiile autorilor sesizării referitoare la pretinsa încălcare a principiului bicameralismului sunt nefondate, întrucât nu sunt îndeplinite cumulativ cele două condiții esențiale statuate de Curtea Constituțională, respectiv: existența unor deosebiri majore de conținut juridic între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului și existența unei configurații deosebite, semnificativ diferită, între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului. Așadar, nu se poate susține încălcarea principiului bicameralismului, atât timp cât legea supusă controlului a fost adoptată cu respectarea prevederilor art.61 alin.(2) și ale art.75 din Constituție.

54. În ceea ce priveşte critica de neconstituţionalitate ce vizează nerespectarea termenului regulamentar referitor la difuzarea raportului întocmit de comisia parlamentară cu cel puţin 5 zile înainte de data stabilită pentru dezbaterea propunerii legislative în plenul Camerei Deputaţilor, legea fiind avizată de comisia specială, prin raportul din data de 24 aprilie 2019, şi, în aceeaşi zi, dezbătută şi aprobată în şedinţa Camerei Deputaţilor, Curtea Constituţională, prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.1020 din 29 noiembrie 2018, a constatat că legea criticată nu încalcă prevederile art.1 alin.(5) din Constituţie, sub aspectul principiului legalităţii; în acest sens, Curtea a făcut trimitere la considerentele Deciziei nr.250 din 19 aprilie 2018, în care a constatat că „aceasta constituie o problemă de aplicare a regulamentelor celor două Camere" şi nu este de competenţa sa să controleze modalitatea în care sunt puse în aplicare regulamentele celor două Camere ale Parlamentului în cadrul procesului legislativ. Contrar elementelor prezentate în conţinutul sesizării de neconstituţionalitate, preşedintele Camerei Deputaţilor evidenţiază faptul că, atât în cadrul şedinţei comisiei speciale, cât şi a plenului Camerei Deputaţilor, au fost organizate dezbateri generale şi dezbateri pe articole, în cadrul cărora reprezentanţii grupurilor parlamentare au avut posibilitatea expunerii punctelor de vedere cu privire la procedura reexaminării legii. Mai mult, în speţă nu sunt incidente dispoziţiile art.69 alin.(2) din Regulamentul Camerei Deputaţilor, ci dispoziţiile alin.(3), care prevăd expres că: *„La propunerea motivată a Biroului permanent sau a unui lider de grup parlamentar, Comitetul liderilor grupurilor parlamentare, în unanimitate, poate aproba înscrierea pe ordinea de zi a proiectelor de legi sau a propunerilor legislative, care se vor supune dezbaterii şi adoptării, în ziua şedinţei de plen a Camerei Deputaţilor".*

55. În ceea ce priveşte încălcarea art.1 alin.(3) şi alin.(5) din Constituţie, prin raportare la normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, ca urmare a neîntocmirii studiului de impact, prin Decizia nr.650 din 25 octombrie 2018, Curtea a constatat că art.30 din Legea nr.24/2000, potrivit căruia studiile de impact

sunt obligatorii în cazul proiectelor de legi de importanță și complexitate deosebite, „nu are valoare constituțională și nu poate constitui normă de referință în cadrul controlului de constituționalitate. Prin urmare, Curtea reține că nemulțumirile autorilor obiecției de neconstituționalitate nu se pot converti într-o veritabilă critică de neconstituționalitate raportată la art.1 alin.(5) din Constituție, menținându-se la nivelul unor observații cu privire la modul de derulare a procedurii parlamentare de adoptare a legilor."

56. Cu privire la *criticile de neconstituționalitate intrinsecă*, președintele Camerei Deputaților arată că modificarea art.8 alin.(2) din Codul de procedură penală a fost declarată neconstituțională prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, astfel că în noul conținut al legii se regăsesc doar acele texte care au fost declarate constituționale sau care nu au fost supuse controlului de constituționalitate în termenele prevăzute de lege.

57. Cu privire la modificarea art.47 alin.(1) din cod, este greu de înțeles de ce nu trebuie acceptată necompetența unui parchet sau a unei instanțe inferioare sau superioare în soluționarea unei cauze, în condițiile în care, prin lege, se prevede în mod expres această competență. Sunt invocate considerentele reținute de Curte în Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, par.359-361.

58. Dispozițiile alin.(2) al art.91 din Codul de procedură penală, introduse prin legea supusă controlului, nu sunt identice cu textul în vigoare, întrucât introduc condiția nemotivării. De altfel, alin.(2) al art.91 a fost adoptat la data de 18 iunie 2018 și nu a fost supus controlului de constituționalitate prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, astfel încât sesizarea cu un atare obiect este inadmisibilă.

59. În mod similar, introducerea alin.(2^1) al art.91 s-a realizat prin legea adoptată la data de 18 iunie 2018 și nu a fost supusă controlului de constituționalitate în termenele prevăzute de lege, astfel încât și această critică urmează a fi respinsă ca inadmisibilă.

60. În ceea ce privește modificările intervenite la art.110 din Codul de procedură penală, întrucât alin.(5) și alin.(11) ale acestui articol au fost constatate ca fiind neconstituționale prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, în procedura legislativă au fost eliminate ambele modificări, textul alin.(5) revenind la forma aflată în prezent în vigoare. Alin.(6) se referă la situația generală, fără a diferenția stadiul cauzei, respectiv urmărire penală sau instanță, tocmai pentru a asigura o procedură constantă.

61. Cu privire la art.116 alin.(2^1) din Codul de procedură penală, forma modificată inițial a fost considerată neconstituțională, astfel încât aceasta a fost eliminată, alin.(2^2)-(2^4) fiind renumerotate, iar alin.(2^2) devenind (2^1). Conținutul acestui alineat nu a fost contestat la Curte după adoptarea sa din data de 18 iunie 2018, astfel încât obiecția urmează a fi respinsă ca inadmisibilă.

62. Critica de neconstituționalitate care vizează modificarea art.125 din Codul de procedură penală nu este motivată, iar prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, par.483 și 484, Curtea a statuat asupra constituționalității acestor texte, prin urmare reformularea ei în prezenta sesizare urmează a fi respinsă ca inadmisibilă.

63. Modificarea art.138 alin.(1^2) din Codul de procedură penală este considerată neconstituțională, întrucât este iminentă crearea unui dezechilibru nejustificat între interesele părților din proces. Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, par.487-491, a analizat aceleași motive de neconstituționalitate, statuând că dispozițiile sunt constituționale, în raport cu criticile formulate, astfel că sesizarea cu acest obiect este inadmisibilă.

64. De asemenea, modificarea art.139 alin.(1) lit.a) din Codul de procedură penală a făcut obiect al controlului de constituționalitate, prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, par.494-499, Curtea stabilind conformitatea sa cu norma constituțională. Prin urmare, și această obiecție urmează a fi respinsă ca inadmisibilă.

65. În mod similar, modificarea dispozițiilor art.139 alin.(3) din Codul de procedură penală a fost supusă controlului de constituționalitate, Curtea constatând

netemeinicia criticilor formulate, prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, par.502-506, astfel că reiterarea acestora urmează a fi respinsă ca inadmisibilă.

66. Cu privire la abrogarea alin.(5) al art.146^1 din Codul de procedură penală, prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, par.553 şi 554, pentru aceleaşi motive şi aceleaşi temeiuri precum cele invocate în prezenta cauză, Curtea a statuat că norma abrogatoare este constituţională, împrejurare ce determină inadmisibilitatea sesizării cu acest text de lege.

67. Inadmisibilă este şi critica privind modificarea art.153 alin.(1) din Codul de procedură penală, întrucât coincide cu cea respinsă de Curtea Constituţională prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, par.571-573.

68. Pentru aceleaşi argumente se propune şi respingerea criticilor referitoare la modificarea art.209 alin.(11) din Codul de procedură penală, Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, par.654-657, fiind lămuritoare.

69. Cu privire la modificarea art.223 alin.(1) din Codul de procedură penală, aceasta a fost adoptată de Parlament la data de 18 iunie 2018 şi nu a fost contestată în termenul legal, astfel încât critica urmează a fi respinsă ca inadmisibilă.

70. Critica de neconstituţionalitate privind modificarea art.281 alin.(1) lit.b) din Codul de procedură penală este întocmai cu cea soluţionată de Curte prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, par.748-758, astfel că reiterarea acesteia urmează a fi respinsă ca inadmisibilă.

71. Modificarea art.290 din Codul de procedură penală, prin introducerea alin.(1^1), a fost constatată ca fiind constituţională prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, par.777, 779-781, Curtea analizând aceleaşi critici de neconstituţionalitate pe care le-a respins în integralitate. Prin urmare, şi această obiecţie urmează a fi respinsă ca inadmisibilă.

72. Cu privire la completarea art.328 din Codul de procedură penală cu un nou alineat, alin.(1^1), se arată că aceasta s-a realizat prin legea adoptată la data de 18

mai 2018 și nu a făcut obiectul sesizării de neconstituționalitate în termenul legal, astfel încât critica urmează a fi respinsă ca inadmisibilă.

73. Referitor la motivele de neconstituționalitate ale art.III din legea supusă controlului, care privește eliminarea procedurii de cameră preliminară, se susține că „modificările la fiecare text vor fi făcute în situația în care Legea va fi republicată în raport de toate modificările intervenite de la data adoptării, din anul 2009, până în prezent". În plus, „nemodificarea nu reprezintă un element de neconstituționalitate, norma de interpretare prevăzută la art.III aplicându-se tuturor textelor cu incidență, desființarea unei instituții penale reprezentând o opțiune de politică penală, iar textele sunt supuse verificărilor judecătorilor cu pregătire de specialitate".

74. Prin urmare, dispozițiile Legii pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară sunt constituționale prin raportare la prevederile constituționale invocate, astfel că președintele Camerei Deputaților solicită respingerea sa.

75. **Președintele Senatului** a transmis, cu Adresa nr.I 1346 din 20 mai 2019, înregistrată la Curtea Constituțională cu nr.4057 din 20 mai 2019, punctul său de vedere cu privire la sesizarea de neconstituționalitate care face obiectul Dosarului nr.1307A/2019.

76. Arată că inițiatorii legii criticate au avut în vedere modificarea și completarea unor prevederi cuprinse în Codul de procedură penală, cărora anterior li s-a infirmat constituționalitatea prin mai multe decizii pronunțate de Curtea Constituțională, precum și cerința transpunerii în legislația procesual penală a două directive europene în materie. Legea astfel adoptată de Parlament la 18 mai 2018 a fost supusă controlului de constituționalitate înainte de promulgare, iar Curtea Constituțională a pronunțat Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, prin care a constatat unele vicii de neconstituționalitate ale acesteia. În conformitate cu această decizie a instanței constituționale, Parlamentul a dezbătut legea criticată în procedură

de reexaminare, pentru a pune de acord dispozițiile declarate ca fiind neconstituționale cu prevederile constituționale încălcate.

77. Președintele Senatului subliniază că dispozițiile constituționale nu impun Parlamentului modul în care acesta alege soluțiile normative prin care înțelege să pună de acord dispoziții legale declarate neconstituționale cu deciziile Curții Constituționale. Dimpotrivă, în virtutea autonomiei sale constituționale, Parlamentul are dreptul de a stabili regulile procedurale pentru derularea procesului legislativ, nicio autoritate publică neavând dreptul să se interfereze în realizarea acestei atribuții.

78. Obiecțiile de neconstituționalitate formulate de Președintele României au caracter de oportunitate legislativă, astfel că invocarea încălcării de către forul legislativ în procedura de reexaminare a unor prevederi ale Constituției și a unor decizii ale Curții Constituționale nu este altceva decât o nesocotire gravă a principiului constituțional al cooperării instituționale loiale între autoritățile publice.

79. În condițiile în care nici Constituția, nici jurisprudența Curții Constituționale nu impun Parlamentului un anumit model legislativ de realizare a procedurii de reexaminare în temeiul art.147 alin.(2) din Legea fundamentală, forul legislativ fiind suveran în ceea ce privește alegerea soluțiilor normative de punere de acord a prevederilor legale neconstituționale cu dispozițiile Constituției, rămâne ca instanța constituțională să analizeze în ce măsură Președintele României are dreptul să impună un model propriu, demers din care ar rezulta că își arogă un rol activ în procesul de legiferare, în pofida principiului separației și echilibrului între puterile statului și al cooperării lor loiale în spiritul Constituției. În ceea ce privește criticile de neconstituționalitate intrinsecă, acestea reprezintă, de fapt, suportul unor măsuri prin care Președintele României urmărește să frâneze procesul legislativ în materie penală promovat de Parlament.

80. În concluzie, criticile de neconstituționalitate aduse legii criticate nu sunt obiecții care vizează în mod direct încălcarea unor dispoziții cuprinse în Constituție, ci opțiuni legislative ale autorului sesizării, aflate în concurență cu cele

adoptate de Parlament. Modificările şi completările aduse Codului de procedură penală prin legea criticată sunt măsuri de politică penală adoptate de forul legislativ prin prisma unor decizii ale Curţii Constituţionale şi pentru punerea de acord a unor texte din legislaţia penală cu directive ale Uniunii Europene. Deşi competenţa legislativă a Parlamentului, inclusiv în ceea ce priveşte procedura specială de reexaminare a legii, este legată de constatările şi considerentele avute în vedere de Curtea Constituţională, forul reprezentativ deţine o putere de decizie suverană, potrivit art.61 alin.(1) din Legea fundamentală care prevede că Parlamentul este unica autoritate legiuitoare a ţării.

81. **Preşedintele Camerei Deputaţilor** a transmis, cu Adresa nr.2/4213 din 21 mai 2019, înregistrată la Curtea Constituţională cu nr.4104 din 21 mai 2019, punctul său de vedere cu privire la sesizarea ce face obiectul Dosarului Curţii nr.1307A/2019.

82. Apreciază că afirmaţiile autorului sesizării cu privire la pretinsa încălcare a principiului bicameralismului sunt nefondate întrucât nu sunt îndeplinite cumulativ cele două condiţii esenţiale statuate de Curtea Constituţională, respectiv: existenţa unor deosebiri majore de conţinut juridic între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului şi existenţa unei configuraţii deosebite, semnificativ diferită, între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului.

83. Susţinerea conform căreia Camera decizională, respectiv Camera Deputaţilor, a încălcat principiul bicameralismului prin eliminarea unor texte adoptate de Senat în calitate de primă Cameră sesizată dovedeşte că, în realitate, textele au fost dezbătute în ambele Camere, astfel încât s-a respectat principiul bicameralismului chiar dacă forma adoptată de o Cameră nu este identică cu a celeilalte. Textele adoptate prin legea supusă controlului de constituţionalitate se raportează doar la texte declarate constituţionale prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, precum şi la textele care, adoptate la data de 18 iunie 2018, nu au fost contestate în termenele obligatorii prevăzute de lege, astfel încât acestea nu mai pot fi supuse controlului de

constituționalitate, așa cum reiese și din jurisprudența Curții Constituționale. Toate celelalte texte care fuseseră declarate integral sau parțial neconstituționale vor fi analizate ulterior, într-o altă etapă procedurală.

84. Președintele Camerei Deputaților menționează că modificările anterioare pronunțării deciziei menționate, deși au fost contestate, nu au fost însoțite de vreun amendament formulat de către membrii comisiei și nici cu prilejul dezbaterilor în cele două plenuri ale Camerelor Parlamentului. După pronunțarea Deciziei nr.633 din 12 octombrie 2018, au fost formulate amendamente de eliminare a modificărilor constatate neconstituționale, care au fost preluate și de către membrii celorlalte grupuri parlamentare prezente la dezbateri, votându-se, în unanimitate, amendamentele de eliminare. Indiferent de punctul de vedere al Președintelui României, cu privire la adoptarea unor articole de lege sau a unor legi, numai parlamentarii au dreptul să se pronunțe, astfel încât pretinsa încălcare a dispozițiilor art.147 din Constituție nu subzistă, pentru că în procedura de reexaminare toți membrii comisiei au analizat, dezbătut și acceptat o anume soluție.

85. Cu privire la modificările aduse art.453 alin.(3) din Codul de procedură penală, după pronunțarea Deciziei nr.633 din 12 octombrie 2018, această normă a fost eliminată, avându-se în vedere celelalte dispoziții din întregul art.453, în vederea corelării cu modificările intervenite ca urmare a deciziei de neconstituționalitate și pentru a se evita o contradicție imposibil de pus în practică prin eliminarea unor litere și nemodificarea unor alineate. Cu toate că Parlamentul a eliminat o modificare ce nu a făcut obiectul controlului de constituționalitate, Curtea Constituțională, prin Decizia nr.45 din 30 ianuarie 2018, par.240, a statuat că Parlamentul poate modifica și alte prevederi legale în procedura reexaminării în vederea corelării sau dacă se află în strânsă legătură cu texte neconstituționale și, prin urmare, nu se poate susține că au fost depășite limitele stabilite prin decizia Curții. De reținut că, nici în această situație, în procedura de reexaminare, la propunerea de eliminare nu s-au depus amendamente, astfel încât, după votul din comisie și din cele două plenuri, forma finală a fost de

eliminare, reținându-se astfel respectarea dispozițiilor art.61 alin.(1) și ale art.69 din Constituție.

86. În consecință, nu au fost încălcate dispozițiile art.147 alin.(2) prin raportare la cele ale art.147 alin.(1) și alin.(4) din Constituție în procesul de adoptare a legii supuse controlului de constituționalitate, iar sesizarea este inadmisibilă astfel cum reiese din interpretarea textelor constituționale și din jurisprudența Curții Constituționale.

87. Cu privire la prerogativa Parlamentului de a reexamina legea pentru punerea de acord a prevederilor neconstituționale cu decizia Curții Constituționale, ca urmare a declarării neconstituționalității anumitor texte legale, prin Decizia nr.334 din 10 mai 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.455 din 31 mai 2018, Curtea Constituțională a statuat că „Parlamentul poate modifica și alte prevederi legale numai dacă acestea se găsesc într-o legătură indisolubilă cu dispozițiile declarate ca fiind neconstituționale, pentru a asigura caracterul unitar al reglementării, și, în măsura în care se impune, va recorela celelalte dispoziții ale legii ca operațiune de tehnică legislativă". Cu privire la eliminarea unor intervenții legislative, stabilită de către Parlament, în procedura reexaminării, ca urmare a deciziei Curții Constituționale, președintele Camerei Deputaților precizează că prevederile art.61 alin.(1) din Constituție stabilesc că *„Parlamentul este [...] unica autoritate legiuitoare a țării"*. Astfel, competența de legiferare a acestuia nu poate fi limitată, eliminarea textelor menționate din Codul de procedură penală neîncălcând dispozițiile constituționale. Parlamentul a reanalizat dispozițiile respective în procedura reexaminării și a hotărât, în virtutea autonomiei sale, în calitate de unică autoritate legiuitoare a țării, să păstreze forma inițială a legii, eliminând modificările și completările declarate neconstituționale.

88. Sub aspectul eliminării textelor menționate expres de autorul sesizării, se arată că, prin declararea unei sintagme ca fiind neconstituțională, reexaminarea textului presupune fie modificarea acestuia, pentru a corespunde rigorilor Legii

fundamentale, fie eliminarea sintagmei respective. În situația dată, modificarea sintagmelor respective putea conduce la un text similar celui inițial sau, mai mult, prin modificarea soluțiilor legislative declarate neconstituționale, s-ar fi ajuns la prevederi cu o finalitate diferită celei avută în vedere inițial, motiv pentru care s-a decis eliminarea în integralitate a textului cuprinzând sintagmele în discuție.

89. Parlamentul poate opta pentru modul în care înțelege să se pronunțe asupra textelor supuse procedurii de reexaminare. O parte dintre texte pot fi adoptate printr-un proiect de lege, iar o parte dintre acestea pot fi lăsate spre adoptare într-o altă etapă, în cazul în care se impun dezbateri ample sau nu există un consens deplin.

90. Președintele Camerei Deputaților evidențiază faptul că, atât în cadrul ședinței comisiei speciale, cât și a plenului Camerei Deputaților și al Senatului, au fost organizate dezbateri generale și dezbateri pe articole, în cadrul cărora reprezentanții grupurilor parlamentare au avut posibilitatea expunerii punctelor de vedere cu privire la procedura reexaminării asupra acestei legi și a depunerii unor eventuale amendamente. Față de votul din comisie și din cele două plenuri ale Camerelor Parlamentului, rezultă fără niciun dubiu că voința parlamentarilor a fost ca textele declarate neconstituționale și criticate de Președintele României în prezenta sesizare de neconstituționalitate să fie modificate ulterior, într-o altă procedură.

91. Diferența dintre prevederile art.147 alin.(2) și ale art.147 alin.(4) din Constituție constă în faptul că în situația prevăzută de art.147 alin.(2), indiferent de soluția dată de Curtea Constituțională, nerespectarea obligației de reexaminare pentru punerea de acord cu deciziile Curții Constituționale nu este supusă niciunei sancțiuni, pentru că primează prevederile art.61 alin.(1) și ale art.69 din Legea fundamentală.

92. În ceea ce privește art.III din legea supusă controlului de constituționalitate, președintele Camerei Deputaților susține că modificările prevăzute de acesta vor fi făcute în situația în care legea va fi republicată în raport cu toate modificările intervenite de la data adoptării, din anul 2009, până în prezent. Apoi, nemodificarea nu reprezintă un element de neconstituționalitate, norma de interpretare

prevăzută la art.III aplicându-se tuturor textelor cu incidență, desființarea unei instituții penale reprezentând o opțiune de politică penală, iar textele vor fi supuse verificărilor judecătorilor cu pregătire de specialitate.

93. În concluzie, președintele Camerei Deputaților apreciază că, în temeiul prevederilor art.147 alin.(2) din Constituție, se stabilește pentru Parlament doar obligația de a reexamina dispozițiile respective pentru a le pune de acord cu decizia Curții Constituționale. Articolul din Legea fundamentală nu îndreptățește Curtea să dea indicații puterii legiuitoare cum să pună de acord textele, astfel că nemodificarea legii nu reprezintă un element de neconstituționalitate. Prin urmare, dispozițiile Legii pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară sunt constituționale prin raportare la prevederile art.1 alin.(5), art.61, art.75, precum și ale art.147 alin.(1), (2) și (4), din Constituție, sens în care se propune respingerea sesizării.

94. **Guvernul** nu a comunicat punctul său de vedere cu privire la obiecțiile de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând obiecțiile de neconstituționalitate, punctele de vedere ale președinților Camerei Deputaților și Senatului, raportul judecătorului-raportor, dispozițiile Legii pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară, precum și prevederile Constituției, reține următoarele:

95. Actul de sesizare în Dosarul Curții Constituționale nr.1135A/2019 are ca obiect al criticilor de neconstituționalitate Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară, în ansamblul său, precum și dispozițiile art.I pct.19, pct.35, pct.36, pct.45, pct.48, pct.51, pct.55, pct.56,

pct.57, pct.63, pct.66, pct.94, pct.109, pct.148, pct.155, pct.171, precum şi ale art.III din lege, în special.

96. Actul de sesizare în Dosarul Curţii Constituţionale nr.1307A/2019 are ca obiect al criticilor de neconstituţionalitate Legea pentru modificarea şi completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum şi pentru modificarea şi completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară, în ansamblul său, precum şi dispoziţiile art.III din lege, în special.

97. Autorii sesizărilor susţin că dispoziţiile criticate contravin prevederilor constituţionale ale art.1 alin.(3) şi alin.(5), art.21, art.24 alin.(1), art.61 alin.(2), art.64, art.69, art.75, art.132 alin.(1), art.147 alin.(1), (2) şi (4), precum şi ale art.148 alin.(2) şi alin.(4) din Constituţie.

98. Având în vedere faptul că obiectul celor două sesizări îl constituie dispoziţii ale aceluiaşi act normativ, pentru o bună administrare a actului de justiţie constituţională, în temeiul art.53 alin.(5) din Legea nr.47/1992, plenul Curţii Constituţionale dispune, din oficiu, conexarea celor două cauze, respectiv a Dosarului nr.1307A/2019 la Dosarul nr.1135A/2019, care a fost primul înregistrat, urmând ca instanţa constituţională să pronunţe o singură decizie prin care să efectueze controlul de constituţionalitate *a priori* asupra dispoziţiilor Legii pentru modificarea şi completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum şi pentru modificarea şi completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară, în ansamblul său, precum şi a dispoziţiilor art.I pct.19, pct.35, pct.36, pct.39, pct.45, pct.48, pct.51, pct.55, pct.56, pct.57, pct.63, pct.66, pct.94, pct.109, pct.148, pct.155, pct.159, pct.171, precum şi ale art.III din lege, în special.

99. În vederea soluţionării prezentelor sesizări, Curtea procedează, mai întâi, la verificarea admisibilităţii acestora, sub aspectul (i) titularilor dreptului de a sesiza instanţa constituţională, (ii) al respectării termenelor legale şi constituţionale privind sesizarea şi (iii) al obiectului controlului de constituţionalitate.

100. Analiza îndeplinirii condițiilor de admisibilitate a sesizării trebuie realizată prin raportare la art.15 alin.(1) din Legea nr.47/1992, potrivit căruia *„Curtea Constituțională se pronunță asupra constituționalității legilor înainte de promulgarea acestora, la sesizarea Președintelui României, a unuia dintre președinții celor două Camere, a Guvernului, a Înaltei Curți de Casație și Justiție, a Avocatului Poporului, a unui număr de cel puțin 50 de deputați sau de cel puțin 25 de senatori."* Astfel, se constată că actul supus controlului de constituționalitate este o lege adoptată de Parlamentul României, sesizările fiind formulate de un număr de 78 de deputați aparținând grupurilor parlamentare ale Partidului Național Liberal și Uniunii Salvați România, respectiv de Președintele României, subiecte de drept care întrunesc, potrivit dispozițiilor legale, calitatea de titulari ai sesizării Curții Constituționale cu obiecții de neconstituționalitate.

101. Analiza îndeplinirii condițiilor de admisibilitate a sesizărilor trebuie realizată și prin raportare la art.15 alin.(2) din Legea nr.47/1992, potrivit căruia *„În vederea exercitării dreptului de sesizare a Curții Constituționale, cu 5 zile înainte de a fi trimisă spre promulgare, legea se comunică Guvernului, Înaltei Curți de Casație și Justiție, precum și Avocatului Poporului și se depune la secretarul general al Camerei Deputaților și la cel al Senatului. În cazul în care legea a fost adoptată cu procedură de urgență, termenul este de două zile"*. Cu privire la acest aspect, aplicând cele statuate de Curte prin Decizia nr.67 din 21 februarie 2018, par.70, se constată că Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară a fost adoptată, în procedură de urgență, de Camera Deputaților, Cameră decizională, în data de 24 aprilie 2019 și a fost depusă în aceeași zi la secretarul general pentru exercitarea dreptului de sesizare cu privire la neconstituționalitatea legii și trimisă spre promulgare în data de 2 mai 2019. Sesizarea formulată de un număr de 78 de deputați aparținând grupurilor parlamentare ale Partidului Național Liberal și Uniunii Salvați România a fost înregistrată la Curtea

Constituţională în data de 25 aprilie 2019, în interiorul termenului de două de zile, prevăzut de art.15 alin.(2) din Legea nr.47/1992, astfel că aceasta îndeplineşte condiţia de admisibilitate a formulării în termenul legal. Sesizarea formulată de Preşedintele României a fost înregistrată în data de 10 mai 2019, în interiorul termenului de 10 de zile, prevăzut de art.77 alin.(3) din Constituţie, astfel că această sesizare îndeplineşte condiţia de admisibilitate privind formularea în termenul constituţional.

102. În vederea analizării admisibilităţii prezentei sesizări cu privire la cel de-al treilea aspect de admisibilitate - *obiectul controlului de constituţionalitate*, respectiv stabilirea sferei de competenţă a Curţii cu privire la legea dedusă controlului, sunt necesare prezentarea procesului legislativ parcurs de aceasta şi analiza criticilor formulate de autorii sesizării.

103. Propunerea legislativă privind punerea de acord a prevederilor Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, cu modificările şi completările ulterioare, cu deciziile Curţii Constituţionale, cu Directiva (UE) 2016/343 a Parlamentului European şi a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumţiei de nevinovăţie şi a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale, cu Directiva 2014/42/UE a Parlamentului European şi a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind îngheţarea şi confiscarea instrumentelor şi produselor infracţiunilor săvârşite în Uniunea Europeană, precum şi cu Deciziile Curţii Europene a Drepturilor Omului a fost iniţiată de un număr de 182 de deputaţi şi senatori şi a fost înaintată Senatului, în calitate de primă Cameră sesizată, la data de 18 aprilie 2018. În data de 13 iunie 2018, propunerea legislativă a fost adoptată de Senat şi înaintată Camerei decizionale. În aceeaşi zi, Biroul permanent al Camerei Deputaţilor a dispus trimiterea propunerii legislative Comisiei speciale comune a Camerei Deputaţilor şi Senatului pentru sistematizarea, unificarea şi asigurarea stabilităţii legislative în domeniul justiţiei, în vederea întocmirii raportului. În data de 18 iunie 2018, Comisia specială comună a Camerei Deputaţilor şi Senatului pentru sistematizarea, unificarea şi asigurarea stabilităţii legislative în domeniul justiţiei a

depus raportul favorabil, cu amendamente, şi Biroul permanent al Camerei Deputaţilor a dispus înscrierea propunerii legislative pe ordinea de zi a plenului Camerei Deputaţilor din aceeaşi zi. Aşa fiind, în data de 18 iunie 2018, Camera Deputaţilor, în temeiul art.75 şi al art.76 alin.(1) din Constituţie, a adoptat Legea pentru modificarea şi completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum şi pentru modificarea şi completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară şi a trimis-o spre promulgare Preşedintelui României, în data de 21 iunie 2018.

104. În termenele legale şi constituţionale, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, constituită în Secţii Unite, un număr de 94 de deputaţi aparţinând grupurilor parlamentare al Partidului Naţional Liberal şi al Uniunii Salvaţi România, precum şi Preşedintele României au formulat obiecţii de neconstituţionalitate, care au fost soluţionate prin Decizia Curţii Constituţionale nr.633 din 12 octombrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.1020 din 29 noiembrie 2018. Prin soluţia pronunţată de Curte au fost admise criticile şi s-a constatat neconstituţionalitatea dispoziţiilor art.I pct.5 referitor la art.8 alin.(2) în ceea ce priveşte sintagma "sau procurori" din conţinutul tezei a doua a acestei norme, art.I pct.6 referitor la art.10 alin.(2), art.I pct.9 referitor la art.10 alin.(5^1), art.I pct.11 referitor la art.15 în ceea ce priveşte sintagma "din care rezultă indicii temeinice", art.I pct.16 referitor la art.25 alin.(4), art.I pct.24 referitor la art.40 alin.(4^1), art.I pct.29 referitor la art.61 alin.(1), art.I pct.30 referitor la art.64 alin.(5), art.I pct.39 referitor la art.77 în ceea ce priveşte sintagma "probele sau", art.I pct.40 referitor la art.81 alin.(1) lit.d) şi lit.g^2) teza a doua, art.I pct.41 referitor la art.83 lit.b^1) teza finală, art.I pct.47 referitor la art.92 alin.(2) teza a treia, art.I pct.48 referitor la art.94 alin.(7), art.I pct.49 referitor la art.97 alin.(4), art.I pct.51 referitor la art.102 alin.(2), art.I pct.52 referitor la art.103 alin.(2), art.I pct.53 referitor la art.103 alin.(4), art.I pct.55 referitor la art.110 alin.(1), art.I pct.56 referitor la art.110 alin.(1^1), art.I pct.57 referitor la art.110 alin.(5), art.I pct.61 referitor la art.116 alin.(2^1), art.I pct.72 referitor la art.140 alin.(2),

art.I pct.73 referitor la art.143 alin.(4^1), art.I pct.74 referitor la art.145 alin.(1) şi (5), art.I pct.76 referitor la art.145^1 alin.(1) în ceea ce priveşte sintagma "potrivit acestei legi şi pentru care au existat suspiciunile care au fundamentat solicitarea, sub sancţiunea nulităţii absolute" şi alin.(2), art.I pct.81 referitor la art.148 alin.(1) lit.a), art.I pct.83 referitor la art.150 alin.(1) lit.a), art.I pct.84 referitor la art.152 alin.(1) lit.a), art.I pct.89 referitor la art.158 alin.(2) lit.a) şi b), art.I pct.91 referitor la art.159 alin.(8^1), art.I pct.95 referitor la art.162 alin.(4) în ceea ce priveşte sintagma "sau pentru care a fost obţinut ulterior mandat de percheziţie", art.I pct.99 referitor la art.168 alin.(15^1) în ceea ce priveşte sintagma "se şterg definitiv din copiile efectuate în baza alin.(9) şi", art.I pct.103 referitor la art.171^1 alin.(1) şi (2), art.I pct.104 referitor la art.172 alin.(4), art.I pct.107 referitor la art.172 alin.(12), art.I pct.109 referitor la art.175 alin.(1), art.I pct.112 referitor la art.178 alin.(5), art.I pct.121 referitor la art.211 alin.(2), art.I pct.123 referitor la art.214 alin.(1), art.I pct.126 referitor la art.215^1 alin.(7) şi (8), art.I pct.133 referitor la art.220 alin.(1), art.I pct.139 referitor la art.223 alin.(2), art.I pct.154 referitor la art.249 alin.(4), art.I pct.158 referitor la art.250^1 alin.(1) şi (2), art.I pct.179 referitor la art.276 alin.(5^1), art.I pct.190 referitor la art.292 alin.(2), art.I pct.192 referitor la art.305 alin.(1), în ceea ce priveşte sintagma "nu există vreunul dintre cazurile care împiedică exercitarea acţiunii penale prevăzute la art.16 alin.(1)", art.I pct.193 referitor la art.305 alin.(1^1), art.I pct.195 referitor la art.307, art.I pct.213 referitor la art.335 alin.(1), art.I pct.219 referitor la art.341 alin.(6) lit.c), art.I pct.229 referitor la art.386 alin.(3), art.I pct.232 referitor la art.396 alin.(2)-(4), art.I pct.235 referitor la art.406 alin.(2), art.I pct.238 referitor la art.425^2, art.I pct.239 referitor la art.426 alin.(1) lit.i) teza a doua, art.I pct.240 referitor la art.426 alin.(2), în ceea ce priveşte referirea la lit.i), şi alin.(4), art.I pct.243 referitor la art.438 alin.(1^1)-(1^4), art.I pct.244 referitor la art.453 alin.(1) lit.f), art.I pct.245 referitor la art.453 alin.(1) lit.g) şi h), art.I pct.257 referitor la art.538 alin.(2^1), art.I pct.259 referitor la art.539 alin.(3), art.I pct.266 referitor la art.598 alin.(1) lit.d),

precum şi art.II. Prin aceeaşi decizie au fost respinse, ca neîntemeiate sau inadmisibile, celelalte critici formulate.

105. Ca urmare a deciziei Curţii Constituţionale, în temeiul art.147 alin.(2) din Constituţie, la data de 29 noiembrie 2018, Legea pentru modificarea şi completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum şi pentru modificarea şi completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară a fost înregistrată la Senat, în calitate de primă Cameră sesizată, în vederea reexaminării dispoziţiilor declarate neconstituţionale şi punerii lor de acord cu decizia instanţei constituţionale. La data de 3 decembrie 2018, Biroul permanent al Senatului a trimis legea Comisiei speciale comune a Camerei Deputaţilor şi Senatului pentru sistematizarea, unificarea şi asigurarea stabilităţii legislative în domeniul justiţiei, care, la data de 6 decembrie 2018, a depus raportul întocmit ca urmare a reexaminării legii. În data de 10 decembrie 2018, plenul Senatului a dezbătut şi a adoptat legea, pe care a înaintat-o Camerei Deputaţilor, în calitate de Cameră decizională. La data de 24 aprilie 2019, Comisia specială comună a întocmit un nou raport, pe care l-a prezentat plenului Camerei Deputaţilor, care, în aceeaşi zi, a dezbătut şi a adoptat legea care face obiectul prezentului control de constituţionalitate.

106. Examinând temeiurile constituţionale invocate în susţinerea sesizărilor de neconstituţionalitate, precum şi motivarea obiecţiilor formulate, **Curtea observă că obiectul criticilor din prezenta cauză îl constituie procedura de adoptare a legii, precum şi conţinutul normativ al acesteia, după reexaminarea şi punerea sa în acord cu Decizia Curţii Constituţionale nr.633 din 12 octombrie 2018**, deci o lege care, din punctul de vedere al conţinutului normativ, diferă de legea supusă anterior controlului de constituţionalitate.

107. În continuare, pornind de la cele statuate prin Decizia nr.67 din 21 februarie 2018, Curtea reţine că, potrivit jurisprudenţei sale, „indiferent că o cerere de reexaminare a fost admisă/admisă în parte/respinsă, pot forma obiectul controlului *a priori* de constituţionalitate numai dispoziţiile legale supuse unor intervenţii

legislative în procedura de reexaminare, precum şi procedura de adoptare a legii în urma cererii de reexaminare" (Decizia nr.334 din 10 mai 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.455 din 31 mai 2018, par.32). Prin urmare, *dacă titularii dreptului de sesizare a Curţii formulează obiecţii de neconstituţionalitate fără a contesta „diferenţa dintre varianta redacţională a legii reexaminate şi cea iniţială a legii, Curtea urmează să constate inadmisibilitatea acesteia"*. Curtea a statuat că „procedurile constituţionale se desfăşoară în anumite termene şi într-o anumită ordine, în mod structurat, logic şi coerent, tocmai pentru a se evita zădărnicirea activităţii autorităţilor publice. Prin urmare, indiferent de titularul dreptului de sesizare, acesta are posibilitatea să formuleze, în termen, o obiecţie de neconstituţionalitate ulterior adoptării legii având ca obiect oricare dintre dispoziţiile acesteia, iar în măsura în care procedura parlamentară ulterioară se reia numai în privinţa anumitor dispoziţii ale legii, ca urmare a aplicării prevederilor art.77 alin.(2) sau ale art.147 alin.(2) din Constituţie, sesizările formulate în termen vor putea privi numai noile dispoziţii adoptate, nu şi pe cele care au fost deja adoptate şi care nu au suferit modificări/completări. În caz contrar, pe de o parte, analiza Curţii Constituţionale s-ar eterniza, iar legea ar rămâne blocată în faza controlului *a priori* de constituţionalitate şi, pe de altă parte, ar fi subminată activitatea Parlamentului, în sensul că, prin lipsa unei ordini procedurale, s-ar ajunge la deschiderea posibilităţii formulării unor sesizări succesive cu consecinţa eventuală a constatării neconstituţionalităţii şi reluării permanente a procedurii de reexaminare de către Parlament" (Decizia nr.583 din 25 septembrie 2018, par.106).

108. ***În cauza de faţă, Curtea constată că reexaminarea legii a fost declanşată în temeiul art.147 alin.(2) din Constituţie***, Parlamentul având obligaţia constituţională de a pune de acord legea cu Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, astfel că ***obiecţia de neconstituţionalitate*** formulată în interiorul termenului de 10 zile, prevăzut de art.77 alin.(3) din Constituţie, ***nu poate viza decât critici de neconstituţionalitate extrinsecă privind procedura de adoptare a legii reexaminate,***

precum şi critici de neconstituţionalitate intrinsecă privind dispoziţiile legale reexaminate. Or, analizând criticile formulate, Curtea reţine că autorii obiecţiei de neconstituţionalitate invocă obiecţia de neconstituţionalitate extrinsecă în ceea ce priveşte neîntocmirea studiilor de impact în legătură cu modificările propuse pentru Codul de procedură penală, cu încălcarea art.1 alin.(3) şi (5) din Constituţie, precum şi critici de neconstituţionalitate intrinsecă a unor dispoziţii adoptate de Parlament în data de 18 iunie 2018, deci aflate în cuprinsul legii iniţiale. În această situaţie sunt dispoziţiile art.I pct.35 [cu referire la art.91 alin.(2) din cod], pct.36 [cu referire la art.91 alin.(2^1) din cod], pct.48 [cu referire la art.116 alin.(2^1) din cod], pct.109 [cu referire la art.223 alin.(1) din cod], pct.171 [cu referire la art.328 alin.(1^1) din cod] din legea supusă controlului, care preiau dispoziţiile legii anterioare cuprinse în art.I pct.45, pct.46, pct.61 [cu referire la art.116 alin.(2^2) din cod], pct.138, respectiv pct.208. Niciunul dintre cele două aspecte nu a făcut obiectul criticilor de neconstituţionalitate analizate de Curte prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018 şi, implicit, nu au făcut obiect al procedurii de reexaminare parlamentară, astfel că este depăşit stadiul procedurii constituţionale în care ar fi putut fi formulate critici de neconstituţionalitate cu un atare obiect.

109. Dacă s-ar accepta posibilitatea efectuării unui control cu privire la aceste dispoziţii ar însemna o reconsiderare a jurisprudenţei Curţii cu privire la eliminarea analizei în trepte a constituţionalităţii legilor în cadrul controlului *a priori*, fapt ce ar determina situaţia în care titularii dreptului de a sesiza Curtea ar formula alternativ şi succesiv, pe motive identice sau diferite, un număr nelimitat de obiecţii de neconstituţionalitate cu privire la dispoziţiile unui legi, împrejurare care ar prelungi nepermis procedura legislativă, blocând indirect finalizarea ei şi, deci, intrarea în vigoare a actului adoptat de Parlament. Or, potrivit jurisprudenţei constante a Curţii Constituţionale, instituirea prin lege a unor termene nu are ca scop decât disciplinarea raporturilor juridice născute între părţi şi preîntâmpinarea unei conduite abuzive, şicanatorii, a titularilor dreptului pentru care se instituie obligaţia respectării acestor

termene. Prin urmare, aspectele criticate ar fi putut face obiect al controlului de constituţionalitate doar dacă acesta ar fi fost declanşat în termenele procedurale şi substanţiale care vizează raporturile constituţionale dintre autorităţile publice, termene care au ca finalitate stabilirea unei rigori în derularea procedurii legislative (a se vedea, în acest sens, şi Decizia nr.299 din 3 mai 2018). Respectarea acestora se impune cu forţă egală tuturor subiectelor de drept aflate în ipoteza art.146 lit.a) din Constituţie, care sunt obligate deopotrivă să se încadreze în prescripţia legală dacă apreciază că sunt temeiuri pentru sesizarea Curţii Constituţionale.

110. Având în vedere cele menţionate în prealabil, Curtea constată că *nu a fost legal sesizată* pentru a soluţiona pe fond obiecţia de neconstituţionalitate şi, pe cale de consecinţă, *va respinge, ca inadmisibilă*, obiecţia privind dispoziţiile art.I pct.35 [cu referire la art.91 alin.(2)], pct.36 [cu referire la art.91 alin.(2^1)], pct.48 [cu referire la art.116 alin.(2^1)], pct.109 [cu referire la art.223 alin.(1)] şi pct.171 [cu referire la art.328 alin.(1^1)] din Legea pentru modificarea şi completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum şi pentru modificarea şi completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară.

111. În schimb, Curtea Constituţională constată că *a fost legal sesizată* şi este competentă, potrivit dispoziţiilor art.146 lit.a) din Constituţie şi ale art.1, art.10, art.15, art.16 şi ale art.18 din Legea nr.47/1992, să se pronunţe asupra constituţionalităţii prevederilor Legii pentru modificarea şi completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum şi pentru modificarea şi completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară, în ansamblul său, precum şi dispoziţiile art.I pct.19, pct.45, pct.51, pct.55, pct.56, pct.57, pct.63, pct.66, pct.94, pct.148, pct.155, precum şi ale art.III din lege, în special.

112. Criticile de neconstituţionalitate extrinsecă referitoare la neconstituţionalitatea Legii pentru modificarea şi completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum şi pentru modificarea şi completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară vizează trei aspecte: **(i)** nerespectarea

termenului de 5 zile între data distribuirii raportului comisiei şi data dezbaterilor în plenul Camerei Deputaţilor, prevăzut de dispoziţiile art.69, coroborate cu art.117 din Regulamentul Camerei Deputaţilor, raportate la art.1 alin.(3) şi alin.(5), art.64 şi art.69 din Constituţie, **(ii)** încălcarea dispoziţiilor art.147 alin.(2) din Constituţie prin raportare la cele ale art.147 alin.(1) şi alin.(4) din Constituţie, respectiv **(iii)** nerespectarea principiului bicameralismului, consacrat de art.61 alin.(2) şi art.75 din Constituţie.

113. *Prima critică de neconstituţionalitate extrinsecă* vizează nerespectarea termenului regulamentar referitor la difuzarea raportului întocmit de comisia parlamentară cu cel puţin 5 zile înainte de data stabilită pentru dezbaterea propunerii legislative în plenul Camerei Deputaţilor, legea fiind avizată de comisia specială, prin raportul din data de 24 aprilie 2019, şi, în aceeaşi zi, dezbătută şi aprobată în şedinţa Camerei Deputaţilor. Curtea reţine că o critică identică a fost formulată şi cu privire la legea adoptată iniţial.

114. Prin *Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018*, analizând aceeaşi critică, Curtea a făcut trimitere la considerentele Deciziei nr.250 din 19 aprilie 2018, în care constatase că "aceasta constituie o problemă de aplicare a regulamentelor celor două Camere". Cu alte cuvinte, obiectul criticii de neconstituţionalitate îl constituie, de fapt, modul în care, ulterior prezentării raportului de către Comisia specială comună a Camerei Deputaţilor şi Senatului pentru sistematizarea, unificarea şi asigurarea stabilităţii legislative în domeniul justiţiei, au fost respectate normele şi procedurile parlamentare de adoptare a Legii pentru modificarea şi completarea Legii nr.304/2004. Or, în măsura în care dispoziţiile regulamentare invocate în susţinerea criticilor nu au relevanţă constituţională, nefiind consacrate expres sau implicit într-o normă constituţională (a se vedea, în acest sens, Decizia nr.730 din 22 noiembrie 2017), aspectele invocate de autorii sesizării nu constituie probleme de constituţionalitate, ci de aplicare a normelor regulamentare (a se vedea, în acest sens, şi Decizia nr.307 din 28 martie 2012)". Prin urmare, Curtea a constatat că Legea pentru modificarea şi

completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum şi pentru modificarea şi completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară nu încalcă prevederile art.1 alin.(5) din Constituţie, sub aspectul principiului legalităţii. Aceste considerente îşi menţin valabilitatea şi în cauza de faţă, critica formulată fiind neîntemeiată prin prisma jurisprudenţei Curţii Constituţionale.

115. În Decizia nr.250 din 19 aprilie 2018, Curtea a mai reţinut că, "deşi nu au relevanţă constituţională, nefiind consacrate expres sau implicit într-o normă de rang constituţional, dispoziţiile din regulamentele celor două Camere ale Parlamentului, inclusiv cele referitoare la termenele aferente procedurii legislative, trebuie aplicate cu bună-credinţă, astfel încât principiul *majoritatea decide, opoziţia se exprimă* să înlăture orice exercitare abuzivă a drepturilor procedurale parlamentare". Pornind de la aceste premise, Curtea constată, în legătură directă cu cele expuse în prealabil, aşa cum s-a remarcat şi prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, că imposibilitatea în care au fost puşi parlamentarii de a lua act de iniţiativa legislativă şi de raportul Comisiei speciale comune a Camerei Deputaţilor şi Senatului pentru sistematizarea, unificarea şi asigurarea stabilităţii legislative în domeniul justiţiei, cu consecinţa lipsei unor dezbateri în plenul celor două Camere ale Parlamentului, a condus la adoptarea unui act cu numeroase vicii de neconstituţionalitate. Acestea ar fi putut fi remediate în procedura de reexaminare a legii, cu condiţia ca dezbaterile parlamentare să respecte regulile procedurale, inclusiv aceea privind termenul pe care fiecare deputat îl are la dispoziţie pentru a lua cunoştinţă despre conţinutul normativ al legii şi al amendamentelor propuse în vederea unei dezbateri reale asupra legii. Faptul că nu s-a întâmplat acest lucru este demonstrat de numărul mare de dispoziţii necorelate şi de modul aleatoriu în care au fost modificate unele texte de lege, toate acestea având ca rezultat adoptarea unei reglementări neunitare, incoerente, lipsite de imprevizibilitate. Cele mai evidente vicii sunt cele generate de aplicarea dispoziţiilor art.III din lege care prevăd că *„în toate situaţiile în care Legea nr.135/2010 privind Codul de procedură penală se referă la judecătorul de cameră preliminară se înţelege că referirea se face*

la instanța de judecată competentă potrivit legii", aspect care va fi analizat ulterior, în cuprinsul paragrafelor 228-242.

116. *Cea de-a doua critică de neconstituționalitate extrinsecă* se întemeiază pe încălcarea dispozițiilor art.147 alin.(2) din Constituție prin raportare la cele ale art.147 alin.(1) și alin.(4) din Constituție și vizează eliminarea din conținutul legii supuse prezentului control a dispozițiilor art.I pct.5, 6, 24, 39, 133, 159 și 246 din legea în forma anterioară controlului de constituționalitate efectuat prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018.

117. Cu privire la dispozițiile art.147 alin.(2) din Constituție, prin Decizia nr.515 din 24 noiembrie 2004, Curtea a reținut că acestea „se referă la reexaminarea unei legi sau a unor dispoziții legale a căror neconstituționalitate a fost constatată printr-o decizie a Curții Constituționale, pronunțată cu ocazia controlului de constituționalitate *a priori* [...]" și că „limitează reluarea procesului legislativ de reexaminare numai cu privire la dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale de către Curtea Constituțională". În continuare, Curtea face trimitere la jurisprudența sa constantă (a se vedea Decizia nr.1.177 din 12 decembrie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.871 din 20 decembrie 2007, Deciziile nr.872 și nr.874 din 25 iunie 2010, publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.433 din 28 iunie 2010, Decizia nr.975 din 7 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.568 din 11 august 2010, Decizia nr.33 din 23 ianuarie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.146 din 15 februarie 2018, par.187, sau Decizia nr.45 din 30 ianuarie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.199 din 5 martie 2018, par.240), referitoare la procedura parlamentară a reexaminării legii, în temeiul art.147 alin.(2) din Constituție, din perspectiva limitelor de legiferare impuse Parlamentului prin decizia prin care obiecția de neconstituționalitate a fost parțial admisă. În cadrul acestei proceduri, Parlamentul nu are competența constituțională de a modifica prevederile legale care nu au fost contestate din perspectiva constituționalității și nici pe cele contestate, dar a căror

constituţionalitate a fost constatată prin actul jurisdicţional al Curţii. Parlamentul are competenţa de a legifera doar în sensul punerii de acord a prevederilor constatate ca fiind neconstituţionale cu decizia Curţii Constituţionale.

118. Pe de altă parte, pentru a asigura caracterul unitar al reglementării, Curtea a statuat că legiuitorul poate modifica şi alte prevederi legale, dar numai dacă acestea se găsesc într-o legătură indisolubilă cu dispoziţiile neconstituţionale şi, în măsura în care se impune, va recorela celelalte dispoziţii ale legii, ca operaţiune de tehnică legislativă.

119. Cu privire la **criticile formulate** în prezenta cauză, toate vizând încălcarea limitelor reexaminării legii, Curtea observă că acestea **pot fi clasificate în trei categorii:** *prima* se referă la eliminarea unor dispoziţii legale care nu au fost contestate în cadrul controlului *a priori* efectuat prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, *a doua* categorie se referă la eliminarea unor dispoziţii care au făcut obiectul sesizării Curţii şi care au fost constatate ca fiind neconstituţionale şi *a treia* categorie vizează eliminarea unor dispoziţii care au făcut obiectul sesizării Curţii, au fost constatate ca fiind neconstituţionale şi a căror adoptare a fost justificată de legiuitor de necesitatea punerii de acord a dispoziţiilor modificate constatate anterior ca fiind neconstituţionale cu decizii ale Curţii Constituţionale, pronunţate în cadrul controlului *a posteriori*.

120. Prima categorie de critici vizează eliminarea din cuprinsul legii adoptate după reexaminare a unor dispoziţii legale cuprinse în legea modificatoare iniţială, dar care nu au fost contestate în cadrul controlului *a priori* efectuat prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018.

121. **Art.I pct.159** avea ca obiect introducerea, după alin.(3) al art.250^1 din Codul de procedură penală, a unui nou alineat, alin.(4), cu următorul cuprins: *„În cazul în care măsura asigurătorie s-a dispus direct prin hotărârea instanţei de apel, dispoziţiile alin.(1)-(3) se aplică în mod corespunzător.”*.

122. Analizând conținutul normei eliminate, Curtea reține că acesta transpunea considerentele *Deciziei nr.24 din 20 ianuarie 2016*, în care Curtea a statuat că posibilitatea atacării cu apel a încheierii judecătorului de cameră preliminară sau a instanței de judecată prin care a fost dispusă măsura asigurătorie numai odată cu sentința nu este o garanție suficientă a dreptului la un proces echitabil. Mai mult, „în situația în care încheierea de luare a măsurii asigurătorii a fost dispusă de către instanța de apel, atunci este negată orice posibilitate a persoanei interesate de a uza de dreptul său substanțial referitor la accesul la justiție". De asemenea, „în lipsa asigurării unui control judecătoresc eficient asupra măsurii de indisponibilizare a bunurilor în cursul unui proces penal, statul nu își îndeplinește obligația constituțională de a garanta proprietatea privată persoanei fizice/juridice. Obligația de garantare se referă atât la îndatorirea statului de a se abține de la orice afectare a dreptului de proprietate privată, cât și la reglementarea din punct de vedere normativ a unor măsuri pozitive apte să asigure liniștita posesie, folosință și dispoziție asupra bunurilor. Or, crearea unui cadru normativ care fragilizează garanțiile pe care statul trebuie să le stabilească în privința atributelor dreptului de proprietate privată duce la nesocotirea obligației sale asumate prin textul Constituției și implicit la încălcarea dreptului de proprietate privată. Totodată, Curtea reține că vulnerabilizarea proprietății private a persoanei are drept efect crearea unui regim de insecuritate juridică a acesteia, dreptul său de proprietate devenind iluzoriu. În concluzie, lipsa unei căi de atac separate împotriva luării măsurii asigurătorii de către judecătorul de cameră preliminară sau de către instanța de judecată, fie că este instanța de fond sau de apel, contravine dreptului consacrat de art.21 alin.(1) și alin.(3), art.44 și art.129 din Constituție" (par.30 și 31).

123. Invocând Decizia nr.24 din 20 ianuarie 2016 în expunerea de motive care a însoțit inițiativa legislativă, legiuitorul a modificat conținutul art.250[1] din Codul de procedură penală referitor la *Contestarea măsurilor asigurătorii dispuse în cursul judecății*, introducând calea de atac a contestației și împotriva hotărârii instanței de apel prin care s-a dispus măsura asigurătorie.

124. Or, analizând forma legii adoptate de Parlament după decizia instanței constituționale, Curtea constată că *dispozițiile art.I pct.159 au fost eliminate, deși nu au făcut obiectul sesizării de neconstituționalitate soluționate prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018*, fapt ce contravine celor statuate prin Decizia nr.75 din 30 ianuarie 2019, par.48, în care Curtea a stabilit că efectul deciziei de admitere a obiecțiilor de neconstituționalitate este obligarea Parlamentului de a reexamina „dispozițiile legii în limitele deciziei Curții Constituționale, ceea ce presupune ca dezbaterea parlamentară să fie reluată în limitele cererii de reexaminare, însă numai cu privire la dispozițiile care au făcut obiectul sesizării și controlului de constituționalitate în prezenta cauză."

125. **Art.I pct.246** avea următorul conținut: La articolul 453, alineatul (3) se modifică și va avea următorul cuprins: *„(3) Cazurile prevăzute la alin.(1) lit.a), g) și h) pot fi invocate ca motive de revizuire în favoarea persoanei condamnate, a celei față de care s-a dispus renunțarea la aplicarea pedepsei ori amânarea aplicării pedepsei. Cazul prevăzut la alin.(1) lit.f) poate fi invocat ca motiv de revizuire în favoarea persoanei condamnate ori a celei față de care s-a aplicat o măsură educativă, a celei față de care s-a dispus renunțarea la aplicarea pedepsei ori amânarea aplicării pedepsei."*

126. În prezent, norma are următorul conținut: *„Cazurile prevăzute la alin.(1) lit.a) și f) pot fi invocate ca motive de revizuire numai în favoarea persoanei condamnate sau a celei față de care s-a dispus renunțarea la aplicarea pedepsei ori amânarea aplicării pedepsei".*

127. Prin *Decizia nr.2 din 17 ianuarie 2017*, Curtea a constatat că dispozițiile art.453 alin.(3) din Codul de procedură penală sunt neconstituționale cu privire la cazul de revizuire prevăzut la alin.(1) lit.a), reținând că „dispozițiile art.453 alin.(3) din Codul de procedură penală cu privire la cazul de revizuire prevăzut la alin.(1) lit.a), precum și soluția legislativă cuprinsă în dispozițiile art.453 alin.(4) teza întâi din același cod, care exclude posibilitatea revizuirii hotărârii de achitare pentru cazul prevăzut la alin.(1) lit.a), încalcă prevederile constituționale ale art.16 referitor la

egalitatea în drepturi, ale art.21 privind accesul liber la justiție și ale art.131 referitor la rolul Ministerului Public, întrucât lipsesc partea civilă de posibilitatea apărării drepturilor și a intereselor sale legitime, respectiv procurorul de pârghiile necesare exercitării rolului său specific în cadrul procesului penal". Curtea a reținut că, „în situația în care se descoperă fapte sau împrejurări ce nu au fost cunoscute la soluționarea cauzei și care dovedesc netemeinicia hotărârii de achitare, trebuie să se asigure atât părții civile, cât și procurorului posibilitatea de a cere și obține restabilirea adevărului judiciar prin retractarea hotărârii pronunțate în cauză."

128. Invocând Decizia nr.2 din 17 ianuarie 2017 în expunerea de motive care a însoțit inițiativa legislativă, legiuitorul a modificat conținutul art.453 alin.(3) din Codul de procedură penală, eliminând soluția legislativă care limita incidența cazului de revizuire prevăzut de art.453 alin.(1) lit.a) numai în favoarea persoanei condamnate sau a celei față de care s-a dispus renunțarea la aplicarea pedepsei ori amânarea aplicării pedepsei. În plus, legiuitorul a inclus în ipoteza normei două noi cazuri de revizuire, completând alin.(1) al art.453 cu două noi litere, g) și h).

129. Aceste din urmă dispoziții, introduse prin art.I pct.245 din legea inițială, au făcut obiectul controlului de constituționalitate, fiind declarate neconstituționale prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018. Or, *ca urmare a reexaminării legii, Parlamentul, pentru a asigura caracterul unitar al reglementării, putea modifica norma care nu a făcut obiectul controlului (art.I pct.246) numai sub aspectul corelării sale*, ca operațiune de tehnică legislativă, cu noul conținut normativ al art.453 din care era eliminată norma neconstituțională cu care alin.(3) se afla într-o legătură indisolubilă.

130. Or, analizând forma legii adoptate de Parlament după decizia instanței constituționale, Curtea constată că *dispozițiile art.I pct.246 au fost eliminate în integralitate*, deși nu au făcut nici obiectul sesizării de neconstituționalitate și, în consecință, nici al controlului de constituționalitate.

131. Având în vedere jurisprudența constantă a instanței constituționale, Curtea constată că **eliminarea art.I pct.159, referitor la art.250[1] alin.(4) din Codul de procedură penală, și a art.I pct.246, referitor la art.453 alin.(3) din Codul de procedură penală, din cadrul legii reexaminate s-a realizat cu încălcarea limitelor stabilite prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, ceea ce contravine art.147 alin.(2) din Constituție.**

132. A doua categorie de critici se referă la eliminarea unor dispoziții care au făcut obiectul sesizării Curții și au fost constatate ca fiind neconstituționale prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018. Este vizată eliminarea art.I pct.5, 6 și 39 din legea în forma anterioară controlului de constituționalitate efectuat prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018.

133. **Art.I pct.5** avea următorul conținut: La articolul 8 se introduce un nou alineat, alin.(2), cu următorul cuprins: *„(2) Orice persoană are dreptul la un proces echitabil, la judecarea cauzei de un judecător imparțial și independent. Repartizarea tuturor cauzelor către judecători sau procurori se face aleatoriu."*

134. În urma efectuării controlului de constituționalitate, prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, par.283-291, Curtea a reținut că „soluția legislativă privind repartizarea aleatorie a cauzelor în ceea ce îi privește pe procurori contravine principiului constituțional al subordonării ierarhice, statuat la art.132 alin.(1) din Constituție, care îndrituiește procurorul ierarhic superior să dispună cu privire la modul în care sunt administrate cauzele la nivelul parchetului pe care îl conduce, inclusiv sub aspectul repartizării lor, în funcție de numărul de cauze aflate în cercetare pe rolul parchetului, de complexitatea lor, precum și de specializarea procurorilor din subordine". Prin urmare, Curtea a constatat că dispozițiile art.I pct.5, cu privire la art.8 alin.(2) din Codul de procedură penală, sunt neconstituționale în ceea ce privește sintagma „sau procurori" din conținutul tezei a doua a acestei norme.

135. Autorii sesizării consideră că, în acest caz, Parlamentul avea deschisă calea reexaminării doar în ceea ce privește eliminarea sintagmei „sau procurori",

acesta neputând efectua modificări în privința celorlalte dispoziții din cuprinsul art.I pct.5 al legii care a făcut obiectul sesizării.

136. Examinând argumentele reținute în Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, par.286, respectiv că „Este adevărat că repartizarea aleatorie a cauzelor este o chestiune care ţine de organizarea judiciară, însă principalul său scop - garantarea dreptului părţilor la un proces echitabil - justifică opţiunea legiuitorului de a îngloba această garanţie în cuprinsul principiilor Codului de procedură penală", Curtea apreciază că justificarea opțiunii legiuitorului de a include repartizarea aleatorie printre garanțiile procesului penal, expres prevăzute de Codul de procedură penală, nu impune acestuia o obligație în acest sens, atâta vreme cât această garanție este oricum circumscrisă dreptului la un proces echitabil. Elementul de noutate al normei introduse prin art.I pct.5 rezidă în repartizarea cauzelor în mod aleatoriu nu numai judecătorilor, ci şi procurorilor. Or, prin constatarea neconstituționalității sintagmei „sau procurori" din conţinutul tezei a doua a acestei norme a dispărut elementul care a determinat modificarea textului de lege, astfel că se justifică renunțarea la modificare, în integralitatea sa. Aşadar, prin eliminarea art.I pct.5 din legea în forma ce a făcut obiectul controlului de constituționalitate *a priori*, Parlamentul nu a depăşit limitele stabilite prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018.

137. **Art.I pct.6** avea următorul conţinut: La articolul 10, alineatul (2) se modifică şi va avea următorul cuprins: *„(2) Organele de urmărire penală şi instanţele de judecată sunt obligate să asigure subiecţilor procesuali principali şi avocatului timpul necesar pregătirii apărării, care nu poate fi mai mic de 3 zile, cu excepţia luării sau judecării măsurilor preventive, când termenul nu poate fi mai mic de 6 ore şi înlesnirile necesare pregătirii apărării, prin punerea la dispoziţie şi comunicarea întregului material de urmărire penală în formă electronică."*

138. În prezent, norma are următorul conţinut: *„(2) Părţile, subiecţii procesuali principali şi avocatul au dreptul să beneficieze de timpul şi înlesnirile necesare pregătirii apărării."*

139. În urma efectuării controlului de constituționalitate, prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, par.292-302, Curtea a reținut că introducerea unor limite minime de timp pentru pregătirea apărării nu contravine normelor constituționale din perspectiva scopului reglementării, însă „reglementarea este deficitară, întrucât omite să prevadă modalitatea de calcul al acestor termene, aspect care conferă neclaritate și impredictibilitate textului legal. Astfel, stabilind termene minime concrete necesare exercitării unei apărări efective într-o cauză penală, obligatorii atât pentru organele de urmărire penală, cât și pentru instanțele de judecată, legea nu precizează momentul de la care aceste termene încep să curgă. Or, în condițiile în care sancțiunea este nulitatea, se impune o reglementare completă a regimului juridic al acestor termene, care să respecte atât principiul legalității, în componenta sa referitoare la calitatea normei, cât și dreptul la apărare al subiecților procesuali principali".

140. Autorii sesizării susțin că, în acest caz, Parlamentul avea deschisă calea reexaminării doar în ceea ce privește stabilirea momentului de la care termenele încep să curgă, acesta neputând efectua modificări în privința celorlalte dispoziții din cuprinsul art.I pct.6 al legii care a făcut obiectul sesizării.

141. Examinând argumentele reținute în Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, Curtea observă că dreptul la apărare, ca principiu al procedurilor penale și al procesului penal în ansamblul său, vizează atât drepturi procesuale ale părților și ale subiecților procesuali principali, cât și garanții procesuale ale acestora, care nu pot fi interpretate și aplicate decât în acord cu prevederile constituționale și convenționale ce consacră acest drept. Ținând cont de faptul că art.10 alin.(2) din Codul de procedură penală este un text preluat din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, astfel că interpretarea lui nu se poate face decât prin prisma jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului în materie, care are caracter obligatoriu pentru organele judiciare interne, rămâne la latitudinea legiuitorului dacă instituie sau nu termene procedurale exprese, a căror încălcare ar atrage sancțiunea prevăzută de lege. Însă dacă optează pentru reglementarea unor asemenea termene,

normele adoptate trebuie să respecte cerinţele de claritate şi previzibilitate. Acesta este sensul în care s-a pronunţat instanţa constituţională prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018.

142. Prin urmare, adoptarea sau nu a unei atare modificări rămâne o opţiune a legiuitorului, astfel că eliminând art.I pct.6 din legea în forma ce a făcut obiectul controlului de constituţionalitate *a priori*, Parlamentul nu a depăşit limitele stabilite prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, plasându-se în marja sa de apreciere.

143. **Art.I pct.39** avea următorul conţinut: Articolul 77 se modifică şi va avea următorul cuprins: *„Suspectul Art.77. - Persoana cu privire la care, din probele sau indiciile temeinice existente în cauză, rezultă că a săvârşit o faptă prevăzută de legea penală se numeşte suspect."*

144. În prezent, norma are următorul conţinut: *„Persoana cu privire la care, din datele şi probele existente în cauză, rezultă bănuiala rezonabilă că a săvârşit o faptă prevăzută de legea penală se numeşte suspect."*

145. În urma efectuării controlului de constituţionalitate, prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, par.376-384, Curtea a reţinut că „noua reglementare a dispoziţiilor art.77 va constitui temeiul amânării începerii urmăririi penale *in personam*, pe motiv că procurorul nu are încă formată convingerea că din probele sau indiciile temeinice existente în cauză rezultă că persoana acuzată a săvârşit o faptă. Consecinţa este nu numai pierderea garanţiilor procesuale menţionate mai sus, ci şi a remediului contestării legalităţii administrării probelor şi a efectuării actelor de către organele de urmărire penală. Cu alte cuvinte, deşi legiuitorul optează pentru creşterea standardului de probă în privinţa dobândirii calităţii de suspect, opţiunea sa se dovedeşte a fi un impediment insurmontabil în calea exercitării dreptului la un proces echitabil al persoanei acuzate de săvârşirea unei fapte penale". De asemenea, Curtea a observat că „ridicarea standardului de probă necesar pentru dobândirea calităţii de suspect se suprapune cu cel necesar pentru dobândirea calităţii de inculpat. Prin înlăturarea nejustificată a aprecierii organului de urmărire penală cu privire la

formarea unei bănuieli rezonabile cu privire la săvârşirea faptei de către persoana acuzată nu se mai realizează nicio distincţie între ordonanţa de începere a urmăririi penale *in personam* şi ordonanţa prin care se pune în mişcare acţiunea penală, sub aspectul gradului de convingere a procurorului cu privire la persoana care a săvârşit fapta, împrejurare care lipseşte de efecte juridice întreaga procedură derulată între cele două momente procesuale. Procedând în acest mod, pe de o parte, legiuitorul nu realizează o analiză coroborată a textelor de lege şi, pe de altă parte, împiedică efectiv dreptul la un proces echitabil al tuturor părţilor implicate în procesul penal." În concluzie, Curtea a constatat că dispoziţiile art.I pct.39, care modifică art.77 din Codul de procedură penală în ceea ce priveşte sintagma „probele sau", sunt neconstituţionale, încălcând prevederile constituţionale ale art.1 alin.(5), care consacră principiul legalităţii, şi pe cele ale art.21 alin.(3), referitoare la dreptul la un proces echitabil.

146. Autorii sesizării din prezenta cauză susţin că schimbarea opţiunii legiuitorului nu poate avea loc în cadrul procedurii reexaminării, Parlamentul având deschisă - potrivit art.147 alin.(2) din Constituţie - posibilitatea reluării procesului legislativ de reexaminare numai cu privire la dispoziţiile constatate ca fiind neconstituţionale de către Curtea Constituţională, nu şi cu privire la dispoziţiile constatate ca fiind constituţionale.

147. Examinând argumentele reţinute de Curte în Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, Curtea reţine că dobândirea calităţii de suspect prezintă importanţă din perspectiva posibilităţii exercitării drepturilor procesuale inerente acestei calităţi, garanţii specifice dreptului la un proces echitabil, cum ar fi dreptul suspectului de a fi informat cu privire la fapta pentru care este cercetat şi încadrarea juridică a acesteia, de a consulta dosarul, în condiţiile legii, de a avea un avocat ales sau unul din oficiu pentru cazurile de asistenţă obligatorie, de a propune administrarea de probe, de a ridica excepţii şi de a pune concluzii, de a formula orice alte cereri ce ţin de soluţionarea laturii penale şi civile a cauzei, de a apela la un mediator, în cazurile permise de lege, de a fi informat cu privire la drepturile sale ori de a beneficia de alte

drepturi prevăzute de lege. De aceea, prin Decizia nr.222 din 4 aprilie 2017, par.29, Curtea a stabilit că, atunci când, în funcţie de particularităţile fiecărui caz, este dovedită privarea suspecţilor/inculpaţilor de drepturile conferite de Codul de procedură penală, fiindu-le grav afectat dreptul la apărare în cursul urmăririi penale, probele şi actele întocmite cu nerespectarea exigenţelor legale pot fi înlăturate în cadrul procedurii de cameră preliminară.

148. Pornind de la aceste premise şi având în vedere considerentele Deciziei nr.222 din 4 aprilie 2017, care statuează cu privire la obligaţia procurorului ca, în momentul în care există indicii rezonabile că o persoană a săvârşit fapta pentru care s-a început urmărirea penală, să dispună continuarea urmăririi penale faţă de acea persoană, tocmai pentru a-i asigura posibilitatea exercitării efective a garanţiilor procesuale, deci pentru a-i respecta dreptul la un proces echitabil, prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, Curtea a statuat că „intervenţia legiuitorului prin modificarea conţinutului normativ al dispoziţiilor art.77 alin.(1) din Codul de procedură penală în sensul eliminării *bănuielii rezonabile*, pe care şi-o formează procurorul, ca premisă a dobândirii calităţii de suspect, şi înlocuirea sa cu convingerea procurorului că persoana în cauză a săvârşit fapta - *din probele sau indiciile temeinice existente în cauză rezultă că a săvârşit o faptă* - are efectul contrar celor statuate de Curte cu privire la garanţiile procesuale ale persoanei acuzate" (par.382).

149. Prin urmare, eliminând dispoziţiile art.I pct.39, care modifică art.77 din Codul de procedură penală, Parlamentul nu numai că s-a încadrat în limitele reexaminării prevăzute de art.147 alin.(2) din Constituţie, dar a şi dat efect obligaţiei de a se conforma celor statuate de Curte prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018 cu trimitere la Decizia nr.222 din 4 aprilie 2017, în virtutea caracterului general obligatoriu al actelor instanţei constituţionale.

150. Pentru argumentele expuse, Curtea constată că **eliminarea art.I pct.5 referitor la art.8 alin.(2) din Codul de procedură penală, a art.I pct.6 referitor la art.10 alin.(2) din Codul de procedură penală şi a art.I pct.39, care modifică**

art.77 din Codul de procedură penală, din cadrul legii reexaminate s-a realizat în limitele stabilite prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, în acord cu prevederile art.147 alin.(2) din Constituție.

151. A treia categorie de critici vizează eliminarea din conținutul legii supuse prezentului control a dispozițiilor art.I pct.24 și 133 din legea în forma anterioară controlului de constituționalitate efectuat prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018. Aceste dispoziții au făcut obiectul sesizării Curții, au fost constatate ca fiind neconstituționale, adoptarea lor fiind justificată de legiuitor de necesitatea punerii de acord a dispozițiilor modificate constatate anterior ca fiind neconstituționale cu decizii ale Curții Constituționale, pronunțate în cadrul controlului *a posteriori*.

152. De la data intrării sale în vigoare, 14 februarie 2014, și până în prezent, Codul de procedură penală a făcut obiectul mai multor critici de neconstituționalitate, examinate și soluționate de Curtea Constituțională în cadrul controlului *a posteriori*. O serie dintre dispozițiile actului normativ au fost constatate ca fiind neconstituționale, împrejurare ce a născut obligația legiuitorului ca, în temeiul art.147 alin.(1) și alin.(4) din Constituție, să declanșeze procedura de legiferare în scopul punerii de acord a acestor dispoziții cu deciziile Curții, respectiv cu Constituția.

153. Așa fiind, la data de 18 aprilie 2018, 182 de deputați și senatori au inițiat *Propunerea legislativă privind punerea de acord a prevederilor Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, cu modificările și completările ulterioare, cu deciziile Curții Constituționale, cu Directiva (UE) 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale, cu Directiva 2014/42/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind înghețarea și confiscarea instrumentelor și produselor infracțiunilor săvârșite în Uniunea Europeană, precum și cu deciziile Curții Europene a Drepturilor Omului*, pe care a înaintat-o Parlamentului. În *Expunerea de motive* care a însoțit propunerea legislativă se arată că aceasta a fost

determinată „de armonizarea unor texte din Codul de procedură penală cu practica izvorâtă din deciziile Curții Constituționale", astfel că, în procedura adoptării legii, Parlamentul a avut în vedere următoarele decizii ale instanței constituționale: Decizia nr.257 din 26 aprilie 2017, *Decizia nr.321 din 9 mai 2017*, Decizia nr.625 din 26 octombrie 2016, Decizia nr.562 din 19 septembrie 2017, Decizia nr.244 din 6 aprilie 2017, Decizia nr.133 din 10 martie 2015, Decizia nr.802 din 5 decembrie 2017, Decizia nr.437 din 22 iunie 2017, Decizia nr.21 din 17 ianuarie 2017, Decizia nr.712 din 4 decembrie 2014, Decizia nr.17 din 17 ianuarie 2017, Decizia nr.90 din 28 februarie 2017, *Decizia nr.22 din 17 ianuarie 2017*, Decizia nr.302 din 4 mai 2017, Decizia nr.554 din 19 septembrie 2017, Decizia nr.33 din 23 ianuarie 2018, Decizia nr.651 din 17 octombrie 2017 și Decizia nr.2 din 17 ianuarie 2017.

154. Legea adoptată de Parlament la data 18 iunie 2018 a primit titlul de „Lege pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară" și a transpus, așadar, în actul normativ modificator deciziile Curții Constituționale menționate. Printre acestea, *Decizia nr.321 din 9 mai 2017 a fost transpusă în art.I pct.24 cu referire la art.40 alin.(4[1])* din Codul de procedură penală și *Decizia nr.22 din 17 ianuarie 2017 a fost transpusă în art.I pct.133 cu referire la art.220 alin.(1)-(3)* din Codul de procedură penală. În urma controlului de constituționalitate *a priori* la care a fost supusă legea astfel adoptată, prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, Curtea a constatat neconstituționalitatea mai multor dispoziții modificatoare, printre care și a celor cuprinse în art.I pct.24 și 133.

155. **Art.I pct.24** avea următorul conținut: La articolul 40, după alineatul (4) se introduce un nou alineat, alin.(4[1]), cu următorul cuprins: *„(4[1]) Înalta Curte de Casație și Justiție judecă recursul formulat împotriva hotărârii judecătorești, pronunțate de ultima instanță în ierarhia instanțelor judecătorești, în materie penală de către completul de 5 judecători, prin care a fost respinsă cererea de sesizare a*

Curţii Constituţionale. Soluţionarea recursului se face potrivit dispoziţiilor art.425[1], care se aplică în mod corespunzător."

156. Examinând critica de neconstituţionalitate, prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, par.351-356, Curtea a reţinut că prin ***Decizia nr.321 din 9 mai 2017***, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.580 din 20 iulie 2017, cu privire la instituţia recursului formulat împotriva unei hotărâri judecătoreşti prin care a fost respinsă cererea de sesizare a Curţii Constituţionale cu o excepţie de neconstituţionalitate, a statuat că „este vorba de o cale de atac pe care legiuitorul a conceput-o, distinct de orice calificare procesual civilă sau penală, numai în privinţa hotărârilor judecătoreşti prin care se respinge cererea de sesizare a Curţii Constituţionale. Prin urmare, acest recurs este un remediu judiciar care nu preia niciunul dintre elementele şi caracteristicile proprii recursului din Codul de procedură civilă sau penală. De asemenea, Curtea constată că, dat fiind faptul că textul art.29 alin.(5) din Legea nr.47/1992 este aplicabil atât în materie procesual civilă, cât şi penală, acesta îşi menţine natura juridică de cale de atac specială ce nu poate fi calificată în funcţie de reglementările proprii procedurii penale sau civile. De aceea, această cale de atac cu o fizionomie juridică proprie nu poate fi considerată nici recurs în sensul propriu al termenului prevăzut de Codul de procedură civilă sau penală şi nici apel, contestaţie sau plângere în sensul Codului de procedură penală. Mai mult, Curtea reţine că aceeaşi cale de atac nu poate purta denumiri diferite în funcţie de procedura civilă sau penală în care intervine" (par.21). Referitor la situaţia particulară a gradului de jurisdicţie reprezentat chiar de ultima instanţă în ierarhia instanţelor judecătoreşti, Curtea a reţinut că „structura de organizare a instanţelor judecătoreşti nu poate fi un motiv care să anihileze un drept stabilit chiar prin Legea nr.47/1992, pentru că premisa este aceea a configurării organizării instanţelor judecătoreşti în funcţie de drepturile procesuale ce incumbă subiectelor de drept, şi nu invers" (par.25). De asemenea, *Curtea a reţinut că*, „în accepţiunea art.21 din Constituţie, căile de atac împotriva hotărârilor judecătoreşti pronunţate reprezintă un aspect al

accesului liber la justiţie şi, deşi legiuitorul are o marjă de apreciere în configurarea acestora, *nu se poate ajunge la eliminarea implicită a unei căi de atac în condiţiile în care acesta este reglementat în fondul activ al legislaţiei*" (par.26). „Prin urmare, până la adoptarea soluţiei legislative corespunzătoare, ca o consecinţă a prezentei decizii de admitere a excepţiei de neconstituţionalitate, Curtea constată că instanţele judecătoreşti urmează să aplice în mod direct art.16 alin.(1), art.21 alin.(1)-(3) şi art.129 din Constituţie, devenind, astfel, competente să soluţioneze recursul formulat împotriva hotărârii judecătoreşti, pronunţate în ultimul grad de jurisdicţie, prin care a fost respinsă cererea de sesizare a Curţii Constituţionale cu o excepţie de neconstituţionalitate" (par.28).

157. Legiuitorul a înţeles să transpună considerentele expuse mai sus, completând dispoziţiile art.40 din Codul de procedură penală cu un nou alineat, prevăzut de art.I pct.24 din legea modificatoare. Curtea, prin ***Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018***, a observat că, deşi acesta prevede calea de atac a recursului împotriva hotărârilor prin care completurile de 5 judecători din cadrul Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie resping cererile de sesizare a Curţii Constituţionale, *„omite să stabilească structura sau formaţiunea de judecată din cadrul Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie care soluţionează acest recurs. Trimiterea la procedura de soluţionare a contestaţiei, cale de atac cu o fizionomie specifică, nu face decât să sporească neclaritatea şi imprevizibilitatea textului normativ, viciind în mod definitiv norma"*. În plus, dispoziţiile criticate *nu reglementează nici „recursul împotriva hotărârilor prin care Secţia penală a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie respinge cererile de sesizare a Curţii Constituţionale cu excepţii de neconstituţionalitate şi, implicit, formaţiunea de judecată din cadrul Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie care soluţionează acest recurs, şi nici competenţa Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie de a judeca recursul împotriva hotărârilor prin care curţile de apel, ca instanţe de ultim grad, resping cererile de sesizare a Curţii Constituţionale cu excepţii de neconstituţionalitate, şi, implicit, formaţiunea de judecată care să soluţioneze acest recurs"*.

158. Având în vedere aceste deficienţe, prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, Curtea a constatat că „dispoziţiile art.I pct.24 referitoare la completarea art.40 din Codul de procedură penală sunt neconstituţionale, întrucât **contravin** prevederilor art.1 alin.(5) din Constituţie, în componenta care vizează calitatea normei, şi **prevederilor art.147 din Constituţie, care consacră caracterul general obligatoriu al deciziilor Curţii Constituţionale**".

159. **Art.I pct.133** avea următorul conţinut: La articolul 220, alineatele (1)-(3) se modifică şi vor avea următorul cuprins: *„Art.220. - (1) Instanţa de judecată în faţa căreia se află cauza poate dispune, prin încheiere, arestul la domiciliu al inculpatului, la cererea motivată a procurorului sau din oficiu, dacă există temeiuri noi care fac necesară privarea de libertate.*

(2) Instanţa de judecată, sesizată conform alin.(1), dispune citarea inculpatului. Audierea inculpatului este obligatorie dacă acesta se prezintă la termenul fixat.

(3) Asistenţa juridică a inculpatului şi participarea procurorului sunt obligatorii."

160. În prezent, norma are următorul conţinut: *„(1) Judecătorul de cameră preliminară sau instanţa de judecată în faţa căreia se află cauza poate dispune, prin încheiere, arestul la domiciliu al inculpatului, la cererea motivată a procurorului sau din oficiu.*

(2) Judecătorul de cameră preliminară sau instanţa de judecată, sesizată conform alin.(1), dispune citarea inculpatului. Audierea inculpatului este obligatorie dacă acesta se prezintă la termenul fixat.

(3) Asistenţa juridică a inculpatului şi participarea procurorului sunt obligatorii."

161. Examinând critica de neconstituționalitate, prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, par.684-691, Curtea a reţinut că prevederile art.220 alin.(1) din cod au fost supuse controlului de constituționalitate *a posteriori*, iar prin ***Decizia nr.22 din***

17 ianuarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.159 din 3 martie 2017, Curtea a admis excepţia de neconstituţionalitate şi a constatat neconstituţionalitatea soluţiei legislative care permite luarea măsurii arestului la domiciliu, în condiţiile în care anterior inculpatul a fost arestat preventiv sau la domiciliu în aceeaşi cauză, în lipsa unor temeiuri noi care fac necesară privarea sa de libertate. Curtea a observat că, potrivit art.223 alin.(1) din Codul de procedură penală, temeiurile ce stau la baza luării măsurilor preventive privative de libertate sunt similare celor reţinute în jurisprudenţa Curţii Europene a Drepturilor Omului, şi anume: inculpatul a fugit ori s-a ascuns, în scopul de a se sustrage de la urmărirea penală sau de la judecată, ori a făcut pregătiri de orice natură pentru astfel de acte; inculpatul încearcă să influenţeze un alt participant la comiterea infracţiunii, un martor ori un expert sau să distrugă, să altereze, să ascundă ori să sustragă mijloace materiale de probă sau să determine o altă persoană să aibă un astfel de comportament; inculpatul exercită presiuni asupra persoanei vătămate sau încearcă să realizeze o înţelegere frauduloasă cu aceasta; există suspiciunea rezonabilă că, după punerea în mişcare a acţiunii penale împotriva sa, inculpatul a săvârşit cu intenţie o nouă infracţiune sau pregăteşte săvârşirea unei noi infracţiuni. Curtea a apreciat că, deşi suficiente pentru a determina luarea unei măsuri preventive privative de libertate, temeiurile care stau la baza luării acestei măsuri îşi pierd din intensitate odată cu trecerea timpului, pierzându-şi totodată caracterul suficient. Tocmai de aceea, la un moment dat, prelungirea măsurii preventive privative de libertate nu se va mai putea baza pe existenţa aceloraşi temeiuri care au stat la baza dispunerii ei, ci, eventual, pe constatarea existenţei unor noi temeiuri. Imposibilitatea dispunerii din nou a unei măsuri preventive privative de libertate faţă de inculpatul care a mai fost anterior arestat la domiciliu sau arestat preventiv în aceeaşi cauză, în cursul urmăririi penale, al procedurii de cameră preliminară sau al judecăţii, dacă nu au intervenit temeiuri noi care fac necesară privarea sa de libertate, se constituie într-o garanţie ce însoţeşte măsurile preventive privative de libertate.

162. Prin urmare, Curtea a reţinut că dispunerea unei noi măsuri preventive privative de libertate, după ce anterior faţă de persoana respectivă a mai fost dispusă o măsură preventivă privativă de libertate, nu se poate baza pe aceleaşi temeiuri care au fundamentat dispunerea primei măsuri preventive privative de libertate. În mod contrar, s-ar ajunge la situaţia în care temeiurile care stau la baza dispunerii unei măsuri preventive privative de libertate să nu fie suficiente pentru a motiva luarea acestei măsuri, ceea ce ar contraveni dispoziţiilor art.23 din Constituţie şi celor ale art.5 din Convenţie. Având în vedere aceste aspecte, Curtea a constatat că este neconstituţională soluţia legislativă reglementată de dispoziţiile art.220 alin.(1) din Codul de procedură penală, care permite luarea măsurii arestului la domiciliu, în condiţiile în care anterior inculpatul a fost arestat (preventiv sau la domiciliu) în aceeaşi cauză, în lipsa unor temeiuri noi care fac necesară privarea sa de libertate (Decizia nr.22 din 17 ianuarie 2017, par.27-31). Cu alte cuvinte, Curtea a constatat neconstituţionalitatea unei omisiuni legislative şi a sancţionat norma cu caracter general cuprinsă în art.220 alin.(1) din cod.

163. În încercarea de transpunere a deciziei Curţii, legiuitorul, în loc să completeze normele procesuale penale cu ipoteza învederată prin actul instanţei constituţionale, a modificat norma care prevede luarea măsurii arestului la domiciliu al inculpatului, în lipsa unei măsuri preventive anterioare, adăugând condiţia „dacă există temeiuri noi care fac necesară privarea de libertate", care anulează însăşi măsura arestului la domiciliu. Or, condiţia reglementată trebuie să vizeze ipoteza dispunerii măsurii arestului la domiciliu, după ce anterior a mai fost dispusă o măsură preventivă privativă de libertate faţă de persoana respectivă.

164. Pentru acest motiv, prin ***Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018***, Curtea a constatat că „dispoziţiile art.I pct.133, referitoare la modificarea art.220 alin.(1) din Codul de procedură penală, nu respectă exigenţele de calitate ale normei, încălcând art.1 alin.(5) din Constituţie, şi nici caracterul general obligatoriu al deciziilor Curţii Constituţionale, consacrat de art.147 din Constituţie".

165. În cadrul ***examinării la care au fost supuse cele două dispoziții modificatoare***, Curtea a reținut cu privire la ambele, ca temei al viciului de neconstituționalitate, încălcarea dispozițiilor art.147, care consacră caracterul general obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale. Cu alte cuvinte, demersul legiuitorului în procedura de transpunere în norma procesual penală a considerentelor și dispozitivelor celor două decizii ale Curții (Decizia nr.321 din 9 mai 2017, respectiv Decizia nr.22 din 17 ianuarie 2017) nu a respectat caracterul obligatoriu al celor statuate de Curte, normele adoptate anulând efectele acestor acte jurisdicționale, cu încălcarea art.147 alin.(4) din Constituție.

166. ***În procedura de reexaminare a legii***, Parlamentul, fiind ținut să respecte limitele trasate de Decizia Curții Constituționale nr.633 din 12 octombrie 2018, trebuia să opereze modificarea, completarea ori eliminarea/abrogarea acelor norme declarate în mod expres ca fiind neconstituționale în tot sau în parte. ***Având în vedere că normele legale declarate neconstituționale au avut ca temei al adoptării necesitatea punerii de acord a dispozițiilor procesuale penale constatate anterior ca fiind neconstituționale cu decizii ale Curții Constituționale, pronunțate în cadrul controlului a posteriori, punerea de acord a legii urma să se realizeze ținând cont de aceste decizii***, a căror transpunere greșită a fost sancționată de Curte prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018.

167. În principiu, în cadrul procedurii de punere de acord a unei legi/norme declarate neconstituționale cu o decizie a Curții Constituționale, Parlamentul are libertatea de a decide dacă modifică acea lege/normă strict în sensul celor statuate de Curte sau dacă abandonează intervenția asupra textului în cauză prin eliminarea normei sau chiar prin respingerea legii. *Această deplină competență de care beneficiază Parlamentul este însă restrânsă atunci când se interpune o decizie a Curții Constituționale pronunțată în cadrul controlului a posteriori prin care norma în vigoare, care face obiectul intervenției legislative, a fost declarată neconstituțională. Într-o atare ipoteză, Parlamentul este obligat ca, odată declanșată*

procedura de modificare a legii în vederea punerii sale în acord cu Constituția, să adopte normele care transpun actul jurisdicțional al Curții, eliminând viciile de neconstituționalitate constatate. Această obligație izvorăște direct din textul constituțional al art.147 și impune Parlamentului un rol activ în procesul de constituționalizare a normelor legale, în acord cu deciziile instanței constituționale. Într-o interpretare contrară, ar însemna că, în aplicarea art.147 alin.(1), (2) și (4) din Constituție, legiuitorul, în cadrul procedurii de punere de acord a legii cu deciziile Curții Constituționale, are un drept de selecție cu privire la acestea, prin actul său decizional putând chiar să mențină în legislație norme afectate de vicii de neconstituționalitate.

168. Din această perspectivă, reexaminarea unei legi în condițiile art.147 alin.(2) din Constituție se distinge fundamental de reexaminarea în condițiile art.77 alin.(2) din Constituție, această diferență fiind expresia rolului constituțional al Curții Constituționale. Astfel, dacă în cazul unei reexaminări cerute de Președintele României marja de apreciere a Parlamentului cu privire la conținutul normativ al normei a cărei reanalizare s-a solicitat este deplină, singura limitare fiind cea legată de imposibilitatea de a interveni pe alte texte decât cele care au făcut obiectul cererii de reexaminare, în cazul reexaminării întemeiate pe art.147 alin.(2) din Constituție, marja de apreciere a Parlamentului este limitată, acesta fiind obligat să reanalizeze conținutul normativ exclusiv prin raportare la decizia Curții Constituționale, iar soluțiile de modificare, completare sau eliminare/abrogare trebuie să fie în acord cu considerentele deciziei.

169. Cu alte cuvinte, conformarea cu obligația prevăzută de art.147 alin.(2) din Constituție implică o intervenție permanent limitată la considerentele și dispozitivul deciziei Curții Constituționale. Mai mult, în situația în care, în cadrul controlului de constituționalitate *a priori* se interpune o decizie a Curții Constituționale prin care norma în vigoare, care face obiectul intervenției legislative, a fost declarată neconstituțională, punerea în acord a legii, în cadrul procedurii de

reexaminare, se va realiza atât cu privire la decizia pronunțată în controlul de constituționalitate *a priori*, cât și cu privire la decizia pronunțată în controlul de constituționalitate *a posteriori*. Prin urmare, intervenția ulterioară a legiuitorului nu se poate limita la eliminarea din conținutul legii modificatoare a textelor constatate neconstituționale, întrucât aceasta ar echivala cu păstrarea soluției legislative declarate neconstituționale pe calea controlului de constituționalitate *a posteriori* și, implicit, lipsirea de efecte juridice a deciziei Curții care a stat la baza inițiativei legislative modificatoare. O astfel de conduită a Parlamentului ar anula obligația sa de punere de acord a legislației cu deciziile Curții Constituționale.

170. Având în vedere aceste argumente, **suprimarea voinței legiuitorului exprimată în varianta inițială a legii**, ce urmărea introducerea recursului la respingerea cererii de sesizare a Curții Constituționale privind hotărârile pronunțate de ultima instanță în ierarhia instanțelor judecătorești în materie penală, în conformitate cu considerentele ***Deciziei nr.321 din 9 mai 2017***, respectiv reglementarea unei condiții care să vizeze ipoteza dispunerii măsurii arestului la domiciliu, după ce anterior față de persoana respectivă a mai fost dispusă o măsură preventivă privativă de libertate, în conformitate cu considerentele ***Deciziei nr.22 din 17 ianuarie 2017***, **echivalează nu numai cu o depășire a limitelor reexaminării impuse prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, dar și cu nerespectarea obligației constituționale a Parlamentului de a pune de acord cu Constituția dispoziții legale în vigoare constatate ca fiind neconstituționale, ceea ce este de natură să încalce prevederile art.147 alin.(2) coroborat cu alin.(1) și alin.(4) ale aceleiași norme constituționale**. Astfel, Curtea constată că, ignorând scopul inițiativei legislative și decizia Curții Constituționale, pe care prima Cameră sesizată le-a respectat (a se vedea art.I pct.23 și 116 din legea în forma adoptată de Senat), Camera decizională (Camera Deputaților) nu s-a limitat la modificarea sau completarea soluțiile legislative adoptate de prima Cameră, ci le-a eliminat în integralitate. Adoptând o astfel de conduită, Parlamentul a anulat scopul inițiativei

legislative, astfel cum acesta a fost formulat în expunerea de motive care a însoţit actul normativ, precum şi efectele actelor Curţii Constituţionale. ***Întrucât viciul de neconstituţionalitate constă în omisiunea legiuitorului de a legifera în acord cu obligaţiile constituţionale prevăzute de art.147 din Legea fundamentală, Curtea constată că acesta afectează actul normativ în ansamblul său.***

171. *Cea de-a treia critică de neconstituţionalitate extrinsecă* vizează nerespectarea principiului bicameralismului. Curtea reţine cele statuate prin Decizia nr.710 din 6 mai 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.358 din 28 mai 2009: „potrivit art.61 din Constituţia României, Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului român şi unica autoritate legiuitoare a ţării, iar structura sa este bicamerală, fiind alcătuit din Camera Deputaţilor şi Senat. Principiul bicameralismului, astfel consacrat, se reflectă însă nu numai în dualismul instituţional în cadrul Parlamentului, ci şi în cel funcţional, deoarece art.75 din Legea fundamentală stabileşte competenţe de legiferare potrivit cărora fiecare dintre cele două Camere are, în cazurile expres definite, fie calitatea de primă Cameră sesizată, fie de Cameră decizională. Totodată, ţinând seama de indivizibilitatea Parlamentului ca organ reprezentativ suprem al poporului român şi de unicitatea sa ca autoritate legiuitoare a ţării, Constituţia nu permite adoptarea unei legi de către o singură Cameră, fără ca proiectul de lege să fi fost dezbătut şi de cealaltă Cameră. Art.75 din Legea fundamentală a introdus, după revizuirea şi republicarea acesteia în octombrie 2003, soluţia obligativităţii sesizării, în anumite materii, ca primă Cameră, de reflecţie, a Senatului sau, după caz, a Camerei Deputaţilor şi, pe cale de consecinţă, reglementarea rolului de Cameră decizională, pentru anumite materii, a Senatului şi, pentru alte materii, a Camerei Deputaţilor, tocmai pentru a nu exclude o Cameră sau alta din mecanismul legiferării".

172. De asemenea, dezbaterea parlamentară a unui proiect de lege sau a unei propuneri legislative nu poate face abstracţie de evaluarea acesteia în plenul celor două Camere ale Parlamentului. Aşa fiind, modificările şi completările pe care Camera

decizională le aduce asupra proiectului de lege sau propunerii legislative adoptate de prima Cameră sesizată trebuie să se raporteze la materia avută în vedere de inițiator și la forma în care a fost reglementată de prima Cameră. Altfel, se ajunge la situația ca o singură Cameră, și anume Camera decizională, să legifereze în mod exclusiv, ceea ce contravine principiului bicameralismului (a se vedea, în acest sens, Decizia nr.472 din 22 aprilie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.336 din 30 aprilie 2008).

173. Pe cale jurisprudențială (Decizia nr.710 din 6 mai 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.358 din 28 mai 2009, Decizia nr.413 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.291 din 4 mai 2010, sau Decizia nr.1.533 din 28 noiembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.905 din 20 decembrie 2011), Curtea a stabilit două criterii esențiale pentru a se determina cazurile în care prin procedura legislativă se încalcă principiul bicameralismului: pe de o parte, existența unor deosebiri majore de conținut juridic între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului și, pe de altă parte, existența unei configurații semnificativ diferite între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului. Întrunirea cumulativă a celor două criterii este de natură a afecta principiul constituțional care guvernează activitatea de legiferare a Parlamentului, plasând pe o poziție privilegiată Camera decizională, cu eliminarea, în fapt, din procesul legislativ a primei Camere sesizate.

174. Pornind de la premisa că legea este, cu aportul specific al fiecărei Camere, opera întregului Parlament, Curtea apreciază că autoritatea legiuitoare trebuie să respecte principiile constituționale în virtutea cărora o lege nu poate fi adoptată de către o singură Cameră.

175. Din analiza comparativă a conținutului normativ al actelor adoptate în prima Cameră sesizată (Senatul), respectiv în Camera decizională (Camera Deputaților), Curtea observă că aceasta din urmă modifică legea adoptată în urma

reexaminării de Senat, ***eliminând o parte din articolele adoptate şi modificând norma care dispune dispoziţiile finale şi tranzitorii ale legii.***

176. Stabilind limitele principiului bicameralismului, prin Decizia nr.1 din 11 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.53 din 23 ianuarie 2012, Curtea a observat că aplicarea acestui principiu nu poate avea ca efect „deturnarea rolului de Cameră de reflecţie a primei Camere sesizate [...] în sensul că aceasta ar fi Camera care ar fixa în mod definitiv conţinutul proiectului sau propunerii legislative (şi, practic, conţinutul normativ al viitoarei legi), ceea ce are drept consecinţă faptul că cea de-a doua Cameră, Camera decizională, nu va avea posibilitatea să modifice ori să completeze legea adoptată de Camera de reflecţie, ci doar posibilitatea de a o aproba sau de a o respinge". Sub aceste aspecte, „este de netăgăduit că principiul bicameralismului presupune atât conlucrarea celor două Camere în procesul de elaborare a legilor, cât şi obligaţia acestora de a-şi exprima prin vot poziţia cu privire la adoptarea legilor; prin urmare, lipsirea Camerei decizionale de competenţa sa de a modifica sau completa legea astfel cum a fost adoptată de Camera de reflecţie, deci de a contribui la procesul de elaborare a legilor, ar echivala cu limitarea rolului său constituţional şi cu acordarea unui rol preponderent Camerei de reflecţie în raport cu cea decizională în procesul de elaborare a legilor. Într-o atare situaţie, Camera de reflecţie ar elimina posibilitatea Camerei decizionale de a conlucra la elaborarea actelor normative, aceasta din urmă putându-şi doar exprima prin vot poziţia cu privire la propunerea sau proiectul de lege deja adoptat de Camera de reflecţie, ceea ce este de neconceput". În consecinţă, Curtea a reţinut, prin Decizia nr.624 din 26 octombrie 2016, că art.75 alin.(3) din Constituţie, atunci când foloseşte sintagma „decide definitiv" cu privire la Camera decizională, nu exclude, ci, dimpotrivă, presupune ca proiectul sau propunerea legislativă adoptată de prima Cameră sesizată să fie dezbătut/ă în Camera decizională, unde i se pot aduce modificări şi completări. Însă, în acest caz, Camera decizională nu poate modifica

substanţial configuraţia iniţiativei legislative şi obiectul de reglementare, cu consecinţa deturnării de la finalitatea urmărită de iniţiator.

177. În ceea ce priveşte existenţa unei configuraţii semnificativ diferite între formele adoptate de cele două Camere, Curtea reţine că analiza pe care o impune respectarea principiului bicameralismului vizează lipsa unor diferenţe majore, substanţiale, de natură a înfrânge rolul deliberativ al celor două Camere. Formele adoptate de Senat şi Camera Deputaţilor au 4 articole (art.I-IV): art.I conţine modificările aduse Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală având un număr de 245 de puncte în forma adoptată de Senat, respectiv 219 puncte în forma adoptată de Camera Deputaţilor, art.II conţine dispoziţii finale şi tranzitorii în forma adoptată de Senat, respectiv modificările aduse Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară în forma adoptată de Camera Deputaţilor – 3 puncte, art.III conţine modificările aduse Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară în forma adoptată de Senat – 4 puncte, respectiv o normă de înlocuire a unei instituţii juridice în forma adoptată de Camera Deputaţilor, şi, în fine, art.IV dispune republicarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, în ambele variante redacţionale. Curtea observă că diferenţa cantitativă (245 de puncte în forma adoptată de Senat, respectiv 219 de puncte în forma adoptată de Camera Deputaţilor) determină o schimbare a configuraţiei actului normativ, însă, pentru a stabili dacă s-a respectat sau nu principiul bicameralismului, această modificare trebuie să determine schimbarea semnificativă a conţinutului legislativ, respectiv îndepărtarea de la scopul urmărit de iniţiatori.

178. Or, Curtea constată că legea, în redactarea pe care a adoptat-o Camera Deputaţilor, nu se îndepărtează în mod esenţial de textul adoptat în Senat, acţionând în limitele rolului său decizional în activitatea de legiferare. Având în vedere conţinutul normativ al legii supuse controlului şi finalitatea urmărită prin adoptarea ei, Curtea apreciază că ***legea respectă prevederile art.61 alin.(2) din Constituţie referitoare la principiul bicameralismului.***

179. Cu privire la criticile de neconstituționalitate intrinsecă, Curtea reține că acestea vizează dispozițiile art.I pct.19, pct.45, pct.51, pct.55, pct.56, pct.57, pct.63, pct.66, pct.94, pct.148, pct.155, precum și art.III din lege.

180. Dispozițiile **art.I pct.19** au următorul conținut: Articolul 47 se modifică și va avea următorul cuprins: *„(1) Excepția de necompetență materială și cea de necompetență după calitatea persoanei pot fi ridicate în tot cursul procesului penal, până la pronunțarea unei hotărâri definitive.*

(2) Excepția de necompetență teritorială poate fi invocată până la începerea cercetării judecătorești.

(3) Excepțiile de necompetență pot fi invocate din oficiu, de către procuror, de către persoana vătămată sau de către părți."

181. În prezent, norma are următorul conținut: *„(1) Excepția de necompetență materială sau după calitatea persoanei a instanței inferioare celei competente potrivit legii poate fi invocată în tot cursul judecății, până la pronunțarea hotărârii definitive.*

(2) Excepția de necompetență materială sau după calitatea persoanei a instanței superioare celei competente potrivit legii poate fi invocată până la începerea cercetării judecătorești.

(3) Excepția de necompetență teritorială poate fi invocată în condițiile alin.(2).

(4) Excepțiile de necompetență pot fi invocate din oficiu, de către procuror, de către persoana vătămată sau de către părți."

182. Autorii sesizării susțin că legiuitorul, cu încălcarea dreptului la un proces echitabil pentru toate părțile implicate, în componenta referitoare la termenul rezonabil, extinde inexplicabil sfera și sancțiunea, prezumând în mod absolut că o instanță superioară sau un organ de urmărire penală superior celui competent să soluționeze cauza ar fi „necompetent" profesional să participe la dezlegarea ei.

183. Având în vedere că, în prezenta cauză, ***autorii obiecției reiterează critica având același obiect și cu aceeași motivare, pe care Curtea a analizat-o în Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018***, par.360 și 361, constatând constituționalitatea

dispoziţiilor art.47 din Codul de procedură penală în raport cu criticile formulate, obiecţia este ***inadmisibilă***.

184. Dispoziţiile **art.I pct.45** au următorul conţinut: La articolul 110, după alineatul (5) se introduce un nou alineat, alin.(6), cu următorul cuprins: *„(6) Atunci când înregistrarea nu este posibilă, acest lucru se consemnează în declaraţia suspectului sau inculpatului, cu indicarea concretă a motivului pentru care înregistrarea nu a fost posibilă.".*

185. Autorii susţin că dispoziţia introdusă reia teza a doua a art.110 alin.(5) din cod, astfel că se creează un paralelism legislativ care încalcă art.1 alin.(5) din Constituţie.

186. Curtea reţine că, potrivit dispoziţiilor art.110 alin.(5) din Codul de procedură penală, în vigoare, în cursul urmăririi penale, audierea suspectului sau a inculpatului se înregistrează cu mijloace tehnice audio sau audiovideo, iar atunci când înregistrarea nu este posibilă, acest lucru se consemnează în declaraţia suspectului sau a inculpatului, cu indicarea concretă a motivului pentru care înregistrarea nu a fost posibilă. Cât priveşte înregistrarea şedinţelor de judecată, prin Decizia nr.128 din 10 martie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.354 din 22 mai 2015, analizând excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art.231 alin.(4) teza întâi din Codul de procedură civilă, Curtea a reţinut că „dispoziţii cu privire la înregistrarea şedinţei de judecată se regăsesc în art.13 din Legea nr.304/2004 privind organizarea judiciară, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.827 din 13 septembrie 2005, cu modificările şi completările ulterioare, care stipulează că şedinţele de judecată se înregistrează prin mijloace tehnice video sau audio ori se consemnează prin stenografiere. Înregistrările sau stenogramele se transcriu de îndată. Grefierul sau specialistul în stenografie consemnează toate afirmaţiile, întrebările şi susţinerile celor prezenţi, inclusiv ale preşedintelui completului de judecată. La cerere, părţile pot primi o copie a transcrierii înregistrărilor, stenogramelor sau notelor grefierului" (par.17). De asemenea, Curtea a reţinut că „instanţa de judecată

înregistrează şedinţele de judecată în vederea îndeplinirii unei obligaţii legale care are ca scop o mai bună administrare a justiţiei" (par.21); prin urmare, Curtea a constatat că „înregistrarea şedinţelor de judecată este obligatorie, vizează toate cauzele, întrucât legiuitorul nu a făcut nicio distincţie, şi reprezintă o operaţiune tehnică ce nu este de natură să aducă atingere prevederilor constituţionale invocate şi are drept scop înfăptuirea unui act de justiţie transparent şi realizarea unei bune administrări a justiţiei ca serviciu public" (par.23).

187. Curtea observă că, în vreme ce dispoziţiile art.110 alin.(5) din Codul de procedură penală vizează imposibilitatea înregistrării audierii suspectului sau a inculpatului cu mijloace tehnice audio sau audiovideo în faza urmăririi penale, dispoziţiile alin.(6), nou-introduse, au aplicabilitate generală, vizând întreaga durată a procesului penal. Acestea sunt coroborate cu normele procesual penale în vigoare, potrivit cărora procurorul şi părţile pot cere citirea notelor de şedinţă şi vizarea lor de către preşedinte, iar după terminarea şedinţei de judecată participanţii la proces pot primi, la cerere, câte o copie de pe notele grefierului [art.369 alin.(2) şi alin.(3) din Codul de procedură penală].

188. ***Prin urmare, deşi sferele de incidenţă a celor două norme se suprapun parţial (faza urmăririi penale este o fază a procesului penal, deci este inclusă în acesta), ele sunt totuşi diferite, legiuitorul accentuând garanţia procesuală penală a înregistrării audierii suspectului sau a inculpatului cu mijloace tehnice audio sau audiovideo în faza urmăririi penale.***

189. Pentru aceste argumente, Curtea constată că dispoziţiile art.I pct.45, referitoare la art.110 alin.(6) din Codul de procedură penală, sunt constituţionale, în raport de criticile formulate, obiecţia fiind ***neîntemeiată***.

190. Dispoziţiile **art.I pct.51** au următorul conţinut: Articolul 125 se modifică şi va avea următorul cuprins: *„În cazul în care există probe sau indicii temeinice că viaţa, integritatea corporală, libertatea, bunurile sau activitatea profesională a martorului ori a unui membru de familie al acestuia ar putea fi puse*

în pericol ca urmare a datelor pe care le furnizează organelor judiciare sau a declarațiilor sale, organul judiciar competent acordă acestuia statutul de martor amenințat și dispune una ori mai multe dintre măsurile de protecție prevăzute la art.126 sau 127, după caz."

191. În prezent, norma are următorul conținut: *„În cazul în care există o suspiciune rezonabilă că viața, integritatea corporală, libertatea, bunurile sau activitatea profesională a martorului ori a unui membru de familie al acestuia ar putea fi puse în pericol ca urmare a datelor pe care le furnizează organelor judiciare sau a declarațiilor sale, organul judiciar competent acordă acestuia statutul de martor amenințat și dispune una ori mai multe dintre măsurile de protecție prevăzute la art.126 sau 127, după caz."*

192. Critica vizează condiționarea acordării statutului de martor amenințat de existența *"unor probe sau indicii temeinice"*, apreciindu-se că se încalcă prevederile constituționale ale art.1 alin.(3) privind statul de drept, în componentele sale referitoare la apărarea ordinii publice și a siguranței publice, prin crearea unei stări de pericol pentru o serie de valori constituționale.

193. ***Critica identică a acestor dispoziții a fost soluționată prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018***, par.484, când Curtea a reținut că adoptarea acestei soluții legislative constituie opțiunea legiuitorului în reglementarea instituției martorului amenințat, opțiune care respectă marja de apreciere în interiorul căreia legiuitorul are libertatea de a dispune. Observând că, în prezenta cauză, autorii obiecției reiterează critica având același obiect și cu aceeași motivare, Curtea constată că obiecția este ***inadmisibilă***.

194. Dispozițiile **art.I pct.55** au următorul conținut: La articolul 138, alineatul (12) se modifică și va avea următorul cuprins: *„(12) Prin livrare supravegheată se înțelege tehnica de supraveghere și cercetare prin care se permit intrarea, circulația sau ieșirea de pe teritoriul țării a unor bunuri în privința cărora există indicii temeinice cu privire la caracterul ilicit al deținerii sau obținerii*

acestora, sub supravegherea ori cu autorizarea autorităţilor competente, în scopul investigării unei infracţiuni sau al identificării persoanelor implicate în săvârşirea acesteia."

195. În prezent, norma are următorul conţinut: *„(12) Prin livrare supravegheată se înţelege tehnica de supraveghere şi cercetare prin care se permit intrarea, circulaţia sau ieşirea de pe teritoriul ţării a unor bunuri în privinţa cărora există o suspiciune cu privire la caracterul ilicit al deţinerii sau obţinerii acestora, sub supravegherea ori cu autorizarea autorităţilor competente, în scopul investigării unei infracţiuni sau al identificării persoanelor implicate în săvârşirea acesteia."*

196. Critica vizează modul mecanic în care legiuitorul a înţeles să înlocuiască sintagma *"suspiciune rezonabilă"* cu termenul *"probe"* sau cu sintagma *"indicii temeinice"*, ceea ce conduce, în opinia autorilor sesizării, la situaţii profund injuste, de natură a crea un dezechilibru nejustificat între interesele suspectului/inculpatului şi cele ale persoanei vătămate şi ale societăţii, în general.

197. Având în vedere că, în prezenta cauză, ***autorii obiecţiei reiterează critica având acelaşi obiect şi cu aceeaşi motivare, pe care Curtea a analizat-o în Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018***, par.488-491, constatând constituţionalitatea dispoziţiilor art.138 alin.(12) din Codul de procedură penală, în raport cu criticile formulate, obiecţia cu un atare obiect este ***inadmisibilă***.

198. Dispoziţiile **art.I pct.56** au următorul conţinut: La articolul 139 alineatul (1), litera a) se modifică şi va avea următorul cuprins: *„a) există indicii temeinice cu privire la pregătirea sau săvârşirea unei infracţiuni dintre cele prevăzute la alin.(2);"*.

199. În prezent, norma are următorul conţinut: *„a) există o suspiciune rezonabilă cu privire la pregătirea sau săvârşirea unei infracţiuni dintre cele prevăzute la alin.(2);"*.

200. Critica de neconstituţionalitate vizează condiţionarea aplicării măsurii supravegherii tehnice de existenţa unor "indicii temeinice", în locul "suspiciunii

rezonabile", cu privire la pregătirea sau săvârşirea unei infracţiuni, fapt ce este de natură a crea un dezechilibru nejustificat între interesele suspectului/inculpatului şi cele ale persoanei vătămate şi ale societăţii, în general, de cele mai multe ori supravegherea tehnică fiind dispusă tocmai în vederea strângerii de probe şi indicii temeinice care să fundamenteze punerea în mişcare a acţiunii penale.

201. Având în vedere că, în prezenta cauză, ***autorii obiecției reiterează critica având același obiect și cu aceeași motivare, pe care Curtea a analizat-o în Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018***, par.495-499, constatând constituționalitatea dispozițiilor art.139 alin.(1) lit.a) din Codul de procedură penală, în raport cu criticile formulate, Curtea reține că obiecția este ***inadmisibilă***.

202. Dispozițiile **art.I pct.57** au următorul conținut: La articolul 139, alineatul (3) se modifică și va avea următorul cuprins: *„(3) Înregistrările prevăzute în prezentul capitol, efectuate de părți și de subiecții procesuali principali, constituie mijloace de probă când privesc propriile convorbiri sau comunicări pe care le-au purtat cu terții."*

203. În prezent, norma are următorul conținut: *„(3) Înregistrările prevăzute în prezentul capitol, efectuate de părți sau de alte persoane, constituie mijloace de probă când privesc propriile convorbiri sau comunicări pe care le-au purtat cu terții. Orice alte înregistrări pot constitui mijloace de probă dacă nu sunt interzise de lege."*

204. Critica de neconstituţionalitate vizează eliminarea unui mijloc de probă important, respectiv înregistrările efectuate de persoane, altele decât cele expres şi limitativ prevăzute de lege.

205. Având în vedere că, în prezenta cauză, ***autorii obiecției reiterează critica având același obiect și cu aceeași motivare, pe care Curtea a analizat-o în Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018***, par.503-506, constatând constituționalitatea dispozițiilor art.139 alin.(3) din Codul de procedură penală în raport cu criticile formulate, obiecția este ***inadmisibilă***.

206. Dispoziţiile **art.I pct.63** au următorul conţinut: La articolul 146[1] alineatul (5) se abrogă.

207. În prezent, norma are următorul conţinut: *„(5) În cazurile în care există urgenţă, iar obţinerea mandatului în condiţiile alin.(1) sau (2) ar conduce la o întârziere substanţială a cercetărilor, la pierderea, alterarea sau distrugerea probelor ori ar pune în pericol siguranţa victimei sau a altor persoane şi sunt îndeplinite condiţiile prevăzute la alin.(1) sau, după caz, alin.(2), procurorul poate dispune obţinerea datelor privind tranzacţiile financiare efectuate sau care urmează a fi efectuate. Dispoziţiile art.141 se aplică în mod corespunzător."*

208. Critica susţine încălcarea dreptului la integritatea fizică a persoanei, prevăzut de art.22 alin.(1) din Constituţie, procurorul nemaiputând obţine în condiţii de urgenţă date privitoare la tranzacţiile financiare efectuate sau care urmează a fi efectuate.

209. Având în vedere că, în prezenta cauză, ***autorii obiecţiei reiterează critica având acelaşi obiect şi cu aceeaşi motivare, pe care Curtea a analizat-o în Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018***, par.554, statuând că este neîntemeiată, întrucât norma abrogatoare reprezintă opţiunea legiuitorului de a renunţa la excepţia prevăzută de actuala reglementare, intervenţia legislativă respectând marja de apreciere de care beneficiază legiuitorul în materie, Curtea constată că obiecţia este ***inadmisibilă***.

210. Dispoziţiile **art.I pct.66** au următorul conţinut: La articolul 153, alineatul (1) se modifică şi va avea următorul cuprins: *„(1) Procurorul poate solicita, cu încuviinţarea prealabilă a judecătorului de drepturi şi libertăţi, unei instituţii de credit sau oricărei alte instituţii care deţine date privind situaţia financiară a unei persoane, comunicarea datelor privind existenţa şi conţinutul conturilor şi a altor situaţii financiare în cazul în care există indicii temeinice cu privire la săvârşirea unei infracţiuni şi există temeiuri pentru a se crede că datele solicitate constituie probe."*

211. În prezent, norma are următorul conţinut: *„(1) Procurorul poate solicita unei instituţii de credit sau oricărei alte instituţii care deţine date privind situaţia*

financiară a unei persoane comunicarea datelor privind existenţa şi conţinutul conturilor unei persoane, în cazul în care există indicii temeinice cu privire la săvârşirea unei infracţiuni şi există temeiuri pentru a se crede că datele solicitate constituie probe."

212. Critica vizează modul mecanic în care legiuitorul a înţeles să înlocuiască sintagma *"suspiciune rezonabilă"* cu sintagma *"indicii temeinice"*, ceea ce conduce, în opinia autorilor sesizării, la situaţii profund injuste, de natură a crea un dezechilibru nejustificat între interesele suspectului/inculpatului şi cele ale persoanei vătămate şi ale societăţii, în general.

213. Având în vedere că, în prezenta cauză, ***autorii obiecției reiterează critica având același obiect și cu aceeași motivare, pe care Curtea a analizat-o în Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018***, par.572 şi 573, constatând constituționalitatea dispozițiilor art.153 alin.(1) din Codul de procedură penală în raport cu criticile formulate, Curtea reține că obiecția este ***inadmisibilă***.

214. Dispozițiile **art.I pct.94** au următorul conținut: La articolul 209, alineatul (11) se modifică și va avea următorul cuprins: *„(11) Suspectului sau inculpatului reținut, la cerere, i se înmânează un exemplar al ordonanței prevăzute la alin.(10) împreună cu întregul material probator administrat."*

215. În prezent, norma are următorul conţinut: *„(11) Suspectului sau inculpatului reţinut i se înmânează un exemplar al ordonanţei prevăzute la alin.(10)."*

216. Critica vizează lipsa de claritate a textului, deoarece nu prevede dacă, în eventualitatea lipsei oricăror documente din interiorul materialului probator înmânat odată cu ordonanţa prevăzută la art.209 alin.(10) din cod, este atrasă nulitatea ordonanţei sau se consideră neefectuată procedura înmânării acesteia. De asemenea, se mai critică şi faptul că măsura este excesivă, presupunând un mare efort logistic.

217. Având în vedere că, în prezenta cauză, ***autorii obiecției reiterează critica având același obiect și cu aceeași motivare, pe care Curtea a analizat-o în Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018***, par.655-657, constatând constituționalitatea

dispoziţiilor art.209 alin.(10) din Codul de procedură penală în raport cu criticile formulate, obiecţia cu un atare obiect este ***inadmisibilă***.

218. Dispoziţiile **art.I pct.148** au următorul conţinut: La articolul 281 alineatul (4), litera b) se modifică şi va avea următorul cuprins: *„b) în orice stare a procesului, dacă încălcarea a intervenit în cursul judecăţii, după rămânerea definitivă a încheierii prevăzute la art.370²."*

219. În prezent, norma are următorul conţinut: *„(b) competenţa materială şi competenţa personală a instanţelor judecătoreşti, atunci când judecata a fost efectuată de o instanţă inferioară celei legal competente."*

220. Autorii sesizării susţin că sancţionarea cu nulitatea absolută a actelor efectuate de un organ de urmărire superior într-o cauză de competenţa unui organ de urmărire penală inferior este nejustificată prin raportare la principiul controlului ierarhic în baza căruia îşi desfăşoară activitatea procurorii.

221. Având în vedere că, în prezenta cauză, ***autorii obiecţiei reiterează critica având acelaşi obiect şi cu aceeaşi motivare, pe care Curtea a analizat-o în Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018***, par.749-758, constatând constituţionalitatea dispoziţiilor art.281 alin.(4) lit.b) din Codul de procedură penală în raport cu criticile formulate, Curtea reţine că obiecţia este ***inadmisibilă***.

222. Dispoziţiile **art.I pct.155** au următorul conţinut: La articolul 290, după alineatul (1) se introduc două noi alineate, alin.(1^1) şi alin.(1^2), cu următorul cuprins: *„(1^1) Pentru ca o persoană să beneficieze de dispoziţiile referitoare la reducerea limitelor de pedeapsă denunţul trebuie să fie depus într-un termen de maximum 1 an de la data la care persoana a luat cunoştinţă de săvârşirea infracţiunii.*

223. *(1^2) Condamnarea, renunţarea la judecată sau amânarea executării pedepsei faţă de o persoană nu poate fi dispusă exclusiv pe baza mărturiei denunţătorului dacă acestea nu sunt însoţite de alte probe."*

224. Critica vizează dispoziţiile art.290 alin.(1^1), care prevăd limitarea temporală a beneficiului reducerii limitelor de pedeapsă ca urmare a depunerii unui

denunţ, împrejurare ce conduce la descurajarea persoanelor care au cunoştinţă de săvârşirea unei infracţiuni de a sesiza organele judiciare, fapt care încalcă principiul aflării adevărului.

225. Având în vedere că, în prezenta cauză, ***autorii obiecţiei reiterează critica având acelaşi obiect şi cu aceeaşi motivare, pe care Curtea a analizat-o în Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018***, par.778-782, constatând constituţionalitatea dispoziţiilor art.290 alin.(1^1) din Codul de procedură penală în raport cu criticile formulate, Curtea reţine că obiecţia este ***inadmisibilă***.

226. Dispoziţiile **art.III** au următorul conţinut: *„În toate situaţiile în care Legea nr.135/2010 privind Codul de procedură penală se referă la judecătorul de cameră preliminară se va înţelege că referirea se face la instanţa de judecată competentă potrivit legii."*

227. Autorii sesizării apreciază că art.III din lege este neconstituţional sub două aspecte: (i) întrucât contravine principiului securităţii juridice, în componenta sa referitoare la claritatea şi previzibilitatea legii, consacrat la art.1 alin.(5) din Constituţie, şi (ii) întrucât ignoră dispoziţiile art.147 alin.(2) din Constituţie, în temeiul cărora Parlamentul avea obligaţia de a pune de acord legea cu Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018.

228. Cu privire la primul aspect, pentru a determina efectul aplicării art.III din legea supusă controlului asupra Codului de procedură penală, Curtea apreciază ca fiind necesară o succintă prezentare a sferei de incidenţă a instituţiei camerei preliminare. Potrivit dispoziţiilor art.3 alin.(1) din Codul de procedură penală, în procesul penal, se exercită următoarele funcţii judiciare: funcţia de urmărire penală; funcţia de dispoziţie asupra drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale persoanei în faza de urmărire penală; funcţia de verificare a legalităţii trimiterii ori netrimiterii în judecată; funcţia de judecată.

229. Instituţia camerei preliminare a fost concepută „ca o instituţie nouă şi inovatoare", care are ca scop „înlăturarea duratei excesive a procedurilor în faza de

judecată". Instituția este reglementată în cuprinsul Codului de procedură penală la art. 342-348, unde se găsesc elementele referitoare la obiectul și durata, măsurile premergătoare, procedura, soluțiile ce pot fi pronunțate și contestația împotriva acestor soluții. Aceste dispoziții trebuie coroborate cu cele ale art.54 din Codul de procedură penală, care dispun asupra competenței judecătorului de cameră preliminară, în sensul că acesta verifică legalitatea trimiterii în judecată dispuse de procuror; verifică legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor procesuale de către organele de urmărire penală; soluționează plângerile împotriva soluțiilor de neurmărire sau de netrimitere în judecată; soluționează alte situații expres prevăzute de lege.

230. Prin prisma atribuțiilor procesuale încredințate judecătorului de cameră preliminară, în contextul separării funcțiilor judiciare, *acestuia îi revine funcția de verificare a legalității trimiterii ori netrimiterii în judecată*, astfel că, în concepția legiuitorului, această nouă instituție procesuală nu aparține nici urmăririi penale, nici judecății, fiind echivalentă unei noi faze a procesului penal. Prin Decizia nr.641 din 11 noiembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.887 din 5 decembrie 2014, și Decizia nr.599 din 21 octombrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.886 din 5 decembrie 2014, Curtea a reținut că procedura camerei preliminare a fost încredințată unui judecător, a cărui activitate se circumscrie competenței materiale, personale și teritoriale ale instanței din care face parte, conferindu-i acestei noi faze procesuale un caracter jurisdicțional. Totuși, din reglementarea atribuțiilor pe care funcția exercitată de judecătorul de cameră preliminară le presupune, prevăzute expres la art.54 lit.a), b) și c) din Codul de procedură penală, Curtea a observat că „activitatea acestuia nu privește fondul cauzei, actul procesual exercitat de către acesta neantamând și nedispunând, în sens pozitiv sau negativ, cu privire la elementele esențiale ale raportului de conflict: faptă, persoană și vinovăție". De altfel, Curtea a apreciat că „rezultatul procedurii în camera preliminară referitor la stabilirea legalității administrării probelor și a efectuării actelor

procesuale de către organele de urmărire penală are o influenţă directă asupra desfăşurării judecăţii pe fond, putând să fie decisiv pentru stabilirea vinovăţiei/nevinovăţiei inculpatului".

231. *Pe de altă parte, în temeiul art.54 lit.d) din Codul de procedură penală, judecătorul de cameră preliminară este competent a se pronunţa asupra*: recuzării, abţinerii [art.67 alin.(6) şi art.68 alin.(4) din Codul de procedură penală], măsurilor preventive referitoare la controlul judiciar/pe cauţiune, arestul preventiv, calea de atac asupra măsurilor preventive, verificarea măsurilor preventive după trimiterea în judecată/în cursul urmăririi penale [art.203 alin.(2) şi (3), art.205 alin.(1), art.207, art.208, art.211 alin.(2), art.214, art.216 alin.(2) din Codul de procedură penală], măsurilor de protecţie cu privire la martorii ameninţaţi [art.126 alin.(7) din Codul de procedură penală], luării şi ridicării măsurilor provizorii de siguranţă cu caracter medical - obligarea provizorie la tratament medical (art.245-246 din Codul de procedură penală), internării medicale provizorii (art.247-248 din Codul de procedură penală), luării măsurilor asigurătorii (art.249, art.254 din Codul de procedură penală), contestaţiei împotriva modului de aducere la îndeplinire a măsurii asigurătorii luate de către judecătorul de cameră preliminară [art.250 alin.(6) din Codul de procedură penală], restituirii lucrurilor (art.255 din Codul de procedură penală), amenzii judiciare (art.284 din Codul de procedură penală), confiscării (art.315 din Codul de procedură penală), soluţionării contestaţiilor împotriva hotărârilor pronunţate de judecătorul de cameră preliminară de la instanţa ierarhic inferioară [art.425^1 alin.(5) din Codul de procedură penală], măsurilor preventive referitoare la persoana juridică [art. 491 alin.(3) şi art.493 din Codul de procedură penală], precum şi asupra sesizării privind luarea măsurii de siguranţă a confiscării speciale sau a desfiinţării unui înscris în caz de clasare sau renunţare la urmărirea penală, conform art.549^1 din Codul de procedură penală.

232. Potrivit art.I pct.185 din legea supusă controlului de constituţionalitate, *„Titlul II – Camera preliminară din partea specială, cuprinzând art.342-348, se*

abrogă". Abrogarea acestor dispoziţii implică în mod evident modificarea tuturor normelor procesuale penale care se referă sau fac trimitere la „judecătorul de cameră preliminară" şi la „procedura de cameră preliminară".

233. În jurisprudenţa sa, Curtea Constituţională a reţinut că „este de datoria Parlamentului să opereze, cu prilejul reexaminării legii, acele intervenţii impuse cu evidenţă nu numai de necesitatea recorelării dispoziţiilor sub aspectul normelor de tehnică legislativă, deci prin raportare la Legea nr.24/2000, ci, în primul rând, de necesitatea conformităţii acelor dispoziţii cu normele Constituţiei. Demersul legiuitorului este unul firesc, diligent, neprevăzut în mod expres de un text legal sau regulamentar, dar care urmăreşte respectarea art.1 alin.(5) din Constituţie, referitor la principiul general al obligativităţii respectării Constituţiei şi a supremaţiei sale şi impus de principiul colaborării loiale şi cu bună-credinţă între autorităţile publice, în exercitarea atribuţiilor acestora, derivat din normele fundamentale." (par.101 al Deciziei nr.251 din 19 aprilie 2018).

234. Aşadar, în cadrul procedurii de punere de acord a unei legi cu o decizie a Curţii Constituţionale, Parlamentul are obligaţia de a opera în cuprinsul actului normativ respectiv acele corelări de ordin tehnic legislativ care să confere noii legi coerenţă şi claritate. Normele de tehnică legislativă impun că, în temeiul art.59 din Legea nr.24/2000, *„(1) Modificarea unui act normativ constă în schimbarea expresă a textului unora sau mai multor articole ori alineate ale acestuia şi în redarea lor într-o nouă formulare.*

(2) Pentru exprimarea normativă a intenţiei de modificare a unui act normativ ***se nominalizează expres textul vizat, cu toate elementele de identificare necesare,*** *iar dispoziţia propriu-zisă se formulează utilizându-se sintagma <<se modifică şi va avea următorul cuprins:>>, urmată de redarea noului text.*

(3) Procedeul de a se menţiona generic, în finalul unui act normativ, că un alt act normativ conex sau texte din acel act <<se modifică corespunzător>> trebuie evitat. De asemenea, ***nu se utilizează, pentru a exprima o modificare, redarea doar***

a unor fragmente ori sintagme dintr-un text. Modificarea trebuie să cuprindă în întregime textul vizat, cuprins în articol, alineat sau în elementul marcat al unei enumerări".

235. De asemenea, art.61 alin.(2) din aceeaşi lege dispune că: „*(2) Prevederile modificate sau care completează actul normativ trebuie să se integreze armonios în actul supus modificării ori completării, asigurându-se unitatea de stil şi de terminologie, precum şi succesiunea normală a articolelor*".

236. Analizând modificările operate asupra Codului de procedură penală, Curtea constată că legiuitorul, abrogând instituţia „Camerei preliminare", a modificat actul normativ prin două procedee diferite, care, privite coroborat, generează imprevizibilitatea actului. *Primul procedeu* pentru care legiuitorul a optat, aparent cu respectarea normelor de tehnică legislativă, a fost modificarea expresă a unor norme care conţineau instituţia judecătorului de cameră preliminară. Astfel, în cadrul legii criticate, la art.I pct.3, 12, 22-25, 28, 31, 33-34, 37, 52, 65, 89-93, 97-101, 106-109, 113, 115-123, 126, 128-129, 131-135, 146, 149, 152-153, 163-166, 174-176, 178-182, 184, 198, 209-211, 213-216 şi la art.II pct.1 şi 2, modificările vizează exclusiv intervenţii legislative determinate de renunţarea la judecătorul de cameră preliminară. În toate aceste norme, legiuitorul a optat pentru eliminarea din text a sintagmei „judecătorul/judecătorului de cameră preliminară", fără înlocuirea acesteia cu sintagma „instanţa de judecată competentă potrivit legii".

237. Intervenţia legislativă de acest gen însă nu a vizat toate normele care se referă sau fac trimitere la „judecătorul de cameră preliminară" şi la „procedura de cameră preliminară". Observând că în cuprinsul Codului de procedură penală mai multe norme rămân necorelate în privinţa acestei instituţii, legiuitorul a folosit *al doilea procedeu* de modificare a Codului de procedură penală, respectiv a introdus art.III în legea reexaminată.

238. Or, aplicând prevederile art.III din legea criticată dispoziţiilor Codului de procedură penală, Curtea constată că efectul lor asupra actului normativ, în ansamblul

său, nu corespunde regulilor expres instituite prin Legea nr.24/2000, întrucât operațiunea de renunțare la o sintagmă/noțiune/instituție și înlocuirea înțelesului ei cu un altul se realizează printr-un procedeu impropriu, generator prin el însuși de neclaritate și imprecizie. Dispozițiile modificate ar fi trebuit identificate în mod expres, tehnica legislativă statuând că *„se nominalizează expres textul vizat, cu toate elementele de identificare necesare"*, *„fără a se utiliza, pentru a exprima o modificare, redarea doar a unor fragmente ori sintagme dintr-un text"*, fiind necesar ca modificarea *„să cuprindă în întregime textul vizat, cuprins în articol, alineat sau în elementul marcat al unei enumerări"*.

239. Analizând comparativ legea modificată (Codul de procedură penală) și legea modificatoare (legea supusă controlului de constituționalitate), rezultă că referiri la „judecătorul de cameră preliminară" sau la „procedura camerei preliminare" se regăsesc în continuare în mai multe articole rămase nemodificate, printre care *art.211 alin.(2), art.214 alin.(1), art.215[1] alin.(7), art.220 alin.(1), art.249 alin.(1) și alin.(6), art.250[1] alin.(1) și alin.(2) sau art.396 alin.(9) din Codul de procedură penală.*

240. Legiuitorul ar fi trebuit, în reexaminarea legii, să modifice în mod corespunzător fiecare dintre aceste dispoziții, introducerea unei dispoziții cu caracter general în sensul că referirile la „judecătorul de cameră preliminară" se înțeleg (N.B. nu „se înlocuiesc") ca referiri la „instanța de judecată competentă potrivit legii" afectând în mod evident claritatea și previzibilitatea legii. Dincolo de inconsecvența în aplicarea regulilor de tehnică legislativă (folosirea atât a modificării exprese, cât și a modificării implicite) în cadrul aceluiași act normativ cu privire la aceeași instituție juridică (camera preliminară), care în mod cert generează interpretări și aplicări diferite ale legii, dispozițiile art.III din lege sunt susceptibile ele însele de a genera neclaritatea normelor procesuale pe care le vizează întrucât înlocuirea trimiterilor făcute la „judecătorul de cameră preliminară" cu sintagma „instanța de judecată competentă potrivit legii" dă naștere unor dispoziții ambigue, repetitive, de tipul *„instanța de judecată competentă potrivit legii sau instanța de judecată în fața căreia*

se află cauza poate dispune, prin încheiere (...)" [a se vedea art.220 alin.(1) din cod] sau „împotriva încheierii prin care s-a dispus *luarea unei măsuri asigurătorii de către instanța de judecată competentă potrivit legii, de instanța de judecată* sau de instanța de apel (...)" [art.250[1] alin.(1) din cod].

241. Mai mult, operând cu cele două modalități de corelare a normelor Codului de procedură penală (modificare expresă și modificare implicită) în procesul de adaptare la noua configurație a procesului penal, din care a fost înlăturată camera preliminară, legiuitorul omite faptul că o serie de dispoziții ale Codului de procedură penală fac referire la „procedura camerei preliminare". Ca urmare a acestei omisiuni, aceste dispoziții rămân neschimbate, întrucât ele nu cad nici sub incidența modificărilor exprese, punctuale, nici a modificării întemeiate pe art.III din legea criticată. În această situație sunt, cu titlul exemplificativ, dispozițiile *art.211 alin.(2), art.215[1] alin.(7) sau art.249 alin.(1) din Codul de procedură penală*, care vor rămâne în fondul activ al legislației. Cu alte cuvinte, deși abrogă procedura camerei preliminare, legiuitorul nu a realizat corelările necesare impuse și prin jurisprudența Curții Constituționale, astfel încât în Codul de procedură penală rămân norme ce fac trimitere în continuare la această procedură.

242. Având în vedere argumentele prezentate, Curtea apreciază că ***inconsecvența legiuitorului cu privire la modul de reglementare a abrogării instituției camerei preliminare demonstrează abordarea neunitară în efectuarea modificărilor Codului de procedură penală, cu efecte asupra calității întregului act normativ***. Sunt afectate claritatea, precizia și previzibilitatea legii, având în vedere că, potrivit jurisprudenței instanței de control constituțional, cerința de claritate a legii vizează caracterul neechivoc al obiectului reglementării, cea de precizie se referă la exactitatea soluției legislative alese și a limbajului folosit, în timp ce previzibilitatea legii privește scopul și consecințele pe care le antrenează. Așadar, în condițiile în care corelarea tehnico-legislativă este necesară pentru asigurarea acestor cerințe, ***modalitatea concretă în care Parlamentul a ales să o realizeze în privința instituției***

judecătorului de cameră preliminară, respectiv a procedurii de cameră preliminară, contravine art.1 alin.(5) din Constituție, în componenta referitoare la calitatea legii.

243. Pe lângă aspectele referitoare la lipsa de claritate şi previzibilitate a normei, care generează confuzie în aplicarea normelor procesuale penale la care face trimitere sau pe care omite să le modifice pentru a conferi unitate şi coerenţă întregului act normativ, aspecte analizate în prealabil, Curtea constată că ***norma criticată este deficitară şi sub aspectul punerii sale de acord cu Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018***, prin care s-au analizat dispoziţiile cu caracter tranzitoriu şi final ale legii modificatoare. Astfel, prin decizia menţionată, par.1032, Curtea a constatat că, „în condiţiile în care, prin art.I pct.224, potrivit căruia *"Titlul II - Camera preliminară din partea specială, cuprinzând art.342-348, se abrogă"*, [art.I pct.185 din prezenta lege] legiuitorul elimină procedura Camerei preliminare, fază obligatorie a procesului penal, *omisiunea de a reglementa în cadrul art.II prevederile cu caracter tranzitoriu referitoare la cauzele aflate în această procedură, la momentul intrării în vigoare a legii abrogatoare, este de natură a crea incertitudine cu privire la modul de desfăşurare a procesului penal*, fapt inadmisibil din perspectiva caracterului previzibil şi echitabil al procedurii penale. În ceea ce priveşte principiul previzibilităţii legii, Curtea observă că autoritatea legiuitoare, Parlamentul sau Guvernul, după caz, are obligaţia de a edicta norme care să respecte trăsăturile referitoare la claritate, precizie, previzibilitate şi predictibilitate. Referitor la aceste cerinţe, Curtea Europeană a Drepturilor Omului s-a pronunţat în mod constant, statuând că o normă este previzibilă numai atunci când este redactată cu suficientă precizie, în aşa fel încât să permită oricărei persoane - care, la nevoie, poate apela la consultanţă de specialitate - să îşi corecteze conduita (Hotărârea din 29 martie 2000, pronunţată în *Cauza Rotaru împotriva României*, Hotărârea din 23 septembrie 1998, pronunţată în *Cauza Petra împotriva României*), iar cetăţeanul trebuie să dispună de informaţii suficiente asupra normelor juridice aplicabile într-un caz dat şi să fie capabil să prevadă, într-o măsură rezonabilă, consecinţele care pot apărea dintr-un act determinat. Pe scurt, legea trebuie

să fie, în acelaşi timp, accesibilă şi previzibilă (Hotărârea din 26 aprilie 1979, pronunţată în *Cauza Sunday Times împotriva Regatului Unit*)."

244. Or, reglementând doar „înlocuirea" sintagmei „judecătorul de cameră preliminară" cu sintagma „instanţa de judecată competentă potrivit legii", **Parlamentul ignoră obligaţia stabilită prin decizia Curţii Constituţionale şi refuză să reglementeze prevederile cu caracter tranzitoriu referitoare la cauzele aflate în această procedură, la momentul intrării în vigoare a legii abrogatoare.**

245. Curtea observă că prin ***Legea nr.255/2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală*** şi pentru modificarea şi completarea unor acte normative care cuprind dispoziţii procesual penale, la data la care ***intrau în vigoare prevederile legale referitoare la judecătorul de cameră preliminară şi procedura de cameră preliminară, legiuitorul prevedea*** în art.6 alin.(1) următoarele: *„cauzele aflate în curs de judecată în primă instanţă la data intrării în vigoare a legii noi în care nu s-a început cercetarea judecătorească se soluţionează de către instanţa competentă conform legii noi, potrivit regulilor prevăzute de aceeaşi lege"*, respectiv alin.(2): *„În situaţia prevăzută la alin.(1), instanţa pe rolul căreia se află cauza o trimite judecătorului de cameră preliminară, pentru a proceda potrivit art.342-348 din Codul de procedură penală, ori, după caz, o declină în favoarea instanţei competente."* Aceeaşi lege prevede la art.8 că *„Hotărârile pronunţate în primă instanţă după intrarea în vigoare a legii noi sunt supuse căilor de atac, termenelor şi condiţiilor de exercitare ale acestora, prevăzute de legea nouă"*, iar la art.9 alin.(5), (6), (7) şi (8), că *„(5) Sentinţele prin care s-a dispus, potrivit legii vechi, restituirea cauzei procurorului cu privire la care termenul de declarare a recursului nu expirase la data intrării în vigoare a legii noi sunt supuse contestaţiei, potrivit art.347 alin.(1) din Codul de procedură penală.*

(6) Contestaţia prevăzută la alin.(5) se soluţionează de către judecătorul de cameră preliminară al instanţei ierarhic superioare celei căreia îi revine, potrivit

legii noi, competenţa să judece cauza în primă instanţă ori, după caz, de către completul competent de la Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie.

(7) Cererile de recurs împotriva sentinţelor prevăzute la alin.(5), depuse anterior intrării în vigoare a legii noi, se vor considera contestaţii.

(8) Termenul de declarare a contestaţiei prevăzute la alin.(5) se calculează potrivit art.332 alin.4 din Codul de procedură penală din 1968."

246. Dacă, prin aceste reglementări, legiuitorul dispunea norme tranzitorii exprese, menite să asigure previzibilitate şi certitudine cu privire la modul de desfăşurare a procesului penal, în prezent, prin omisiunea de a institui norme care să regleze situaţiile *pendinte*, în curs de desfăşurare la data succesiunii celor două legi, apare neclar ce se întâmplă cu cauzele aflate în procedura camerei preliminare, dacă rămân spre soluţionare judecătorului de cameră preliminară. Aparent, cauzele aflate în procedura camerei preliminare se vor desfăşura după procedura reglementată în lege la art.I pct.188 - *Verificări prealabile la judecată în primă instanţă*, cuprinzând art.370^1-370^5. Însă, aşa cum s-a arătat în prealabil, judecătorul de cameră preliminară este competent, în temeiul art.54 lit.d) din Codul de procedură penală, să se pronunţe cu privire la o serie de alte chestiuni, care nu vizează verificările prealabile după sesizarea instanţei prin rechizitoriu. De asemenea, nu rezultă expres din textul legii dacă hotărârile pronunţate în procedura camerei preliminare după intrarea în vigoare a legii noi sunt supuse căilor de atac, termenelor şi condiţiilor de exercitare ale acestora, prevăzute de legea nouă, şi nici cine soluţionează plângerea formulată în temeiul art.340 din Codul de procedură penală. ***În lipsa elementelor de circumstanţiere, precizie şi detaliere menţionate mai sus, legea astfel modificată este o încălcare a limitelor reexaminării în interiorul cărora Parlamentul avea competenţa de a pune de acord dispoziţiile neconstituţionale cu decizia Curţii Constituţionale.***

247. În concluzie **prevederile art.III din legea supusă controlului încalcă prevederile art.147 din Constituţie** şi sunt de natură a crea incertitudine cu privire

la modul de desfăşurare a procesului penal, fapt inadmisibil din perspectiva caracterului previzibil şi echitabil al procedurii penale. Întrucât norma tranzitorie vizează aplicarea noilor dispoziţii în procesele penale *pendinte*, viciul de care este afectată se răsfrânge asupra întregului act normativ, astfel încât Curtea urmează să constate neconstituţionalitatea legii supuse controlului, în ansamblul său.

248. Cu privire la efectele prezentei decizii, Curtea reţine că, în cadrul procedurii de punere de acord a unei legi/norme declarate neconstitutionale cu o decizie a Curţii Constitutionale, Parlamentul, în principiu, are libertatea de a decide dacă modifică acea lege/normă strict în sensul celor statuate de Curte sau dacă abandonează intervenţia asupra textului în cauză prin eliminarea normei sau chiar prin respingerea legii. Însă, aşa cum s-a statuat mai sus, în paragraful 167 al prezentei decizii, ***această libertate a Parlamentului este restrânsă atunci când se interpune o decizie a Curţii Constituţionale pronunţată în cadrul controlului a posteriori prin care norma în vigoare, care face obiectul intervenţiei legislative, a fost declarată neconstituţională***. Într-o atare ipoteză, ***Parlamentul este obligat ca, odată declanşată procedura de modificare a legii în vederea punerii sale de acord cu Constituţia, să adopte normele care transpun actul jurisdicţional al Curţii, eliminând viciile de neconstituţionalitate constatate***. Această obligaţie izvorăşte direct din textul constituţional al art.147 şi impune Parlamentului un rol activ în procesul de constituţionalizare a normelor legale, în acord cu deciziile instanţei constituţionale. *Într-o interpretare contrară, ar însemna că, în aplicarea art.147 alin.(1), (2) şi (4) din Constituţie, legiuitorul, în cadrul procedurii de punere de acord a legii cu deciziile Curţii Constituţionale, are un drept de selecţie cu privire la acestea, prin actul său decizional putând chiar să menţină în legislaţie norme afectate de vicii de neconstituţionalitate, fapt ce nu poate fi acceptat.*

249. Cu alte cuvinte, în cadrul procedurii de reexaminare a legii, conformarea cu obligaţia prevăzută de art.147 alin.(2) din Constituţie implică, pe de o parte, o intervenţie legislativă permanent limitată la considerentele şi dispozitivul deciziei

Curții Constituționale și, pe de altă parte, ***odată declanșată procedura de modificare a legii în scopul punerii sale de acord cu o decizie a Curții Constituționale pronunțată în cadrul controlului de constituționalitate a posteriori, intervenția ulterioară a legiuitorului nu poate fi abandonată, acesta fiind obligat să adopte normele care transpun actul jurisdicțional al Curții.*** Admiterea unei soluții contrare care ar permite legiuitorului să opteze pentru abandonarea procedurii legislative cu un atare scop ar echivala cu păstrarea soluției legislative declarate neconstituționale pe calea controlului de constituționalitate *a posteriori* și, implicit, lipsirea de efecte juridice a deciziei Curții care a stat la baza inițiativei legislative modificatoare. O astfel de conduită a Parlamentului ar anula însuși scopul legiferării, acela de a armoniza legislația cu deciziile Curții Constituționale, încălcând obligația constituțională consacrată de art.147 alin.(2) din Legea fundamentală. Or, în conformitate cu rolul Curții Constituționale și cu valențele controlului de constituționalitate, procesul de reexaminare a legii implică în mod obligatoriu o conduită loială din partea Parlamentului și o analiză aplicată și responsabilă a tuturor textelor declarate neconstituționale, prin raportare la considerentele deciziei.

250. În jurisprudența sa referitoare la interpretarea art.147 alin.(2) din Constituție, Curtea a statuat, de principiu, că, în situația în care constată neconstituționalitatea unei legi în ansamblul său, și nu doar a unor dispoziții din aceasta, "pronunțarea unei astfel de decizii are un efect definitiv cu privire la acel act normativ, consecința fiind încetarea procesului legislativ în privința respectivei reglementări". Totodată, în considerarea prevederilor art. 61 alin. (1) din Constituție, care stabilesc că *"Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului român și unica autoritate legiuitoare a țării"*, Curtea a mai reținut următoarele: "Competența de legiferare a acestuia cu privire la un anumit domeniu nu poate fi limitată dacă legea astfel adoptată respectă exigențele Legii fundamentale. Prin urmare, opțiunea legiuitorului de a legifera în materia în care Curtea Constituțională a admis o sesizare de neconstituționalitate cu privire la o lege în ansamblul său presupune parcurgerea

tuturor fazelor procesului legislativ prevăzut de Constituţie şi de regulamentele celor două Camere ale Parlamentului" (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 308 din 28 martie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 309 din 9 mai 2012, Decizia nr. 1 din 10 ianuarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 123 din 19 februarie 2014, Decizia 619 din 11 octombrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 6 din 4 ianuarie 2017, paragraful 50, sau Decizia nr. 432 din 21 iunie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 575 din 6 iulie 2018, paragraful 35). De asemenea, prin Decizia nr. 619 din 11 octombrie 2016, paragraful 50, Curtea a stabilit că reexaminarea, mai exact punerea de acord a deciziei, se aplică numai atunci când Curtea a constatat neconstituţionalitatea unor dispoziţii ale acesteia, şi nu atunci când neconstituţionalitatea vizează actul normativ în ansamblul său, în caz contrar încălcându-se art. 147 alin. (2) din Constituţie (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 581 din 20 iulie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 737 din 22 septembrie 2016, par.45-48). Totodată, prin Decizia nr. 432 din 21 iunie 2018, par.36, Curtea a stabilit faptul ca art. 147 alin. (2) din Constituţie nu este incident, întrucât prin decizia Curţii Constituţionale a fost constatată neconstituţionalitatea legii în ansamblul său, iar nu doar a unor dispoziţii din cuprinsul acesteia". Aşadar, aşa cum este statuat, cu valoare de principiu, în jurisprudenţa Curţii Constituţionale, în situaţia constatării neconstituţionalităţii legii în ansamblul său, pronunţarea unei astfel de decizii are un efect definitiv cu privire la acel act normativ, consecinţa fiind încetarea procesului legislativ în privinţa respectivei reglementări. Parlamentului îi revine obligaţia să constate încetarea de drept a procesului legislativ, ca urmare a constatării neconstituţionalităţii legii, în integralitatea sa, iar, în ipoteza iniţierii unui nou demers legislativ cu privire la acelaşi domeniu de reglementare, să se conformeze celor statuate prin decizia Curţii Constituţionale (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 76 din 30 ianuarie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 217 din 20 martie 2019, par.42, Decizia nr. 139 din 13 martie 2019, publicată în Monitorul

Oficial al României, Partea I, nr. 336 din 3 mai 2019, par.88, Decizia nr. 140 din 13 martie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 377 din 14 mai 2019, par.86, sau Decizia nr. 141 din 13 martie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 389 din 17 mai 2019, par.96).

251. Curtea reţine că jurisprudenţa sa vizează, cu caracter general, iniţiativele legislative reglementate de art. 74 din Constituţie (a se vedea, în acest sens, Decizia nr.383 din 29 mai 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.549 din 4 iulie 2019, par.26). Cu privire însă la ipoteza particulară a unei legi care are ca scop punerea în acord a unor prevederi neconstituţionale cu dispoziţiile Constituţiei, Curtea reţine incidenţa dispoziţiilor constituţionale ale art.147 alin.(2), potrivit căruia *"În cazurile de neconstituţionalitate care privesc legile, înainte de promulgarea acestora, Parlamentul este obligat să reexamineze dispoziţiile respective pentru punerea lor de acord cu decizia Curţii Constituţionale"*, şi ale art.147 alin.(4), conform căruia *"Deciziile Curţii Constituţionale se publică în Monitorul Oficial al României. De la data publicării, deciziile sunt general obligatorii şi au putere numai pentru viitor"*. Aşa fiind, aplicând jurisprudenţa de principiu a Curţii Constituţionale referitoare la efectele deciziei de constatare a neconstituţionalităţii unei legi în ansamblul său la **situaţia specifică a legilor de transpunere a deciziilor instanței constituționale**, obligatorii pentru Parlament în virtutea art.147 alin.(4) din Constituţie, este evident că, în cazul constatării neconstituţionalităţii unei astfel de legi, în ansamblul ei, ***decizia Curții nu poate avea ca efect încetarea procesului legislativ în privința respectivei reglementări, întrucât o atare consecință atașată actului jurisdicțional ar fi de natură să împiedice Parlamentul în îndeplinirea obligației constituționale expres prevăzute de art.147 alin.(2). Mai mult, nici legiuitorul nu poate opta pentru abandonarea procedurii legislative inițiate, întrucât, așa cum s-a menționat, o atare opțiune ar avea ca efect păstrarea soluției legislative declarate neconstituționale pe calea controlului de constituționalitate a***

posteriori şi, implicit, lipsirea de efecte juridice a deciziei Curţii care a stat la baza iniţiativei legislative modificatoare.

252. Aşadar, sub aspectul efectelor pe care le produce decizia de constatare a neconstituţionalităţii unei legi, în ansamblul ei, diferenţa specifică dintre legea de de transpunere a deciziilor instanţei constituţionale, declarată neconstituţională în ansamblul ei, şi celelalte tipuri de legi, declarate neconstituţionale, în ansamblul lor, este dată de reglementarea expresă din art.147 din Constituţie, care instituie în sarcina Parlamentului obligaţia de a asigura constituţionalizarea normelor legale, în acord cu deciziile instanţei constituţionale. Având în vedere aceste argumente, ***ca efect al prezentei decizii, potrivit dispoziţiilor art.147 alin.(2) şi (4) din Legea fundamentală, Parlamentului îi revine în continuare obligaţia să reexamineze legea supusă controlului, iar, în cadrul acestei proceduri, să se conformeze celor statuate atât prin prezenta decizie, cât şi prin deciziile anterioare la care Curtea Constituţională a făcut trimitere.***

253. Pentru considerentele arătate, în temeiul art.146 lit.a) şi al art.147 alin.(4) din Constituţie, precum şi al art.11 alin.(1) lit.A.a), al art.15 alin.(1) şi al art.18 alin.(2) din Legea nr.47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUŢIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Admite obiecţia de neconstituţionalitate formulată de un număr de 78 de deputaţi aparţinând grupurilor parlamentare ale Partidului Naţional Liberal şi Uniunii Salvaţi România şi de Preşedintele României şi constată că Legea pentru modificarea şi completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum şi pentru modificarea şi completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară, în ansamblul ei, este neconstituţională.

Definitivă şi general obligatorie.

Decizia se comunică Preşedintelui României, preşedinţilor celor două Camere ale Parlamentului şi prim-ministrului şi se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunţată în şedinţa din data de 29 iulie 2019.

PREŞEDINTELE
CURŢII CONSTITUŢIONALE,

Prof. univ. dr. Valer Dorneanu

MAGISTRAT–ASISTENT ŞEF,

Mihaela Senia Costinescu

R O M Â N I A
CURTEA CONSTITUŢIONALĂ
CABINETUL PREŞEDINTELUI

ROMÂNIA

Palatul Parlamentului
Calea 13 Septembrie nr.2, Intrarea B1, Sectorul 5, 050725, Bucureşti, România
Telefon: (+40-21) 313.25.31; Fax: (+40-21) 312.54.80
Internet: http:/www.ccr.ro E-mail: pres@ccr.ro

Dosarele nr.945A/2018, nr.961A/2018 şi nr.1091A/2018

CURTEA CONSTITUŢIONALĂ
REGISTRATURĂ JURISDICŢIONALĂ
NR. 9976 / 29 NOV 2018

SENAT
PREŞEDINTE
Nr. I 2618
Data 29 XI 2018

Domnului
CĂLIN CONSTANTIN ANTON POPESCU-TĂRICEANU
PREŞEDINTELE SENATULUI

PARLAMENTUL ROMÂNIEI
2239 29.11.2018

Vă comunicăm, alăturat, în copie, Decizia Curţii Constituţionale nr.633 din 12 octombrie 2018, definitivă şi general obligatorie, prin care Curtea Constituţională a admis obiecţia de neconstituţionalitate formulată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, constituită în Secţii Unite, de un număr de 94 de deputaţi aparţinând grupurilor parlamentare al Partidului Naţional Liberal şi al Uniunii Salvaţi România şi, respectiv, de Preşedintele României, şi a constatat că următoarele dispoziţii din Legea pentru modificarea şi completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum şi pentru modificarea şi completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară sunt neconstituţionale: ***art.I pct.5*** referitor la art.8 alin.(2) în ceea ce priveşte sintagma *„sau procurori”* din conţinutul tezei a doua a acestei norme, ***art.I pct.6*** referitor la art.10 alin.(2), ***art.I pct.9*** referitor la art.10 alin.(5^1), ***art.I pct.11*** referitor la art.15 în ceea ce priveşte sintagma *„din care rezultă indicii temeinice”*, ***art.I pct.16*** referitor la art.25 alin.(4), ***art.I pct.24*** referitor la art.40 alin.(4^1), ***art.I pct.29*** referitor la art.61 alin.(1), ***art.I pct.30*** referitor la art.64 alin.(5), ***art.I pct.39*** referitor la art.77

în ceea ce privește sintagma *„probele sau”*, ***art.I pct.40*** referitor la art.81 alin.(1) lit.d) și lit.g[2]) teza a doua, ***art.I pct.41,*** referitor la art.83 lit.b[1]) teza finală, ***art.I pct.47,*** referitor la art.92 alin.(2) teza a treia, ***art.I pct.48,*** referitor la art.94 alin.(7), ***art.I pct.49*** referitor la art.97 alin.(4), ***art.I pct.51*** referitor la art.102 alin.(2), ***art.I pct.52*** referitor la art.103 alin.(2), ***art.I pct.53*** referitor la art.103 alin.(4), ***art.I pct.55*** referitor la art.110 alin.(1), ***art.I pct.56*** referitor la art.110 alin.(1[1]), ***art.I pct.57*** referitor la art.110 alin.(5), ***art.I pct.61*** referitor la art.116 alin.(2[1]), ***art.I pct.72*** referitor la art.140 alin.(2), ***art.I pct.73*** referitor la art.143 alin.(4[1]), ***art.I pct.74*** referitor la art.145 alin.(1) și alin.(5), ***art.I pct.76*** referitor la art.145[1] alin.(1) în ceea ce privește sintagma *„potrivit acestei legi și pentru care au existat suspiciunile care au fundamentat solicitarea, sub sancțiunea nulității absolute”* și alin.(2), ***art.I pct.81*** referitor la art.148 alin.(1) lit.a), ***art.I pct.83*** referitor la art.150 alin.(1) lit.a), ***art.I pct.84*** referitor la art.152 alin.(1) lit.a), ***art.I pct.89*** referitor la art.158 alin.(2) lit.a) și lit.b), ***art.I pct.91*** referitor la art.159 alin.(8[1]), ***art.I pct.95*** referitor la art.162 alin.(4) în ceea ce privește sintagma *„sau pentru care a fost obținut ulterior mandat de percheziție”*, ***art.I pct.99*** referitor la art.168 alin.(15[1]) în ceea ce privește sintagma *„se șterg definitiv din copiile efectuate în baza alin.(9) și”*, ***art.I pct.103*** referitor la art.171[1] alin.(1) și alin.(2), ***art.I pct.104*** referitor la art.172 alin.(4), ***art.I pct.107*** referitor la art.172 alin.(12), ***art.I pct.109*** referitor la art.175 alin.(1), ***art.I pct.112*** referitor la art.178 alin.(5), ***art.I pct.121*** referitor la art.211 alin.(2), ***art.I pct.123*** referitor la art.214 alin.(1), ***art.I pct.126*** referitor la art.215[1] alin.(7) și alin.(8), ***art.I pct.133*** referitor la art.220 alin.(1), ***art.I pct.139*** referitor la art.223 alin.(2), ***art.I pct.154*** referitor la art.249 alin.(4), ***art.I pct.158*** referitor la art.250[1] alin.(1) și alin.(2), ***art.I pct.179*** referitor la art.276 alin.(5[1]), ***art.I pct.190*** referitor la art.292 alin.(2), ***art.I pct.192*** referitor la art.305 alin.(1), în ceea ce privește sintagma *„nu există vreunul dintre cazurile care împiedică exercitarea acțiunii penale prevăzute la art.16 alin.(1)”*, ***art.I pct.193*** referitor la art.305 alin.(1[1]), ***art.I pct.195*** referitor la art.307, ***art.I pct.213*** referitor la

art.335 alin.(1), ***art.I pct.219*** referitor la art.341 alin.(6) lit.c), ***art.I pct.229*** referitor la art.386 alin.(3), ***art.I pct.232*** referitor la art.396 alin.(2)-(4), ***art.I pct.235*** referitor la art.406 alin.(2), ***art.I pct.238*** referitor la art.425^2, ***art.I pct.239*** referitor la art.426 alin.(1) lit.i) teza a doua, ***art.I pct.240*** referitor la art.426 alin.(2), în ceea ce privește referirea la lit.i), și alin.(4), ***art.I pct.243*** referitor la art.438 alin.(1^1)-(1^4), ***art.I pct.244*** referitor la art.453 alin.(1) lit.f), ***art.I pct.245*** referitor la art.453 alin.(1) lit.g) și h), ***art.I pct.257*** referitor la art.538 alin.(2^1), ***art.I pct.259*** referitor la art.539 alin.(3), ***art.I pct.266*** referitor la art.598 alin.(1) lit.d), precum și ***art.II.***

Prin aceeași decizie, Curtea a respins ca neîntemeiate, obiecțiile de neconstituționalitate și a constatat că următoarele dispoziții din Legea pentru modificarea şi completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum şi pentru modificarea şi completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară sunt constituționale în raport cu criticile formulate: ***art.I pct.4*** referitor la art.4 alin.(3), alin.(4) și alin.(6), ***art.I pct.7*** referitor la art.10 alin.(4^1), ***art.I pct.8*** referitor la art.10 alin.(5), ***art.I pct.14*** referitor la art.21 alin.(1), ***art.I pct.18*** referitor la art.31, ***art.I pct.25*** referitor la 47, ***art.I pct.44*** referitor la art.90 lit.c), ***art.I pct.48*** referitor la art.94 alin.(1) și alin.(4), ***art.I pct.52*** referitor la art.103 alin.(3), ***art.I pct.64*** referitor la art.125, ***art.I pct.68*** referitor la art.138 alin.(12), ***art.I pct.69*** referitor la art.139 alin.(1) lit.a), ***art.I pct.70*** referitor la art.139 alin.(3), ***art.I pct.71*** referitor la art.139 alin.(3^1), ***art.I pct.79*** referitor la art.146^1 alin.(5), ***art.I pct.85*** referitor la art.153 alin.(1), ***art.I pct.93*** referitor la art.159 alin.(14) lit.b) şi lit.c), ***art.I pct.105*** referitor la art.172 alin.(8^1), ***art.I pct.120*** referitor la art.209 alin.(11), ***art.I pct.130*** referitor la art.218 alin.(1^1), ***art.I pct.140*** referitor la art.223 alin.(3), ***art.I pct.172*** referitor la art.265 alin.(13) și alin.(14), ***art.I pct.181*** referitor la art.281 alin.(1) lit.b), ***art.I pct.188*** referitor la art.287^1, ***art.I pct.189*** referitor la art.290 alin.(1^1), ***art.I pct.204*** referitor la art.318 alin.(15^1), ***art.I pct.205*** referitor la art.318 alin.(16), ***art.I pct.227*** referitor la art.370^5, ***art.I pct.232*** referitor la art.396 alin.(1), ***art.I pct.236*** referitor la art.421 alin.(2), precum și ***art.III.***

De asemenea, Curtea a respins, ca inadmisibile, obiecțiile de neconstituționalitate cu privire la următoarele dispoziții din Legea pentru modificarea şi completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum şi pentru modificarea şi completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară: ***art.I pct.113*** referitor la art.181[1] alin.(3), și ***art.I pct.183*** referitor la art.282 alin.(2) și alin.(4) lit.a).

Vă asigurăm de deplina noastră considerație.

PREȘEDINTE,

PROF.UNIV.DR. VALER DORNEANU

ROMÂNIA
CURTEA CONSTITUŢIONALĂ

Dosarele nr.945A/2018, nr.961A/2018 şi nr.1091A/2018

DECIZIA nr.633
din 12 octombrie 2018

referitoare la obiecţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor Legii pentru modificarea şi completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum şi pentru modificarea şi completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară

Valer Dorneanu	**- preşedinte**
Marian Enache	**- judecător**
Petre Lăzăroiu	**- judecător**
Daniel Marius Morar	**- judecător**
Mona-Maria Pivniceru	**- judecător**
Livia Doina Stanciu	**- judecător**
Simona-Maya Teodoroiu	**- judecător**
Varga Attila	**- judecător**
Mihaela Senia Costinescu	**- magistrat-asistent-şef**

1. Pe rol se află soluţionarea obiecţiei de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art.I pct.4, pct.9, pct.24, pct.51, pct.56, pct.76, pct.104, pct.112, pct.113, pct.121, pct.123, pct.126, pct.133, pct.139, pct.158, pct.193, pct.204-205, pct.219, pct.235, pct.243-244, pct.245, pct.257, pct.259 şi pct.266, precum şi ale art.II alin.(1), alin.(2) şi alin.(3) din Legea pentru modificarea şi completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum şi pentru modificarea şi completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară, obiecţie formulată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, constituită în Secţii Unite, în temeiul prevederilor art.146 lit.a) din Constituţie şi ale art.15 din Legea nr.47/1992 privind organizarea şi funcţionarea Curţii Constituţionale.

2. Cu Adresa nr.516 din 19 iunie 2018, **Președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție a trimis Curții Constituționale Hotărârea nr.7 din 19 iunie 2018, prin care Înalta Curte de Casație și Justiție, constituită în Secții Unite, a sesizat instanța constituțională cu obiecția de neconstituționalitate**, care a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr.4741 din 20 iunie 2018 și constituie obiectul Dosarului nr.945A/2018.

3. **În motivarea sesizării de neconstituționalitate**, Înalta Curte de Casație și Justiție, constituită în Secții Unite, formulează critici de neconstituționalitate intrinsecă prin raportare la prevederile art.1 alin.(5) din Constituție, în componentele sale referitoare la calitatea legii și la principiul securității raporturilor juridice, precum și la art.147 alin.(4) privind efectele deciziilor Curții Constituționale.

4. Astfel, autorul obiecției susține că dispozițiile art.I pct.243, cu referire la art.438 alin.(1^1)-(1^2) din Codul de procedură penală, contravin prevederilor art.1 alin.(5) din Constituție, *din perspectiva sistematizării și a coerenței legislației.* Astfel, în concepția Codului de procedură penală, recursul în casație constituie o cale extraordinară de atac, însă, prin introducerea alin.(1^1) și alin.(1^2), legiuitorul îl transformă într-o veritabilă cale ordinară de atac, prin intermediul căreia se repun în discuție hotărârile penale definitive pronunțate de instanțele de apel. Or, această modificare generează incoerență în sistemul căilor de atac reglementate în legea de procedură penală, creează suprapuneri între căile ordinare de atac și căile extraordinare de atac și elimină granița dintre acestea, încălcând art.1 alin.(5) din Constituție, în componenta referitoare la calitatea legii. În plus, introducerea cazului de recurs în casație, prevăzut în art.438 alin.(1^1) pct.4, care se referă la eroarea gravă de fapt, intră în contradicție cu esența recursului în casație, de cale extraordinară de atac prin care se verifică exclusiv legalitatea hotărârilor penale definitive și cu scopul acestei căi extraordinare de atac.

5. *Din perspectiva clarităţii, a preciziei şi a previzibilităţii*, dispoziţiile Legii pentru modificarea şi completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum şi pentru modificarea şi completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară nu întrunesc exigenţele prevăzute de art.1 alin.(5) din Constituţie. Astfel, din cuprinsul **art.4 alin.(3) din Codul de procedură penală**, introdus prin **art.I pct.4**, nu rezultă cu claritate dacă aceste dispoziţii sunt incidente numai în cazul furnizării de informaţii către public sau sunt incidente inclusiv în cazul furnizării de informaţii privind faptele şi persoanele la care se referă procedurile judiciare între autorităţile publice, în cadrul procedurilor judiciare; formularea „alte modalităţi de natură a induce în percepţia publică", utilizată în cuprinsul **art.4 alin.(6) din Codul de procedură penală**, introdus prin **art.I pct.4**, nu permite stabilirea exactă a sferei de aplicare a interdicţiei privind prezentarea publică a persoanelor suspectate de săvârşirea unor infracţiuni; **art.40 alin.(4^1) din Codul de procedură penală**, introdus prin **art.I pct.24**, nu stabileşte structura sau formaţiunea de judecată din cadrul Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie care soluţionează recursul împotriva hotărârilor prin care completele de 5 judecători resping cererile de sesizare a Curţii Constituţionale cu excepţii de neconstituţionalitate, nu reglementează recursul împotriva hotărârilor prin care Secţia penală a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie respinge cererile de sesizare a Curţii Constituţionale cu excepţii de neconstituţionalitate şi nici formaţiunea de judecată din cadrul Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie care soluţionează recursul în această ipoteză şi nu reglementează competenţa Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie de a judeca recursul împotriva hotărârilor prin care curţile de apel resping cererile de sesizare a Curţii Constituţionale cu excepţii de neconstituţionalitate; în cuprinsul **art.145^1 alin.(2) din Codul de procedură penală**, introdus prin **art.I pct.76**, se face referire la infracţiunile prevăzute în Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr.159/2001 pentru prevenirea şi combaterea utilizării sistemului financiar-bancar în scopul finanţării de acte de terorism, act abrogat prin Legea

nr.535/2004 privind prevenirea şi combaterea terorismului, împrejurare ce contravine prevederilor art.1 alin.(5) din Constituţie, iar teza finală a art.145^2 alin.(2) din Codul de procedură penală, în partea care priveşte interzicerea şi pedepsirea extinderii situaţiilor pentru care pot fi obţinute mandate de siguranţă naţională prin orice acte normative, încalcă art.61 alin.(1) şi art.72 alin.(1) din Constituţie, nici dispoziţiile Codului de procedură penală şi nici dispoziţiile cuprinse în alte legi neputând interzice Parlamentului să legifereze, sub sancţiunea incriminării votului, indiferent de obiectul de reglementare a legii; modificările legislative operate în cuprinsul dispoziţiilor **art.172 alin.(4) din Codul de procedură penal,** prin **art.I pct.104,** şi în cuprinsul **art.178 alin.(5) din Codul de procedură penală,** prin **art.I pct.112**, prin diversitatea terminologiei utilizate - „experţi autorizaţi sau recunoscuţi din ţară sau din străinătate", „expert independent autorizat", „expert parte" -, şi lipsa de definire a termenilor, generează incoerenţe incompatibile cu exigenţele de calitate a legii în reglementarea expertizei; modificările operate în cuprinsul **art.211 alin.(2) şi al art.214 alin.(1) din Codul de procedură penală**, prin **art.I pct.121 şi pct.123,** intră în contradicţie cu modificările operate în cuprinsul **art.215^1 alin.(7) din Codul de procedură penală**, prin **art.I pct.126**, generând incoerenţe care conduc la imposibilitatea stabilirii duratei controlului judiciar, contrar standardelor privind calitatea legii în materia măsurilor preventive; completarea dispoziţiilor **art.220 alin.(1) din Codul de procedură penală**, realizată prin **art.I pct.133**, în sensul că instanţa de judecată în faţa căreia se află cauza poate dispune, prin încheiere, arestul la domiciliu al inculpatului, la cererea motivată a procurorului sau din oficiu, „dacă există temeiuri noi care fac necesară privarea de libertate", se întemeiază pe o confuzie care conduce la inaplicabilitatea dispoziţiilor menţionate, întrucât acestea nu reglementează situaţia inculpatului care a fost anterior arestat preventiv sau la domiciliu, astfel încât nu se poate pune problema verificării existenţei unor temeiuri noi; **art.223 alin.(2) din Codul de procedură penală**, în

forma modificată prin **art.I pct.139**, nu întruneşte exigenţele de claritate, precizie şi previzibilitate rezultate din jurisprudenţa Curţii Constituţionale referitoare la calitatea legii în materia arestării preventive, întrucât nu se înţelege dacă expresia „comise prin ameninţare" se referă numai la infracţiunea de piraterie sau la întreaga serie de infracţiuni enumerate anterior, referirea la infracţiunile de „terorism şi care vizează acte de terorism" este o formulare pe baza căreia nu se poate stabili, cu exactitate, care sunt infracţiunile pentru care se poate dispune măsura arestării preventive, referirea la infracţiunea de furt nu lămureşte dacă arestarea preventivă poate fi dispusă numai în cazul infracţiunii de furt sau poate fi dispusă şi în cazul infracţiunii de furt calificat, referirea la infracţiunile privind „traficul şi exploatarea persoanelor vulnerabile" include atât traficul de persoane, cât şi proxenetismul, ceea ce creează un paralelism legislativ, sintagma „nerespectarea regimului materialelor nucleare" este o formulare pe baza căreia nu se poate stabili, cu claritate, dacă legiuitorul a inclus în aria infracţiunilor pentru care se poate dispune arestarea preventivă numai „nerespectarea regimului materialelor nucleare" sau şi „nerespectarea regimului altor materii radioactive", fapte incriminate în art.345 din Codul penal, referirea la infracţiuni comise „cu violenţă" nu permite identificarea, în mod exact, a sferei infracţiunilor pentru care se poate dispune măsura arestării preventive; dispoziţiile **art.250[1] alin.(1) şi alin.(2) din Codul de procedură penală**, în forma modificată prin **art.I pct.158**, prin introducerea contestaţiei împotriva sentinţelor prin care instanţele au luat o măsură asigurătorie, creează un paralelism legislativ în raport cu dispoziţiile art.409 din Codul de procedură penală, care nu au fost modificate; dispoziţiile **art.318 alin.(15[1]) şi alin.(16) din Codul de procedură penală**, introduse prin **art.I pct.204 şi pct.205**, se referă la încheierea prin care se pronunţă „soluţia de desfiinţare a soluţiei de renunţare la urmărirea penală şi de începere a judecăţii", nerezultând cu claritate dacă, în ipoteza în care s-a pronunţat această soluţie, procesul parcurge sau nu etapa „verificărilor prealabile la judecata în primă

instanţă", prevăzută de dispoziţiile art.370^1-370^4 din Codul de procedură penală, introduse prin art.I pct.227 din legea supusă controlului. În cazul în care voinţa legiuitorului este aceea de a nu se parcurge etapa „verificărilor prealabile la judecata în primă instanţă" după pronunţarea „soluţiei de desfiinţare a soluţiei de renunţare la urmărirea penală şi de începere a judecăţii", reglementarea cuprinsă în art.318 din Codul de procedură penală, în forma modificată, în partea care priveşte posibilitatea de a se dispune începerea judecăţii în cadrul procedurii de „renunţare la urmărirea penală", încalcă art.16 alin.(1) din Constituţie referitor la principiul egalităţii în drepturi, determinată de diferenţa dintre garanţiile procedurale asigurate inculpatului în cele două proceduri; dispoziţiile **art.341 alin.(6) lit.c) din Codul de procedură penală**, în forma modificată prin **art.I pct.219**, nu reglementează soluţia pe care o pronunţă instanţa ca urmare a admiterii plângerii; **art.406 alin.(2) din Codul de procedură penală**, modificat prin **art.I pct.235**, se referă la „membrii completului care au participat la administrarea probelor şi judecata în fond", neputându-se stabili, cu claritate, semnificaţia atribuită de legiuitor distincţiei dintre „administrarea probelor" şi „judecata în fond"; dispoziţiile **art.438 din Codul de procedură penală**, introduse prin **art.I pct.243**, cât priveşte **alin.(1^1) pct.4**, care se referă la „eroarea gravă de fapt", intră în contradicţie cu dispoziţiile art.447 din cod, nemodificate, în temeiul cărora instanţa care soluţionează recursul în casaţie are obligaţia de a se pronunţa asupra cazurilor de recurs în casaţie, „verificând exclusiv legalitatea hotărârii atacate"; dispoziţiile **art.438 alin.(1^2) din Codul de procedură penală** nu răspund exigenţelor de claritate şi precizie, întrucât prima teză a normei se referă la hotărârile definitive pronunţate „în cauzele în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat o încălcare a unui drept", iar teza a doua, în contradicţie cu prima, se referă la „cauze similare", sintagmă care nu oferă niciun criteriu pe baza căruia să se poată stabili caracterul similar al cauzelor şi, implicit, incidenţa cazului de recurs în casaţie; dispoziţiile **art.438 alin.(1^3) din Codul de procedură penală** stabilesc obligaţia

instanţei care soluţionează recursul în casaţie de a verifica hotărârile atacate sub aspectul tuturor motivelor de casare prevăzute în art.438, intrând în contradicţie cu dispoziţiile art.447 din Codul de procedură penală, nemodificate, în temeiul cărora instanţa care soluţionează recursul în casaţie are obligaţia de a se pronunţa asupra tuturor cazurilor de recurs în casaţie „invocate prin cerere de procuror sau de părţi"; dispoziţiile **art.438 alin.(1^4) din Codul de procedură penală**, potrivit cărora „recursul în casaţie în favoarea inculpatului poate fi declarat oricând", intră în contradicţie cu dispoziţiile art.435 din cod, nemodificate, în temeiul cărora „recursul în casaţie poate fi introdus de către părţi sau procuror în termen de 30 de zile de la data comunicării deciziei instanţei de apel"; prin **art.I pct.245**, legiuitorul a introdus un nou caz de revizuire, prevăzut în **art.453 alin.(1) lit.h) din Codul de procedură penală**, care creează un paralelism legislativ în raport cu dispoziţiile art.465 din cod, care reglementează „revizuirea în cazul hotărârilor Curţii Europene a Drepturilor Omului", paralelism legislativ care generează incoerenţe incompatibile cu standardele privind calitatea legii consacrate în jurisprudenţa Curţii Constituţionale; prin **art.I pct.245**, legiuitorul a introdus un nou caz de revizuire, prevăzut în **art.453 alin.(1) lit.i) din Codul de procedură penală**, fără a opera corelarea necesară cu dispoziţiile art.457 din cod; **art.538 alin.(2^1) din Codul de procedură penală**, introdus prin **art.I pct.257**, în materia „dreptului la repararea pagubei în caz de eroare judiciară", nu stabileşte cu claritate care sunt măsurile adoptate de instanţă, apte să plaseze persoana „în aceeaşi poziţie în care s-ar afla dacă nu s-ar fi produs încălcarea drepturilor sale", şi nici dacă legiuitorul se referă la măsurile prin care se realizează repararea pagubei, reglementate în art.540 din cod, sau la alte tipuri de măsuri, pe care însă nu le-a reglementat; **art.539 alin.(3) din Codul de procedură penală**, introdus prin **art.I pct.259**, intră în contradicţie cu obiectul de reglementare al art.539, care se referă la „dreptul la repararea pagubei în cazul privării nelegale de libertate", atâta vreme cât, pe de o parte, luarea unei măsuri preventive neprivative de libertate şi luarea unei măsuri

asigurătorii nu echivalează cu privarea de libertate, iar, pe de altă parte, privarea nelegală de liberate, stabilită, de exemplu, prin încheierea definitivă a judecătorului de drepturi şi libertăţi, poate exista şi în cazul pronunţării unei hotărâri definitive de condamnare şi, invers, pronunţarea unei hotărâri de achitare nu conduce, în mod automat, la existenţa privării nelegale de libertate, întrucât condiţiile în care se pronunţă soluţiile prin care se rezolvă acţiunea penală sunt diferite de condiţiile în care se dispun măsurile preventive privative de libertate; dispoziţiile **art.598 alin.(1) lit.d) din Codul de procedură penală**, completate prin **art.I pct.266**, creează, sub un prim aspect, un paralelism de reglementare în raport cu art.595 din Codul de procedură penală, prin referirea la „legea penală mai favorabilă", şi, sub un al doilea aspect, se caracterizează prin imprecizie, întrucât fac referire la „o decizie a Curţii Constituţionale", iar nu la o decizie de admitere pronunţată de Curtea Constituţională.

6. *Din perspectiva corelării legislative*, Înalta Curte de Casație și Justiție, constituită în Secţii Unite, apreciază că Legea pentru modificarea şi completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum şi pentru modificarea şi completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară cuprinde o serie de dispoziţii care intră în contradicţie cu normele cuprinse în Codul de procedură penală şi în alte legi, nemodificate, afectând atât aplicarea noilor dispoziţii, cât şi aplicarea normelor nemodificate de legiuitor şi generând incoerenţe incompatibile cu exigenţele art.1 alin.(5) din Constituţie. În acest sens, reglementarea sancţiunii nulităţii absolute în cuprinsul **art.10 alin.(5^1) din Codul de procedură penală**, introdus prin **art.I pct.9**, și în **art.102 alin.(2) din cod**, modificat prin **art.I pct.51**, nu este corelată cu dispoziţiile art.281 din cod, care constituie sediul materiei cu privire la nulităţile absolute şi care nu au fost modificate şi completate în mod corespunzător; dispoziţiile **art.110 alin.(1^1) din Codul de procedură penală**, introduse prin **art.I pct.56**, care se referă la înregistrarea declaraţiilor inculpatului cu mijloace tehnice audio, la cerere, intră în

contradicţie cu dispoziţiile art.13 alin.(1) din Legea nr.304/2004 privind organizarea juridică, nemodificate, care prevăd obligativitatea înregistrării prin mijloace tehnice video sau audio a şedinţelor de judecată, inclusiv a şedinţelor de judecată în care este audiat inculpatul; dispoziţiile **art.181[1] alin.(3) din Codul de procedură penală**, introduse prin **art.I pct.113**, care prevăd aplicabilitatea, în materia constatării, a unora dintre prevederile referitoare la expertiză, nu sunt corelate cu normele nemodificate care reglementează constatarea, generând incoerenţe ce conduc la imposibilitatea aplicării normelor în materia constatării; soluţia legislativă prevăzută în **art.305 alin.(1[1]) din Codul de procedură penală**, introdus prin **art.I pct.193**, care prevede obligaţia de a se dispune clasarea în termen de maximum 1 an de la data începerii urmăririi penale cu privire la faptă, dacă nu s-a dispus începerea urmăririi penale cu privire la persoană, nu este corelată nici cu dispoziţiile art.315 din Codul de procedură penală şi nici cu dispoziţiile cuprinse în Codul penal, care reglementează termenele de prescripţie a răspunderii penale.

7. În raport cu art.1 alin.(5) din Constituţie, în componenta sa referitoare la *principiul securităţii raporturilor juridice*, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, constituită în Secţii Unite, formulează critici, astfel: cu privire la dispoziţiile **art.453 alin.(1) lit.g) din Codul de procedură penală**, introduse prin **art.I pct.245**, întrucât permit repunerea în discuţie a hotărârilor penale definitive pentru un motiv care nu întruneşte cerinţele rezultate din jurisprudenţa Curţii Europene a Drepturilor Omului şi din jurisprudenţa Curţii Constituţionale. Nesemnarea hotărârii de condamnare de către judecătorul care a participat la soluţionarea cauzei nu prezintă configuraţia unui „motiv substanţial şi imperios" care justifică derogarea de la principiul autorităţii de lucru judecat, în contextul în care dispoziţiile art.406 alin.(4) din Codul de procedură penală prevăd că, în caz de împiedicare, preşedintele completului sau preşedintele instanţei, după caz, poate semna hotărârea; cu privire **art.II alin.(1), alin.(2) şi alin.(3)**, întrucât consacră o

soluţie legislativă care permite exercitarea căilor extraordinare de atac, în forma reconfigurată prin legea nouă, împotriva hotărârilor penale definitive pronunţate anterior intrării în vigoare a legii noi. Criteriul ce trebuie luat în seamă şi care ţine de esenţa art.15 alin.(2) din Constituţie, raportat la aplicarea în timp a reglementărilor referitoare la căile de atac, este data pronunţării hotărârii judecătoreşti.

8. În fine, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, constituită în Secţii Unite, formulează *critici de neconstituţionalitate, prin raportare la art.147 alin.(4) din Constituţie*, cu privire la **art.I pct.244**, prin care legiuitorul a modificat dispoziţiile **art.453 alin.(1) lit.f) din Codul de procedură penală** în mod contrar celor stabilite prin Decizia nr.126 din 3 martie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.185 din 11 martie 2016, prin care Curtea Constituţională a statuat că nereglementarea condiţiei ca excepţia de neconstituţionalitate să fi fost invocată în cauza în care s-a pronunţat hotărârea a cărei revizuire se cere atribuie efecte *ex tunc* actului jurisdicţional al Curţii, cu încălcarea dispoziţiilor art.147 alin.(4) din Constituţie, determină o încălcare nepermisă a autorităţii de lucru judecat, o atingere adusă principiului securităţii raporturilor juridice - element fundamental al supremaţiei dreptului, care prevede, printre altele, ca soluţia dată în mod definitiv oricărui litigiu de către instanţe să nu mai poată fi supusă rejudecării. Contrar deciziei Curţii, legiuitorul a modificat dispoziţiile art.453 alin.(1) lit.f) din Codul de procedură penală în sensul eliminării condiţiei impuse prin actul instanţei de contencios constituţional şi a limitat cazul de revizuire la decizia de admitere a excepţiei de neconstituţionalitate privind norma de incriminare, excluzând din sfera de aplicare a cazului de revizuire deciziile de admitere a excepţiilor de neconstituţionalitate privind celelalte norme penale şi normele de procedură penală. Tot cu încălcarea considerentului 34 din Decizia nr.126 din 3 martie 2016 a fost introdus şi noul caz de recurs în casaţie prin **art.I pct.243**, care vizează **art.438 alin.(1^2) din Codul de procedură penală**, referitor la atacarea prin

intermediul acestei căi extraordinare de atac a hotărârilor penale definitive, în situaţia în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului s-a pronunţat în cauze similare. *Mutatis mutandis*, nereglementarea condiţiei ca hotărârea Curţii Europene a Drepturilor Omului să fi fost pronunţată în cauză determină o încălcare a autorităţii de lucru judecat şi o atingere adusă principiului securităţii raporturilor juridice.

9. Cu Adresa nr.2/6195 din 21 iunie 2018, **Secretarul General al Camerei Deputaților a trimis Curții Constituționale sesizarea formulată de un număr de 94 de deputați aparținând grupurilor parlamentare al Partidului Național Liberal și al Uniunii Salvați România privind neconstituţionalitatea dispoziţiilor Legii pentru modificarea şi completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum şi pentru modificarea şi completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară**.

10. Sesizarea a fost formulată în temeiul art.146 lit.a) din Constituţie şi al art.15 din Legea nr.47/1992 privind organizarea şi funcţionarea Curţii Constituţionale, a fost înregistrată la Curtea Constituţională sub nr.4854 din 22 iunie 2018 şi constituie obiectul Dosarului nr.961A/2018.

11. **În motivarea sesizării de neconstituţionalitate**, autorii formulează atât critici de neconstituționalitate extrinsecă, cât și critici de neconstituționalitate intrinsecă.

12. Cu privire la *criticile de neconstituționalitate extrinsecă*, în analiza celor trei elemente descrise de Curtea Constituţională ca necesare pentru respectarea principiului bicameralismului, autorii identifică faptul că voinţa politică originară a autorilor iniţiativei legislative a fost atât aceea de a proceda la modificarea normelor de procedură penală pentru a pune în acord aceste norme cu deciziile Curţii Constituţionale referitoare la neconstituţionalitatea unor articole din Codul de procedură penală, cât şi de a transpune în legislaţia naţională două directive europene. În concordanţă cu acest scop, autorii au intitulat propunerea

legislativă „Propunere legislativă privind punerea în acord a prevederilor Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, cu modificările şi completările ulterioare, cu deciziile Curţii Constituţionale, Directivei (UE) 2016/343 a Parlamentului European şi a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumţiei de nevinovăţie şi a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale, a Directivei 2014/42/UE a Parlamentului European şi a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind îngheţarea şi confiscarea instrumentelor şi produselor infracţiunilor săvârşite în Uniunea Europeană, precum şi a Deciziilor Curţii Europene a Drepturilor Omului". În desfăşurarea procedurii parlamentare, camera de reflecţie, Senatul României, a procedat la modificarea conţinutului actului normativ, inclusiv a titlului, care a devenit „Proiect de Lege pentru modificarea şi completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum şi pentru modificarea şi completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară". Soluţia a fost păstrată şi de camera decizională, Camera Deputaţilor. Includerea modificărilor şi completărilor Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară în corpul legii care face obiectul sesizării de neconstituţionalitate nu a fost avută în vedere de autorii iniţiativei legislative, fiind opera exclusivă a corpului legiuitor care, fără a respecta procedura parlamentară, în sensul în care în aceeaşi perioadă de timp exista în dezbaterea Parlamentului o iniţiativă distinctă de modificare şi completare a Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară, a încălcat scopul pentru care a fost exercitat dreptul la iniţiativă legislativă, forma finală a legii îndepărtându-se în mod radical de scopul său originar.

13. De asemenea, autorii sesizării susţin că legea, în forma trimisă la promulgare, conţine un aport semnificativ cantitativ, dar mai ales calitativ al Camerei decizionale, Camera Deputaţilor, faţă de forma supusă dezbaterii Camerei de reflecţie, Senatul României, respectiv au fost introduse în lege patru proceduri noi, cu impact major asupra procesului penal: art.1 pct.16, 34, 227 şi 229. Oricare

dintre acestea poate modifica situaţia procesuală a părţilor în cazul aplicării lor în procesul penal. De aceea, ele reprezintă reglementări de substanţă, care se îndepărtează de concepţia originară a legii şi care îi conferă acesteia o altă configuraţie, fără ca acestea să fi fost dezbătute şi de prima Cameră. O astfel de procedură echivalează cu eliminarea primei Camere, în calitate de prim-legiuitor sau prim-cititor al legii, şi transformarea Parlamentului într-unul unicameral, cel puţin sub aspect funcţional.

14. În concluzie, autorii apreciază că este încălcat principiul bicameralismului, deoarece legea se îndepărtează de voinţa originară a autorilor iniţiativei, are atât o formă cu un conţinut semnificativ diferit, adoptată de Camera decizională faţă de forma adoptată de Camera de reflecţie, cât şi configuraţie semnificativ diferită sub aspect cantitativ, dar mai ales calitativ, între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului, fiind nesocotite dispoziţiile art.61 alin.(2) şi art.75 din Constituţie.

15. De asemenea, autorii susţin că legea a fost adoptată cu încălcarea dispoziţiilor art.69 alin.(2) din Regulamentul Camerei Deputaţilor, fapt care aduce atingere prevederilor art.l alin.(5) din Constituţie. Activitatea autorităţii legiuitoare este subsumată obligaţiei respectării normelor, fiind reglementată prin regulamentele proprii de organizare şi funcţionare. Respectarea dispoziţiilor regulamentare este fundamentală pentru buna desfăşurare a activităţii de legiferare în România, astfel încât orice lege trebuie adoptată în condiţii de deplină transparenţă, prin voinţa politică exprimată conform propriei conştiinţe a fiecărui membru al corpului legiuitor, după studiul aprofundat al normelor supuse dezbaterii parlamentare. Pentru formarea voinţei politice a fiecărui membru al Parlamentului, regulamentele parlamentare şi, în speţă, Regulamentul Camerei Deputaţilor prevăd un termen de 5 zile de la data la care comisia de specialitate avizează prin raport legea până la dezbaterea acesteia în şedinţa Camerei Deputaţilor, conform art.69 alin.(2). Această dispoziţie imperativă a fost încălcată

cu privire la legea supusă controlului de constituţionalitate, deoarece legea a fost avizată de comisia specială raportoare în data de 18 iunie 2018 şi în aceeaşi zi a fost dezbătută şi aprobată în şedinţa Camerei Deputaţilor. Aplicarea procedurii de dezbatere în şedinţa Camerei Deputaţilor în aceeaşi zi în care a fost avizată prin raport de comisia specială constituie o încălcare a Constituţiei, deoarece deputaţii care nu au fost membri ai comisiei nu au avut posibilitatea de a-şi forma opinia asupra propunerii legislative, adoptată cu amendamente de comisia specială, aflându-se în situaţia de a exercita un mandat imperativ. Termenul de 5 zile prevăzut de art.69 alin.(2) din Regulamentul Camerei Deputaţilor este imperativ indiferent dacă este aplicată procedura ordinară de dezbatere sau procedura de urgenţă: „raportul va fi imprimat şi difuzat deputaţilor cu cel puţin 3 zile înainte de data stabilită pentru dezbaterea proiectului de lege sau a propunerii legislative în plenul Camerei Deputaţilor, în cazul proiectelor de legi şi al propunerilor legislative pentru care Camera Deputaţilor este prima Cameră sesizată, şi cu cel puţin 5 zile, în cazul celor pentru care Camera Deputaţilor este Cameră decizională". Întrucât aceste norme regulamentare nu au fost respectate, autorii sesizării susţin că legea a fost adoptată cu încălcarea dispoziţiilor art.1 alin.(4) coroborate cu art.69 alin.(2) din Constituţie, ceea ce determină neconstituţionalitatea legii, în ansamblul său.

16. Cu privire la *criticile de neconstituționalitate intrinsecă*, autorii sesizării susţin că **art.I pct.4,** referitor la **art.4 alin.(3) şi alin.(4) din Codul de procedură penală,** nu transpune în mod fidel prevederile Directivei (UE) 2016/343 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumţiei de nevinovăţie şi a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale, instituind o restricţie asupra comunicărilor publice mult mai severă decât cea prevăzută în actul normativ european. Soluţia normativă aleasă de legiuitor contravine prevederilor constituţionale ale art.30 alin.(1) şi alin.(2) şi art.31 alin.(1) şi alin.(2), referitoare la libertatea de exprimare şi la dreptul la informaţie, întrucât textele constituţionale

nu permit limitarea dreptului publicului larg de a avea acces la informaţiile referitoare la procedurile penale în desfăşurare în maniera aleasă de legiuitor, întrucât, pe de o parte, art.31 alin.(1) din Legea fundamentală consacră dreptul persoanei de a avea acces la orice informaţie de interes public, fără a distinge dacă interesul public este prevăzut expres de lege sau nu, iar, pe de altă parte, măsura nu este proporţională cu situaţia care a determinat-o, astfel cum impune art.53 alin.(2) din Constituţie.

17. **Art.I pct.4**, referitor la **art.4 alin.(6) din Codul de procedură penală,** nu respectă exigenţele de tehnică legislativă, care impun ca reglementările de acelaşi nivel şi cu acelaşi obiect să se regăsească în acelaşi act normativ, întrucât măsurile vizând restricţionarea libertăţii de mişcare a suspecţilor şi a inculpaţilor, în vederea prevenirii săvârşirii de infracţiuni, împiedicării sustragerii de la judecată sau de la executarea pedepselor ori a măsurilor privative de libertate, precum şi pentru protejarea vieţii, integrităţii corporale şi sănătăţii acestora, a personalului locului de deţinere sau a oricăror altor persoane, fac obiectul de reglementare a Legii nr.254/2013 privind executarea pedepselor şi a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal. Astfel, pentru a fi în acord cu principiul securităţii juridice, consacrat la art.1 alin.(5) din Constituţie, norma criticată ar fi trebuit să se regăsească în Legea nr.254/2013, şi nu în Codul de procedură penală. De asemenea, art.4 alin.(6) nu respectă exigenţele principiului statului de drept, consacrat la art.1 alin.(3) din Constituţie, care „impun legiuitorului obligaţia de a lua măsuri în vederea apărării ordinii şi siguranţei publice, prin adoptarea instrumentelor legale necesare în scopul reducerii fenomenului infracţional [...] cu excluderea oricăror reglementări de natură să ducă la încurajarea acestui fenomen" (Decizia nr.44 din 16 februarie 2016). Astfel, interzicerea absolută a prezentării în public a persoanelor suspectate de săvârşirea unor infracţiuni cu aplicarea de măsuri de constrângere, precum purtarea de cătuşe sau alte mijloace de imobilizare, creează o stare de pericol

asupra unor valori constituţionale, precum viaţa, integritatea fizică şi psihică, proprietatea privată sau inviolabilitatea domiciliului.

18. Cu privire la **art.I pct.5,** referitor la **art.8 alin.(2) din Codul de procedură penală**, autorii obiecției susțin că dispoziţiile privind repartizarea aleatorie a cauzelor către judecători şi procurori nu au natura unor norme procesual penale, ci ţin de organizarea judiciară, astfel că acestea ar fi trebuit cuprinse în legislaţia specifică, respectiv în Legea nr.304/2004 privind organizarea judiciară, iar nu în Codul de procedură penală, fapt care atrage încălcarea principiului securităţii juridice, consacrat la art.1 alin.(5) din Constituţie. De asemenea, introducerea principiului repartizării aleatorii a cauzelor inclusiv în privinţa procurorilor nu se justifică, mai ales în contextul actual al diversificării fenomenului infracţional, care implică necesitatea de specializare a organelor de urmărire penală, astfel că ignorarea specializării avute de către procurori drept criteriu în funcţie de care să se realizeze repartizarea cauzelor constituie o încălcare a dreptului la un proces echitabil, consacrat la art.23 alin.(1) din Constituţie, și a principiului controlului ierarhic, statuat la art.132 alin.(1) din Constituţie.

19. **Art.I pct.6**, referitor la **art.10 alin.(2^1) din Codul de procedură penală**, care prevede introducerea unor limite minime de timp pentru pregătirea apărării, de 3 zile, respectiv de 6 ore pentru luarea sau judecarea măsurilor preventive, este arbitrar şi contrar jurisprudenţei Curții Europene a Drepturilor Omului, fiind de natură a afecta durata rezonabilă a procedurii.

20. În ceea ce privește **art.I pct.7**, care introduce **art.10 alin.(4^1) în Codul de procedură penală**, se arată că prin folosirea sintagmei „în nicio fază a procesului penal" legiuitorului îi scapă înțelesul și importanța fazei de executare din cadrul procesului penal, precum și consecințele nefavorabile care vor fi atrase asupra inculpatului. Astfel, în cadrul individualizării judiciare a executării pedepsei sub forma suspendării sub supraveghere sau în cazul amânării aplicării pedepsei, declaraţia inculpatului în sensul de a fi de acord cu prestarea unei munci în folosul

comunității este o condiţie imperativă pentru aplicarea lor, „tăcerea inculpatului" având drept consecință condamnarea cu executarea pedepsei în regim de detenţie. De asemenea, textul de lege este neclar și lipsit de rigoare juridică în faza de executare a procesului penal, când declaraţiile persoanei condamnate sau invocarea dreptului la tăcere nu mai reprezintă garanții procesuale în contextul art.6 din Convenția privind dreptul la un proces echitabil, având în vedere că prezumţia de nevinovăţie a fost răsturnată printr-o soluţie de condamnare definitivă.

21. **Art.I pct.8**, referitor la **art.10 alin.(5) din Codul de procedură penală**, care conține sintagma „respectarea principiului egalităţii de arme", în contextul în care art.10 din Codul de procedură penală reglementează dreptul la apărare, iar egalitatea de arme este o componentă a dreptului la un proces echitabil şi nu a dreptului la apărare, nu este previzibil, nefiind clar şi precis care este obiectul reglementării.

22. **Art.I pct.9**, care introduce **art.10 alin.(5^1) în Codul de procedură penală**, nu respectă exigenţele de tehnică legislativă, încălcările care atrag sancţiunea nulităţii absolute fiind prevăzute în mod limitativ la art.281 alin.(1) din Codul de procedură penală, astfel că dispoziţia criticată ar fi trebuit inclusă în cuprinsul acestei dispoziţii. Mai mult, dispoziţia este neclară sub aspectul termenului până la care nulitatea absolută poate fi invocată, art.281 alin.(3) și alin.(4) stabilind două termene-limită diferite, în funcţie de cauza de nulitate incidentă. Autorii consideră că o eventuală interpretare în sensul că încălcarea garanţiilor procesuale prevăzute la art.10 ar putea conduce la posibilitatea invocării nulităţii absolute în orice stadiu al procesului ar contraveni principiului securităţii raporturilor juridice şi al termenului rezonabil de soluţionare a procesului. În fine, textul nu este suficient de clar pentru a fi aplicat, având în vedere că art.10 din cod cuprinde dispoziţii largi, de principiu.

23. **Art.I pct.16**, care modifică **art.25 alin.(4) din Codul de procedură penală**, prin instituirea unor efecte diferite hotărârilor judecătoreşti cu privire la

latura civilă a cauzei pronunţate de instanţa penală faţă de cele pronunţate de instanţa civilă, nu are nicio justificare, reglementarea fiind de natură a nega autoritatea de lucru judecat a celor dintâi. În plus, sintagma „dispoziţiile instanţei penale cu privire la latura civilă" este ambiguă, nefiind clar dacă legiuitorul a dorit să se refere exclusiv la efectele hotărârii prin care s-a soluţionat latura civilă sau la orice măsură dispusă în cursul procesului afectată acţiunii civile exercitate în procesul penal.

24. **Art.I pct.18,** referitor la **art.31 din Codul de procedură penală,** nu îndeplineşte cerinţele de calitate, norma putând fi interpretată în sensul că asistenţa/reprezentarea este obligatorie necircumstanţiat, în toate cauzele penale şi cu privire la toţi subiecţii procesuali, inclusiv martori, experţi, interpreţi, agenţi procedurali.

25. În ceea ce priveşte **art.I pct.25**, care modifică **art.47 din Codul de procedură penală**, se arată că legiuitorul, cu încălcarea dreptului la un proces echitabil pentru toate părţile implicate, în componenta referitoare la termenul rezonabil, extinde inexplicabil sfera şi sancţiunea nulităţii, prezumând în mod absolut că o instanţă superioară sau un organ de urmărire penală superior celui competent să soluţioneze cauza ar fi „necompetent" profesional să participe la dezlegarea ei. De altfel, privitor la necompetenţa parchetelor, în cuprinsul Deciziei nr.302 din 4 mai 2017, Curtea Constituţională a precizat, în paragraful 48, că nu poate fi de acceptat ca un parchet ierarhic inferior să efectueze sau să supravegheze urmărirea penală în cauze care, potrivit legii, sunt date în competenţa unui parchet ierarhic superior, confirmând astfel că numai necompetenţa organelor judiciare inferioare celor competente potrivit legii poate constitui motiv de nulitate absolută.

26. Prin **art.I pct.29**, referitor la **art.61 alin.(1) din Codul de procedură penală**, legiuitorul acordă competenţa să identifice probe şi să dea valoarea probatorie unui alt organ decât cel judiciar, potrivit art.103 din cod, respectiv organelor de constatare. Organele de constatare nu sunt organe judiciare,

dimpotrivă, agentul constatator având aptitudinea de a fi audiat în calitate de martor. Or, competenţa organului de constatare nu poate fi extinsă decât cu încălcarea art.l alin.(5) din Constituţie, în componenta referitoare la claritatea legii, şi a art.21 alin.(3) din Constituţie, referitor la dreptul la un proces echitabil.

27. În ceea ce priveşte **art.I pct.30**, care modifică **art.64 alin.(4) şi alin.(5) din Codul de procedură penală**, autorii obiecţiei susţin că legiuitorul nu este consecvent cu privire la competenţa judecătorului raportat la dispoziţiile art.549[1] din Codul de procedură penală cu referire la art.318 şi art.327 alin.(1) lit.b) din cod. Procedura specială prevăzută de art.549[1] din cod are ca situaţie premisă definitivarea procesului penal în faza de urmărire penală prin adoptarea unei soluţii de clasare sau, după caz, de renunţare la urmărirea penală. Într-o atare situaţie, o judecată în fond nu mai este posibilă, astfel încât judecătorul, care s-a pronunţat anterior cu privire la confiscarea sau desfiinţarea unui înscris, să aibă posibilitatea de a mai fi învestit ulterior cu soluţionarea pe fond a aceleiaşi cauze penale.

28. **Art.I pct.39**, care modifică **art.77 din Codul de procedură penală**, dispoziţii care definesc, cu caracter de principiu, calitatea de suspect, nu se coroborează cu dispoziţiile art.305 din Codul de procedură penală, în forma propusă spre modificare. Astfel, deşi legiuitorul optează pentru creşterea standardului de probă în privinţa dobândirii calităţii de suspect, cu înlăturarea nejustificată a aprecierii organului de urmărire penală cu privire la formarea convingerii în sensul existenţei unei bănuieli rezonabile, în cuprinsul dispoziţiilor art.305 din cod, propuse spre modificare, nu este relevat cum vor fi apreciate, calificate audierile persoanelor indicate în plângere sau în denunţ. Procedând în acest mod, pe de o parte, legiuitorul nu realizează o analiză coroborată a textelor de lege şi creează o interpretare lacunară şi imprevizibilă şi, pe de altă parte, împiedică efectiv dreptul de acces la instanţă a persoanei vătămate, prin modalitatea imprecisă în care se va desfăşura procesul penal. Prin urmare, textul

încalcă art.l alin.(5) din Constituţie, în componenta referitoare la calitatea legii, şi art.21 alin.(1) din Constituţie, referitor la accesul liber la justiţie.

29. **Art.I pct.40**, referitor la **art.81 alin.(1) lit.d) din Codul de procedură penală**, introduce un termen cu totul arbitrar în care persoana vătămată trebuie să fie informată cu privire la stadiul urmăririi penale. Astfel, cu cât minimul special al pedepsei prevăzute de lege pentru infracţiunea cercetată este mai mare, cu atât mai mare va fi termenul maxim în care persoana vătămată va trebui informată cu privire la stadiul urmăririi penale. De asemenea, dispoziţia este inaplicabilă în situaţia în care pedeapsa prevăzută de lege este amenda. Aşadar, art.81 alin.(1) lit.d) contravine principiului egalităţii în faţa legii, consacrat la art.16 din Constituţie, precum şi principiului securităţii juridice, prevăzut la art.1 alin.(5) din Constituţie.

30. **Art.I pct.40**, referitor la **art.81 alin.(1) lit.g²) din Codul de procedură penală**, respectiv sintagma „în cazul persoanelor care aparţin unei minorităţi naţionale comunicarea se realizează în limba maternă", încalcă principiul egalităţii în faţa legii, consacrat în art.16 alin.(1) şi alin.(2) din Constituţie, prin faptul că se creează premisele excluderii persoanei vătămate care aparţine unei minorităţi naţionale de la dreptul de a i se comunica soluţia de netrimitere în judecată într-o limbă pe care o înţelege, având în vedere că apartenenţa la o minoritate naţională nu implică *per se* şi cunoaşterea limbii materne.

31. **Art.I pct.41**, referitor la **art.83 lit.b) din Codul de procedură penală**, dă dreptul suspectului şi inculpatului să asiste la audierile celorlalte persoane, împrejurare care va îngreuna efectuarea urmăririi penale, având în vedere că în numeroase situaţii persoanele audiate vor fi intimidate de prezenţa autorului infracţiunii. Se instituie astfel un drept nejustificat, în favoarea infractorilor, de natură a dezechilibra caracterul echitabil al procesului, afectând totodată dreptul cetăţenilor la un sistem de justiţie funcţional. Această dispoziţie

nou-introdusă încalcă prevederile art.21 alin.(3), art.124 alin.(2) şi art.148 alin.(2) din Constituţie, cu referire la Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European şi a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea şi protecţia victimelor criminalităţii şi de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului.

32. **Art.I pct.47**, care modifică **art.92 alin.(2) din Codul de procedură penală**, instituind posibilitatea inculpatului de a participa la audierea martorilor şi a victimelor infracţiunii, reglementează o măsură disproporţionată în raport cu drepturile persoanei vătămate şi dă naştere unei stări de pericol asupra unor valori constituţionale, precum integritatea fizică şi psihică, protejată de art.22 alin.(1) din Constituţie, sau viaţa intimă, familială şi privată, protejată de art.26 alin.(1) din Constituţie. Dispoziţiile criticate încalcă şi prevederile constituţionale ale art.1 alin.(3) privind statul de drept, în componentele sale referitoare la apărarea ordinii publice şi a siguranţei publice, prin crearea unei stări de pericol pentru o serie de valori constituţionale, între care se regăsesc integritatea fizică şi psihică şi viaţa intimă, familială şi privată. Reglementarea legislativă încalcă Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European şi Consiliului şi principiul securităţii juridice, în componenta sa referitoare la claritatea şi previzibilitatea normei, întrucât noţiunea de „persoană ameninţată sau protejată" nu are o consacrare legală.

33. **Art.I pct.48**, referitor la **art.94 alin.(1) din Codul de procedură penală**, prin modificarea tezei finale în sensul că „acest drept nu poate fi restrâns" faţă de „nu poate fi exercitat, nici restrâns în mod abuziv", cum se prevede în prezent, stârneşte confuzie, intrând în contradicţie flagrantă cu alin.(4) al aceluiaşi articol.

34. Cu privire la **art.I pct.48**, referitor la **art.94 alin.(4) din Codul de procedură penală**, autorii sesizării arată că restricţionarea consultării dosarului este o măsură strâns legată de interesul general al societăţii de apărare a ordinii de

drept, astfel că sunt numeroase cazuri care justifică prelungirea perioadei în care se impune nedezvăluirea elementelor dosarului din considerente ce ţin de buna desfăşurare a urmăririi penale. Actuala reglementare conţine garanţii suficiente pentru a nu permite procurorilor să abuzeze de această posibilitate, sens în care măsura restricţionării consultării dosarului este supusă contestaţiei reglementate la art.336 din Codul de procedură penală. Prin urmare, modificarea operată de legiuitor nu realizează un just echilibru între interesul suspectului/inculpatului şi cel al societăţii, în general, încălcând principiul aflării adevărului, „adică dreptul la un proces echitabil al părţii interesate în luarea în considerare a tuturor probelor administrate care contribuie la aflarea adevărului, şi principiul dreptăţii, consacrat de art.1 alin.(3) din Constituţie ca o valoare supremă a statului de drept", precum şi dispoziţiile referitoare la rolul Ministerului Public în apărarea ordinii de drept, prevăzute la art.131 alin.(1) din Constituţie.

35. **Art.I pct.48**, care modifică **art.94 alin.(7) din Codul de procedură penală**, nu respectă exigenţele de tehnică legislativă, contravenind prevederilor art.16 alin.(1) şi alin.(2) din Legea nr.24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, încălcările care atrag sancţiunea nulităţii absolute fiind prevăzute în mod limitativ la art.281 alin.(1) din Codul de procedură penală, astfel că dispoziţia criticată ar fi trebuit inclusă în cuprinsul acestei dispoziţii. De asemenea, se ignoră principiul independenţei judecătorilor, prevăzut la art.124 alin.(3) din Constituţie, prin eliminarea dreptului acestora de a aprecia dacă într-o situaţie concretă s-a adus o vătămare esenţială a drepturilor procesuale ale părţilor.

36. **Art.I pct.49**, care introduce **art.97 alin.(4) din Codul de procedură penală**, respectiv sintagma „trebuie să poată fi verificate din punct de vedere al legalităţii obţinerii lor şi expertizate, în vederea stabilirii realităţii ori veridicităţii acestora", nu respectă exigenţele de claritate şi previzibilitate ale legii, nerezultând

dacă mijloacele de probă trebuie efectiv expertizate sau dacă este suficient ca instanţa să constate că, dacă va fi necesar, ar putea fi expertizate.

37. Cu privire la **art.I pct.51**, referitor la **art.102 alin.(2) din Codul de procedură penală**, autorii sesizării susţin că, potrivit art.97 alin.(1) din Codul de procedură penală, fiind un element de fapt, proba nu este susceptibilă de a fi lovită de nulitate, astfel că sintagma folosită de legiuitor este improprie şi contrară principiului securităţii juridice, în componenta sa referitoare la claritatea şi previzibilitatea legii. De asemenea, dispoziţia introduce un paralelism legislativ, având în vedere că încălcările care atrag sancţiunea nulităţii absolute sunt prevăzute în mod limitativ la art.281 alin.(1) din Codul de procedură penală, şi contravine principiului statului de drept, consacrat la art.1 alin.(3) din Constituţie, sens în care sunt amintite considerente reţinute de Curtea Constituţională în Decizia nr.54 din 14 ianuarie 2009.

38. **Art.I pct.52**, care modifică **art.103 alin.(2) din Codul de procedură penală**, înlocuind sintagma „dincolo de orice îndoială rezonabilă", care a fost preluată în dreptul continental din jurisdicţiile de *common law*, constituind, în prezent, un standard de probaţiune pentru fundamentarea soluţiilor de condamnare larg răspândit, fiind utilizat inclusiv de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, cu sintagma „dincolo de orice îndoială", nu respectă exigenţele de claritate şi previzibilitate a legii, consacrate la art.1 alin.(5) din Constituţie, înţelesul acesteia fiind greu de stabilit, în condiţiile în care nu are o consacrare legală sau jurisprudenţială, încălcând şi prevederile art.124 alin.(1) din Constituţie.

39. **Art.I pct.53**, care introduce **art.103 alin.(4) din Codul de procedură penală**, nu respectă exigenţele principiului securităţii juridice, în componenta sa referitoare la claritatea şi previzibilitatea legii, întrucât circumstanţele sunt fapte sau împrejurări anterioare, concomitente sau ulterioare săvârşirii infracţiunii, privind persoana inculpatului, a victimei sau a modul de săvârşire a faptei, care nu intră în conţinutul constitutiv al infracţiunii, astfel că sintagma „nu se poate

dispune extinderea procesului penal în faza de judecată pentru alte [...] circumstanţe" este neclară, fiind dificil de stabilit care a fost voinţa legiuitorului la redactarea normei.

40. **Art.I pct.55**, care modifică **art.110 alin.(1) din Codul de procedură penală**, referitor la declaraţiile suspectului sau ale inculpatului care se consemnează în scris, „întocmai şi literal", conţine două cuvinte cu înţeles identic, astfel că se încalcă prevederile art.8 din Legea 24/2000, textul fiind imprevizibil în viitoarea sa aplicare. Pe de altă parte, obligaţia nou-introdusă, privitoare la procedura de consemnare, este imposibil de aplicat, deoarece consemnarea literală concomitentă a unei declaraţii poate fi făcută doar prin mijloacele specifice procedurii de stenodactilografiere, or, grefierul şi organele de urmărire penală, singurele persoane legal îndreptăţite să consemneze această declaraţie, nu au calificarea necesară pentru a stenodactilografia. De îndată ce legea de modificare va intra în vigoare, ca o consecinţă a acestei modificări legislative, desfăşurarea activităţii în cadrul proceselor penale se va bloca, încălcându-se dreptul la un proces echitabil şi la soluţionarea cauzelor într-un termen rezonabil, prevăzut la art.21 alin.(3) din Constituţie.

41. **Art.I pct.56**, referitor la introducerea **art.110 alin.(1^1) din Codul de procedură penală**, şi **art.I pct.57**, care modifică **art.110 alin.(5) din Codul de procedură penală**, sunt două norme juridice care reglementează diferit aceeaşi procedură, încălcând art.1 alin.(5) din Constituţie, sub aspectul cerinţelor de calitate a legii.

42. **Art.I pct.61**, referitor **art.116 alin.(2^1) din Codul de procedură penală**, extinde dreptul la tăcere şi cu privire la martori, deşi atât jurisprudenţa Curţii Europene a Drepturilor Omului, cât şi Directiva (UE) 2016/343 acordă acest drept exclusiv persoanelor suspectate sau acuzate de săvârşirea de infracţiuni. În plus, Codul de procedură penală prevede deja garanţii suficiente pentru ca declaraţiile date de martor să nu fie folosite împotriva sa, astfel că unicul rezultat al

noii reglementări va consta în îngreunarea semnificativă şi nejustificată a obţinerii de probe, şi, pe cale de consecinţă, a aflării adevărului în cauză. Prin urmare, dispoziţia criticată contravine exigenţelor art.1 alin.(3) din Constituţie, care înglobează principiul adevărului, ca valoare supremă a statului de drept, şi care impun legiuitorului obligaţia de a lua măsuri în vederea apărării ordinii şi siguranţei publice, prin adoptarea instrumentelor legale necesare în scopul reducerii fenomenului infracţional, cu excluderea oricăror reglementări de natură să ducă la încurajarea acestui fenomen.

43. În ceea ce priveşte **art.I pct.64**, referitor la **art.125 din Codul de procedură penală**, prin condiţionarea acordării statutului de martor ameninţat de existenţa de probe sau indicii temeinice că viaţa, integritatea corporală, libertatea, bunurile sau activitatea profesională a martorului sau a unui membru de familie al acestuia ar fi puse în pericol, se creează un dezechilibru nejustificat între interesele suspectului/inculpatului şi cele ale martorului şi ale societăţii, în general. Astfel, art.125 încalcă prevederile constituţionale ale art.1 alin.(3) privind statul de drept, în componentele sale referitoare la apărarea ordinii publice şi a siguranţei publice, prin crearea unei stări de pericol pentru o serie de valori constituţionale.

44. **Art.I pct.68, pct.81, pct.83, pct.84 şi pct.85**, referitoare la **art.138 alin.(12), art.148 alin.(1) lit.a), art.150 alin.(1) lit.a), art.152 alin.(1) lit.a) şi art.153 alin.(1) lit.a) din Codul de procedură penală**, prin modul mecanic în care legiuitorul a înţeles să înlocuiască sintagma „suspiciune rezonabilă" cu „probe" sau „indicii temeinice", conduce la situaţii profund injuste, de natură a crea un dezechilibru nejustificat între interesele suspectului/inculpatului şi cele ale persoanei vătămate şi ale societăţii, în general. Autorii sesizării consideră că sunt pe deplin aplicabile considerentele reţinute de Curtea Constituţională în Decizia nr.54 din 14 ianuarie 2009, respectiv că „prin eliminarea posibilităţii de probaţiune se limitează dreptul persoanei vătămate prin infracţiune, şi nu numai al acesteia, de a se apăra pe cale judiciară, încălcându-se astfel principiul dreptului la apărare

consacrat prin art.24 alin.(1) din Constituţie, ca şi principiile accesului la justiţie şi al dreptului la un proces echitabil, prevăzute de art.21 din Legea fundamentală."

45. Cu privire la **art.I pct.69**, referitor la **art.139 alin.(1) lit.a) din Codul de procedură penală**, autorii sesizării arată că supravegherea tehnică include procedee probatorii care presupun ingerinţe în dreptul la viaţă privată a unei persoane, drept protejat de dispoziţiile art.26 şi art.28 din Constituţie, însă legiuitorul, în reglementarea acestor mijloace probatorii intruzive, are obligaţia de a stabili un just echilibru între dreptul fundamental, care face obiectul limitării impuse de măsură, şi valoarea socială a cărei protecţie a determinat limitarea. Or, condiţionarea aplicării măsurii supravegherii tehnice de existenţa unor indicii temeinice, şi nu doar a suspiciunii rezonabile, cu privire la pregătirea sau săvârşirea unei infracţiuni, ca în prezent, este de natură a crea un dezechilibru nejustificat între interesele suspectului/inculpatului şi cele ale persoanei vătămate şi ale societăţii, în general. Astfel, de cele mai multe ori, supravegherea tehnică este dispusă tocmai în vederea strângerii de probe şi indicii temeinice care să fundamenteze punerea în mişcare a acţiunii penale.

46. În ceea ce priveşte **art.I pct.70 şi pct.71**, care modifică **art.139 alin.(3) şi introduce alin.(3^1) din Codul de procedură penală**, din coroborarea celor două alineate, rezultă că nu vor constitui mijloace de probă înregistrările realizate de părţi sau de subiecţii procesuali principali, atunci când acestea nu privesc propriile convorbiri sau comunicări şi nici nu sunt realizate în locuri publice, şi nici cele realizate de martori, chiar dacă privesc propriile convorbiri sau comunicări, dar care nu sunt realizate în locuri publice. Potrivit legii, o faptă se consideră săvârşită în public atunci când a fost comisă în condiţiile prevăzute de art.184 din Codul penal. Astfel, *exempli gratia*, înregistrarea realizată de un martor într-un loc neaccesibil publicului, de exemplu domiciliul persoanei vătămate, nu va putea constitui mijloc de probă. Prin eliminarea posibilităţii de probaţiune, se limitează dreptul persoanei vătămate prin infracţiune, şi nu numai al acesteia, de a

se apăra pe cale judiciară, încălcându-se astfel principiul dreptului la apărare consacrat prin art.24 alin.(1) din Constituţie, ca şi principiile accesului la justiţie şi al dreptului la un proces echitabil, prevăzute de art.21 din Legea fundamentală.

47. **Art.I pct.72**, referitor la **art.140 alin.(2) din Codul de procedură penală**, este neclar, impredictibil, din interpretarea gramaticală ar rezulta că este probată chiar existenţa infracţiunii, ceea ce este imposibil în etapa procesului penal în care dispoziţiile criticate sunt aplicabile.

48. **Art.I pct.73**, referitor la **art.143 alin.(4^1) din Codul de procedură penală**, care consacră interdicţia de a utiliza convorbirile, comunicările sau conversaţiile interceptate şi înregistrate pentru probarea altor fapte decât cele care fac obiectul cercetării ori contribuie la identificarea ori localizarea persoanelor pentru care s-a solicitat autorizarea de la judecătorul de drepturi şi libertăţi, creează un dezechilibru nejustificat între interesele suspectului/inculpatului şi cele ale persoanei vătămate şi ale societăţii, în general, încalcă principiul aflării adevărului, precum şi dispoziţiile referitoare la rolul Ministerului Public în apărarea ordinii de drept, prevăzute la art.131 alin.(1) din Constituţie.

49. **Art.I pct.74**, referitor la **art.145 alin.(5) din Codul de procedură penală**, încalcă dreptul la un proces echitabil, precum şi principiul aflării adevărului, întrucât comunicarea este obligatorie, chiar dacă mai sunt încă incidente prevederile lit.a)-c) ale alin.(4) al art.145 din cod.

50. **Art.I pct.76**, care introduce **art.145^1 alin.(1) din Codul de procedură penală**, limitează utilizarea informaţiilor dobândite în baza unor mandate de supraveghere tehnică, în cazul de faţă a celor obţinute în baza Legii nr.51/1991, pentru probarea altor infracţiuni decât cele care au fundamentat obţinerea mandatului. O astfel de reglementare încalcă principiul aflării adevărului, precum şi dispoziţiile referitoare la rolul Ministerului Public în apărarea ordinii de drept, prevăzute la art.131 alin.(1) din Constituţie. De asemenea, art.145^1 nu respectă exigenţele de tehnică legislativă, întrucât mandatul de securitate naţională

face obiectul de reglementare a Legii nr.51/1991, neavând natura unei instituţii de drept procesual penal. Pe cale de consecinţă, dispoziţia criticată contravine principiului securităţii juridice, consacrat la art.1 alin.(5) din Constituţie, prin faptul că reglementează aceeaşi instituţie în două acte normative distincte.

51. **Art.I pct.79**, care abrogă **art.146[1] alin.(5) din Codul de procedură penală**, încalcă dreptul la integritatea fizică a persoanei, prevăzut de art.22 alin.(1) din Constituţie, procurorul nemaiputând obţine în condiţii de urgenţă date privitoare la tranzacţiile financiare efectuate sau care urmează a fi efectuate.

52. În ceea ce priveşte **art.I pct.89**, referitor la **art.158 alin.(2) lit.b) din Codul de procedură penală**, autorii sesizării susţin că sintagma „indicii temeinice" nu este definită în niciun act normativ în vigoare, nu este previzibilă, nefiind clar şi precis care este obiectul reglementării. Proba este definită ca fiind un „element de fapt care serveşte la constatarea existenţei sau inexistenţei unei infracţiuni, la identificarea persoanei care a săvârşit-o şi la cunoaşterea împrejurărilor necesare pentru justa soluţionare a cauzei şi care contribuie la aflarea adevărului în procesul penal". Indiciile temeinice erau, conform vechiului Cod de procedură penală, datele apte să genereze o presupunere rezonabilă. Interpretând logico-juridic această dispoziţie, rezultatul ar fi indicarea probelor ori a indiciilor temeinice din care rezultă probe sau indicii temeinice. Aşa fiind, norma a fost adoptată cu încălcarea normelor de tehnică legislativă, dispoziţiile legale încălcate fiind cele din art.8 alin.(4) din Legea nr.24/2000, cu consecinţa încălcării dispoziţiilor art.1 alin.(5) din Constituţia României.

53. Referitor la **art.I pct.91**, care introduce **art.159 alin.(8[1]) din Codul de procedură penală**, se arată că, în foarte multe dintre situaţii, organul judiciar are date privind activitatea infracţională, neavând date privind particularităţile bunurilor sustrase. Prin reglementarea criticată, legiuitorul dă dovadă de un formalism nejustificat, de natură a împiedica aflarea adevărului în cauză. De asemenea, dispoziţia introduce un paralelism legislativ, având în vedere că

încălcările care atrag sancţiunea nulităţii absolute sunt prevăzute în mod limitativ la art.281 alin.(1) din Codul de procedură penală. În plus, dispoziţia este neclară sub aspectul termenului până la care nulitatea absolută poate fi invocată, sens în care se semnalează că art.281 alin.(3) şi alin.(4) stabilesc două termene-limită diferite, în funcţie de cauza de nulitate incidentă. O eventuală interpretare în sensul că încălcarea prevăzută la art.159 alin.(8^1) ar putea conduce la posibilitatea invocării nulităţii absolute în orice stadiu al procesului ar contraveni principiului securităţii raporturilor juridice şi al termenului rezonabil de soluţionare a procesului.

54. **Art.I pct.93**, care modifică **art.159 alin.(14) lit.b) şi lit.c) din Codul de procedură penală**, în sensul că efectuarea unei percheziţii domiciliare nu se poate face decât dacă există indicii temeinice în loc de suspiciune, aşa cum este prevăzut actualmente, încalcă art.22 alin.(1) din Constituţie, inviolabilitatea domiciliului fiind un drept ce pentru legiuitor apare ca fiind situat pe o treaptă superioară dreptului la viaţă şi la integritate fizică.

55. **Art.I pct.95**, referitor la **art.162 alin.(4) din Codul de procedură penală**, nu îndeplineşte cerinţa de claritate a legii penale, deoarece nu tratează în niciun fel procedura mandatului de percheziţie care s-ar obţine ulterior restituirii obiectelor. Codul de procedură penală, în cadrul Capitolului VI - *Percheziţia şi ridicarea de obiecte şi înscrisuri*, reţine ca principal motiv al percheziţiei obţinerea de obiecte sau înscrisuri de la persoane în vederea probării unei infracţiuni. Prin urmare, în mod logic, legiuitorul a presupus că aceste obiecte sau înscrisuri nu se află deja în posesia organelor de urmărire penală, deoarece o astfel de ipoteză ar fi fost un nonsens. Or, în cazul textului modificat, nu se precizează o procedură prin care organele de urmărire penală să solicite mandat de percheziţie pentru obiecte sau înscrisuri pe care le deţin deja. Prin urmare, reies două posibilităţi de interpretare a textului, ambele valabile: fie organele de urmărire penală cer autorizarea percheziţiei pentru obiectele sau înscrisurile pe care deja le deţin şi

astfel riscă respingerea cererii, fie organele de urmărire penală restituie obiectele sau înscrisurile pentru a putea face cererea de autorizare a percheziţiei, cu riscul ca deţinătorul să le distrugă. Însăşi existenţa celor două posibilităţi de interpretare arată neclaritatea textului modificat, text care nu conţine nicio referinţă la procedura privind obiectele sau înscrisurile considerate de interes pentru organele de urmărire penală, dar care sunt deja în posesia acestora şi nu au legătură cu cauza în cadrul căreia au fost obţinute.

56. Textul adoptat nu asigură nici eficienţa legii penale, deoarece, prin lacunele sale, permite distrugerea sau ascunderea bunurilor găsite la percheziţie, dar pentru care, conform modificărilor Codului de procedură penală, este necesară obţinerea unui nou mandat de percheziţie. Astfel, deţinătorii acestor obiecte vor lua cunoştinţă despre interesul organelor de urmărire penală în a le obţine şi, astfel atenţionaţi, vor putea asigura dispariţia obiectelor respective. O asemenea ipoteză face ineficientă instituţia percheziţiei, dând şansa la acţiuni de distrugere sau ascundere a obiectelor sau a înscrisurilor vizate de organele de urmărire penală.

57. **Art.I pct.99**, referitor la **art.168 alin.(15[1]) din Codul de procedură penală**, care consacră interdicţia de a utiliza datele obţinute în urma percheziţiei informatice pentru probarea altor fapte decât cele pentru care se efectuează urmărirea penală şi pentru care a fost autorizată percheziţia, creează un dezechilibru nejustificat între interesele suspectului/inculpatului şi cele ale persoanei vătămate şi ale societăţii, în general. Or, o astfel de reglementare încalcă principiul aflării adevărului, dispoziţiile referitoare la rolul Ministerului Public în apărarea ordinii de drept, prevăzute la art.131 alin.(1) din Constituţie, precum şi prevederile art.21 alin.(3) din Constituţie.

58. Cu privire la **art.I pct.103**, referitor la **art.171[1] din Codul de procedură penală**, se arată că soluţia normativă care consacră imposibilitatea de a folosi obiectele, înscrisurile sau datele informatice sau ridicate silit pentru dovedirea altor infracţiuni decât cele care fac obiectul dosarului în care au fost

solicitate încalcă principiul aflării adevărului, precum şi dispoziţiile referitoare la rolul Ministerului Public în apărarea ordinii de drept, prevăzute la art.131 alin.(1) din Constituţie.

59. **Art.I pct.107**, referitor la **art.172 alin.(2) din Codul de procedură penală**, nu asigură eficienţă şi claritate legii penale, deoarece, prin instituirea sancţiunii eliminării din cauză a raportului de constatare în lipsa unei expertize, fără introducerea unei excepţii pentru cazurile în care expertiza nu mai este posibilă din cauze obiective, poate conduce la eliminarea nejustificată a unor probe ce pot duce la aflarea adevărului într-o cauză penală. În practică, este cunoscut faptul că unele probe distrug obiectul asupra cărora au fost efectuate, prin natura tehnică a probelor respective. În aceste cazuri, conform noii prevederi penale, lipsa expertizei, deşi cauzată de motive obiective, ar duce la eliminarea din cauză a raportului de constatare. Or, prevederea penală trebuie să fie suficient de clară şi cuprinzătoare, astfel încât să asigure nevoia societăţii de a se afla adevărul în orice cauză penală, ori de câte ori este posibil, condiţie pe care textul astfel modificat nu o îndeplineşte, fiind profund lacunar.

60. **Art.I pct.109**, referitor la **art.175 alin.(1) din Codul de procedură penală**, prin acordarea posibilităţii expertului de a refuza efectuarea expertizei din motive pur subiective, respectiv deoarece acesta consideră că nu are competenţa ştiinţifică şi facilităţile necesare, are rolul de a lungi durata cauzelor penale. Posibilitatea expertului ca, după ce a fost contactat pentru a efectua expertiza, să poată refuza lucrarea este susceptibilă de a adăuga timp nejustificat la soluţionarea dosarelor, dar şi de a genera anumite preferinţe între experţi, afectându-le imparţialitatea. O astfel de prevedere încalcă dreptul justiţiabilului la un proces echitabil şi desfăşurat într-un termen rezonabil.

61. **Art.I pct.120**, referitor la **art.209 alin.(11) din Codul de procedură penală**, este lipsit de claritate, deoarece nu prevede dacă, în eventualitatea lipsei oricăror documente din interiorul materialului probator înmânat odată cu ordonanţa

prevăzută la art.209 alin.(10) din cod, este atrasă nulitatea ordonanţei sau se consideră neefectuată procedura înmânării acesteia, cu toate consecinţele legale de rigoare. Măsura obligării de către legiuitor a înmânării întregului material probator administrat este excesivă, deoarece implică un mare efort logistic. Or, amestecarea unor operaţiuni logistice de copiere şi îndosariere a materialului probator, operaţiuni care erau posibile şi în varianta actuală a Codului de procedură penală, dar în a cărui redactare nu aveau consecinţe procedurale, aduce neclaritate legii penale mai ales în condiţiile netratării distincte a efectelor unor eventuale omisiuni, din cauze obiective, a înmânării copiilor de pe materialul probator, şi poate conduce la tergiversarea procesului penal.

62. **Art.I pct.121 şi pct.123**, care modifică **art.211 alin.(1) şi alin.(2),** respectiv **art.214 alin.(1) din Codul de procedură penală**, conţine dispoziţii vădit contradictorii cu art.I pct.126, care modifică art.215[1] alin.(7) şi alin.(8) din Codul de procedură penală, incompatibile cu cerinţele calitative pe care trebuie să le îndeplinească orice act normativ.

63. În ceea ce priveşte dispoziţiile **art.I pct.130**, referitor la **art.218 alin.(1[1]) din Codul de procedură penală**, nu se poate stabili cu certitudine care sunt condiţiile necesar a fi îndeplinite pentru a se putea dispune măsura arestului la domiciliu. Astfel, *exempli gratia*, una dintre condiţiile care trebuie îndeplinite în mod cumulativ pentru a justifica măsura este ca pe baza „altor împrejurări" privitoare la persoana inculpatului să se constate că privarea de libertate este absolut necesară. În plus, dispoziţia este aproape imposibil de aplicat şi prin raportare la cerinţa îndeplinirii cumulative a condiţiilor enumerate, astfel că, pentru a justifica măsura, trebuie stabilit faptul că privarea de libertate este absolut necesară prin raportare la fiecare dintre circumstanţele prevăzute, respectiv evaluarea gravităţii faptei, a modului şi a circumstanţelor de comitere a acesteia, a anturajului, a mediului din care acesta provine, a antecedentelor penale şi a altor împrejurări privitoare la persoana acestuia. Pe cale de consecinţă, art.218 alin.(1[1])

încalcă principiul securităţii juridice, în componenta sa referitoare la claritatea şi previzibilitatea legii.

64. **Art.I pct.133**, referitor la **art.220 alin.(1) din Codul de procedură penală**, prin introducerea sintagmei „dacă există temeiuri noi care fac necesară privarea de libertate", conduce la inaplicabilitatea măsurii, întrucât art.220 alin.(1) nu reglementează situaţia inculpatului care a fost supus anterior unei măsuri preventive privative de libertate, această ipoteză regăsindu-se la art.220 alin.(5) din Codul de procedură penală. Prin urmare, norma contravine principiului securităţii juridice, în componenta sa referitoare la claritatea şi previzibilitatea legii.

65. **Art.I pct.139**, referitor la **art.223 alin.(2) din Codul de procedură penală**, prin înlăturarea din enumerarea expresă a unor infracţiuni deosebit de grave, precum, de exemplu, spălarea banilor, infracţiunile săvârşite prin sisteme informatice sau mijloace de comunicare electronică sau evaziune fiscală, precum şi prin eliminarea posibilităţii luării măsurii arestului preventiv pentru infracţiunile pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de 5 ani ori mai mare, prin care, de asemenea, se înlătură infracţiuni de o gravitate ridicată din sfera de incidenţă a măsurii arestului preventiv (şantajul calificat, abuzul în serviciu, divulgarea informaţiilor secrete de stat, falsificarea de monede, falsificarea de titluri de credit sau instrumente de plată, transmiterea sindromului imunodeficitar dobândit ş.a.), creează o stare de pericol asupra unor valori constituţionale, precum viaţa, integritatea fizică şi psihică, proprietatea privată sau inviolabilitatea domiciliului. Prin urmare, dispoziţia criticată nu realizează un just echilibru între interesul suspectului/inculpatului şi cel al societăţii, în general, contrar jurisprudenţei Curţii Constituţionale, care a reţinut în Decizia nr. 711 din 27 octombrie 2015 că „în reglementarea sancţiunilor de drept penal de către legiuitor, trebuie stabilit un echilibru între dreptul fundamental, care face obiectul limitării impuse de

sancţiune, şi valoarea socială a cărei protecţie a determinat limitarea", cu consecinţa încălcării art.1 alin.(3) din Constituţie, privitor la statul de drept.

66. **Art.I pct.140**, referitor la **art.223 alin.(3) din Codul de procedură penală**, prin folosirea sintagmelor „pericol concret" şi „pericol abstract" pentru clasificarea infracţiunilor de pericol - infracţiuni de pericol concret şi infracţiuni de pericol abstract, instituie o normă neclară şi improprie, contrară principiului securităţii juridice, în componenta sa referitoare la claritatea şi previzibilitatea normei.

67. Cu privire la **art.I pct.154**, referitor la **art.249 alin.(4) din Codul de procedură penală**, autorii sesizării arată că, pentru a se putea dispune măsuri asigurătorii în vederea confiscării speciale sau a confiscării extinse, s-a introdus condiţia suplimentară de a exista probe sau indicii temeinice că bunurile în cauză au fost obţinute din activităţi infracţionale. Această completare intră în contradicţie cu art.112 din Codul penal, care reglementează confiscarea specială şi care nu vizează doar bunurile obţinute din infracţiuni, ci şi bunurile care au fost folosite, în orice mod, sau destinate a fi folosite la săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală, dacă sunt ale făptuitorului sau dacă, aparţinând altei persoane, aceasta a cunoscut scopul folosirii lor, bunurile folosite, imediat după săvârşirea faptei, pentru a asigura scăparea făptuitorului sau păstrarea folosului ori a produsului obţinut, dacă sunt ale făptuitorului sau dacă, aparţinând altei persoane, aceasta a cunoscut scopul folosirii lor, bunurile care au fost date pentru a determina săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală sau pentru a răsplăti pe făptuitor, bunurile dobândite prin săvârşirea faptei prevăzute de legea penală, dacă nu sunt restituite persoanei vătămate şi în măsura în care nu servesc la despăgubirea acesteia, bunurile a căror deţinere este interzisă de legea penală. De asemenea, această completare intră în contradicţie şi cu art.5 din Directiva 2014/42/UE a Parlamentului European şi a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind îngheţarea şi confiscarea instrumentelor şi produselor infracţiunilor săvârşite în Uniunea

Europeană, care trebuie transpusă în legislaţia internă. Potrivit standardelor impuse de această Directivă nu trebuie ca intima convingere a judecătorului, potrivit căreia aceste bunuri provin din activităţi infracţionale, să decurgă exclusiv din probe sau indicii temeinice, judecătorul putând să tragă această concluzie şi din disproporţia dintre veniturile licite şi averea persoanei cercetate. Prin urmare, norma criticată contravine art.1 alin.(5) şi art.21 alin.(3) din Constituţie.

68. **Cu privire la art.I pct.172**, referitor la **art.265 alin.(13) şi alin.(14) din Codul de procedură penală**, autorii obiecţiei susţin că, prin introducerea acestor alineate, norma devine incompatibilă cu scopul instituţiei mandatului de aducere, încălcând art.1 alin.(5) şi art.21 alin.(3) din Constituţie. Scopul principal al acestei măsuri este de a aduce persoana în faţa organului judiciar pentru a fi ascultată sau pentru efectuarea unui act de urmărire penală. Cele două alineate deturnează instituţia mandatului de aducere de la finalitatea sa şi o transformă într-o etapă de aducere la cunoştinţă a învinuirii, deşi această etapă se realizează ulterior, înaintea primei audieri. Potrivit art.265 alin.(8) din Codul de procedură penală, mandatul de aducere cuprinde suficiente date astfel încât persoana supusă acestei măsuri să poată avea cunoştinţă despre motivul conducerii în faţa organului judiciar, iar procedura aducerii la cunoştinţă a calităţii de suspect este reglementată de art.307 din Codul de procedură penală.

69. **Art.I pct.179**, referitor la **art.276 alin.(5^1) din Codul de procedură penală**, intră în conflict cu prevederile art.276 alin.(5). Or, existenţa unor soluţii legislative contradictorii şi anularea unor dispoziţii legale prin intermediul altor prevederi cuprinse în acelaşi act normativ conduc la încălcarea principiului securităţii raporturilor juridice, ca urmare a lipsei de claritate şi previzibilitate a normei, principiu ce constituie o dimensiune fundamentală a statului de drept, astfel cum acesta este consacrat în mod expres prin dispoziţiile art.1 alin.(3) din Legea fundamentală. În al doilea rând, art.276 alin.(5^1) contravine art.52 alin.(3) din Constituţie, potrivit căruia „statul răspunde patrimonial pentru prejudiciile

cauzate prin erori judiciare". Astfel, textul extinde răspunderea patrimonială a statului în mod nepermis, în lipsa existenţei erorii judiciare.

70. **Art.I pct.181**, referitor la **art.281 alin.(1) lit.b) din Codul de procedură penală**, contravine art.1 alin.(5), art.21 alin.(3) şi art.132 alin.(1) din Constituţie, întrucât nulitatea actelor efectuate de un organ de urmărire superior într-o cauză de competenţa unui organ de urmărire penală inferior este nejustificată faţă de principiul controlului ierarhic în baza căruia îşi desfăşoară activitatea procurorii, şi art.302 din Codul de procedură penală, care permite organului superior să efectueze acte de competenţa organului de urmărire penală inferior.

71. **Art.I pct.189**, referitor la **art.290 alin.(^{1}) din Codul de procedură penală**, care limitează temporal beneficiul reducerii limitelor de pedeapă ca urmare a depunerii unui denunţ, duce la descurajarea persoanelor care au cunoştinţă de săvârşirea unei infracţiuni de a sesiza organele judiciare, fapt care încalcă principiul aflării adevărului, „adică dreptul la un proces echitabil al părţii interesate în luarea în considerare a tuturor probelor administrate care contribuie la aflarea adevărului, şi principiul dreptăţii, consacrat de art.1 alin.(3) din Constituţie ca o valoare supremă a statului de drept" (Decizia nr.54 din 14 ianuarie 2009).

72. **Art.I pct.190**, referitor la **art.292 alin.(2) din Codul de procedură penală**, răstoarnă ierarhia constituţională, prin aplicarea textului ajungându-se ca organul de cercetare penală al poliţiei judiciare să dea dispoziţii procurorului, repartizându-i cauze spre soluţionare. Reglementarea nu este previzibilă, nefiind clar şi precis care este obiectul acesteia. Din analiza textului rezultă că este posibilă repartizarea cauzei către procuror, de către organele de poliţie, anterior înregistrării cauzei la parchet. Norma a fost adoptată cu încălcarea normelor de tehnică legislativă, dispoziţiile legale încălcate fiind cele din art.8 alin.(4) din Legea nr.24/2000, cu consecinţa încălcării dispoziţiilor art.1 alin.(5) din Constituţia României. De asemenea, au fost încălcate dispoziţiile art.131 alin.(3) din Constituţie.

73. **Art.I pct.192 şi pct.193**, care modifică **art.305 alin.(1),** respectiv introduce **art.305 alin.(1^1) din Codul de procedură penală**, încalcă cerinţele de calitate a legii, întrucât, dacă în formularea actuală a art.305 alin.(1) se prevede că începerea urmăririi penale cu privire la faptă se dispune chiar dacă autorul este indicat sau cunoscut, în forma modificată cunoaşterea făptuitorului devine o condiţie obligatorie pentru începerea cercetării *in rem*, ceea ce înseamnă că de fiecare dată când nu va fi cunoscută identitatea celui care a săvârşit o infracţiune, organul de urmărire penală nu va putea lua nicio măsură pentru ca circumstanţele faptei penale să fie elucidate, iar autorul să poată fi identificat şi anchetat potrivit legii. Dispoziţiile alin.(1^1) nu menţionează care sunt „celelalte situaţii" şi lasă să se înţeleagă că alin.(1) ar reglementa cazuri în care urmărirea penală poate începe direct cu privire la persoană.

74. De asemenea, stabilirea unei durate maxime de soluţionare a cauzei nu se justifică în condiţiile în care, sub aspect procesual, este deja reglementat remediul contestaţiei privind durata procesului, iar, sub aspect material, este reglementată prescripţia răspunderii penale. În acest context, soluţia normativă consacrată la art.305 alin.(1^1) este inexplicabilă, ducând la împiedicarea adevărului în cauză şi la lăsarea în libertate a unor potenţiali infractori periculoşi. Astfel, prin introducerea unui nou caz de clasare, constând în depăşirea termenului de 1 an de la data începerii urmăririi penale *in rem*, se ignoră cu desăvârşire dreptul victimelor la o procedură echitabilă, încălcându-se astfel art.124 alin.(2) din Constituţie, precum şi principiul aflării adevărului.

75. **Art.I pct.195**, referitor la **art.307 alin.(1) din Codul de procedură penală**, introduce un paralelism legislativ, având în vedere că încălcările care atrag sancţiunea nulităţii absolute sunt prevăzute în mod limitativ la art.281 alin.(1) din Codul de procedură penală. Dispoziţia este neclară sub aspectul termenului până la care nulitatea absolută poate fi invocată, sens în care art.281 alin.(3) şi alin.(4) stabileşte două termene-limită diferite, în funcţie de cauza de nulitate incidentă. De

asemenea, se ignoră principiul independenţei judecătorilor, prevăzut la art.124 alin.(3) din Constituţie, prin eliminarea dreptului acestora de a aprecia dacă într-o situaţie concretă s-a adus o vătămare esenţială a drepturilor procesuale ale părţilor.

76. **Art.I pct.213**, care modifică **art.335 alin.(1) din Codul de procedură penală**, în sensul înlăturării posibilităţii ca procurorul ierarhic superior să infirme ordonanţa şi să dispună redeschiderea urmăririi penale pentru ipoteza care se regăseşte în art.335 alin.(1) din forma în vigoare, respectiv „nu a existat împrejurarea pe care se întemeia clasarea", are drept consecinţă încheierea procesului penal fără aflarea adevărului, cu încălcarea prevederilor art.21 alin.(3) din Constituţie. Introducerea unui termen de decădere de 6 luni pentru redeschiderea urmăririi penale în ipoteza apariţiei unor fapte sau împrejurări noi, din care rezultă că a dispărut împrejurarea pe care se întemeia clasarea, este inexplicabilă, ducând la împiedicarea aflării adevărului în cauză. Astfel, dispoziţia criticată nu realizează un just echilibru între interesul suspectului/inculpatului şi cel al societăţii, în general, încălcând şi art.124 alin.(2) din Constituţie.

77. În ceea ce priveşte **art.I pct.227**, referitor la **art.370^5 din Codul de procedură penală**, autorii sesizării arată că, potrivit art.97 alin.(1) din Codul de procedură penală, fiind un element de fapt, proba nu este susceptibilă de a fi lovită de nulitate, sintagma folosită de legiuitor fiind non-juridică şi improprie, contrară principiului securităţii juridice, în componenta sa referitoare la claritatea şi previzibilitatea legii. Norma ignoră principiul independenţei judecătorilor, prevăzut la art.124 alin.(3), prin eliminarea dreptului acestora de a aprecia dacă într-o situaţie concretă s-a adus o vătămare esenţială a drepturilor procesuale ale părţilor.

78. Cu privire la **art.I pct.229**, referitor la **art.386 alin.(3) din Codul de procedură penală**, autorii sesizării susţin că stabilirea situaţiei de fapt se urmăreşte în tot cursul procesului, şi nu doar în faza de urmărire penală. Prin urmare, obligativitatea reluării urmăririi penale de fiecare dată când în cursul

judecăţii se constată existenţa unei noi împrejurări de fapt, care nu a fost cuprinsă în rechizitoriu, contravine art.21 alin.(3) din Constituţie şi creşte riscul prescrierii faptelor, cu consecinţa împiedicării aflării adevărului în cauză şi, în mod inerent, a încălcării art.1 alin.(3) din Constituţie.

79. Prin **art.I pct.232**, care modifică **art.396 alin.(1)-(4) din Codul de procedură penală**, legiuitorul a renunţat la stabilirea oricărui standard de probaţiune pentru pronunţarea unor soluţii de aplicare a unei măsuri educative, renunţare la aplicarea pedepsei şi amânare a aplicării pedepsei, deoarece art.103 alin.(2) fraza a doua din Codul de procedură penală stabileşte un astfel de standard doar pentru soluţia de condamnare, lăsând loc arbitrariului în stabilirea acestor trei tipuri de soluţii. Norma juridică trebuie să reglementeze în mod unitar, uniform, să stabilească cerinţe minimale aplicabile tuturor destinatarilor săi. Or, în cazul de faţă, lăsând la latitudinea instanţei criteriile pe baza cărora va stabili una dintre cele trei soluţii, legea imprimă un caracter relativ, nepermis, procesului penal, încălcându-se astfel dispoziţiile art.21 alin.(3), art.23 alin.(11) şi art.124 din Constituţie, referitoare la dreptul la un proces echitabil, prezumţia de nevinovăţie şi înfăptuirea justiţiei.

80. **Art.I pct.235**, referitor la **art.406 alin.(2) din Codul de procedură penală**, are caracter echivoc, încălcând standardele de claritate a legii, impuse de art.1 alin.(5) din Constituţie. Necorelat cu art.394, nu ţine cont de faptul că legea şi nivelul protecţiei acordat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului permit modificări obiective în compunerea completului. Intrarea în dezbateri presupune că membrii completului asigură garanţiile decurgând din dreptul de acces la justiţie şi independenţa instanţelor pentru a rezolva cauza, iar în redactare sistematică modificările aduse nu sunt nici clare, nici necesare.

81. **Art.I pct.236**, care introduce **art.421 alin.(2) din Codul de procedură penală**, nu este necesar, având în vedere standardul instanţei de la Strasbourg, care prevede administrarea directă a instanţei care ar putea dispune

condamnarea. Practic, alin.(2) cere să se administreze probe pentru infirmarea motivelor care au condus la achitare, însă obiectul probaţiunii este definit de art.98 din cod. În plus, cercetarea judecătorească în apel respectă contradictorialitatea şi principiile generale, astfel încât inculpatul achitat are posibilitatea de a indica eventuale probe noi, în contrapondere cu cele cerute de Ministerul Public. Principiul aprecierii probelor nu se bazează pe „infirmarea probelor", ci pe libera apreciere, pe o valoare probantă, care nu este prestabilită. Se afectează principiul independenţei instanţelor, ca şi cel al securităţii juridice, de vreme ce o categorie de sentinţe nu pot parcurge etapa controlului judecătoresc. Accesul la justiţie trebuie să ofere instrumentele apte să rezolve drepturile şi interesele legitime ale părţilor, păstrând egalitatea armelor, ceea ce devine iluzoriu pentru persoana vătămată, prin cerinţa infirmării probelor care au condus la achitare. Prin urmare, textul de lege a fost adoptat cu încălcarea normelor de tehnică legislativă, dispoziţiile legale încălcate fiind cele din art.8 alin.(4) din Legea nr.24/2000, cu consecinţa încălcării dispoziţiilor art.l alin.(5) din Constituţie.

82. **Art.I pct.238**, care introduce **art.425[2] din Codul de procedură penală**, respectiv o cale de atac reglementată exclusiv pentru o categorie limitată de dispoziţii din hotărârile definitive, contrazice principiul securităţii juridice. Hotărârile pronunţate în apel sunt definitive, nu rezultă standarde explicate constituţional care să justifice repunerea în discuţie a dispoziţiilor unei hotărâri definitive. În plus, caracterul suspensiv de executare este o altă dimensiune a afectării acestui principiu, de vreme ce nici pentru contestaţia în anulare, nici pentru revizuire efectul suspensiv nu este automat.

83. **Art.I pct.239**, referitor la **art.426 alin.(1) lit.i) din Codul de procedură penală**, nu respectă principiul calităţii legii, redactarea fiind echivocă. Domeniul contestaţiei în anulare îl reprezintă hotărâri pronunţate în apel, ceea ce semnifică pronunţarea asupra raporturilor substanţiale, soluţionarea cauzei în fond. Cererile - când sunt prevăzute cu cale de atac separată - sunt de natura contestaţiei,

deci nu intră în sfera contestaţiei în anulare. Calea extraordinară de atac s-a caracterizat în acest sens, fără a fi nevoie - ca în cazul recursului în casaţie şi revizuirii - de un articol distinct denumit „hotărâri supuse contestaţiei în anulare".

84. **Art.I pct.240**, referitor la **art.426 alin.(2)-(4) din Codul de procedură penală**, încalcă principiul securităţii juridice, consacrat de art.1 alin.(5) din Constituţie, întrucât procedura prevede faza admisibilităţii în principiu şi judecarea contestaţiei, astfel că nu se impunea, în paralel cu art.438 alin.(2) din cod, o astfel de completare, cu atât mai mult cu cât natura contestaţiei este de verificare a procedurii, nu a aspectelor substanţiale, prin prisma legalităţii.

85. **Art.I pct.243**, care **introduce art.438 alin.(1^1)-(1^4) din Codul de procedură penală**, reprezintă *de facto* o veritabilă cale de atac ordinară, care poate fi formulată oricând, fapt care contravine flagrant principiului securităţii raporturilor juridice, consacrat la art.1 alin.(5) din Constituţie, prin negarea autorităţii de lucru judecat a hotărârilor judecătoreşti definitive. Dispoziţia încalcă principiul egalităţii în faţa legii şi principiul liberului acces la justiţie, fiind aplicabile considerentele reţinute de Curtea Constituțională în Decizia nr.2 din 17 ianuarie 2017.

86. **Art.I pct.244**, referitor la **art.453 alin.(1) lit.f) din Codul de procedură penală**, încalcă art.147 alin.(4) şi art.1 alin.(5) din Constituţie, prin faptul că permite revizuirea hotărârilor judecătoreşti definitive, ca urmare a declarării neconstituţionalităţii unei prevederi legale de incriminare aplicabile în cauză, inclusiv cu privire la justiţiabilii care nu au invocat excepţia de neconstituţionalitate până la data publicării deciziei în Monitorul Oficial al României, contrar celor statuate prin Decizia nr.126 din 3 martie 2016.

87. **Art.I pct.245**, referitor la **art.453 alin.(1) lit.g) din Codul de procedură penală**, aduce atingere autorităţii de lucru judecat ataşate hotărârii judecătoreşti din raţiuni pur formaliste, generând o instabilitate nepermisă şi fără precedent a raporturilor juridice, prin punerea în discuţie a drepturilor şi a

obligaţiilor stabilite prin hotărâri judecătoreşti definitive, deşi în cauză nu s-a produs o eroare judiciară, nu au apărut împrejurări necunoscute instanţelor la judecarea cauzelor şi nici nu s-a produs o eroare de procedură care să justifice revizuirea. Dispoziţia nu respectă exigenţele de tehnică legislativă, contravenind prevederilor art.16 alin.(1) şi alin.(2) din Legea nr.24/2000, întrucât intră în contradicţie cu prevederile art.406 din Codul de procedură penală.

88. **Art.I pct.245**, referitor la **art.453 alin.(1) lit.h) din Codul de procedură penală**, nu respectă exigenţele de tehnică legislativă, întrucât reglementarea revizuirii în cazul hotărârilor Curţii Europene a Drepturilor Omului face deja obiectul art.465 din Codul de procedură penală.

89. **Art.I pct.257**, care introduce **art.538 alin.(2^1) din Codul de procedură penală**, nu respectă exigenţele principiului securităţii juridice, consacrat la art.1 alin.(5) din Constituţie, în componenta sa referitoare la claritatea şi previzibilitatea legii, întrucât dreptul la repararea pagubei în caz de eroare judiciară reglementează situaţia persoanei achitate definitiv, după rejudecare, or, în alineatul introdus se face vorbire de „persoana suspectată sau acuzată". În plus, în mod evident, reparaţia se face prin echivalent, repunerea în situaţia anterioară fiind, în acest caz, imposibilă.

90. **Art.I pct.259**, referitor la **art.539 alin.(3) din Codul de procedură penală**, contravine art.52 alin.(3) din Constituţie, potrivit căruia „statul răspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erori judiciare". Astfel, textul extinde răspunderea patrimonială a statului în mod nepermis, în lipsa existenţei erorii judiciare.

91. **Art.I pct.266**, care modifică **art.598 alin.(1) lit.d) din Codul de procedură penală**, introducând un nou caz de contestaţie la executare, constând în intervenţia unei decizii a Curţii Constituţionale referitoare la conţinutul infracţiunii pe care s-a întemeiat hotărârea penală pronunţată, permite rejudecarea unor procese finalizate cu hotărâri judecătoreşti definitive inclusiv cu privire la

justiţiabilii care nu au invocat excepţia de neconstituţionalitate până la data publicării deciziei în Monitorul Oficial al României. Or, potrivit jurisprudenţei Curţii Constituţionale (Decizia nr.126 din 3 martie 2016), „nereglementarea condiţiei ca excepţia de neconstituţionalitate să fi fost invocată în cauza în care s-a pronunţat hotărârea a cărei revizuire se cere atribuie efecte *ex tunc* actului jurisdicţional al Curţii, cu încălcarea dispoziţiilor art.147 alin.(4) din Constituţie, determină o încălcare nepermisă a autorităţii de lucru judecat, o atingere adusă principiului securităţii raporturilor juridice - element fundamental al supremaţiei dreptului, care prevede, printre altele, ca soluţia dată în mod definitiv oricărui litigiu de către instanţe să nu mai poată fi supusă rejudecării".

92. Dispoziţiile tranzitorii cuprinse în **art.II** din legea supusă controlului sunt neconstituţionale, prin aceea că retroactivează, permiţând atacarea unor hotărâri pronunţate până la data intrării lor în vigoare pe motive reglementate în legea nouă, contrar principiului constituţional statuat de art.15 alin.(2) din Constituţie, potrivit căruia „legea dispune numai pentru viitor, cu excepţia legii penale sau contravenţionale mai favorabile". Astfel, instanţa de contencios constituţional a reţinut în jurisprudenţa sa că „principiul neretroactivităţii legii este valabil pentru orice lege, indiferent de domeniul de reglementare a acesteia. Singura excepţie pe care o îngăduie norma constituţională priveşte legea penală sau contravenţională mai favorabilă" (Decizia nr.90 din 1 iunie 1999, Decizia nr.228 din 13 martie 2007, Decizia nr.283 din 22 martie 2007). Aşadar, numai legea penală nouă poate produce efecte retroactive, iar nu şi legea de procedură.

93. În fine, autorii sesizării mai susţin că, prin reglementările conţinute în **art.III pct.1,** cu referire la **art.31 alin.(1) lit.b) din Legea nr.304/2004,** şi în **art.III pct.3,** cu referire la **art.54 alin.(1^1) din Legea nr.304/2004**, legea încalcă dispoziţiile art.l alin.(4) din Constituţie referitoare la principiul securităţii juridice. Modalitatea de reglementare este contrară atât dispoziţiilor art.58 alin.(2) din Legea nr.24/2000, care dispun „în situaţii temeinic justificate, prin excepţie de la

prevederile alin.(1), actele normative de importanţă şi complexitate deosebită pot fi modificate, completate sau, după caz, abrogate de autoritatea emitentă şi în perioada cuprinsă între data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, şi data prevăzută pentru intrarea lor în vigoare, cu condiţia ca intervenţiile propuse să intre în vigoare la aceeaşi dată cu actul normativ supus evenimentului legislativ", cât şi celor ale art.61 alin.(1) din aceeaşi lege, care arată că „modificarea sau completarea unui act normativ este admisă numai dacă nu se afectează concepţia generală ori caracterul unitar al acelui act sau dacă nu priveşte întreaga ori cea mai mare parte a reglementării în cauză; în caz contrar, actul se înlocuieşte cu o nouă reglementare, urmând să fie în întregime abrogat". În concret, Parlamentul României a procedat la modificarea unor prevederi conţinute în Legea privind modificarea şi completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară, act normativ neintrat în vigoare şi aflat în procedură parlamentară, ca urmare a cererii de reexaminare formulate de Preşedintele României. Este de domeniul evidenţei că Parlamentul României avea obligaţia legală de a aştepta intrarea în vigoare a Legii pentru modificarea şi completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară pentru a proceda la modificarea normelor antecitate.

94. **III.** Cu Adresa nr.1157 din 10 iulie 2018, **Preşedintele României a trimis Curţii Constituţionale sesizarea privind neconstituţionalitatea dispoziţiilor Legii pentru modificarea şi completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum şi pentru modificarea şi completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară**. Sesizarea a fost formulată în temeiul art.146 lit.a) din Constituţie şi al art.15 din Legea nr.47/1992 privind organizarea şi funcţionarea Curţii Constituţionale, a fost înregistrată la Curtea Constituţională sub nr.5809 din 10 iulie 2018 şi constituie obiectul Dosarului nr.1091A/2018.

95. **În motivarea sesizării de neconstituţionalitate**, autorul formulează atât critici de neconstituționalitate extrinsecă, cât și critici de neconstituționalitate intrinsecă.

96. *Motivele de neconstituţionalitate extrinsecă* vizează obiectul de reglementare al Legii pentru modificarea şi completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum şi pentru modificarea şi completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară, având un scop precis determinat şi limitat la punerea în acord a Codului de procedură penală cu un număr de 18 decizii ale Curţii Constituţionale şi cu prevederile Directivei (UE) 2016/243 a Parlamentului European şi a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumţiei de nevinovăţie şi a dreptului de a fi prezent la un proces în cadrul procedurilor penale și ale Directivei 2014/42/UE a Parlamentului European şi a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind îngheţarea şi confiscarea instrumentelor şi produselor infracţiunilor săvârşite în Uniunea Europeană, care necesita, potrivit Expunerii de motive, intervenţia asupra unui număr de 35 de articole din Codul de procedură penală; atât forma adoptată de Senat, cât şi forma adoptată de Camera Deputaţilor diferă de scopul iniţial al legii, forma adoptată de Camera decizională intervenind asupra a 199 de articole din Codul de procedură penală. Mai mult, se constată existenţa unor deosebiri majore, substanţiale, de conţinut juridic între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului, prin raportul Comisiei speciale comune a Camerei Deputaţilor şi Senatului pentru sistematizarea, unificarea şi asigurarea stabilităţii legislative în domeniul justiţiei, în cursul procedurii derulate la nivelul Camerei Deputaţilor au fost admise 327 de amendamente faţă de forma adoptată de Senat şi au fost respinse alte 135 de amendamente. Aceste modificări realizate la nivelul Camerei Deputaţilor au condus la adoptarea unei forme a legii cu deosebiri substanţiale de conţinut juridic faţă de forma Senatului, contrar celor dezvoltate în jurisprudenţa Curţii Constituţionale anterior amintită. În fine, se constată existenţa unei configuraţii

semnificativ diferite, pe de o parte între forma inițiatorului și formele adoptate de cele două Camere și, pe de altă parte, între formele adoptate de cele două Camere. Astfel, forma inițiatorului are un număr de 3 articole (art.I-III), primul dintre acestea având un număr de 110 puncte de modificare sau de completare a dispozițiilor Codului de procedură penală. Formele adoptate de Senat și Camera Deputaților au 4 articole (art.I-IV), primul dintre acestea având un număr de 259, respectiv 266 de puncte de modificare a Codului de procedură penală, fiind introdus de asemenea art.III, cu un cuprins de 3 puncte, care modifică și un alt act normativ, Legea nr.304/2004 privind organizarea judiciară. În ceea ce privește formele adoptate de cele două Camere, în timp ce forma adoptată de Senat cuprinde patru articole (art.I-IV), primul având un număr de 259 de puncte de modificare, forma adoptată de Camera Deputaților a suferit un număr de 327 de amendamente, cuprinzând în final patru articole (art.I-IV), dintre care primul cu un număr de 266 de puncte de modificare a Codului de procedură penală. Prin raportare la aceste considerente, Președintele României apreciază că legea adoptată de Parlament încalcă, prin modul său de adoptare, principiul bicameralismului prevăzut de art.61 alin.(2) din Legea fundamentală, această încălcare atrăgând consecința neconstituționalității legii în ansamblul său.

97. *Motivele de neconstituționalitate intrinsecă* vizează o serie de dispoziții din legea criticată. Astfel, **art.I pct.4** încalcă prevederile art.1 alin.(5) din Constituție, întrucât sintagma „furnizarea de alte informații, direct sau indirect, provenind de la autorități publice referitoare la faptele și persoanele ce fac obiectul acestor proceduri", cuprinsă în **art.4 alin.(3) din Codul de procedură penală,** este neclară și impredictibilă. Astfel, în lipsa unei reglementări clare și precise, se poate ajunge la situații în care activitatea altor organe judiciare sau a unor instituții cu atribuții în activitatea de verificare și control la instanțe și parchete să fie blocată, să fie lipsită de posibilitatea recunoscută, în prezent, de lege, de a solicita relații de la organele judiciare la care sunt în derulare proceduri judiciare. Nici

sintagma „afectate de alte modalităţi de natură a induce în percepţia publică că acestea ar fi vinovate de săvârşirea unor infracţiuni", din art.4 alin.(6) din Codul de procedură penală, nu este clară şi previzibilă, având un caracter generic, abstract, dificil de interpretat şi cu premise evidente de a conduce la aplicări diferite în practica judiciară.

98. **Art.I pct.5** încalcă art.1 alin.(5), art.21 alin.(3), art.131 alin.(1) şi art.132 alin.(1) din Constituţie, întrucât, prin modificarea **art.8 din Codul de procedură penală**, restrânge una dintre garanţiile importante ale procesului - imparţialitatea -, numai la faza de judecată şi numai în ceea ce-l priveşte pe judecător. În ceea ce priveşte teza a doua a normei referitoare la obligativitatea repartizării aleatorii a tuturor cauzelor către judecători sau procurori, aceasta nu se corelează cu dispoziţiile Codului de procedură penală ce instituie excepţii de la repartizarea aleatorie, iar referitor la repartizarea aleatorie a cauzelor către procurori, legiuitorul, pe de o parte, omite să precizeze care este sistemul aleatoriu de repartizare a cauzelor şi, pe de altă parte, ignoră specializarea procurorilor într-o anumită materie, cu afectarea operativităţii desfăşurării urmăririi penale şi, implicit, a dreptului la un proces echitabil, soluţionat într-un termen rezonabil.

99. **Art.I pct.6** încalcă art.1 alin.(5) şi art.24 alin.(1) din Constituţie, întrucât, deşi stabileşte termene minime concrete necesare exercitării unei apărări efective într-o cauză penală, obligatorii atât pentru organele de urmărire penală, cât şi pentru instanţele de judecată, nu indică momentul de la care aceste termene încep să curgă. Dată fiind sancţiunea nerespectării termenelor stabilite prin **art.10 alin.(2) din Codul de procedură penală** - nulitatea absolută a actelor efectuate cu nesocotirea acestora - se impune reglementarea completă a regimului acestor termene. Pe de altă parte, dispoziţia criticată vine în contradicţie, sub aspectul duratei termenului de cel puţin 6 ore, cu prevederile art.94 alin.(7) din cod, care prevăd, în forma modificată prin art.I pct.48, un termen de cel puţin 4 ore. Această

evidentă contradicţie conduce la imprecizie, lipsă de rigoare juridică şi de claritate a dispoziţiilor normative criticate.

100. Prin **art.I pct.11** din legea criticată se modifică **art.15 din Codul de procedură penală**, în sensul că sintagma „presupunere rezonabilă" este înlocuită cu sintagma „indicii temeinice". Legiuitorul nu dă dovadă de consecvenţă şi nu are o viziune unitară în abordarea acestui criteriu, iar condiţiile de punere în mişcare a acţiunii penale nu au fost corelate cu condiţiile impuse pentru începerea urmăririi penale, prevăzute la art.I pct.194, cu referire la art.305 alin.(3) din Codul de procedură penală, ce prevede că „trebuie să existe probe din care să rezulte că o anumită persoană a săvârşit fapta pentru care s-a început urmărirea penală." Astfel, standardul de probaţiune pentru dobândirea calităţii de suspect este mai ridicat decât pentru cel de inculpat.

101. **Art.I pct.14**, care modifică **art.21 alin.(1) din Codul de procedură penală**, încalcă art.21 alin.(1) şi art.147 alin.(4) din Constituţie, contravenind celor statuate prin Decizia nr.257 din 26 aprilie 2017, în care Curtea Constituţională a statuat că „posibilitatea persoanei vătămate, care s-a constituit parte civilă, de a solicita introducerea în procesul penal a părţii responsabile civilmente *până la începerea cercetării judecătoreşti*, în orice fază procesuală, inclusiv după închiderea procedurii de cameră preliminară, este de natură a aduce atingere dreptului de acces liber la justiţie al părţii responsabile civilmente, consacrat de art.21 din Legea fundamentală."

102. **Art.I pct.29**, care modifică **art.61 alin.(1) din Codul de procedură penală**, încalcă art.1 alin.(4) şi alin.(5) din Constituţie. Organele de constatare, altele decât cele judiciare, care pot încheia acte de constatare ori de câte ori există suspiciunea rezonabilă cu privire la săvârşirea unei infracţiuni sunt, potrivit legii, organele inspecţiilor de stat, ale altor organe de stat, cât şi ale autorităţilor publice, instituţiilor publice sau ale altor persoane juridice de drept public, organele de control şi cele de conducere ale autorităţilor administraţiei publice, ale altor

autorităţi publice, instituţii publice sau ale altor persoane juridice de drept public, precum şi organele de ordine publică şi siguranţă naţională. În forma modificată, legiuitorul atribuie acestor organe non-judiciare competenţa de a aprecia asupra existenţei unor „probe" sau asupra temeiniciei unor indicii cu privire la săvârşirea unei infracţiuni, competenţă ce poate aparţine organelor judiciare, cu consecinţa încălcării principiului legalităţii, care trebuie să guverneze procesul penal, consacrat de art.1 alin.(5) din Constituţie, sau instanţelor judecătoreşti, ceea ce reprezintă o încălcare a principiului separaţiei puterilor în stat, prevăzut de art.1 alin.(4) din Legea fundamentală.

103. **Art.1 pct.40**, care modifică **art.81 din Codul de procedură penală**, încalcă art.1 alin.(5), art.16 alin.(1), art.24 alin.(1) şi art.53 alin.(2) din Constituţie, întrucât textul foloseşte sintagma *„pedeapsă stabilită"*, care, pe de o parte, presupune finalizarea procedurii penale, astfel că, în cazul urmăririi penale, sintagma corespunzătoare acestei faze a procesului penal este cea a „pedepsei prevăzute de lege", iar, pe de altă parte, este dificil de aplicat în ipoteza pluralităţii de infracţiuni. Dintr-o altă perspectivă, această normă restrânge în mod nejustificat dreptul persoanei vătămate de a fi informată despre stadiul urmăririi penale, afectând însăşi existenţa acestui drept, persoana vătămată trebuind a fi informată „într-un termen rezonabil" (care se apreciază de la caz la caz, în funcţie de evoluţia dosarului şi de situaţia persoanei vătămate). Referirea la datele comunicate de către persoana vătămată prin „sesizarea" adresată organului de urmărire penală exclude de la beneficiul dreptului de informare categoria persoanelor vătămate din dosarele în care organul de urmărire penală nu a fost „sesizat" de acestea, ci s-a sesizat din oficiu ori a fost sesizat prin denunţ, cu încălcarea art.16 alin.(1) din Constituţie.

104. **Art.I pct.41**, care introduce **lit.b[1]) la art.83 din Codul de procedură penală**, încalcă art.21 alin.(3) şi art.131 alin.(1) din Constituţie, întrucât, în urma acestei modificări, toată activitatea de urmărire penală - inclusiv audierea părţilor vătămate, a părţilor civile, efectuarea unor percheziţii sau alte acte - se va efectua

în prezenţa inculpatului, situaţie care transformă această activitate într-una publică şi lipsită de orice confidenţialitate. Mai mult, în condiţiile în care persoana vătămată sau partea civilă nu beneficiază de un drept similar, norma contravine dreptului la un proces echitabil. Prin consecinţele sale, norma contravine art.131 alin.(1) din Constituţie, potrivit căruia, în activitatea judiciară, Ministerul Public apără ordinea de drept, întrucât face mult mai dificilă, dacă nu chiar imposibilă, sarcina procurorilor de a apăra ordinea de drept prin investigarea infracţiunilor comise.

105. **Art.I pct.44**, care modifică **art.90 lit.c) din Codul de procedură penală**, încalcă art.1 alin.(5) din Constituţie, deoarece nu există nicio deosebire între reglementarea actuală, cuprinsă în art.90 lit.c) din cod, şi cea preconizată în legea de modificare, adoptarea unei norme identice cu textul pretins a fi modificat nesocotind normele de tehnică legislativă.

106. **Art.I pct.47**, care modifică **art.92 alin.(2) şi alin.(7) din Codul de procedură penală**, încalcă art.1 alin.(5), art.21 alin.(1), alin.(2) şi alin.(3), precum şi art.124 alin.(2) din Constituţie, întrucât prin inserarea tezei privind posibilitatea recunoscută suspectului sau inculpatului de a participa la efectuarea oricărui act de urmărire penală sau audiere, la solicitarea acestuia, este îngrădit în mod indirect dreptul persoanei vătămate de a participa la procedurile judiciare şi este încălcat principiul egalităţii armelor, garanţie a dreptului la un proces echitabil. Ascultarea persoanei vătămate sau a martorilor în acuzare, în asemenea condiţii, se poate transforma într-o veritabilă confruntare cu suspectul/inculpatul. Dincolo de faptul că noul drept al suspectului sau inculpatului se impunea a fi reglementat în conţinutul textelor de lege destinate reglementării drepturilor acestor subiecte procesuale, iar nu în cuprinsul art.92 din Codul procedură penală, care are ca denumire marginală „Drepturile avocatului suspectului sau inculpatului", consacrarea acestui drept neagă indirect caracterul necontradictoriu al urmăririi penale. Astfel, în condiţiile în care art.285 alin.(2) din Codul procedură penală

consacră caracterul nepublic al procedurii din cursul urmăririi penale, iar legea stabileşte doar în sarcina avocatului, prin dispoziţiile art.94 alin.(5) din cod, obligaţia de a păstra confidenţialitatea sau secretul datelor şi actelor de care a luat cunoştinţă cu ocazia consultării dosarului, prin participarea suspectului sau a inculpatului la efectuarea oricărui act de urmărire penală ori audiere este pus în pericol grav caracterul nepublic al urmăririi penale. Mai mult, nu trebuie omis faptul că în art.131 din Codul de procedură penală este reglementată „Confruntarea", legiuitorul statuând că ascultarea persoanelor din aceeaşi cauză nu se realizează în acelaşi timp decât după ascultarea acestora separată şi doar asupra chestiunilor punctuale cu privire la care apar contraziceri, toate acestea fiind supuse scopului esenţial al procesului penal, şi anume cel al lămuririi cauzei sub toate aspectele. Astfel de contradicţii în cuprinsul aceluiaşi act normativ lipsesc norma de previzibilitate.

107. **Art.I pct.49**, care introduce **art.97 alin.(4) în Codul de procedură penală**, încalcă art.1 alin.(2) şi alin.(5), art.124 alin.(3) şi art.126 alin.(1) din Constituţie, deoarece nu prevăde suficient de clar ce activităţi ar trebui să desfăşoare organele judiciare pentru verificarea legalităţii obţinerii mijlocului de probă, dacă este obligatorie expertiza, ce gen de expertiză, condiţiile în care trebuie realizată expertizarea etc. Mai mult, procedeul probator al expertizei nu este aplicabil oricărui mijloc de probă. Textul este contrar şi principiului general al legalităţii, cu referire specială la administrarea probelor, întrucât permite concluzia că numai mijloacele de probă de la lit.f) trebuie verificate sub aspectul legalităţii obţinerii lor, când, în realitate, toate mijloacele de probă trebuie să fie supuse aceloraşi exigenţe, încălcarea acestora fiind sancţionată cu nulitatea absolută, potrivit art.102 alin.(2) din Codul de procedură penală, astfel cum acestea au fost modificate prin **art.I pct.51**. Această din urmă normă ignoră principiul independenţei judecătorilor, prevăzut de art.124 alin.(3) din Constituţie, întrucât elimină nu numai dreptul judecătorului de a aprecia dacă într-o situaţie concretă s-a

adus o vătămare esenţială a drepturilor procesuale ale părţilor, care să justifice neluarea în considerare a mijlocului de probă, dar şi posibilitatea de a stabili valoarea acestuia şi, implicit, de a stabili adevărul în cauză. Se încalcă astfel principiul aflării adevărului, adică dreptul la un proces echitabil al părţii interesate în luarea în considerare a tuturor probelor administrate care contribuie la aflarea adevărului, şi principiul dreptăţii, consacrat de art.1 alin.(2) din Constituţie ca o valoare supremă a statului de drept. Invocând Decizia Curţii Constituţionale nr.59 din 15 ianuarie 2009, autorul obiecţiei susţine că este inadmisibil să se consacre ideea unui transfer de autoritate a deciziei de la organul de urmărire penală ori instanţa de judecată la expert. Or, nu poate fi primită reglementarea care conferă expertului, auxiliar al justiţiei ori martor ştiinţific, după unele opinii, prerogativa dispoziţiei.

108. **Art.I pct.52**, care modifică **art.103 alin.(2) şi alin.(3) din Codul de procedură penală**, încalcă art.1 alin.(4) şi alin.(5), precum şi art.124 alin.(1) şi alin.(3) din Constituţie, întrucât prin adoptarea criteriului absolut *„dincolo de orice îndoială"* se extinde standardul de evaluare a probelor administrate de la o „îndoială raţională", permisă de actuala reglementare („dincolo de orice îndoială rezonabilă"), la o îndoială neraţională, acesta fiind singurul tip de îndoială care nu este acoperit de standardul din reglementarea activă în prezent. De asemenea, sintagma utilizată în alin.(3) al art.103, *„în măsură determinantă"*, nu îndeplineşte cerinţele privind claritatea şi previzibilitatea legii, reprezentând totodată o încălcare a art.1 alin.(4) din Legea fundamentală, legiuitorul fiind cel care stabileşte şi impune judecătorului proporţia pe care trebuie să o aibă anumite probe în procesul complex al deliberării, al coroborării probelor şi al aprecierii puterii doveditoare a acestora. De asemenea, dispoziţiile art.103 alin.(3) încalcă independenţa judecătorilor în realizarea procesului complex de coroborare şi apreciere a probelor administrate în cauzele penale, eliminând marja de apreciere subiectivă a judecătorului, inerentă oricărui proces de deliberare.

109. **Art.I pct.56**, care introduce **art.110 alin.(1^1) din Codul de procedură penală**, şi **art.I pct.57**, care modifică **art.110 alin.(5) din Codul de procedură penală**, încalcă art.1 alin.(5) din Constituţie, întrucât creează paralelisme legislative, care afectează calitatea şi precizia reglementării, nefiind clară intenţia legiuitorului cu privire la obligativitatea sau nu a înregistrării declaraţiilor suspectului sau inculpatului.

110. **Art.I pct.70 şi pct.71**, care modifică **art.139 alin.(3) şi introduce un nou alineat, alin.(3^1) din Codul de procedură penală**, încalcă prevederile art.1 alin.(5) şi ale art.131 alin.(1) din Constituţie, întrucât elimină un mijloc de probă important. Prin limitarea înregistrărilor efectuate doar de părţi şi subiecţi procesuali principali, sunt excluse înregistrările efectuate de persoane, altele decât cele expres şi limitativ prevăzute de lege. De asemenea, sintagma „înregistrări de pe camere de supraveghere" este neclară. Renunţarea la condiţia de legalitate prevăzută de textul actual este de natură să coboare standardul de protecţie, simplul fapt al efectuării unei înregistrări într-un loc public neconferindu-i acesteia legalitate.

111. **Art.I pct.72**, care modifică **art.140 alin.(2) din Codul de procedură penală**, încalcă art.1 alin.(4) şi alin.(5), precum şi art.131 alin.(1) din Constituţie, prin referirea strictă la activitatea din cursul urmăririi penale, desfăşurată de către procuror; utilizarea sintagmei „indicarea probelor ori a datelor din care rezultă săvârşirea unei infracţiuni" nu respectă viziunea nouă a legiuitorului şi scopul activităţii reglementate, acela de strângere a probelor atât în acuzare, cât şi în apărare. Înlocuirea sintagmei „suspiciune rezonabilă cu privire la săvârşirea unei infracţiuni" din actuala reglementare presupune o concluzie care nu poate aparţine decât unei instanţe de judecată, după administrarea tuturor probelor, după terminarea cercetării judecătoreşti, ceea ce contravine principiului separaţiei puterilor în stat, reglementat de art.1 alin.(4) din Legea fundamentală. Mai mult, prin folosirea sintagmei „indicarea probelor ori a datelor din care rezultă săvârşirea

unei infracţiuni" este afectat şi rolul Ministerului Public, limitându-i-se posibilitatea de a-şi îndeplini misiunea dată de legiuitorul constituant, aceea de a apăra ordinea de drept, precum şi drepturile şi libertăţile cetăţenilor.

112. **Art.I pct.73**, care introduce **alin.(4^1) la art.143 din Codul de procedură penală**, încalcă art.1 alin.(5) şi art.131 alin.(1) din Constituţie, întrucât modificarea realizată constituie o imixtiune în competenţa organului de urmărire penală şi aduce atingere atribuţiilor procurorilor consacrate prin art.131 din Constituţie şi art.8 din Codul de procedură penală, referitoare la constatarea la timp şi în mod complet a faptelor ce constituie infracţiuni. Imposibilitatea folosirii înregistrărilor pentru dovedirea altor infracţiuni poate aduce atingere principiului legalităţii procesului penal, prevederile referitoare la completarea mandatului de interceptare fiind insuficient reglementate.

113. **Art.I pct.74**, care modifică **art.145 alin.(1) şi alin.(2) din Codul de procedură penală**, încalcă prevederile art.1 alin.(5) şi art.26 alin.(1) din Constituţie, deoarece stabileşte obligativitatea de a comunica şi de a permite tuturor persoanelor care au fost înregistrate incidental, chiar dacă nu au calitate procesuală, să aibă acces la înregistrări, această măsură fiind de natură a încălca în mod direct principiul confidenţialităţii urmăririi penale. Prin această reglementare se instituie drepturi procesuale pentru persoane care nu au nicio calitate procesuală într-o procedură judiciară în curs şi se aduce atingere dreptului la viaţa intimă, familială şi privată a altor persoane, întrucât procurorul trebuie să asigure, la cerere, ascultarea integrală a convorbirilor, comunicărilor sau conversaţiilor ori vizionarea imaginilor rezultate din activitatea de supraveghere tehnică.

114. **Art.I pct.76**, care introduce **art.145^1 din Codul de procedură penală**, încalcă prevederile art.15 alin.(2) din Constituţie, în condiţiile în care prevede că interceptările obţinute în baza unor mandate de siguranţă naţională şi administrate deja ca probe în dosarele în curs nu mai pot fi utilizate ca urmare a intrării în vigoare a legii noi. O lege nouă nu poate exclude folosirea unor mijloace

de probă administrate cu respectarea legii în vigoare la îndeplinirea actului procesual. Pe de altă parte, dispoziţiile care limitează folosirea ca probe a interceptărilor obţinute în baza unor mandate de siguranţă naţională pot aduce atingere principiului legalităţii procesului penal, având în vedere că exclud posibilitatea dovedirii unor infracţiuni grave, precum faptele săvârşite cu violenţă.

115. **Art.I pct.89**, care modifică **art.158 alin.(2), lit.a) şi lit.b) din Codul de procedură penală**, încalcă art.1 alin.(5) din Constituţie, deoarece introduce o contradicţie a conţinutului modificărilor legislative în materia percheziţiei, prin menţinerea art.157 alin.(1) în forma actuală şi modificarea doar a art.158 alin.(2) lit.a), sub aspectul folosirii, în cuprinsul celui dintâi text de lege, a sintagmei „dacă există o suspiciune rezonabilă cu privire la săvârşirea unei infracţiuni", pentru ca, prin modificările preconizate, să se introducă sintagma „probe sau indicii temeinice".

116. **Art.I pct.99**, care introduce **art.168 alin.(15^1) din Codul de procedură penală**, încalcă art.1 alin.(5) din Constituţie, întrucât se referă la un mandat de percheziţie obţinut ulterior, fără ca legea să prevadă şi să reglementeze o atare instituţie - mandatul „ulterior" - şi nici procedura de solicitare şi de obţinere a unui atare mandat, ceea ce contravine standardelor privind calitatea legii.

117. **Art.I pct.104**, care modifică **art.172 alin.(4) din Codul de procedură penală**, **art.I pct.105**, care introduce **art.172 alin.(8^1) din Codul de procedură penală,** şi **art.I pct.112**, care modifică **art.178 din Codul de procedură penală**, încalcă art.1 alin.(5) din Constituţie, întrucât generează incoerenţe în materia expertizei, prin diversitatea terminologiei utilizate şi lipsa de reglementare a unor termeni nou-introduşi, fără explicaţii ori reglementări suplimentare, care să permită înţelegerea şi o aplicare unitară de către organele judiciare a acestor noi dispoziţii.

118. **Art.I pct.121**, care modifică **art.211 din Codul de procedură penală**, încalcă prevederile art.1 alin.(5) din Constituţie, deoarece intră în

contradicție cu prevederile art.215[1] alin.(1), alin.(6) și alin.(7) din Codul de procedură penală, sub aspectul duratei termenelor reglementate, carențe care nu permit o corectă aplicare a prevederilor privind luarea, prelungirea ori durata totală a măsurii preventive a controlului judiciar.

119. **Art.I pct.183**, care modifică **art.282 alin.(2) din Codul de procedură penală**, încalcă art.1 alin.(5) din Constituție, prin stabilirea noului regim juridic al nulității relative; legiuitorul, în fapt, nu a mai respectat niciun criteriu de delimitare între nulitatea absolută și cea relativă, instituind obligația invocării nulității relative și de către judecătorul de drepturi și libertăți și instanța de judecată. Sub aspectul celui în drept să solicite constatarea nulității relative, legiuitorul a creat egalitate între nulitatea absolută și cea relativă, ambele putând fi invocate la cerere de către părți, dar și din oficiu, de către judecătorul de drepturi și libertăți și instanța de judecată. Or, o caracteristică distinctivă a nulității relative în raport cu nulitatea absolută era aceea că putea fi invocată numai de către partea care a suferit vătămarea prin încălcarea legii.

120. **Art.I pct.188**, care introduce **art.287[1] din Codul de procedură penală**, încalcă prevederile art.16 alin.(1) și alin.(2), precum și ale art.21 alin.(3) din Constituție, întrucât nu se corelează cu cele de la art.I pct.6 din legea supusă controlului și creează un privilegiu în favoarea avocatului inculpatului, căruia i se va comunica „întregul material de urmărire penală în formă electronică", în timp ce instanței de judecată i se comunică în format electronic, potrivit noului text de lege din art.287[1], doar actul de sesizare. Din perspectiva celorlalte părți, această prevedere încalcă și principiul „egalității armelor", garanție a dreptului părților la un proces echitabil.

121. **Art.I pct.190**, care modifică **art.292 din Codul de procedură penală**, încalcă prevederile art.1 alin.(5), precum și ale art.131 alin.(3) din Constituție, întrucât se ajunge la o răsturnare a ierarhiei constituționale, în sensul că un organ de cercetare penală, care se sesizează din oficiu, repartizează

„aleatoriu" cauza unui procuror, deşi acesta din urmă, potrivit art.55 alin.(3) lit.a) din cod, nu doar efectuează, ci şi supraveghează efectuarea urmăririi penale. Cu alte cuvinte, se ajunge la situaţia ca un organ de cercetare penală, a cărui activitate este supravegheată de către procuror, să dispună asupra repartizării unei cauze către un procuror sau altul, pe criterii „aleatorii", răsturnând întreaga construcţie fundamentală şi legală asupra ierarhiei în desfăşurarea activităţii de urmărire penală.

122. **Art.I pct.193**, care introduce **art.305 alin.(1^1) din Codul de procedură penală**, încalcă art.1 alin.(5), art.16 alin.(1) şi alin.(2), art.22 şi art.131 alin.(1) din Constituţie, prin redactarea defectuoasă creând confuzii între instituţii fundamentale ale dreptului procesual penal: începerea urmăririi penale, respectiv punerea în mişcare a acţiunii penale ori exercitarea acţiunii penale. Dacă s-ar fi intenţionat ca identificarea persoanei vinovate de săvârşirea unei infracţiuni să se realizeze în termen de maxim un an de la începerea urmăririi penale, s-ar fi impus punerea în mişcare a acţiunii penale, nicidecum o „nouă începere a urmăririi penale cu privire la persoană". Urmărirea penală se porneşte întotdeauna *in rem*, în timp ce măsura procesuală care urmează identificării presupusului autor al infracţiunii este punerea în mişcare a acţiunii penale, care poate fi realizată doar *in personam*. Pe de altă parte, introducerea unei limite maxime de un an, în care organele de urmărire penală sunt obligate fie să dispună „începerea urmăririi penale cu privire la persoană", fie să claseze cauza, aduce o atingere gravă posibilităţii organelor de urmărire penală de a investiga infracţiunile grave, împiedicând exercitarea rolului constituţional al Ministerului Public. Clasarea cauzei într-o asemenea situaţie înlătură posibilitatea continuării cercetărilor şi elimină practic dreptul fundamental al părţii vătămate prin infracţiune de a obţine tragerea la răspundere penală a autorului şi repararea prejudiciului, ceea ce echivalează cu negarea obligaţiei statului de a realiza o anchetă efectivă tocmai cu privire la infracţiunile care aduc atingere celor mai importante valori sociale

ocrotite de lege, cu consecinţa încălcării şi a dispoziţiilor art.1 alin.(3) din Constituţie. Această limitare este prevăzută exclusiv în favoarea suspectului, fiind astfel negat dreptul persoanelor vătămate de a obţine tragerea la răspundere penală a persoanei vinovate de suferinţa fizică ori morală produsă prin săvârşirea infracţiunii, situaţie ce determină încălcarea principiului egalităţii cetăţenilor în faţa legii şi a autorităţilor publice, fără privilegii şi fără discriminări, precum şi a celui conform căruia nimeni nu este mai presus de lege. Pentru aceleaşi motive, noua reglementare încalcă dispoziţiile art.22 din Constituţie, deoarece statul nu va mai putea garanta o protecţie efectivă a dreptului la viaţă, a dreptului la integritate fizică şi psihică ale persoanei.

123. **Art.I pct.235**, care modifică **art.406 alin.(1) şi alin.(2) din Codul de procedură penală**, încalcă art.1 alin.(5) din Constituţie, deoarece legiuitorul nu mai utilizează expresiile consacrate prin dispoziţiile legale anterioare, respectiv judecătorii care au participat la dezbateri ori la cercetarea judecătorească, utilizând sintagme ca „membrii completului care au participat la administrarea probelor şi judecata în fond", fiind dificilă determinarea intenţiei legiuitorului cu privire la distincţia între „administrarea probelor" şi „judecata în fond".

124. **Art.I pct.236**, care introduce **art.421 alin.(2) din Codul de procedură penală**, încalcă art.1 alin.(4) şi art.124 alin.(3) din Constituţie, întrucât, sub pretextul armonizării prevederilor procesual penale cu hotărâri ale Curţii Europene a Drepturilor Omului, se ajunge la încălcarea independenţei judecătorilor care compun instanţa de apel, legiuitorul negând efectul extensiv al apelului consacrat în art.419 din Codul de procedură penală, precum şi competenţele judecătorilor din completul de apel de a „verifica hotărârea atacată pe baza lucrărilor şi a materialului din dosarul cauzei, precum şi a oricăror probe administrate în faţa instanţei de apel", putând da o „nouă apreciere probelor", în conformitate cu art.420 alin.(8) şi alin.(9) din cod.

125. **Art.I pct.243**, care introduce **art.438 alin.(1^1) din Codul de procedură penală**, încalcă prevederile art.1 alin.(5), art.16, precum şi ale art.21 şi art.129 din Constituţie, în sensul că prevederea „recursul în casaţie poate fi declarat numai în favoarea condamnatului" contravine, pe de o parte, prevederilor art.16 din Constituţie, prin excluderea posibilităţii invocării şi în favoarea celorlalte părţi a motivelor reglementate la punctele 1-5 din acest alineat, fiind de natură să creeze un tratament discriminatoriu pentru acestea, în lipsa unei justificări obiective şi rezonabile, iar, pe de altă parte, transformă recursul în casaţie într-o cale ordinară de atac, ajungându-se la o suprapunere nejustificată cu dispoziţiile privind apelul.

126. **Art.I pct.244**, care modifică **art.453 alin.(1) lit.f) din Codul de procedură penală**, încalcă prevederile art.1 alin.(5) din Constituţie şi vine în contradicţie cu însăşi natura procedurii revizuirii, întrucât echivalează cu o reglementare nouă a situaţiei dezincriminării, care constituie o cauză de înlăturare a pedepsei în condiţiile art.595 din Codul de procedură penală şi art.4 din Codul penal, ce nu poate constitui, simultan, şi o cauză de revizuire; coexistenţa şi suprapunerea acestor ipoteze legale determină impredictibilitatea normelor în ceea ce priveşte procedura de urmat, respectiv în alegerea între revizuire şi contestaţia prevăzută la art.595 din cod. De altfel, acelaşi caz este introdus şi ca motiv de contestaţie la executare la art.598 alin.(1) lit.d) din Codul de procedură penală.

127. **Art.I pct.245**, care introduce **art.453 alin.(1) lit.g)-i) din Codul de procedură penală**, contravine prevederilor art.1 alin.(5), art.20 şi art.124 din Constituţie. Astfel, norma din cuprinsul alin.(1) lit.g) este neclară, întrucât hotărârea se redactează de către o singură persoană şi se semnează de către toţi membrii completului şi, din acest motiv, nu se poate stabili la ce se referă ipoteza „neredactarea de către judecătorul care a participat la soluţionare". Nesemnarea hotărârii de condamnare de către judecătorul care a participat la soluţionarea cauzei nu reprezintă un „motiv substanţial şi imperios" care să justifice ignorarea şi înlăturarea autorităţii de lucru judecat a unei hotărâri judecătoreşti, în condiţiile în

care dispoziţiile art.406 alin.(4) din Codul de procedură penală prevăd că, „în caz de împiedicare a vreunuia dintre membrii completului de judecată de a semna, hotărârea se semnează în locul acestuia de către preşedintele completului. Dacă şi preşedintele completului este împiedicat a semna, hotărârea se semnează de preşedintele instanţei". În ceea ce priveşte norma prevăzută în alin.(1) lit.h) al aceluiaşi articol, reglementarea unui caz de revizuire pentru alt motiv decât cel de a corecta erorile de fapt sau de drept şi erorile judiciare strecurate într-o hotărâre judecătorească definitivă constituie o încălcare a dispoziţiilor art.1 alin.(5) din Constituţie şi a art.20 din Constituţie raportate la art.6 din Convenţia europeană privind drepturile şi libertăţile fundamentale, în componenta lor referitoare la securitatea raporturilor juridice, precum şi a dispoziţiilor art.124 alin.(1) din Legea fundamentală, privitoare la înfăptuirea justiţiei.

128. **Art.I pct.266**, care modifică **art.598 alin.(1) lit.d) din Codul de procedură penală**, încalcă prevederile art.1 alin.(5) din Constituţie, întrucât norma se suprapune celei prevăzute la art.595 din Codul de procedură penală referitoare la intervenirea unei legi penale mai favorabile sau a unei legi de dezincriminare. Coexistenţa şi suprapunerea celor două norme creează impredictibilitate în ceea ce priveşte procedura de urmat, respectiv în alegerea dintre procedura întemeiată pe acest caz şi contestaţia prevăzută la art.595 din Codul de procedură penală.

129. Prevederile **art.II alin.(1), alin.(2) şi alin.(3)** din legea supusă controlului de constituţionalitate încalcă prevederile art.1 alin.(3) şi alin.(5) din Constituţie, precum şi ale art.15 alin.(2) şi art.147 alin.(4) din Legea fundamentală, întrucât consacră o soluţie legislativă ce permite exercitarea căilor de atac, în forma reconfigurată prin legea de modificare a Codului de procedură penală, împotriva hotărârilor judecătoreşti definitive pronunţate anterior intrării în vigoare a noii legi, fapt care nu numai că nu pune în acord, ci încalcă flagrant jurisprudenţa Curţii Constituţionale (Decizia nr.9 din 7 martie 1994 şi Decizia nr.377 din 31 mai 2017). Din perspectiva jurisprudenţei constante a Curţii Constituţionale,

dispoziţiile art.II „consacră o soluţie legislativă de natură să submineze caracterul de stat de drept al României [art.1 alin.(3) din Constituţie] şi principiul securităţii raporturilor juridice [art.1 alin.(5) din Constituţie], întrucât constituie premisa repunerii în discuţie a tuturor hotărârilor judecătoreşti definitive" (Decizia nr.377 din 31 mai 2017, par.87). Totodată, cu toate că art.II alin.(1) prevede regula aplicării imediate a legii noi (ceea ce ar atrage declinarea tuturor cauzelor care, potrivit legii noi sunt de competenţa altei instanţe), în mod contradictoriu, alin.(4) al aceluiaşi articol prevede că numai căile de atac declarate „potrivit prezentei legi" s-ar judeca de către instanţele prevăzute de legea nouă. În plus, nu sunt prevăzute norme tranzitorii pentru cauzele aflate, la data intrării în vigoare a legii noi, în faza camerei preliminare sau în faţa judecătorului de cameră preliminară, aspect de natură să afecteze securitatea raporturilor juridice, ceea ce contravine art.1 alin.(5) din Constituţie.

130. În considerarea argumentelor expuse, Președintele României solicită admiterea obiecției de neconstituționalitate și constatarea neconstituționalității Legii pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară, în ansamblul său.

131. În conformitate cu dispoziţiile art.16 alin.(2) din Legea nr.47/1992 privind organizarea şi funcţionarea Curţii Constituţionale, sesizarea a fost comunicată preşedinţilor celor două Camere ale Parlamentului, precum și Guvernului, pentru a comunica punctul lor de vedere.

132. **Președintele Camerei Deputaților** a transmis, cu Adresa nr.2/6856 din 10 iulie 2018, înregistrată la Curtea Constituțională sub nr.5637 din 10 iulie 2018, punctul său de vedere cu privire la sesizarea ce face obiectul Dosarului Curții nr.945A/2018.

133. Cu privire la pretinsa încălcare a dispozițiilor art.1 alin.(5) din Constituţie, sub aspectul cerințelor privind claritatea, precizia și previzibilitatea

normelor juridice, menite să asigure sistematizarea, unificarea şi coordonarea legislaţiei, apreciază că legea dedusă controlului de constituţionalitate răspunde acestor cerinţe. Este clară, întrucât în conţinutul său nu se regăsesc pasaje obscure sau soluţii normative contradictorii, este precisă, fiind redactată într-un stil specific normativ dispozitiv, care prezintă norma instituită fără explicaţii sau justificări. Conceptele şi noţiunile utilizate sunt configurate în concordanţă cu dreptul pozitiv, iar stabilitatea soluţiilor normative este departe de a fi ambiguă, acestea fiind redate previzibil şi univoc, cu respectarea prevederilor Legii nr.24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările şi completările ulterioare. În numeroase cauze, Curtea a respins ca inadmisibile excepţiile de neconstituţionalitate invocate, reţinând că, sub aparenţa unor critici referitoare la ambiguitatea şi neclaritatea textelor de lege, se solicită interpretarea acestora, aspect ce excedează competenţei Curţii Constituţionale. Existenţa unor probleme de interpretare şi aplicare a legii este inerentă oricărui sistem de drept, deoarece, în mod inevitabil, normele juridice au un anumit grad de generalitate.

134. Aşa cum remarca şi Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în Hotărârea din 24 mai 2007, pronunţată în *Cauza Dragotoniu şi Militaru-Pidhorni împotriva României*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.420 din 23 iunie 2010, „din cauza principiului generalităţii legilor, conţinutul acestora nu poate prezenta o precizie absolută. Una din tehnicile-tip de reglementare constă în recurgerea la unele categorii mai degrabă generale decât la liste exhaustive. De asemenea, numeroase legi se folosesc de eficacitatea formulelor mai mult sau mai puţin vagi, pentru a evita o rigiditate excesivă şi a se putea adapta la schimbările de situaţie. Interpretarea şi aplicarea unor asemenea texte depind de practică. Funcţia decizională acordată instanţelor serveşte tocmai pentru a îndepărta îndoielile ce ar putea exista în privinţa interpretării normelor, ţinând cont de evoluţiile practicii

cotidiene, cu condiţia ca rezultatul să fie coerent cu substanţa infracţiunii şi evident previzibilă".

135. În jurisprudenţa sa, Curtea Constituţională a precizat, în mod constant, că Legea nr.24/2000, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, nu constituie, în sine, o normă de rang constituţional, chiar dacă nerespectarea prevederilor sale se constituie într-un veritabil criteriu de constituţionalitate prin prisma aplicării art.1 alin.(5) din Legea fundamentală (Decizia nr.22 din 20 ianuarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.160 din 2 martie 2016), astfel că nu pot fi absolutizate criteriile stabilite prin Legea nr.24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

136. Principiul securităţii juridice cuprinde, în principal, următoarele exigenţe: neretroactivitatea legii, accesibilitatea şi previzibilitatea legii, asigurarea interpretării unitare a legii, cerințe care, în opinia Președintelui Camerei Deputaților, sunt îndeplinite de actul normativ supus controlului de constituționalitate.

137. Cu privire la pretinsa încălcare a dispozițiilor art.16 alin.(1) din Constituţie, egalitatea în fața legii și a autorităților publice își găsește aplicare doar atunci când părțile se găsesc în situații identice sau egale, care impun și justifică același tratament juridic și deci instituie același regim juridic, astfel că art.318 din Codul de procedură penală, în forma modificată prin actul normativ supus controlului, nu contravine principiului egalității în drepturi.

138. Parlamentul dispune de competență exclusivă de legiferare. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că accesul liber la justiție nu este un drept absolut, putând fi limitat prin anumite condiții de formă și de fond impuse de legiuitor, prin raportare la dispozițiile art.21 din Constituție. Conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, „dreptul de acces la tribunale nu este absolut. Fiind vorba de un drept pe care Convenția l-a recunoscut fără să îl definească în sensul restrâns al cuvântului, există posibilitatea limitărilor implicite

admise chiar în afara limitelor care circumscriu conținutul oricărui drept" (a se vedea Hotărârea din 21 februarie 1975, pronunțată în *Cauza Golder împotriva Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord*).

139. Referitor la pretinsa încălcare a dispozițiilor art.147 alin.(4) din Constituţie, Președintele Camerei Deputaților arată că, în jurisprudenţa sa, Curtea Constituțională a reținut, în mai multe cazuri, că nu poate fi un legiuitor pozitiv, în speță nefiind încălcate decizii ale Curții și, implicit, prevederile art.147 alin.(4) din Constituție cu referire la efectele general obligatorii și pentru viitor ale deciziilor Curții Constituționale.

140. Cu privire la critica de neconstituționalitate a dispozițiilor art.438 alin.(11) și alin.(12) din Codul de procedură penală, se susține că aceasta nu este întemeiată, fiind vorba doar de dreptul pe care îl are Parlamentul de a legifera, în temeiul prevederilor art.61 alin.(1) din Constituție, potrivit cărora unica autoritate legiuitoare a țării, Parlamentul, poate adopta orice soluție pe care o consideră oportună și necesară. Modificarea a fost impusă de faptul că, în prezent, ca urmare a numeroaselor modificări intervenite, Înalta Curte de Casație și Justiție, în cadrul recursului în casație, soluționează doar în 5 situații și numai dacă acestea au fost ridicate în cadrul procesului, acestea referindu-se doar la situații de excepție, și anume: competența instanței, condamnarea pentru o faptă neprevăzută de legea penală, încetarea în mod greșit a procesului penal, neaplicarea grațierii, precum și aplicarea altor pedepse decât cele legale. Completările legislative se referă la: încălcarea gravă a legii de natură a influența soluția, condamnarea pentru o altă faptă decât cea pentru care a fost trimisă în judecată, în vederea corelării cu alin.(3) al art.386, și grava eroare de fapt în raport cu care s-a pronunțat o hotărâre judecătorească. Niciuna dintre cele trei noi soluții nu încalcă dispozițiile art.1 alin.(5) din Constituție și nici componenta referitoare la securitatea raporturilor juridice. Dispozițiile art.438 alin.(12) din Codul de procedură penală au fost introduse în scopul punerii în acord cu hotărârile Curții Europene a Drepturilor

Omului, atunci când se constată o încălcare a unui drept sau a unei libertăți fundamentale, alin.(13) și alin.(14) stabilesc norme de procedură, iar excepția privind termenul recursului în casație în favoarea inculpatului nu încalcă nicio normă constituțională.

141. Referitor la critica potrivit căreia modificarea art.145[1] alin.(2) din Codul de procedură penală este neconstituțională, întrucât Ordonanța de urgență a Guvernului nr.159/2001 a fost abrogată prin Legea nr.535/2004, Președintele Camerei Deputaților arată că această lege a prevăzut în mod expres menținerea în vigoare a anexei de la ordonanța de urgență, astfel că mențiunile din această anexă rămân obligatorii în cadrul procesului penal.

142. În ceea ce privește pretinsa neconstituționalitate a prevederilor art.40 alin.(4[1]) din Codul de procedură penală, se apreciază că aceasta a fost formulată fără a ține cont de modul în care soluționează Înalta Curte de Casație și Justiție calea de atac a recursului împotriva hotărârilor pronunțate de această instanță în fond sau împotriva hotărârilor pronunțate de către curțile de apel, ca instanțe de fond, hotărâri prin care se resping cererile de sesizare a Curții Constituționale.

143. Cu privire la critica formulată asupra diversității terminologiei utilizate la art.172 alin.(4) și art.178 alin.(5) din Codul de procedură penală, Președintele Camerei Deputaților arată că primul text se referă la definirea calității de expert, în țară și străinătate, iar al doilea, la posibilitatea ca părțile din proces să-și aleagă un expert care să le reprezinte interesele, acesta dobândind calitatea de expert parte.

144. Se mai susține că motivarea obiecției de neconstituționalitate a art.220 alin.(1) din Codul de procedură penală este eronată, pentru că se referă doar la situația în care inculpatul nu a fost anterior supus unei măsuri preventive de privare de libertate. Ipoteza de la alin.(5) al aceluiași articol, modificată în raport cu Decizia Curții Constituționale nr.22 din 17 ianuarie 2017, se referă la o altă situație

de fapt, și anume atunci când, anterior, inculpatul a fost supus unei măsuri privative de libertate.

145. În ceea ce privește critica art.223 alin.(2) din Codul de procedură penală, se arată că autorii sesizării nu iau în considerare prevederile art.223 alin.(1), atât în forma în vigoare, cât și în cea modificată, și ale alin.(3), nou-introduse, care stabilesc posibilitatea dispunerii măsurii arestării preventive pentru orice altă infracțiune neindicată în cuprinsul alin.(2), precum și în cazul infracțiunilor care pot produce o stare de pericol concret pentru ordinea publică. Legiuitorul este în măsură să aprecieze care dintre infracțiuni sunt considerate grave sau deosebit de grave și pentru care dintre ele se poate aplica măsura arestării preventive.

146. Cu privire la obiecția de neconstituționalitate a art.250[1] alin.(1) din Codul de procedură penală, Președintele Camerei Deputaților apreciază că norma criticată nu creează un paralelism legislativ, având în vedere că textul de la art.409 se referă în mod expres la o instituție reglementată în conformitate cu regulile procedurale, și anume contestarea actelor prin care se dispune o măsură asigurătorie. Termenele și procedurile sunt diferite, reținându-se această instituție distinctă.

147. Nici susținerile privind neconstituționalitatea prevederilor art.341 alin.(6) lit.c) din Codul de procedură penală nu au bază reală, având în vedere că nici până la modificarea prin prezenta lege nu era reglementată soluția pe care o pronunța instanța ca urmare a admiterii plângerii, judecătorii Înaltei Curți de Casație și Justiție neconsiderând până la acest moment că ar fi necesară identificarea unei anume proceduri. Singura modificare intervenită în cadrul procesului legislativ se referă la introducerea unei noi instituții, și anume, renunțarea la urmărirea penală.

148. Deși autorii sesizării consideră că prin modificarea art.406 alin.(2) din Codul de procedură penală nu se înțelege care este diferența dintre „administrarea

probelor" şi „judecata în fond", Preşedintele Camerei Deputaţilor arată că modificarea nu încalcă niciun text constituţional, de altfel critica cu un atare obiect fiind inadmisibilă, întrucât nu respectă prevederile art.10 alin.(2) din Legea nr.47/1992, care impun cerinţa motivării sesizării instanţei constituţionale.

149. Modificarea art.453 alin.(1) lit.h) din Codul de procedură penală, considerată de autorii sesizării ca fiind realizată cu încălcarea normelor constituţionale referitoare la cerinţele de calitate a normei, respectiv a celor care interzic paralelismul legislativ, nu este întemeiată, întrucât art.453 alin.(1) lit.h) se referă la cauzele pentru care se poate solicita revizuirea, în timp ce art.465 din cod se referă în mod expres la procedura unei situaţii din motivele de revizuire, şi anume a hotărârilor Curţii Europene a Drepturilor Omului.

150. În ceea ce priveşte criticile formulate cu privire la modificarea art.539 alin.(3) din Codul de procedură penală, se arată că „luarea unei măsuri preventive reprezintă o privare de libertate pentru că aceasta restrânge dreptul persoanei. Este adevărat că s-a introdus ca posibilitate a reparării pagubei şi prejudiciul produs printr-o măsură asigurătorie. Era normal să se prevadă acest lucru în condiţiile în care, odată cu măsura preventivă, s-a dispus de către organele de urmărire penală ori de instanţa de judecată o măsură asigurătorie de natură a produce o pagubă în patrimoniul persoanei pentru care ulterior parchetul a dispus clasarea, iar instanţa de judecată achitarea".

151. Preşedintele Camerei Deputaţilor arată că nu există paralelism legislativ între dispoziţiile art.598 alin.(1) lit.d) şi art.595 din Codul de procedură penală, având în vedere că art.598 se referă la contestaţie la executare şi nu la definirea noţiunii de lege penală mai favorabilă, motiv pentru care consideră că obiecţia nu este motivată şi, prin urmare, solicită respingerea ei, ca indamisibilă.

152. În legătură cu prevederile art.10 alin.(5^1) din Codul de procedură penală, acestea stabilesc sancţiunea, iar nu termenele la care urmează să fie aplicată. Mai mult, sancţionarea cu nulitatea absolută a unui act se poate face în

orice fază a desfășurării unui proces penal până la rămânerea definitivă a hotărârii și de către orice parte interesată. Cu privire la termene, pe lângă dispozițiile generale și de principiu, atunci când s-a considerat util, s-au făcut precizări clare, astfel încât nu se poate considera că s-a încălcat vreun text constituțional.

153. Nu există nicio incertitudine cu referire la obligativitatea înregistrării declarațiilor suspectului sau ale inculpatului, având în vedere că în noul text al art.110 alin.(1^1) din Codul de procedură penală și în cel al art.13 alin.(1) din Legea nr.304/2004 se prevede obligativitatea înregistrării ședințelor de judecată, precum și a audierilor din cadrul urmăririi penale.

154. În ceea ce privește susținerea referitoare la necorelarea prevederilor art.181^1 alin.(3) cu norme nemodificate, precum și cea privind necorelarea art.305 alin.(1^1) cu art.315, Președintele Camerei Deputaților susține că acestea urmează a fi înlăturate, ținând cont de prevederile art.10 alin.(2) din Legea nr.47/1992, care impun cerința motivării sesizărilor, care implică atât invocarea normelor constituționale pretins încălcate, cât și expunerea argumentelor pe care este întemeiată critica de neconstituționalitate.

155. Referitor la modificarea art.453 alin.(1) din Codul de procedură penală, în care a fost introdusă lit.g), care prevede ca motiv de revizuire neredactarea și/sau nesemnarea hotărârii de către judecătorul care a participat la soluționarea cauzei, sunt invocate considerentele Deciziei Curții Constituționale nr.33 din 23 ianuarie 2018.

156. În ceea ce privește critica formulată față de modificarea art.453 alin.(1) lit.f) din Codul de procedură penală, Președintele Camerei Deputaților arată că dreptul de a legifera aparține în mod exclusiv Parlamentului, iar atunci când o decizie a Curții Constituționale stabilește că o dispoziție legală este neconstituțională, iar efectele sale se produc în continuare, se impune aplicarea principiului potrivit căruia legea este egală pentru toți și nu se poate aplica discreționar și diferențiat după cum a fost sau nu contestată, pe parcursul

procesului, de către o parte. Necesitatea modificării este determinată de situația concretă existentă în prezent, când persoane afectate de aceleași dispoziții neconstituționale pot beneficia de efectele deciziei Curții Constituționale sau nu, în funcție de data la care s-a pronunțat decizia Curții Constituționale.

157. Cu privire la art.II, în dispoziția tranzitorie, legiuitorul a prevăzut patru situații de aplicare imediată, și nu retroactivă, cu privire la cauzele aflate pe rolul instanței, căile de atac ce urmează a fi promovate, termenele pentru exercitarea căilor de atac și instanțele competente să soluționeze căile de atac. Prin urmare, „cum normele procedurale sunt de aplicare imediată, modificările nu sunt retroactive pentru că textele procedurale aflate în vigoare până la data promulgării acestor modificări își încetează efectul, astfel încât textele din art.II încep să producă efecte".

158. Având în vedere considerentele prezentate, Președintele Camerei Deputaților apreciază că sesizarea de neconstituționalitate formulată de Înalta Curte de Casație și Justiție, constituită în Secții Unite, este neîntemeiată.

159. **Președintele Camerei Deputaților** a transmis, cu Adresa nr.2/6777 din 6 iulie 2018, înregistrată la Curtea Constituțională sub nr.5378 din 6 iulie 2018, punctul său de vedere cu privire la sesizarea ce face obiectul Dosarului Curții nr.961A/2018.

160. Cu privire la *criticile de neconstituționalitate extrinsecă*, se arată că în speța de față nu sunt incidente dispozițiile art.69 alin.(2) din Regulamentul Camerei Deputaților, ci dispozițiile alin.(3), care prevăd că: *„La propunerea motivată a Biroului permanent sau a unui lider de grup parlamentar, Comitetul liderilor grupurilor parlamentare, în unanimitate, poate aproba înscrierea pe ordinea de zi a proiectelor de legi sau a propunerilor legislative, care se vor supune dezbaterii și adoptării, în ziua ședinței de plen a Camerei Deputaților".* În raport cu dispozițiile art.1 alin.(4) din Constituție și în ceea ce privește invocarea principiului bicameralismului, afirmațiile autorilor sesizării sunt nefondate întrucât

nu se îndeplinesc cumulativ cele două condiții esențiale statuate în jurisprudența Curții Constituționale, respectiv: existența unor deosebiri majore de conținut juridic între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului și existența unei configurații deosebite, semnificativ diferite, între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului. Sunt invocate considerentele Deciziei nr.718/2017.

161. În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a precizat, în mod constant, că Legea nr.24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative nu constituie, în sine, o normă de rang constituțional, chiar dacă nerespectarea prevederilor sale se constituie într-un veritabil criteriu de constituționalitate prin prisma aplicării art.1 alin.(5) din Legea fundamentală (Decizia nr.22 din 20 ianuarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.160 din 2 martie 2016). Președintele Camerei Deputaților apreciază că legea dedusă controlului de constituționalitate răspunde acestor cerințe. Este clară, întrucât în conținutul său nu se regăsesc pasaje obscure sau soluții normative contradictorii, este precisă, fiind redactată într-un stil specific normativ dispozitiv, care prezintă norma instituită fără explicații sau justificări. Conceptele și noțiunile utilizate sunt configurate în concordanță cu dreptul pozitiv, iar stabilitatea soluțiilor normative este departe de a fi ambiguă, acestea fiind redate previzibil și univoc, cu respectarea prevederilor Legii nr.24/2000.

162. Cu privire la *criticile de neconstituționalitate intrinsecă*, Președintele Camerei Deputaților arată că sub incidența reglementării constituționale consacrate de art.15 alin.(2) pot intra numai normele de drept material și nicidecum cele de drept procedural, care sunt de imediată aplicare, așa cum este în cazul de față, astfel că nu poate fi reținută critica raportată la aceste prevederi constituționale.

163. Egalitatea în fața legii și a autorităților publice, consacrată cu titlu de principiu de art.16 alin.(1) din Constituție, își găsește aplicare doar atunci când părțile se găsesc în situații identice sau egale, care impun și justifică același

tratament juridic și deci instituie același regim juridic, astfel că art.81 alin.(1) lit.d) din actul normativ supus controlului nu contravine principiului egalității în drepturi.

164. Parlamentul dispune de competență exclusivă de legiferare. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că accesul liber la justiție nu este un drept absolut, putând fi limitat prin anumite condiții de formă și de fond impuse de legiuitor, prin raportare la dispozițiile art.21 din Constituție. Astfel, instituirea de către legiuitor a unor termene procesuale asigură ordinea de drept, indispensabilă pentru valorificarea drepturilor proprii cu respectarea atât a intereselor generale, cât și a drepturilor și intereselor legitime ale celorlalți titulari cărora statul, în egală măsură, trebuie să le acorde ocrotire.

165. Abrogarea alin.(5) al art.146^1 și modificarea art.159 alin.(14) lit.b) și lit.c) din actul normativ supus controlului de constituționalitate nu contravine prevederilor art.22 alin.(1) din Constituție, care se referă la garantarea dreptului la viață, precum și a dreptului la integritate fizică și psihică a persoanei. În condițiile în care prevederile art.61 alin.(1) din Constituție stabilesc că „Parlamentul este [...] unica autoritate legiutoare a țării", competența de legiferare a acestuia nu poate fi limitată, astfel că actul normativ nu încalcă libertatea individuală și dreptul la apărare prevăzute de dispozițiile art.23 și art.24 din Constituție.

166. Cu referire la încălcarea art.52 alin.(3) din Constituție, dispozițiile art.I pct.259 care modifică art.539 alin.(3) din Codul de procedură penală nu sunt contrare textului constituțional invocat având în vedere faptul că legiuitorul a stabilit în concret condițiile și procedura de urmat în ceea ce privește dreptul la repararea pagubei. Iar modificarea art.83 din Codul de procedură penală nu încalcă prevederile constituționale ale art.79 alin.(1) și ale art.124 alin.(2).

167. Cu privire la art.I pct.4 referitor la art.4 alin.(3) și alin.(4) din Codul de procedură penală, autorii sesizării interpretează fragmentar textele constituționale ale art.30 alin.(1) și alin.(2) și art.31 alin.(1) și alin.(2) și

prevederile Directivei UE 2016/343. În cuprinsul articolului contestat se prevede clar în ce condiții organul de urmărire penală sau instanța de judecată poate comunica public, până la pronunțarea unei hotărâri definitive, informații despre procedurile în desfășurare, și anume dacă este necesar în interesul aflării adevărului sau dacă se justifică un interes public.

168. Art.I pct.4, cu referire la art.4 alin.(6) din Codul de procedură penală, a fost introdus pentru a se asigura respectarea prezumției de nevinovăție, așa cum rezultă din art.3 (prezumția de nevinovăție) și art.5 (prezentarea persoanelor suspectate și acuzate) ale Directivei UE 2016/343.

169. Critica ce vizează art.I pct.5, cu referire la art.8 alin.(2) din Codul de procedură penală, este neîntemeiată. Susținerea că în cadrul organelor de urmărire penală nu se poate aplica principiul repartizării aleatorii nu poate fi primită având în vedere că există aceleași condiții de accedere, de pregătire și de promovare a tuturor procurorilor, iar separarea acestora în mod aleatoriu de către conducătorul parchetului duce, pe de-o parte, la discriminarea din punctul de vedere al pregătirii procurorilor, iar, pe de altă parte, la aparența că în cadrul unui parchet procurorii nu pot să îndeplinească actele de urmărire penală indiferent de cauza care este înregistrată. Dacă există dubii cu privire la pregătirea unor procurori, atunci există alte modalități de completare a pregătirii profesionale sau a specializării.

170. Modificările intervenite prin art.I pct.6, cu referire la art.10 alin.(2) din Codul de procedură penală, au fost determinate, în primul rând, de modalitatea în care organul de urmărire penală asigură timpul necesar luării la cunoștință de către suspecți sau învinuiți cu privire la materialul probator și, în al doilea rând, de imposibilitatea învinuitului sau apărătorului acestuia, inclusiv a instanțelor de judecată de a verifica, măcar aparent, actele existente în dosarul de urmărire penală. Limitarea termenelor la 3 zile, atunci când se dispun măsuri fără a se face reținere, și la doar 6 ore, atunci când se dispune măsura preventivă, reprezintă acel termen rezonabil de care are nevoie oricare parte a procesului penal, parte civilă,

suspect sau inculpat pentru ca, în raport cu acest timp, să-şi poată susţine, în faţa judecătorului, argumentele privind vinovăţia sau nevinovăţia.

171. Din modalitatea în care este redactat art.I pct.7, cu referire la art.10 alin.(4^1) din Codul de procedură penală, nu rezultă că acesta ar fi lipsit de claritate, de vreme ce dreptul de a nu da declaraţii se referă la cercetarea penală sau instanţa de judecată, textul făcând vorbire despre „convingerea organelor judiciare că persoana este vinovată de săvârşirea infracţiunii pentru care este cercetată şi nu poate fi utilizată la coroborarea probelor".

172. Art.I pct.8, cu referire la art.10 alin.(5) din Codul de procedură penală, nu încalcă dispoziţiile art.1 alin.(5) din Constituţie, având în vedere că sintagma „respectarea principiului egalităţii de arme" cuprinde atât dreptul la apărare, cât şi dreptul la un proces echitabil, pentru că reglementează obligativitatea respectării drepturilor şi libertăţilor oricărei persoane care este cercetată penal sau trimisă în judecată, obligă aşezarea părţilor într-o cauză pe poziţii de egalitate, asigură dreptul părţilor la o judecată în care să fie asigurată independenţa judecătorului şi a procurorului şi neingerinţa în cauză a altor influenţe.

173. Art.I pct.10, referitor la art.10 alin.(5^1) din Codul de procedură penală, stabileşte sancţiunea şi nu termenele la care urmează să fie aplicată. Mai mult, sancţionarea cu nulitatea absolută a unui act se poate face în orice fază a desfăşurării unui proces penal până la rămânerea definitivă a hotărârii şi de către orice parte interesată. Cu privire la termene, pe lângă dispoziţiile generale şi de principiu, atunci când s-a considerat util, s-au făcut precizări clare, astfel încât nu se poate considera că s-a încălcat vreun text constituţional.

174. Din modul în care este redactat textul art.I pct.16, referitor la art.25 alin.(4) din Codul de procedură penală, se constată că acesta este în concordanţă cu prevederile art.435 alin.(1) din Codul de procedură civilă, care stabilesc faptul că „hotărârea judecătorească este obligatorie şi produce efecte numai între părţi şi succesorii acestora". Este adevărat că a fost înlocuit termenul „opozabil" cu

„obligatoriu", dar acesta nu modifică sensul textului, iar, pe de altă parte, introducerea în cazul Codului de procedură civilă a succesorilor părților nu poate fi considerată ca fiind contrară mențiunii din textul penal privind opozabilitatea doar părților, moștenitorii acestora fiind reprezentanți legali în drepturile și obligațiile celor pe care îi reprezintă.

175. Mențiunea expresă „în condițiile legii" din cuprinsul art.I pct.18, cu referire la art.31 din Codul de procedură penală, face trimitere la toate textele existente în Codul de procedură penală cu privire la asistența obligatorie, asistența facultativă sau reprezentarea. În cadrul art.31 nu puteau fi indicate toate situațiile, motiv pentru care s-a recurs la sintagma menționată.

176. Art.I pct.25, cu referire la art.47 din Codul de procedură penală, și art.I pct.181, cu referire la art.281 alin.(1) lit.b) din Codul de procedură penală, sunt criticate din perspectiva introducerii necompetenței pentru orice instanță, nu numai pentru cea inferioară. Deși se pretinde că s-au încălcat norme constituționale, respectiv art.21 alin.(3) din Legea fundamentală și dispozițiile art.6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, autorii obiecției de neconstituționalitate omit să se refere la considerentele Deciziei Curții Constituționale nr.302 din 4 mai 2017, care au stat la baza transpunerii în textul legal.

177. Cu privire la critica art.I pct.30 cu referire la art.64 alin.(4) și alin.(5) din Codul de procedură penală, obiecția de neconstituționalitate este nemotivată, urmând a fi respinsă ca inadmisibilă, în temeiul art.10 alin.(2) din Legea nr.47/1992, care impune cerința motivării sesizărilor.

178. În ceea ce privește critica art.I pct.39, cu referire la art.77 din Codul de procedură penală, în sensul că aceste prevederi nu se coroborează cu dispozițiile art.305 și se încalcă art.1 alin.(5) și art.21 alin.(1) din Constituție, și aceasta urmează a fi respinsă ca nemotivată. Art.77 definește noțiunea „suspect", astfel încât nu rezultă care este motivul pentru care ar trebui să se coroboreze cu art.305

din Codul de procedură penală şi nici care este motivul pentru care se susţine încălcarea textelor constituţionale prin înlocuirea sintagmei „bănuieli rezonabile" cu sintagma „probe sau indicii temeinice".

179. Critica formulată cu privire la art.I pct.40, cu referire la art.81 alin.(1) lit.d) din Codul de procedură penală, nu este de natură constituţională, pentru că modificarea nu încalcă niciun text constituţional, indicarea art.16 şi a alin.(1) al art.5 din Legea fundamentală fiind doar pentru a înmulţi textele supuse controlului de constituţionalitate. În mod concret, Preşedintele Camerei Deputaţilor arată că, aşa cum există drepturi pentru suspect sau inculpat, cu privire la aducerea la cunoştinţă a actelor efectuate într-un dosar de urmărire penală, se impune şi obligativitatea organului de urmărire penală de a încunoştinţa partea vătămată cu privire la stadiul urmăririi penale. Faptul că s-a stabilit un termen nu încalcă prevederile constituţionale, acesta fiind lăsat la latitudinea legiuitorului.

180. Modificarea operată prin art.I pct.40, cu referire la art.81 alin.(1) lit.g^2) din Codul de procedură penală, a fost determinată de situaţia ivită prin constatarea că, în cadrul procedurilor judiciare, există situaţii în care persoanelor vătămate, cetăţeni străini sau aparţinând unei minorităţi naţionale, nu li se pun la dispoziţie traducători, astfel încât orice act de urmărire penală, precum şi întreaga desfăşurare a procesului penal în faţa instanţelor de judecată nu pot fi înţelese de către aceştia, neasigurându-se în aceste condiţii un proces echitabil.

181. Critica art.I pct.41, cu referire la art.83 lit.b^2) din Codul de procedură penală, şi art.I pct.47, cu referire la art.92 alin.(2) din Codul de procedură penală, se referă la faptul că inculpatul sau suspectul are „dreptul de a asista la audierea celorlalte persoane, intimidând şi îngreunând urmărirea penală, existând un dezechilibru echitabil al procesului". Prin art.8 din Directiva 343/2016 este reglementat dreptul inculpatului/suspectului de a participa la propriul proces, pentru a-i da posibilitatea inculpatului să participe efectiv la efectuarea oricărui act de urmărire penală la care doreşte să participe în cursul acesteia, fiind cel care

cunoaşte cel mai bine circumstanţele faptei şi poate să exercite apărări, şi doar pe cale de excepţie poate fi exclus temporar, cu obligaţia respectării dreptului la apărare. Pe de altă parte, pentru a se elimina orice posibilitate de intimidare, exercitare a vreunei presiuni şi pentru asigurarea protecţiei părţii vătămate şi a martorilor, în situaţii în care aceştia consideră că există motive de temere, pot solicita acordarea statutului de martor protejat, parte vătămată protejată.

182. Cu privire la critica art.I pct.48, cu referire la art.94 alin.(1) şi alin.(4) din Codul de procedură penală, se pare că autorii sesizării nu au înţeles sensul celor două alineate: în alin.(1) se invocă obligativitatea punerii la dispoziţie, pe parcursul procesului penal, a dosarului, iar în alin.(4) se stabileşte o excepţie, atunci când pentru a nu se aduce atingere bunei desfăşurări a urmăririi penale, pe o durată de cel mult 20 de zile, se poate restricţiona motivat accesul la dosar. Prin urmare, alin.(1) este norma generală, iar alin.(4) este excepţia, astfel încât nu există nici confuzie şi nici contradicţie.

183. Critica modificării operate prin art.I pct.48, cu referire la art.94 alin.(7) din Codul de procedură penală, şi prin art.I pct.195, cu referire la art.307 alin.(1) din Codul de procedură penală, se întemeiază pe susţinerea că art.281 alin.(1) din cod prevede în mod limitativ nulităţile absolute, astfel încât prin alte articole nu se poate introduce sancţiunea nulităţii absolute. Alin.(1) al art.281 prevede ca titulatură precizarea „aplicarea nulităţii atunci când", indicându-se mai multe litere. Ceea ce există în art.281 este în mod expres doar pentru aceste litere şi ele sunt obligatorii doar pentru acele situaţii. Faptul că în cuprinsul unui articol, altul decât cel prevăzut la art.281, s-a menţionat o cauză de nulitate absolută, nu reprezintă un paralelism legislativ şi nici o încălcare a art.124 alin.(3) din Constituţie, pentru că, altfel, întreg art.281 ar fi neconstituţional. În ceea ce priveşte necesitatea restrângerii unui termen la 4 ore şi sancţionarea nerespectării acestuia cu nulitatea actului procedural încheiat, practica a dovedit că soluţionarea cauzelor privind luarea măsurilor restrictive de libertate se face fără ca suspectul

sau inculpatul să poată avea acces la actele de urmărire penală întocmite astfel încât să își formuleze apărările corespunzătoare.

184. Cu privire la art.I pct.49, cu referire la art.97 alin.(4) din Codul de procedură penală, care este considerat contrar prevederilor art.1 alin.(5) din Constituție, Președintele Camerei Deputaților arată că obiecția este inadmisibilă, întrucât nu se motivează în ce anume constă contrarietatea.

185. Pentru a susține netemeinicia criticilor formulate cu privire la neconstituționalitatea art.I pct.51, cu referire la art.102 alin.(2) din Codul de procedură penală, și a art.I pct.227, cu referire la art.370[5] din Codul de procedură penală, sunt invocate considerentele Deciziei Curții Constituționale nr.22 din 18 ianuarie 2018, par.22-23. Pe de altă parte, se arată că înlocuirea sintagmelor „îndoială rezonabilă", „suspiciune rezonabilă" și „bănuială rezonabilă" a fost determinată de practica contradictorie a organelor de urmărire penală și a instanțelor de judecată, reținându-se, în lipsa unor explicații concrete, că sintagmele au stat la baza unor interpretări subiective, fără a avea la bază probe. În mai multe hotărâri ale Curții Europene a Drepturilor Omului, printre care cele pronunțate în *Cauza Musuc împotriva Moldovei* și în *Cauza Cebotari împotriva Moldovei*, s-a reținut că „suspiciune rezonabilă semnifică existența faptelor sau informației care ar convinge un observator obiectiv că persoana vizată ar fi putut comite infracțiunea", iar „Cerința ca suspiciunea să fie fundamentată pe temeiuri obiective formează o parte esențială a protecției împotriva arestării sau detenției arbitrare." Prin urmare, înlocuirea acestor sintagme cu sintagma „probe sau indicii temeinice" reprezintă concret explicația practică pe care procurorul sau judecătorul o are transpusă din suspiciunea, îndoiala sau bănuiala rezonabilă.

186. Art.I pct.52, cu referire la art.103 alin.(4) din Codul de procedură penală, este criticat pentru că se pretinde, pe de o parte, că există o nelămurire cu privire la faptele pentru care s-ar putea dispune extinderea în faza de judecată, iar, pe de altă parte, că textul nu este clar și previzibil. Niciuna din cele două susțineri

nu poate fi primită, având în vedere că în textul criticat se menționează că „schimbarea încadrării juridice poate fi dispusă numai în cazul în care situația de fapt poate primi o altă încadrare juridică decât cea reținută în actul de trimitere în judecată".

187. Critica art.I pct.55, cu referire la art.110 alin.(1) din Codul de procedură penală, vizează cele două sintagme „întocmai și literal", care sunt identice, și imposibilitatea punerii în aplicare a noii obligații legale. Cele două sintagme nu sunt identice, „întocmai" referindu-se la modalitatea de înscriere sau reținere a celor declarate, iar „literal" reprezintă cuvintele folosite de persoana care declară. Cu privire la imposibilitatea punerii în practică a normei, susținerea este eronată, având în vedere că s-a prevăzut obligativitatea înregistrării audio-video.

188. Critica de neconstituționalitate a art.I pct.56, cu referire la art.110 alin.(1^1) din Codul de procedură penală, și a art.I pct.57, cu referire la art.110 alin.(5) din Codul de procedură penală, nu este motivată, astfel că se susține respingerea sa, ca inadmisibilă.

189. Cu privire la art.I pct.61, cu referire la art.116 alin.(2^1) din Codul de procedură penală, Președintele Camerei Deputaților arată că este adevărat că Directiva UE 2016/343 se referă la „consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție", astfel încât, raportat la aceasta, s-a modificat art.116, introducându-se alin.(2^1), prin care martorul are dreptul să refuze să depună mărturie cu privire la faptele sau împrejurările care l-ar putea incrimina. Nu există niciun fel de interdicție în cuprinsul Directivei pentru statele semnatare de a stabili și alte norme care să asigure prezumția de nevinovăție potrivit paragrafului 48 din Preambul, singura condiție fiind aceea ca standardul să nu fie inferior.

190. Înregistrările prevăzute de art.I pct.70, cu referire la art.139 alin.(3) și alin.(3^1) din Codul de procedură penală, se referă la situațiile conflictuale existente atât în locuri publice, cât și în locuri private în care există camere de supraveghere. Poate fi folosit ca probă, conform art.97 lit.f) din Codul de procedură penală,

„orice alt mijloc de probă care nu este interzis prin lege", deci indiferent de locul unde a fost obținut și de modalitatea de obținere.

191. Critica având ca obiect dispozițiile art.I pct.72, cu referire la art.140 alin.(2) din Codul de procedură penală, nu este motivată, iar prevederile art.10 alin.(2) din Legea nr.47/1992 impun cerința motivării sesizărilor, care implică atât invocarea normelor constituționale pretins încălcate, cât și expunerea argumentelor pe care este întemeiată critica de neconstituționalitate.

192. Modificarea dispozițiilor referitoare la consemnarea activităților de supraveghere tehnică prevăzută de art.143 este necesară în sensul că, potrivit actualei reglementări, nu există nicio protecție. Potrivit art.I pct.73, cu referire la art.143 alin.(4^1) din Codul de procedură penală, toate comunicările care nu au legătură cu fapta și persoanele ce fac obiectul cercetării nu pot fi folosite sau atașate la dosarul de cercetare penală. Pentru evitarea acestor situații, se impune ca numai fapta ce a stat la baza acordării mandatului să poată fi probată cu rezultatul celor obținute prin punerea în executare a autorizației. În cazul în care se constată, pe parcursul interceptării sau înregistrării, că sunt indicii de săvârșire și a altor fapte, există posibilitatea, potrivit legii, să fie obținut mandat și pentru acele fapte pretins săvârșite, existând astfel posibilitatea de utilizare a acestora în alte cauze penale.

193. Nu poate fi primită nici critica de neconstituționalitate cu privire la art.I pct.76, cu referire la art.145^1 alin.(1) din Codul de procedură penală, privind neutilizarea mandatelor de supraveghere tehnică obținute în baza Legii nr.51/1991, având în vedere deciziile pronunțate de Curtea Constituțională (Deciziile nr.51 din 16 februarie 2016, nr.473 din 27 iunie 2017) cu privire la interceptări și înregistrări. Nu este motivată încălcarea art.131 alin.(1) din Constituție cu privire la rolul Ministerului Public.

194. Critica vizând art.I pct.79, cu referire la art.146^1 alin.(5) din Codul de procedură penală, urmează a fi respinsă ca inadmisibilă, precizarea privind

încălcarea dreptului la integritatea fizică a persoanei neavând nicio legătură cu textul indicat.

195. În ceea ce privește încălcarea principiului aflării adevărului prin art.I pct.91 cu referire la art.159 alin.(8^1) din Codul de procedură penală, art.I pct.99, cu referire la art.168 alin.(15^1) din Codul de procedură penală, și art.I pct.103, cu referire la art.171^1 alin.(1) și alin.(2) din Codul de procedură penală, Președintele Camerei Deputaților invocă caracterul necesar și proporțional al percheziției. Este evident faptul că percheziția constituie o ingerință a statului în dreptul la inviolabilitatea domiciliului. Pentru a nu contraveni art.8 din Convenție, această ingerință trebuie să îndeplinească trei condiții cumulative, și anume: să fie prevăzută de lege, să vizeze un scop legitim și să fie necesară într-o societate democratică. În ceea ce privește existența proporționalității între ingerința și scopul urmărit, motivele justificării percheziției trebuie să fie „relevante" și „suficiente". În primul rând, legislația și practica trebuie să ofere indivizilor garanții adecvate și eficiente împotriva abuzurilor, esențial fiind controlul judiciar anterior sau posterior al legalității măsurii. În al doilea rând, ingerința trebuie să fie proporțională cu scopul urmărit prin prisma gravității faptei, circumstanțelor eliberării mandatului de percheziție, în special existența la acel moment a altor probe cu privire la existența infracțiunii, conținutul, scopul mandatului, modul de efectuare a percheziției (*Cauza Camemzind împotriva Elveției*, Hotărârea din 16 decembrie 1997, sau *Cauza Kent Pharmaceuticals împotriva Marii Britanii*, Decizia din 11 octombrie 2005). Curtea Europeană a Drepturilor Omului consideră că modul de realizare a percheziților este lipsit de proporționalitate în situația în care mandatele de percheziție sunt redactate în termeni foarte largi, neprecizându-se nimic despre fapta anchetată, locurile care fac obiect al percheziției sau bunurile ce trebuie ridicate, lăsând astfel la discreția nelimitată a anchetatorilor aspecte extrem de importante (*Cauza Van Rossem împotriva Belgiei*, Hotărârea din 9

decembrie 2004; *Cauza Ernst și alții împotriva Belgiei*, Hotărârea din 15 iulie 2003; *Cauza Mancevski împotriva Moldovei*, Hotărârea din 7 octombrie 2008).

196. Criticile formulate cu privire la art.I pct.95, cu referire la art.162 alin.(4) din Codul de procedură penală, art.I pct.107, cu referire la art.172 alin.(2) din Codul de procedură penală, și art.I pct.109, cu referire la art.175 alin.(1) din Codul de procedură penală, în opinia Președintelui Camerei Deputaților, urmează a fi respinse ca inadmisibile, având în vedere că nu sunt indicate textele constituționale pretins a fi încălcate.

197. Cu privire la lipsa de certitudine a condițiilor impuse de art.I pct.129, cu referire la art.218 alin.(1^1) din Codul de procedură penală, se arată că textul a prevăzut anumite condiții certe, obligatorii pentru judecătorul cauzei, lăsându-i însă acestuia posibilitatea de a aprecia asupra persoanei. Condițiile privind persoana nu sunt prevăzute doar la acest articol, fiindu-i permis judecătorului să aprecieze în fiecare caz concret aplicarea textului sau respingerea cererii.

198. Motivarea neconstituționalității art.I pct.133, cu referire la art.220 alin.(1) din Codul de procedură penală, este eronată, pentru că se referă doar la situația în care inculpatul nu a fost anterior supus unei măsuri preventive de privare de libertate. Ipoteza de la alin.(5) al aceluiași articol, modificată în raport cu Decizia Curții Constituționale nr.22 din 17 ianuarie 2017, se referă la o altă situație de fapt, şi anume atunci când anterior inculpatul a fost supus unei măsuri privative de libertate.

199. În ceea ce privește art.I pct.139, cu referire la art.223 alin.(2) din Codul de procedură penală, afirmațiile autorilor sesizării sunt fragmentate și nu iau în considerare prevederile art.223 alin.(1), atât în forma în vigoare, cât și cea modificată, și ale alin.(3), nou-introduse, care stabilesc posibilitatea dispunerii măsurii arestării preventive pentru orice altă infracțiune neindicată în cuprinsul alin.(2), precum și în cazul infracțiunilor care pot produce o stare de pericol concret pentru ordinea publică. Legiuitorul este în măsură să aprecieze care dintre

infracțiuni sunt considerate grave sau deosebit de grave și pentru care dintre ele se poate aplica măsura arestării preventive.

200. Critica art.I pct.147, cu referire la art.223 alin.(3) din Codul de procedură penală, vizează sintagmele „argumente generale" și „argumente abstracte", fără a explica motivul pentru care acestea ar fi neclare și improprii. Or, prevederile art.10 alin.(2) din Legea nr.47/1992 impun cerința motivării sesizărilor, care implică atât invocarea normelor constituționale pretins încălcate, cât și expunerea argumentelor pe care este întemeiată critica de neconstituționalitate.

201. Critica art.I pct.172, cu referire la art.265 alin.(13) și alin.(14) din Codul de procedură penală, se referă la incompatibilitatea mandatului de aducere cu aducerea la cunoștință a învinuirii anterior mandatului. În realitate, ordinea firească este, potrivit textului, organul de urmărire penală, reprezentat prin lucrătorul de poliție, prezintă suspectului sau inculpatului actul de învinuire și mandatul de aducere, respectiv documentele în baza cărora suspectul sau inculpatul va fi prezentat în fața organului de urmărire penală. Întrucât critica de neconstituționalitate nu este motivată, Președintele Camerei Deputaților solicită respingerea sa, ca inadmisibilă.

202. Art.I pct.189, cu referire la art.290 alin.(1^1) din Codul de procedură penală, care instituie termenul de 1 an pe care îl are la dispoziție denunțătorul pentru a denunța o faptă înainte ca organul de urmărire penală să fi fost sesizat, are ca efect doar nepedepsirea celui care a formulat denunțul. Introducerea termenului de un an reprezintă o sancțiune firească în ceea ce privește o persoană care are cunoștință despre săvârșirea unei infracțiuni și nu o denunță. În caz contrar, în lipsa termenului, este inadmisibil a se accepta „faptul că persoana este absolvită de orice fel de vină pentru o perioadă de timp nedeterminată în care aceasta în realitate a săvârșit o infracțiune și a fost și tăinuitorul acestei infracțiuni". Propunerea de modificare se impune, deoarece este necesar ca imunitatea absolută a „denunțătorului" să fie cenzurată de lege. Astfel, cel care oferă mită sau cumpără

influenţă nu mai are la „dispoziţie" decât 1 an pentru a denunţa fapta şi, astfel, se limitează posibilitatea acestuia de a scăpa de pedeapsă chiar dacă a săvârşit fapta prevăzută de legea penală. Denunţarea unor infracţiuni se face de către făptuitorul care regretă fapta comisă într-un anumit termen de la comiterea faptei, iar nu atunci când acesta este cercetat de organele de cercetare penală pentru alte fapte grave, seriozitatea şi realitatea denunţării propriei fapte fiind în aceste condiţii extrem de discutabile. În aceste condiţii, este imoral şi contrar scopului normelor de drept penal, dar şi statului de drept ca această categorie de infractori să denunţe propria faptă doar cu scopul de a beneficia de o dublă protecţie legală: pe de o parte, să nu răspundă pentru fapta de corupţie denunţată şi, pe de altă parte, să primească o reducere la jumătate a pedepsei pentru alte fapte comise. Mai mult, aceste facilităţi imorale pot conduce foarte uşor la situaţii de lezare gravă a drepturilor unor persoane care, fără a exista altfel de probe decât aceste denunţuri, pot fi cercetate penal şi faţă de care se pot dispune măsuri preventive grave sau chiar de condamnare. De aceea, prezenta modificare are ca scop exonerarea de răspundere a făptuitorului doar dacă denunţă fapta sa în termen de un an de la comitere. Şi în alte state există norme asemănătoare cu cele propuse. De exemplu, în Portugalia, dacă autorul, înainte de comiterea faptei, în mod voluntar renunţă la oferta sau promisiunea pe care a acceptat-o sau restituie avantajul sau, în cazul unui bun consumptibil, restituie valoarea sa, este scutit de pedeapsă. În acest stat, acordarea unui ajutor concret (deci nu denunţul, care poate fi subiectiv şi nereal) în strângerea dovezilor decisive în vederea identificării sau prinderii celorlalţi participanţi reprezintă o cauză legală de reducere a pedepselor.

203. În sensul instituirii unui termen rezonabil în care un mituitor este exonerat de răspundere, este şi recomandarea făcută de GRECO statului român. Astfel, în raportul de conformitate (a treia rundă pentru România), adoptat la 7 decembrie 2012 şi publicat la 11 februarie 2013, s-a constatat că: „Un element de constrângere sau victimizare a denunţătorului pare să lipsească în majoritatea

cazurilor şi aspectul că de obicei fapta este raportată după mai multe luni sau ani de la comitere ridică serioase semne de întrebare asupra necesităţii acordării imunităţii judiciare unei persoane care a contribuit la perpetuarea culturii infracţionale. Acelaşi lucru se aplică şi la problema folosului necuvenit, care este restituit în mod sistematic în practică. Această împrejurare doar creşte riscul de folosire greşită a dispoziţiilor referitoare la regretul efectiv." În concluzie, GRECO a apreciat că „autorităţile au analizat implementarea mecanismului regretului efectiv, dar este regretabil că nu s-au luat măsuri ulterioare pentru a revizui nepedepsirea automată, pentru a clarifica condiţiile în care poate fi invocată apărarea regretului efectiv şi pentru a se abroga restituirea folosului necuvenit în asemenea cazuri". Or, fără să se implementeze cele dispuse de GRECO, codul menține avantajul denunțătorilor, indiferent de perioada de timp scursă de la data săvârşirii faptei și de inițiativa săvârşirii faptei.

204. Art.I pct.190, cu referire la art.292 alin.(2) din Codul de procedură penală, este criticat pentru faptul că răstoarnă ierarhia constituțională, prin posibilitatea ca organul de cercetare penală al poliției judiciare să dea dispoziție procurorului, repartizându-i spre soluționare cauze. Afirmația nu este adevărată, în realitate, potrivit art.293 alin.(3), procesul-verbal se întocmește de organele de ordine publică și siguranță națională. Alin.(2) menționează că acest proces-verbal se înregistrează la organul de urmărire penală, iar nu la organele de cercetare penală, care nu au competența de primire a acestor procese-verbale de constatare a infracțiunilor flagrante.

205. Art.I pct.192 și pct.193, cu referire la art.305 alin.(1) și alin.(1^1) din Codul de procedură penală, modifică prevederile referitoare la condiţiile în care se poate dispune începerea urmăririi penale, în sensul că se evită abuzurile organelor de urmărire penală, care cunosc cine este prezumtivul făptuitor, aleg să nu înceapă urmărirea penală cu privire la acesta, pentru a administra în lipsă probe, fără a asigura prezența avocatului suspectului. Or, nu aceasta a fost voința legiuitorului,

atunci când a reglementat această procedură. Ca atare, noua reglementare prevede condiţii clare cu privire la momentul în care se începe urmărirea penală cu privire la faptă şi făptuitor. Critica de neconstituţionalitate se referă la durata de un an de zile care nu este justificată şi care duce la împiedicarea aflării adevărului şi la lăsarea în libertate a unor potenţiali infractori. Afirmaţia nu se susţine, deoarece în situaţia în care procurorul nu reuşeşte să descopere persoana presupusă a fi săvârşit o faptă penală în interval de un an, dosarul se clasează. În această situaţie, există posibilitatea reluării urmăririi penale, oricând până la intervenirea termenului de prescripţie a faptei, aşa cum este prevăzut de art.332 alin.(1) lit.c) şi alin.(2) şi de art.335, deci infractorii nu sunt lăsaţi în libertate, astfel încât, atunci când există temeiurile prevăzute de lege, se poate reîncepe urmărirea penală şi se pot dispune măsurile preventive de siguranţă.

206. Art.I pct.120, cu referire la art.209 alin.(11) din Codul de procedură penală, nu încalcă niciun text constituţional şi, având în vedere prevederile art.10 alin.(2) din Legea nr.47/1992, care impun cerinţa motivării sesizărilor, Preşedintele Camerei Deputaţilor solicită respingerea obiecţiei, ca inadmisibilă.

207. Prin modificarea legislativă prevăzută de art.I pct.213, cu referire la art.335 alin.(1) din Codul de procedură penală, autorii sesizării consideră că „dispare posibilitatea ca procurorul ierarhic superior să infirme ordonanţa şi să dispună redeschiderea urmăririi penale". Or, textul modificat se referă la procurorul ierarhic superior celui care a dispus soluţia anterioară, la împrejurarea că, într-un termen de 6 luni de la luarea la cunoştinţă a noii împrejurări, acesta dispune redeschiderea urmăririi penale. Cu privire la afirmaţia că procurorul ierarhic superior nu ar putea să atace soluţia procurorului ierarhic inferior de clasare, aceasta este în contradicţie cu procedura în faţa organelor de urmărire penală, procurorul ierarhic superior confirmând sau infirmând ordonanţele sau rezoluţiile procurorilor ierarhic inferiori.

208. Art.I pct.229, cu referire la art.386 alin.(3) din Codul de procedură penală, nu încalcă niciun text constituțional și, având în vedere prevederile art.10 alin.(2) din Legea nr.47/1992, care impun cerința motivării sesizărilor, se solicită respingerea obiecției, ca inadmisibilă.

209. Pretinsele încălcări ale textelor constituționale de către art.I pct.259, care modifică art.396 alin.(1)-(4) din Codul de procedură penală, sunt ireale, singurele deosebiri între textele în vigoare și textele modificate referindu-se la introducerea sintagmei „aplicarea unei măsuri educative" și la eliminarea sintagmei „îndoială rezonabilă". Obiecția nu este motivată, astfel că se propune respingerea ei, ca inadmisibilă.

210. Modificarea operată prin art.I pct.236, cu referire la art.421 alin.(2) din Codul de procedură penală, este impusă de rejudecarea cauzei și dacă prima instanţă nu a efectuat o cercetare judecătorească efectivă sau sentinţa nu este motivată prin raportare la datele şi împrejurările cauzei ori este motivată prin preluarea ca atare a conţinutului rechizitoriului, pentru a se evita condamnările determinate de copierea rechizitoriilor și care nu conțin argumente pe care se sprijină condamnarea în mod concret și pentru care au fost eliminate argumentele în apărare ale părților. Inculpatul nu poate fi condamnat direct în apel, pentru că în primă instanță, fiind protejat de prezumția de nevinovăție, nu este obligat să aducă probe în apărare, acuzarea fiind cea care trebuie să probeze toate elementele constitutive ale unei infracțiuni. Este recunoscut, inclusiv de către autorii criticii de neconstituționalitate, faptul că „standardul CEDO prevede administrarea directă a instanței care ar putea dispune condamnarea."

211. În ceea ce privește susținerea potrivit căreia va fi afectat accesul la justiție, pentru că persoana vătămată sau Ministerul Public nu are la dispoziție dublul grad de jurisdicție, și va fi afectată independența instanțelor și securitatea juridică, având în vedere prevederile art.10 alin.(2) din Legea nr.47/1992, care impun cerința motivării sesizărilor, care implică atât invocarea normelor

constituționale pretins încălcate, cât și expunerea argumentelor pe care este întemeiată critica de neconstituționalitate, Președintele Camerei Deputaților solicită respingerea obiecției, ca nemotivată.

212. Art.I pct.235, cu referire la art.406 alin.(2) din Codul de procedură penală, art.I pct.238, cu referire la art.425^2 din Codul de procedură penală, art.I pct.239, cu referire la art.426 alin.(1) lit.i) din Codul de procedură penală, art.I pct.240, cu referire la art.426 alin.(2)-(4) din Codul de procedură penală, art.I pct.243, cu referire la art.438 alin.(1^1)-(1^4) din Codul de procedură penală, și art.I pct.257, cu referire la art.538 alin.(2^1) din Codul de procedură penală, nu încalcă niciun text constituțional și, având în vedere prevederile art.10 alin.(2) din Legea nr.47/1992, obiecțiile astfel formulate sunt inadmisibile.

213. În susținerea netemeiniciei criticii având ca obiect art.I pct.245, cu referire la art.453 alin.(1) lit.g) din Codul de procedură penală, sunt invocate considerentele Deciziei Curții Constituționale nr.33 din 23 ianuarie 2018, par.166-178.

214. Critica ce vizează art.I pct.245, cu referire la art.453 alin.(1) lit.h) din Codul de procedură penală, este determinată de un pretins paralelism între aceste prevederi și cele prevăzute la art.465 din cod. Or, se susține că este o eroare, art.453 alin.(1) lit.h) referindu-se la cauzele pentru care se poate solicita revizuirea, în timp ce art.465 se referă în mod expres la procedura unei situații din motivele de revizuire, și anume a hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului.

215. În critica adusă art.I pct.259, cu referire la art.539 alin.(3) din Codul de procedură penală, Președintele Camerei Deputaților apreciază că se face confuzie între răspunderea pentru prejudiciile cauzate prin erori judiciare stabilite în baza Legii nr.303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și răspunderea penală stabilită în raport cu încălcarea prevederilor Codului penal sau ale Codului de procedură penală.

216. Cu privire la art.II, în dispoziția tranzitorie, legiuitorul a prevăzut patru situații de aplicare imediată, și nu retroactivă, cu privire la cauzele aflate pe rolul instanței, căile de atac ce urmează a fi promovate, termenele pentru exercitarea căilor de atac și instanțele competente să soluționeze căile de atac. Prin urmare, „cum normele procedurale sunt de aplicare imediată, modificările nu sunt retroactive pentru că textele procedurale aflate în vigoare până la data promulgării acestor modificări își încetează efectul, astfel încât textele din art.II încep să producă efecte".

217. Critica de neconstituționalitate a art.III, cu privire la imposibilitatea modificării unor dispoziții dintr-o lege în condițiile în care există în același timp o procedură de modificare a unei legi cu care se întrepătrunde, a fost soluționată de Curtea Constituțională atunci când s-au analizat obiecțiile de neconstituționalitate ale Legii nr.303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară și Legii nr.317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii. Cu acea ocazie, s-a reținut că modificarea simultană a legilor nu poate fi considerată o încălcare a normelor constituționale, atât timp cât aceste legi au elemente comune, se condiționează în anumite situații și sunt texte din aceste legi care necesită coroborare. În aceeași situație se află și modificarea celor două articole din Legea nr.304/2004, raportat la modificarea adoptată în Codul de procedură penală.

218. Prin urmare, dispozițiile Legii pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară sunt constituționale prin raportare la prevederile constituționale invocate. Având în vedere considerentele prezentate, sesizarea de neconstituționalitate este neîntemeiată, Președintele Camerei Deputaților solicitând respingerea sa.

219. **Președintele Camerei Deputaților** a transmis, cu Adresa nr.2/8009 din 10 septembrie 2018, înregistrată la Curtea Constituțională sub nr.7717 din 10

septembrie 2018, punctul său de vedere cu privire la sesizarea ce face obiectul *Dosarului nr.1091A/2018*, prin care apreciază că sesizarea de neconstituționalitate este neîntemeiată, solicitând, pe cale de consecință, respingerea sa.

220. Cu privire la *criticile de neconstituționalitate extrinsecă*, se arată că afirmațiile autorului sesizării referitoare la pretinsa încălcare a principiului bicameralismului sunt nefondate, întrucât nu sunt îndeplinite cumulativ cele două condiții esențiale statuate de Curtea Constituțională, respectiv: existența unor deosebiri majore de conținut juridic între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului și existența unei configurații deosebite, semnificativ diferite, între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului, legea supusă controlului fiind adoptată cu respectarea prevederilor art.61 alin.(2) și art.75 din Constituție.

221. Cu privire la *criticile de neconstituționalitate intrinsecă*, Președintele Camerei Deputaților arată că, asemenea oricărui act normativ, Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară trebuie să respecte *cerințele privind claritatea, precizia și previzibilitatea normelor juridice*, menite să asigure sistematizarea, unificarea și coordonarea legislației. Astfel, apreciază că dispozițiile art.I pct.1, 5, 6, 11, 29, 40, 44, 47, 49, 52, 70, 72-74, 89, 99, 104, 105, 112, 121, 183, 190, 193, 235, 236, 243-245, precum și ale art.II alin.(1)-(3) din legea dedusă controlului de constituționalitate răspund acestor cerințe: sunt clare, întrucât în conținutul lor nu se regăsesc pasaje obscure sau soluții normative contradictorii, sunt precise, fiind redactate într-un stil specific normativ dispozitiv, care prezintă norma instituită fără explicații sau justificări. Conceptele și noțiunile utilizate sunt configurate în concordanță cu dreptul pozitiv, iar stabilitatea soluțiilor normative este departe de a fi ambiguă, acestea fiind redate previzibil și univoc, cu respectarea prevederilor Legii nr.24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

222. În numeroase cauze, Curtea a respins ca inadmisibile excepţiile de neconstituţionalitate invocate, reţinând că, sub aparenţa unor critici referitoare la ambiguitatea şi neclaritatea textelor de lege, se solicită interpretarea acestora, aspect ce excedează competenţei Curţii Constituţionale. Existenţa unor probleme de interpretare şi aplicare a legii este inerentă oricărui sistem de drept, deoarece, în mod inevitabil, normele juridice au un anumit grad de generalitate. Întinderea noţiunii de previzibilitate depinde, într-o largă măsură, de conţinutul textului respectiv, de domeniul la care se referă, ca şi de numărul şi de calitatea destinatarilor săi. Asemenea consecinţe nu au nevoie să fie previzibile cu o certitudine absolută. O atare certitudine, oricât de dorită ar fi, este imposibil de realizat şi, mai mult, poate da naştere la o rigiditate excesivă a reglementării.

223. Tot referitor la criticile aduse cu privire la previzibilitate, Președintele Camerei Deputaților menționează practica Curții Europene a Drepturilor Omului (Hotărârea din 17 ianuarie 2002, pronunțată în *Cauza Hertel contra Elveției*), unde se precizează că legea nu trebuie neapărat să fie însoțită de certitudini absolute. Certitudinea, chiar dacă este de dorit, este dublată uneori de o rigiditate excesivă, or, dreptul trebuie să știe să se adapteze schimbărilor de situație.

224. În jurisprudenţa sa, Curtea Constituţională a precizat, în mod constant, că Legea nr.24/2000, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, nu constituie, în sine, o normă de rang constituţional, chiar dacă nerespectarea prevederilor sale se constituie într-un veritabil criteriu de constituţionalitate prin prisma aplicării art.1 alin.(5) din Legea fundamentală (Decizia nr.22 din 20 ianuarie 2016), astfel că nu pot fi absolutizate criteriile stabilite prin Legea nr.24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

225. Cu privire la criticile care vizează nerespectarea *principiului securității juridice*, Președintele Camerei Deputaților arată că acesta cuprinde, în principal, următoarele exigențe: neretroactivitatea legii, accesibilitatea și previzibilitatea legii, asigurarea interpretării unitare a legii, cerințe care sunt

îndeplinite de actul normativ supus controlului de constituționalitate. Legea este clară, întrucât în conținutul său nu se regăsesc pasaje obscure sau soluții normative contradictorii, este precisă, fiind redactată într-un stil specific normativ dispozitiv, care prezintă norma instituită fără explicații sau justificări. Conceptele și noțiunile utilizate sunt configurate în concordanță cu dreptul pozitiv, iar stabilitatea soluțiilor normative este departe de a fi ambiguă, acestea fiind redate previzibil și univoc, cu respectarea prevederilor Legii nr.24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările şi completările ulterioare.

226. Sub incidența reglementării constituționale consacrate de art.15 alin.(2) pot intra numai normele de drept material și nicidecum cele de drept procedural care sunt de imediată aplicare, așa cum este în cazul de față (Decizia nr.78 din 11 februarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.273 din 14 aprilie 2014). Egalitatea în fața legii și a autorităților publice, consacrată cu titlu de principiu de art.16 alin.(1) din Constituție, își găsește aplicare doar atunci când părțile se găsesc în situații identice sau egale, care impun și justifică același tratament juridic și deci instituirea aceluiași regim juridic, astfel că dispozițiile art.I pct.40 [modificarea art.81 alin.(1) lit.d)] și pct.188 [introducerea art.287^1] din actul normativ dedus controlului de constituționalitate nu contravin principiului egalității în drepturi.

227. Sub aspectul garanţiilor pe care le consacră, dispoziţiile art.21 din Constituţie se corelează cu cele ale art.1 alin.(4) referitoare la separaţia puterilor în stat, art.24 referitor la dreptul la apărare, art.124-130 referitoare la instanţele judecătoreşti, precum şi cu art.142-146 referitoare la Curtea Constituţională. Examinând art.21 din Constituţie, în ansamblul normelor constituţionale, se constată, astfel cum, de altfel, s-a reţinut şi în doctrină, că, prin generalitatea formulării sale, acesta permite accesul la justiţie al oricărei persoane fizice (cetăţean, străin, apatrid) sau juridice, pentru apărarea oricărui drept sau a oricărei

libertăți şi a oricărui interes legitim, în mod concret şi efectiv, în sensul ca justiţiabilul să beneficieze de posibilitatea clară şi concretă de a contesta un act care aduce o atingere drepturilor sale, şi fără ca vreo lege să poată îngrădi acest drept. Aceasta nu înseamnă însă că accesul liber la justiţie este un drept absolut, ci, aşa cum a statuat Curtea Europeană a Drepturilor Omului în mai multe hotărâri (de exemplu, *Cauza Golder împotriva Regatului Unit al Marii Britanii*, 1975; *Cauza Ashingdane împotriva Regatului Unit*, 1985), dreptul de acces la justiţie poate face obiectul unor limitări. Aceste limitări sunt implicit permise, deoarece dreptul de acces la justiţie necesită, prin însăşi natura sa, o reglementare din partea statelor, care poate să varieze în timp şi spaţiu, în funcţie de nevoile şi resursele de care dispune comunitatea. Gradul de acces permis de legislaţia naţională trebuie să fie însă suficient pentru a asigura accesul individual la instanţă, în lumina principiului supremaţiei dreptului într-o societate democratică.

228. În acelaşi sens, prin Decizia nr.894 din 5 decembrie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.54 din 24 ianuarie 2007, Curtea Constituţională a statuat că „dreptul de acces la justiţie nu este un drept absolut, orice restricţie fiind admisă atât timp cât nu se aduce atingere dreptului de acces la un tribunal în substanţa sa, statul dispunând în acest sens de o marjă de apreciere." Limitarea accesului la justiţie şi, prin urmare, consacrarea caracterului său de a nu constitui un drept absolut, trebuie, în mod categoric, prevăzută prin lege adoptată în conformitate cu dispoziţiile constituţionale.

229. Prin Decizia nr.1 din 8 februarie 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.69 din 16 martie 1994, Curtea Constituțională a statuat că legiuitorul are competența exclusivă de a stabili regulile de desfășurare a procesului în fața instanțelor judecătorești, astfel cum rezultă din prevederile art.126 alin.(2) din Constituție, potrivit cărora „competența instanțelor judecătorești și procedura de judecată sunt prevăzute numai prin lege". Astfel, instituirea de către legiuitor a unor termene procesuale asigură ordinea de drept,

indispensabilă pentru valorificarea drepturilor proprii, cu respectarea atât a intereselor generale, cât și a drepturilor și a intereselor legitime ale celorlalți titulari cărora statul, în egală măsură, trebuie să le acorde ocrotire.

230. În condițiile în care prevederile art.61 alin.(1) din Constituție stabilesc faptul că *„Parlamentul este [...] unica autoritate legiutoare a țării"*, competența de legiferare a acestuia nu poate fi limitată, astfel că actul normativ nu încalcă dreptul la apărare prevăzut de dispozițiile art.24 din Constituție.

231. Cu referire la încălcarea art.53 alin.(2) din Constituție, Președintele Camerei Deputaților susține că legiuitorul a ales să prevadă în mod expres care sunt drepturile procesuale ale persoanei vătămate, enumerare care nu este limitativă, în raport cu prevederile art.81 alin.(1) lit.j) din Codul de procedură penală. Prin urmare, dispozițiile art.I pct.40 [cu referire la art.81] din legea supusă controlului nu sunt contrare textului constituțional invocat.

232. În ceea ce privește aplicarea cu prioritate a reglementărilor internaționale, prevederile art.20 alin.(2) teza finală din Legea fundamentală stabilesc și excepția, cazul în care Constituția sau legile interne conțin dispoziții mai favorabile. Legea fundamentală a statului nu își poate pierde forța obligatorie prin existența unor neconcordanțe între prevederile sale și cele europene (Decizia nr.80 din 16 februarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.246 din 7 aprilie 2014). Textul nou-introdus prin art.I pct.5 din legea supusă controlului de constituționalitate, ce vizează art.8 din Codul de procedură penală, nu restrânge garanțiile importante ale procesului, ci evidențiază dreptul la un proces echitabil și modalitatea de repartizare a cauzelor. Caracterul echitabil și termenul rezonabil al procesului penal sunt prevăzute la alin.(1) și vizează atât urmărirea penală, cât și judecata, cu respectarea prevederilor art.131 și art.132 din Constituție. Criticile de neconstituționalitate invocate nu pot fi primite întrucât sunt fără niciun fel de suport, în realitate, modificările aduse actului normativ criticat

respectă integral prevederile constituționale, respectiv rolul Ministerului Public în apărarea ordinii de drept și statutul procurorului.

233. Cu privire la critica autorului sesizării de neconstituționalitate, potrivit căreia art.II alin.(1)-(3) „consacră o soluție legislativă ce permite exercitarea căilor de atac, în forma reconfigurată prin legea de modificare a Codului de procedură penală, împotriva hotărârilor judecătorești definitive pronunțate anterior intrării în vigoare a noii legi", astfel că modificarea „încalcă flagrant jurisprudența Curții Constituționale", se arată că, în jurisprudența sa, Curtea Constituțională a reținut, în mai multe cazuri, că ea nu poate fi un legiuitor pozitiv, astfel că, în speță, nu pot fi încălcate decizii ale Curții și, implicit, prevederile art.147 alin.(4) din Constituție, cu referire la efectele general obligatorii și pentru viitor ale deciziilor Curții Constituționale.

234. Prin urmare, Președintele Camerei Deputaților apreciază că dispozițiile Legii pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară sunt constituționale prin raportare la prevederile constituționale invocate.

235. **Președintele Senatului** și **Guvernul** nu au comunicat punctul lor de vedere cu privire la obiecțiile de neconstituționalitate.

236. La dosarele cauzei, a fost depus un memoriu din partea Asociației Forumul Judecătorilor, formulat în calitate de *amicus curiae*, prin care se susțin obiecțiile de neconstituționalitate privind art.I pct.4, pct.9, pct.24, pct.51, pct.56, pct.76, pct.104, pct.112, pct.113, pct.121, pct.123, pct.126, pct.133, pct.139, pct.158, pct.193, pct.204, pct.205, pct.219, pct.235, pct.243, pct.244, pct.245, pct.257, pct.259, pct.266, precum și art.II alin.(1), alin.(2) și alin.(3) din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară. Totodată, au fost depuse memorii din partea unor organizații

nonguvernamentale, asociații și persoane fizice, formulate, de asemenea, în calitate de *amicus curiae*, prin care se solicită Curții constatarea neconstituționalității legii, în ansamblul său.

237. Pe de altă parte, a fost depusă o cerere din partea președintelui Partidului Național Liberal, domnul Ludovic Orban, prin care se arată că, în urma demersurilor inițiate la nivelul Adunării Parlamentare a Consiliului Europei (A.P.C.E.) de către parlamentarii Partidului Național Liberal, Comisia de Monitorizare a A.P.C.E. a decis, în data de 28 iunie 2018, sesizarea Comisiei Europene pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția) pentru a analiza modificările aduse Codului penal și Codului de procedură penală, astfel că solicită suspendarea soluționării cauzelor aflate pe rolul Curții Constituționale, până la finalizarea și publicarea punctului de vedere al Comisiei de la Veneția.

238. În același sens, având în vedere „tradiția bunei colaborări dintre autoritățile publice din România și organismul european care contribuie la dezvoltarea unui patrimoniu constituțional comun în Europa și care sprijină statele ce doresc să pună structurile juridice și instituționale în acord cu standardele și bunele practici internaționale în materie de democrație, pre-eminență a dreptului și protecție a drepturilor omului", Președintele României adresează solicitarea ca termenul de dezbatere a sesizării de neconstituționalitate să fie astfel stabilit încât opinia Comisiei de la Veneția să poată fi valorificată.

239. La termenul de judecată stabilit pentru data de 11 octombrie 2018, Curtea, având în vedere cererea de întrerupere a deliberărilor pentru studierea în continuare a problemelor ce formează obiectul cauzelor, a amânat soluționarea acestora pentru data de 12 octombrie 2018, dată la care a pronunțat prezenta decizie.

CURTEA,

examinând obiecţiile de neconstituţionalitate, punctele de vedere ale Președintelui Camerei Deputaților, rapoartele judecătorului-raportor, cererile formulate, dispoziţiile Legii pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară, reţine următoarele:

240. Cu privire la cererile formulate de președintele Partidului Național Liberal, respectiv de Președintele României, privind amânarea/suspendarea soluționării cauzelor până la o dată ulterioară formulării și comunicării punctului de vedere al Comisiei Europene pentru Democrație prin Drept a Consiliului Europei (Comisia de la Veneția), plenul Curții constată că punctul de vedere despre care fac vorbire autorii cererilor vizează competența principală a Comisiei de la Veneția, aceea de a oferi statelor membre solicitante consiliere legală, sub forma opiniilor legale/avizelor exprimate cu privire la proiecte de acte normative sau legislație aflată în vigoare, care este supusă revizuirii. Aceste opinii legale/avize pot fi valorificate în cadrul procesului de legiferare, în elaboarea sau modificarea actelor normative, iar nu în cadrul controlului de constituționalitate efectuat de Curtea Constituțională, care vizează exclusiv verificarea conformității cu Constituția României a dispozițiilor legale deja adoptate de autoritatea legiuitoare. Prin urmare, Plenul Curții Constituționale constată că, în analiza materiei supuse controlului de constituționalitate în prezentele cauze, punctul de vedere formulat de Comisia de la Veneția nu prezintă relevanță constituțională, astfel că urmează să respingă, cu majoritate de voturi, cererile formulate.

241. În vederea soluţionării prezentelor sesizări, Curtea procedează, mai întâi, la verificarea admisibilităţii acestora. Analiza îndeplinirii condițiilor de admisibilitate a sesizării trebuie realizată prin raportare la art.15 alin.(1) din Legea nr.47/1992, potrivit căruia *„Curtea Constituţională se pronunţă asupra constituţionalităţii legilor înainte de promulgarea acestora, la sesizarea*

Preşedintelui României, a unuia dintre preşedinţii celor două Camere, a Guvernului, a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, a Avocatului Poporului, a unui număr de cel puţin 50 de deputaţi sau de cel puţin 25 de senatori." Astfel, Curtea constată că actul supus controlului de constituţionalitate este o lege adoptată de Parlamentul României, sesizările fiind formulate de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, constituită în Secţii Unite, de un număr de 94 de deputaţi aparţinând grupurilor parlamentare al Partidului Naţional Liberal şi al Uniunii Salvaţi România, precum şi de Preşedintele României, subiecte de drept care întrunesc, potrivit dispoziţiilor legale, calitatea de titulari ai sesizării Curţii Constituţionale cu obiecţii de neconstituţionalitate.

242. Analiza îndeplinirii condiţiilor de admisibilitate a sesizărilor trebuie realizată şi prin raportare la art.15 alin.(2) din Legea nr.47/1992, potrivit căruia *„În vederea exercitării dreptului de sesizare a Curţii Constituţionale, cu 5 zile înainte de a fi trimisă spre promulgare, legea se comunică Guvernului, Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, precum şi Avocatului Poporului şi se depune la secretarul general al Camerei Deputaţilor şi la cel al Senatului. În cazul în care legea a fost adoptată cu procedură de urgenţă, termenul este de două zile"*. Cu privire la acest aspect, Curtea constată că Legea pentru modificarea şi completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum şi pentru modificarea şi completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară a fost adoptată, în procedură de urgenţă, de Camera Deputaţilor, Cameră decizională, în data de 18 iunie 2018 şi a fost depusă la Secretarul general, pentru exercitarea dreptului de sesizare cu privire la neconstituţionalitatea legii, în data de 20 iunie 2018 şi trimisă spre promulgare în data de 22 iunie 2018. Sesizarea formulată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, constituită în Secţii Unite, a fost înregistrată la Curtea Constituţională în data de 21 iunie 2018, deci în termenul legal de 2 zile, prin urmare Curtea constată că obiecţia de neconstituţionalitate este admisibilă. În ceea ce priveşte sesizarea formulată de un număr de 94 de deputaţi aparţinând

grupurilor parlamentare al Partidului Național Liberal și al Uniunii Salvați România, aceasta a fost înregistrată la Curtea Constituțională în data de 22 iunie 2018, în vreme ce sesizarea formulată de Președintele României a fost înregistrată în data de 12 iulie 2018, ambele în interiorul termenului de 20 de zile, prevăzut de art.77 alin.(1) din Constituție, astfel că și aceste sesizări îndeplinesc condiția de admisibilitate a formulării în temenele legale și constituționale.

243. Prin urmare, Curtea Constituțională constată că a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art.146 lit.a) din Constituție și ale art.1, art.10, art.15, art.16 și art.18 din Legea nr.47/1992, să se pronunțe asupra constituționalității prevederilor legale criticate.

244. Actul de sesizare în **Dosarul Curții Constituționale nr.945A/2018** are ca **obiect al criticilor de neconstituționalitate** dispozițiile art.I pct.4, pct.9, pct.24, pct.56, pct.76, pct.104, pct.112, pct.113, pct.121, pct.123, pct.126, pct.133, pct.139, pct.158, pct.193, pct.204, pct.205, pct.219, pct.235, pct.243, pct.244, pct.245, pct.257, pct.259 și pct.266, precum și ale art.II alin.(1), alin.(2) și alin.(3) din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară.

245. Actul de sesizare în **Dosarul Curții Constituționale nr.961A/2018** are ca **obiect al criticilor de neconstituționalitate** dispozițiile art.I pct.4, pct.5, pct.6, pct.7, pct.8, pct.9, pct.16, pct.18, pct.25, pct.29, pct.30, pct.39, pct.40, pct.41, pct.47, pct.48, pct.49, pct.51, pct.52, pct.53, pct.55, pct.56, pct.57, pct.61, pct.64, pct.68, pct.69, pct.70, pct.72, pct.73, pct.74, pct.76, pct.79, pct.81, pct.83, pct.84, pct.85, pct.89, pct.91, pct.93, pct.95, pct.99, pct.103, pct.107, pct.109, pct.120, pct.123, pct.130, pct.133, pct.139, pct.140, pct.154, pct.172, pct.179, pct.181, pct.189, pct.190, pct.192, pct.193, pct.195, pct.213, pct.227, pct.229, pct.232, pct.235, pct.236, pct.238, pct.239, pct.240, pct.243, pct.244, pct.245, pct.257, pct.259 și pct.266, precum și ale art.II și art.III pct.1 și pct.3 din Legea pentru

modificarea şi completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum şi pentru modificarea şi completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară, precum şi legea, în ansamblul său.

246. Actul de sesizare în **Dosarul Curții Constituționale nr.1091A/2018** are ca **obiect al criticilor de neconstituționalitate** dispoziţiile art.I pct.4, pct.5, pct.6, pct.11, pct.14, pct.29, pct.40, pct.41, pct.44, pct.47, pct.49, pct.52, pct.56, pct.57, pct.70, pct.71, pct.72, pct.73, pct.74, pct.76, pct.89, pct.99, pct.104, pct.105, pct.112, pct.121, pct.183, pct.188, pct.190, pct.193, pct.235, pct.236, pct.243, pct.244, pct.245 şi pct.266, precum şi ale art.II alin.(4) şi art.III din Legea pentru modificarea şi completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum şi pentru modificarea şi completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară, precum şi legea, în ansamblul său.

247. Având în vedere faptul că obiectul celor trei sesizări îl constituie dispoziții ale aceluiași act normativ, pentru o bună administrare a actului de justiție constituțională, în temeiul art.139 din Codul de procedură civilă, coroborat cu art.14 din Legea nr.47/1992, plenul Curții Constituționale dispune, din oficiu, conexarea celor trei cauze, respectiv a Dosarelor nr.961A/2018 şi nr.1091A/2018 la Dosarul nr.945A/2018, care a fost primul înregistrat, urmând ca instanța constituțională să pronunțe o singură decizie prin care să efectueze controlul de constituționalitate *a priori* asupra dispoziţiilor Legii pentru modificarea şi completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum şi pentru modificarea şi completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară, în ansamblul său, precum şi a dispozițiilor art.I pct.4, pct.5, pct.6, pct.7, pct.8, pct.9, pct.11, pct.14, pct.16, pct.18, pct.25, pct.29, pct.30, pct.39, pct.40, pct.41, pct.44, pct.47, pct.48, pct.49, pct.51, pct.52, pct.53, pct.55, pct.56, pct.57, pct.61, pct.64, pct.68, pct.69, pct.70, pct.71, pct.72, pct.73, pct.74, pct.76, pct.79, pct.81, pct.83, pct.84, pct.85, pct.89, pct.91, pct.93, pct.95, pct.99, pct.103, pct.104, pct.105, pct.107, pct.109, pct.112, pct.113, pct.120, pct.121, pct.123, pct.126,

pct.130, pct.133, pct.139, pct.140, pct.154, pct.158, pct.172, pct.179, pct.181, pct.183, pct.188, pct.189, pct.190, pct.192, pct.193, pct.195, pct.204, pct.205, pct.213, pct.219, pct.227, pct.229, pct.232, pct.235, pct.236, pct.238, pct.239, pct.240, pct.243, pct.244, pct.245, pct.257, pct.259 şi pct.266, precum şi ale art.II şi art.III, în special.

248. Autorii sesizărilor susţin că dispoziţiile criticate contravin prevederilor constituţionale ale art.1 alin.(3), alin.(4) şi alin.(5), art.15 alin.(2), art.16, art.21, art.22 alin.(1), art.23 alin.(1) şi alin.(11), art.24 alin.(1), art.30 alin.(1) şi alin.(2), art.31 alin.(1) şi alin.(2), art.52 alin.(3), art.61 alin.(2), art.69 alin.(2), art.75, art.79 alin.(1), art.124, art.131 alin.(1) şi alin.(3), art.132 alin.(1), art.147 alin.(4), precum şi ale art.148 alin.(2) din Constituţie.

249. Propunerea de lege pentru modificarea şi completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum şi pentru modificarea şi completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară a fost iniţiată de un număr de 182 de deputaţi şi de senatori şi înaintată Senatului, în calitate de primă Cameră sesizată, la data de 18 aprilie 2018. La aceeaşi dată, Biroul permanent al Senatului a dispus trimiterea propunerii legislative Consiliului Legislativ, în vederea emiterii avizului, Guvernului, în vederea transmiterii punctului de vedere, şi Comisiei speciale comune a Camerei Deputaţilor şi Senatului pentru sistematizarea, unificarea şi asigurarea stabilităţii legislative în domeniul justiţiei, în vederea întocmirii raportului. La data de 25 aprilie 2018, Consiliul Legislativ a emis Avizul nr.381, prin care avizează favorabil, cu observaţii şi propuneri, iniţiativa legislativă. Guvernul, în temeiul art.111 alin.(1) din Constituţie, a formulat, cu observaţii şi propuneri, punctul de vedere, pe care îl trimite Parlamentului în data de 24 mai 2018. În data de 11 iunie 2018, Comisia specială comună a Camerei Deputaţilor şi Senatului pentru sistematizarea, unificarea şi asigurarea stabilităţii legislative în domeniul justiţiei a depus raportul favorabil, cu

amendamente. În data de 13 iunie 2018, propunerea legislativă este adoptată de Senat şi înaintată ~~spre~~ Camerei decizionale.

250. În aceeaşi zi, 13 iunie 2018, Biroul permanent al Camerei Deputaţilor a dispus trimiterea propunerii legislative Comisiei speciale comune a Camerei Deputaţilor şi Senatului pentru sistematizarea, unificarea şi asigurarea stabilităţii legislative în domeniul justiţiei, în vederea întocmirii raportului. În data de 18 iunie 2018, Comisia specială comună a Camerei Deputaţilor şi Senatului pentru sistematizarea, unificarea şi asigurarea stabilităţii legislative în domeniul justiţiei a depus raportul favorabil, cu amendamente (327 admise, 135 respinse), şi Biroul permanent al Camerei Deputaţilor a dispus înscrierea pe ordinea de zi a plenului Camerei Deputaţilor din aceeaşi zi a dezbaterii şi adoptării propunerii legislative. Aşa fiind, în data de 18 iunie 2018, Camera Deputaţilor, în calitate de Cameră decizională, în temeiul art.75 şi al art.76 alin.(1) din Constituţie, a adoptat legea (175 de voturi pentru, 78 de voturi contra şi 1 abţinere) şi a trimis-o spre promulgare Preşedintelui României, în data de 21 iunie 2018.

251. În termenele legale şi constituţionale, titularii dreptului de a sesiza Curtea Constituţională, menţionaţi în prealabil, au formulat sesizările de neconstituţionalitate care constituie obiectul prezentelor cauze.

252. **Criticile de neconstituţionalitate extrinsecă** referitoare la neconstituţionalitatea Legii pentru modificarea şi completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum şi pentru modificarea şi completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară, în ansamblul său, vizează două aspecte: (i) încălcarea principiului bicameralismului, consacrat de art.61 alin.(2) şi art.75 din Constituţie; şi (ii) nerespectarea termenului regulamentar referitor la difuzarea raportului întocmit de comisia parlamentară înainte de data stabilită pentru dezbaterea propunerii legislative în plenul Camerei Deputaţilor, prevăzut de art.69 alin.(2) din Regulamentul Camerei Deputaţilor, coroborat cu art.1 alin.(5) din Constituţie.

253. Cu privire la primul aspect, autorii obiecției susțin că legea adoptată încalcă **principiul bicameralismului**, prevăzut de dispozițiile art.61 alin.(2) şi ale art.75 din Constituţie, deoarece, pe de o parte, se îndepărtează de voinţa originară a autorilor inițiativei şi, pe de altă parte, forma adoptată de Camera decizională are un conţinut şi o configuraţie semnificativ diferite, atât cantitativ, dar mai ales calitativ, faţă de forma adoptată de prima Cameră sesizată. Curtea reține cele statuate prin Decizia nr.710 din 6 mai 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.358 din 28 mai 2009: „potrivit art.61 din Constituţia României, Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului român şi unica autoritate legiuitoare a ţării, iar structura sa este bicamerală, fiind alcătuit din Camera Deputaţilor şi Senat. Principiul bicameralismului, astfel consacrat, se reflectă însă nu numai în dualismul instituţional în cadrul Parlamentului, ci şi în cel funcţional, deoarece art.75 din Legea fundamentală stabileşte competenţe de legiferare potrivit cărora fiecare dintre cele două Camere are, în cazurile expres definite, fie calitatea de primă Cameră sesizată, fie de Cameră decizională. Totodată, ţinând seama de indivizibilitatea Parlamentului ca organ reprezentativ suprem al poporului român şi de unicitatea sa ca autoritate legiuitoare a ţării, Constituţia nu permite adoptarea unei legi de către o singură Cameră, fără ca proiectul de lege să fi fost dezbătut şi de cealaltă Cameră. Art.75 din Legea fundamentală a introdus, după revizuirea şi republicarea acesteia în octombrie 2003, soluţia obligativităţii sesizării, în anumite materii, ca primă Cameră, de reflecţie, a Senatului sau, după caz, a Camerei Deputaţilor şi, pe cale de consecinţă, reglementarea rolului de Cameră decizională, pentru anumite materii, a Senatului şi, pentru alte materii, a Camerei Deputaţilor, tocmai pentru a nu exclude o Cameră sau alta din mecanismul legiferării".

254. De asemenea, dezbaterea parlamentară a unui proiect de lege sau a unei propuneri legislative nu poate face abstracţie de evaluarea acesteia în plenul celor două Camere ale Parlamentului. Aşa fiind, modificările şi completările pe

care Camera decizională le aduce asupra proiectului de lege sau propunerii legislative adoptate de prima Cameră sesizată trebuie să se raporteze la materia avută în vedere de iniţiator şi la forma în care a fost reglementată de prima Cameră. Altfel, se ajunge la situaţia ca o singură Cameră, şi anume Camera decizională, să legifereze în mod exclusiv, ceea ce contravine principiului bicameralismului (a se vedea, în acest sens, Decizia nr.472 din 22 aprilie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.336 din 30 aprilie 2008).

255. Pe cale jurisprudenţială (Decizia nr.710 din 6 mai 2009, precitată, Decizia nr.413 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.291 din 4 mai 2010, sau Decizia nr.1.533 din 28 noiembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.905 din 20 decembrie 2011), Curtea a stabilit două criterii esenţiale pentru a se determina cazurile în care prin procedura legislativă se încalcă principiul bicameralismului: pe de o parte, existenţa unor deosebiri majore de conţinut juridic între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului şi, pe de altă parte, existenţa unei configuraţii semnificativ diferite între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului. Întrunirea celor două criterii este de natură a afecta principiul constituţional care guvernează activitatea de legiferare a Parlamentului, plasând pe o poziţie privilegiată Camera decizională, cu eliminarea, în fapt, a primei Camere sesizate din procesul legislativ.

256. Cu toate acestea, stabilind limitele principiului bicameralismului, prin Decizia nr.1 din 11 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.53 din 23 ianuarie 2012, Curtea a observat că aplicarea acestui principiu nu poate avea ca efect „deturnarea rolului de Cameră de reflecţie a primei Camere sesizate [...], în sensul că aceasta ar fi Camera care ar fixa în mod definitiv conţinutul proiectului sau propunerii legislative (şi, practic, conţinutul normativ al viitoarei legi), ceea ce are drept consecinţă faptul că cea de-a doua Cameră, Camera decizională, nu va avea posibilitatea să modifice ori să completeze legea

adoptată de Camera de reflecţie, ci doar posibilitatea de a o aproba sau de a o respinge". Sub aceste aspecte, „este de netăgăduit că principiul bicameralismului presupune atât conlucrarea celor două Camere în procesul de elaborare a legilor, cât şi obligaţia acestora de a-şi exprima prin vot poziţia cu privire la adoptarea legilor; prin urmare, lipsirea Camerei decizionale de competenţa sa de a modifica sau completa legea, astfel cum a fost adoptată de Camera de reflecţie, deci de a contribui la procesul de elaborare a legilor, ar echivala cu limitarea rolului său constituţional şi cu acordarea unui rol preponderent Camerei de reflecţie în raport cu cea decizională în procesul de elaborare a legilor. Într-o atare situaţie, Camera de reflecţie ar elimina posibilitatea Camerei decizionale de a conlucra la elaborarea actelor normative, aceasta din urmă putându-şi doar exprima prin vot poziţia cu privire la propunerea sau proiectul de lege deja adoptat de Camera de reflecţie, ceea ce este de neconceput". În consecinţă, Curtea a reţinut, prin Decizia nr.624 din 26 octombrie 2016, că art.75 alin.(3) din Constituţie, atunci când foloseşte sintagma „decide definitiv" cu privire la Camera decizională, nu exclude, ci, dimpotrivă, presupune ca proiectul sau propunerea legislativă adoptată de prima Cameră sesizată să fie dezbătut/ă în Camera decizională, unde i se pot aduce modificări şi completări. Însă, în acest caz, Camera decizională nu poate modifica substanțial obiectul de reglementare şi configurația inițiativei legislative, cu consecința deturnării de la finalitatea urmărită de inițiator.

257. În analiza modificărilor adoptate în Camera decizională cu privire la legea supusă controlului de constituționalitate, Curtea pornește de la premisa că legea este, cu aportul specific al fiecărei Camere, opera întregului Parlament, astfel că autoritatea legiuitoare trebuie să respecte principiile constituționale în virtutea cărora o lege nu poate fi adoptată de către o singură Cameră.

258. Din analiza comparativă a conținutului normativ al actelor adoptate în prima Cameră sesizată (Senatul), respectiv în Camera decizională (Camera Deputaților), Curtea observă că aceasta din urmă aduce completări propunerii

legislative, modificând o parte din articolele inițiale și introducând altele noi. ***Modificările criticate punctual de autorii sesizării de neconstituționalitate, sub aspectul încălcării principiului bicameralismului, vizează dispozițiile art.1 pct.16, 34, 227 și 229***, care vor fi examinate în continuare de instanța constituțională.

259. Scopul legii, așa cum acesta a fost declarat de inițiatori în Expunerea de motive care a însoțit propunerea legislativă, a fost adoptarea unui set de măsuri care, pe de-o parte, să pună în acord legislația procesual penală cu decizii pronunțate de către Curtea Constituțională și cu Directiva (UE) 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale și Directivei 2014/42/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind înghețarea și confiscarea instrumentelor și produselor infracțiunilor săvârșite în Uniunea Europeană și, pe de altă parte, să armonizeze unele texte din Codul de procedură penală cu practica izvorâtă din deciziile Curții Constituționale și a instanțelor judecătorești.

260. Camera decizională modifică și completează reglementarea, astfel că dispozițiile criticate de autorii sesizării ca fiind adoptate cu încălcarea principiului bicameralismului, întrucât nu au făcut obiectul dezbaterii și al adoptării în prima Cameră sesizată, au următorul conținut:

- Art.I pct.16: La articolul 25, alineatul (4) se modifică şi va avea următorul cuprins: *„(4) Dispoziţiile instanţei penale cu privire la latura civilă sunt opozabile doar părţilor din procesul penal în care s-a pronunţat hotărârea."*;

- Art.I pct.34: La articolul 68, după alineatul (2) se introduce un nou alineat, alin.(2^1), cu următorul cuprins: *„(2^1) În caz de admitere a abţinerii sau recuzării judecătorului, cel care îl înlocuieşte pe judecătorul care s-a abţinut sau a fost recuzat se desemnează aleatoriu."*;

- Art.I pct.227: După capitolul I din titlul III – „Judecata" al Părţii Speciale se introduce un nou capitol, Cap.I[1] – *Verificări prealabile la judecata în primă instanţă*, cuprinzând art.370[1]-370[5];

- Art.I pct.229: Articolul 386 se modifică şi va avea următorul cuprins: „***Schimbarea încadrării juridice*** *Art.386. – (1) Dacă în cursul judecăţii, inclusiv în etapa verificărilor prevăzute la art.370[1]-370[4], se consideră că încadrarea juridică dată faptei prin actul de sesizare urmează a fi schimbată, instanţa este obligată să pună în discuţie noua încadrare şi să atragă atenţia inculpatului că are dreptul să ceară lăsarea cauzei mai la urmă sau amânarea judecăţii, pentru a-şi pregăti apărarea.*

(2) Dacă noua încadrare juridică vizează o infracţiune pentru care este necesară plângerea prealabilă a persoanei vătămate, instanţa de judecată cheamă persoana vătămată şi o întreabă dacă înţelege să facă plângere prealabilă. În situaţia în care persoana vătămată formulează plângere prealabilă, instanţa continuă cercetarea judecătorească, în caz contrar dispunând încetarea procesului penal.

(3) Schimbarea încadrării juridice a faptei nu poate fi pusă în discuţie în privinţa altei situaţii de fapt decât cea reţinută în Rechizitoriu. În cazul în care se constată că situaţia de fapt este diferită decât cea reţinută la trimiterea în judecată se poate dispune reluarea urmăririi penale cu privire la acele fapte, dacă ele pot constitui o altă infracţiune."

261. Din analiza comparată a dispoziţiilor normative adoptate de cele două Camere ale Parlamentului, Curtea observă că, deşi în forma adoptată de Camera decizională se aduc modificări suplimentare Codului de procedură penală, Camera decizională a acționat în sfera sa de competență, modificând norme care au fost supuse dezbaterii ambelor Camere. Măsura nu se abate de la scopul urmărit de inițiatorii propunerii legislative, ci constituie expresia unei reglementări univoce, corespunzătoare cu finalitatea legii. ***Modificările operate în Camera decizională***

nu aduc elemente novatoare în cuprinsul legii pe care o modifică, ce ar schimba esențial conținutul normativ al legii. Cu privire la aceste aspecte, se observă că, ***deși există diferențe de redactare între cele două forme ale legii adoptate de cele două Camere, fiecare dintre acestea și-a exercitat dreptul propriu de a aduce modificări, completări sau eliminări dispozițiilor care au făcut obiectul inițiativei legislative***. A interpreta că doar intervenția primei Camere sesizate s-a realizat cu respectarea competențelor proprii ale acesteia, în vreme ce Camera decizională și-a depășit aceste competențe, ar echivala cu limitarea rolului constituțional al acesteia din urmă şi cu acordarea unui rol preponderent, chiar decisiv, primei Camerei în procesul de elaborare a legii, cu consecința lipsirii Camerei decizionale de competența sa de a modifica, completa sau abroga legea, astfel cum aceasta a fost adoptată de prima Cameră sesizată. Or, așa cum a statuat Curtea prin Decizia nr.624 din 26 octombrie 2016, art.75 alin.(3) din Constituție, atunci când folosește sintagma „decide definitiv" cu privire la Camera decizională, nu exclude, ci, dimpotrivă, presupune ca proiectul sau propunerea legislativă adoptat/ă de prima Cameră sesizată să fie dezbătut/ă în Camera decizională, unde i se pot aduce modificări şi completări.

262. Cu privire la *opozabilitatea dispozițiilor instanței penale cu privire la latura civilă* (art.I pct.16), Curtea constată că introducerea unor dispoziții cu privire la efectele hotărârilor judecătorești nu se abate de la scopul urmărit de inițiatorii propunerii legislative, Camera decizională având libertatea de a dispune sub acest aspect în contextul modificărilor mai ample operate asupra Codului de procedură penală. De asemenea, *opțiunea Camerei decizionale de a adopta soluția desemnării aleatorii a judecătorului* care îl înlocuiește pe judecătorul care s-a abținut sau a fost recuzat (art.I pct.34) reprezintă o garanție a imparțialității instanței, componentă a dreptului la un proces echitabil. În ceea ce privește modificările operate prin art.I pct.227, care introduc un nou capitol, Cap. I^1 – *Verificări prealabile la judecata în primă instanță*, se constată că acestea sunt

inerente abrogării dispozițiilor referitoare la procedura Camerei preliminare, având drept scop reglementarea unei proceduri corespunzătoare care să asigure corelarea dispozițiilor procesual penale. Completarea nu reprezintă altceva decât o intervenție care se încadrează în limitele de competență ale Camerei decizionale de a modifica, completa sau abroga legea, astfel cum aceasta a fost adoptată de prima Cameră sesizată. În fine, cu privire la dispozițiile art.I pct.229 care *reglementează instituția schimbării încadrării juridice*, se arată că acestea asigură corelarea cu noile prevederi ale Cap.I[1] – Verificări prealabile la judecata în primă instanță, stabilind posibilitatea schimbării încadrării juridice inclusiv în cadrul acestei proceduri.

263. În ceea ce privește existența unei configurații semnificativ diferite, pe de o parte, între forma inițiatorului și formele adoptate de cele două Camere și, pe de altă parte, între formele adoptate de cele două Camere, Curtea reține că analiza pe care o impune respectarea principiului bicameralismului vizează formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului, între care nu trebuie să existe diferențe majore, substanțiale, de natură a înfrânge rolul deliberativ al celor două Camere. Formele adoptate de Senat și Camera Deputaților au 4 articole (art. I-IV), art.I având un număr de 259 de puncte în forma adoptată de Senat, respectiv 266 de puncte în forma adoptată de Camera Deputaților, față de 110 cât prevedea forma inițiatorilor; de asemenea, este introdus art.III cu un cuprins de 3 puncte, care modifică și un alt act normativ, Legea nr.304/2004 privind organizarea judiciară. În ceea ce privește formele adoptate de cele două Camere, în timp ce forma adoptată de Senat cuprinde patru articole (art.I-IV), primul având un număr de 259 de puncte de modificare, forma adoptată de Camera Deputaților a suferit un număr de 327 de amendamente, cuprinzând în final patru articole (art. I-IV), dintre care primul cu un număr de 266 de puncte de modificare a Codului de procedură penală. Împrejurarea că legiuitorul, în ambele Camere, optează pentru completarea actului normativ modificator, circumscriind această intervenție scopului

inițiatorilor legii, nu constituie decât expresia plenitudinii de exercitare a competenței de legiferare a Parlamentului, care, potrivit art.61 alin.(1) din Constituție, *„este unica autoritate legiuitoare a țării"*. Cât privește forma legii adoptată de Senat, al cărei art.I cuprinde un număr de 259 de puncte de modificare, și forma adoptată de Camera Deputaților, al cărei art.I cuprinde un număr de 266 de puncte, Curtea observă că simpla diferență cantitativă nu poate determina, prin ea însăși, o modificare semnificativă a conținutului legislativ. Mai mult, *ținând seama de diferența cantitativă dintre cele forme (259 de puncte, respectiv 266 de puncte), Curtea apreciază că aceasta nu este de natură a schimba configurația actului normativ.*

264. În concluzie, Curtea observă că, deși forma adoptată de Senat, primă Cameră sesizată, diferă de cea adoptată de Camera Deputaților, Cameră decizională, între cele două forme ale legii nu există diferențe majore de conținut, legea finală dând substanță și efectivitate scopului urmărit de inițiatori, membri ai Parlamentului României. Curtea constată, astfel, că legea, în redactarea pe care a adoptat-o Camera Deputaților, nu se îndepărtează în mod esențial de textul adoptat în Senat și nici nu deturnează obiectivele urmărite de inițiativa legislativă, prin modificările aduse, Camera Deputaților reglementând norme care au fost puse în dezbaterea Senatului, ca primă Cameră sesizată, elementele novatoare nefiind semnificative, de substanță, ci, dimpotrivă, ele circumscriindu-se obiectului de reglementare al propunerii legislative. Bicameralismul nu înseamnă ca ambele Camere să se pronunțe asupra unei soluții legislative identice, în Camera decizională putând exista abateri inerente de la forma adoptată de prima Cameră sesizată, desigur, fără schimbarea obiectului esențial al proiectului de lege/propunerii legislative. A nega posibilitatea Camerei decizionale de a se îndepărta de la forma votată în Camera de reflecție ar însemna limitarea rolului său constituțional, iar caracterul decizional atașat acesteia ar deveni iluzoriu. S-ar ajunge la un veritabil mimetism, în sensul că cea de-a doua Cameră se va

identifica, în ceea ce priveşte activitatea sa legislativă, cu prima Cameră, neputându-se îndepărta în niciun fel de la soluţiile legislative pentru care a optat prima Cameră, ceea ce este contrar, până la urmă, chiar ideii de bicameralism.

265. Prin urmare, ***nu se poate susţine încălcarea principiului bicameralismului*** şi a dreptului la iniţiativă legislativă, atât timp cât legea adoptată de Camera decizională se referă la aspectele principiale pe care le-a avut în vedere propunerea legislativă în forma sa iniţială, însuşită de prima Cameră sesizată. În acest sens, modificările aduse formei adoptate de prima Cameră cuprind soluţii legislative care păstrează concepţia de ansamblu a acesteia, adaptate în mod corespunzător, prin stabilirea unor soluţii legislative alternative/complementare care nu se abat de la forma adoptată de prima Cameră, în condiţiile în care acestea sunt mai bine sistematizate în cadrul ansamblului legii, cu realizarea anumitor coroborări inerente oricărei modificări (a se vedea, în acest sens, Decizia nr.765 din 14 decembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.134 din 21 februarie 2017).

266. Având în vedere cele expuse anterior, ***Curtea constată că dispoziţiile legale criticate nu încalcă art.61 alin.(2) şi art.74 alin.(4) din Constituţie.***

267. Cu privire la cea de-a două critică de neconstituționalitate extrinsecă, ce vizează nerespectarea termenului regulamentar referitor la difuzarea raportului întocmit de comisia parlamentară cu cel puțin 5 zile zile înainte de data stabilită pentru dezbaterea propunerii legislative în plenul Camerei Deputaţilor, legea fiind avizată de comisia specială, prin raportul din data de 18 iunie 2018, şi, în aceeaşi zi, dezbătută şi aprobată în şedinţa Camerei Deputaţilor, Curtea face trimite la considerentele ***Deciziei nr.250 din 19 aprilie 2018***, în care a constatat că „aceasta constituie o problemă de aplicare a regulamentelor celor două Camere. Cu alte cuvinte, obiectul criticii de neconstituționalitate îl constituie, de fapt, modul în care, ulterior prezentării raportului de către Comisia specială comună a Camerei Deputaţilor şi Senatului pentru sistematizarea, unificarea şi asigurarea stabilităţii

legislative în domeniul justiţiei, au fost respectate normele şi procedurile parlamentare de adoptare a Legii pentru modificarea şi completarea Legii nr.304/2004. Or, în măsura în care dispoziţiile regulamentare invocate în susţinerea criticilor nu au relevanţă constituţională, nefiind consacrate expres sau implicit într-o normă constituţională (a se vedea, în acest sens, Decizia nr.730 din 22 noiembrie 2017), aspectele invocate de autorii sesizării nu constituie probleme de constituţionalitate, ci de aplicare a normelor regulamentare (a se vedea, în acest sens, şi Decizia nr.307 din 28 martie 2012)". Aceste considerente rămân valabile şi cu privire la procedura de adoptare a Legii pentru modificarea şi completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum şi pentru modificarea şi completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară.

268. Prin urmare, Curtea constată că Legea pentru modificarea şi completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum şi pentru modificarea şi completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară nu încalcă prevederile art.1 alin.(5) din Constituţie, sub aspectul principiului legalităţii.

269. Având în vedere respingerea criticilor de neconstituţionalitate extrinsecă, Curtea urmează a analiza criticile de neconstituţionalitate intrinsecă formulate cu privire la dispoziţiile art.I pct.4, pct.5, pct.6, pct.7, pct.8, pct.9, pct.11, pct.14, pct.16, pct.18, pct.25, pct.29, pct.30, pct.39, pct.40, pct.41, pct.44, pct.47, pct.48, pct.49, pct.51, pct.52, pct.53, pct.55, pct.56, pct.57, pct.61, pct.64, pct.68, pct.69, pct.70, pct.71, pct.72, pct.73, pct.74, pct.76, pct.79, pct.81, pct.83, pct.84, pct.85, pct.89, pct.91, pct.93, pct.95, pct.99, pct.103, pct.104, pct.105, pct.107, pct.109, pct.112, pct.113, pct.120, pct.121, pct.123, pct.126, pct.130, pct.133, pct.139, pct.140, pct.154, pct.158, pct.172, pct.179, pct.181, pct.183, pct.188, pct.189, pct.190, pct.192, pct.193, pct.195, pct.204, pct.205, pct.213, pct.219, pct.227, pct.229, pct.232, pct.235, pct.236, pct.238, pct.239, pct.240, pct.243, pct.244, pct.245, pct.257, pct.259 şi pct.266, precum şi ale art.II şi art.III din Legea

pentru modificarea şi completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum şi pentru modificarea şi completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară.

270. Dispoziţiile **art.I pct.4** au următorul conţinut: La articolul 4, după alineatul (2) se introduc şase noi alineate, alin.(3)-(8), cu următorul cuprins: *„(3) În cursul urmăririi penale şi al judecării cauzei sunt interzise comunicările publice, declaraţiile publice, precum şi furnizarea de alte informaţii, direct sau indirect, provenind de la autorităţi publice referitoare la faptele şi persoanele ce fac obiectul acestor proceduri. Persoanele din cadrul autorităţilor publice nu se pot referi la persoanele suspectate sau inculpate ca şi cum acestea ar fi vinovate decât în cazul în care există o hotărâre definitivă de condamnare cu privire la acele fapte.*

(4) Prin excepţie, în cursul urmăririi penale sau al judecăţii, organele de urmărire penală sau instanţa de judecată pot comunica public date despre procedurile penale care se desfăşoară doar atunci când datele furnizate justifică un interes public prevăzut de lege sau acest lucru este necesar în interesul descoperirii şi aflării adevărului în cauză.

(5) Comunicările publice prevăzute la alin.(4) nu se pot referi la persoanele suspectate sau acuzate ca fiind vinovate de săvârşirea unei infracţiuni.

(6) În cursul procesului penal este interzisă prezentarea publică a persoanelor suspectate de săvârşirea unor infracţiuni purtând cătuşe sau alte mijloace de imobilizare sau afectate de alte modalităţi de natură a induce în percepţia publică că acestea ar fi vinovate de săvârşirea unor infracţiuni.

(7) Dacă organele judiciare au comunicat public date şi informaţii privind începerea urmăririi penale, luarea unor măsuri preventive sau trimiterea în judecată a unei persoane, acestea au obligaţia să publice, în aceleaşi condiţii, şi soluţiile de clasare, renunţare la urmărire penală sau încetare a procesului penal,

ori soluţiile de achitare, încetarea procesului penal sau restituire la parchet, pronunţate de către instanţele de judecată.

(8) Îndeplinirea obligaţiei prevăzută la alin.(7) poate fi cerută de orice persoană interesată."

271. Dispoziţiile criticate sunt cele cuprinse în art.4 alin.(3), alin.(4) şi alin.(6) din Codul de procedură penală, întrucât, **susţin autorii sesizărilor**, conţin sintagme neclare şi impredictibile care pot genera aplicări diferite ale legii sau blocarea activităţii unor instituţii ale statului. De asemenea, se critică faptul că acest text nu permite identificarea clară a destinatarului acestor informaţii, în sensul că nu se ştie dacă interdicţia vizează doar comunicarea acestui tip de informaţii către public sau şi către instituţiile publice cu care organul judiciar vine în contact. În fine, critica vizează şi interzicerea absolută a prezentării în public a persoanelor încătuşate, care ar aduce atingere ordinii publice, precum şi faptul că această din urmă interdicţie trebuia să facă obiectul de reglementare al Legii nr.254/2013 privind executarea pedepselor.

272. Cu privire la informaţiile care vizează o anchetă judiciară, Curtea reţine că dosarul de urmărire penală, independent de stadiul în care acesta se află, cade sub incidenţa dispoziţiilor art.285 alin.(2) din Codul de procedură penală, potrivit cărora *„Procedura din cursul urmăririi penale este nepublică"*. Mai mult, caracterul nepublic al informaţiilor conţinute într-un dosar de urmărire penală sau aflat în fază de judecată este confirmat de un alt act normativ, Legea nr.544/2001 privind liberul acces la informaţiile de interes public, care, la art.12 alin.(1), prevede că *„Se exceptează de la accesul liber al cetăţenilor, prevăzut la art.1* (n.r. accesul liber şi neîngrădit al persoanei la orice informaţii de interes public), *următoarele informaţii: [...] e) informaţiile privind procedura în timpul anchetei penale sau disciplinare, dacă se periclitează rezultatul anchetei, se dezvăluie surse confidenţiale ori se pun în pericol viaţa, integritatea corporală, sănătatea unei persoane în urma anchetei efectuate sau în curs de desfăşurare; f) informaţiile privind procedurile judiciare,*

dacă publicitatea acestora aduce atingere asigurării unui proces echitabil ori interesului legitim al oricăreia dintre părţile implicate în proces [...].” Din interpretarea *per a contrario* a textului legal, rezultă că pot constitui informații de interes public, deci care pot fi accesate în condițiile legii, doar informațiile privind procedura în timpul anchetei penale, care nu periclitează rezultatul anchetei, nu dezvăluie surse confidenţiale ori nu pun în pericol viaţa, integritatea corporală, sănătatea unei persoane în urma anchetei efectuate sau în curs de desfăşurare, precum şi informaţiile privind procedurile judiciare, a căror publicitate nu aduce atingere asigurării unui proces echitabil ori interesului legitim al oricăreia dintre părţile implicate în proces. Legea face vorbire despre caracterul public al unor *„informații privind procedura în timpul anchetei penale”*, respectiv al unor *„informaţii privind procedurile judiciare”*, deci al unor aspecte punctuale (privind, de exemplu, evoluția procedurilor într-o cauză penală, stadiul lor sau eventualele măsuri procedurale dispuse), nicidecum despre caracterul public al dosarului de urmărire penală sau al dosarului aflat pe rolul unei instanțe judecătorești, în integralitatea sa, care rămâne guvernat de regimul juridic al informațiilor nepublice. Mai mult, chiar în cadrul categoriilor *„informații privind procedura în timpul anchetei penale”*, respectiv *„informaţii privind procedurile judiciare”*, stabilind criteriile în funcție de care acestea dobândesc caracter public sau își prezervă caracterul nepublic (respectiv periclitarea rezultatului anchetei, dezvăluirea unor surse confidenţiale, punerea în pericol a vieții, integrității corporale sau sănătății unei persoane, afectarea unui proces echitabil ori a interesului legitim al unei părţi implicate în proces), legea reglementează răspunderea pentru aplicarea întocmai a acestor măsuri de protejare a informaţiilor în sarcina persoanelor şi autorităţilor publice care deţin astfel de informaţii, precum şi instituţiilor publice abilitate prin lege să asigure securitatea informaţiilor (a se vedea Decizia nr.611 din 3 octombrie 2017, par.154).

273. Așa fiind, ***în lipsa unei reglementări exprese privind obligația de a transmite, la cerere, informații cu caracter nepublic referitoare la proceduri judiciare, persoanele și autoritățile publice care dețin astfel de informații sunt ținute să respecte cadrul legislativ în vigoare, care le impune măsuri de protecție a informațiilor aparținând categoriilor menționate.*** Pe de altă parte, Curtea constată că, acolo unde a apreciat oportun, legiuitorul a prevăzut în mod expres dreptul unor autorități/instituții publice de a cere actele, datele, documentele și informațiile necesare realizării atribuțiilor lor și obligația corelativă a terților de a răspunde la asemenea solicitări. Astfel de prevederi legale exprese sunt cele cuprinse în: art.76 din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, potrivit cărora *„Autoritățile publice, instituțiile, regiile autonome, societățile comerciale și orice alte organizații sunt obligate să comunice informațiile, documentele și actele pe care le dețin, cerute de Curtea Constituțională pentru realizarea atribuțiilor sale"*; art.4 și art.22 alin.(1) din Legea nr.35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, în conformitate cu care *„Autoritățile publice sunt obligate să comunice sau, după caz, să pună la dispoziția instituției Avocatul Poporului, în condițiile legii, informațiile, documentele sau actele pe care le dețin în legătură cu petițiile care au fost adresate instituției Avocatul Poporului, precum și cele referitoare la sesizările din oficiu și la vizitele anunțate sau inopinate pe care aceasta le efectuează pentru îndeplinirea atribuțiilor specifice Mecanismului național de prevenire a torturii în locurile de detenție, acordându-i sprijin pentru exercitarea atribuțiilor sale"*, respectiv *„Avocatul Poporului, adjuncții acestuia, precum și personalul de specialitate al instituției Avocatul Poporului au dreptul să facă anchete proprii, să ceară autorităților administrației publice orice informații sau documente necesare anchetei, să audieze și să ia declarații de la conducătorii autorităților administrației publice și de la orice funcționar care poate da informațiile necesare soluționării petiției, în condițiile prezentei legi"*; art.6 alin.(2) din Ordonanța Guvernului nr.94/1999 privind

participarea României la procedurile în fața Curții Europene a Drepturilor Omului și a Comitetului Miniștrilor ale Consiliului Europei, care prevede că *„Instanțele judecătorești [...], Ministerul Public [...] au obligația să trimită agentului guvernamental, la cererea și în termenul stabilit de acesta, pe lângă actele, datele și informațiile prevăzute la alin.1, și actele privind procedurile aflate în curs de desfășurare în fața acestora, indiferent de stadiul în care se află, cu respectarea celerității procedurilor interne în curs"*; art.5 alin.(1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr.11/2017 privind organizarea şi funcţionarea Agentului guvernamental pentru Curtea de Justiţie a Uniunii Europene, precum şi pentru Curtea de Justiţie a Asociaţiei Europene a Liberului Schimb, în baza căruia, *„În scopul reprezentării juridice, autoritățile și instituțiile publice sunt obligate să trimită, la cererea și în termenul stabilit de Agentul guvernamental, precum și de structura specializată în contenciosul U.E., toate actele, datele și informațiile solicitate"*.

274. Prin raportare la cele arătate în prealabil, analizând conținutul dispozițiilor criticate, Curtea reține că acestea ***transpun norme ale Directivei (UE) 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție*** și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale, respectiv articolul 4, intitulat *Referirile publice la vinovăție*, și articolul 5, intitulat *Prezentarea persoanelor suspectate și acuzate*. Articolul 4 are următorul conținut: *„(1) Statele membre iau măsurile necesare pentru a garanta că, atâta vreme cât vinovăția unei persoane suspectate sau acuzate nu a fost dovedită conform legii, declarațiile publice făcute de autoritățile publice și deciziile judiciare, altele decât cele referitoare la vinovăție, nu se referă la persoana respectivă ca fiind vinovată. Prin aceasta nu se aduce atingere actelor de urmărire penală care au drept scop dovedirea vinovăției persoanei suspectate sau acuzate și nici deciziilor preliminare cu caracter procedural care sunt luate de autoritățile judiciare sau de alte autorități competente și care se bazează pe suspiciuni sau probe incriminatoare.*

(2) Statele membre se asigură că sunt disponibile măsuri corespunzătoare în cazul unei încălcări a obligației prevăzute la alineatul (1) din prezentul articol de a nu se referi la persoane suspectate sau acuzate ca și cum ar fi vinovate, în conformitate cu prezenta directivă și, în special, cu articolul 10.

(3) Obligația prevăzută la alineatul (1) de a nu se referi la persoane suspectate sau acuzate ca și cum ar fi vinovate nu împiedică autoritățile publice să difuzeze informații în mod public privind procedurile penale atunci când acest lucru este strict necesar din motive legate de ancheta penală sau în interes public."

275. Articolul 5 din directivă prevede: *„(1) Statele membre iau măsuri adecvate pentru a garanta că persoanele suspectate și acuzate nu sunt prezentate ca și cum ar fi vinovate, în fața instanței sau în mod public, prin utilizarea unor măsuri de constrângere fizică.*

(2) Alineatul (1) nu împiedică statele membre să aplice măsuri de constrângere fizică impuse de circumstanțele specifice cauzei, legate de securitate sau menite să împiedice persoanele suspectate sau acuzate să se sustragă sau să ia contact cu terțe persoane."

276. Potrivit preambulului directivei, „prezumția de nevinovăție ar fi încălcată în cazul în care declarații publice ale autorităților publice sau decizii judiciare, altele decât cele privind stabilirea vinovăției, se referă la o persoană suspectată sau acuzată ca fiind vinovată, atât timp cât vinovăția persoanei respective nu a fost dovedită conform legii. Aceste declarații și decizii judiciare nu ar trebui să reflecte opinia că persoana respectivă este vinovată" (par.16). Tot în preambulul actului european se precizează că „noțiunea de *declarații publice ale autorităților publice* ar trebui înțeleasă ca fiind orice declarații care se referă la o infracțiune și care emană fie de la o autoritate implicată în procedurile penale legate de infracțiunea respectivă, cum ar fi autoritățile judiciare, poliția și alte autorități de aplicare a legii, fie de la o altă autoritate publică, cum ar fi miniștrii și

alți funcționari publici, fără a se aduce atingere dreptului intern în materia imunității" (par.17). Mai mult, „statele membre ar trebui să ia măsurile adecvate pentru ca autoritățile publice, atunci când comunică informații mass-mediei, să nu se refere la persoanele suspectate sau acuzate ca fiind vinovate, atât timp cât nu s-a dovedit conform legii că sunt vinovate" (par.19), „autoritățile competente ar trebui să se abțină de la prezentarea persoanelor suspectate sau acuzate ca fiind vinovate, în instanță sau în public, prin utilizarea unor măsuri de constrângere fizică, cum ar fi cătușele pentru mâini sau pentru picioare, boxele de sticlă sau cuștile, cu excepția situațiilor în care aceste măsuri sunt necesare din motive specifice cauzei [...]" (par.20), „atunci când este fezabil, autoritățile competente ar trebui, de asemenea, să se abțină de la a prezenta persoanele suspectate sau acuzate, în instanță sau în public, purtând uniforme penitenciare, pentru a evita să dea impresia că sunt vinovate" (par.21).

277. Curtea observă, totodată, că dispozițiile nou-introduse în Codul de procedură penală prevăd că, prin excepţie de la regula interdicției comunicării publice şi furnizării de informaţii, direct sau indirect, referitoare la faptele şi persoanele ce fac obiectul procedurilor judiciare, organele de urmărire penală sau instanţa de judecată pot comunica public date despre procedurile penale care se desfăşoară atunci când *datele furnizate justifică un interes public prevăzut de lege sau acest lucru este necesar în interesul descoperirii şi aflării adevărului în cauză.* Aşadar, în condițiile în care furnizarea informațiilor din cauzele penale este justificată de satisfacerea unui interes public prevăzut de lege, inclusiv cel privind aflarea adevărului în cauză, legea permite comunicarea publică a acestor informații de către organele de urmărire penală sau instanţa de judecată. Sub acest aspect, Curtea reține că legea asigură un just echilibru între interesul individual al persoanei vizate de o anchetă penală, care beneficiază de prezumția de nevinovăție, și interesul general al societății, protejat, pe de o parte, din perspectiva dreptului cetățeanului la informare și, pe de altă parte, din perspectiva organelor judiciare de

a afla adevărul și de a îndeplini actul de justiție. Cu alte cuvinte, indiferent de destinatarul informațiillor privind ancheta judiciară, că este vorba de publicul larg sau de instituții ale statului, comunicarea acestor informații nu trebuie făcută într-o asemenea manieră încât să prezinte persoana supusă procedurilor judiciare ca vinovată, atât timp cât în cauză nu există o hotărâre definitivă în acest sens.

278. În continuare, Curtea constată că noua reglementare prevede interdicţia ca, în cursul procesului penal, persoanele suspectate de săvârşirea unor infracţiuni să fie prezentate public purtând cătuşe sau alte mijloace de imobilizare sau fiind afectate de alte modalităţi de natură a induce în percepţia publică faptul că acestea ar fi vinovate de săvârşirea unor infracţiuni.

279. Cu privire la utilizarea mijloacelor de imobilizare, dispozițiile art.16 alin.(1) din Legea nr.254/2013 privind executarea pedepselor prevăd că *„Folosirea cătuşelor sau a altor mijloace de imobilizare nu este permisă decât în situaţii în care alte măsuri de menţinere a ordinii şi disciplinei în rândul deţinuţilor nu au dat rezultate în una dintre următoarele situaţii: a) pentru a împiedica evadarea în timpul deplasării deţinuţilor; b) pentru a proteja deţinuţii de autovătămare sau pentru a preveni vătămarea altor persoane ori producerea de pagube; c) pentru restabilirea ordinii şi disciplinei, ca urmare a opunerii sau împotrivirii deţinuţilor la o dispoziţie a organelor judiciare sau personalului locului de deţinere"*. Potrivit alin.(3) și alin.(4) ale art.16 din lege, folosirea mijloacelor de imobilizare este permisă numai pe durata pentru care aceasta este strict necesară, se face gradual, fără a depăşi nevoile reale de imobilizare a deţinuţilor, şi încetează de îndată ce scopul intervenţiei a fost realizat. De asemenea, organele judiciare sunt cele care apreciază cu privire la aplicarea, menţinerea sau îndepărtarea mijloacelor de imobilizare, pe durata prezenţei deţinuţilor în faţa acestora, în temeiul art.16 alin.(6) din lege. Aşadar, mijloacele de imobilizare pot fi utilizate doar în condițiile expres și limitativ prevăzute de lege și doar pe durata pentru care sunt strict necesare, fără a depăşi nevoile reale din cauza penală în care sunt dispuse.

280. Sub acest aspect, Curtea menționează și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, respectiv Hotărârea din 17 mai 2016, pronunțată în *Cauza Popovi împotriva Bulgariei*, în care instanța europeană a reținut că prezentarea încătușată a unei persoane încalcă prezumția de nevinovăție și dreptul la viața privată, prevăzut de art.8 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. În speță, Curtea a constatat că filmarea arestării și difuzarea înregistrării fără acordul reclamantului au constituit ingerințe în dreptul acestuia la propria imagine, parte integrantă a conceptului de viață privată.

281. În fine, în ceea ce privește critica potrivit căreia reglementarea acestor garanții ale prezumției de nevinovăție și-ar fi găsit locul în Legea nr.254/2013 privind executarea pedepselor, Curtea reține că, deși această lege conține reglementări privind aplicarea unor măsuri de constrângere asupra persoanelor arestate preventiv, respectiv folosirea cătușelor sau a altor mijloace de imobilizare, reglementarea criticată își găsește locul în Codul de procedură penală, întrucât vizează respectarea prezumției de nevinovăție a persoanelor anchetate, prezumție care beneficiază de consacrarea printr-o normă expresă în legea procesual penală.

282. Prin urmare, Curtea apreciază că ***reglementarea care are ca scop respectarea prezumției de nevinovăție a suspectului sau a inculpatului respectă cerințele de claritate și previzibilitate inerente normei procesual penale***, atât Directiva (UE) 2016/343, pe care o transpune, cât și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, constituind repere în conturarea sferei de incidență a dispozițiilor criticate. Așadar, Curtea constată că ***dispozițiile art.I pct.4 referitoare la art.4 alin.(3), alin.(4) și alin.(6) din Codul de procedură penală sunt constituționale în raport cu criticile formulate***.

283. Dispozițiile **art.I pct.5** au următorul conținut: La articolul 8 se introduce un nou alineat, alin.(2), cu următorul cuprins: *„(2) Orice persoană are dreptul la un proces echitabil, la judecarea cauzei de un judecător imparțial și*

independent. Repartizarea tuturor cauzelor către judecători sau procurori se face aleatoriu."

284. **Critica autorilor** constă în faptul că repartizarea aleatorie a cauzelor către judecători şi procurori ţine de organizarea judiciară şi, prin urmare, ar fi trebuit să fie cuprinsă în Legea nr.304/2004 privind organizarea judiciară, precum şi faptul că introducerea repartizării aleatorii a cauzelor, inclusiv în privinţa procurorilor, ignoră specializarea acestora şi constituie o încălcare a dreptului la un proces echitabil, precum şi a principiului controlului ierarhic.

285. Ţinând seama de importanţa domeniului reglementat, repartizarea aleatorie a dosarelor constituie una dintre garanţiile legale ale imparţialităţii justiţiei. Analizând statutul judecătorului, Curtea reţine că acesta este reglementat la nivel constituţional în Secţiunea 1 – Instanţele judecătoreşti a Capitolului VI – Autoritatea judecătorească din Titlul III – Autorităţile publice. În art.126 alin.(1) se prevede că *„Justiţia se realizează prin Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie şi de celelalte instanţe judecătoreşti stabilite de lege"*, iar art.124 – Înfăptuirea justiţiei, la alin.(3) prevede că *„judecătorii sunt independenţi şi se supun numai legii"*. Din coroborarea normelor constituţionale, rezultă că independenţa justiţiei, principiu fundamental consacrat de Constituţie, care, potrivit art.152 alin.(1), constituie una dintre limitele materiale ale revizuirii Legii fundamentale, are două componente: componenta instituţională, care se referă la autoritatea care înfăptuieşte justiţia - instanţa judecătorească, şi componenta individuală, care se referă la persoana care este învestită cu puterea de a spune dreptul, *jurisdictio*, respectiv judecătorul. Ambele componente implică existenţa unor numeroase aspecte, cum ar fi: lipsa imixtiunii celorlalte puteri în activitatea de judecată, faptul că niciun alt organ, în afară de instanţe, nu poate decide asupra competenţelor lor specifice prevăzute prin lege, existenţa unei proceduri prevăzute de lege referitoare la căile de atac ale hotărârilor judecătoreşti, existenţa unor fonduri băneşti suficiente pentru desfăşurarea şi administrarea activităţii de judecată, procedura de numire şi

promovare în funcţie a magistraţilor şi, eventual, perioada pentru care sunt numiţi, condiţii de muncă adecvate, existenţa unui număr suficient de magistraţi ai instanţei respective pentru a evita un volum de muncă excesiv şi pentru a permite finalizarea proceselor într-un termen rezonabil, remunerarea proporţională cu natura activităţii, **repartizarea imparţială a dosarelor**, posibilitatea de a forma asociaţii ce au ca principal obiect protejarea independenţei şi a intereselor magistraţilor etc. (a se vedea, în acest sens, şi Decizia nr.873 din 25 iunie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.433 din 28 iunie 2010, sau Decizia nr.33 din 23 ianuarie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.146 din 15 februarie 2018, par.95).

286. Este adevărat că repartizarea aleatorie a cauzelor este o chestiune care ține de organizarea judiciară, însă principalul său scop – garantarea dreptului părților la un proces echitabil –, justifică opțiunea legiuitorului de a îngloba această garanție în cuprinsul principiilor Codului de procedură penală, astfel încât ***critica având un atare obiect este neîntemeiată.***

287. Pe de altă parte, statutul procurorului este determinat de dispozițiile art.132 din Constituţie, care, în alin.(1), stabilesc că procurorii îşi desfăşoară activitatea potrivit principiului legalităţii, al imparţialităţii şi al controlului ierarhic, sub autoritatea ministrului justiţiei. Din acest text constituţional rezultă, fără dubiu, o legătură a instituţiei Ministerului Public cu puterea executivă, care este determinată de faptul că aceasta din urmă reprezintă interesele societăţii în mod permanent şi continuu, iar Ministerul Public, potrivit art.131 alin.(1) din Constituţie, reprezintă şi el în activitatea judiciară interesele generale ale societăţii şi apără ordinea de drept, precum şi drepturile şi libertăţile cetăţenilor. „Este adevărat că Ministerul Public face parte, potrivit Constituţiei, din «autoritatea judecătorească». Totuşi, el reprezintă o magistratură specială, care nu îndeplineşte atribuţii de natură jurisdicţională. În sensul prevederilor art.131 alin.(1) din Constituţie, procurorii îşi desfăşoară activitatea «sub autoritatea ministrului

justiţiei», organ esenţialmente executiv, fiind, pe cale de consecinţă, ei înşişi agenţi ai autorităţii executive" [Decizia nr.73 din 4 iunie 1996, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.255 din 12 octombrie 1996, sau Decizia nr.259 din 24 septembrie 2002, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.770 din 23 octombrie 2002].

288. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat că, pe terenul art.6 paragraful 1 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, în România, procurorii, acţionând în calitate de reprezentanţi ai Ministerului Public, subordonaţi, mai întâi, procurorului general, apoi ministrului justiţiei, nu îndeplinesc condiţia de independenţă în raport cu puterea executivă; or, independenţa faţă de executiv este inclusă printre garanţiile pe care le presupune noţiunea de „magistrat", în sensul art.5 paragraful 3 din Convenţie [Hotărârea din 22 mai 1998, pronunţată în *Cauza Vasilescu împotriva României*, paragrafele 40 şi 41, sau Hotărârea din 3 iunie 2003, pronunţată în *Cauza Pantea împotriva României*, paragraful 238]; mai mult, această jurisprudenţă a Curţii Europene a Drepturilor Omului a fost reflectată şi în jurisprudenţa Curţii Constituţionale [a se vedea, în acest sens, Decizia nr.629 din 8 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.868 din 20 noiembrie 2015, paragraful 17]. În consecinţă, procurorii nu pot invoca o poziţie de independenţă, asemenea judecătorilor, cu privire la care art.124 alin.(3) prevede expres că *„Judecătorii sunt independenţi şi se supun numai legii"*, din moment ce activitatea acestora se desfăşoară sub control ierarhic şi sub autoritatea ministrului justiţiei. În acest sens, Comisia de la Veneţia a subliniat că politica judiciară - penală sau civilă - a unui stat este determinată, într-un context democratic, de Guvern, emanaţie a majorităţii parlamentare. *Această politică trebuie să fie executată de agenţi ai Guvernului, şi anume de procurori, astfel încât exigenţele referitoare la independenţa completă a judecătorilor nu sunt aplicabile în aceeaşi măsură şi procurorilor* [Avizul nr.169/2001 privind legea de revizuire a Constituţiei

României, adoptat la cea de-a 51-a sa reuniune plenară din 5-6 iulie 2002, paragrafele 60 şi 61]. Totodată, Comisia de la Veneţia a reiterat că Ministerul Public nu trebuie să fie, în mod necesar, independent, fiind de preferat ca acesta să depindă de Ministerul Justiţiei [Avizul suplimentar nr.169/2001 privind legea de revizuire a Constituţiei României, adoptat la cea de-a 52-a sa reuniune plenară din 18-19 octombrie 2002, paragraful 23].

289. În temeiul Constituției și al Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.827 din 2 septembrie 2005, cu modificările şi completările ulterioare, procurorii din fiecare parchet sunt subordonaţi conducătorului parchetului respectiv, iar conducătorul unui parchet este subordonat conducătorului parchetului ierarhic superior din aceeaşi circumscripţie [art.65 din lege]. Potrivit prevederilor art.64 alin.(1), alin.(3) şi alin.(4) din Legea nr.304/2004, ***dispoziţiile procurorului ierarhic superior, date în scris şi în conformitate cu legea, sunt obligatorii pentru procurorii din subordine; soluţiile adoptate de procuror pot fi infirmate motivat de către procurorul ierarhic superior, când sunt apreciate ca fiind nelegale sau netemeinice, iar lucrările repartizate unui procuror pot fi trecute altui procuror*** (i) în cazul suspendării sau încetării calităţii de procuror; (ii) în absenţa sa, dacă există cauze obiective care justifică urgenţa şi care împiedică rechemarea sa; (iii) când lasă cauza în nelucrare în mod nejustificat mai mult de 30 de zile. În temeiul art.64 alin.(5) din lege, procurorul poate contesta la Secţia pentru procurori a Consiliului Superior al Magistraturii, în cadrul procedurii de verificare a conduitei procurorilor, măsura dispusă de procurorul ierarhic superior.

290. Curtea, în jurisprudenţa sa, a statuat că procurorii nu pot invoca o poziţie de independenţă, asemenea judecătorilor, din moment ce activitatea acestora se desfăşoară sub control ierarhic şi sub autoritatea ministrului justiţiei [Decizia nr.358 din 30 mai 2018, par.89]. Prin urmare, având în vedere că procurorul nu este independent în structura Ministerului Public, ci subordonat

ierarhic, nu se pot reglementa garanții aferente imparțialității obiective care ar afecta în substanța sa conceptul constituțional de control ierarhic. Or, repartizarea aleatorie a cauzelor transgresează autonomia funcțională de care beneficiază procurorul și afectează însăși esența controlului ierarhic. Curtea nu exclude, însă, posibilitatea legiuitorului să reglementeze măsuri care să crească gradul de imparțialitate obiectivă a procurorului, însă, în structurarea acestora, privite global, nu poate să afecteze substanța controlului ierarhic, trebuind să mențină un just echilibru între garanțiile legale de imparțialitate obiectivă astfel reglementate și esența controlului ierarhic. Totodată, Curtea subliniază că tensiunea normativă dintre un concept constituțional și cel legal nu poate să ducă la denaturarea normei constituționale, astfel încât normele legale trebuie să se modeleze în funcție de exigențele constituționale. Având în vedere aceste considerente, Curtea apreciază că ***soluția legislativă privind repartizarea aleatorie a cauzelor în ceea ce îi privește pe procurori contravine principiului constituțional al subordonării ierarhice, statuat la art.132 alin.(1) din Constituție***, care îndrituiește procurorul ierarhic superior să dispună cu privire la modul în care sunt administrate cauzele la nivelul parchetului pe care îl conduce, inclusiv sub aspectul repartizării lor, în funcție de numărul de cauze aflate în cercetare pe rolul parchetului, de complexitatea lor, precum și de specializarea procurorilor din subordine.

291. Prin urmare, ***dispozițiile art.I pct.5, cu privire la art.8 alin.(2) din Codul de procedură penală, sunt neconstituționale în ceea ce privește sintagma „sau procurori" din conținutul tezei a doua a acestei norme.***

292. Dispozițiile **art.I pct.6** au următorul conținut: La articolul 10, alineatul (2) se modifică și va avea următorul cuprins: *„(2) Organele de urmărire penală și instanțele de judecată sunt obligate să asigure subiecților procesuali principali și avocatului timpul necesar pregătirii apărării, care nu poate fi mai mic de 3 zile, cu excepția luării sau judecării măsurilor preventive, când termenul nu poate fi mai mic de 6 ore și înlesnirile necesare pregătirii apărării, prin punerea la*

dispoziţie şi comunicarea întregului material de urmărire penală în formă electronică."

293. În prezent, norma are următorul conţinut: *„(2) Părţile, subiecţii procesuali principali şi avocatul au dreptul să beneficieze de timpul şi înlesnirile necesare pregătirii apărării."*

294. ***Critica vizează*** faptul că introducerea unor limite minime de timp pentru pregătirea apărării este de natură a afecta durata rezonabilă a procedurii.

295. Curtea observă că, potrivit normelor procesual penale cuprinse în art.10 alin.(2), termenul regresiv de 3 zile are drept scop asigurarea timpului necesar pregătirii apărării subiecţilor procesuali principali şi avocatului, cu excepţia luării sau judecării măsurilor preventive, când termenul nu poate fi mai mic de 6 ore. În continuare, cu privire la definirea „termenului" în materia procedurii penale, Curtea reţine că acesta este intervalul de timp înăuntrul căruia sau până la care se pot ori trebuie îndeplinite anumite activităţi sau acte în cadrul procesului penal; de asemenea, este data la care sau intervalul de timp înăuntrul căruia ori până la care se poate îndeplini, nu este permis a se îndeplini sau trebuie îndeplinit un act, o activitate sau o măsură procesuală ori exercitat un drept procesual, o sancţiune ori măsură de drept penal, după caz. Prin instituţia termenului, astfel cum este reglementată în art.268-271 din Codul de procedură penală, legea asigură îndeplinirea actelor procedurale în intervalele de timp impuse de succesiunea firească a etapelor procesuale menite să garanteze înfăptuirea actului de justiţie. Spre deosebire de termenele substanţiale, care asigură ocrotirea drepturilor şi intereselor legitime în caz de restrângere a acestora, termenele procedurale impun efectuarea în ritm rezonabil a tuturor operaţiunilor specifice fiecărei faze procesuale, în vederea realizării scopului procesului penal, fără a împiedica aflarea adevărului sau lezarea în vreun fel a drepturilor şi a intereselor legitime ale părţilor (Decizia nr.336 din 30 aprilie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.342 din 19 mai 2015, par.24).

296. De asemenea, Curtea constată că una dintre garanţiile cele mai puternice pentru asigurarea îndeplinirii actelor procesuale şi procedurale potrivit prescripţiilor legii o constituie sancţiunea procesual penală, care constă fie în pierderea unor drepturi procesuale, fie în lipsirea de valabilitate a actelor procesuale şi procedurale ori a măsurilor procesuale dispuse sau efectuate cu încălcarea condiţiilor impuse de norma de procedură. Sancţiunile privind nerespectarea termenelor procedurale derivă din principiul legalităţii procesului penal, enunţat de art.2 din Codul de procedură penală şi consfinţit prin dispoziţiile art.23 alin.(12) din Legea fundamentală, şi sunt reglementate în cuprinsul normelor procesual penale ale art.268 alin.(1)-(3), şi anume: decăderea din exerciţiul unui drept, nulitatea actului făcut peste termen şi încetarea unei măsuri procesuale temporare. Însă, procurorul, ca organ specializat al statului, în calitatea sa de participant în procesul penal, potrivit art.29 din Codul de procedură penală, având în vedere atribuţiile stabilite prin art.55 alin.(3) din acelaşi cod şi în virtutea rolului său constituţional consacrat de art.131 alin.(1) din Legea fundamentală, exercită, în cadrul procesului penal, atât drepturi, cât şi obligaţii. Aceasta, întrucât conţinutul raportului juridic procesual penal priveşte drepturile şi obligaţiile subiecţilor săi, participanţi la realizarea procesului penal, iar subiectul prezent în toate raporturile juridice procesual penale este statul, care îşi exercită drepturile şi obligaţiile prin intermediul organelor judiciare, printre care se află şi procurorul [art.30 alin.(1) lit.b) din Codul de procedură penală]. Drepturile organelor judiciare, precum şi obligaţiile acestora nu privesc doar aspectele ce ţin de competenţa acestora, ci privesc desfăşurarea întregului proces penal, de vreme ce drepturile şi obligaţiile corelative, componente ale raportului juridic procesual penal, se leagă, în fiecare fază a procesului, între organul judiciar şi ceilalţi participanţi în procesul penal.

297. De asemenea, Curtea observă că art.10 din Codul de procedură penală reglementează dreptul la apărare ca principiu al procedurilor penale şi al procesului penal în ansamblul său, în concordanţă cu prevederile constituţionale şi

convenţionale ce consacră acest drept, stabilind atât drepturi procesuale ale părţilor şi ale subiecţilor procesuali principali [art.10 alin.(2) şi alin.(3)], cât şi garanţii procesuale ale acestora [art.10 alin.(4) şi alin.(5)]. Din conţinutul dreptului la apărare reglementat, cu titlu de principiu, în art.10 din Codul de procedură penală coroborat cu prevederile privind avocatul şi asistenţa juridică (art.88-95 din Codul de procedură penală), cu cele privind obligaţiile organelor de urmărire penală [art.306 alin.(3), art.307, art.308, art.309, art.311, art.313 alin.(3), art.319, art.336-341 din Codul de procedură penală] şi cu cele ale instanţei de judecată privind respectarea dreptului la apărare (art.356, art.364, art.365, art.366 din Codul de procedură penală), Curtea reţine că soluţia consacrată legislativ de Codul de procedură penală, referitoare la sancţionarea încălcării dreptului la apărare, este aceea a nulităţii relative, care este antrenată numai atunci când a fost adusă atingere efectivă drepturilor părţilor ori ale subiecţilor procesuali principali, care nu poate fi înlăturată altfel decât prin desfiinţarea actului, în condiţiile art.282 alin.(1) din Codul de procedură penală. Excepţie fac situaţiile particulare reglementate în art.281 alin.(1) lit.e) şi lit.f) din Codul de procedură penală, cu privire la încălcarea dispoziţiilor referitoare la prezenţa suspectului sau a inculpatului, atunci când participarea sa este obligatorie potrivit legii şi, respectiv, asistarea de către avocat a suspectului sau a inculpatului, precum şi a celorlalte părţi, atunci când asistenţa este obligatorie, ce figurează printre cazurile de nulitate absolută care poate fi invocată în condiţiile art.281 alin.(4) din acelaşi cod.

298. Cât priveşte dreptul „acuzatului" de a beneficia de „timpul şi înlesnirile necesare pregătirii apărării", statuat prin art.6 paragraful 3 lit.b) din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, care consacră această garanţie specifică unui proces echitabil, instituită în materie penală, Curtea observă că acesta a fost transpus în dreptul intern, respectiv în art.10 alin.(2) din Codul de procedură penală, ca drept acordat părţilor, subiecţilor procesuali principali şi avocatului. Având în vedere că art.10 alin.(2) din Codul de

procedură penală este un text nou, preluat din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, interpretarea lui nu se poate face decât prin prisma jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului în materie, care are caracter obligatoriu pentru organele judiciare interne. Curtea reţine că art.6 paragraful 3 lit.b) din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, ca şi art.10 alin.(2) din Codul de procedură penală care are un conţinut identic, poartă asupra a două elemente indispensabile unei apărări veritabile, respectiv timpul şi înlesnirile sau facilităţile.

299. Cu privire la caracterul adecvat al timpului acordat unui „acuzat" şi al înlesnirilor, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că, atunci când se examinează chestiunea de a şti dacă „acuzatul" a dispus de un termen adecvat pentru pregătirea apărării sale, trebuie să se ţină seama de natura procesului, precum şi de complexitatea cauzei şi de stadiul procedurii (Hotărârea din 10 iulie 2012, pronunţată în *Cauza Gregacevic împotriva Croaţiei*, paragraful 51). Totodată, instanţa europeană de contencios al drepturilor omului a reţinut în Decizia din 9 iulie 1981, pronunţată în procedura de admisibilitate a cererii în *Cauza Krocher şi Moller împotriva Elveţiei*, şi în Decizia din 12 iulie 1978, pronunţată în procedura de admisibilitate a cererii în *Cauza Bonzi împotriva Elveţiei*, că articolul 6 paragraful 3 lit.b) din Convenţie protejează acuzatul de un proces grăbit, întrucât, deşi este important ca organizarea unei proceduri să se realizeze într-un termen adecvat, care să asigure o durată rezonabilă, acest obiectiv nu poate afecta respectarea drepturilor procedurale ale niciuneia dintre părţi (Hotărârea din 20 septembrie 2011, pronunţată în *Cauza OAO Neftyanaya Kompaniya Yukos împotriva Rusiei*, paragraful 540). De asemenea, Curtea reţine şi cele statuate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în Hotărârea din 19 octombrie 2004, pronunţată în *Cauza Makhfi împotriva Franţei*, paragraful 40. Astfel, instanţa europeană de contencios al drepturilor omului a decis că, atunci când „acuzatul" se află în detenţie provizorie, noţiunea „înlesniri" poate include şi

condiţiile de detenţie care trebuie să îi permită să citească şi să scrie, pentru a se putea concentra suficient pe pregătirea apărării, şi, în toate cazurile, durata procedurii, care nu trebuie să pună acuzatul şi avocatul său în situaţia de a participa la proces în stare de oboseală excesivă.

300. Având în vedere aceste considerente, Curtea apreciază că introducerea unor limite minime de timp pentru pregătirea apărării, de 3 zile, respectiv de 6 ore pentru luarea sau judecarea măsurilor preventive, nu contravine normelor constituționale din perspectiva scopului reglementării și a transpunerii deciziei Curții Constituționale. Însă, pe de altă parte, Curtea constată că reglementarea este deficitară, întrucât omite să prevadă modalitatea de calcul al acestor termene, aspect care conferă neclaritate și impredictibilitate textului legal. Astfel, ***stabilind termene minime*** concrete necesare exercitării unei apărări efective într-o cauză penală, obligatorii atât pentru organele de urmărire penală, cât şi pentru instanţele de judecată, ***legea nu precizează momentul de la care aceste termene încep să curgă***. Or, în condițiile în care sancţiunea este nulitatea, se impune o reglementare completă a regimului juridic al acestor termene, care să respecte atât principiul legalității, în componenta sa referitoare la calitatea normei, cât și dreptul la apărare al subiecților procesuali principali.

301. Pe de altă parte, ***dispoziţia criticată vine în contradicţie, sub aspectul duratei termenului de cel puțin 6 ore, cu prevederile art.94 alin.(7) din cod***, astfel cum acestea au fost modificate prin legea supusă controlului, ***care prevăd, în forma conținută de art.I pct.48, un termen de cel puțin 4 ore***. Această contradicţie conduce la imprecizia, lipsa de rigoare juridică şi de claritate a dispoziţiilor normative criticate.

302. Pentru aceste motive, Curtea apreciază că ***dispozițiile art.I pct.6, cu privire la art.10 alin.(2) din Codul de procedură penală, sunt neconstituționale, întrucât încalcă art.1 alin.(5) și art.24 din Constituție***.

303. Dispozițiile **art.I pct.7** au următorul conținut: La articolul 10, după alineatul (4) se introduce un nou alineat, alin.(4^1), cu următorul cuprins: *„(4^1) Exercitarea dreptului de a nu da nicio declarație nu poate fi utilizată împotriva suspectului sau inculpatului în nicio fază a procesului penal, neputând constitui o circumstanță personală care să întemeieze convingerea organelor judiciare că persoana este vinovată de săvârșirea infracțiunii pentru care este cercetată și nu poate fi utilizată la coroborarea probelor."*

304. **Critica vizează** folosirea sintagmei *„în nicio fază a procesului penal"*, potrivit celor susținute de autorii sesizării, legiuitorului „scăpându-i înțelesul și importanța fazei de executare din cadrul procesului penal, precum și consecințele nefavorabile care vor fi atrase asupra inculpatului".

305. Cu privire la această critică, dincolo de confuzia în care se găsesc autorii cu privire la incidența textului de lege și a faptului că în faza de executare a procesului penal persoana nu mai are calitatea de inculpat, ci de condamnat, Curtea constată că nu există „nicio scăpare" a legiuitorului, ci, prin ipoteză, textul de lege este aplicabil doar în fazele procesului penal anterioare condamnării, întrucât doar atunci o declarație a suspectului sau a inculpatului poate constitui temeiul unei convingeri a organelor judiciare că persoana este vinovată de săvârșirea infracțiunii pentru care este cercetată.

306. În ceea ce privește susținerea că *în cadrul individualizării judiciare a executării pedepsei sub forma suspendării sub supraveghere sau în cazul amânării aplicării pedepsei, declarația inculpatului în sensul de a fi de acord cu prestarea unei munci în folosul comunității este o condiție imperativă pentru aplicarea normei, astfel că „tăcerea inculpatului" are drept consecință condamnarea cu executarea pedepsei în regim de detenție*, Curtea constată că declarația cu un atare obiect, respectiv manifestarea acordului cu privire la prestarea unei munci în folosul comunității, așa cum remarcă și autorii sesizării, servește la individualizarea judiciară a executării pedepsei, iar nu la stabilirea vinovăției

persoanei pentru săvârşirea infracţiunii pentru care este cercetată, ea neputând constitui probă care să poată fi utilizată coroborat cu celelalte probe. Prin urmare, apare cu evidenţă că o astfel de declaraţie nu intră în sfera de incidenţă a textului de lege criticat.

307. Deşi legiuitorul foloseşte sintagma *„în nicio fază a procesului penal"*, referirea expresă la suspect şi inculpat, precum şi la *„circumstanţă personală care să întemeieze convingerea organelor judiciare că persoana este vinovată de săvârşirea infracţiunii pentru care este cercetată şi nu poate fi utilizată la coroborarea probelor"* exclude faza execuţională a procesului penal, care, de altfel, beneficiază de o serie de reglementări specifice, declaraţiile persoanei condamnate sau invocarea dreptului la tăcere nereprezentând garanţii procesuale subsumate dreptului la un proces echitabil, având în vedere că prezumţia de nevinovăţie a fost răsturnată printr-o soluţie definitivă de condamnare.

308. Aşa fiind, ***Curtea constată că criticile referitoare la art.I pct.7, cu privire la art.10 alin.(4^1) din Codul de procedură penală, sunt neîntemeiate, obiecţia urmând a fi respinsă ca atare***.

309. Dispoziţiile **art.I pct.8** au următorul conţinut: La articolul 10, alineatul (5) se modifică şi va avea următorul cuprins: *„(5) Organele judiciare au obligaţia de a asigura exercitarea deplină şi efectivă a dreptului la apărare de către părţi şi subiecţii procesuali principali în tot cursul procesului penal, cu respectarea principiului egalităţii de arme."*

310. În prezent, norma are următorul conţinut: *„(5) Organele judiciare au obligaţia de a asigura exercitarea deplină şi efectivă a dreptului la apărare de către părţi şi subiecţii procesuali principali în tot cursul procesului penal."*

311. **Critica** formulată vizează sintagma *„respectarea principiului egalităţii de arme"*, care reprezintă o componentă a dreptului la un proces echitabil, iar nu a dreptului la apărare, astfel că ar fi trebuit să se regăsească în

conținutul art.8, care reglementează caracterul echitabil al procesului penal, și nu al art.10.

312. Dreptul la apărare, reglementat în art.24 din Constituţie, conferă oricărei părţi implicate într-un proces, potrivit intereselor sale şi indiferent de natura procesului, posibilitatea de a utiliza toate mijloacele prevăzute de lege pentru a invoca în apărarea sa fapte sau împrejurări. Acest drept presupune participarea la şedinţele de judecată, folosirea mijloacelor de probă, invocarea excepţiilor prevăzute de legea procesual penală, exercitarea oricăror altor drepturi procesual penale şi posibilitatea de a beneficia de serviciile unui apărător.

313. Cu privire la principiul egalităţii armelor, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat, în Hotărârea din 27 octombrie 1993, pronunţată în *Cauza Dombo Beheer BV împotriva Olandei*, în sensul că fiecare parte la un proces trebuie să beneficieze de o posibilitate rezonabilă de a-şi expune cauza în faţa instanţei, inclusiv în ceea ce priveşte probele, în condiţii care să nu o dezavantajeze în mod semnificativ în raport cu partea adversă. Principiul egalităţii armelor - unul dintre elementele noţiunii mai largi de proces echitabil şi componentă importantă a unei apărări efective într-un proces cu caracter judiciar - impune fiecărei părţi să i se ofere posibilitatea rezonabilă de a-şi susţine cauza sa în condiţii care să nu o plaseze într-o situaţie de net dezavantaj în raport cu „adversarul" ei. Aşadar, potrivit Hotărârii din 23 octombrie 1996, pronunţată în *Cauza Ankerl împotriva Elveţiei*, paragraful 38, principiul egalităţii armelor semnifică tratarea egală a părţilor pe toată durata desfăşurării procedurii în faţa unui tribunal, fără ca una din ele să fie avantajată în raport cu cealaltă parte din proces (a se vedea Decizia nr.802 din 5 decembrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.116 din 6 februarie 2018 , paragraful 36).

314. Dispoziția legală criticată instituie obligația organelor judiciare de a asigura exercitarea deplină şi efectivă a dreptului la apărare de către părţi şi subiecţii procesuali principali în tot cursul procesului penal. În acest context,

trimiterea la respectarea principiului egalității de arme în asigurarea exercițiului dreptului la apărare constituie, pe lângă o garanție a dreptului la un proces echitabil, mai ales îndatorirea organelor judiciare de a oferi părților condiții egale în susținerea apărărilor proprii, astfel încât niciuna să nu se plaseze într-o situație de net dezavantaj în raport cu celalaltă.

315. Prin urmare, Curtea apreciază că ***folosirea sintagmei „cu respectarea principiului egalității de arme" în conținutul prevederii legale referitoare la dreptul la apărare nu încalcă dispozițiile art.1 alin.(5) din Constituție, în componenta privind calitatea normei, astfel încât obiecția privind dispozițiile art.I pct.8 referitoare la art.10 alin.(5) din Codul de procedură penală urmează a fi respinsă ca neîntemeiată.***

316. Dispozițiile **art.I pct.9** au următorul conținut: La articolul 10, după alineatul (5) se introduce un nou alineat, alin.(5^1), cu următorul cuprins: *„(5^1) Încălcarea drepturilor prevăzute la acest articol se sancționează cu nulitatea absolută a actelor efectuate cu nesocotirea acestora."*

317. **Autorii criticii susțin** că aceste texte nu respectă exigențele de tehnică legislativă, întrucât încălcările care atrag sancțiunea nulității absolute sunt prevăzute limitativ în conținutul prevederilor art.281 alin.(1) din Codul de procedură penală, precum și faptul că dispoziția este neclară sub aspectul termenului până la care nulitatea absolută poate fi invocată, cunoscut fiind că dispozițiile art.281 alin.(3) și alin.(4) stabilesc două termene-limită diferite.

318. Dispozițiile art.10, intitulat *Dreptul la apărare*, fac parte din Titlul I al Codului de procedură penală, care consacră Principiile și limitele aplicării legii procesuale penale. Principiile sunt reguli generale pe care se întemeiază dezvoltarea regulilor de conduită procesuală, aplicându-se, în subsidiar, ori de câte ori nu este reglementată o normă care să normeze conduita într-o situație procesuală anume. ***Nerespectarea unui principiu, consacrat printr-o normă cu carater de maximă generalitate, face dificil de reglementat și, mai ales, de aplicat***

o sancțiune corespunzătoare. Or, este bine cunoscut că ***sancțiunea juridică trebuie întotdeauna raportată la o normă de conduită procesuală care să îndeplinească criteriile de claritate, precizie, previzibilitate***, care nu lasă loc echivocului, astfel încât destinatarul normei să aibă reprezentarea consecințelor pe care le implică nerespectarea ei. Așa fiind, chiar dacă legiuitorul ar considera că încălcarea dreptului la apărare, în toate cazurile și independent de orice element extrinsec și intrinsec, este atât de gravă încât justifică intervenția sancțiunii celei mai grave - nulitatea absolută a actelor efectuate cu nesocotirea acestui drept, locul reglementării nu poate fi în titlul referitor la principiile și limitele aplicării legii procesuale penale, care cuprinde norme generale, pe care se fundamentează instituțiile dreptului procesual penal.

319. Curtea observă că ***încălcările care atrag sancțiunea nulității absolute sunt prevăzute în mod limitativ la art.281 alin.(1) din Codul de procedură penală***, astfel că dispoziția criticată ar fi trebuit inclusă în cuprinsul acestei norme. Mai mult, în funcție de cauza de nulitate incidentă, ***dispozițiile art.281 alin.(3) și alin.(4) stabilesc termene diferite în care poate fi invocată nulitatea absolută***. Or, ***dispoziția legală criticată nu prevede un astfel de termen***, ceea ce conduce la interpretarea că încălcarea oricăreia dintre garanțiile procesuale prevăzute la art.10 din cod ar putea conduce la posibilitatea invocării nulității absolute în orice stadiu al procesului, împrejurare ce contravine principiului securității raporturilor juridice și caracterului rezonabil al termenului de soluționare a procesului.

320. Mai mult, *reglementarea unor cazuri de nulitate în conținutul unui principiu procesual este contrară principiului constituțional consacrat de art.1 alin.(5) din Constituție*, în componentele sale privind calitatea legii - previzibilitate, claritate și precizie, precum și dreptului la un proces echitabil, care presupune asigurarea unor garanții concrete tuturor părților implicate în procesul penal. Cadrul procesual conferit părților interesate trebuie să asigure un minim standard pentru exercitarea drepturilor procesuale și nu un impediment

insurmontabil în desfășurarea procedurilor penale, în scopul pentru care au fost create, respectiv aflarea adevărului. Echitatea procedurii în ansamblu este evaluată prin raportare la echilibrul ce trebuie menținut între interesele personale ale suspectului/inculpatului și interesul general, al statului, de a trage la răspundere penală persoanele care se fac vinovate de săvârșirea unei infracțiuni. Tocmai de aceea nu orice încălcare a unei norme legale atrage sancțiunea nulității absolute (când vătămarea este prezumată de drept). În celelalte situații, încălcarea anumitor dispoziții legale trebuie să atragă sancțiunile corespunzătoare, însă nu mai înainte de a se verifica, în mod individualizat și prin raportare la circumstanțele cauzei, dacă încălcarea este gravă și justifică sancționarea. În acest scop au fost reglementate nulitățile relative, condiționate de existența unor vătămări și care nu pot fi înlăturate altfel decât prin desființarea unui act procedural, procesual viciat. Sancțiunea cea mai gravă trebuie reglementată în mod riguros, clar și fără echivoc, astfel încât, în asigurarea procedurii penale echitabile pentru toate părțile implicate, și Ministerul Public să își îndeplinească rolul constituțional constând în apărarea ordinii de drept și a drepturilor și a libertăților tuturor cetățenilor, inculpați, părți civile, persoane vătămate, deopotrivă.

321. Pentru toate aceste argumente, Curtea constată că ***dispozițiile art.I pct.9, referitoare la introducerea art.10 alin.(5^1) în Codul de procedură penală, contravin art.1 alin.(5) și art.21 alin.(3) din Constituție***.

322. Dispozițiile **art.I pct.11** au următorul conținut: Articolul 15 se modifică și va avea următorul cuprins: *„**Condițiile de punere în mișcare sau de exercitare a acțiunii penale** Art.15. – Acțiunea penală se pune în mișcare și se exercită când există probe din care rezultă indicii temeinice că o persoană a săvârșit o infracțiune și nu există cazuri care împiedică punerea în mișcare sau exercitarea acesteia.”*

323. În prezent, norma are următorul conținut: *„Acțiunea penală se pune în mișcare și se exercită când există probe din care rezultă presupunerea rezonabilă*

că o persoană a săvârşit o infracţiune şi nu există cazuri care împiedică punerea în mişcare sau exercitarea acesteia."

324. **Critica** formulată vizează sintagma *„indicii temeinice"*, care, în opinia autorilor sesizării, nu este definită în niciun act normativ în vigoare, nu este previzibilă, nefiind clar şi precis care este obiectul reglementării.

325. În Codul de procedură penală anterior, la art 68^1, se prevedea că *„sunt indicii temeinice atunci când din datele existente în cauză rezultă presupunerea rezonabilă că persoana faţă de care se efectuează acte premergătoare sau acte de urmărire penală a săvârşit fapta"*. Indiciile temeinice erau datele apte să genereze o presupunere rezonabilă. Această dispoziţie a fost abrogată la data intrării în vigoare a noului Cod, astfel că nu poate constitui un reper pentru definirea noţiunii nou-introduse în actualul Cod de procedură penală, chiar dacă literal este identică.

326. Noua reglementare, în art.I pct.11, care modifică art.15 din cod, face vorbire de *„**probe din care rezultă indicii temeinice** că o persoană a săvârşit o infracţiune"* (în mod similar, legiuitorul procedează în art.I pct.138, care modifică art.223 din cod, potrivit căruia *„numai dacă **din probe rezultă indicii temeinice** că inculpatul a săvârşit o infracţiune"*). Astfel, indiciile temeinice nu sunt date din care rezultă presupunerea rezonabilă că persoana a săvârşit fapta, ci, în mod surprinzător, par a avea o forţă probatorie cel puţin egală cu probele (element de fapt care serveşte la constatarea existenţei sau inexistenţei unei infracţiuni, la identificarea persoanei care a săvârşit-o şi la cunoaşterea împrejurărilor necesare pentru justa soluţionare a cauzei şi care contribuie la aflarea adevărului în procesul penal), de vreme ce indiciile temeinice rezultă din probe. Cu alte cuvinte, pentru a pune în mişcare şi a exercita acţiunea penală, în urma căreia persoana suspectă dobândeşte calitatea de inculpat, organul de cercetare penală trebuie să facă dovada unor elemente de fapt care servesc la constatarea existenţei unei infracţiuni *„din care rezultă indicii temeinice că o persoană a săvârşit o infracţiune"*.

327. Pe de altă parte, Curtea observă că dispozițiile art.305 alin.(3) din Codul de procedură penală, astfel cum au fost modificate prin art.I pct.194 din legea supusă controlului, prevăd cu privire la începerea urmăririi penale *in personam*, când persoana acuzată dobândește calitatea de suspect, că *„Atunci când există* ***probe din care să rezulte că o anumită persoană a săvârșit fapta*** *pentru care s-a început urmărirea penală și nu există vreunul dintre cazurile prevăzute la art.16 alin.(1), organul de urmărire penală dispune ca urmărirea penală să se efectueze în continuare față de aceasta, care dobândește calitatea de suspect".* Revenind la textul analizat, Curtea constată că, în mod nejustificat, legiuitorul stabilește pentru punerea în mișcare a acțiunii penale un standard de probațiune inferior celui pe care îl reglementează începerea urmăririi penale *in personam*.

328. Așa fiind, Curtea constată că noțiunea de *„indicii temeinice"* are o utilizare improprie, coroborarea normei ce o cuprinde cu alte dispoziții din actul normativ demonstrând nu numai inconsecvența legiuitorului, dar și lipsa unei viziuni unitare și coerente cu privire la standardele de probațiune corespunzătoare fiecărei faze a procesului penal. Această situație determină incertitudine cu privire la modul de interpretare și aplicare a normelor legale.

329. Este unanim acceptat că doar formularea cu o suficientă precizie a actului normativ permite persoanelor interesate să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat. În același sens, prin Decizia nr.588 din 21 septembrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.835 din 20 octombrie 2017, Curtea Constituțională a statuat că „una dintre cerințele principiului respectării legilor vizează calitatea actelor normative (Decizia nr.1 din 10 ianuarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.123 din 19 februarie 2014, par.225). În acest sens, Curtea a constatat că, de principiu, orice act normativ trebuie să îndeplinească anumite condiții calitative, printre acestea numărându-se previzibilitatea, ceea ce presupune că acesta trebuie să fie suficient de clar și precis

pentru a putea fi aplicat; astfel, formularea cu o precizie suficientă a actului normativ permite persoanelor interesate – care pot apela, la nevoie, la sfatul unui specialist – să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat. Desigur, poate să fie dificil să se redacteze legi de o precizie totală și o anumită suplețe poate chiar să se dovedească de dorit, suplețe care nu afectează însă previzibilitatea legii (a se vedea, în acest sens, Decizia Curții Constituționale nr.903 din 6 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.584 din 17 august 2010, Decizia Curții Constituționale nr.743 din 2 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.579 din 16 august 2011, Decizia nr.1 din 11 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.53 din 23 ianuarie 2012, sau Decizia nr.447 din 29 octombrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.674 din 1 noiembrie 2013)."

330. Prin urmare, Curtea constată că ***dispozițiile art.I pct.11, referitoare la art.15 din Codul de procedură penală, în ceea ce privește sintagma „din care rezultă indicii temeinice", sunt neconstituționale, încălcând prevederile art.1 alin.(5) din Constituție, în componenta privind calitatea normei.***

331. Dispozițiile **art.I pct.14** au următorul conținut: La articolul 21, alineatul (1) se modifică şi va avea următorul cuprins: *„Introducerea în procesul penal a părţii responsabile civilmente poate avea loc, la cererea părţii îndreptăţite potrivit legii civile, până la începerea cercetării judecătoreşti."*

332. În prezent, norma are următorul conținut: *„(1) Introducerea în procesul penal a părţii responsabile civilmente poate avea loc, la cererea părţii îndreptăţite potrivit legii civile, în termenul prevăzut la art.20 alin.(1)."*

333. **Autorii susțin** că textul criticat contravine celor statuate prin Decizia nr.257 din 26 aprilie 2017 cu privire la posibilitatea persoanei vătămate de a solicita introducerea în procesul penal a părții responsabile civilmente până la închiderea procedurii în camera preliminară.

334. Cu privire la normele procesual penale ale art.21 alin.(1), reglementând posibilitatea persoanei vătămate care s-a constituit parte civilă de a solicita introducerea în procesul penal a părţii responsabile civilmente „până la începerea cercetării judecătoreşti", Curtea s-a pronunţat prin *Decizia nr.257 din 26 aprilie 2017*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.472 din 22 iunie 2017. Curtea a reţinut că „formularea cererii de constituire ca parte civilă declanşează acţiunea civilă, în acelaşi timp luând naştere şi contraacţiunea (de apărare) a celui sau a celor împotriva cărora este îndreptată acţiunea civilă, subiect pasiv al acţiunii civile putând fi inculpatul sau partea responsabilă civilmente. Cât priveşte partea responsabilă civilmente, potrivit art.86 din Codul de procedură penală, *„persoana care, potrivit legii civile, are obligaţia legală sau convenţională de a repara în întregime sau în parte, singură sau în solidar, prejudiciul cauzat prin infracţiune şi care este chemată să răspundă în proces este parte în procesul penal şi se numeşte parte responsabilă civilmente"*, calitatea de parte responsabilă civilmente fiind stabilită în condiţiile art.1.372-1.374 din Codul civil, pentru atragerea răspunderii civile a persoanei care şi-a asumat responsabilitatea unei activităţi fiind necesară şi stabilirea existenţei unei vinovăţii" (par.18). Prin urmare, Curtea a constatat că, „în condiţiile în care constituirea ca parte civilă a persoanei vătămate se poate face în orice fază procesuală *„până la începerea cercetării judecătoreşti"* - introducerea în procesul penal a părţii responsabile civilmente, ca şi posibilitatea părţii responsabile civilmente de a interveni în procesul penal fiind corelate cu declaraţia de constituire de parte civilă în procesul penal -, exercitarea efectivă de către partea responsabilă civilmente a drepturilor procesuale - recunoscute de lege şi statuate în jurisprudenţa instanţei de control constituţional - în faza camerei preliminare, aşadar, liberul acces al acestei părţi, depinde exclusiv de manifestarea de voinţă a persoanei vătămate. Or, *Curtea constată că persoana vătămată, constituită ca parte civilă în procesul penal, are interese contrare părţii responsabile civilmente, aşa încât există posibilitatea ca aceasta să îşi exercite*

dreptul de a reclama reparaţii prin mijlocirea organelor judiciare în mod abuziv, cu scopul de a limita/exclude accesul părţii responsabile civilmente în faza camerei preliminare care, astfel cum s-a arătat în precedent, are o importanţă deosebită asupra fazelor de judecată ulterioare prin prisma obiectului ei (par.29). Aşa fiind, pentru respectarea liberului acces la justiţie, Curtea a constatat că „este necesar ca, prin normele procesual penale în materie, să se asigure dreptul părţii responsabile civilmente de a formula cereri şi excepţii cu privire la legalitatea sesizării instanţei, legalitatea administrării probelor şi a efectuării actelor de către organele de urmărire penală, în procedura camerei preliminare, tocmai în vederea realizării unui echilibru între drepturi fundamentale relative aflate în concurs, şi anume, dreptul de acces liber la justiţie şi dreptul la apărare ale persoanei vătămate ce se constituie parte civilă, pe de o parte, şi dreptul de acces liber la justiţie şi dreptul la apărare ale părţii responsabile civilmente, pe de altă parte" (par.33).

335. Analizând dispoziţiile actului normativ supus controlului de constituționalitate, Curtea reține o nouă viziune a legiuitorului în ceea ce privește structura procesului penal. Astfel, noua lege procesual penală prevede 3 funcții judiciare (de urmărire penală, de dispoziție asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanelor în faza de urmărire penală și funcția de judecată), eliminând funcția de verificare a legalității trimiterii ori netrimiterii în judecată [art.I pct.1 abrogă art.3 alin.(1) lit.c)]. Coroborat, *legiuitorul abrogă procedura camerei preliminare, corespunzătoare funcției eliminate, și o înlocuiește cu procedura verificărilor prealabile la judecata în primă instanță pe care o include în titlul III – Judecata, al Părții speciale, circumscriind-o funcției de judecată.* Noua procedură prevede competența instanței de a verifica legalitatea sesizării sale, legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală. Cu alte cuvinte, competențele judecătorului de cameră preliminară au fost transferate judecătorului fondului, care, în procedura prealabilă judecății în primă instanță, are obligația de a verifica toate aspectele menționate. Așadar, *după*

sesizarea instanței prin rechizitoriu, începe cercetarea judecătorească, dosarul repartizat aleatoriu unui complet de jdecată parcurgând în prealabil procedura de verificare nou-instituită.

336. Având în vedere considerentele cuprinse în Decizia nr.257 din 26 aprilie 2017 şi adaptându-le la viziunea prezentei legi, Curtea constată că posibilitatea persoanei vătămate, care s-a constituit parte civilă, de a solicita introducerea în procesul penal a părții responsabile civilmente „până la începerea cercetării judecătorești", deci până la sesizarea judecătorului fondului, ***nu este de natură a aduce atingere dreptului de acces liber la justiție al părții responsabile civilmente, consacrat de art.21 din Legea fundamentală***, constituind tocmai transpunerea legislativă a considerentelor actului instanței constituționale, în acord cu prevederile art.147 din Constituție. Prin urmare, ***critica ce vizează dispozițiile art.I pct.14, referitoare la art.21 alin.(1) din Codul de procedură penală, este neîntemeiată.***

337. Dispozițiile **art.I pct.16** au următorul conținut: La articolul 25, alineatul (4) se modifică şi va avea următorul cuprins: *„(4) Dispoziţiile instanţei penale cu privire la latura civilă sunt opozabile doar părţilor din procesul penal în care s-a pronunţat hotărârea."*

338. În prezent, art.25 alin.(4) din Codul de procedură penală este abrogat, reglementarea anterioară nevizând opozabilitatea hotărârii.

339. **Critica** vizează faptul că prin instituirea unor efecte diferite ale hotărârilor judecătorești penale cu privire la latura civilă față de cele pronunțate de instanța civilă se neagă autoritatea de lucru judecat a celor dintâi.

340. Prin *Decizia nr.257 din 26 aprilie 2017*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.472 din 22 iunie 2017, Curtea a reţinut că, „din punct de vedere substanţial, obiectul acţiunii civile îl formează exercitarea dreptului de a reclama reparaţii prin mijlocirea organelor judiciare, iar, sub aspect procesual, acţiunea civilă are ca obiect tragerea la răspundere civilă delictuală a

persoanelor responsabile potrivit legii civile pentru prejudiciul produs prin comiterea faptei care face obiectul acţiunii penale [art.19 alin.(1) din Codul de procedură penală]. Curtea reţine, totodată, că exerciţiul acţiunii civile în cadrul procesului penal constituie un beneficiu procesual acordat victimei infracţiunii, de a valorifica toate elementele strânse de procuror în acuzare, precum şi întreg cadrul procesual al procesului penal, pentru a-şi satisface interesele de ordin civil - morale sau patrimoniale - afectate de comiterea infracţiunii. Acţiunea civilă alăturată acţiunii penale în cadrul procesului penal constituie latura civilă a acestui proces şi are ca temei fapta ilicită, întrucât temeiul acţiunii penale este un fapt ilicit, iar acest temei limitează şi temeiul acţiunii civile" (par.12).

341. Curtea a reţinut, în continuare, că „pentru ca acţiunea civilă să poată fi exercitată în procesul penal se cer a fi îndeplinite câteva condiţii, respectiv să existe o faptă ilicită de natură să producă prejudicii materiale sau morale, prejudiciul să fie cert, atât sub aspectul existenţei, cât şi sub aspectul întinderii sale şi să nu fi fost reparat, între infracţiunea comisă şi prejudiciu să existe o legătură de cauzalitate, să existe o manifestare de voinţă în sensul constituirii de parte civilă în procesul penal. Având în vedere ultima condiţie enunţată, Curtea reţine că, în procesul penal, acţiunea civilă se declanşează prin constituirea ca parte civilă a persoanei vătămate, în condiţiile art.20 din Codul de procedură penală, cererea de constituire fiind necesar a fi formulată în scris sau oral, cu indicarea naturii şi a întinderii pretenţiilor, a motivelor şi a probelor pe care acestea se întemeiază. În cazul nerespectării vreuneia dintre condiţiile menţionate, persoana vătămată sau succesorii acesteia nu se mai pot constitui parte civilă în cadrul procesului penal, aceştia având însă posibilitatea de a introduce acţiunea la instanţa civilă. Curtea reţine, de asemenea, că acţiunea civilă poate fi exercitată de către persoana vătămată sau, după caz, de reprezentantul său legal (când persoana vătămată este lipsită de capacitate de exerciţiu sau aceasta îi este restrânsă) ori succesorii acesteia. [...] Aşadar, Curtea reţine că, de principiu, persoana vătămată este liberă

să decidă dacă declanşează acţiunea civilă separat de procesul penal, după cum tot ea este cea care poate să dispună de acest instrument juridic în cursul procesului penal, acţiunea civilă alăturată acţiunii penale fiind guvernată de principiul disponibilităţii. Principiul disponibilităţii este caracteristic procesului civil, iar, în lumina lui, persoana vătămată poate determina nu numai existenţa acţiunii civile în cadrul procesului penal - prin declanşarea procedurii judiciare prin formularea cererii de constituire de parte civilă -, ci şi conţinutul acestei acţiuni prin stabilirea cadrului procesual în privinţa părţilor şi obiectului, precum şi din perspectiva apărărilor formulate. Legea procesual penală în vigoare preia dispoziţii specifice procedurii civile, art.20 alin.(2) reglementând condiţiile în care persoana vătămată se poate constitui parte civilă, prin indicarea naturii pretenţiilor (caracterul moral sau material al prejudiciului şi opţiunea reparării lui în natură sau prin echivalent bănesc), a întinderii pretenţiilor (evaluarea în concret a pagubei), a motivelor pe care se întemeiază cererea (situaţia de fapt) şi a probelor care pot fi, pe de o parte, cele administrate în cursul urmăririi penale şi care nu au fost excluse în camera preliminară şi, pe de altă parte, probe noi, pe care partea civilă le propune spre administrare, iar instanţa le va pune în discuţia participanţilor, în condiţiile art.374 alin.(5) şi alin.(6) din Codul de procedură penală" (par.14 și 15).

342. Potrivit art.397 alin.(1) din Codul de procedură penală, instanța se pronunță prin aceeași hotărâre și asupra acțiunii civile, iar, în temeiul art.409 alin.(1) lit.c) din cod, persoanele menționate de textul legal pot formula apel cu privire la latura civilă.

343. ***Cu privire la obligativitatea și opozabilitatea hotărârii judecătorești, Codul de procedură civilă prevede la art.435 alin.(1)*** că *„hotărârea judecătorească este obligatorie şi produce efecte numai între părţi şi succesorii acestora"*, iar, potrivit ***alin.(2) al aceluiaşi articol***, *„hotărârea este opozabilă oricărei terţe persoane atât timp cât aceasta din urmă nu face, în condiţiile legii, dovada contrară"*.

344. Norma procesuală criticată introduce în Codul de procedură penală o dispoziţie referitoare la „opozabilitatea" hotărârii instanţei penale, limitând efectele acesteia referitoare la latura civilă doar cu privire la părţile din procesul penal în care s-a pronunţat hotărârea. Or, ***instituirea unor efecte diferite ale hotărârilor judecătoreşti cu privire la latura civilă a cauzei pronunţate de instanţa penală faţă de cele pronunţate de instanţa civilă nu îşi găseşte nicio justificare, reglementarea fiind de natură a nega autoritatea de lucru judecat a celor dintâi.*** Noua reglementare restrânge în mod nepermis sfera subiectelor de drept cu privire la care hotărârea judecătorească ar trebui să producă efecte, înlăturând categoria succesorilor părţilor din procesul penal şi categoria terţilor care nu fac dovada contrară celor stabilite prin hotărârea judecătorească definitivă. Diferenţa de tratament juridic instituită de cele două norme procesuale, civilă şi penală, aplicabilă unor persoane aflate în situaţii similare, nu are nicio justificare obiectivă şi rezonabilă.

345. În plus, Curtea remarcă şi nerespectarea normelor de tehnică legislativă cuprinse în art.59 alin.(1) din Legea nr.24/2000, potrivit cărora *„Modificarea unui act normativ constă în schimbarea expresă a textului unora sau mai multor articole ori alineate ale acestuia şi în redarea lor într-o nouă formulare"*. Or, în condiţiile în care dispoziţiile art.I pct.16 prevăd că *„La articolul 25, alineatul (4) se modifică şi va avea următorul cuprins [...]"*, iar alin.(4) al art.25 nu există, fiind abrogat, este evident că nu există o redare a alineatului într-o nouă formulare, ci, în realitate, este o completare a art.59 cu un nou alineat.

346. Aşa fiind, Curtea apreciază că ***dispoziţiile art.I pct.16, referitoare la art.25 alin.(4) din Codul de procedură penală, încalcă prevederile constituţionale ale art.1 alin.(5), în componentele referitoare la calitatea legii şi securitatea raporturilor juridice, precum şi principiul egalităţii în drepturi, prevăzut de art.16 alin.(1) din Constituţie.***

347. Dispozițiile **art.I pct.18** au următorul conținut: Articolul 31 se modifică şi va avea următorul cuprins: *„**Avocatul** Art.31. – Avocatul asistă sau reprezintă părţile ori subiecţii procesuali pe tot parcursul procesului, în condiţiile legii."*

348. În prezent, norma are următorul conținut: *„Avocatul asistă sau reprezintă părţile ori subiecţii procesuali în condiţiile legii."*

349. **Critica** vizează posibila interpretare a normei în sensul că asistenţa/reprezentarea este obligatorie necircumstanţiat, în toate cauzele penale, şi cu privire la toţi subiecţii procesuali, inclusiv martori, experţi, interpreţi, agenţi procedurali.

350. Analizând norma criticată, Curtea reține că *modificarea operată rezidă în adăugarea sintagmei „pe tot parcursul procesului" în ceea ce privește dreptul părţilor ori al subiecţilor procesuali de a fi asistați sau reprezentați de avocat.* Norma păstrează mențiunea *„în condițiile legii"*, astfel că asistarea sau reprezentarea nu se poate realiza decât cu respectarea cerințelor stipulate de lege, inclusiv a celor referitoare la caracterul obligatoriu sau facultativ al acestei garanții procesuale. Norma modificatoare este clară, previzibilă și nu conține niciun element de noutate de natură a determina interpretarea imaginată de autorii sesizării, potrivit căreia subiecții procesuali ar beneficia necircumstanțiat de serviciile obligatorii ale unui avocat. Prin urmare, Curtea constată că ***dispozițiile art.I pct.18, referitoare la art.31 din Codul de procedură penală, sunt constituționale, critica cu un atare obiect urmând a fi respinsă ca neîntemeiată.***

351. Dispozițiile **art.I pct.24** au următorul conținut: La articolul 40, după alineatul (4) se introduce un nou alineat, alin.(4^1), cu următorul cuprins: *„(4^1) Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie judecă recursul formulat împotriva hotărârii judecătoreşti, pronunţate de ultima instanţă în ierarhia instanţelor judecătoreşti, în materie penală de către completul de 5 judecători, prin care a fost respinsă*

cererea de sesizare a Curţii Constituţionale. Soluţionarea recursului se face potrivit dispoziţiilor art.425[1], care se aplică în mod corespunzător."

352. **Critica** vizează faptul că prevederile legale nu stabilesc structura sau formaţiunea de judecată din cadrul Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie care soluţionează recursul împotriva hotărârilor prin care completurile de 5 judecători resping cererile de sesizare a Curţii Constituţionale, nu reglementează recursul împotriva hotărârilor prin care Secţia penală a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie respinge cererile de sesizare a Curţii şi nici competenţa Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie de a judeca recursul împotriva hotărârilor prin care resping cererile de sesizare a Curţii.

353. Cu privire la instituţia recursului formulat împotriva unei hotărâri judecătoreşti prin care a fost respinsă cererea de sesizare a Curţii Constituţionale cu o excepţie de neconstituţionalitate, prin *Decizia nr.321 din 9 mai 2017*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.580 din 20 iulie 2017, Curtea a reţinut că „este vorba de o cale de atac pe care legiuitorul a conceput-o, distinct de orice calificare procesual civilă sau penală, numai în privinţa hotărârilor judecătoreşti prin care se respinge cererea de sesizare a Curţii Constituţionale. Prin urmare, acest recurs este un remediu judiciar care nu preia niciunul dintre elementele şi caracteristicile proprii recursului din Codul de procedură civilă sau penală. De asemenea, Curtea constată că, dat fiind faptul că textul art.29 alin.(5) din Legea nr.47/1992 este aplicabil atât în materie procesual civilă, cât şi penală, acesta îşi menţine natura juridică de cale de atac specială ce nu poate fi calificată în funcţie de reglementările proprii procedurii penale sau civile. De aceea, această cale de atac cu o fizionomie juridică proprie nu poate fi considerată nici recurs în sensul propriu al termenului prevăzut de Codul de procedură civilă sau penală şi nici apel, contestaţie sau plângere în sensul Codului de procedură penală. Mai mult, Curtea reţine că aceeaşi cale de atac nu poate purta denumiri diferite în funcţie de procedura civilă sau penală în care intervine" (par.21). Referitor la

situaţia particulară a gradului de jurisdicţie reprezentat chiar de ultima instanţă în ierarhia instanţelor judecătoreşti, Curtea a reţinut că „structura de organizare a instanţelor judecătoreşti nu poate fi un motiv care să anihileze un drept stabilit chiar prin Legea nr.47/1992, pentru că premisa este aceea a configurării organizării instanţelor judecătoreşti în funcţie de drepturile procesuale ce incumbă subiectelor de drept, şi nu invers" (par.25). De asemenea, Curtea a reţinut că, „în accepţiunea art.21 din Constituţie, căile de atac împotriva hotărârilor judecătoreşti pronunţate reprezintă un aspect al accesului liber la justiţie şi, deşi legiuitorul are o marjă de apreciere în configurarea acestora, nu se poate ajunge la eliminarea implicită a unei căi de atac în condiţiile în care acesta este reglementat în fondul activ al legislaţiei" (par.26). „Prin urmare, până la adoptarea soluţiei legislative corespunzătoare, ca o consecinţă a prezentei decizii de admitere a excepţiei de neconstituţionalitate, Curtea constată că instanţele judecătoreşti urmează să aplice în mod direct art.16 alin.(1), art.21 alin.(1)-(3) şi art.129 din Constituţie, devenind, astfel, competente să soluţioneze recursul formulat împotriva hotărârii judecătoreşti, pronunţate în ultimul grad de jurisdicţie, prin care a fost respinsă cererea de sesizare a Curţii Constituţionale cu o excepţie de neconstituţionalitate" (par.28).

354. ***Dispoziţiile art.I pct.24 din legea supusă controlului, deşi prevăd calea de atac a recursului împotriva hotărârilor prin care completele de 5 judecători din cadrul Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie resping cererile de sesizare a Curţii Constituţionale, omit să stabilească structura sau formaţiunea de judecată din cadrul Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie care soluţionează acest recurs***. Trimiterea la procedura de soluționare a contestației, cale de atac cu o fizionomie specifică, nu face decât să sporească neclaritatea și imprevizibilitatea textului normativ, viciind în mod definitiv norma.

355. Mai mult, dispozițiile criticate se limitează la ipoteza procesuală menționată, ***fără a reglementa recursul împotriva hotărârilor prin care Secţia penală a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie respinge cererile de sesizare a Curţii***

Constituționale cu excepții de neconstituționalitate ***și, implicit, formațiunea de judecată din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție care soluționează acest recurs***, și ***nici competența Înaltei Curți de Casație și Justiție de a judeca recursul împotriva hotărârilor prin care curțile de apel, ca instanțe de ultim grad, resping cererile de sesizare a Curții Constituționale*** cu excepții de neconstituționalitate, și, implicit, formațiunea de judecată care să soluționeze acest recurs.

356. Având în vedere toate aceste deficiențe, Curtea constată că ***dispozițiile art.I pct.24 referitoare la completarea art.40 din Codul de procedură penală sunt neconstituționale, întrucât contravin prevederilor art.1 alin.(5) din Constituție, în componenta care vizează calitatea normei, și prevederilor art.147 din Constituție, care consacră caracterul general obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale***.

357. Dispozițiile **art.I pct.25** au următorul conținut: Articolul 47 se modifică și va avea următorul cuprins: *„**Excepțiile de necompetență** Art.47. – (1) Excepția de necompetență materială și cea de necompetență după calitatea persoanei pot fi ridicate în tot cursul procesului penal, până la pronunțarea unei hotărâri definitive.*

(2) Excepția de necompetență teritorială poate fi invocată până la începerea cercetării judecătorești.

(3) Excepțiile de necompetență pot fi invocate din oficiu, de către procuror, de către persoana vătămată sau de către părți."

358. În prezent, norma are următorul conținut: *„(1) Excepția de necompetență materială sau după calitatea persoanei a instanței inferioare celei competente potrivit legii poate fi invocată în tot cursul judecății, până la pronunțarea hotărârii definitive.*

(2) Excepția de necompetență materială sau după calitatea persoanei a instanței superioare celei competente potrivit legii poate fi invocată până la începerea cercetării judecătorești.

(3) Excepţia de necompetenţă teritorială poate fi invocată în condiţiile alin.(2).

(4) Excepţiile de necompetenţă pot fi invocate din oficiu, de către procuror, de către persoana vătămată sau de către părţi."

359. **Critica** rezidă în aceea că textul extinde inexplicabil sfera şi sancţiunea nulităţii, prezumând în mod absolut că o instanţă superioară sau un organ de urmărire penală superior celui competent să soluţioneze cauza ar fi necompetente profesional să participe la dezlegarea ei.

360. Analizând norma supusă controlului, Curtea reţine că legiuitorul elimină distincţia dintre necompetenţa materială sau după calitatea persoanei a instanţei inferioare celei competente potrivit legii şi necompetenţa materială sau după calitatea persoanei a instanţei superioare celei competente potrivit legii, sub aspectul momentului până la care acestea pot fi invocate, respectiv în tot cursul judecăţii, până la pronunţarea hotărârii definitive, în prima ipoteză, faţă de până la începerea cercetării judecătoreşti, în cea de-a doua ipoteză. *Legiuitorul revine la soluţia legislativă anterioară, prevăzută de Codul de procedură penală din 1968, care prevede, în mod unitar, posibilitatea invocării excepţiei de necompetenţă materială şi a celei de necompetenţă după calitatea persoanei în tot cursul procesului penal, până la pronunţarea unei hotărâri definitive.* Această opţiune intră în marja de apreciere a legiuitorului şi nu impietează asupra dreptului părţilor la un proces echitabil.

361. De asemenea, Curtea observă că prin norma criticată *nu sunt ignorate considerentele Deciziei nr.302 din 4 mai 2017*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.566 din 17 iulie 2017, prin care Curtea a constatat neconstituţionalitatea soluţiei legislative cuprinse în dispoziţiile art.281 alin.(1) lit.b) din Codul de procedură penală, care nu reglementează în categoria nulităţilor absolute încălcarea dispoziţiilor referitoare la competenţa materială şi după calitatea persoanei a organului de urmărire penală, şi, dimpotrivă, soluţia

legislativă este în acord cu garanțiile protejate prin actul Curții Constituționale, astfel că ***obiecția privind dispozițiile art.I pct.25, referitoare la art.47 din Codul de procedură penală, urmează a fi respinsă ca neîntemeiată.***

362. Dispozițiile **art.I pct.29** au următorul conținut: La articolul 61, alineatul (1) se modifică şi va avea următorul cuprins: *„Art.61. – (1) Ori de câte ori există probe sau indicii temeinice cu privire la săvârşirea unei infracţiuni, sunt obligate să întocmească un proces-verbal despre împrejurările constatate:".*

363. În prezent, norma are următorul conținut: *„(1) Ori de câte ori există o suspiciune rezonabilă cu privire la săvârşirea unei infracţiuni, sunt obligate să întocmească un proces-verbal despre împrejurările constatate:".*

364. **Critica** constă în aceea că prin acest text legiuitorul acordă competențe să identifice probe şi să dea valoare probatorie altor organe decât cele judiciare, respectiv organelor de constatare.

365. Obligația prevăzută de lege incumbă organelor inspecţiilor de stat, ale altor organe de stat, precum şi ale autorităţilor publice, instituţiilor publice sau ale altor persoane juridice de drept public, pentru infracţiunile care constituie încălcări ale dispoziţiilor şi obligaţiilor a căror respectare o controlează, potrivit legii [art.61 alin.(1) lit.a)], organelor de control şi celor de conducere ale autorităţilor administraţiei publice, ale altor autorităţi publice, instituţiilor publice sau ale altor persoane juridice de drept public, pentru infracţiunile săvârşite în legătură cu serviciul de către cei aflaţi în subordinea ori sub controlul lor [art.61 alin.(1) lit.b)], precum şi organelor de ordine publică şi siguranţă naţională, pentru infracţiunile constatate în timpul exercitării atribuţiilor prevăzute de lege [art.61 alin.(1) lit.c)].

366. Examinând textul de lege criticat, Curtea observă că ***introducerea în conținutul său, în ceea ce privește competența organelor de constatare, a noțiunii de „probe" intră în contradicție cu întreaga reglementare a urmăririi penale*** şi conduce către o finalitate cu totul opusă scopului declarat al actului normativ, respectiv acela al consolidării garanțiilor circumscrise prezumției de

nevinovăție, vulnerabilizând cadrul în care pot fi obținute probele, dacă un organ de constatare (și nu de urmărire penală) poate administra probe, înainte de începerea urmăririi penale. *Dispozițiile art.97 alin.(2) din Codul de procedură penală prevăd expres că „proba se obține în procesul penal"*, or procesul penal nu există atâta vreme cât nu a fost începută urmărirea penală. În concepția actualului Cod de procedură penală, „legiuitorul a renunțat la faza actelor premergătoare, instituind, ca regulă, caracterul obligatoriu al începerii urmăririi penale anterior efectuării oricăror acte de cercetare" (a se vedea, în acest sens, Decizia nr.260 din 5 mai 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.599 din 5 august 2016, par.22). ***Așadar, administrarea probelor poate fi realizată numai începând cu faza urmăririi penale.*** Acolo unde leguitorul a acceptat excepții de la acest principiu, recunoașterea valorii de probă a unui act întocmit înainte de începerea urmăririi penale s-a datorat prevalenței unor reglementări internaționale sau europene pe care statul român le-a transpus în litera și spiritul lor, în legislația procesual penală, stabilind acest lucru în mod expres. Astfel sunt dispozițiile instituite în considerarea drepturilor victimelor de a fi audiate de îndată de către organul judiciar, dispozițiile art.111 alin.(10) din cod statuând că: *„Declarația dată de persoana vătămată în condițiile alin.(9) constituie mijloc de probă chiar dacă a fost administrată înainte de începerea urmăririi penale"*. Însă chiar și în această ipoteză audierea se realizează de organul judiciar.

367. Echitatea procedurii, privită în ansamblul său, este raportată în mod primordial la desfășurarea procesului penal potrivit principiului legalității, așadar în condițiile legii care reglementează regulile de drept procesual. ***Prin modificarea operată, legiuitorul acordă competența de a identifica probe și de a da valoare probatorie împrejurărilor constatate unui alt organ decât cel judiciar, respectiv organului de constatare, în dezacord cu prevederile art.103 din cod referitoare la aprecierea probelor.*** Organele de constatare nu sunt organe judiciare, dimpotrivă, agentul constatator având chiar aptitudinea de a fi audiat în calitate de martor.

Acesta, din datele pe care le percepe în mod nemijlocit, își poate forma o suspiciune rezonabilă, pe baza unei percepții obiective și imparțiale, chiar specializate, având în vedere calitatea persoanelor prevăzute la art.61 lit.a)-c) din cod. În schimb, proba poate fi obținută, în mod legal, doar printr-un procedeu probatoriu, materializat în mijlocul de probă. Or, din întreaga reglementare, interpretată sistematic și istoric, a dispozițiilor art.61 din Codul de procedură penală, rezultă că legiuitorul nu poate extinde competența organului de constatare peste limita prevăzută în cadrul acestor dispoziții sau prin conferirea unor noi competențe, care ar perverti rolul acestui organ și ar vicia procedura echitabilă a dosarului penal.

368. Pentru aceste argumente, Curtea constată că ***dispozițiile art.I pct.29, care modifică art.61 alin.(1) din Codul de procedură penală, sunt neconstituționale, încălcând prevederile constituționale ale art.1 alin.(5), care consacră principiul legalității, și pe cele ale art.21 alin.(3), referitoare la dreptul la un proces echitabil.***

369. Dispozițiile **art.I pct.30** au următorul conținut: La articolul 64, alineatele (4) şi (5) se modifică şi vor avea următorul cuprins: *„(4) Judecătorul de drepturi şi libertăţi nu poate participa, în aceeaşi cauză, la judecata în fond sau în căile de atac.*

(5) Judecătorul care a participat la soluţionarea plângerii împotriva soluţiilor de neurmărire sau netrimitere în judecată sau care a soluţionat cererea de confirmare a renunţării la urmărire penală ori cererea de confiscare sau de desfiinţare a unui înscris nu poate participa, în aceeaşi cauză, la judecata în fond sau în căile de atac."

370. În prezent, norma are următorul conținut: *„(4) Judecătorul de drepturi şi libertăţi nu poate participa, în aceeaşi cauză, la procedura de cameră preliminară, la judecata în fond sau în căile de atac.*

(5) Judecătorul care a participat la soluţionarea plângerii împotriva soluţiilor de neurmărire sau netrimitere în judecată nu poate participa, în aceeaşi cauză, la judecata în fond sau în căile de atac."

371. **Autorii criticii susţin** că legiuitorul nu este consecvent cu privire la competenţa judecătorului în procedura prevăzută de art.549[1] din Codul de procedură penală cu referire la art.318 din cod, întrucât într-o atare situaţie o judecată în fond nu mai este posibilă.

372. Noutatea reglementării constă în aceea că judecătorul care a soluţionat o cerere de confirmare a renunţării la urmărire penală ori o cerere de confiscare sau de desfiinţare a unui înscris nu poate participa în aceeaşi cauză la judecata în fond sau în căile de atac.

373. Analizând critica, Curtea observă că, în timp ce soluţiile de clasare pot fi infirmate, redeschizându-se urmărirea penală, conform art.335 din cod, putându-se ajunge astfel la întocmirea rechizitoriului şi sesizarea instanţei de judecată, astfel că sintagma „în aceeaşi cauză" are înţeles, ***soluţia de renunţare la urmărire penală*** *a procurorului, întocmită în baza art.318 din cod, este supusă confirmării judecătorului, în baza alin.(12[1]) din acelaşi articol, iar încheierea prin care judecătorul a admis cererea de confirmare, în baza art.318 alin.(15) din cod, este definitivă în acord cu alin.(16) al aceluiaşi articol. Prin urmare,* ***în această ipoteză, judecata în fond sau în căile de atac „în aceeaşi cauză" nu mai este posibilă.***

374. De asemenea, pentru acelaşi raţionament, ***nu mai este posibilă judecata în fond sau în căile de atac, „în aceeaşi cauză", atunci când judecătorul a soluţionat cererea de confiscare sau de desfiinţare a unui înscris în procedura reglementată de art.549[1] din Codul de procedură penală, însă numai ca urmare a dispunerii unei soluţii de renunţare la urmărire penală.*** Dacă desfiinţarea înscrisului sau confiscarea a avut loc în urma unei soluţii de clasare, o nouă judecată este posibilă ca urmare a infirmării soluţiei şi redeschiderii urmăririi

penale, iar incompatibilitatea stabilită prin textul criticat se înscrie în marja de apreciere a legiuitorului.

375. Pentru motivele de mai sus, Curtea constată că ***dispozițiile art.I pct.30, referitoare la art.64 alin.(5) din Codul de procedură penală, nu întrunesc condițiile de calitate a legii, contravenind prevederilor art.1 alin.(5) din Constituție***.

376. Dispozițiile **art.I pct.39** au următorul conținut: Articolul 77 se modifică şi va avea următorul cuprins: *„**Suspectul** Art.77. – Persoana cu privire la care, din probele sau indiciile temeinice existente în cauză, rezultă că a săvârşit o faptă prevăzută de legea penală se numeşte suspect."*

377. În prezent, norma are următorul conținut: *„Persoana cu privire la care, din datele şi probele existente în cauză, rezultă bănuiala rezonabilă că a săvârşit o faptă prevăzută de legea penală se numeşte suspect."*

378. **Autorii criticii** susțin că textul de lege nu se coroborează cu art.305 din Codul de procedură penală, în forma modificată, întrucât, deşi legiuitorul optează pentru creşterea standardului de probă în privința dobândirii calității de suspect, nu prevede cum vor fi calificate audierile persoanelor indicate în plângere sau denunț.

379. Prin *Decizia nr.222 din 4 aprilie 2017*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.514 din 4 iulie 2017, Curtea a respins, ca neîntemeiată, excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art.305 alin.(1) şi alin.(3) din Codul de procedură penală, reţinând că reglementarea etapei urmăririi penale *in rem* garantează caracterul echitabil al desfăşurării urmăririi penale, astfel încât orice acte de cercetare să se desfăşoare într-un cadru procesual şi nicio persoană să nu fie pusă sub acuzaţie în lipsa unor date sau probe din care să rezulte indicii rezonabile că a săvârşit o faptă prevăzută de legea penală. În ceea ce priveşte intervalul de timp ce separă momentul începerii urmăririi penale *in rem* de momentul începerii urmăririi penale *in personam*, Curtea a constatat că acesta nu este strict şi expres

determinat de dispoziţiile Codului de procedură penală. Cu toate acestea, norma procesual penală criticată, şi anume art.305 alin.(3) din Codul de procedură penală, precizează că procurorul dispune ca urmărirea penală să se efectueze în continuare faţă de o persoană, când din datele şi probele existente în cauză rezultă indicii rezonabile că aceasta a săvârşit fapta pentru care s-a început urmărirea penală. Astfel, procurorul este obligat ca, în momentul în care există indicii rezonabile că o persoană a săvârşit fapta pentru care s-a început urmărirea penală, să dispună continuarea urmăririi penale faţă de acea persoană. Aceasta rezultă din folosirea de către legiuitor a verbului la modul imperativ „dispune", iar nu „poate dispune", astfel încât nu se poate interpreta că există o facultate a procurorului de a amâna momentul începerii urmăririi penale *in personam* până la realizarea probaţiunii necesare pentru punerea în mişcare a acţiunii penale şi dispunerea directă a acestei măsuri (paragraful 25).

380. Pe de altă parte, faptul că nu este posibilă dobândirea calităţii oficiale de suspect imediat ce organele de urmărire penală au fost sesizate cu privire la săvârşirea unei fapte penale de către una sau mai multe persoane constituie o importantă garanţie justificată de necesitatea protejării drepturilor persoanelor împotriva cărora a fost formulată o astfel de sesizare, pentru ca acestea să nu fie supuse unor acuzaţii penale fără o minimă verificare, din care să rezulte atât existenţa faptei prevăzute de legea penală şi inexistenţa cazurilor care împiedică exercitarea acţiunii penale, cât şi indicii rezonabile că au săvârşit fapta pentru care s-a început urmărirea penală (paragraful 30).

381. Dobândirea calităţii de suspect prezintă importanţă din perspectiva posibilităţii exercitării drepturilor procesuale inerente acestei calităţi, garanţii specifice dreptului la un proces echitabil, cum ar fi dreptul suspectului de a fi informat cu privire la fapta pentru care este cercetat şi încadrarea juridică a acesteia, de a consulta dosarul, în condiţiile legii, de a avea un avocat ales sau unul din oficiu pentru cazurile de asistenţă obligatorie, de a propune administrarea de

probe, de a ridica excepţii şi de a pune concluzii, de a formula orice alte cereri ce ţin de soluţionarea laturii penale şi civile a cauzei, de a apela la un mediator, în cazurile permise de lege, de a fi informat cu privire la drepturile sale ori de a beneficia de alte drepturi prevăzute de lege. De aceea, Curtea a stabilit că, atunci când, în funcţie de particularităţile fiecărui caz, este dovedită privarea suspecţilor/inculpaţilor de drepturile conferite de Codul de procedură penală, fiindu-le grav afectat dreptul la apărare în cursul urmăririi penale, probele şi actele întocmite cu nerespectarea exigenţelor legale pot fi înlăturate în cadrul procedurii de cameră preliminară (paragraful 29).

382. Având în vedere considerentele Deciziei nr.222 din 4 aprilie 2017, care statuează cu privire la obligaţia procurorului ca, în momentul în care există indicii rezonabile că o persoană a săvârşit fapta pentru care s-a început urmărirea penală, să dispună continuarea urmăririi penale faţă de acea persoană, tocmai pentru a-i asigura posibilitatea exercitării efective a garanţiilor procesuale, deci pentru a-i respecta dreptul la un proces echitabil, intervenţia legiuitorului prin modificarea conţinutului normativ al dispoziţiilor art.77 alin.(1) din Codul de procedură penală în sensul ***eliminării „bănuielii rezonabile", pe care şi-o formează procurorul, ca premisă a dobândirii calităţii de suspect, şi înlocuirea sa cu convingerea procurorului că persoana în cauză a săvârşit fapta – „din probele sau indiciile temeinice existente în cauză rezultă că a săvârşit o faptă" – are efectul contrar celor statuate de Curte cu prvire la garanţiile procesuale ale persoanei acuzate***. Dacă prin Decizia nr.222 din 4 aprilie 2017 Curtea a constatat că nerespectarea drepturilor procesuale nu este „o consecinţă a conţinutului normativ al prevederilor art.305 alin.(1) şi alin.(3) din Codul de procedură penală, ci reprezintă o posibilă aplicare defectuoasă a lor şi că, în acord cu exigenţele dreptului la un proces echitabil, în cadrul procedurii de cameră preliminară (procedură de filtru), persoana interesată are posibilitatea să conteste legalitatea administrării probelor şi a efectuării actelor de către organele de urmărire penală,

opunându-se, astfel, utilizării acestora în procesul penal", noua reglementare a dispozițiilor art.77 va constitui temeiul amânării începerii urmăririi penale *in personam*, pe motiv că procurorul nu are încă formată convingerea că din probele sau indiciile temeinice existente în cauză rezultă că persoana acuzată a săvârşit o faptă. Consecința este nu numai pierderea garanțiilor procesuale menționate mai sus, ci şi a remediului contestării legalității administrării probelor şi a efectuării actelor de către organele de urmărire penală. Cu alte cuvinte, ***deşi legiuitorul optează pentru creşterea standardului de probă în privința dobândirii calității de suspect, opțiunea sa se dovedeşte a fi un impediment insurmontabil în calea exercitării dreptului la un proces echitabil al persoanei acuzate de săvârşirea unei fapte penale***.

383. În fine, nu poate fi trecut cu vederea faptul că *ridicarea standardului de probă necesar pentru dobândirea calității de suspect se suprapune cu cel necesar pentru dobândirea calității de inculpat*. Astfel, dispozițiile art.309 alin.(1) din Codul de procedură penală, în vigoare, prevăd că *„Acţiunea penală se pune în mişcare de procuror, prin ordonanţă, în cursul urmăririi penale, când acesta constată că există probe din care rezultă că o persoană a săvârşit o infracţiune şi nu există vreunul dintre cazurile de împiedicare prevăzute la art.16 alin.(1)"*. Prin înlăturarea nejustificată a aprecierii organului de urmărire penală cu privire la formarea unei *bănuieli rezonabile* cu privire la săvârşirea faptei de către persoana acuzată nu se mai realizează nicio distincție între ordonanța de începere a urmăririi penale *in personam* și ordonanța prin care se pune în mișcare acțiunea penală, sub aspectul gradului de convingere a procurorului cu privire la persoana care a săvârșit fapta, împrejurare care lipsește de efecte juridice întreaga procedură derulată între cele două momente procesuale. Procedând în acest mod, pe de o parte, legiuitorul nu realizează o analiză coroborată a textelor de lege și, pe de altă parte, împiedică efectiv dreptul la un proces echitabil al tuturor părților implicate în procesul penal.

384. Pentru aceste argumente, Curtea constată că ***dispozițiile art.I pct.39, care modifică art.77 din Codul de procedură penală în ceea ce privește sintagma „probele sau", sunt neconstituționale, încălcând prevederile constituționale ale art.1 alin.(5), care consacră principiul legalității, și pe cele ale art.21 alin.(3), referitoare la dreptul la un proces echitabil.***

385. Dispozițiile **art.I pct.40** au următorul conținut: La articolul 81 alineatul (1), literele d) şi g^2) se modifică şi vor avea următorul cuprins: *„d) dreptul de a fi informată, într-un termen de până la 1/2 din pedeapsa minimă stabilită pentru infracţiunea cercetată, cu privire la stadiul urmăririi penale, la adresa de pe teritoriul României, adresa de poştă electronică sau mesagerie electronică, comunicate de partea vătămată prin sesizarea adresată organului de urmărire penală; [...]*

g^2) dreptul de a i se comunica traducerea într-o limbă pe care o înţelege a oricărei soluţii de netrimitere în judecată, atunci când nu înţelege limba română, iar în cazul persoanelor care aparţin unei minorităţi naţionale comunicarea se realizează în limba maternă."

386. În prezent, norma are următorul conținut: „(1) În cadrul procesului penal, persoana vătămată are următoarele drepturi: [...] *d) dreptul de a fi informată, într-un termen rezonabil, cu privire la stadiul urmăririi penale, la cererea sa expresă, cu condiţia de a indica o adresă pe teritoriul României, o adresă de poştă electronică sau mesagerie electronică, la care aceste informaţii să îi fie comunicate; [...]*

g^2) dreptul de a i se comunica traducerea într-o limbă pe care o înţelege a oricărei soluţii de netrimitere în judecată, atunci când nu înţelege limba română;".

387. **Critica** vizează folosirea sintagmei *„pedeapsă stabilită"*, ca reper pentru termenul de informare a persoanei vătămate [lit.d)], și faptul că prin obligativitatea comunicării în limba maternă persoanelor care aparțin unei

minorități naționale a soluției de netrimitere în judecată se încalcă art.16 alin.(1) și alin.(2) din Constituție, întrucât cunoașterea limbii materne este prezumată [lit.g^2)].

388. Una dintre condițiile ce asigură aplicabilitatea normei juridice o constituie suficienta definire a noțiunilor cu care operează, respectiv asigurarea rigorii atât în planul conceptualizării dreptului, a noțiunilor juridice, cât și în planul redactării actelor normative. Analizând dispozițiile art.81 alin.(1) lit.d), astfel cum au fost modificate, Curtea observă că acestea utilizează sintagma *„pedeapsa minimă stabilită pentru infracțiunea cercetată"*. O pedeapsă este stabilită doar prin hotărârea de condamnare, astfel că dreptul de a fi informată în termenul instituit de norma criticată pare că este limitat la fazele procesului penal ulterioare pronunțării unei astfel de hotărâri. Or, întrucât drepturile persoanei vătămate se exercită pe toată durata procesului penal (urmărire penală, judecată în primă instanță, în căile de atac, executarea hotărârii judecătorești), pe de o parte, iar norma criticată vizează *„stadiul urmăririi penale"*, pe de altă parte, este evident că ***utilizarea sintagmei „pedeapsă stabilită" este improprie, cel mai probabil legiuitorul având în vedere pedeapsa minimă prevăzută de lege pentru infracțiunea cercetată***. În plus, sub aspectul termenului în care persoana vătămată are dreptul de a fi informată cu privire la stadiul urmăririi penale, Curtea apreciază că sintagma *„într-un termen rezonabil"*, utilizată de actuala reglementare, este mai adecvată și corespunde într-o măsură mult mai mare nevoii de a respecta drepturile acesteia, termenul rezonabil neavând o variație atât de mare ca în cazul pedepselor minime stabilite de lege pentru diferitele infracțiuni.

389. Referitor la utilizarea noțiunii de „parte vătămată", aceasta nu este corelată cu dispozițiile art.79 din Codul de procedură penală, *în prezent, subiect procesual principal fiind „persoana vătămată", actualul Cod de procedură penală renunțând la noțiunea de „parte vătămată"*.

390. Mai mult, textul de lege face vorbire despre *„adresa de pe teritoriul României, adresa de poștă electronică sau mesagerie electronică, comunicate de*

partea vătămată prin sesizarea adresată organului de urmărire penală", ***limitând dreptul la informare al persoanei vătămate doar cu privire la cauzele în care urmărirea penală a fost declanșată ca urmare a sesizării formulate de aceasta, cu excluderea celor în care urmărirea penală a început în urma sesizării din oficiu a organului judiciar sau a unui denunț***. Norma în vigoare prevede dreptul la informare al persoanei vătămate, „la cererea sa expresă", indiferent de modalitatea de sesizare a organului de urmărire penală.

391. Prin urmare, Curtea reține că norma modificatoare este cararacterizată printr-o tehnică legislativă inadecvată, nu întruneşte exigenţele de claritate, precizie şi previzibilitate şi este, astfel, incompatibilă cu principiul fundamental privind respectarea Constituţiei, a supremaţiei sale şi a legilor. Curtea Constituţională a reţinut în nenumărate rânduri, referitor la admisibilitatea unei critici de neconstituţionalitate formulate din perspectiva unor prevederi ale Legii nr.24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, că acestea pot fi avute în vedere în exercitarea controlului de constituţionalitate, prin raportare la dispoziţiile art.1 alin.(5) din Constituţie.

392. Cu privire la comunicarea în limba maternă a oricărei soluţii de netrimitere în judecată persoanelor vătămate care aparţin unei minorităţi naţionale, **critica** vizează posibilitatea emiterii comunicării în limba „maternă" de către autorităţi, fără a lua în considerare cunoaşterea sau nu a limbii „materne" de către adresant, fapt ce va produce discriminări între cetăţenii români după criteriul naţionalităţii.

393. Potrivit dispoziţiilor art.13 din Constituţie, *„în România, limba oficială este limba română"*. Caracterul oficial al limbii române instituie obligativitatea utilizării acesteia în raporturile cetăţenilor cu autorităţile statului, în această limbă fiind redactate şi aduse la cunoştinţa publică toate actele oficiale ale statului român. Consacrarea constituţională a caracterului oficial al limbii române trebuie coroborată cu dispoziţiile art.32 din Legea fundamentală referitoare la

dreptul minorităţilor naţionale de a învăţa în limba lor maternă şi de a fi instruite în această limbă şi cu prevederile art.128 care reglementează dreptul minorităţilor de a utiliza limba maternă în justiţie. Consacrând limba în care se desfăşoară procedura de judecată - limba română, dispoziţiile art.128 din Constituţie prevăd că cetăţenii români aparţinând minorităţilor naţionale au dreptul să se exprime în limba maternă în faţa instanţelor de judecată, în condiţiile legii organice, modalităţile de exercitare a acestui drept, inclusiv prin folosirea de interpreţi sau traduceri, stabilindu-se astfel încât să nu împiedice buna administrare a justiţiei şi să nu implice cheltuieli suplimentare pentru cei interesaţi (a se vedea Decizia nr.636 din 27 octombrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.41 din 16 ianuarie 2017, par.17 şi 18).

394. Dispoziţiile art.14 alin.(1) şi alin.(2) din Legea nr.304/2004, cuprinse în Capitolul III - *Dispoziţii generale privind procedura judiciară*, transpunând la nivel infraconstituţional normele mai sus enunţate, stabilesc că, pe de o parte, procedura judiciară se desfăşoară în limba română şi că, pe de altă parte, cetăţenii români aparţinând minorităţilor naţionale au dreptul să se exprime în limba maternă, în faţa instanţelor de judecată, în condiţiile prezentei legi [aceleaşi prevederi sunt reluate în Codul de procedură civilă, în art.18 alin.(1) şi alin.(2), şi în Codul de procedură penală, în art.12 alin.(1) şi alin.(2)]. Astfel, norma procesual penală stabileşte, la art.12 alin.(2), că *„Cetăţenii români aparţinând minorităţilor naţionale au dreptul să se exprime în limba maternă în faţa instanţelor de judecată, actele procedurale întocmindu-se în limba română”*.

395. Prin Decizia nr.772 din 12 mai 2009, Curtea s-a pronunţat în legătură cu norma procedurală vizând întocmirea cererilor şi actelor de procedură numai în limba română, statuând că legea pune la dispoziţia părţilor, cetăţeni ai minorităţilor naţionale, suficiente garanţii procedurale menite să le asigure libertatea de exprimare, accesul liber la justiţie, precum şi dreptul la un proces echitabil.

396. Analizând dispozițiile art.81 alin.(1) lit.g^2), nou-introduse prin legea supusă controlului, Curtea reține că acestea reglementează obligația organului de urmărire penală de a comunica persoanelor vătămate care aparţin unei minorităţi naţionale, în limba maternă, orice soluţie de netrimitere în judecată. Deși dispozițiile art.128 alin.(2) din Constituție consacră dreptul cetăţenilor români aparţinând minorităţilor naţionale să se exprime în limba maternă în faţa instanţelor de judecată, nimic nu împiedică legiuitorul infraconstituțional să extindă sfera de incidență a acestui drept în procedura penală, cu privire la alte etape decât cea de judecată. Însă lărgirea sferei de incidență a dreptului minorităților naționale de a folosi limba maternă în cadrul procesului penal nu se poate realiza cu abaterea de la norma constituțională a ***art.128 alin.(1)*** care prevede că *„Procedura judiciară se desfăşoară în limba română"*. Cu alte cuvinte, ***Constituția nu împiedică legiuitorul să ridice standardul de protecție a minorităților naționale, însă impune acestuia respectarea rigorilor inerente statului național român, printre care limba română, ca limbă oficială, astfel că toate actele de procedură încheiate de autoritățile române se vor întocmi în limba română***. Așa fiind, pentru a respecta norma constituțională, comunicarea soluţiei de netrimitere în judecată se va realiza întotdeauna în limba română. Pentru a realiza scopul urmărit prin legea de modificare, norma va putea reglementa, eventual, posibilitatea ca actul procedural astfel comunicat să fie însoțit de o traducere în limba maternă a persoanei vătămate căreia îi este adresată comunicarea. Într-o astfel de situație sunt respectate și drepturile persoanelor vătămate, cetățeni români aparținând minorităților naționale, aflate în ipoteza relevată de autorii sesizării, respectiv persoane care nu cunosc limba maternă.

397. Având în vedere aceste argumente, Curtea constată că ***dispozițiile art.I pct.40, referitoare la art.81 alin.(1) lit.d) și g^2) teza a doua din Codul de procedură penală, sunt neconstituționale, contravenind prevederilor art.1 alin.(5) și art.128 alin.(1) din Constituție***.

398. Dispozițiile **art.I pct.41** au următorul conținut: La articolul 83, după litera b) se introduce o nouă literă, lit.b[1]), cu următorul cuprins: *„b[1]) dreptul de a fi încunoştinţat de data şi ora efectuării actului de urmărire penală ori a audierii realizate de judecătorul de drepturi şi libertăţi. Încunoştinţarea se face prin notificare telefonică, fax, e-mail sau prin alte asemenea mijloace, încheindu-se în acest sens un proces-verbal. Absenţa sa nu împiedică efectuarea actului."*

399. **Autorii sesizării susțin** că posibilitatea suspectului sau inculpatului de a asista la audierile celorlalte persoane îngreunează urmărirea penală, întrucât persoanele audiate vor fi intimidate de prezența autorului infracțiunii, afectându-se astfel dreptul cetățenilor la un sistem de justiție funcțional.

400. Noua reglementare prevede dreptul inculpatului de a fi încunoştinţat de data şi ora efectuării actului de urmărire penală ori a audierii realizate de judecătorul de drepturi şi libertăţi şi, implicit, posibilitatea acestuia de a participa personal la efectuarea oricărui act de urmărire penală, acest drept rezultând din teza finală a articolului criticat, potrivit căreia „absenţa sa nu împiedică efectuarea actului".

401. Analizând critica de neconstituționalitate, Curtea constată că, acordând acest drept inculpatului, ***legiuitorul ignoră efectele pe care prezența acestuia la efectuarea oricărui act de urmărire penală, deci inclusiv la audieri, le-ar putea avea asupra cercetării penale***. Astfel, prezența acestuia, de exemplu, la audierea unor martori sau a persoanelor vătămate poate avea un caracter intimidant, de natură a-i face pe aceștia să fie reținuți în declarațiile lor și să nu declare tot ceea ce știu în legătură cu fapta cercetată, destabilizând caracterul echitabil al procesului penal. De asemenea, legiuitorul ignoră și prevederile Directivei 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului, a cărei transpunere în dreptul intern este obligatorie, potrivit art.148

din Constituție. Această directivă instituie pentru statele membre obligația să reglementeze procedurile penale, astfel încât „să se evite contactele dintre victimă și membrii familiei acesteia, pe de o parte, și autorul infracțiunii, pe de altă parte". În ceea ce privește aplicarea în practică a acestei dispoziții, reglementarea europeană exemplifică cea mai frecventă situație care poate fi întâlnită în practică și oferă soluția concordantă cu scopul propus, respectiv „citarea victimei și a autorului infracțiunii la audieri în momente diferite". De asemenea, „un număr cât mai mare de măsuri ar trebui puse la dispoziția practicienilor pentru a se preveni suferința victimelor în cursul procedurilor judiciare, în special ca urmare a contactului vizual cu autorul infracțiunii, cu membrii familiei sale, cu asociații săi sau cu persoanele din public" (paragraful 53 al Preambulului directivei). Astfel, paragraful 55, reiterând că anumite victime sunt extrem de expuse în cursul procedurilor penale riscului de victimizare secundară și repetată sau de intimidare și răzbunare din partea autorului infracțiunii, stabilește că „un astfel de risc poate fi identificat eficient numai prin evaluări individuale, realizate în cel mai scurt termen posibil" și că „respectivele evaluări ar trebui realizate pentru toate victimele, pentru a stabili dacă acestea sunt expuse riscului de victimizare secundară și repetată sau de intimidare și răzbunare și care sunt măsurile de protecție speciale necesare". În mod evident și necesar, această obligație de evaluare a riscului de victimizare secundară incumbă organelor statului și nu poate depinde de inițierea demersului procedural de către victimă. Mai mult, paragraful 57 al Preambulului directivei stabilește că „Victimele traficului de persoane, ale terorismului, ale criminalității organizate, ale violenței în cadrul relațiilor apropiate, ale violenței sexuale sau exploatării, ale violenței bazate pe gen, ale infracțiunilor inspirate de ură, victimele cu dizabilități și victimele-copii tind să facă obiectul unei rate ridicate a victimizării secundare și repetate sau a intimidării și răzbunării. Ar trebui acordată o atenție specială evaluării riscului de victimizare ulterioară la care sunt sau nu supuse victimele și ar trebui să existe o prezumție

puternică referitor la faptul că respectivele victime vor beneficia de măsuri de protecție speciale".

402. În aplicarea principiilor enunțate în preambul, dispozițiile art.18, intitulat *Dreptul la protecție*, prevăd că *„Fără a aduce atingere dreptului la apărare, statele membre garantează adoptarea unor măsuri de protecție a siguranței victimelor și a membrilor familiilor acestora împotriva victimizării secundare și repetate și a intimidării și răzbunării, inclusiv împotriva riscului unor vătămări emoționale sau psihologice, și de protecție a demnității victimelor pe durata audierilor și în momentul depunerii mărturiei. După caz, astfel de măsuri includ și proceduri instituite în temeiul dreptului intern pentru protecția fizică a victimelor și a membrilor familiilor acestora".*

403. Prin consacrarea dreptului la protecție, legiuitorul european a instituit o prezumție a stării de vulnerabilitate a victimei, rezultat al stresului post-traumatic, relației de dependență sau subordonare, sau chiar de frică raportate la puterea, controlul sau amenințarea exercitate de autorul infracțiunii sau rezultat al altor cauze, inclusiv autoînvinovățirea (chiar și în lipsa oricărei contribuții la ceea ce i s-a întamplat); victima nu poate conștientiza uneori nici măcar statutul său de victimă, nu are capacitatea de a înțelege conținutul obiectiv al drepturilor sale și efectul lor practic, nici demersurile procedurale concrete care trebuie făcute și nici rolul lor, nu poate decela din complexul afectiv pe care îl trăiește motivele de temere, astfel încât să le aducă la cunoștința procurorului sau judecătorului prin formularea unei solicitări pentru acordarea statutului de persoană amenințată sau protejată, în temeiul art.130 din Codul de procedură penală care reglementează acest drept. Tocmai de aceea obligația de evaluare a riscului de victimizare secundară incumbă organelor statului și, în primul rând, legiuitorului, care trebuie să adopte măsurile adecvate, inclusiv „proceduri instituite în temeiul dreptului intern pentru protecția fizică a victimelor și a membrilor familiilor acestora". În acest sens, dispozițiile art.19, intitulat *Dreptul la evitarea contactului dintre*

victimă şi autorul infracţiunii, prevăd că *„(1) Statele membre stabilesc condiţiile necesare pentru a se permite evitarea contactului dintre victime şi, după caz, membrii familiei acestora şi autorul infracţiunii în incinta în care se desfăşoară procedurile penale, în afară de cazul în care acest lucru este impus de procedurile penale"* şi că *„(2) Statele membre se asigură că noile clădiri ale instanţelor judecătoreşti beneficiază de săli de aşteptare separate pentru victime."*

404. Având în vedere prevederile de drept european din conţinutul directivei, pe care statul român este obligat să le transpună şi să le aplice, Curtea constată că legiuitorul nu numai că le-a ignorat, dar a reglementat în sens contrar, acordând un drept procesual suplimentar inculpatului, în condiţiile în care dreptul la apărare al acestuia este asigurat de dispoziţiile art.92 alin.(1) din cod, în vigoare, care stabilesc dreptul avocatului suspectului sau inculpatului de a asista la efectuarea oricărui act de urmărire penală.

405. Prin urmare, Curtea reţine că ***dispoziţiile art.I pct.41, referitoare la art.83 lit.b[1]) teza finală din cod, sunt neconstituţionale, întrucât încalcă dreptul la un proces echitabil, consacrat de art.21 alin.(3) din Constituţie, şi prevederile art.148 alin.(2), care stabilesc caraterul obligatoriu al dreptului european.***

406. Dispoziţiile **art.I pct.44** au următorul conţinut: La articolul 90, litera c) se modifică şi va avea următorul cuprins: *„c) în cursul judecăţii în cauzele în care legea prevede pentru infracţiunea săvârşită pedeapsa detenţiunii pe viaţă sau pedeapsa închisorii mai mare de 5 ani."*

407. În prezent, norma are următorul conţinut: „Asistenţa juridică este obligatorie: *c) în cursul procedurii în cameră preliminară şi în cursul judecăţii în cauzele în care legea prevede pentru infracţiunea săvârşită pedeapsa detenţiunii pe viaţă sau pedeapsa închisorii mai mare de 5 ani."*

408. **Critica** vizează faptul că nu există nicio deosebire între reglementarea actuală, cuprinsă în art.90 lit.c) din cod, şi cea preconizată în legea de modificare,

adoptarea unei norme identice cu textul pretins a fi modificat nesocotind normele de tehnică legislativă.

409. Analizând comparativ cele două reglementări, Curtea observă că norma modificatoare elimină procedura în cameră preliminară, ca etapă în cursul căreia este obligatorie asistența juridică, tocmai pentru a asigura corelarea cu noile prevederi procesuale care abrogă această procedură din cadrul procesului penal. În contextul noului act normativ, modificarea este necesară și ***respectă exigențele de tehnică legislativă impuse de art.1 alin.(5) din Constituție, în coroborare cu Legea nr.24/2000, astfel că obiecția privind dispozițiile art.I pct.44, referitoare la art.90 lit.c) din Codul de procedură penală, este neîntemeiată.***

410. Dispozițiile **art.I pct.47** au următorul conținut: La articolul 92, alineatele (2) şi (7) se modifică şi vor avea următorul cuprins: *„(2) Avocatul suspectului sau inculpatului poate solicita să fie încunoştinţat de data şi ora efectuării actului de urmărire penală ori a audierii realizate de judecătorul de drepturi şi libertăţi. Încunoştinţarea se face prin notificare telefonică, fax, e-mail sau prin alte asemenea mijloace. Suspectul sau inculpatul poate participa la efectuarea oricărui act de urmărire penală sau la orice audiere, la solicitarea acestuia. În cazul în care martorii sau subiecţii procesuali consideră că au motive de temere în legătură cu aceste împrejurări pot solicita, potrivit legii, procurorului sau judecătorului statut de persoană ameninţată sau protejată, după caz, atât în faza de urmărire penală, cât şi de judecată. [...]*

(7) În cursul judecăţii, avocatul are dreptul să consulte actele dosarului, să îl asiste pe inculpat, să exercite drepturile procesuale ale acestuia, să formuleze plângeri, cereri, memorii, excepţii şi obiecţiuni."

411. În prezent, norma are următorul conținut: *„(2) Avocatul suspectului sau inculpatului poate solicita să fie încunoştinţat de data şi ora efectuării actului de urmărire penală ori a audierii realizate de judecătorul de drepturi şi libertăţi.*

Încunoştinţarea se face prin notificare telefonică, fax, e-mail sau prin alte asemenea mijloace, încheindu-se în acest sens un proces-verbal. [...]

(7) În cursul procedurii de cameră preliminară şi în cursul judecăţii, avocatul are dreptul să consulte actele dosarului, să îl asiste pe inculpat, să exercite drepturile procesuale ale acestuia, să formuleze plângeri, cereri, memorii, excepţii şi obiecţiuni."

412. **Critica** vizează, la fel ca în cazul dispozițiilor art.I pct.41 din lege, posibilitatea suspectului sau inculpatului de a participa la efectuarea oricărui act de urmărire penală sau la orice audiere, la solicitarea acestuia.

413. În primul rând, Curtea remarcă modul defectuos al redactării textului *„efectuarea oricărui act de urmărire penală sau la orice audiere"*, întrucât ***audierea este un procedeu probatoriu și, prin urmare, un act de urmărire penală, astfel că textul este unul repetitiv și redundant, încălcând cerințele de calitate a normei***.

414. În ceea ce privește criticile expres formulate, ***analiza de constituționalitate de la paragrafele 401-405 din prezenta decizie este valabilă și în cazul art.92 alin.(2) din cod***, astfel că, pentru aceleași argumente, extinse și în cazul suspectului, Curtea constată ***neconstituționalitatea dispozițiilor art.I pct.47, referitoare la art.92 alin.(2) teza a treia din Codul de procedură penală prin raportare la prevederile constituționale ale art.21 alin.(3) și art.148***.

415. Dispozițiile **art.I pct.48** au următorul conținut: La articolul 94, alineatele (1), (4) şi (7) se modifică şi vor avea următorul cuprins: *„Art.94. – (1) Avocatul părţilor şi al subiecţilor procesuali principali are dreptul de a solicita consultarea dosarului pe tot parcursul procesului penal. Acest drept nu poate fi restrâns. [...]*

(4) În cursul urmăririi penale, procurorul poate restricţiona motivat consultarea dosarului, dacă prin aceasta s-ar putea aduce atingere bunei

desfăşurări a urmăririi penale, pentru o durată de cel mult 20 de zile, de la data solicitării. [...]

(7) În vederea pregătirii apărării, avocatul inculpatului are dreptul de a lua cunoştinţă de întreg materialul dosarului de urmărire penală în procedurile desfăşurate în faţa judecătorului de drepturi şi libertăţi privind măsurile privative sau restrictive de drepturi, la care avocatul participă. Judecarea cererilor privind măsurile preventive nu poate începe până la momentul la care avocatului nu i se asigură timpul necesar pregătirii apărării şi numai după ce judecătorul se asigură că acesta a avut suficient timp pentru parcurgerea întregului material al dosarului de urmărire penală, dar nu mai puţin de 4 ore. Încălcarea acestui drept atrage nulitatea absolută a încheierii de dispunere a măsurii preventive."

416. În prezent, norma are următorul conținut: *„(1) Avocatul părţilor şi al subiecţilor procesuali principali are dreptul de a solicita consultarea dosarului pe tot parcursul procesului penal. Acest drept nu poate fi exercitat, nici restrâns în mod abuziv. [...]*

(4) În cursul urmăririi penale, procurorul poate restricţiona motivat consultarea dosarului, dacă prin aceasta s-ar putea aduce atingere bunei desfăşurări a urmăririi penale. După punerea în mişcare a acţiunii penale, restricţionarea se poate dispune pentru cel mult 10 zile. [...]

(7) În vederea pregătirii apărării, avocatul inculpatului are dreptul de a lua cunoştinţă de întreg materialul dosarului de urmărire penală în procedurile desfăşurate în faţa judecătorului de drepturi şi libertăţi privind măsurile privative sau restrictive de drepturi, la care avocatul participă."

417. Dreptul de acces la dosar a format obiectul unei preocupări exprese a dreptului Uniunii Europene, materializate prin *Directiva 2012/13/UE din 12 mai 2012* privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale, ceea ce subliniază necesitatea unei astfel de reglementări interne. Potrivit art.7 din directivă, intitulat *Dreptul de acces la materialele cauzei*, *„(1) Atunci când o persoană este arestată*

şi reţinută în orice etapă a procesului penal, statele membre se asigură că documentele referitoare la cauza specifică, aflate în posesia autorităţilor competente şi care sunt esenţiale pentru a contesta în mod efectiv, în conformitate cu dreptul intern, legalitatea arestării sau reţinerii, sunt puse la dispoziţia persoanelor arestate sau a avocaţilor acestora.

(2) Statele membre se asigură că autorităţile competente acordă persoanelor suspectate sau învinuite sau avocaţilor acestora accesul cel puţin la toate mijloacele de probă aflate în posesia lor, indiferent dacă sunt în apărarea sau împotriva persoanelor suspectate sau acuzate, pentru a garanta caracterul echitabil al procedurilor şi pentru a pregăti apărarea.

(3) Fără a aduce atingere alineatului (1), accesul la materialele menţionate la alineatul (2) se acordă în timp util pentru a permite exercitarea efectivă a drepturilor în materie de apărare şi cel târziu la prezentarea fondului acuzării în instanţă. În cazul în care alte mijloace de probă intră în posesia autorităţilor competente, acestea acordă accesul la ele în timp util pentru a putea fi luate în considerare.

(4) Prin derogare de la alineatele (2) şi (3), cu condiţia ca aceasta să nu aducă prejudicii dreptului la un proces echitabil, accesul la anumite materiale poate fi refuzat, în cazul în care astfel de acces ar putea conduce la periclitarea gravă a vieţii sau a drepturilor fundamentale ale unei alte persoane sau dacă refuzul este strict necesar pentru apărarea unui interes public important, ca de exemplu în cazurile în care accesul poate prejudicia o anchetă în curs sau poate afecta grav securitatea internă a statului membru în care se desfăşoară procedurile penale. Statele membre se asigură că, în conformitate cu dispoziţiile dreptului intern, decizia prin care se refuză accesul la anumite materiale în conformitate cu prezentul alineat este luată de o autoritate judiciară sau poate face, cel puţin, obiectul controlului judiciar.

(5) Accesul, astfel cum este menţionat în prezentul articol, se acordă în mod gratuit."

418. Cu privire la **critica** referitoare la modificarea adusă art.94 alin.(1) din Codul de procedură penală, respectiv înlocuirea sintagmei potrivit căreia dreptul avocatului de a solicita consultarea dosarului pe tot parcursul procesului penal *„nu poate fi exercitat, nici restrâns în mod abuziv"* cu sintagma *„nu poate fi restrâns"*, critică potrivit căreia noua reglementare stârneşte confuzie, intrând în contradicţie cu alin.(4) al aceluiaşi articol, Curtea reţine că modificarea operată nu poate fi interpretată în sensul absolutizării dreptului menţionat. Eliminarea sintagmei *„în mod abuziv"* nu echivalează cu exercitarea dreptului în altfel de condiţii decât cele prevăzute de lege. De altfel, fiind vorba despre un drept de a solicita, acesta nici nu poate fi restrâns, întrucât poate fi exercitat ori de câte ori avocatul apreciază utilă consultarea dosarului, punerea la dispoziţie a acestuia de către organul de urmărire penală realizându-se cu respectarea dispoziţiilor art.94 alin.(3), potrivit cărora procurorul stabileşte data şi durata consultării într-un termen rezonabil, şi ale art.94 alin.(4), în temeiul cărora procurorul poate restricţiona motivat consultarea dosarului, dacă prin aceasta s-ar putea aduce atingere bunei desfăşurări a urmăririi penale. Legea prevede două excepţii de la posibilitatea procurorului de a restricţiona motivat consultarea dosarului: art.94 alin.(6) – *„În toate cazurile, avocatului nu îi poate fi restricţionat dreptul de a consulta declaraţiile părţii sau ale subiectului procesual principal pe care îl asistă ori îl reprezintă"* şi art.94 alin.(7) – *„În vederea pregătirii apărării, avocatul inculpatului are dreptul de a lua cunoştinţă de întreg materialul dosarului de urmărire penală în procedurile desfăşurate în faţa judecătorului de drepturi şi libertăţi privind măsurile privative sau restrictive de drepturi, la care avocatul participă"*. În cazul nerespectării dreptului la consultarea dosarului, avocatul nemulţumit poate formula plângere, potrivit art.336-339 din Codul de procedură penală, iar procurorul ierarhic superior

este obligat să o rezolve şi să comunice soluţia, precum şi motivarea acesteia, în cel mult 48 de ore, conform art.95 din acelaşi cod.

419. În ceea ce priveşte *restricţionarea motivată a consultării dosarului, prevăzută de art.94 alin.(4) din Codul de procedură penală,* dacă prin aceasta s-ar putea aduce atingere bunei desfăşurări a urmăririi penale, legea în vigoare prevede posibilitatea restricţionării nelimitate în timp, în cazul urmăririi penale până la punerea în mişcare a acţiunii penale, şi restricţionarea pentru un termen de cel mult 10 zile, în cazul urmăririi penale după punerea în mişcare a acţiunii penale. *Noua reglementare instituie un termen de restricţionare de 20 de zile, aplicabil pe toată durata urmăririi penale.* ***Opțiunea legiuitorului pentru această soluție legislativă intră în sfera sa de apreciere și nu contravine niciunei norme și niciunui principiu constituțional.***

420. În fine, în ceea ce priveşte *modificările operate asupra art.94 alin.(7) din Codul de procedură penală*, aşa cum s-a arătat la paragraful 301 din prezenta decizie, ***termenul de cel puțin 4 ore necesar pregătirii apărării în vederea judecării cererilor privind măsurile preventive, instituit de norma modificatoare, nu este corelat cu termenul de cel puțin 6 ore stabilit, în același scop, de art.I pct.6 din legea supusă controlului***. Mai mult, ***reglementarea în conținutul acestei norme a sancțiunii*** încălcării dreptului avocatului inculpatului de a lua cunoştinţă de întreg materialul dosarului de urmărire penală în procedurile desfăşurate în faţa judecătorului de drepturi şi libertăţi privind măsurile privative sau restrictive de drepturi, ***respectiv nulitatea absolută a încheierii de dispunere a măsurii preventive, nu respectă cerințele de claritate și rigoare impuse de o reglementare unitară în această materie***. Imprecizia unei norme, mai ales atunci când se referă la stabilirea unui termen procesual şi la exercitarea unui drept procesual, este incompatibilă cu exigenţele normelor de procedură penală. Curtea observă că *încălcările care atrag sancţiunea nulităţii absolute sunt prevăzute în mod limitativ*

la art.281 alin.(1) din Codul de procedură penală, astfel că dispoziţia criticată ar fi trebuit inclusă în cuprinsul acestei norme.

421. Prin urmare, Curtea constată că ***criticile formulate cu privire la art.I pct.48 în ceea ce privește modificările aduse art.94 alin.(1) și alin.(4) din Codul de procedură penală sunt neîntemeiate, în vreme ce criticile care vizează modificarea art.94 alin.(7) sunt fondate, urmând a fi admise, și constatată neconstituționalitatea acestor dispoziții prin raportare la art.1 alin.(5) din Constituție, în componenta referitoare la calitatea normei.***

422. Dispozițiile **art.I pct.49** au următorul conținut: La articolul 97, după alineatul (3) se introduce un nou alineat, alin.(4), cu următorul cuprins: *„(4) Pentru a putea servi la pronunţarea unei soluţii de trimitere în judecată, de renunţare la aplicarea pedepsei sau de amânare a aplicării pedepsei, mijloacele de probă prevăzute la alin.(2) lit.f) trebuie să poată fi verificate din punct de vedere al legalităţii obţinerii lor şi expertizate, în vederea stabilirii realităţii ori veridicităţii acestora."*

423. **Critica** vizează sintagma *„trebuie să poată fi verificate din punct de vedere al legalităţii obţinerii lor şi expertizate, în vederea stabilirii realităţii ori veridicităţii acestora"*, care, în opinia autorilor obiecției, nu respectă cerințele de claritate și previzibilitate ale legii și permite concluzia că numai mijloacele de probă de la lit.f) trebuie să poată fi expertizate și verificate.

424. Noutatea modificării constă în faptul că mijloacele de probă prevăzute la art.97 alin.(2) lit.f) din Codul de procedură penală, respectiv *„orice alt mijloc de probă care nu este interzis prin lege"*, trebuie să poată fi verificate din punctul de vedere al legalităţii obţinerii lor şi expertizate.

425. Curtea constată că ***cerința*** *ca mijloacele de probă să poată fi verificate din punctul de vedere al legalității obținerii lor* ***este una elementară, fiind asigurată prin alte prevederi ale Codului de procedură penală, și, în mod evident, privește toate mijloacele de probă prevăzute de lege, expres enumerate la***

art.97 alin.(2) din cod. Or, norma completatoare este deficitară, textului de lege criticat lipsindu-i logica, întrucât prevede această exigență doar pentru mijloacele de probă prevăzute de art.97 alin.(2) lit.f), excluzând toate celelalte mijloace de probă prevăzute expres la art.97 alin.(2) lit.a)-e).

426. În al doilea rând, ***prevederea din text potrivit căreia mijloacele de probă prevăzute la alin.(2) lit.f) trebuie să poată fi expertizate este, de asemenea, superfluă***, întrucât expertiza este un procedeu probatoriu, reglementat în cuprinsul art.172-191 din cod, realizat în condițiile în care pentru constatarea, clarificarea sau evaluarea unor fapte ori împrejurări ce prezintă importanță pentru aflarea adevărului într-o cauză este necesară și opinia unui expert. Prin urmare, aceste din urmă dispoziții au aplicabilitate generală, iar ***expertiza poate privi orice mijloc de probă, nu numai cele prevăzute la art.97 alin.(2) lit.f) din cod***.

427. Din analiza efectuată, rezultă că nu este necesară instituirea unei prevederi exprese în cuprinsul art.97 alin.(4) în sensul dorit de legiuitor, întrucât *această prevedere creează atât paralelisme legislative, cât și confuzii și dificultăți de interpretare și aplicare a normei*, astfel că se impune declararea neconstituționalității textului prin raportare la art.1 alin.(5) din Constituție.

428. Pentru aceste considerente, Curtea reține că ***dispozițiile art.I pct.49, referitoare la art.97 alin.(4) din Codul de procedură penală, sunt neconstituționale, contravenind art.1 alin.(5) din Constituție, în componenta sa privind calitatea normei.***

429. Dispozițiile **art.I pct.51** au următorul conținut: La articolul 102, alineatele (2), (3) și (5) se modifică și vor avea următorul cuprins: *„(2) Probele obținute în mod nelegal nu pot fi folosite în procesul penal, fiind lovite de nulitate absolută.*

(3) Nulitatea actului prin care s-a dispus sau autorizat administrarea unei probe ori prin care aceasta a fost administrată determină excluderea probei și a mijloacelor de probă. [...]

(5) Probele şi mijloacele de probă excluse se păstrează sigilate la sediul parchetului, în ce priveşte cauzele aflate în faza de urmărire penală, respectiv al instanţei, în ce priveşte cauzele aflate în curs de judecată."

430. În prezent, norma are următorul conţinut: *„(2) Probele obţinute în mod nelegal nu pot fi folosite în procesul penal.*

(3) Nulitatea actului prin care s-a dispus sau autorizat administrarea unei probe ori prin care aceasta a fost administrată determină excluderea probei."

431. Dispoziţiile art.102 alin.(5) sunt, în prezent, abrogate.

432. **Critica** vizează sintagma *„probele [...] fiind lovite de nulitate absolută"* din conţinutul art.102 alin.(2), susţinându-se, pe de o parte, că, reprezentând un element de fapt, proba nu este susceptibilă de a fi lovită de nulitate, astfel că sintagma folosită de legiuitor este improprie şi contrară principiului securităţii juridice, iar, pe de altă parte, introduce un paralelism legislativ, având în vedere că încălcările care atrag sancţiunea nulităţii absolute sunt prevăzute în mod limitativ la art.281 alin.(1) din Codul de procedură penală.

433. Potrivit art.97 alin.(1) din Codul de procedură penală, prin *probă* se înţelege orice element de fapt care serveşte la constatarea existenţei sau inexistenţei unei infracţiuni, la identificarea persoanei care a săvârşit-o şi la cunoaşterea împrejurărilor necesare pentru justa soluţionare a cauzei şi care contribuie la aflarea adevărului în procesul penal.

434. Examinând excepţia de neconstituţionalitate cu privire la dispoziţiile art.102 alin.(2) din Codul de procedură penală, prin *Decizia nr.383 din 27 mai 2015*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.535 din 17 iulie 2015, Curtea a constatat că „legea procesual penală delimitează conceptual cele trei noţiuni: probă, mijloc de probă şi procedeu probatoriu. Cu toate că, deseori, în limbajul juridic curent noţiunea de probă, în sens larg, include atât proba propriu-zisă, cât şi mijlocul de probă, sub aspect tehnic procesual, cele două noţiuni au conţinuturi şi sensuri distincte. Astfel, probele sunt elemente de fapt, în timp ce

mijlocele de probă sunt modalităţi legale folosite pentru dovedirea elementelor de fapt. De asemenea, trebuie subliniată diferenţa între mijloacele de probă şi procedeele probatorii, noţiuni aflate într-o relaţie etiologică" (par.20). De asemenea, Curtea a constatat că „o probă nu poate fi obţinută nelegal decât dacă mijlocul de probă şi/sau procedeul probatoriu prin care este obţinută este nelegal, aceasta presupunând nelegalitatea dispunerii, autorizării sau administrării probei. Or, nelegalitatea acestora este sancţionată de prevederile art.102 alin.(3) din Codul de procedură penală, prin aplicarea regimului nulităţii absolute sau relative. Aceasta deoarece ***nulităţile***, aşa cum sunt ele reglementate la art.280-282 din Codul de procedură penală, ***privesc doar actele procedurale şi procesuale, adică mijloacele de probă şi procedeele probatorii, şi nicidecum probele în sine, care nu sunt decât elemente de fapt***. Prin urmare, este firească aplicarea regimului nulităţilor, conform art.102 alin.(3) din Codul de procedură penală, doar actelor prin care s-a dispus sau s-a autorizat proba sau actelor prin care s-a administrat aceasta. Doar aceste acte pot fi lovite de nulitate absolută sau relativă, aceasta din urmă presupunând o încălcare a drepturilor unui participant la procesul penal, ce nu poate fi înlăturată altfel decât prin excluderea probei astfel obţinute din procesul penal" (par.21).

435. Având în vedere aceste considerente, completarea textului de lege al art.102 alin.(2) cu sintagma *„probele [...] fiind lovite de nulitate absolută"* vine în contradicție nu numai cu norma imediat ulterioară cuprinsă în art.102 alin.(3), care, în mod corect, face vorbire despre nulitatea actului prin care s-a dispus sau autorizat administrarea unei probe ori prin care aceasta a fost administrată, ci și cu decizia Curții Constituționale, care a făcut distincție între probă, mijloc de probă şi procedeu probatoriu, respectiv între elementele de fapt, adică probe, și actele procedurale şi procesuale, adică mijloacele de probă şi procedeele probatorii, doar acestea din urmă fiind susceptibile de a fi sancționate cu nulitatea. Cu alte cuvinte, legiuitorul nu ține cont de necesitatea interpretării coroborate a alin.(2) și alin.(3)

din art.102, aspect care se impune în mod imperativ raportat la jurisprudența invocată.

436. ***Mai mult, întrucât majoritatea actelor procesuale sau procedurale din procesul penal sunt realizate în vederea administrării probelor, prin modificarea operată se ajunge la sancționarea cu nulitatea absolută a încălcării oricărei dispoziții procesuale penale în materia probațiunii, în contradicție cu prevederile art.281 și art.282 din Codul de procedură penală, care face distincție între nulitatea absolută și cea relativă.*** Or, așa cum a reținut Curtea în *Decizia nr.809 din 7 decembrie 2017*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.178 din 26 februarie 2017, „libertatea probelor, astfel cum este reglementată prin art.97 alin.(2) din Codul de procedură penală, nu este absolută, ci subordonată principiului legalității, legea procesuală penală reglementând o sancțiune specifică materiei probelor, şi anume cea a excluderii probelor obținute în mod nelegal, care operează nu doar pentru probele obținute prin încălcarea legii, ci şi pentru cele obținute prin încălcarea principiului loialității administrării probelor". Administrarea probelor cu încălcarea principiului loialității, reglementat la art.101 din Codul de procedură penală, principiu circumscris principiului legalității, duce la constatarea nulității absolute a acestora, la fel cum administrarea probelor cu încălcarea dispozițiilor art.102 alin.(1) atrage aceeași sancțiune. În celelalte situații sunt incidente dispozițiile privind nulitatea absolută sau relativă, după caz. Principiul loialității administrării probelor se subsumează principiului legalității, însă principiul legalității nu se rezumă la primul, având o sferă de incidență mai largă.

437. Pentru aceste argumente, Curtea apreciază că ***art.I pct.51, referitor la dispozițiile art.102 alin.(2) din Codul de procedură penală, este neconstituțional, deoarece încalcă prevederile art.1 alin.(5) din Constituție, în componenta referitoare la calitatea normei.***

438. Dispozițiile **art.I pct.52** au următorul conținut: La articolul 103, alineatele (2) şi (3) se modifică şi vor avea următorul cuprins: *„(2) În luarea deciziei asupra existenţei infracţiunii şi a vinovăţiei inculpatului instanţa hotărăşte motivat, cu trimitere la toate probele evaluate. Condamnarea se dispune doar atunci când instanţa are convingerea că acuzaţia a fost dovedită dincolo de orice îndoială.*

(3) Hotărârea de condamnare, de aplicare a unei măsuri educative de renunţare la aplicarea pedepsei sau de amânare a aplicării pedepsei nu se poate întemeia în măsură determinantă pe declaraţiile investigatorului, ale colaboratorilor ori ale martorilor protejaţi. De asemenea, aceasta nu se poate întemeia pe declaraţiile inculpaţilor din acea cauză, ale martorilor care beneficiază de exonerare de răspundere pentru faptele denunţate sau pe declaraţiile celor care beneficiază de dispoziţii legale de favoare pentru declaraţiile date în faţa organelor judiciare, dacă aceste probe nu se coroborează şi cu altele, administrate legal în cauză. Hotărârea de condamnare, de aplicare a unei măsuri educative, de renunţare la aplicarea pedepsei sau de amânare a aplicării pedepsei nu se poate întemeia în nicio măsură pe refuzul de a da declaraţii al inculpatului."

439. În prezent, norma are următorul conținut: *„(2) În luarea deciziei asupra existenţei infracţiunii şi a vinovăţiei inculpatului instanţa hotărăşte motivat, cu trimitere la toate probele evaluate. Condamnarea se dispune doar atunci când instanţa are convingerea că acuzaţia a fost dovedită dincolo de orice îndoială rezonabilă.*

(3) Hotărârea de condamnare, de renunţare la aplicarea pedepsei sau de amânare a aplicării pedepsei nu se poate întemeia în măsură determinantă pe declaraţiile investigatorului, ale colaboratorilor ori ale martorilor protejaţi."

440. **Critica** vizează faptul că prin adoptarea criteriului absolut „dincolo de orice îndoială" se extinde standardul de evaluare a probelor administrate dincolo de orice „îndoială rațională" [art.103 alin.(2)].

441. Formularea cu o suficientă precizie a actului normativ permite persoanelor interesate să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat. Desigur, este dificil să se adopte legi redactate cu o precizie absolută, dar și cu o anume suplețe, însă caracterul mult prea general și, uneori, chiar eliptic nu trebuie să afecteze previzibilitatea legii (a se vedea, în acest sens, Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 25 noiembrie 1996, pronunțată în *Cauza Wingrove împotriva Regatului Unit*, par.40, Hotărârea din 4 mai 2000, pronunțată în *Cauza Rotaru împotriva României*, par.55, sau Hotărârea din 9 noiembrie 2006, pronunțată în *Cauza Leempoel & S.A. ED. Cine Revue împotriva Belgiei*, par.59). În același sens, prin Decizia nr.588 din 21 septembrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.835 din 20 octombrie 2017, par.24, Curtea Constituțională a statuat, referitor la critica privind lipsa de previzibilitate a textului de lege criticat, că, „potrivit jurisprudenței sale referitoare la art.1 alin.(5) din Constituție, una dintre cerințele principiului respectării legilor vizează calitatea actelor normative (Decizia nr.1 din 10 ianuarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.123 din 19 februarie 2014, paragraful 225). În acest sens, Curtea a constatat că, de principiu, orice act normativ trebuie să îndeplinească anumite condiții calitative, printre acestea numărându-se previzibilitatea, ceea ce presupune că acesta trebuie să fie suficient de clar și precis pentru a putea fi aplicat; astfel, formularea cu o precizie suficientă a actului normativ permite persoanelor interesate - care pot apela, la nevoie, la sfatul unui specialist - să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat. Desigur, poate să fie dificil să se redacteze legi de o precizie totală și o anumită suplețe poate chiar să se

dovedească de dorit, suplețe care nu afectează însă previzibilitatea legii (a se vedea, în acest sens, Decizia Curții Constituționale nr.903 din 6 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.584 din 17 august 2010, Decizia Curții Constituționale nr.743 din 2 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.579 din 16 august 2011, Decizia nr.1 din 11 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.53 din 23 ianuarie 2012, sau Decizia nr.447 din 29 octombrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.674 din 1 noiembrie 2013)."

442. Analizând dispozițiile art.103 alin.(2) din Codul de procedură penală, astfel cum au fost modificate, Curtea observă că acestea conțin un nou standard de probațiune necesar condamnării. Astfel, ***dacă în prezent, condamnarea se dispune doar atunci când instanța are convingerea că acuzația a fost dovedită dincolo de orice îndoială rezonabilă, noua reglementare prevede dispunerea condamnării doar atunci când instanța are convingerea că acuzația a fost dovedită dincolo de orice îndoială.*** Cu alte cuvinte, condamnarea poate fi dispusă numai dacă nu există nicio îndoială, de nicio natură, așadar judecătorul este convins în mod absolut că acuzația a fost dovedită.

443. Cât privește *conceptul de îndoială rezonabilă*, prin Decizia nr.778 din 17 noiembrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.111 din 12 februarie 2016, par.42, Curtea a constatat că acesta este de sorginte jurisprudențial-europeană, înțelesul fiind regăsit, de exemplu, în Hotărârea din 11 iulie 2006, pronunțată în *Cauza Boicenco împotriva Republicii Moldova* (paragraful 104), potrivit căreia standardul de probă *„dincolo de un dubiu rezonabil"* permite deducerea sa și din coexistența unor concluzii suficient de întemeiate, clare și concordante sau a unor prezumții de fapt similare și incontestabile. Mai mult, prin Decizia nr.47 din 16 februarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.323 din 27 aprilie 2016 (par.15-19), Curtea a reținut că *„standardul probei dincolo de orice îndoială rezonabilă își are*

originea în modul de reglementare a sistemului probator, referitor la care doctrina identifică două orientări majore: cea a capacităţii probelor de a convinge, respectiv de a conduce la formarea convingerii intime a judecătorului aflat în situaţia de a soluţiona o cauză penală, orientare specifică sistemului de drept continental, şi cea a capacităţii probelor de a demonstra vinovăţia, dincolo de orice îndoială rezonabilă, specifică sistemului de drept anglo-saxon şi jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului.

16. Din analiza sistematică a întregului Cod de procedură penală rezultă înlocuirea de către legiuitor în cuprinsul noii reglementări a orientării specifice dreptului continental, bazată pe formarea convingerii intime a judecătorului, care a existat în Codul de procedură penală din 1968, cu cea de-a doua orientare, preluată în legislaţia românească din jurisprudenţa Curţii Europene a Drepturilor Omului.

17. Acest aspect a fost reţinut şi în expunerea de motive a Codului de procedură penală, care subliniază că «proiectul noului Cod de procedură penală îşi păstrează caracterul predominant continental european, dar, ca noutate, introduce multe elemente de tip adversarial, adaptate corespunzător la propriul nostru sistem legislativ». Aşadar, judecătorul trebuie convins «dincolo de orice dubiu rezonabil» de către procuror sau de către părţi, el neavând sarcina de a administra probe pentru aflarea adevărului, aşa cum se întâmpla sub imperiul vechiului cod, decât în mod subsidiar pentru formarea convingerii sale, astfel cum rezultă din prevederile art.100 alin.(2) din Codul de procedură penală.

18. Preluarea în sistemul continental a standardului probei dincolo de orice îndoială rezonabilă, specific sistemelor adversariale, este rezultatul tendinţei de obiectivizare a standardului convingerii intime a judecătorului care, în esenţa sa, presupune un grad apreciabil de subiectivitate. Acest standard poate fi pe deplin înţeles doar prin raportare la standardul in dubio pro reo, *care, la rândul său, constituie o garanţie a prezumţiei de nevinovăţie şi reflectă modul în care*

principiul aflării adevărului, consacrat la art.5 din Codul de procedură penală, este aplicat în materia probaţiunii. El se referă la aceea că, în măsura în care dovezile administrate pentru susţinerea vinovăţiei celui acuzat conţin o informaţie îndoielnică tocmai cu privire la vinovăţia făptuitorului, în legătură cu fapta imputată, instanţele judecătoreşti nu îşi pot forma o convingere care să se constituie într-o certitudine şi, de aceea, ele trebuie să concluzioneze în sensul nevinovăţiei acuzatului şi să îl achite.

19. Această modificare de viziune a fost pusă de legiuitor în acord cu modificarea textului privind sarcina probei, care prevede că aceasta aparţine, în special, procurorului, iar, în acţiunea civilă, părţii civile sau, după caz, procurorului, care exercită acţiunea civilă, în cazul în care persoana vătămată este lipsită de capacitate de exerciţiu sau are capacitate de exerciţiu restrânsă, potrivit art.99 alin.(1) din Codul de procedură penală."

444. Curtea a concluzionat că standardul probei dincolo de orice îndoială rezonabilă constituie *„o garanţie procesuală a aflării adevărului şi, implicit, a dreptului la un proces echitabil. De asemenea, acest standard asigură respectarea prezumţiei de nevinovăţie până la momentul asumării de către judecător a convingerii cu privire la vinovăţia inculpatului, dincolo de orice îndoială rezonabilă, asumare concretizată prin pronunţarea hotărârii judecătoreşti de condamnare"* (par.20).

445. Săvârşirea unei anumite fapte de o anumită persoană este dovedită *„dincolo de orice dubiu rezonabil"* atunci când, din întreg materialul probator, nu rezultă nicio altă concluzie rațională, logică, decât că persoana respectivă a săvârșit acea faptă. Cu alte cuvinte, o soluție de condamnare va fi dispusă doar atunci când din mintea judecătorului este înlăturată orice îndoială rațională cu privire la nevinovăția celui acuzat. Adoptarea criteriului „dincolo de orice îndoială" va face, din punct de vedere juridic, aproape imposibilă orice soluție prin care să se constate că fapta există, constituie infracțiune și a fost săvârșită de inculpat. ***Prin***

extinderea standardului de probațiune la „orice îndoială", rezultă că probele administrate trebuie să înlăture, pe lângă îndoiala rațională, și orice îndoială nerațională, singurul tip de îndoială care nu este acoperit de actualul standard. Or, *această interpretare vine în contradicție cu cele statuate prin Decizia nr.778 din 17 noiembrie 2015*, precitată, par.31-33, în care Curtea a definit convingerea magistratului ca fiind acea stare a unei persoane răspunzătoare de aplicarea legii, bazată pe buna-credinţă, care este împăcată cu propria conştiinţă morală care a îndrumat-o în aflarea adevărului prin utilizarea tuturor mijloacelor legale, respectiv a probelor. Convingerea ce stă la baza hotărârilor pe care un judecător le pronunţă are drept fundament o conştiinţă juridică ce se formează numai după epuizarea duelului judiciar. De aceea, în măsura în care judecătorul nu poate ajunge la o concluzie fermă, legiuitorul a consacrat instituţia reluării cercetării judecătoreşti sau a dezbaterilor, prevăzută de art.395 din Codul de procedură penală. Pentru a ajunge însă la o anumită convingere, judecătorul va face o analiză logică, ştiinţifică şi riguroasă a faptelor relevate, cu respectarea principiilor legale referitoare la loialitatea administrării probelor şi a aprecierii lor ca un tot unitar. Aşa fiind, câtă vreme convingerea magistratului respectă principiul constituţional al independenţei judecătorului care se supune numai legii, atunci ea nu poate fi privită ca un impediment în înfăptuirea actului de justiţie, ci, dimpotrivă, ca o garanţie a lui. Că aceasta a fost viziunea legiuitorului stă dovadă însuşi dreptul judecătorului dintr-un complet de judecată de a formula, potrivit propriei convingeri, o opinie separată - a se vedea, în acest sens, prevederile art.394 alin.(2)-(4) din Codul de procedură penală. Chiar dacă judecătorul, asemeni multor altor profesiuni, poate dezvolta în cadrul activităţii sale anumite deprinderi, acest fapt nu echivalează cu libertatea sa de a da dezlegare unei pricini bazându-se numai pe ceea ce ar putea crede, deoarece „cunoaşterea" evenimentului supus judecăţii presupune existenţa unui echilibru între acuzare şi apărare, astfel încât acuzaţia să fie dovedită dincolo de orice îndoială rezonabilă - a se vedea art.103 alin.(2) din Codul de procedură

penală. *Curtea a constatat că tocmai dispoziţiile legale contestate referitoare la dispunerea condamnării doar atunci când acuzaţia a fost dovedită dincolo de orice îndoială rezonabilă conferă procedurii caracterul echitabil*, deoarece, pe lângă faptul că, potrivit art.4 alin.(2) din Codul de procedură penală, orice îndoială în formarea convingerii organelor judiciare se interpretează în favoarea suspectului/inculpatului, principiul liberei aprecieri a probelor nu este absolut, fiind mărginit de existenţa unor mijloace compensatorii care să asigure existenţa unui echilibru suficient între acuzare şi apărare (par.38).

446. Având în vedere aceste considerente, apare necesară justificarea opțiunii legiuitorului de a reveni asupra soluției legislative, impuse prin adoptarea Codului de procedură penală în anul 2014. Potrivit Expunerii de motive a legii criticate, în mod surprinzător, acesta își motivează intervenția tocmai pe argumentele care au stat la baza adoptării reglementării în prezent, în vigoare. Astfel, se arată că dispunerea condamnării unei persoane în condițiile unei îndoieli rezonabile „reprezintă un aspect de încălcare a prezumției de nevinovăție și a Convenției europene care statuează că nicio persoană nu poate fi condamnată dacă nu există o certitudine cu privire la vinovăția acesteia, iar orice dubiu trebuie să profite inculpatului". Inițiatorii propunerii legislative susțin că sintagme precum *îndoială rezonabilă*, *suspiciune rezonabilă* „nu fac altceva decât să ridice la nivel de lege arbitrariul și să lipsească de previzibilitate norma în raport cu potențiale comportamente pe care cetățenii le-ar putea adopta la un moment dat. Ceea ce reprezintă *îndoială rezonabilă* pentru un judecător poate să reprezinte pentru judecata altuia o situație de certitudine cu privire la existența unei infracțiuni și a vinovăției unui făptuitor. În plus, în actuala reglementare nu se indică criteriile concrete care definesc că o îndoială este sau nu rezonabilă și care este limita acestei rezonabilități".

447. Ținând seama, pe de o parte, de jurisprudența instanței constituționale, în acord cu cea a Curții Europene a Drepturilor Omului, și, pe de altă parte, de

consecințele juridice ale modificării adoptate de legiuitor, Curtea apreciază că sintagma *„dincolo de orice îndoială rezonabilă"* are un înțeles suficient de clar și precis, constituind o garanție procesuală a aflării adevărului și, implicit, a dreptului la un proces echitabil, astfel că ***înlocuirea sa cu sintagma „dincolo de orice îndoială" nu numai că nu este justificată de legiuitor, dar are ca efect blocarea actului de justiție, întrucât probele administrate trebuie să înlăture din convingerea judecătorului, pe lângă îndoiala rațională, și orice îndoială nerațională, situație care excedează logicii juridice.*** Așa fiind, Curtea constată că ***art.I pct.52, referitor la art.103 alin.(2) din Codul de procedură penală, încalcă prevederile constituționale ale art.21 alin.(3), care consacră dreptul părților la un proces echitabil, și ale art.124 referitoare la înfăptuirea justiției.***

448. În ceea ce privește **critica** îndreptată împotriva dispozițiilor art.103 alin.(3) din Codul de procedură penală, astfel cum au fost modificate, aceasta vizează sintagma *„în măsură determinantă"*, apreciată că nu îndeplinește cerințele privind claritatea și previzibilitatea legii, reprezentând totodată o încălcare a art.1 alin.(4) din Legea fundamentală, legiuitorul fiind cel care stabilește și impune judecătorului proporția pe care declarațiile investigatorului, ale colaboratorilor ori ale martorilor protejați trebuie să o aibă în pronunțarea hotărârii, eliminând marja de apreciere subiectivă a judecătorului, inerentă oricărui proces de deliberare.

449. Prin *Decizia nr.778 din 17 noiembrie 2015*, precitată, Curtea a reținut că, potrivit art.4 alin.(2) din Codul de procedură penală, orice îndoială în formarea convingerii organelor judiciare se interpretează în favoarea suspectului/inculpatului, principiul liberei aprecieri a probelor nu este absolut, fiind mărginit de existența unor mijloace compensatorii care să asigure existența unui echilibru suficient între acuzare și apărare. Prin Hotărârea din 15 decembrie 2011, pronunțată în *Cauza Al-Khawaja și Tahery împotriva Regatului Unit* (par.131, 134 și 147), Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că, în cazul în care mărturia neverificată depusă de un martor se coroborează cu alte mijloace de

probă, aprecierea caracterului său determinant depinde de forţa probatorie a celorlalte mijloace de probă. În fapt, termenul „determinant(ă)" trebuie interpretat într-un sens restrâns, ca desemnând o probă de asemenea relevanţă sau importanţă încât este în măsură să determine soluţia cauzei. Aşa fiind, s-a concluzionat că, atunci când o declaraţie relatată reprezintă proba exclusivă sau determinantă împotriva acuzatului, admiterea sa ca mijloc de probă nu implică automat încălcarea art.6 paragraful 1 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale. În acelaşi timp, atunci când o condamnare se bazează exclusiv sau în mod determinant pe mărturiile martorilor care nu se înfăţişează în instanţă, Curtea trebuie să supună procedura celei mai riguroase examinări. Din cauza riscurilor inerente admiterii probelor de acest tip, instanţa europeană a stabilit că în fiecare dintre cauze trebuie să existe suficiente elemente de contrabalansare care să ofere posibilitatea ca o condamnare să se bazeze pe o astfel de probă numai dacă aceasta este suficient de fiabilă ţinând seama de importanţa ei în cauză".

450. Unele limitări ale principiului liberei aprecieri a probelor au fost instituite chiar prin *jurisprudenţa Curţii Europene a Drepturilor Omului. Aceasta a statuat că, în principiu, instanţele nu pot dispune condamnarea întemeindu-se în mod exclusiv pe declaraţiile persoanelor audiate doar în cursul urmăririi penale*, cărora inculpatul nu a putut să le adreseze întrebări în mod direct sau prin intermediul avocatului său. De la această regulă există şi excepţii, de pildă, în cazul în care astfel de persoane sunt victime minore ale unor infracţiuni, caz în care este necesar ca audierea lor în faţa organelor de urmărire penală să fie înregistrată video, astfel încât inculpatul şi apărătorul său să aibă posibilitatea de a observa reacţiile lor şi de a consulta realitatea transcrierii (a se vedea Hotărârea din 2 iulie 2002, pronunţată în *Cauza S.N. împotriva Suediei*). De asemenea, *Curtea Europeană a limitat principiul liberei aprecieri a probelor în cazul audierii martorilor anonimi, respectiv a persoanelor cărora le este protejată identitatea*

sau a investigatorilor sub acoperire şi a colaboratorilor acestora, statuând că probele obţinute de la martori în condiţiile în care drepturile apărării nu au putut fi asigurate la un nivel normal cerut de Convenţia europeană trebuie analizate cu extremă atenţie, iar condamnarea unui acuzat nu trebuie să se bazeze în exclusivitate sau într-o măsură determinantă pe mărturia anonimă (a se vedea Hotărârea din 28 februarie 2006, pronunţată în *Cauza Krasniki împotriva Republicii Cehe,* sau Hotărârea din 20 septembrie 1993, pronunţată în *Cauza Saidi împotriva Franţei*).

451. Având în vedere aceste argumente, Curtea constată că legiuitorul a transpus în norma procesual penală interdicţia judecătorului ca, în pronunţarea hotărârii de condamnare, de aplicare a unei măsuri educative de renunţare la aplicarea pedepsei sau de amânare a aplicării pedepsei, să se întemeieze în măsură determinantă pe declaraţiile investigatorului, ale colaboratorilor ori ale martorilor protejaţi, acesta trebuind să coroboreze aceste declaraţii cu celelalte probe administrate în dosar, dând prevalenţă principiului consacrat de art.103 din Codul de procedură penală, potrivit căruia probele nu au o valoare dinainte stabilită prin lege şi sunt supuse liberei aprecieri a organelor judiciare în urma evaluării tuturor probelor administrate în cauză, în luarea deciziei asupra existenţei infracţiunii şi a vinovăţiei inculpatului instanţa hotărând motivat, cu trimitere la toate probele evaluate. Pentru aceste motive, Curtea consideră că ***art.I pct.52, referitor la art.103 alin.(3) din Codul de procedură penală, este constituţional în raport cu criticile formulate***.

452. Dispoziţiile **art.I pct.53** au următorul conţinut: La articolul 103, după alineatul (3) se introduc două noi alineate, alin.(4) şi alin.(5), cu următorul cuprins: *„(4) Condamnarea, renunţarea la aplicarea pedepsei sau amânarea aplicării pedepsei nu pot fi dispuse pentru alte fapte decât cele pentru care s-a dispus trimiterea în judecată. Nu se poate dispune extinderea procesului penal în faza de judecată pentru alte fapte sau circumstanţe decât cele pentru care s-a dispus*

trimiterea în judecată. Schimbarea încadrării juridice poate fi dispusă numai în cazul în care situaţia de fapt poate primi o altă încadrare juridică decât cea reţinută în actul de trimitere în judecată.

(5) Hotărârea de condamnare, de renunţare la aplicarea pedepsei sau de amânare a aplicării pedepsei trebuie să cuprindă descrierea elementelor constitutive ale infracţiunii pentru care s-a dispus soluţia, probele pe care se întemeiază fiecare element constitutiv, inclusiv latura subiectivă precum şi motivele pentru care probele şi argumentele în apărare au fost înlăturate."

453. **Critica** vizează dispoziţiile art.103 alin.(4), şi anume sintagma „nu se poate dispune extinderea procesului penal în faza de judecată pentru alte [...] circumstanţe", apreciată de autorii sesizării ca neclară, fiind dificil de stabilit care a fost voinţa legiuitorului la redactarea normei.

454. Analizând conţinutul normativ al art.103 din Codul de procedură penală, Curtea reţine că denumirea articolului este *Aprecierea probelor*, dispoziţiile alin.(1)-(3) dispunând cu privire la modul în care organele judiciare şi instanţa evaluează probele administrate în cauză. ***Dispoziţiile nou-introduse reglementează aspecte care aparţin unor instituţii juridice diferite***: extinderea procesului penal pentru alte fapte sau circumstanţe decât cele pentru care s-a dispus trimiterea în judecată [alin.(4) primele două teze], schimbarea încadrării juridice [alin.(4) teza a treia], respectiv elementele de conţinut ale hotărârii de condamnare, de renunţare la aplicarea pedepsei sau de amânare a aplicării pedepsei [alin.(5)]. Or, *o asemenea modalitate de reglementare nu respectă exigenţele impuse de normele de tehnică legislativă cu privire la sitematizarea actului normativ, unicitatea reglementării unei materii şi evitarea paralelismelor.*

455. Potrivit art.311 din Codul de procedură penală, cu titlul ***Extinderea urmăririi penale sau schimbarea încadrării juridice***, *„(1) În cazul în care, după începerea urmăririi penale, organul de urmărire penală constată fapte noi, date cu privire la participarea unor alte persoane sau împrejurări care pot duce la*

schimbarea încadrării juridice a faptei, dispune extinderea urmăririi penale ori schimbarea încadrării juridice". De asemenea, potrivit art.311 alin.(5), *„Procurorul sesizat de organul de cercetare în urma extinderii urmăririi penale sau din oficiu cu privire la ipotezele prevăzute la alin.(1) poate dispune extinderea acţiunii penale cu privire la aspectele noi".* Întrucât dispoziţiile art.311 sunt aplicabile după declanşarea urmăririi penale, descoperirea de fapte noi poate conduce la extinderea urmăririi penale *in rem* (descoperirea de fapte noi), iar descoperirea implicării de persoane noi în comiterea aceloraşi fapte ce fac deja obiectul urmăririi penale poate conduce la extinderea urmăririi penale *in personam*, prin transformarea în suspecţi sau inculpaţi şi a altor persoane.

456. *În viziunea actualului Cod, numai în etapa procesuală a urmăririi penale se poate dispune extinderea cercetării cu privire la fapte sau persoane noi.* Norma procesuală a înlăturat soluţiile legislative prevăzute de Codul de procedură penală din 1968, care, în art.335-337, prevedeau extinderea acţiunii penale pentru alte acte materiale în cursul judecăţii şi extinderea procesului penal pentru alte fapte sau cu privire la alte persoane în cursul judecăţii. Această nouă viziune a operat o distincţie clară între funcţiile judiciare şi a adus modificări substanţiale de concepţie în domeniul sarcinii probei şi aprecierii probelor, operându-se o deplasare evidentă a concepţiei noului cod spre sistemul adversial în ceea ce priveşte aceste aspecte. Prin urmare, *prevederea conform căreia nu se poate dispune extinderea procesului penal în faza de judecată pentru alte fapte sau circumstanţe decât cele pentru care s-a dispus trimiterea în judecată este inutilă.*

457. De asemenea, potrivit art.386 din cod, intitulat ***Schimbarea încadrării juridice***, *„Dacă în cursul judecăţii se consideră că încadrarea juridică dată faptei prin actul de sesizare urmează a fi schimbată, instanţa este obligată să pună în discuţie noua încadrare şi să atragă atenţia inculpatului că are dreptul să ceară lăsarea cauzei mai la urmă sau amânarea judecăţii, pentru a-şi pregăti apărarea".* Or, în măsura în care instituţia juridică deja consacrată în cod produce efecte

juridice în sensul că, ori de câte ori, în cursul judecăţii, instanţa consideră că încadrarea juridică dată faptei prin actul de sesizare trebuie să fie schimbată, ea dispune această măsură cu respectarea obligaţiilor prevăzute de lege, ***reglementarea tezei a treia a alin.(4) al art.103 apare ca redundantă, impietând asupra acurateţii şi rigorii normei juridice.***

458. Pentru aceste argumente, Curtea constată că ***art.I pct.53, referitor la dispoziţiile art.103 alin.(4) din Codul de procedură penală, este neconstituţional, deoarece încalcă prevederile art.1 alin.(5) din Constituţie, în componenta referitoare la calitatea normei.***

459. Dispoziţiile **art.I pct.55** au următorul conţinut: La articolul 110, alineatul (1) se modifică şi va avea următorul cuprins: *„Art.110. – (1) Declaraţiile suspectului sau inculpatului se consemnează în scris, întocmai şi literal. În declaraţie se consemnează întrebările adresate pe parcursul ascultării şi răspunsurile la acestea, menţionându-se cine le-a formulat, şi se menţionează de fiecare dată ora începerii şi ora încheierii ascultării. Întrebările respinse se consemnează, după caz, într-un proces-verbal sau în încheierea de şedinţă, menţionându-se cine a formulat întrebarea şi motivele respingerii."*

460. În prezent, norma are următorul conţinut: *„(1) Declaraţiile suspectului sau inculpatului se consemnează în scris. În declaraţie se consemnează întrebările adresate pe parcursul ascultării, menţionându-se cine le-a formulat, şi se menţionează de fiecare dată ora începerii şi ora încheierii ascultării."*

461. **Critica** vizează obligaţia nou-introdusă privitoare la procedura de consemnare *„întocmai şi literal"*, care poate fi efectuată doar prin mijloacele specifice procedurii de stenodactilografiere, aspect de natură să blocheze desfăşurarea activităţii în cadrul proceselor penale, cu încălcarea art.21 alin.(3) din Constituţie.

462. Curtea reţine că, potrivit dispoziţiilor art.110 alin.(5) din Codul de procedură penală, în vigoare, *audierea suspectului sau a inculpatului se*

înregistrează cu mijloace tehnice audio sau audiovideo, iar atunci când înregistrarea nu este posibilă, acest lucru se consemnează în declaraţia suspectului sau inculpatului, cu indicarea concretă a motivului pentru care înregistrarea nu a fost posibilă, şi, potrivit art.110 alin.(1^1), nou-introdus, înregistrarea declaraţiilor suspectului sau inculpatului, la cerere, cu mijloace tehnice audio şi punerea lor integrală la dispoziţia apărării. Astfel, legiuitorul a instituit posibilitatea ca, în cazul în care, ulterior consemnării declaraţiei, suspectul sau inculpatul apreciază că aceasta nu redă cu fidelitate cele declarate, acesta să poată solicita punerea la dispoziţie a înregistrării cu mijloace tehnice audio, în vederea formulării apărării corespunzătoare.

463. Cât priveşte înregistrarea şedinţelor de judecată, prin *Decizia nr.128 din 10 martie 2015*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.354 din 22 mai 2015, analizând excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art.231 alin.(4) teza întâi din Codul de procedură civilă, Curtea a reţinut că „dispoziţii cu privire la înregistrarea şedinţei de judecată se regăsesc în art.13 din Legea nr.304/2004 privind organizarea judiciară, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.827 din 13 septembrie 2005, cu modificările şi completările ulterioare, care stipulează că şedinţele de judecată se înregistrează prin mijloace tehnice video sau audio ori se consemnează prin stenografiere. Înregistrările sau stenogramele se transcriu de îndată. Grefierul sau specialistul în stenografie consemnează toate afirmaţiile, întrebările şi susţinerile celor prezenţi, inclusiv ale preşedintelui completului de judecată. La cerere, părţile pot primi o copie a transcrierii înregistrărilor, stenogramelor sau notelor grefierului" (par.17). De asemenea, Curtea a reţinut că „instanţa de judecată înregistrează şedinţele de judecată în vederea îndeplinirii unei obligaţii legale care are ca scop o mai bună administrare a justiţiei" (par.21); prin urmare, Curtea a constatat că „înregistrarea şedinţelor de judecată este obligatorie, vizează toate cauzele, întrucât legiuitorul nu a făcut nicio distincţie, şi reprezintă o operaţiune tehnică ce nu este de natură să

aducă atingere prevederilor constituţionale invocate şi are drept scop înfăptuirea unui act de justiţie transparent şi realizarea unei bune administrări a justiţiei ca serviciu public" (par.23).

464. De asemenea, potrivit normelor procesual penale în vigoare, *procurorul şi părţile pot cere citirea notelor de şedinţă şi vizarea lor de către preşedinte, iar după terminarea şedinţei de judecată participanţii la proces pot primi, la cerere, câte o copie de pe notele grefierului* [art.369 alin.(2) şi alin.(3) din Codul de procedură penală]. Şi, de asemenea, potrivit art.369 alin.(4) şi alin.(5) din Codul de procedură penală - criticat în prezenta cauză - notele grefierului pot fi contestate cel mai târziu la termenul următor, iar *în caz de contestare de către participanţii la proces a notelor grefierului acestea vor fi verificate şi, eventual, completate ori rectificate pe baza înregistrărilor din şedinţa de judecată* (în acest sens, a se vedea și Decizia nr.720 din 6 decembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.92 din 1 februarie 2017).

465. Analizând textul legal criticat, Curtea observă că acesta prevede obligația consemnării întocmai și literal de către organul judiciar sau de către instanță a declarațiilor suspectului sau inculpatului. Potrivit Dicționarului explicativ al limbii române, „întocmai" are semnificația „exact, la fel, chiar", iar „literal" are semnificația „care se face, se reproduce cuvânt cu cuvânt, literă cu literă; textual, exact". Prin urmare, declarația trebuie consemnată cuvânt cu cuvânt, pentru a reproduce exact ceea transmite suspectul sau inculpatul.

466. Or, în condițiile în care dispozițiile procedurale menționate mai sus prezintă suficiente garanții pentru consemnarea corectă a declarațiilor suspectului sau inculpatului, iar art.110 alin.(2) din Codul de procedură penală prevede că, dacă este de acord cu conţinutul declaraţiei scrise, suspectul sau inculpatul o semnează, iar dacă are de făcut completări, rectificări ori precizări, acestea sunt indicate în finalul declaraţiei, fiind urmate de semnătura suspectului sau a inculpatului, obligația nou-introdusă apare nu numai ca excesivă și împovărătoare

pentru organele judiciare, dar este susceptibilă a crea dificultăți în opera de aplicare, cu consecința tergiversării sau blocării actului de justiție.

467. Prin urmare, Curtea apreciază că prevederile procesual penale în vigoare conțin suficiente garanții pentru respectarea dreptului la apărare a suspectului sau inculpatului, astfel că ***dispozițiile art.I pct.55, referitoare la art.110 alin.(1) din Codul de procedură penală, sunt neconstituționale în ceea ce privește sintagma „întocmai și literal", care este de natură a aduce atingere dreptului părților la un proces echitabil, desfășurat într-un termen rezonabil.***

468. Dispozițiile **art.I pct.56** au următorul conținut: La articolul 110, după alineatul (1) se introduce un nou alineat, alin.(1^1), cu următorul cuprins: *„(1^1) Declarațiile suspectului sau inculpatului vor fi înregistrate, la cerere, cu mijloace tehnice audio și puse integral la dispoziția apărării."*

469. **Critica** vizează introducerea unui paralelism legislativ, nefiind clară intenția legiuitorului cu privire la obligativitatea sau nu a înregistrării declarațiilor suspectului sau inculpatului.

470. *Soluția legislativă nou-introdusă reia dispozițiile art.110 alin.(5) din cod*, în vigoare, care prevăd că audierea suspectului sau a inculpatului se înregistrează cu mijloace tehnice audio sau audiovideo, iar atunci când înregistrarea nu este posibilă, acest lucru se consemnează în declarația suspectului sau inculpatului, cu indicarea concretă a motivului pentru care înregistrarea nu a fost posibilă. De asemenea, punerea la dispoziția apărării este deja reglementată de dispozițiile art.94 alin.(6) din Codul de procedură penală, potrivit căruia *„În toate cazurile, avocatului nu îi poate fi restricționat dreptul de a consulta declarațiile părții sau ale subiectului procesual principal pe care îl asistă ori îl reprezintă".*

471. Dincolo de paralelismul juridic creat în interiorul aceluiași articol și în cadrul actului normativ, ***noua reglementare creează confuzie cu privire la modul de înregistrare a audierii suspectului sau inculpatului, care, potrivit alin.(1^1), se realizează doar la cererea acestora, în vreme ce, potrivit alin.(5), înregistrarea se***

realizează întotdeauna, ope legis. Curtea reține că reglementarea aceleiași materii simultan, cu caracter imperativ și facultativ, nu este previzibilă, nefiind clar și precis care este scopul reglementării și modul în care este realizat acest scop.

472. Prin urmare, Curtea constată că ***dispozițiile art.I pct.56, referitoare la art.110 alin.(1^1) din Codul de procedură penală, încalcă prevederile art.1 alin.(5) din Constituție***.

473. Dispozițiile **art.I pct.57** au următorul conținut: La articolul 110, alineatul (5) se modifică și va avea următorul cuprins: *„(5) În cursul urmăririi penale, audierea suspectului sau inculpatului de către procuror se înregistrează cu mijloace tehnice audio sau audiovideo."*

474. În prezent, norma are următorul conținut: *„(5) În cursul urmăririi penale, audierea suspectului sau inculpatului se înregistrează cu mijloace tehnice audio sau audiovideo. Atunci când înregistrarea nu este posibilă, acest lucru se consemnează în declarația suspectului sau inculpatului, cu indicarea concretă a motivului pentru care înregistrarea nu a fost posibilă."*

475. Așa cum s-a precizat la paragraful 471 din prezenta decizie, ***prevederea înregistrării audierii suspectului sau inculpatului de către procuror cu mijloace tehnice audio sau audiovideo în două alineate disticte ale aceluiași articol, cu o reglementare diferită***, viciază norma din perspectiva nerespectării exigențelor de tehnică legislativă care impun evitarea paralelismelor legislative și din perspectiva clarității normei, respectiv a intenției reale a legiuitorului. ***Abrogarea tezei care reglementează situația imposibilității înregistrării este, de asemenea, susceptibilă a încălca cerințele referitoare la claritatea și previzibilitatea normei, întrucât creează o lacună legislativă nejustificată***, de natură a genera o aplicare neunitară sau chiar abuzivă a legii.

476. Așa fiind, Curtea apreciază că ***dispozițiile art.I pct.57, referitoare la art.110 alin.(5) din Codul de procedură penală, încalcă prevederile art.1 alin.(5) din Constituție***.

477. Dispozițiile **art.I pct.61** au următorul conținut: La articolul 116, după alineatul (2) se introduc patru noi alineate, alin.(2^1)-(2^4), cu următorul cuprins: *„(2^1) Martorul poate refuza să depună mărturie cu privire la acele fapte sau împrejurări care ar putea atrage răspunderea sa pentru săvârşirea unei fapte penale.*

(2^2) O persoană audiată în calitate de martor protejat sau ameninţat nu poate fi audiată în aceeaşi cauză, în calitate de martor cu identitate reală decât dacă au încetat temeiurile care au condus la acordarea altei calităţi.

(2^3) O persoană nu poate avea mai multe calităţi de martor fără identitate reală şi nici nu poate fi în acelaşi timp şi martor ameninţat şi martor protejat în aceeaşi cauză.

(2^4) Martorul poate fi însoţit de avocat în faţa organelor judiciare şi se poate consulta cu acesta, inclusiv în condiţii de confidenţialitate, pe tot parcursul audierii."

478. **Critica** vizează dispozițiile art.116 alin.(2^1), respectiv extinderea dreptului la tăcere şi cu privire la martori, deşi atât jurisprudenţa Curții Europene a Drepturilor Omului, cât şi Directiva (UE) 2016/343 acordă acest drept exclusiv persoanelor suspectate sau acuzate de săvârşirea de infracţiuni.

479. Potrivit dispozițiilor art.118 din Codul de procedură penală, intitulat ***Dreptul martorului de a nu se acuza***, articol nemodificat prin legea supusă controlului, *„Declaraţia de martor dată de o persoană care, în aceeaşi cauză, anterior declaraţiei a avut sau, ulterior, a dobândit calitatea de suspect ori inculpat nu poate fi folosită împotriva sa. Organele judiciare au obligaţia să menţioneze, cu ocazia consemnării declaraţiei, calitatea procesuală anterioară".* Prin urmare, Curtea reține că dispozițiile Codului de procedură penală prevăd deja garanţii suficiente pentru ca declaraţiile date de martor să nu fie folosite împotriva sa, astfel că noua reglementare va avea ca efect îngreunarea semnificativă şi nejustificată a obţinerii de probe şi, pe cale de consecinţă, a aflării adevărului în

cauză. ***Modul de reglementare a normei este mult prea vag, susceptibil de o aplicare discreționară, întrucât, sub pretextul antrenării unei eventuale răspunderi penale în persoana sa, martorul poate refuza să depună mărturie cu privire la orice fapte sau împrejurări pentru care este chemat la audieri.*** Mai mult, dreptul martorului de a refuza să facă declarații este reglementat expres de *art.117 din Codul de procedură penală*, iar acesta privește situații obiective, verificabile. Tocmai de aceea noul motiv introdus de legiuitor nu poate fi acceptat, fiind unul subiectiv și imposibil de verificat. De asemenea, dreptul martorului de a nu se acuza este reglementat de *art.118 din cod*, stabilindu-se situația în care declarația de martor nu poate fi folosită împotriva sa: când, în aceeași cauză, anterior declarației a avut sau, ulterior, a dobândit calitatea de suspect ori inculpat.

480. Prin urmare, ***dispozițiile art.I pct.61, privind art.116 alin.(2^1) din Codul de procedură penală, contravin atât exigențelor art.1 alin.(3) din Constituție***, care înglobează principiul aflării adevărului, ca valoare supremă a statului de drept, şi care impun legiuitorului obligaţia de a lua măsuri în vederea apărării ordinii şi siguranţei publice, prin adoptarea instrumentelor legale necesare în scopul reducerii fenomenului infracţional, cu excluderea oricăror reglementări de natură să ducă la încurajarea acestui fenomen, ***cât și prevederilor art.1 alin.(5) din Constituție, în componenta sa referitoare la calitatea normei.***

481. Dispozițiile **art.I pct.64** au următorul conținut: Articolul 125 se modifică şi va avea următorul cuprins: *„**Martorul amenințat** Art.125. – În cazul în care există probe sau indicii temeinice că viaţa, integritatea corporală, libertatea, bunurile sau activitatea profesională a martorului ori a unui membru de familie al acestuia ar putea fi puse în pericol ca urmare a datelor pe care le furnizează organelor judiciare sau a declaraţiilor sale, organul judiciar competent acordă acestuia statutul de martor ameninţat şi dispune una ori mai multe dintre măsurile de protecţie prevăzute la art.126 sau 127, după caz."*

482. În prezent, norma are următorul conținut: *„În cazul în care există o suspiciune rezonabilă că viaţa, integritatea corporală, libertatea, bunurile sau activitatea profesională a martorului ori a unui membru de familie al acestuia ar putea fi puse în pericol ca urmare a datelor pe care le furnizează organelor judiciare sau a declaraţiilor sale, organul judiciar competent acordă acestuia statutul de martor ameninţat şi dispune una ori mai multe dintre măsurile de protecţie prevăzute la art.126 sau 127, după caz."*

483. **Critica** vizează condiționarea acordării statutului de martor amenințat de existența unor *„unor probe sau indicii temeinice"*, apreciindu-se că se încalcă prevederile constituţionale ale art.1 alin.(3) privind statul de drept, în componentele sale referitoare la apărarea ordinii publice şi a siguranţei publice, prin crearea unei stări de pericol pentru o serie de valori constituţionale.

484. Analizând comparativ conținutul normei în vigoare și pe cel al normei modificatoare, rezultă intenția legiuitorului de a diminua sfera de incidență a instituției martorului amenințat, prin înlocuirea sintagmei *„există o suspiciune rezonabilă"* cu sintagma *„există probe sau indicii temeinice"*. Astfel, pentru a dobândi această calitate, legiuitorul a apreciat că nu este suficientă existența unei suspiciuni rezonabile că viaţa, integritatea corporală, libertatea, bunurile sau activitatea profesională a martorului ori a unui membru de familie al acestuia ar putea fi puse în pericol, ci *este nevoie de probe sau indicii temeinice cu privire la pericolul care trebuie anticipat.* Curtea reține că adoptarea acestei soluții legislative constituie opțiunea legiuitorului în reglementarea instituției martorului amenințat, opțiune care respectă marja de apreciere în interiorul căreia legiuitorul are libertatea de a dispune, astfel că ***dispozițiile art.I pct.64, referitoare la art.125 din Codul de procedură penală, respectă prevederea constituțională invocată.***

485. Dispozițiile **art.I pct.68** au următorul conținut: La articolul 138, alineatul (12) se modifică şi va avea următorul cuprins: *„(12) Prin* livrare supravegheată *se înţelege tehnica de supraveghere şi cercetare prin care se permit*

intrarea, circulaţia sau ieşirea de pe teritoriul ţării a unor bunuri în privinţa cărora există indicii temeinice cu privire la caracterul ilicit al deţinerii sau obţinerii acestora, sub supravegherea ori cu autorizarea autorităţilor competente, în scopul investigării unei infracţiuni sau al identificării persoanelor implicate în săvârşirea acesteia."

486. *În prezent, norma are următorul conţinut: „(12) Prin* livrare supravegheată *se înţelege tehnica de supraveghere şi cercetare prin care se permit intrarea, circulaţia sau ieşirea de pe teritoriul ţării a unor bunuri în privinţa cărora există o suspiciune cu privire la caracterul ilicit al deţinerii sau obţinerii acestora, sub supravegherea ori cu autorizarea autorităţilor competente, în scopul investigării unei infracţiuni sau al identificării persoanelor implicate în săvârşirea acesteia."*

487. **Critica** vizează modul mecanic în care legiuitorul a înţeles să înlocuiască sintagma *„suspiciune rezonabilă"* cu termenul *„probe"* sau cu sintagma *„indicii temeinice"*, ceea ce conduce, în opinia autorilor sesizării, la situaţii profund injuste, de natură a crea un dezechilibru nejustificat între interesele suspectului/inculpatului şi cele ale persoanei vătămate şi ale societăţii, în general.

488. Prevederile art.138 conţin dispoziţii generale cu privire la metodele speciale de supraveghere, alin.(12) al acestui articol definind livrarea supravegheată. Metodele speciale de supraveghere tehnică, precum şi procedura ce trebuie urmată în cazul folosirii acestora sunt reglementate de dispoziţiile art.138-146 din Codul de procedură penală şi pot fi dispuse, potrivit art.140 alin.(1) din Codul de procedură penală, în cursul urmăririi penale.

489. În concret, modificarea textului legal criticat rezidă în înlocuirea sintagmei *„există o suspiciune"* cu sintagma *„există indicii temeinice"* referitoare la caracterul ilicit al deţinerii sau obţinerii unor bunuri cu privire la care se permit intrarea, circulaţia sau ieşirea de pe teritoriul ţării, sub supravegherea ori cu

autorizarea autorităţilor competente, în scopul investigării unei infracţiuni sau al identificării persoanelor implicate în săvârşirea acesteia.

490. În temeiul art.151 din cod, livrarea supravegheată poate fi autorizată, prin ordonanţă, de către procurorul care supraveghează sau efectuează urmărirea penală, la solicitarea instituţiilor sau a organelor competente, cu sau fără sustragerea ori substituirea totală sau parţială a bunurilor care fac obiectul livrării [alin.(1)], numai dacă descoperirea sau arestarea persoanelor implicate în transportul ilegal de droguri, arme, obiecte furate, materiale explozive şi precursori de explozivi restricţionaţi, nucleare, alte materiale radioactive, sume de bani şi alte obiecte care rezultă din activităţi ilicite ori obiecte utilizate în scopul comiterii de infracţiuni nu ar putea fi făcută în alt mod sau ar presupune dificultăţi deosebite ce ar prejudicia ancheta ori un pericol pentru siguranţa persoanelor sau a unor bunuri de valoare [alin.(2) lit.a)] sau dacă descoperirea ori dovedirea infracţiunilor săvârşite în legătură cu livrarea de transporturi ilegale sau suspecte ar fi imposibilă ori foarte dificilă în alt mod [alin.(2) lit.b)]. De asemenea, livrarea supravegheată poate fi realizată pe teritoriul ţării numai dacă procurorul care supraveghează sau efectuează urmărirea penală se asigură că autorităţile care au, potrivit legii, atribuţii în legătură cu verificarea sau cu supravegherea intrării, circulaţiei sau ieşirii de pe teritoriul ţării a bunurilor vizate păstrează confidenţialitatea activităţilor desfăşurate şi garantează supravegherea permanentă a transportului ilegal sau suspect [alin.(2^1)], iar în situaţia în care livrarea supravegheată presupune activităţi transfrontaliere, aceasta poate fi realizată numai dacă procurorul care supraveghează sau efectuează urmărirea penală ia măsuri şi se asigură că autorităţile statelor tranzitate sunt de acord cu intrarea pe teritoriul acestora a transportului ilegal sau suspect şi cu ieşirea acestuia de pe teritoriul statului, garantează faptul că transportul ilegal sau suspect este supravegheat permanent de către autorităţile competente şi faptul că procurorul, organele de poliţie sau alte autorităţi de stat competente sunt înştiinţate în ceea ce priveşte rezultatul urmăririi

penale împotriva persoanelor acuzate de infracţiuni care au constituit obiectul metodei speciale de cercetare [alin.(3)].

491. Având în vedere condiţiile de autorizare a livrării supravegheate, care presupun, pe de o parte, un grad ridicat de intruziune asupra bunurilor persoanei cercetate (măsura poate fi dispusă cu sau fără sustragerea ori substituirea totală sau parţială a bunurilor care fac obiectul livrării) şi, pe de altă parte, cooperarea mai multor autorităţi competente naţionale şi străine, Curtea apreciază că *ridicarea standardului de probaţiune de la „o suspiciune" la „indicii temeinice" apare ca fiind nu numai justificată, dar şi necesară asigurării garanţiilor drepturilor fundamentale ale persoanei cercetate. Modificarea are ca scop înlăturarea situaţiilor subiective, care pot genera abuzuri în adoptarea acestei măsuri de tehnică de supraveghere şi cercetare.* Prin urmare, Curtea constată că ***dispoziţiile art.I pct.68, referitoare la art.138 alin.(12) din Codul de procedură penală, sunt constituţionale, în raport cu criticile formulate.***

492. Dispoziţiile **art.I pct.69** au următorul conţinut: La articolul 139 alineatul (1), litera a) se modifică şi va avea următorul cuprins: *„a) există indicii temeinice cu privire la pregătirea sau săvârşirea unei infracţiuni dintre cele prevăzute la alin.(2)"*

493. În prezent, norma are următorul conţinut: „(1) Supravegherea tehnică se dispune de judecătorul de drepturi şi libertăţi atunci când sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiţii: *a) există o suspiciune rezonabilă cu privire la pregătirea sau săvârşirea unei infracţiuni dintre cele prevăzute la alin.(2);".*

494. **Critica de neconstituţionalitate** vizează condiţionarea aplicării măsurii supravegherii tehnice de existenţa unor *„indicii temeinice"*, în locul *„suspiciunii rezonabile"*, cu privire la pregătirea sau săvârşirea unei infracţiuni, fapt ce este de natură a crea un dezechilibru nejustificat între interesele suspectului/inculpatului şi cele ale persoanei vătămate şi ale societăţii, în general, de cele mai multe ori supravegherea tehnică fiind dispusă tocmai în vederea

strângerii de probe şi indicii temeinice care să fundamenteze punerea în mişcare a acţiunii penale.

495. Art.139, intitulat *Supravegherea tehnică*, prevede la alin.(1) condiţiile cumulative care trebuie a fi îndeplinite pentru ca judecătorul de drepturi şi libertăţi să poată dispune această măsură. Pe lângă condiţia de la lit.a), care face obiectul modificării, legea prevede ca măsura să fie proporţională cu restrângerea drepturilor şi libertăţilor fundamentale, date fiind particularităţile cauzei, importanţa informaţiilor ori a probelor ce urmează a fi obţinute sau gravitatea infracţiunii [lit.b)], şi probele să nu poată fi obţinute în alt mod sau obţinerea lor să presupună dificultăţi deosebite ce ar prejudicia ancheta ori să existe un pericol pentru siguranţa persoanelor sau a unor bunuri de valoare [lit.c)]. Potrivit art.138 alin.(13) din cod, prin supraveghere tehnică se înţelege utilizarea uneia dintre următoarele metode: interceptarea comunicaţiilor ori a oricărui tip de comunicare la distanţă, accesul la un sistem informatic, supravegherea video, audio sau prin fotografiere şi localizarea sau urmărirea prin mijloace tehnice.

496. Potrivit art.138 alin.(2) din Codul de procedură penală, prin interceptarea comunicaţiilor ori a oricărui tip de comunicare se înţelege interceptarea, accesul, monitorizarea, colectarea sau înregistrarea comunicărilor efectuate prin telefon, sistem informatic ori prin orice alt mijloc de comunicare. Cu privire la aceste aspecte, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reţinut că sunt cuprinse în noţiunile „viaţă privată" şi „corespondenţă", în sensul art.8 paragraful 1 din Convenţie, convorbirile telefonice, interceptarea acestora, memorarea datelor astfel obţinute şi eventuala utilizare a acestora în cadrul urmăririi penale declanşate împotriva unei persoane, interpretându-se ca fiind o „ingerinţă a unei autorităţi publice" în exercitarea dreptului garantat de art.8 (Hotărârea din 21 aprilie 2009, pronunţată în *Cauza Răducu împotriva României*, paragraful 91). Totodată, instanţa de la Strasbourg a reţinut că toate comunicaţiile telefonice, cele prin facsimil şi cele prin e-mail intră în sfera de acoperire a noţiunilor „viaţă privată" şi

„corespondenţă", în sensul art.8 paragraful 1 din Convenţie (Hotărârea din 1 iulie 2008, pronunţată în *Cauza Liberty şi alţii împotriva Regatului Unit al Marii Britanii*, paragraful 56). Potrivit art.138 alin.(4) din Codul de procedură penală, prin sistem informatic se înţelege orice dispozitiv sau ansamblu de dispozitive interconectate ori aflate în relaţie funcţională, dintre care unul sau mai multe asigură prelucrarea automată a datelor, cu ajutorul unui program informatic. Curtea a constatat că, prin Decizia nr.17 din 21 ianuarie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.79 din 30 ianuarie 2015, a inclus aceste noţiuni în conceptul de viaţă privată. De asemenea, potrivit art.138 alin.(6) din Codul de procedură penală, prin supraveghere video, audio sau prin fotografiere se înţelege fotografierea persoanelor, observarea sau înregistrarea conversaţiilor, mişcărilor ori a altor activităţi ale acestora. Din această perspectivă, Curtea a constatat că instanţa europeană a statuat că înregistrările video intră în sfera noţiunii de viaţă privată (Hotărârea din 17 iulie 2003, pronunţată în *Cauza Perry împotriva Regatului Unit al Marii Britanii*, paragraful 43). De asemenea, intră în sfera noţiunii de viaţă privată înregistrările audiovideo (Hotărârea din 5 noiembrie 2002, pronunţată în *Cauza Allan împotriva Regatului Unit al Marii Britanii*, paragrafele 35-36; Hotărârea din 12 mai 2000, pronunţată în *Cauza Khan împotriva Regatului Unit al Marii Britanii*, paragraful 25). În fine, potrivit art.138 alin.(7) din Codul de procedură penală, prin localizare sau urmărire prin mijloace tehnice se înţelege folosirea unor dispozitive care determină locul unde se află persoana sau obiectul la care sunt ataşate. Cu privire la această materie, instanţa europeană a constatat că localizarea şi supravegherea prin intermediul GPS constituie o ingerinţă în viaţa privată (Hotărârea din 2 septembrie 2010, pronunţată în *Cauza Uzun împotriva Germaniei*, paragraful 52).

497. Prin Decizia nr.244 din 6 aprilie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.529 din 6 iulie 2017, par.50-51, Curtea a reţinut că noţiunea de viaţă privată include elementele la care art.138 alin.(1) lit.a)-d) din

Codul de procedură penală face referire, acestea putând face obiectul unor metode speciale de supraveghere. Din această perspectivă, Curtea a constatat că, potrivit jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului, o ingerinţă în dreptul la viaţa privată şi de familie nu contravine prevederilor art.8 doar dacă „este prevăzută de lege", urmăreşte unul sau mai multe scopuri legitime prevăzute în paragraful 2 al articolului şi dacă este „necesară într-o societate democratică" pentru atingerea acelui scop (Hotărârea din 24 august 1998, pronunţată în *Cauza Lambert împotriva Franţei*, paragraful 22). Totodată, Curtea a observat că, potrivit jurisprudenţei sale, pentru ca restrângerea unui drept să poată fi justificată, trebuie întrunite, în mod cumulativ, cerinţele expres prevăzute de art.53 din Constituţie (Decizia nr.874 din 25 iunie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.433 din 28 iunie 2010).

498. În concret, modificarea textului legal criticat rezidă în înlocuirea sintagmei *„există o suspiciune rezonabilă"* cu sintagma *„există indicii temeinice"* cu privire la pregătirea sau săvârşirea unei infracţiuni contra securităţii naţionale prevăzute de Codul penal şi de legi speciale, a unor infracţiuni de trafic de droguri, de efectuare de operaţiuni ilegale cu precursori sau cu alte produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, a unor infracţiuni privind nerespectarea regimului armelor, muniţiilor, materialelor nucleare, al materiilor explozive şi al precursorilor de explozivi restricţionaţi, de trafic şi exploatarea persoanelor vulnerabile, acte de terorism, de spălare a banilor, de falsificare de monede, timbre sau de alte valori, de falsificare de instrumente de plată electronică, a unor infracţiuni care se săvârşesc prin sisteme informatice sau mijloace de comunicare electronică, contra patrimoniului, de şantaj, de viol, de lipsire de libertate în mod ilegal, de evaziune fiscală, a unor infracţiuni de corupţie şi a infracţiunilor asimilate infracţiunilor de corupţie, a unor infracţiuni împotriva intereselor financiare ale Uniunii Europene ori a altor infracţiuni pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de 5 ani sau mai mare.

499. Având în vedere considerentele expuse mai sus, care reies din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și a Curții Constituționale, *ridicarea standardului de probațiune de la „o suspiciune rezonabilă" la „indicii temeinice" apare ca fiind nu numai justificată, dar și necesară asigurării garanțiilor drepturilor fundamentale ale persoanei cercetate*. Modificarea are ca scop înlăturarea situațiilor subiective, care pot genera abuzuri în adoptarea măsurilor de supraveghere. Prin urmare, Curtea constată că ***dispozițiile art.I pct.69, referitoare la art.139 alin.(1) lit.a) din Codul de procedură penală, sunt constituționale, în raport cu criticile formulate***.

500. Dispozițiile **art.I pct.70** au următorul conținut: La articolul 139, alineatul (3) se modifică și va avea următorul cuprins: *„(3) Înregistrările prevăzute în prezentul capitol, efectuate de părți și de subiecții procesuali principali, constituie mijloace de probă când privesc propriile convorbiri sau comunicări pe care le-au purtat cu terții."*

501. În prezent, norma are următorul conținut: *„(3) Înregistrările prevăzute în prezentul capitol, efectuate de părți sau de alte persoane, constituie mijloace de probă când privesc propriile convorbiri sau comunicări pe care le-au purtat cu terții. Orice alte înregistrări pot constitui mijloace de probă dacă nu sunt interzise de lege."*

502. **Critica de neconstituționalitate** vizează eliminarea unui mijloc de probă important, respectiv înregistrările efectuate de persoane, altele decât cele expres și limitativ prevăzute de lege.

503. Examinând critica formulată, Curtea reține că, în actuala lege procesuală penală, mijloacele de probă nu sunt enumerate strict și limitativ, organele judiciare putând administra orice mijloace de probă care, deși nu sunt enumerate expres de dispozițiile art.97 alin.(2) lit.a)-e) din Codul de procedură penală, nu sunt interzise de lege, conform art.97 alin.(2) lit.f). Noul Cod de procedură penală are în vedere evoluțiile tehnice continue care impun o abordare

flexibilă şi suplă în materia probaţiunii, aptă de a conduce în mod eficient la aflarea adevărului în cauzele penale. Curtea a reţinut însă că libertatea probelor, astfel cum este reglementată prin art.97 alin.(2) din Codul de procedură penală, nu este absolută, ci subordonată principiului legalităţii. Astfel, actuala lege procesuală penală reglementează o sancţiune specifică materiei probelor, şi anume cea a excluderii probelor obţinute în mod nelegal, care operează nu doar pentru probele obţinute prin încălcarea legii, ci şi pentru cele obţinute prin încălcarea principiului loialităţii administrării probelor (a se vedea Decizia nr.809 din 7 decembrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.178 din 26 februarie 2018, par.14).

504. Potrivit dispoziţiilor art.64 din Codul de procedură penală din 1968, intitulat *Mijloacele de probă*, constituiau mijloace de probă prin care se constată elementele de fapt ce pot servi ca probă: declaraţiile învinuitului sau ale inculpatului, declaraţiile părţii vătămate, ale părţii civile şi ale părţii responsabile civilmente, declaraţiile martorilor, înscrisurile, ***înregistrările audio sau video***, fotografiile, mijloacele materiale de probă, constatările tehnico-ştiinţifice, constatările medico-legale şi expertizele.

505. Înregistrările audiovideo realizate de organele de urmărire penală în baza unui mandat, conform art.139 şi următoarele din Codul de procedură penală, sunt procedee probatorii, iar rezultatele acestor interceptări sunt consemnate în procese-verbale, conform art.143 alin.(1) din cod. Aceste procese-verbale, alături de suportul care conține rezultatul activităților de supraveghere tehnică [art.143 alin.(2)], constituie mijloace de probă, potrivit art.97 lit.e) din Codul de procedură penală. Textul criticat se referă la înregistrările efectuate de părți și de subiecții procesuali principali și preia soluția legislativă existentă în prezent, diferența constând în aceea că prevederea potrivit căreia *„Orice alte înregistrări pot constitui mijloace de probă dacă nu sunt interzise de lege"* este abrogată. Cu alte cuvinte, *noua dispoziție interzice folosirea ca mijloace de probă a înregistrărilor*

efectuate de alte persoane decât cele menționate expres în textul de lege, iar aceasta vizează doar înregistrările efectuate de aceste persoane în locuri nepublice, întrucât art.139 alin.(3^1), nou-introdus, prevede că înregistrările realizate în locuri publice pot constitui mijloace de probă, indiferent de cine le realizează. Prin urmare, opțiunea legiuitorului de a nu permite folosirea ca mijloace de probă a înregistrărilor realizate în condițiile strict menționate este una firească, de natură a spori garanțiile privind dreptul la viață intimă și privată, prevăzut în Constituție.

506. Pentru aceste motive, Curtea constată că ***dispozițiile art.I pct.70, referitoare la art.139 alin.(3) din Codul de procedură penală, sunt constituționale prin raportare la criticile formulate.***

507. Dispozițiile **art.I pct.71** au următorul conținut: La articolul 139, după alineatul (3) se introduce un nou alineat, alin.(3^1), cu următorul cuprins: *„(3^1) Înregistrările de pe camerele de supraveghere, precum şi cele realizate în locuri publice pot constitui mijloace de probă."*

508. **Critica** vizează sintagma *„înregistrări de pe camere de supraveghere"*, considerată a fi neclară, precum eliminarea dintre mijloacele de probă a înregistrărilor realizate de părţi sau de subiecţii procesuali principali, atunci când acestea nu privesc propriile convorbiri sau comunicări şi nici nu sunt realizate în locuri publice, precum şi a celor realizate de martori, chiar dacă privesc propriile convorbiri sau comunicări, dar care nu sunt realizate în locuri publice.

509. Pentru a desluși înțelesul normei criticate *este necesară analiza coroborată a acesteia cu norma cuprinsă în alineatul precedent al art.139, astfel cum aceasta a fost modificată.* Astfel, după ce, în prealabil, legiuitorul stabilește că înregistrările efectuate de părţi şi de subiecţii procesuali principali constituie mijloace de probă când privesc propriile convorbiri sau comunicări pe care le-au purtat cu terţii, prin norma nou-introdusă permite folosirea ca mijloace de probă a înregistrărilor de pe camerele de supraveghere, precum şi a tuturor înregistrărilor realizate în locuri publice. Cu alte cuvinte, legiuitorul acordă valoare probatorie

înregistrărilor de pe camerele de supraveghere, indiferent de localizarea acestora, într-un mediu privat sau public, și indiferent de calitatea persoanelor care efectuează înregistrarea, precum și tuturor înregistrărilor realizate în locuri publice, indiferent de calitatea persoanelor care le efectuează. Norma nu acoperă ipoteza înregistrărilor realizate în locuri private, altele decât cele de pe camerele de supraveghere, care rămâne reglementată de alineatul precedent, însă cu limitele expres prevăzute referitoare la calitatea persoanelor care efectuează înregistrările și la obiectul acestor înregistrări, propriile convorbiri sau comunicări pe care le-au purtat cu terții. Astfel, *nu pot constitui mijloace probatorii înregistrările efectuate în locuri private de părți și de subiecții procesuali principali, care nu privesc propriile convorbiri sau comunicări pe care le-au purtat cu terții, și nici înregistrările efectuate în locuri private de orice altă persoană.*

510. În acest context, Curtea reține că, în materia drepturilor personale, cum sunt dreptul la viață intimă și libertatea de exprimare, precum și a prelucrării datelor cu caracter personal, regula unanim recunoscută este aceea a garantării și respectării acestor drepturi, respectiv a confidențialității, statul având, în acest sens, obligații majoritar negative, de abținere, prin care să fie evitată, pe cât posibil, ingerința sa în exercițiul dreptului sau al libertății. De aceea, Curtea apreciază că ***dispoziția modificatoare nu conține elemente neclare sau nepredictibile, și constituie o garanție a dreptului fundamental la viață intimă, familială și privată, prevăzut de art.26 din Constituție, astfel că obiecția privind art.I pct.71, referitor la art.139 alin.(3^1) din Codul de procedură penală, urmează a fi respinsă ca neîntemeiată.***

511. Dispozițiile **art.I pct.72** au următorul conținut: La articolul 140, alineatul (2) se modifică și va avea următorul cuprins: *„(2) Cererea formulată de procuror trebuie să cuprindă: indicarea măsurilor de supraveghere tehnică care se solicită a fi dispuse, numele sau alte date de identificare a persoanei împotriva căreia se dispune măsura, dacă sunt cunoscute, indicarea probelor ori a datelor*

din care rezultă săvârşirea unei infracţiuni pentru care se poate dispune măsura, indicarea faptei şi a încadrării juridice, iar, în cazul măsurii supravegherii video, audio sau prin fotografiere, dacă se solicită şi încuviinţarea ca organele de urmărire penală să pătrundă în spaţii private indicate pentru a activa sau a dezactiva mijloacele tehnice ce urmează a fi folosite pentru executarea măsurii supravegherii tehnice, motivarea caracterului proporţional şi subsidiar al măsurii. Procurorul trebuie să înainteze dosarul judecătorului de drepturi şi libertăţi."

512. În prezent, norma are următorul conţinut: *„(2) Cererea formulată de procuror trebuie să cuprindă: indicarea măsurilor de supraveghere tehnică care se solicită a fi dispuse, numele sau alte date de identificare a persoanei împotriva căreia se dispune măsura, dacă sunt cunoscute, indicarea probelor ori a datelor din care rezultă suspiciunea rezonabilă cu privire la săvârşirea unei infracţiuni pentru care se poate dispune măsura, indicarea faptei şi a încadrării juridice, iar, în cazul măsurii supravegherii video, audio sau prin fotografiere, dacă se solicită şi încuviinţarea ca organele de urmărire penală să pătrundă în spaţii private indicate pentru a activa sau a dezactiva mijloacele tehnice ce urmează a fi folosite pentru executarea măsurii supravegherii tehnice, motivarea caracterului proporţional şi subsidiar al măsurii. Procurorul trebuie să înainteze dosarul judecătorului de drepturi şi libertăţi."*

513. **Critica** vizează utilizarea sintagmei *„indicarea probelor ori a datelor din care rezultă săvârşirea unei infracţiuni"*, care nu respectă viziunea nouă a legiuitorului şi scopul activităţii reglementate, acela de strângere a probelor atât în acuzare, cât şi în apărare.

514. Potrivit dispoziţiilor art.140 alin.(1) din cod, supravegherea tehnică poate fi dispusă, la cererea procurorului, de judecătorul de drepturi şi libertăţi, în cursul urmăririi penale, pe o durată de cel mult 30 de zile. De asemenea, în temeiul art.141 alin.(1) din cod, procurorul poate autoriza, pe o durată de maximum 48 de ore, măsurile de supraveghere tehnică atunci când există urgenţă, iar obţinerea

mandatului de supraveghere tehnică în condiţiile art.140 ar conduce la o întârziere substanţială a cercetărilor, la pierderea, alterarea sau distrugerea probelor ori ar pune în pericol siguranţa persoanei vătămate, a martorului sau a membrilor familiilor acestora şi sunt îndeplinite condiţiile prevăzute la art.139 alin.(1) şi alin.(2) din cod.

515. Ca regulă generală, metodele speciale de supraveghere sau cercetare sunt dispuse şi îndeplinite fără ştirea persoanelor suspectate, în timp ce percheziţia şi ridicarea de obiecte şi înscrisuri, expertiza şi constatarea sau cercetarea locului faptei constituie procedee probatorii la care prezenţa suspectului este cerută de lege, acesta fiind pe deplin avizat de activităţile organelor judiciare. Tocmai de aceea art.145 alin.(1) din cod prevede obligaţia ca, după încetarea măsurii de supraveghere tehnică, procurorul să îl informeze, în scris, în cel mult 10 zile, pe fiecare subiect al unui mandat despre măsura de supraveghere tehnică ce a fost luată în privinţa sa. Activităţile de supraveghere tehnică sunt consemnate, potrivit art.143 alin.(1) din cod, de procuror sau de organul de cercetare penală, care întocmeşte un proces-verbal pentru fiecare activitate de supraveghere tehnică. În procesul-verbal sunt consemnate rezultatele activităţilor efectuate care privesc fapta ce formează obiectul cercetării sau contribuie la identificarea ori localizarea persoanelor, datele de identificare ale suportului care conţine rezultatul activităţilor de supraveghere tehnică, numele persoanelor la care se referă, dacă sunt cunoscute, sau alte date de identificare, precum şi, după caz, data şi ora la care a început activitatea de supraveghere şi data şi ora la care s-a încheiat. De asemenea, în temeiul art.143 alin.(4) din cod, convorbirile, comunicările sau conversaţiile interceptate şi înregistrate, care privesc fapta ce formează obiectul cercetării ori contribuie la identificarea ori localizarea persoanelor, sunt redate de către procuror sau de organul de cercetare penală într-un proces-verbal în care se menţionează mandatul emis pentru efectuarea acestora, numerele posturilor telefonice, datele de identificare ale sistemelor informatice ori ale punctelor de acces, numele

persoanelor ce au efectuat comunicările, dacă sunt cunoscute, data şi ora fiecărei convorbiri sau comunicări. Procesul-verbal este certificat pentru autenticitate de către procuror.

516. Analizând scopul măsurii supravegherii tehnice, Curtea observă că, potrivit art.139 alin.(1) lit.c) din cod, *„Supravegherea tehnică se dispune de judecătorul de drepturi şi libertăţi atunci când sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiţii: [...] c) probele nu ar putea fi obţinute în alt mod sau obţinerea lor ar presupune dificultăţi deosebite ce ar prejudicia ancheta ori există un pericol pentru siguranţa persoanelor sau a unor bunuri de valoare"*. Prin urmare, finalitatea măsurii este aceea de a obține probe, care rezultă din decelarea datelor și informațiilor din convorbirile, comunicările sau conversaţiile interceptate şi înregistrate, care privesc fapta ce formează obiectul cercetării ori care contribuie la identificarea ori localizarea persoanelor.

517. ***Înlocuirea sintagmei „indicarea probelor ori a datelor din care rezultă suspiciunea rezonabilă cu privire la săvârşirea unei infracţiuni" din actuala reglementare cu sintagma „indicarea probelor ori a datelor din care rezultă săvârşirea unei infracţiuni" pune sub semnul îndoielii necesitatea supravegherii tehnice, deturnând scopul pentru care aceasta a fost instituită.*** Astfel, *în măsura în care din probele ori datele deja existente rezultă săvârşirea unei infracţiuni, dispunerea măsurii suprevegherii tehnice nu se mai impune, întrucât probatoriul deja administrat este suficient pentru dovedirea faptei și a făptuitorului.* Reglementarea supravegherii tehnice are sens doar atunci când probele obținute pe această cale, alături de celelalte probe ori date din care a rezultat doar suspiciunea rezonabilă cu privire la săvârşirea unei infracţiuni pentru care s-a dispus măsura, pot conduce la formarea convingerii organelor judiciare cu privire la existența faptei și stabilirea vinovăției persoanei. Or, prin modificarea operată, legiuitorul anulează instituția supravegherii tehnice, care va rămâne consacrată normativ, dar care nu va produce efecte juridice, întrucât, în nicio

ipoteză, nu vor fi îndeplinite cumulativ cele trei condiții prevăzute de art.139 alin.(1) din cod.

518. Pentru aceste argumente, Curtea constată că ***dispozițiile art.I pct.72, referitoare la art.140 alin.(2) din Codul de procedură penală, contravin art.1 alin.(5) din Constituție, în componenta sa referitoare la calitatea normei, și afectează rolul Ministerului Public prevăzut de art.131 din Constituție***, limitându-i posibilitatea de a-şi îndeplini misiunea dată de legiuitorul constituant, aceea de a apăra ordinea de drept, precum şi drepturile şi libertăţile cetăţenilor.

519. Dispozițiile **art.I pct.73** au următorul conținut: La articolul 143, după alineatul (4) se introduce un nou alineat, alin.(4^1), cu următorul cuprins: *„(4^1) Convorbirile, comunicările sau conversaţiile interceptate şi înregistrate, care nu privesc fapta ce formează obiectul cercetării sau persoanele care fac obiectul cercetării ori care nu contribuie la identificarea ori localizarea persoanelor nu pot fi folosite sau ataşate la dosarul de urmărire penală. Acestea se arhivează la sediul parchetului, în locuri speciale cu asigurarea confidenţialităţii şi pot fi puse la dispoziţia celui vizat, la solicitarea acestuia. La soluţionarea definitivă a cauzei, acestea vor fi şterse sau, după caz, distruse de către procuror, încheindu-se în acest sens un proces-verbal, dacă nu s-a obţinut mandat de interceptare şi pentru restul convorbirilor. În cazul în care, pe parcursul derulării activităţii de interceptare sau înregistrare a convorbirilor, comunicărilor sau conversaţiilor rezultă indiciile săvârşirii şi a altor infracţiuni, poate fi cerută completarea mandatului şi cu privire la acele infracţiuni. Convorbirile, comunicările sau conversaţiile interceptate şi înregistrate pot fi folosite numai pentru probarea faptei ce formează obiectul cercetării ori contribuie la identificarea ori localizarea persoanelor pentru care s-a solicitat autorizarea de la judecătorul de drepturi şi libertăţi.”*

520. **Critica de neconstituționalitate** vizează imixtiunea pe care textul de lege o are asupra competenţei organului de urmărire penală, aducând atingere

atribuţiilor procurorilor consacrate prin art.131 din Constituţie, precum şi art.8 din Codul de procedură penală referitor la constatarea la timp şi în mod complet a faptelor ce constituie infracţiuni, întrucât rezultatul interceptărilor nu mai poate fi folosit pentru dovedirea altor fapte penale.

521. Aşa cum s-a arătat la paragraful 516 din prezenta decizie, scopul măsurii supravegherii tehnice este acela de a obține probe, care rezultă din decelarea datelor şi informaţiilor din convorbirile, comunicările sau conversaţiile interceptate şi înregistrate, care privesc fapta ce formează obiectul cercetării ori care contribuie la identificarea ori localizarea persoanelor. Această măsură nu poate fi pusă în executare decât cu autorizarea judecătorului de drepturi şi libertăți sau, în cazuri expres prevăzute, de procuror.

522. Toate datele şi informaţiile care rezultă din punerea în executare a unui mandat de supraveghere tehnică, ce constituie probe, pot fi valorificate în procesul penal. Astfel, în temeiul art.311 alin.(1) din cod, *„În cazul în care, după începerea urmăririi penale, organul de urmărire penală constată fapte noi, date cu privire la participarea unor alte persoane sau împrejurări care pot duce la schimbarea încadrării juridice a faptei, dispune extinderea urmăririi penale ori schimbarea încadrării juridice”*.

523. Mai mult, potrivit art.142 alin.(5) din cod, *„Datele rezultate din măsurile de supraveghere tehnică pot fi folosite şi în altă cauză penală dacă din cuprinsul acestora rezultă date sau informaţii concludente şi utile privitoare la pregătirea ori săvârşirea unei alte infracţiuni dintre cele prevăzute la art.139 alin.(2)”*.

524. În fine, art.142 alin.(6) din cod dispune că *„Datele rezultate din măsurile de supraveghere care nu privesc fapta ce formează obiectul cercetării sau care nu contribuie la identificarea ori localizarea persoanelor, dacă nu sunt folosite în alte cauze penale potrivit alin.(5), se arhivează la sediul parchetului, în locuri speciale, cu asigurarea confidenţialităţii. Din oficiu sau la solicitarea*

părţilor, judecătorul ori completul învestit poate solicita datele sigilate dacă există noi probe din care rezultă că totuşi o parte dintre acestea privesc fapta ce formează obiectul cercetării. După un an de la soluţionarea definitivă a cauzei, acestea sunt distruse de către procuror, care întocmeşte un proces-verbal în acest sens".

525. Toate dispoziţiile procesuale menţionate mai sus sunt în prezent în vigoare şi nu au fost modificate prin legea supusă controlului. Ele dau substanţă dreptului părţilor la un proces echitabil, dreptului persoanei la viaţă intimă, familială şi privată, precum şi rolului Ministerului Public.

526. În acest context, ***adoptarea dispoziţiilor completatoare ale art.143 din cod, cuprinse în alin.(4^1), care au acelaşi obiect de reglementare cu dispoziţiile art.142 alin.(5) şi alin.(6), rămase nemodificate, ridică serioase îndoieli cu privire la logica juridică a legiuitorului şi cu privire la intenţia de reglementare a acestuia***. Dincolo de paralelismul juridic, norma este viciată sub mai multe aspecte: (i) *prima teză a normei criticate este în vădită contradicţie cu art.142 alin.(5) care prevede posibilitatea folosirii acestor probe şi în altă cauză penală*, iar prin coroborarea cu art.311 alin.(1) din cod, *anulează practic această modalitate de extindere a urmăririi penale*, (ii) norma abrogă posibilitatea judecătorului ori completului învestit cu soluţionarea cauzei de a solicita datele sigilate dacă există noi probe din care rezultă că totuşi o parte dintre acestea privesc fapta ce formează obiectul cercetării, (iii) *introduce instituţia completării mandatului, nedefinită în cuprinsul actului modificator*, (iv) *completarea mandatului vizează alte infracţiuni a căror săvârşire rezultă din indiciile din convorbirile, comunicările sau conversaţiile interceptate şi înregistrate, deşi în ultima teză a normei prevede expres că acestea pot fi folosite numai pentru probarea faptei* ce formează obiectul cercetării ori contribuie la identificarea ori localizarea persoanelor pentru care s-a solicitat autorizarea de la judecătorul de drepturi şi libertăţi.

527. Curtea constată că toate aceste elemente demonstrează caracterul neconstituțional al reglementării, sub aspectul cerințelor de claritate și previzibilitate ale normei și al respectării normelor de tehnică legislativă, precum și vicierea sa din perspectiva garanțiilor constituționale privind dreptul părților la un proces echitabil, dreptul persoanei la viață intimă, familială și privată și a rolului Ministerului Public în societate, astfel că ***prevederile art.I pct.73, referitoare la art.143 alin.(4[1]) din Codul de procedură penală, sunt neconstituționale***.

528. Dispozițiile **art.I pct.74** au următorul conținut: La articolul 145, alineatele (1), (2) şi (5) se modifică şi vor avea următorul cuprins: *„Art. 145. – (1) După încetarea măsurii de supraveghere tehnică, procurorul informează, în scris, în cel mult 10 zile, pe fiecare subiect al unui mandat, precum şi pe toate persoanele care au fost supravegheate tehnic în legătură cu subiectul mandatului şi care nu au avut nicio calitate în cadrul urmăririi penale şi pe orice persoană independent de calitatea avută de aceasta în cadrul urmăririi penale, despre măsura de supraveghere tehnică ce a fost luată în privinţa sa.*

(2) După momentul informării, persoana supravegheată are dreptul de a lua cunoştinţă, la cerere, de conţinutul proceselor-verbale în care sunt consemnate activităţile de supraveghere tehnică efectuate. De asemenea, procurorul trebuie să asigure, la cerere, ascultarea integrală a convorbirilor, comunicărilor sau conversaţiilor ori vizionarea imaginilor rezultate din activitatea de supraveghere tehnică. [...]

(5) Amânarea nu poate fi mai mare de un an de la data survenirii uneia din situaţiile prevăzute la alin.(4) lit.a)-c).”

529. În prezent, norma are următorul conținut: *„(1) După încetarea măsurii de supraveghere tehnică, procurorul informează, în scris, în cel mult 10 zile, pe fiecare subiect al unui mandat despre măsura de supraveghere tehnică ce a fost luată în privinţa sa.*

(2) După momentul informării, persoana supravegheată are dreptul de a lua cunoştinţă, la cerere, de conţinutul proceselor-verbale în care sunt consemnate activităţile de supraveghere tehnică efectuate. De asemenea, procurorul trebuie să asigure, la cerere, ascultarea convorbirilor, comunicărilor sau conversaţiilor ori vizionarea imaginilor rezultate din activitatea de supraveghere tehnică.[...]

(5) Amânarea prevăzută la alin.(4) se poate dispune cel mai târziu până la terminarea urmăririi penale sau până la clasarea cauzei."

530. **Critica** vizează dispoziţiile art.145 alin.(1) din cod, autorii sesizării susţinând că dispoziţia criticată încalcă prevederile art.1 alin.(5) şi art.26 alin.(1) din Constituţie, deoarece stabilesc obligativitatea de a comunica şi de a permite tuturor persoanelor care au fost înregistrate incidental, chiar dacă nu au calitate procesuală, să aibă acces la înregistrări, această măsură fiind de natură a încălca în mod direct principiul confidenţialităţii urmăririi penale. De asemenea, critica vizează şi art.145 alin.(5), care încalcă dreptul la un proces echitabil, precum şi principiul aflării adevărului, întrucât comunicarea este obligatorie, chiar dacă mai sunt încă incidente prevederile lit.a)-c) ale alin.(4) al art.145 din cod.

531. Dispoziţiile art.145 din Codul de procedură penală au făcut obiect al controlului de constituţionalitate, prin *Decizia nr.244 din 6 aprilie 2017*, precitată, Curtea statuând cu valoare de principiu asupra mai multor aspecte referitoare la informarea persoanei supravegheate. Din analiza dispoziţiilor constituţionale şi convenţionale şi a jurisprudenţei Curţii Constituţionale şi a Curţii Europene a Drepturilor Omului, concluzia care s-a impus este aceea că, „în materia măsurilor de supraveghere tehnică, ce constituie o ingerinţă în viaţa privată a persoanelor supuse acestor măsuri, trebuie să existe un control *a posteriori* încuviinţării şi punerii în executare a supravegherii tehnice. Astfel, persoana supusă măsurilor de supraveghere tehnică trebuie să poată exercita acest control în scopul verificării îndeplinirii condiţiilor prevăzute de lege pentru luarea măsurii, precum şi a modalităţilor de punere în executare a mandatului de supraveghere tehnică,

procedură reglementată de dispoziţiile art.142-144 din Codul de procedură penală. Din această perspectivă, controlul *a posteriori* în materie trebuie să se refere la analiza legalităţii măsurii supravegherii tehnice, indiferent dacă această verificare se realizează în cadrul procesului penal sau independent de acesta" (par.63). Curtea a apreciat că „existenţa unui control *a posteriori* ce are în vedere aceste aspecte se constituie într-o garanţie a dreptului la viaţă privată, care conturează şi, în final, pe lângă celelalte elemente necesare şi recunoscute la nivel constituţional şi convenţional, determină existenţa proporţionalităţii între măsura dispusă şi scopul urmărit de aceasta, precum şi necesitatea acesteia într-o societate democratică" (par.64). Aşa fiind, Curtea a constatat că dispoziţiile constituţionale şi convenţionale, precum şi jurisprudenţa instanţei de contencios constituţional şi a celei europene „impun o obligaţie pozitivă din partea statului ce are ca obiect reglementarea, în cadrul legislaţiei interne, a unui «recurs efectiv» care să permită înlăturarea eventualei încălcări a drepturilor şi libertăţilor fundamentale. Curtea apreciază că absenţa unui asemenea recurs în dreptul intern constituie o încălcare a acestei obligaţii, deci a dispoziţiilor constituţionale ale art.21 şi a celor convenţionale ale art.13" (par.67). Or, având în vedere ansamblul elementelor anterior expuse, Curtea a constatat că „în ceea ce priveşte persoanele supuse măsurilor de supraveghere tehnică, altele decât inculpatul, statul nu şi-a respectat obligaţia pozitivă de a reglementa o formă de control *a posteriori*, pe care persoana în cauză să îl poată accesa în scopul verificării îndeplinirii condiţiilor şi, implicit, a legalităţii acestei măsuri. Acest fapt determină încălcarea prevederilor art.26 şi art.53 din Constituţie, precum şi a celor ale art.8 şi art.13 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale" (par.68).

532. Prin urmare, Curtea a admis excepţia de neconstituţionalitate şi a constatat că soluţia legislativă cuprinsă în dispoziţiile art.145 din Codul de procedură penală care nu permite contestarea legalităţii măsurii supravegherii

tehnice de către ***persoana vizată de aceasta***, care nu are calitatea de inculpat, este neconstituţională.

533. Pornind de la cele statuate în decizia Curții Constituționale, în încercarea de transpunere a sa în norma procesuală, legiuitorul a deturnat raționamentul construit de instanța constituțională care viza lipsa unei căi de atac prin care să se verifice îndeplinirea condiţiilor prevăzute de lege pentru luarea măsurii, precum şi a modalităţilor de punere în executare a mandatului de supraveghere tehnică, puse la dispoziția persoanelor vizate de măsura supravegherii tehnice, altele decât inculpatul din dosarul penal în care s-a dispus măsura, sub aspectul persoanelor îndreptățite la informare și, implicit, la exercitarea căii de atac. ***Deși prin însuși dispozitivul actului jurisdicțional Curtea face vorbire despre persoana vizată de măsura supravegherii tehnice, deci despre persoana care a fost subiectul mandatului, în procesul de transpunere a deciziei, legiuitorul folosește o enumerare confuză, echivocă a persoanelor care urmează să fie informate despre măsura de supraveghere tehnică ce a fost luată în privința lor***: pe lângă subiectul mandatului, sunt prevăzute *„toate persoanele care au fost supravegheate tehnic în legătură cu subiectul mandatului şi care nu au avut nicio calitate în cadrul urmăririi penale"* şi *„orice persoană independent de calitatea avută de aceasta în cadrul urmăririi penale"*. Se înțelege, astfel, că măsura trebuie comunicată nu doar celui care a fost subiectul mandatului, ci oricărei persoane cu care acesta a purtat o conversație înregistrată, sens care nu se regăsește în decizia Curții Constituționale. Înțelesul acestei decizii este că ***subiectul unui mandat de interceptare*** *trebuie informat, indiferent dacă acesta a avut sau a dobândit ulterior calitatea de inculpat.*

534. Prin urmare, Curtea apreciază că lipsa de precizie și acuratețe a textului constituie un impediment în interpretarea și aplicarea sa unitară, astfel că ***dispozițiile art.145 alin.(1) din Codul de procedură penală, astfel cum au fost modificate prin art.I pct.74, nu respectă prevederile art.1 alin.(5) din Constituție***

și nici efectul general al deciziilor instanței constituționale, consacrat de art.147 din Legea fundamentală.

535. În ceea ce privește critica referitoare la dispozițiile art.145 alin.(5) din cod, Curtea observă că, în temeiul art.145 alin.(4) lit.a)-c), procurorul poate să amâne motivat efectuarea informării sau a prezentării suporturilor pe care sunt stocate activităţile de supraveghere tehnică ori a proceselor-verbale de redare, dacă aceasta ar putea conduce la perturbarea sau periclitarea bunei desfăşurări a urmăririi penale în cauză, la punerea în pericol a siguranţei victimei, a martorilor sau a membrilor familiilor acestora sau la dificultăţi în supravegherea tehnică asupra altor persoane implicate în cauză. Dispoziția modificatoare înlocuiește termenul de amânare care, în prezent, este „cel mai târziu până la terminarea urmăririi penale sau până la clasarea cauzei" cu un termen care „nu poate fi mai mare de un an de la data survenirii uneia din situaţiile prevăzute la alin.(4) lit.a)-c)". Or, ***perturbarea sau periclitarea bunei desfăşurări a urmăririi penale în cauză, punerea în pericol a siguranţei victimei, a martorilor sau a membrilor familiilor acestora sau dificultăţile în supravegherea tehnică asupra altor persoane implicate în cauză, care constituie motivele în baza cărora procurorul își justifică dispoziția de amânare a informării persoanei vizate de un mandat de supraveghere tehnică, pot avea o persistență în timp superioară termenului de un an pe care îl reglementează legiuitorul***, care se poate întinde pe toată durata urmăririi penale. De aceea, Curtea apreciază că *soluția legislativă în vigoare, care permite amânarea informării până la terminarea urmăririi penale sau până la clasarea cauzei, corespunde finalității instituției supravegherii tehnice* și răspunde exigențelor de protecție a drepturilor fundamentale ale persoanei (siguranţa victimei, a martorilor sau a membrilor familiilor acestora) și a bunei administrări a actului de justiție (buna desfăşurare a urmăririi penale în cauză sau înlăturarea dificultăţilor în supravegherea tehnică asupra altor persoane implicate în cauză).

536. Pentru aceste motive, Curtea consideră neconstituționale ***dispozițiile art.I pct.74, în ceea ce privește modificarea art.145 alin.(5) din Codul de procedură penală, întrucât încalcă art.1 alin.(5) din Constituție, în componenta referitoare la principiul legalității, și art.131 din Constituție, privind rolul procurorului.***

537. Dispozițiile **art.I pct.76** au următorul conținut: După articolul 145 se introduce un nou articol, art.145[1], cu următorul cuprins: *„Art.145[1]. – (1) Datele, informațiile și rezultatele mandatelor de supraveghere tehnică obținute în baza Legii nr.51/1991 privind securitatea națională a României, republicată, cu completările ulterioare, nu pot fi utilizate în alte cauze și pentru cercetarea altor infracțiuni decât cele ce afectează siguranța națională, potrivit acestei legi și pentru care au existat suspiciunile care au fundamentat solicitarea, sub sancțiunea nulității absolute.*

(2) Prin fapte prevăzute de Legea nr.51/1991, republicată, cu completările ulterioare, care afectează siguranța națională se înțeleg infracțiunile prevăzute la Titlul X-XII din Codul penal, cele prevăzute de Legea nr.535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului, cu modificările și completările ulterioare, precum și cele prevăzute de Ordonanța de urgență a Guvernului nr.159/2001 pentru prevenirea și combaterea utilizării sistemului financiar-bancar în scopul finanțării de acte de terorism, cu modificările ulterioare. Extinderea situațiilor pentru care pot fi obținute mandate de siguranță națională prin orice acte normative sau administrative este interzisă și se pedepsește, potrivit legii.

(3) Datele, informațiile și rezultatele mandatelor de supraveghere tehnică obținute cu încălcarea dispozițiilor alin.(1) și (2) nu pot fi utilizate în cadrul niciunui proces penal, indiferent de stadiul de soluționare a cauzei.

(4) Dacă din datele și informațiile obținute în baza mandatelor de supraveghere tehnică rezultă probe sau indicii temeinice cu privire la săvârșirea unei alte infracțiuni decât cele prevăzute la alin.(2), datele și informațiile se

înaintează procurorului, care poate proceda potrivit art.140 şi 141, care se aplică în mod corespunzător."

538. **Critica** autorilor sesizării se referă mai întâi la invocarea în cuprinsul textului criticat a Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr.159/2001, act normativ care este abrogat, apoi la faptul că interzicerea extinderii situaţiilor pentru mandatele de siguranţă naţională încalcă rolul Parlamentului şi, în fine, la faptul că interzicerea folosirii datelor şi informaţiilor obţinute din mandatele de siguranţă naţională în alte cauze aduce atingere principiului legalităţii procesului penal.

539. Cu privire la primul aspect criticat, Curtea constată că dispoziţiile art.145[1] alin.(2) din cod fac referire la infracţiunile prevăzute de Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr.159/2001 pentru prevenirea şi combaterea utilizării sistemului financiar-bancar în scopul finanţării de acte de terorism, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.802 din 14 decembrie 2001. Acest act normativ a fost abrogat prin Legea nr.535/2004 privind prevenirea şi combaterea terorismului, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.1.161 din 8 decembrie 2004, cu excepţia anexei la ordonanţă, care cuprinde lista persoanelor şi/sau entităţilor identificate de Comitetul înfiinţat pentru urmărirea aplicării Rezoluţiei nr.1.267 (1999) a Consiliului de Securitate.

540. Potrivit art.64 alin.(3) teza întâi din Legea nr.24/2000, abrogarea unei dispoziţii sau a unui act normativ are caracter definitiv. Aceasta semnifică, de regulă, că, odată abrogat, actul normativ respectiv nu îşi va mai putea produce efectele. Prin abrogare, sunt scoase din sistemul legislaţiei acele reglementări juridice care încetează să se mai aplice, din cauza faptului că ele nu mai sunt necesare sau că în locul lor apar noi norme juridice, cu un conţinut diferit faţă de cele anterioare. Astfel, ca urmare a abrogării, dispoziţia respectivă trece în fondul pasiv al legislaţiei.

541. Pe de altă parte, trimiterea la alte acte normative reprezintă un procedeu legislativ permis de Legea nr.24/2000 privind normele de tehnică

legislativă pentru elaborarea actelor normative. Astfel, potrivit art.50 alin.(1) din lege, *„În cazul în care o normă este complementară altei norme, pentru evitarea repetării în text a acelei norme se va face trimitere la articolul, respectiv la actul normativ care o conţine"*.

542. Cu toate acestea, deşi trimiterea la un alt act normativ este un procedeu legislativ permis, aceasta nu poate viza o normă abrogată. Un argument în acest sens îl reprezintă dispoziţiile art.50 alin.(4) din Legea nr.24/2000 care dispun că *„La modificarea, completarea şi abrogarea dispoziţiei la care s-a făcut trimitere, în actul de modificare, completare sau abrogare trebuie avută în vedere situaţia juridică a normei de trimitere"*. Aceasta semnifică faptul că, la momentul recurgerii la procedeul legislativ al trimiterii la alte acte normative, norma la care se face trimitere trebuie să fie o normă în vigoare, aparţinând fondului activ al legislaţiei (a se vedea Decizia nr.654 din 17 octombrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.205 din 7 martie 2018, par.40). Curtea a constatat că a considera altfel ar însemna ca prin intermediul normei de trimitere să poată fi repusă în vigoare norma abrogată, la care se face trimitere.

543. Prin reglementarea normelor de tehnică legislativă, legiuitorul a impus o serie de criterii obligatorii pentru adoptarea oricărui act normativ, a căror respectare este necesară pentru a asigura sistematizarea, unificarea şi coordonarea legislaţiei, precum şi conţinutul şi forma juridică adecvate pentru fiecare act normativ. Astfel, respectarea acestor norme concură la asigurarea unei legislaţii care respectă principiul securităţii raporturilor juridice, având claritatea şi previzibilitatea necesare. Având în vedere aceste aspecte, Curtea constată că prin adoptarea unei norme care face trimitere la o dispoziţie legală care nu mai este în vigoare se încalcă dispoziţiile art.1 alin.(5) din Constituţie, referitor la claritatea şi previzibilitatea actelor normative. Pentru aceste motive, Curtea urmează să admită obiecţia de neconstituţionalitate şi să constate că dispoziţiile art.145^1 alin.(1) din Codul de procedură penală sunt neconstituţionale.

544. Cu privire la cel de-al doilea aspect criticat, Curtea observă că prin alin.(2) al articolului supus controlului se prevede că extinderea situaţiilor pentru care pot fi obţinute mandate de siguranţă naţională prin orice acte normative sau administrative este interzisă şi se pedepseşte, potrivit legii. Dacă, în ceea ce priveşte interdicţia adăugării la lege prin acte administrative infralegale, opţiunea legiuitorului este logică şi corectă, Curtea reţine că interdicţia instituită în sarcina însăşi a legiuitorului de a opera vreo modificare legislativă ulterioară echivalează cu interzicerea exercitării funcţiei de legiferare în domeniul menţionat. Or, o atare prevedere este într-o evidentă contradicţie cu dispoziţiile art.61 alin.(1) din Constituţie, potrivit cărora *„Parlamentul este [...] unica autoritate legiuitoare a ţării."* Mai mult, norma prevede că nerespectarea interdicţiei de legiferare *„se pedepseşte, potrivit legii"*. Dincolo de absurdul situaţiei care rezultă din sancţionarea legiuitorului pentru exercitarea unei atribuţii constituţionale, norma face trimitere la o pedeapsă „potrivit legii", în condiţiile în care o astfel de lege, în mod evident, nu există. Deficienţele astfel relevate viciază dispoziţiile art.145[1] alin.(2), în substanţa lor, astfel că se impune ***constatarea neconstituţionalităţii lor, prin raportare la art.1 alin.(5) şi art.61 alin.(1) din Constituţie***.

545. Cu privire la cel de-al treilea aspect criticat, vizând art.145[1] alin.(1), potrivit căruia datele, informaţiile şi rezultatele mandatelor de supraveghere tehnică obţinute în baza Legii nr.51/1991 nu pot fi utilizate în alte cauze şi pentru cercetarea altor infracţiuni decât cele ce afectează siguranţa naţională, Curtea constată că interdicţia reglementată constuie opţiunea legiuitorului şi se înscrie în marja sa de apreciere cu privire la domeniul de utilizare a rezultatelor mandatelor de supraveghere tehnică obţinute în baza Legii nr.51/1991. Prin norma criticată, legiuitorul interzice folosirea datelor obţinute din aceste mandate în instrumentarea altor dosare decât cele care privesc infracţiunile contra securităţii naţionale. Situaţia relevată de autorii sesizării are rezolvare în dispoziţiile alin.(4) al aceluiaşi articol, care prevăd că, dacă din datele şi informaţiile obţinute în baza mandatelor

de supraveghere tehnică rezultă probe sau indicii temeinice cu privire la săvârşirea unei alte infracţiuni decât cele prevăzute la alin.(2), datele şi informaţiile se înaintează procurorului, procedura prevăzută de art.140 cu privire la emiterea mandatului de supraveghere tehnică şi cea prevăzută de art.141 privind autorizarea unor măsuri de supraveghere tehnică de către procuror aplicându-se în mod corespunzător. Însă, folosind sintagma *„potrivit acestei legi şi pentru care au existat suspiciunile care au fundamentat solicitarea"*, se înțelege că legiuitorul a intenționat limitarea folosirii datelor rezultate dintr-un mandat obținut în temeiul Legii nr.51/1991 doar la cauza în care a fost obținut mandatul, ceea ce este de neacceptat din perspectiva principiului aflării adevărului și a rolul constituțional al Ministerului Public. Aceste date și informații trebuie să poată fi folosite în orice cauză care vizează infracțiuni contra securității naționale, astfel că ***limitarea impusă de textul de lege criticat încalcă prevederile art.1 alin.(3) din Constituție privind statul de drept și pe cele ale art.131 din Constituție privind rolul Ministarului Public.***

546. Reglementând însă această interdicție *„sub sancțiunea nulității absolute"* [teza finală a alin.(1)], legiuitorul încalcă obligația respectării normelor de tehnică legislativă privind caracterul unitar și sistematizat al actului normativ. Din această perspectivă, Curtea observă că, în prezent, nulitatea absolută intervine în cazul încălcării unor norme care au un caracter esenţial în desfăşurarea procesului penal, fiind prevăzute în mod limitativ la art.281 alin.(1) din Codul de procedură penală. Prin urmare, dacă ar fi dorit completarea acestui cadru normativ, legiuitorul ar fi trebuit să modifice dispozițiile art.281 din cod, incluzând ipoteza criticată în cuprinsul acestei norme. Mai mult, în funcţie de cauza de nulitate incidentă, dispozițiile art.281 alin.(3) și alin.(4) stabilesc termene diferite în care poate fi invocată nulitatea absolută. Or, dispoziţia legală criticată nu prevede un astfel de termen, ceea ce conduce la interpretarea că încălcarea garanţiilor procesuale prevăzute la art.159 din cod ar putea conduce la posibilitatea invocării

nulității absolute în orice stadiu al procesului, ***împrejurare ce contravine principiului securității raporturilor juridice şi caracterului rezonabil al termenului de soluționare a procesului.***

547. Distinct de criticile analizate mai sus, Curtea constată că, prin limitarea faptelor care afectează siguranța națională și care justifică solicitarea și eliberarea unui mandat de siguranță națională [art.145[1] alin.(2)] la *„infracțiunile prevăzute la Titlul X-XII din Codul penal, cele prevăzute de Legea nr.535/2004 privind prevenirea şi combaterea terorismului, cu modificările şi completările ulterioare, precum şi cele prevăzute de Ordonanța de urgență a Guvernului nr.159/2001 pentru prevenirea şi combaterea utilizării sistemului financiar-bancar în scopul finanțării de acte de terorism, cu modificările ulterioare"*, legiuitorul operează o modificarea de substanță a Legii nr.51/1991. Astfel, dacă această lege definește, în cuprinsul art.3, situațiile care constituie amenințări la adresa siguranței naționale, fără ca acestea să fie neapărat infracțiuni după rigorile normelor de incriminare (și care, în majoritatea situațiilor, nu se finalizează prin întocmirea unui dosar penal care să privească, evident, săvârșirea unei infracțiuni), iar aceste amenințări sunt temei pentru obținerea mandatelor de siguranță națională, conform art.13 și art.14 din Legea nr.51/1991, prin modificarea operată de textul criticat, legiuitorul pare că a restrâns, în mod implicit, situațiile în care se pot solicita și obține mandate de siguranță națională, limitându-le doar la o serie de infracțiuni.

548. Or, în condițiile în care este evident că *„situațiile care constituie amenințări la adresa siguranței naționale"* au o sferă mult mai largă decât *„infracțiunile"*, din adoptarea noii reglementări nu rezultă care este voința reală a legiuitorului cu privire la sfera de incidență a mandatului de siguranță națională și devine incert dacă dispozițiile art.3, raportate la art.13, art.14 și următoarele din Legea nr.51/1991 privind mandatele de siguranță națională, rămân în vigoare și continuă să producă efcte juridice. Astfel, din modul de redactare a textului criticat s-ar putea înțelege că, odată cu intrarea în vigoare a noii legi, nu se mai pot obține

mandate de siguranță națională decât în cazul pregătirii sau comiterii unor infracțiuni precis determinate, deși prevederile art.3, raportate la art.13, art.14 și următoarele din Legea nr.51/1991 nu au fost abrogate în mod expres.

549. Având în vedere neclaritatea și lipsa de rigoare a dispozițiilor art.145^1 alin.(1) și (2) din cod, pe de o parte, precum și faptul că dispozițiile care prevăd, în prezent, posibilitatea obținerii unor mandate de supraveghere tehnică, în baza Legii nr.51/1991, în cazul existenței unor amenințări la adresa siguranței naționale, chiar dacă nu s-a constatat comiterea unei infracțiuni, își au rațiunea în necesitatea apărării securității naționale (inclusiv și, mai ales, prin măsuri preventive), pe de altă parte, Curtea constată că îi revine legiuitorului sarcina de a redacta un text clar și coerent, care să asigure îndeplinirea efectivă a scopului pentru care se emit mandatele de supraveghere tehnică, în baza Legii nr.51/1991, cu respectarea prevederilor art.1 alin.(3) și alin.(5) din Constituție.

550. Pentru aceste motive, Curtea constată că ***dispozițiile art.I pct.76, referitoare la art.145^1 alin.(1) în ceea ce privește sintagma „potrivit acestei legi și pentru care au existat suspiciunile care au fundamentat solicitarea, sub sancțiunea nulității absolute" și alin.(2) din Codul de procedură penală, sunt neconstituționale, contravenind prevederilor art.1 alin.(3) și alin.(5) din Constituție, referitoare la statul de drept, principiul legalității și calitatea normelor edictate de legiuitor, precum și art.61 alin.(1) din Constituție, privind rolul Parlamentului.***

551. Dispozițiile **art.I pct.79** au următorul conținut: La articolul 146^1, alineatul (5) se abrogă.

552. Dispozițiile abrogate au următorul cuprins: *„(5) În cazurile în care există urgență, iar obținerea mandatului în condițiile alin.(1) sau (2) ar conduce la o întârziere substanțială a cercetărilor, la pierderea, alterarea sau distrugerea probelor ori ar pune în pericol siguranța victimei sau a altor persoane și sunt îndeplinite condițiile prevăzute la alin.(1) sau, după caz, alin.(2), procurorul poate*

dispune obţinerea datelor privind tranzacţiile financiare efectuate sau care urmează a fi efectuate. Dispoziţiile art.141 se aplică în mod corespunzător".

553. **Critica** susţine încălcarea dreptului la integritatea fizică a persoanei, prevăzut de art.22 alin.(1) din Constituţie, procurorul nemaiputând obţine în condiţii de urgenţă date privitoare la tranzacţiile financiare efectuate sau care urmează a fi efectuate.

554. Potrivit dispoziţiilor art.146^1 alin.(1) şi alin.(2) din cod, obţinerea datelor privind tranzacţiile financiare efectuate sau ce urmează a fi efectuate se poate dispune de judecătorul de drepturi şi libertăţi de la instanţa căreia i-ar reveni competenţa să judece cauza în primă instanţă sau de la instanţa corespunzătoare în grad acesteia în a cărei circumscripţie se află sediul parchetului din care face parte procurorul care a întocmit propunerea. Dispoziţiile art.146^1 alin.(5), în vigoare, prevăd o excepţie de la regula autorizării obţinerii datelor privind tranzacţiile financiare ale unei persoane de către judecătorul de drepturi şi libertăţi, stipulând că, în cazurile expres prevăzute, procurorul poate dispune măsura specială de cercetare. *Norma abrogatoare reprezintă opţiunea legiuitorului de a renunţa la această excepţie, intervenţia legislativă respectând marja de apreciere de care beneficiază legiuitorul în materie*, şi nu are niciun efect asupra dreptului la integritatea fizică a persoanei, prevăzut de art.22 alin.(1) din Constituţie. Prin urmare, Curtea constată că dispoziţiile art.I pct.79, referitoare la art.146^1 alin.(5) din Codul de procedură penală, sunt constituţionale, în raport cu criticile formulate, ***critica fiind astfel neîntemeiată.***

555. Dispoziţiile **art.I pct.81** au următorul conţinut: La articolul 148 alineatul (1), litera a) se modifică şi va avea următorul cuprins: *„a) există probe sau indicii temeinice cu privire la pregătirea sau săvârşirea unei infracţiuni contra securităţii naţionale prevăzute de Codul penal şi de alte legi speciale, precum şi în cazul infracţiunilor de trafic de droguri, de efectuare de operaţiuni ilegale cu precursori sau cu alte produse susceptibile de a avea efecte psihoactive,*

infracţiunilor privind nerespectarea regimului armelor, muniţiilor, materialelor nucleare şi al materiilor explozive şi al precursorilor de explozivi restricţionaţi, trafic şi exploatarea persoanelor vulnerabile, acte de terorism sau asimilate acestora, de finanţare a terorismului, spălare a banilor, falsificare de monede, timbre sau de alte valori, falsificare de instrumente de plată electronică, în cazul infracţiunilor care se săvârşesc prin sisteme informatice sau mijloace de comunicare electronică, şantaj, lipsire de libertate în mod ilegal, evaziune fiscală, în cazul infracţiunilor de corupţie, al infracţiunilor asimilate infracţiunilor de corupţie, al infracţiunilor împotriva intereselor financiare ale Uniunii Europene ori în cazul altor infracţiuni pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de 7 ani sau mai mare ori există probe sau indicii temeinice că o persoană este implicată în activităţi infracţionale ce au legătură cu infracţiunile enumerate mai sus;".

556. În prezent, norma are următorul conţinut: *„a) există o suspiciune rezonabilă cu privire la pregătirea sau săvârşirea unei infracţiuni contra securităţii naţionale prevăzute de Codul penal şi de alte legi speciale, precum şi în cazul infracţiunilor de trafic de droguri, de efectuare de operaţiuni ilegale cu precursori sau cu alte produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, infracţiunilor privind nerespectarea regimului armelor, muniţiilor, materialelor nucleare, al materiilor explozive şi al precursorilor de explozivi restricţionaţi, trafic şi exploatarea persoanelor vulnerabile, acte de terorism sau asimilate acestora, de finanţare a terorismului, spălare a banilor, falsificare de monede, timbre sau de alte valori, falsificare de instrumente de plată electronică, în cazul infracţiunilor care se săvârşesc prin sisteme informatice sau mijloace de comunicare electronică, şantaj, lipsire de libertate în mod ilegal, evaziune fiscală, în cazul infracţiunilor de corupţie, al infracţiunilor asimilate infracţiunilor de corupţie, al infracţiunilor împotriva intereselor financiare ale Uniunii Europene ori în cazul altor infracţiuni pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de 7*

ani sau mai mare ori există o suspiciune rezonabilă că o persoană este implicată în activităţi infracţionale ce au legătură cu infracţiunile enumerate mai sus;".

557. **Critica** constă în modul mecanic în care legiuitorul a înțeles să înlocuiască sintagma *„suspiciune rezonabilă"* cu termenul *„probe"* sau cu sintagma *„indicii temeinice"*, ceea ce creează un dezechilibru nejustificat între interesele suspectului sau inculpatului şi cele ale persoanei vătămate ori ale societăţii, în general.

558. Potrivit dispoziţiilor art.148 alin.(4) şi alin.(5) din cod, investigatorii sub acoperire sunt lucrători operativi din cadrul poliţiei judiciare sau al organelor de stat care desfăşoară, potrivit legii, activităţi de informaţii în vederea asigurării securităţii naţionale, al căror rol este culegerea de date şi informaţii în baza ordonanţei procurorului, pe care le pun, în totalitate, la dispoziţia procurorului care efectuează sau supraveghează urmărirea penală, întocmind un proces-verbal. În temeiul art.145 alin.(8) din cod, investigatorii sub acoperire pot fi audiaţi ca martori în cadrul procesului penal în aceleaşi condiţii ca martorii ameninţaţi. Prin urmare, *finalitatea măsurii folosirii investigatorilor sub acoperire este aceea de a obține probe*, care rezultă în decelarea datelor şi informațiilor furnizate de aceştia, care privesc fapta ce formează obiectul cercetării ori care contribuie la identificarea ori localizarea persoanelor.

559. Înlocuirea sintagmei *„există o suspiciune rezonabilă cu privire la pregătirea sau săvârşirea unei infracţiuni"* din actuala reglementare cu sintagma *„există probe [...] cu privire la pregătirea sau săvârşirea unei infracţiuni"* pune sub semnul îndoielii necesitatea utilizării investigatorilor sub acoperire, deturnând scopul pentru care aceasta a fost instituită. Astfel, în măsura în care există deja probe cu privire la pregătirea sau săvârşirea unei infracţiuni, dispunerea utilizării investigatorilor sub acoperire de către procuror nu se mai impune, întrucât probatoriul deja administrat ar putea dovedi fapta şi făptuitorul. Reglementarea utilizării investigatorilor sub acoperire are sens doar atunci când probele obținute

pe această cale, alături de celelalte probe ori date din care a rezultat doar suspiciunea rezonabilă cu privire la pregătirea sau săvârşirea unei infracţiuni pentru care s-a dispus măsura, pot conduce la formarea convingerii organelor judiciare cu privire la existenţa faptei şi stabilirea vinovăţiei persoanei. Or, ***prin modificarea operată, legiuitorul anulează instituţia utilizării investigatorilor sub acoperire, care va rămâne consacrată normativ, dar care nu va produce efecte juridice, întrucât, în nicio ipoteză, nu vor fi îndeplinite cumulativ cele trei condiţii prevăzute de art.148 alin.(1) din cod***, care, pe lângă condiţia cuprinsă în norma criticată, mai prevede ca măsura să fie necesară şi proporţională cu restrângerea drepturilor şi libertăţilor fundamentale, date fiind particularităţile cauzei, importanţa informaţiilor sau a probelor ce urmează a fi obţinute ori gravitatea infracţiunii [art.148 alin.(1) lit.b)], iar *probele* sau localizarea şi identificarea făptuitorului, suspectului ori inculpatului *nu ar putea fi obţinute în alt mod* sau obţinerea lor ar presupune dificultăţi deosebite ce ar prejudicia ancheta ori există un pericol pentru siguranţa persoanelor sau a unor bunuri de valoare [art.148 alin.(1) lit.c)].

560. Pentru aceste argumente, Curtea apreciază că ***dispoziţiile art.I pct.81, referitoare la art.148 alin.(1) lit.a) din Codul de procedură penală, contravin art.1 alin.(5) din Constituţie, în componenta sa referitoare la calitatea normei, şi afectează rolul Ministerului Public, prevăzut de art.131 din Constituţie***, limitându-i posibilitatea de a-şi îndeplini misiunea dată de legiuitorul constituant, aceea de a apăra ordinea de drept, precum şi drepturile şi libertăţile cetăţenilor.

561. Dispoziţiile **art.I pct.83** au următorul conţinut: La articolul 150 alineatul (1), litera a) se modifică şi va avea următorul cuprins: *„a) există probe sau indicii temeinice cu privire la pregătirea sau săvârşirea unei infracţiuni de trafic de droguri, de efectuare de operaţiuni ilegale cu precursori sau cu alte produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, infracţiuni privind nerespectarea regimului armelor, muniţiilor, materialelor nucleare şi al materiilor*

explozive şi al precursorilor de explozivi restricţionaţi, trafic şi exploatarea persoanelor vulnerabile, acte de terorism sau asimilate acestora, de finanţare a terorismului, spălare a banilor, falsificare de monede, timbre sau de alte valori, unei infracţiuni care se săvârşeşte prin sisteme informatice sau mijloace de comunicare electronică, şantaj, lipsire de libertate în mod ilegal, evaziune fiscală, în cazul infracţiunilor de corupţie, al infracţiunilor asimilate infracţiunilor de corupţie şi al infracţiunilor împotriva intereselor financiare ale Uniunii Europene sau în cazul altor infracţiuni pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de 7 ani sau mai mare ori dacă există probe sau indicii temeinice că o persoană este implicată în activităţi infracţionale care au legătură, potrivit art.43, cu infracţiunile enumerate mai sus;".

562. În prezent, norma are următorul conţinut: *„a) există o suspiciune rezonabilă cu privire la pregătirea sau săvârşirea unei infracţiuni de trafic de droguri, de efectuare de operaţiuni ilegale cu precursori sau cu alte produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, infracţiuni privind nerespectarea regimului armelor, muniţiilor, materialelor nucleare, al materiilor explozive şi al precursorilor de explozivi restricţionaţi, trafic şi exploatarea persoanelor vulnerabile, acte de terorism sau asimilate acestora, de finanţare a terorismului, spălare a banilor, falsificare de monede, timbre sau de alte valori, unei infracţiuni care se săvârşeşte prin sisteme informatice sau mijloace de comunicare electronică, şantaj, lipsire de libertate în mod ilegal, evaziune fiscală, în cazul infracţiunilor de corupţie, al infracţiunilor asimilate infracţiunilor de corupţie şi al infracţiunilor împotriva intereselor financiare ale Uniunii Europene sau în cazul altor infracţiuni pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de 7 ani sau mai mare ori dacă există o suspiciune rezonabilă că o persoană este implicată în activităţi infracţionale care au legătură, potrivit art.43, cu infracţiunile enumerate mai sus;".*

563. **Critica** vizează modul mecanic în care legiuitorul a înţeles să înlocuiască sintagma *„suspiciune rezonabilă”* cu termenul *„probe”* sau cu sintagma *„indicii temeinice”*, ceea ce conduce, în opinia autorilor sesizării, la situaţii profund injuste, de natură a crea un dezechilibru nejustificat între interesele suspectului/inculpatului şi cele ale persoanei vătămate şi ale societăţii, în general.

564. Argumentele prezentate la paragrafele 558-559 din prezenta decizie sunt aplicabile *mutatis mutandis* şi cu privire la instituţia participării autorizate la anumite activităţi, ca metodă specială de cercetare, astfel că ***dispoziţiile art.I pct.83, referitoare la art.150 alin.(1) lit.a) din Codul de procedură penală, contravin art.1 alin.(5) din Constituţie, în componenta sa referitoare la calitatea normei, şi afectează rolul Ministerului Public, prevăzut de art.131 din Constituţie***, limitându-i posibilitatea de a-şi îndeplini misiunea dată de legiuitorul constituant, aceea de a apăra ordinea de drept, precum şi drepturile şi libertăţile cetăţenilor.

565. Dispoziţiile **art.I pct.84** au următorul conţinut: La articolul 152, alineatul (1), litera a) se modifică şi va avea următorul cuprins: *„a) există probe sau indicii temeinice cu privire la săvârşirea unei infracţiuni dintre cele prevăzute la art.139 alin.(2) sau a unei infracţiuni de concurenţă neloială, de evadare, de fals în înscrisuri, infracţiuni privind nerespectarea regimului armelor, muniţiilor, materialelor nucleare şi al materiilor explozive şi al precursorilor de explozivi restricţionaţi, a unei infracţiuni privind nerespectarea dispoziţiilor privind introducerea în ţară de deşeuri şi reziduuri, a unei infracţiuni privind organizarea şi exploatarea jocurilor de noroc ori a unei infracţiuni privind regimul juridic al precursorilor de droguri, şi infracţiuni referitoare la operaţiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive asemănătoare celor determinate de substanţele şi produsele stupefiante sau psihotrope;”*.

566. În prezent, norma are următorul conţinut: *„a) există o suspiciune rezonabilă cu privire la săvârşirea unei infracţiuni dintre cele prevăzute la art.139 alin.(2) sau a unei infracţiuni de concurenţă neloială, de evadare, de fals în*

înscrisuri, infracţiuni privind nerespectarea regimului armelor, muniţiilor, materialelor nucleare, al materiilor explozive şi al precursorilor de explozivi restricţionaţi, a unei infracţiuni privind nerespectarea dispoziţiilor privind introducerea în ţară de deşeuri şi reziduuri, a unei infracţiuni privind organizarea şi exploatarea jocurilor de noroc ori a unei infracţiuni privind regimul juridic al precursorilor de droguri, şi infracţiuni referitoare la operaţiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive asemănătoare celor determinate de substanţele şi produsele stupefiante sau psihotrope;".

567. **Critica** vizează modul mecanic în care legiuitorul a înţeles să înlocuiască sintagma *„suspiciune rezonabilă"* cu termenul *„probe"* sau cu sintagma *„indicii temeinice"*, ceea ce conduce, în opinia autorilor sesizării, la situaţii profund injuste, de natură a crea un dezechilibru nejustificat între interesele suspectului/inculpatului şi cele ale persoanei vătămate şi ale societăţii, în general.

568. Argumentele prezentate la paragrafele 558-559 din prezenta decizie sunt aplicabile *mutatis mutandis* şi cu privire la instituţia obţinerii datelor de trafic şi de localizare prelucrate de către furnizorii de reţele publice de comunicaţii electronice ori furnizorii de servicii de comunicaţii electronice destinate publicului, ca metodă specială de cercetare, astfel că ***dispoziţiile art.I pct.84, referitoare la art.152 alin.(1) lit.a) din Codul de procedură penală, contravin art.1 alin.(5) din Constituţie, în componenta sa referitoare la calitatea normei, şi afectează rolul Ministerului Public, prevăzut de art.131 din Constituţie***, limitându-i posibilitatea de a-şi îndeplini misiunea dată de legiuitorul constituant, aceea de a apăra ordinea de drept, precum şi drepturile şi libertăţile cetăţenilor.

569. Dispoziţiile **art.I pct.85** au următorul conţinut: La articolul 153, alineatul (1) se modifică şi va avea următorul cuprins: *„Art.153. – (1) Procurorul poate solicita, cu încuviinţarea prealabilă a judecătorului de drepturi şi libertăţi, unei instituţii de credit sau oricărei alte instituţii care deţine date privind situaţia financiară a unei persoane, comunicarea datelor privind existenţa şi conţinutul*

conturilor şi a altor situaţii financiare în cazul în care există indicii temeinice cu privire la săvârşirea unei infracţiuni şi există temeiuri pentru a se crede că datele solicitate constituie probe."

570. În prezent, norma are următorul conţinut: *„(1) Procurorul poate solicita unei instituţii de credit sau oricărei altei instituţii care deţine date privind situaţia financiară a unei persoane comunicarea datelor privind existenţa şi conţinutul conturilor unei persoane, în cazul în care există indicii temeinice cu privire la săvârşirea unei infracţiuni şi există temeiuri pentru a se crede că datele solicitate constituie probe."*

571. **Critica** vizează modul mecanic în care legiuitorul a înţeles să înlocuiască sintagma *„suspiciune rezonabilă"* cu sintagma *„indicii temeinice"*, ceea ce conduce, în opinia autorilor sesizării, la situaţii profund injuste, de natură a crea un dezechilibru nejustificat între interesele suspectului/inculpatului şi cele ale persoanei vătămate şi ale societăţii, în general.

572. Analizând critica de neconstituţionalitate, Curtea observă că *norma modificatoare păstrează sintagma folosită de norma în vigoare*, care prevede posibilitatea procurorului de a solicita comunicarea datelor privind existenţa şi conţinutul conturilor unei persoane, *în cazul în care „există indicii temeinice" (deci, cerinţa nu se referă la existenţa probelor) cu privire la săvârşirea unei infracţiuni*. Sintagma nu mai este definită de actualul Cod de procedură penală, însă legea procesuală anterioară prevedea, la art.68[1], că sunt indicii temeinice atunci când din datele existente în cauză rezultă presupunerea rezonabilă că persoana faţă de care se efectuează acte premergătoare sau acte de urmărire penală a săvârşit fapta. Astfel, indiciile temeinice sunt supoziţii raţionale care pot forma convingerea cu privire la veridicitatea unui fapt, fără a avea forţa juridică a unei probe.

573. Prin urmare, Curtea apreciază că ***nu este întemeiată critica autorilor sesizării, dispozițiile art.I pct.85, referitoare la art.153 alin.(1) din Codul de procedură penală, respectând prevederile art.1 alin.(5) din Constituție.***

574. Dispozițiile **art.I pct.89** au următorul conținut: La articolul 158 alineatul (2), literele a) şi b) se modifică şi vor avea următorul cuprins: *„a) descrierea locului unde urmează a se efectua percheziţia, iar dacă sunt probe sau indicii temeinice privind existenţa sau posibilitatea transferării probelor, datelor sau persoanelor căutate în locuri învecinate, descrierea acestor locuri;*

b) indicarea elementelor de fapt ori a datelor din care rezultă probe sau indicii temeinice;".

575. În prezent, norma are următorul conținut: *„a) descrierea locului unde urmează a se efectua percheziţia, iar dacă sunt suspiciuni rezonabile privind existenţa sau posibilitatea transferării probelor, datelor sau persoanelor căutate în locuri învecinate, descrierea acestor locuri;*

b) indicarea probelor ori a datelor din care rezultă suspiciunea rezonabilă cu privire la săvârşirea unei infracţiuni sau cu privire la deţinerea obiectelor ori înscrisurilor ce au legătură cu o infracţiune;".

576. **Critica** vizează modificarea art.158 alin.(2) lit.a) din cod, respectiv înlocuirea sintagmei *„suspiciuni rezonabile"* cu sintagma *„probe sau indicii temeinice"* în ceea ce privește existența sau posibilitatea transferării probelor, datelor sau persoanelor căutate în locuri învecinate.

577. Potrivit dispozițiilor art.158 alin.(1) și alin.(2) din cod, percheziţia domiciliară poate fi dispusă, în cursul urmăririi penale, la cererea procurorului, de judecătorul de drepturi şi libertăţi și, în cursul judecăţii, din oficiu sau la cererea procurorului, de către instanţa învestită cu judecarea cauzei. Cererea formulată de procuror trebuie să cuprindă descrierea locului unde urmează a se efectua percheziţia, indicarea probelor ori a datelor din care rezultă suspiciunea rezonabilă cu privire la săvârşirea unei infracţiuni sau cu privire la deţinerea obiectelor ori

înscrisurilor ce au legătură cu o infracţiune, indicarea infracţiunii, a probelor sau a datelor din care rezultă că în locul în care se solicită efectuarea percheziţiei se află suspectul ori inculpatul sau pot fi descoperite probe cu privire la săvârşirea infracţiunii ori urme ale săvârşirii infracţiunii, indicarea numelui, prenumelui şi, dacă este necesar, descrierea suspectului sau inculpatului despre care se bănuieşte că se află în locul unde se efectuează percheziţia, precum şi indicarea urmelor săvârşirii infracţiunii ori a altor obiecte despre care se presupune că există în locul ce urmează a fi percheziţionat.

578. În cazul în care sunt suspiciuni rezonabile privind existenţa sau posibilitatea transferării probelor, datelor sau persoanelor căutate în locuri învecinate, legea în vigoare prevede obligaţia procurorului de a descrie aceste locuri în cererea privind percheziţia domiciliară. Norma modificatoare a art.158 alin.(2) lit.a) din cod înlocuieşte sintagma *„suspiciuni rezonabile"* cu sintagma *„probe şi indicii temeinice"* în ceea ce priveşte existenţa sau posibilitatea transferării probelor, datelor sau persoanelor căutate în locuri învecinate. Opţiunea legiuitorului pentru această modificare este rezultatul unei operaţiuni mecanice de înlocuire a sintagmelor, întrucât, *în ipoteza reglementată de dispoziţia legală criticată nici nu este vorba despre probele şi indiciile temeinice privind săvârşirea faptei penale, ci despre probe şi indicii temeinice referitoare la existenţa sau posibilitatea transferării în locuri învecinate a probelor, datelor sau persoanelor căutate*. Or, cu privire la acest aspect ***ar fi excesiv să se ceară procurorului să prezinte „probe", fiind suficient să descrie locurile unde are suspiciunea rezonabilă că probele, datele sau persoanele căutate s-ar putea afla sau ar putea fi transferate***. Prin urmare, Curtea constată că ***dispoziţiile art.I pct.89, care modifică art.158 alin.(2) lit.a) din Codul de procedură penală, teza referitoare la „probe", contravin prevederilor constituţionale ale art.1 alin.(5) şi ale art.131 privind rolul Ministerului Public***.

579. **Critica** privind norma modificatoare a art.158 alin.(2) lit.b) din cod vizează înlocuirea sintagmei *„probele ori datele din care rezultă suspiciunea rezonabilă"* cu sintagma *„elemente de fapt ori date din care rezultă probe sau indicii temeinice".*

580. Curtea observă că ***norma este incompletă, lipsind scopul în care care a fost edictată, întrucât nu precizează ce trebuie să dovedească probele sau indiciile temeinice la care face referire,*** respectiv dacă acestea *vizează comiterea unei infracţiuni* sau *posibilitatea transferării în locuri învecinate a probelor, datelor sau persoanelor căutate.*

581. Formularea defectuoasă a ***art.158 alin.(2) lit.b) din Codul de procedură penală, astfel cum acesta a fost modificat prin dispoziţiile art.I pct.89, viciază în mod iremediabil norma, care contravine, astfel, prevederilor art.1 alin.(5) din Constituţie.***

582. Dispoziţiile **art.I pct.91** au următorul conţinut: La articolul 159, după alineatul (8) se introduce un nou alineat, alin.(8^1), cu următorul cuprins: *„(8^1) Neindicarea obiectelor sau a persoanelor căutate împiedică efectuarea percheziţiei de către organul judiciar. Refuzul persoanei percheziţionate de a preda persoanele sau obiectele căutate, precis identificate, se menţionează în procesul-verbal de percheziţie. Lipsa acestei menţiuni din procesul-verbal de percheziţie, precum şi continuarea percheziţiei fără a fi solicitate sau dacă au fost predate se sancţionează cu nulitatea absolută. Probele obţinute în baza unui proces-verbal nul pentru aceste motive nu pot fi folosite în cadrul procesului penal."*

583. **Critica** vizează formalismul excesiv al legiuitorului în ceea ce priveşte precizarea particularităţilor bunurilor căutate, apreciat a fi de natură să împiedice aflarea adevărului în cauză. De asemenea, dispoziţia introduce un paralelism legislativ, având în vedere că încălcările care atrag sancţiunea nulităţii

absolute sunt prevăzute în mod limitativ la art.281 alin.(1) din Codul de procedură penală.

584. Potrivit dispozițiilor art.159 alin.(5) din cod, înainte de începerea percheziţiei, organul judiciar are obligația de a se legitima şi de a înmâna o copie a mandatului emis de judecător persoanei la care se va efectua percheziţia, reprezentantului acesteia sau unui membru al familiei, iar în lipsă, oricărei alte persoane cu capacitate deplină de exerciţiu care cunoaşte persoana la care se va efectua percheziţia şi, dacă este cazul, custodelui. De asemenea, în temeiul alin.(8) al aceluiaşi articol, înainte de începerea percheziţiei, procurorul are obligația de a solicita predarea de bunăvoie a persoanelor sau a obiectelor căutate. Dacă persoanele sau obiectele indicate în mandat sunt predate, percheziţia nu se mai efectuează. Cu alte cuvinte, predarea benevolă a celor căutate constituie o cauză de neîncepere a percheziției, aceasta realizându-se doar dacă, după solicitarea procurorului privind predarea unor persoane sau obiecte precis identificate în mandatul de percheziție, acesta întâmpină refuzul persoanei la care se efectuează percheziţia.

585. Norma modificatoare vine să completeze regimul juridic al acestui procedeu probator, precizând că neindicarea obiectelor sau a persoanelor căutate, în vederea predării, împiedică efectuarea percheziţiei de către organul judiciar şi că refuzul persoanei percheziţionate de a preda persoanele sau obiectele căutate, precis identificate, se menţionează în procesul-verbal de percheziţie.

586. Norma modificatoare prevede şi sancțiunile aplicate pentru nerespectarea noilor prevederi: nulitatea absolută a procesului-verbal de percheziție în care nu se face mențiunea refuzului persoanei percheziţionate de a preda persoanele sau obiectele căutate, precis identificate, precum și nulitatea absolută a *„continuării percheziţiei”* dacă nu au fost solicitate persoanele sau obiectele căutate sau dacă acestea au fost predate. Mai mult, legiuitorul vine și accentuează

că probele obţinute în baza unui proces-verbal nul pentru motivele prezentate nu pot fi folosite în cadrul procesului penal.

587. Referitor la materia nulităţilor, Curtea observă că instanţa de contencios constituţional a constatat că „nulitatea reprezintă o sancţiune procedurală extremă, care intervine numai atunci când alte remedii nu sunt posibile. Cum însă nu orice încălcare a unei norme procedurale provoacă o vătămare care să nu poată fi reparată decât prin anularea actului, legiuitorul a instituit regula potrivit căreia nulitatea actului făcut cu încălcarea dispoziţiilor legale care reglementează desfăşurarea procesului penal intervine numai atunci când s-a adus o vătămare ce nu poate fi înlăturată în alt mod. Această reglementare reflectă preocuparea legiuitorului de a salva actele procedurale care, deşi iniţial nu au respectat formele procedurale, îşi pot atinge scopul prin completarea sau refacerea lor. Nimic nu împiedică persoana interesată ca, în ipoteza în care există o vătămare ce nu poate fi înlăturată, să invoce şi să dovedească vătămarea pretinsă" (Decizia nr.113 din 24 februarie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.215 din 14 martie 2005; Decizia nr.403 din 14 iulie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.697 din 3 august 2005). În cazul nulităţii absolute, vătămarea procesuală este prezumată *iuris et de iure*, neexistând o condiţie în sensul dovedirii existenţei acesteia, poate fi invocată în orice stare a procesului penal, cu excepţia cazurilor prevăzute la art.281 alin.(1) lit.e) şi f) din Codul de procedură penală, care pot fi invocate în condiţiile prevăzute la art.281 alin.(4) din acelaşi cod, şi poate fi luată în considerare din oficiu. Aceasta determină întotdeauna anularea actelor procesuale şi procedurale efectuate cu încălcarea dispoziţiilor prevăzute de lege (Decizia nr.840 din 8 decembrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.120 din 16 februarie 2016, paragrafele 19 şi 20).

588. Din această perspectivă, Curtea observă că, în prezent, ***nulitatea absolută intervine în cazul încălcării unor norme care au un caracter esenţial în***

desfăşurarea procesului penal, fiind prevăzute în mod limitativ la art.281 alin.(1) din Codul de procedură penală. Prin urmare, dacă a dorit completarea acestui cadru normativ, legiuitorul ar fi trebuit să modifice dispoziţiile art.281 din cod, incluzând ipoteza criticată în cuprinsul acestei norme. Mai mult, în funcţie de cauza de nulitate incidentă, dispoziţiile art.281 alin.(3) şi alin.(4) stabilesc termene diferite în care poate fi invocată nulitatea absolută. Or, dispoziţia legală criticată nu prevede un astfel de termen, ceea ce determină interpretarea potrivit căreia încălcarea garanţiilor procesuale prevăzute la art.159 din cod ar putea conduce la posibilitatea invocării nulităţii absolute în orice stadiu al procesului, împrejurare ce contravine principiului securităţii raporturilor juridice şi caracterului rezonabil al termenului de soluţionare a procesului.

589. Mai mult, Curtea remarcă redactarea ambiguă, lipsită de rigoare juridică, potrivit căreia *„continuarea percheziţiei fără a fi solicitate sau dacă au fost predate se sancţionează cu nulitatea absolută"*. Astfel, ***norma pare a sancţiona cu nulitatea un fapt juridic – continuarea percheziţiei, când este bine cunoscut că această sancţiune nu poate fi aplicată decât unui act juridic încheiat cu încălcarea unei norme***, care provoacă o vătămare care să nu poată fi reparată decât prin anularea actului. De asemenea, norma care stabileşte că *„probele obţinute în baza unui proces-verbal nul [...] nu pot fi folosite în cadrul procesului penal"* este o reiterare, deci un paralelism legislativ, a soluţiei legislative cuprinse în art.102 alin.(3) din cod, potrivit căreia *„Nulitatea actului prin care s-a dispus sau autorizat administrarea unei probe ori prin care aceasta a fost administrată determină excluderea probei"*.

590. De asemenea, cerinţa ca obiectele căutate să fie *„precis identificate"* introduce un formalism excesiv, care, în fapt, împiedică aflarea adevărului. În multe situaţii, ***atunci când se solicită şi se încuviinţează efectuarea unei percheziţii se are în vedere ridicarea tuturor obiectelor care probează o activitate infracţională, categoria de bunuri căutate fiind determinabilă, iar nu***

determinată în mod expres. Astfel, în cazul infracțiunilor cu violență, prin percheziționare este căutat obiectul folosit la comiterea faptei, care, raportat la leziunea constatată (leziune prin tăiere, de pildă), poate fi divers (topor, sapă, sabie, cuțit sau orice alt obiect care poate provoca astfel de leziuni). De asemenea, în cazul infracțiunilor de evaziune fiscală sunt căutate documentele care probează sustragerea frauduloasă de la plata obligațiilor fiscale, iar aceste documente pot fi atât documentele contabile ale societății, cât şi orice alte documente care demonstrează caracterul ilicit al înregistrărilor în contabilitate ori a operațiunilor efectuate (de exemplu, facturi sau documente de expediție, de care organul de urmărire penală nu are cunoștință). Prin urmare, raportat la circumstanțele faptei, organul judiciar nu poate identifica precis, în fiecare cauză, orice obiect căutat, astfel că norma criticată este de natură a limita cercetarea penală şi, astfel, de a împiedica aflarea adevărului în cauză.

591. Pentru toate aceste argumente, Curtea constată că ***dispozițiile art.I pct.9, referitoare la introducerea art.159 alin.(8^1) în Codul de procedură penală, contravin art.1 alin.(5) din Constituție.***

592. Dispozițiile **art.I pct.93** au următorul conținut: La articolul 159, alineatul (14), literele b) şi c) se modifică şi vor avea următorul cuprins: *„b) dacă există indicii temeinice că în spaţiul în care urmează a se efectua percheziţia se află o persoană a cărei viaţă sau integritate fizică este pusă în pericol;*

c) dacă există indicii temeinice că persoana căutată s-ar putea sustrage procedurii."

593. În prezent, norma are următorul conținut: *„b) dacă există suspiciunea că în spaţiul în care urmează a se efectua percheziţia se află o persoană a cărei viaţă sau integritate fizică este pusă în pericol;*

c) dacă există suspiciunea că persoana căutată s-ar putea sustrage procedurii."

594. **Critica** vizează efectuarea unei percheziţii domiciliare doar dacă există indicii temeinice, aspect care, în opinia autorilor sesizării, încalcă art.22 alin.(1) din Constituţie, inviolabilitatea domiciliului fiind un drept ce pentru legiuitor apare ca fiind situat pe o treaptă superioară dreptului la viaţă şi la integritate fizică.

595. Analizând critica de neconstituționalitate, Curtea observă că norma modificatoare înlocuieşte sintagma *„există suspiciunea"*, folosită de norma în vigoare, cu sintagma *„există indicii temeinice"*, cu privire la condițiile în care, în mod excepțional, percheziţia poate începe fără înmânarea copiei mandatului de percheziţie, fără solicitarea prealabilă de predare a persoanei sau a obiectelor, precum şi fără informarea prealabilă privind posibilitatea solicitării prezenţei unui avocat ori a unei persoane de încredere. Deşi nu mai sunt definite de actualul Cod de procedură penală, legea procesuală anterioară prevedea, la art.68[1], că sunt indicii temeinice atunci când din datele existente în cauză rezultă presupunerea rezonabilă că persoana faţă de care se efectuează acte premergătoare sau acte de urmărire penală a săvârşit fapta. Astfel, *indiciile temeinice sunt supoziții raționale care pot forma convingerea cu privire la veridicitatea unui fapt, fiind mai puternice decât o suspiciune, dar fără a avea forța juridică a unei probe.* Având în vedere diminuarea garanțiilor procesuale ale persoanei al cărui domiciliu este supus percheziției (fără înmânarea copiei mandatului de percheziţie, fără solicitarea prealabilă de predare a persoanei sau a obiectelor, precum şi fără informarea prealabilă privind posibilitatea solicitării prezenţei unui avocat ori a unei persoane de încredere), apare justificată sporirea standardului de probațiune de la suspiciune la indicii temeinice, tocmai pentru a preveni aplicarea abuzivă a dispozițiilor legale, care, așa cum însuși textul normativ prevede, reglementează o situație de excepție. *Dispoziția criticată asigură astfel un just echilibru între drepturile fundamentale ale persoanei percheziționate, referitoare la inviolabilitatea domiciliului și dreptul la un proces echitabil, și dreptul la viață și integritate fizică*

al persoanei aflate în pericol sau rolul organelor judiciare în aflarea adevărului şi soluţionarea cauzei penale.

596. Pentru aceste motive, Curtea apreciază că ***dispoziţiile art.I pct.93, referitoare la art.159 alin.(14) lit.b) şi c) din Codul de procedură penală, sunt constituţionale în raport cu criticile formulate.***

597. Dispoziţiile **art.I pct.95** au următorul conţinut: La articolul 162, alineatul (4) se modifică şi va avea următorul cuprins: *„(4) Obiectele care nu au legătură cu cauza se restituie persoanei căreia îi aparţin, în termen de 30 de zile de la data ridicării, cu excepţia celor care sunt supuse confiscării, în condiţiile legii, sau pentru care a fost obţinut ulterior mandat de percheziţie."*

598. În prezent, norma are următorul conţinut: *„(4) Obiectele care nu au legătură cu cauza se restituie persoanei căreia îi aparţin, cu excepţia celor care sunt supuse confiscării, în condiţiile legii."*

599. Potrivit **criticii** autorilor sesizării, textul legal nu îndeplineşte cerinţa de claritate a legii penale, deoarece nu tratează în niciun fel procedura mandatului de percheziţie care s-ar obţine ulterior restituirii obiectelor.

600. Aşa cum s-a arătat în prealabil, la paragraful 584 din prezenta decizie, în temeiul art.159 alin.(8) din Codul de procedură penală, înainte de începerea percheziţiei, procurorul are obligaţia de a solicita predarea de bunăvoie a persoanelor sau a obiectelor căutate. Dacă persoanele sau obiectele indicate în mandat sunt predate, percheziţia nu se mai efectuează. Predarea benevolă a celor căutate constituie o cauză de neîncepere a percheziţiei, aceasta realizându-se doar dacă, după solicitarea procurorului privind predarea unor persoane sau obiecte precis identificate în mandatul de percheziţie, acesta întâmpină refuzul persoanei la care se efectuează percheziţia. Legiuitorul, prin dispoziţiile art.I pct.91 al legii supuse controlului, vine să completeze regimul juridic al acestui procedeu probator, precizând că neindicarea obiectelor sau a persoanelor căutate, în vederea predării, împiedică efectuarea percheziţiei de către organul judiciar şi că refuzul

persoanei percheziţionate de a preda persoanele sau obiectele căutate, precis identificate, se menţionează în procesul-verbal de percheziţie. Mai mult, potrivit art.I pct.92, care vizează modificarea art.159 alin.(13) din cod, *„Organul judiciar este obligat să se limiteze la ridicarea numai a obiectelor şi înscrisurilor care au legătură cu fapta pentru care se efectuează urmărirea penală. Obiectele sau înscrisurile a căror circulaţie ori deţinere este interzisă sau în privinţa cărora există indicii temeinice că pot avea o legătură cu săvârşirea unei infracţiuni pentru care acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu se ridică întotdeauna"*. Din analiza coroborată a acestor dispoziţii legale, rezultă că noua concepţie a legiuitorului este aceea că pot fi ridicate doar obiectele şi înscrisurile care au legătură cu fapta, deci cele care sunt prevăzute în mandatul de percheziţie. Prin urmare, în cazul în care totuşi au fost ridicate obiecte care nu au legătură cu cauza, norma cuprinsă în art.162 alin.(4), astfel cum a fost modificată, dispune restituirea lor.

601. În continuare, Curtea observă că, în art.I pct.96, care completează dispoziţiile art.162 din Codul de procedură penală cu un nou alineat, alin.(6), legiuitorul defineşte categoria obiectelor care nu au legătură cu cauza, şi anume *„orice obiect, suport electronic de date sau înscris care nu serveşte ca mijloc de probă pentru dovedirea infracţiunii pentru care a fost autorizată percheziţia sau pentru care a fost obţinut ulterior mandat de percheziţie de la judecătorul competent, potrivit legii"*. Revenind la dispoziţiile art.162 alin.(4), supuse controlului, Curtea constată că acestea prevăd două excepţii de la obligaţia organelor judiciare de a restitui obiectele care nu au legătură cu cauza: prima, care păstrează soluţia legislativă în vigoare, se referă la bunurile supuse confiscării şi apare ca firească în condiţiile în care, aşa cum a fost arătat mai sus, printre bunurile ridicate se pot afla obiecte sau înscrisuri a căror circulaţie ori deţinere este interzisă, iar a doua vizează bunurile pentru care a fost obţinut ulterior mandat de percheziţie.

602. Dincolo de faptul că ***norma procesuală omite să stabilească procedura prin care organele de urmărire penală solicită și obțin un mandat ulterior de percheziție domiciliară, Curtea apreciază că însăși ipoteza unei percheziții ulterioare este absurdă, în condițiile în care obiectele sau înscrisurile se află deja în detenția organelor de urmărire penală***. Inutilitatea unei noi percheziții și, implicit, a unui nou mandat demonstrează nonsensul juridic al reglementării.

603. Prin urmare, ***sintagma „sau pentru care a fost obținut ulterior mandat de percheziție" din conținutul art.162 alin.(4) din Codul de procedură penală, așa cum acesta a fost modificat de dispozițiile art.I pct.95, nu respectă exigențele de calitate a textului, norma fiind lipsită de logică și coerență, fapt ce detemină încălcarea prevederilor art.1 alin.(5) din Constituție***.

604. Dispozițiile **art.I pct.99** au următorul conținut: La articolul 168, după alineatul (15) se introduce un nou alineat, alin.(15^1), cu următorul cuprins: *„(15^1) Datele obţinute dintr-un sistem informatic sau dintr-un sistem de stocare a datelor informatice care nu au legătură cu infracţiunea pentru care se efectuează urmărirea penală şi pentru care a fost autorizată percheziţia în acea cauză se şterg definitiv din copiile efectuate în baza alin.(9) şi nu pot fi folosite în alte cauze penale şi pentru dovedirea altor fapte, pentru care nu există mandat de percheziţie. În cazul în care, pe parcursul percheziţionării sistemului de stocare a datelor informatice, se descoperă indicii din care rezultă suspiciuni de săvârşire a altor fapte penale, se poate solicita mandat de percheziţie informatică şi în legătură cu acele fapte sau persoane."*

605. **Critica** vizează interdicţia de a utiliza datele obţinute în urma percheziţiei informatice pentru probarea altor fapte decât cele pentru care se efectuează urmărirea penală şi pentru care a fost autorizată percheziţia, norma creând un dezechilibru nejustificat între interesele suspectului/inculpatului şi cele ale persoanei vătămate şi ale societăţii, în general, încălcând principiul aflării

adevărului şi dispoziţiile art.21 alin.(3) şi art.131 alin.(1) din Constituţie, precum şi faptul că textul de referă la un „mandat ulterior", care nu este reglementat.

606. Potrivit dispoziţiilor art.168 alin.(1) din Codul de procedură penală, percheziţia în sistem informatic sau a unui suport de stocare a datelor informatice este procedeul de cercetare, descoperire, identificare şi strângere a probelor stocate într-un sistem informatic sau suport de stocare a datelor informatice, realizat prin intermediul unor mijloace tehnice şi proceduri adecvate, de natură să asigure integritatea informaţiilor conţinute de acestea. Aşadar, scopul acestui procedeu probator este acela de a obține probe, stocate într-un sistem informatic sau într-un suport de stocare a datelor informatice, cu privire la fapta ce formează obiectul cercetării ori care contribuie la identificarea persoanelor făptuitoare. În cursul urmăririi penale, această măsură nu poate fi pusă în executare decât, la cererea procurorului, cu autorizarea judecătorului de drepturi și libertăți. În cursul judecăţii, percheziţia informatică se dispune de către instanţă, din oficiu sau la cererea procurorului, a părţilor ori a persoanei vătămate. Dat fiind specificul acestui tip de percheziţie, la efectuarea ei organul judiciar va apela la serviciile unui specialist din domeniu. În vederea executării percheziţiei dispuse, pentru asigurarea integrităţii datelor informatice stocate pe obiectele ridicate, procurorul dispune efectuarea de copii, în temeiul art.168 alin.(9) din cod.

607. Toate datele și informațiile care rezultă din punerea în executare a unui mandat de percheziţie în sistem informatic sau a unui suport de stocare a datelor informatice, care constituie probe, pot fi valorificate în procesul penal. Astfel, în temeiul art.311 alin.(1) din cod, *„În cazul în care, după începerea urmăririi penale, organul de urmărire penală constată fapte noi, date cu privire la participarea unor alte persoane sau împrejurări care pot duce la schimbarea încadrării juridice a faptei, dispune extinderea urmăririi penale ori schimbarea încadrării juridice".*

608. De altfel, norma criticată, art.168 alin.(15^1), prevede în teza a doua că, *„În cazul în care, pe parcursul percheziționării sistemului de stocare a datelor informatice, se descoperă indicii din care rezultă suspiciuni de săvârșire a altor fapte penale, se poate solicita mandat de percheziție informatică și în legătură cu acele fapte sau persoane”*. Cu alte cuvinte, ca efect al extinderii urmăririi penale cu privire la fapte noi sau la alte persoane sau împrejurări, în temeiul art.311 alin.(1), procurorul poate formula o nouă cerere de autorizare a percheziției în sistem informatic sau a unui suport de stocare a datelor informatice.

609. În acest context, prevederea cuprinsă în teza întâi a art.168 alin.(15^1), potrivit căreia *„Datele obținute dintr-un sistem informatic sau dintr-un sistem de stocare a datelor informatice care nu au legătură cu infracțiunea pentru care se efectuează urmărirea penală și pentru care a fost autorizată percheziția în acea cauză se șterg definitiv din copiile efectuate în baza alin.(9) și nu pot fi folosite în alte cauze penale și pentru dovedirea altor fapte, pentru care nu există mandat de percheziție”*, este ambiguă și susceptibilă de o interpretare neunitară. O primă interpretare ar fi aceea că, atâta vreme cât datele obținute *„nu pot fi folosite în alte cauze penale și pentru dovedirea altor fapte”*, ar rezulta că norma nu permite extinderea urmăririi penale pe baza datelor rezultate dintr-o percheziție, ceea ce vine în contradicție nu numai cu prevederile art.311 din Codul de procedură penală, anulând practic instituția extinderii urmăririi penale, dar constituie o încălcare a principiului aflării adevărului. Cea de-a doua interpretare conduce la concluzia că datele obținute pot fi folosite în alte cauze penale și pentru dovedirea altor fapte, dacă pentru acestea există un mandat distinct de percheziție. Or, în condițiile în care norma criticată prevede că datele obținute dintr-un sistem informatic sau dintr-un sistem de stocare a datelor informatice care nu au legătură cu infracțiunea pentru care se efectuează urmărirea penală și pentru care a fost autorizată percheziția în acea cauză ***se șterg definitiv din copiile efectuate***, rezultă imposibilitatea folosirii ulterioare a acestora. Astfel, în ambele variante de

interpretare, norma prezintă vădite carențe de logică, determinând dificultăți de aplicare.

610. Toate aceste elemente demonstrează caracterul neconstituțional al reglementării, sub aspectul cerințelor de claritate și previzibilitate ale normei și al respectării normelor de tehnică legislativă, precum și vicierea sa din perspectiva garanțiilor constituționale privind dreptul părților la un proces echitabil și a rolului Ministerului Public în societate. Pentru aceste motive, Curtea constată că ***dispozițiile art.I pct.99, referitoare la art.168 alin.(15[1]) în ceea ce privește sintagma „se șterg definitiv din copiile efectuate în baza alin.(9) și" din Codul de procedură penală, sunt neconstituționale prin raportare la prevederile art.1 alin.(5), art.21 alin.(3) și art.131 din Constituție.***

611. Dispozițiile **art.I pct.103** au următorul conținut: După articolul 171 se introduce un nou articol, art.171[1], cu următorul cuprins: *„Art. 171[1]. – (1) Obiectele, înscrisurile sau datele informatice predate sau ridicate silit, potrivit art.170 și art.171, pot fi folosite ca probe numai pentru dovedirea infracțiunilor ce fac obiectul dosarului în care au fost solicitate. În cazul în care, pe parcursul percheziționării, se descoperă indicii din care rezultă suspiciuni de săvârșire a altor fapte penale, se poate solicita mandat de percheziție și în legătură cu acele fapte sau persoane.*

(2) Obiectele, înscrisurile sau datele informatice care nu au fost utilizate în scopul prevăzut la alin.(1) se restituie proprietarului sau se distrug, după caz, în termen de 30 de zile de la data la care se constată că nu sunt utile pentru dovedirea faptei aflate în curs de cercetare penală pentru care au fost predate ori ridicate silit sau pentru care ulterior a fost obținut mandat de percheziție sau care au fost ridicate silit în mod legal."

612. **Autorii sesizării susțin** că dispozițiile criticate încalcă principiul aflării adevărului, precum și dispozițiile referitoare la rolul Ministerului Public în apărarea ordinii de drept, prevăzute la art.131 alin.(1) din Constituție, deoarece nu

permit folosirea obiectelor, înscrisurilor sau datelor ridicate silit pentru dovedirea altor infracțiuni.

613. Potrivit art.170 și art.171, care reglementează *Predarea obiectelor, înscrisurilor sau a datelor informatice*, respectiv *Ridicarea silită de obiecte și înscrisuri*, distinct de cele patru tipuri de percheziții (domiciliară, corporală, a unui vehicul și informatică), legiuitorul reglementează instituția ridicării de obiecte și înscrisuri. Astfel, art.170 alin.(1) din Codul de procedură penală prevede că, *„în cazul în care există o suspiciune rezonabilă* [prin art.I pct.100, sintagma se înlocuiește cu «probe sau indicii temeinice»] *cu privire la pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni și sunt temeiuri de a se crede că un obiect ori un înscris poate servi ca mijloc de probă în cauză, organul de urmărire penală sau instanța de judecată poate dispune persoanei fizice sau juridice în posesia căreia se află să le prezinte și să le predea, sub luare de dovadă"*, iar *„dacă obiectul sau înscrisul cerut nu este predat de bunăvoie, organul de urmărire penală, prin ordonanță, sau instanța de judecată, prin încheiere, dispune ridicarea silită"*, în temeiul art.171 alin.(1) din cod. Ordonanța organului de urmărire penală sau încheierea instanței trebuie să cuprindă: numele și semnătura persoanei care a dispus predarea, numele persoanei care este obligată să predea obiectul, înscrisul ori datele informatice, descrierea obiectului, înscrisului sau a datelor informatice ce trebuie predate, precum și data și locul unde trebuie să fie predate.

614. Organele de urmărire penală, prin ordonanță, sau instanța, prin încheiere, pot dispune ca persoanele fizice sau juridice să predea obiectele, înscrisurile sau datele informatice, fără a mai fi nevoie de o percheziție în acest scop. Prevederile art.171 din cod reglementează instituția ridicării silite a obiectelor și înscrisurilor, fără a indica o procedură de urmat pentru realizarea acestui scop.

615. Legiuitorul completează acest cadru normativ cu dispozițiile art.171^1 - cărora nu le atribuie nicio denumire marginală, așa cum au restul dispozițiilor din

legea procesuală penală -, stabilind în teza întâi a alin.(1) că obiectele, înscrisurile sau datele informatice predate sau ridicate silit pot fi folosite ca probe numai pentru dovedirea infracţiunilor ce fac obiectul dosarului în care au fost solicitate. Dispoziţiile tezei a doua a alin.(1) prevăd că, în cazul în care, pe parcursul percheziţionării, se descoperă indicii din care rezultă suspiciuni de săvârşire a altor fapte penale, se poate solicita mandat de percheziţie şi în legătură cu acele fapte sau persoane. Norma are o redactare confuză sub două aspecte. Prima confuzie este generată de ***folosirea sintagmei „pe parcursul percheziționării", deși nu este în desfășurare o astfel de procedură, ci procedura ridicării silite de obiecte și înscrisuri.*** Apoi, norma criticată, care vorbeşte despre solicitarea unui *„mandat de percheziţie* ***şi*** *în legătură cu acele fapte sau persoane"*, conduce la concluzia că procedura ridicării silite de obiecte și înscrisuri se efectuează pe baza unui mandat de percheziție. Or, *ridicarea silită de obiecte și înscrisuri este un alt procedeu probatoriu* (reglementat în Secțiunea a 3-a a Capitolului VI din Titlul IV), *diferit de procedura percheziției* (reglementată în Secțiunile 1 și 2 ale Capitolului VI din Titlul IV), astfel că legiuitorul se află într-o evidentă confuzie. Impredictibilitatea textului legal îl lipsește de efecte juridice, astfel încât Curtea urmează a constata neconstituționalitatea sa prin raportare la art.1 alin.(5) din Constituție.

616. Norma cuprinsă în art.171^1 alin.(2) ridică, de asemenea, probleme de claritate și logică. Astfel, sfera de incidență a normei o constituie obiectele, înscrisurile sau datele informatice, predate sau ridicate silit, care nu au fost utilizate pentru dovedirea infracţiunilor ce fac obiectul dosarului în care au fost solicitate. Cu privire la acestea, ***legiuitorul prevede că „se restituie proprietarului sau se distrug, după caz", fără a stabili criteriile/cazurile în funcție de care se determină incidența uneia dintre cele două ipoteze: restituirea sau distrugerea.*** Această omisiune lasă la latitudinea organului judiciar decizia cu privire la situația unor bunuri proprietate privată a unor persoane fizice sau juridice, ceea ce poate genera soluții arbitrare în practică. În continuare, legiuitorul reglementează

termenul de 30 de zile de restituire sau de distrugere a obiectelor, înscrisurilor sau a datelor informatice. Confuzia apare cu privire la stabilirea momentului de la care începe să curgă acest termen: dacă prima ipoteză este clară - de la data la care se constată că nu sunt utile pentru dovedirea faptei aflată în curs de cercetare penală pentru care au fost predate ori ridicate silit -, cea de-a doua ipoteză - de la data pentru care ulterior a fost obţinut mandat de percheziţie - şi cea de-a treia ipoteză - de la data la care au fost ridicate silit în mod legal - sunt total lipsite de logică.

617. Mai mult, pe lângă faptul că ***norma procesuală omite să stabilească procedura prin care organele de urmărire penală solicită şi obţin un mandat ulterior de percheziţie, însăşi ipoteza unei percheziţii ulterioare este absurdă în condiţiile în care obiectele, înscrisurile sau datele informatice se află deja în detenţia organelor de urmărire penală.*** Inutilitatea unei noi percheziţii şi, implicit, a unui nou mandat demonstrează nonsensul juridic al reglementării.

618. Toate aceste aspecte demonstrează caracterul defectuos al legiferării, care lipseşte de efecte juridice norma, astfel încât Curtea urmează să constate ***neconstituţionalitatea art.I pct.103, cu privire la art.171[1] alin.(1) şi alin.(2) din Codul de procedură penală, prin raportare la art.1 alin.(5) din Constituţie.***

619. Dispoziţiile **art.I pct.104** au următorul conţinut: La articolul 172, alineatele (4) şi (7) se modifică şi vor avea următorul cuprins: *„(4) Expertiza se efectuează de către experţi autorizaţi sau recunoscuţi din ţară sau din străinătate. [...]*

(7) În domeniile strict specializate, dacă pentru înţelegerea probelor sunt necesare anumite cunoştinţe specifice sau alte asemenea cunoştinţe şi nu există experţi autorizaţi, instanţa ori organul de urmărire penală dispune efectuarea unei constatări de către specialişti care funcţionează în cadrul organelor judiciare sau în afara acestora. Dispoziţiile relative la audierea martorului sunt aplicabile în mod corespunzător."

620. În prezent, norma are următorul conținut: *„(4) Expertiza poate fi efectuată de experţi oficiali din laboratoare sau instituţii de specialitate ori de experţi independenţi autorizaţi din ţară sau din străinătate, în condiţiile legii. [...]*

(7) În domeniile strict specializate, dacă pentru înţelegerea probelor sunt necesare anumite cunoştinţe specifice sau alte asemenea cunoştinţe, instanţa ori organul de urmărire penală poate solicita opinia unor specialişti care funcţionează în cadrul organelor judiciare sau în afara acestora. Dispoziţiile relative la audierea martorului sunt aplicabile în mod corespunzător."

621. **Autorii sesizării susțin** că dispozițiile criticate încalcă art.1 alin.(5) din Constituţie, întrucât generează incoerenţe în materia expertizei, prin diversitatea terminologiei utilizate şi nereglementarea unor termeni nou-introduşi, fără explicaţii ori reglementări suplimentare, care să permită înţelegerea şi aplicarea unitară de către organele judiciare.

622. Analizând dispozițiile care modifică actuala reglementare privind persoanele abilitate să efectueze expertize, Curtea reține că, pe lângă modificarea operată asupra dispozițiilor art.172 alin.(4) și alin.(7) din Codul de procedură penală, legea supusă controlului, prin art.I pct.105, introduce art.172 alin.(8^1) și, prin art.I pct.108, modifică art.173 alin.(2), folosind o serie de termeni pentru a le nominaliza: *„experţi autorizaţi"*, *„experți recunoscuți din țară sau din străinătate"*, *„expert independent autorizat"* sau *„expert judiciar"*. Dacă reglementarea în vigoare folosește noțiunile de *„experți autorizați în țară și străinătate"* și *„experți independenți autorizați"* și prevede numirea la solicitarea părților sau a subiecților procesuali principali a unor experți autorizați pentru a participa la efectuarea expertizei, astfel că înțelesul acestor noțiuni este clar, ***textul nou-introdus este lipsit de claritate în ceea ce privește noțiunea de „experți recunoscuți din țară sau din străinătate". Nu se înțelege dacă acești experți trebuie să fie autorizați sau nu și nici care este autoritatea care trebuie să îi recunoască sau care sunt criteriile după care poate fi făcută această***

recunoaștere. Reglementarea neunitară, fără o definire a tuturor categoriilor de experți și fără stabilirea criteriilor de distincție între diferitele categorii, lipsește de previzibilitate normele procesual penale, nesocotind atât normele de tehnică legislativă, cât și exigențele de calitate a legii.

623. Prin urmare, Curtea constată că ***dispozițiile art.I pct.104, referitoare la art.172 alin.(4) din Codul de procedură penală, sunt neconstituționale prin raportare la prevederile art.1 alin.(5) din Constituție.***

624. Dispozițiile **art.I pct.105** au următorul conținut: La articolul 172, după alineatul (8) se introduce un nou alineat, alin.(8^1), cu următorul cuprins: *„(8^1) Participarea nemijlocită a experților independenți autorizați, observațiile acestora față de obiectivele expertizei, materialele de expertizat, metodele utilizate, analizele efectuate și concluziile se consemnează în raportul de expertiză al experților desemnați, în obiecțiuni sau într-un raport de expertiză independent."*

625. **Critica** este întocmai cu cea referitoare la dispozițiile art.I pct.104, respectiv cea reținută în paragraful 621 al prezentei decizii.

626. Analizând dispozițiile legale, Curtea constată că norma criticată folosește noțiunea de *„expert independent autorizat"*. Potrivit art.1 alin.(2) din Ordonanța Guvernului nr.2/2000 privind organizarea activității de expertiză tehnică judiciară și extrajudiciară, *„Este expert tehnic judiciar orice persoană fizică ce dobândește această calitate în condițiile prezentei ordonanțe și este înscrisă în tabelul nominal cuprinzând experții tehnici judiciari, întocmit, pe specialități și pe județe, respectiv pe municipiul București. Expertul tehnic judiciar este expert oficial și poate fi numit de organele de urmărire penală, de instanțele judecătorești sau de alte organe cu atribuții jurisdicționale pentru efectuarea de expertize tehnice judiciare"*, iar, potrivit dispozițiilor art.11 alin.(2) din ordonanță, *„Calitatea de expert tehnic judiciar și specializarea acestuia se dovedesc cu autorizația de expert tehnic judiciar, eliberată de Biroul central pentru expertize judiciare din Ministerul Justiției"*. În temeiul art.14 alin.(1) din același act

normativ, *„Persoana care a dobândit calitatea de expert tehnic judiciar sau de specialist, în condiţiile prezentei ordonanţe, poate efectua expertize tehnice judiciare numai în specialitatea în care a fost atestată"*. Având în vedere cadrul normativ în vigoare, Curtea reţine că noţiunea utilizată de legea supusă controlului este clară şi previzibilă, desemnând acea persoană fizică ce a dobândit calitatea de expert tehnic judiciar în condiţiile legii, este înscrisă în tabelul nominal cuprinzând experţii tehnici judiciari şi este autorizată să efectueze expertize tehnice judiciare în specialitatea în care a fost atestată. Prin urmare, Curtea constată că ***dispoziţiile art.I pct.105, referitoare la art.172 alin.(8^1) din Codul de procedură penală, sunt constituţionale prin raportare la art.1 alin.(5) din Constituţie.***

627. Dispoziţiile **art.I pct.107** au următorul conţinut: La articolul 172, alineatul (12) se modifică şi va avea următorul cuprins: *„(12) După finalizarea raportului de constatare, când organul judiciar apreciază că este necesară opinia unui expert sau când concluziile raportului de constatare sunt contestate, efectuarea unei expertize este obligatorie. Neefectuarea expertizei, în caz de contestare a raportului de constatare, atrage eliminarea acestuia din cauză."*

628. În prezent, norma are următorul conţinut: *„(12) După finalizarea raportului de constatare, când organul judiciar apreciază că este necesară opinia unui expert sau când concluziile raportului de constatare sunt contestate, se poate dispune efectuarea unei expertize."*

629. **Autorii sesizării susţin** că noua reglementare nu asigură eficienţă şi claritate legii penale, deoarece prin instituirea sancţiunii eliminării din cauză a raportului de constatare în lipsa unei expertize, fără introducerea unei excepţii pentru cazurile în care expertiza nu mai este posibilă din cauze obiective, poate conduce la eliminarea nejustificată a unor probe ce pot duce la aflarea adevărului într-o cauză penală.

630. Potrivit art.172 alin.(9) din Codul de procedură penală, *„Când există pericol de dispariţie a unor mijloace de probă sau de schimbare a unor situaţii de*

fapt ori este necesară lămurirea urgentă a unor fapte sau împrejurări ale cauzei, organul de urmărire penală poate dispune prin ordonanţă efectuarea unei constatări". Constatarea este efectuată de către un specialist care funcţionează în cadrul organelor judiciare sau din afara acestora. Potrivit art.181^1 din cod, organul de urmărire penală stabileşte obiectul constatării, întrebările la care trebuie să răspundă specialistul şi termenul în care urmează a fi efectuată lucrarea, raportul de constatare urmând a cuprinde descrierea operaţiilor efectuate de specialist, a metodelor, programelor şi echipamentelor utilizate şi concluziile constatării. Aşa fiind, constatarea efectuată de specialist apare ca fiind actul procedural, efectuat în condiţii speciale, restrictive, în scopul prezervării unor mijloace de probă sau a datelor privind o anumită situaţie de fapt ori în situaţii în care este necesară lămurirea urgentă a unor fapte sau împrejurări ale cauzei. Actul astfel întocmit constată existența unui mijloc de probă perisabil sau a unei stări de fapt schimbătoare în timp, care nu poate fi conservată, dar care prezintă relevanță în ansamblul probator al cauzei. Un astfel de raport de constatare este, de exemplu, certificatul medico-legal.

631. Într-o atare împrejurare, ***instituirea caracterului obligatoriu al expertizei ori de câte ori, după finalizarea raportului de constatare, când concluziile raportului de constatare sunt contestate, deși, în practică, chiar prin ipoteza de incidență a textului, este posibil ca pericolul să se fi împlinit*** (mijlocul de probă să fi dispărut sau situația de fapt să se fi schimbat)***, apare ca excesivă și deturnând scopul pentru care reglementarea a fost adoptată.*** Este adevărat că efectuarea expertizei este justificată de necesitatea lămuririi aspectelor echivoce sau criticabile ale raportului de constatare, însă, în situația în care, din motive obiective, aceasta nu se mai poate realiza, eliminarea raportului de constatare, întocmit în condițiile legii, face inutilă însăși instituția juridică, lipsind de efecte juridice acest act procedural. Mai mult, instituirea caracterului obligatoriu al expertizei în condițiile stipulate de noua reglementare înlătură orice posibilitate a

organului judiciar, inclusiv a instanței de judecată, de a aprecia cu privire la necesitatea/oportunitatea dispunerii unei astfel de măsuri, aspect inadmisibil din perspectiva rolului pe care acesta îl are în administrarea actului de justiție.

632. Pe de altă parte, norma modificatoare nu face altceva decât să condiționeze validitatea raportului de constatare de confirmarea ulterioară printr-o expertiză, care, dacă nu mai este posibil de realizat, conduce la eliminarea raportului. Cu alte cuvinte, neadministrarea unui mijloc de probă are ca efect eliminarea altui mijloc de probă, ceea ce este inadmisibil din perspectiva respectării principiului legalității procesului penal, prevăzut de art.2 din Codul de procedură penală. Probele nu au valoare prestabilită, revenind organului judiciar sarcina de a stabili valoarea lor, precum și dacă și în ce măsură se impune administrarea altor probe în afara celor existente deja.

633. Prin urmare, ***stabilirea prin lege a obligației organului judiciar de a dispune efectuarea unei expertize ori de câte ori concluziile raportului de constatare sunt contestate, în condițiile în care organul judiciar nu apreciază necesară opinia unui expert, este de natură a afecta libera apreciere a probelor de către judecător, cu încălcarea independenței sale, și de a prelungi în mod nejustificat durata de soluționare a unei cauze.***

634. Pentru argumentele prezentate, Curtea constată că ***dispozițiile art.I pct.107, referitoare la art.172 alin.(12) din Codul de procedură penală, sunt neconstituționale, contravenind prevederilor constituționale ale art.1 alin.(5) și ale art.131.***

635. Dispozițiile **art.I pct.109** au următorul conținut: La articolul 175, alineatele (1) şi (2) se modifică şi vor avea următorul cuprins: *„Art.175. – (1) Expertul are dreptul de a refuza efectuarea expertizei dacă nu are competenţa ştiinţifică şi facilităţile necesare sau pentru aceleaşi motive pentru care martorul poate refuza depunerea mărturiei.*

(2) Expertul are dreptul să ia cunoştinţă de materialul dosarului necesar pentru efectuarea expertizei. Expertul se va raporta la toate actele şi înscrisurile depuse în probaţiune la dosarul cauzei şi nu se va limita doar la concluziile rapoartelor de constatare tehnico-ştiinţifice efectuate în cauză de specialiştii organelor de urmărire penală, având acces la toate datele şi informaţiile la care au avut acces aceşti specialişti. De aceleaşi drepturi beneficiază şi experţii independenţi autorizaţi, desemnaţi potrivit art.172 alin.(8)."

636. În prezent, norma are următorul conținut: *„(1) Expertul are dreptul de a refuza efectuarea expertizei pentru aceleaşi motive pentru care martorul poate refuza depunerea mărturiei.*

(2) Expertul are dreptul să ia cunoştinţă de materialul dosarului necesar pentru efectuarea expertizei."

637. **Autorii sesizării susțin** că acordarea posibilității expertului de a refuza efectuarea expertizei din motive pur subiective, prin art.175 alin.(1) din cod, are rolul de a lungi durata cauzelor penale, cu încălcarea art.21 alin.(3) din Constituţie.

638. Analizând norma criticată, Curtea observă că legiuitorul completează ipotezele în care expertul are dreptul de a refuza efectuarea expertizei, adăugând la ipoteza existentă, care trimite la motivele pentru care martorul poate refuza depunerea mărturiei (potrivit art.117 din cod, pot refuza soţul, ascendenţii şi descendenţii în linie directă, precum şi fraţii şi surorile suspectului sau inculpatului, precum și persoanele care au avut calitatea de soţ al suspectului sau al inculpatului), încă două: expertul nu are competenţa ştiinţifică pentru a realiza expertiza, respectiv expertul nu are facilităţile necesare. Dispoziţiile art.176 alin.(1) şi alin.(2) din cod prevăd că *„expertul poate fi înlocuit dacă refuză sau, în mod nejustificat, nu finalizează raportul de expertiză până la termenul fixat"*, iar *„înlocuirea se dispune prin ordonanţă de către organul de urmărire penală sau prin încheiere de către instanţă, după citarea expertului, şi se comunică asociaţiei*

sau corpului profesional de care aparţine acesta". În plus, dispoziţiile art.15 din Ordonanţa Guvernului nr.2/2000 privind organizarea activităţii de expertiză tehnică judiciară şi extrajudiciară prevăd că *„Efectuarea expertizei tehnice judiciare, dispusă de organele prevăzute la art.2, este obligatorie, ea neputând fi refuzată decât pentru motive temeinice"*.

639. Examinând ***cele două motive care pot constitui temeiul refuzului expertului de a efectua expertiza, Curtea constată că acestea sunt două condiţii esenţiale pe care trebuie să le îndeplinească o persoană pentru a dobândi calitatea de expert,*** şi anume condiţia intrinsecă a dovedirii abilităţilor profesionale care să ateste competenţa ştiinţifică într-un anumit domeniu, respectiv condiţia extrinsecă a deţinerii instrumentelor, mijloacelor, programelor sau echipamentelor, deci a facilităţilor necesare constatării, clarificării sau evaluării unor fapte ori împrejurări ce prezintă importanţă pentru aflarea adevărului în cauză. ***Neîndeplinirea uneia dintre aceste condiţii poate avea drept consecinţă, în funcţie de caracterul temporar sau permanent, suspendarea sau pierderea calităţii de expert.***

640. Având în vedere aceste argumente, Curtea apreciază că *modul de reglementare a normei este mult prea vag şi este susceptibil de o aplicare discreţionară*, întrucât, sub pretextul lipsei competenţei ştiinţifice sau a facilităţilor necesare, expertul poate refuza efectuarea expertizei, cu consecinţe negative asupra dreptului părţilor la un proces echitabil, desfăşurat într-un termen rezonabil.

641. Prin urmare, ***dispoziţiile art.I pct.109, referitoare la art.175 alin.(1) din Codul de procedură penală, contravin exigenţelor prevederilor constituţionale ale art.1 alin.(5), în componenta sa referitoare la calitatea normei, precum şi ale art.21 alin.(3), care consacră dreptul la un proces echitabil.***

642. Dispoziţiile **art.I pct.112** au următorul conţinut: La articolul 178, alineatul (5) se modifică şi va avea următorul cuprins: *„(5) În situaţia în care*

expertiza a fost efectuată în lipsa părţilor ori a subiecţilor procesuali principali, aceştia sau avocatul lor sunt încunoştinţaţi cu privire la întocmirea raportului de expertiză şi cu privire la dreptul la studierea şi contestarea raportului, precum şi alegerea unui expert parte care să întocmească obiecţiuni la raportul organelor judiciare."

643. În prezent, norma are următorul conţinut: *„(5) În situaţia în care expertiza a fost efectuată în lipsa părţilor ori a subiecţilor procesuali principali, aceştia sau avocatul lor sunt încunoştinţaţi cu privire la întocmirea raportului de expertiză şi cu privire la dreptul la studierea raportului."*

644. **Autorii sesizării susţin** că dispoziţiile criticate încalcă art.1 alin.(5) din Constituţie, întrucât generează incoerenţe în materia expertizei, prin diversitatea terminologiei utilizate, respectiv introducerea noţiunii de „expert parte", care nu permite înţelegerea şi aplicarea unitară de către organele judiciare.

645. Potrivit art.177 din Codul de procedură penală, intitulat *Procedura efectuării expertizei*, la termenul fixat la care sunt chemate părţile, subiecţii procesuali principali, precum şi expertul, acesta din urmă este înştiinţat cu privire la faptul că are obligaţia de a analiza obiectul expertizei, de a indica cu exactitate orice observaţie sau constatare şi de a expune o opinie imparţială cu privire la faptele sau împrejurările evaluate, în conformitate cu regulile ştiinţei şi expertizei profesionale. Potrivit art.172 alin.(8), *„La efectuarea expertizei pot participa experţi independenţi autorizaţi, numiţi la solicitarea părţilor sau subiecţilor procesuali principali"*, în temeiul art.173 alin.(4), *„Părţile şi subiecţii procesuali principali au dreptul să solicite ca la efectuarea expertizei să participe un expert recomandat de acestea. În cazul în care expertiza este dispusă de instanţă, procurorul poate solicita ca un expert recomandat de acesta să participe la efectuarea expertizei"*, drept care este reiterat şi de alin.(4) al art.177 din cod, toate aceste norme nefiind modificate prin legea supusă controlului. Potrivit alin.(5), organul de urmărire penală sau instanţa de judecată pune în vedere expertului

termenul în care urmează a fi efectuată expertiza, încunoştinţându-l totodată dacă la efectuarea acesteia urmează să participe părţile sau subiecţii procesuali principali. Dispoziţiile art.178 alin.(5), supuse modificării, preiau soluţia legislativă în vigoare, potrivit căreia, dacă expertiza a fost efectuată în lipsa părţilor ori a subiecţilor procesuali principali, aceştia sau avocatul lor sunt încunoştinţaţi cu privire la întocmirea raportului de expertiză şi cu privire la dreptul la studierea raportului.

646. *Norma completatoare prevede şi încunoştinţarea dreptului la contestarea raportului, precum şi a dreptului de a alege un „expert parte" care să întocmească obiecţiuni la raportul organelor judiciare.* Or, în condiţiile în care dispoziţiile articolelor anterioare, art.173 alin.(4) şi art.177 alin.(4), prevăd dreptul părţilor de a cere numirea câte unui expert recomandat de fiecare dintre ele, care să participe la efectuarea expertizei, ***dincolo de exprimarea neunitară din punct de vedere terminologic***, dar care ar putea fi surmontată de interpretarea că *„expertul parte"* este expertul recomandat de fiecare dintre părţi, Curtea constată că ***diferenţa substanţială, care creează confuzie cu privire la modul de aplicare a normelor, vizează modalitatea de desemnare a acestor experţi: în prima ipoteză, ei sunt numiţi de organul de urmărire penală sau de instanţă, la recomandarea părţilor, pe când în cea de-a doua ipoteză, ei sunt aleşi de părţi.***

647. Mai mult, potrivit legii, rolul acestor din urmă experţi este acela de a întocmi obiecţiuni la *„raportul organelor judiciare"*. În condiţiile în care aceeaşi normă face vorbire despre dreptul părţilor ori al subiecţilor procesuali principali la studierea şi contestarea raportului de expertiză, norma creează confuzie, întrucât pare a stabili identitatea dintre cele două rapoarte. Or, este evident că expertul nu este un organ judiciar, astfel că raportul de expertiză întocmit de acesta nu poate fi calificat drept un *„raport al organelor judiciare"*.

648. Pentru toate aceste motive, Curtea constată că ***dispoziţiile art.I pct.112, referitoare la art.178 alin.(5) din Codul de procedură penală, contravin***

exigenţelor prevederilor constituţionale ale art.1 alin.(5), în componenta sa referitoare la calitatea normei.

649. Dispoziţiile **art.I pct.113** au următorul conţinut: La articolul 181^1, după alineatul (2) se introduce un nou alineat, alin.(3), cu următorul cuprins: *„(3) Dispoziţiile art.173 alin.(4), art.177 şi art.178 alin.(2) se aplică în mod corespunzător."*

650. **Critica** vizează necorelarea cu normele nemodificate care reglementează constatarea, împrejurare ce generează incoerenţe ce conduc la imposibilitatea aplicării normelor în materia constatării.

651. Cu privire la critica formulată, Curtea constată că *autorii se limitează la a susţine necorelarea unor dispoziţii legale, fără a le indica în mod expres şi fără a motiva în ce constă pretinsa necorelare.* Având în vedere acest aspect, Curtea reţine că sesizarea cu un atare obiect nu respectă condiţia prevăzută de art.10 alin.(2) din Legea nr.47/1992, critica nefiind motivată, astfel că ***obiecţia privind dispoziţiile art.I pct.113, referitor la art.181^1 din Codul de procedură penală, urmează a fi respinsă ca inadmisibilă.***

652. Dispoziţiile **art.I pct.120** au următorul conţinut: La articolul 209, alineatul (11) se modifică şi va avea următorul cuprins: *„(11) Suspectului sau inculpatului reţinut, la cerere, i se înmânează un exemplar al ordonanţei prevăzute la alin.(10) împreună cu întregul material probator administrat."*

653. În prezent, norma are următorul conţinut: *„(11) Suspectului sau inculpatului reţinut i se înmânează un exemplar al ordonanţei prevăzute la alin.(10)."*

654. **Critica** vizează lipsa de claritate a textului, deoarece nu prevede dacă, în eventualitatea lipsei oricăror documente din interiorul materialului probator înmânat odată cu ordonanţa prevăzută la art.209 alin.(10) din cod, este atrasă nulitatea ordonanţei sau se consideră neefectuată procedura înmânării acesteia. De

asemenea, se mai critică şi faptul că măsura este excesivă, presupunând un mare efort logistic.

655. Analizând critica astfel formulată, Curtea constată că aceasta vizează o omisiune legislativă, respectiv lipsa prevederii sancţiunii nerespectării normei. Din această perspectivă, Curtea observă că, în prezent, *nulitatea absolută* intervine în cazul încălcării unor norme care au un caracter esenţial în desfăşurarea procesului penal, fiind prevăzute în mod limitativ la art.281 alin.(1) din Codul de procedură penală, în vreme ce, potrivit art.282 alin.(1) din cod, încălcarea oricăror dispoziţii legale în afara celor prevăzute la art.281 determină nulitatea actului atunci când prin nerespectarea cerinţei legale s-a adus o vătămare drepturilor părţilor ori ale subiecţilor procesuali principali, care nu poate fi înlăturată altfel decât prin desfiinţarea actului (nulitate relativă). Prin urmare, dacă ar fi dorit sancţionarea nerespectării normei cu nulitatea absolută, legiuitorul ar fi trebuit să modifice dispoziţiile art.281 din cod, incluzând ipoteza criticată în cuprinsul acestei norme, în lipsa acestei menţiuni, fiind aplicabile dispoziţiile art.282 din cod.

656. Cu privire la critica potrivit căreia obligaţia înmânării odată cu ordonanţa a întregului material probator administrat implică un mare efort logistic, Curtea constată că această soluţie legislativă constituie opţiunea legiuitorului, care se înscrie în marja sa de apreciere cu privire la materia reglementată, şi nu are ca rezultat încălcarea unor norme constituţionale.

657. În această lumină, Curtea apreciază că ***dispoziţiile art.I pct.120, referitoare la art.209 alin.(11) din Codul de procedură penală, sunt constituţionale prin raportare la criticile formulate.***

658. Dispoziţiile **art.I pct.121** au următorul conţinut: Articolul 211 se modifică şi va avea următorul cuprins: *„Art.211. – (1) În cursul urmăririi penale, procurorul poate dispune luarea măsurii controlului judiciar faţă de inculpat, pe o perioadă de cel mult 30 de zile care poate fi prelungit cu cel mult 150 de zile, dacă*

această măsură preventivă este necesară pentru realizarea scopului prevăzut la art.202 alin.(1).

(2) Instanţa de judecată, în cursul judecăţii, poate dispune luarea măsurii controlului judiciar faţă de inculpat, dacă sunt îndeplinite condiţiile prevăzute la alin.(1) pe o perioadă de cel mult 30 de zile care poate fi prelungit cu cel mult 150 de zile."

659. În prezent, norma are următorul conţinut: *„(1) În cursul urmăririi penale, procurorul poate dispune luarea măsurii controlului judiciar faţă de inculpat, dacă această măsură preventivă este necesară pentru realizarea scopului prevăzut la art.202 alin.(1).*

(2) Judecătorul de cameră preliminară, în procedura de cameră preliminară, sau instanţa de judecată, în cursul judecăţii, poate dispune luarea măsurii controlului judiciar faţă de inculpat, dacă sunt îndeplinite condiţiile prevăzute la alin.(1)."

660. **Autorii susţin** că art.211 alin.(2), modificat prin norma criticată, conţine dispoziţii vădit contradictorii cu art.I pct.126, care modifică art.215[1] alin.(7) şi alin.(8) din Codul de procedură penală, sub aspectul duratei măsurilor preventive, incompatibile cu cerinţele calitative pe care trebuie să le îndeplinească orice act normativ.

661. Potrivit jurisprudenţei sale referitoare la art.1 alin.(5) din Constituţie, Curtea a reţinut că una dintre cerinţele principiului respectării legilor vizează calitatea actelor normative (Decizia nr.1 din 10 ianuarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.123 din 19 februarie 2014, paragraful 225). În acest sens, Curtea a constatat că, de principiu, orice act normativ trebuie să îndeplinească anumite condiţii calitative, printre acestea numărându-se previzibilitatea, ceea ce presupune că acesta trebuie să fie suficient de clar şi precis pentru a putea fi aplicat. De asemenea, Curtea a statuat că o dispoziţie legală trebuie să fie precisă, neechivocă, să instituie norme clare, previzibile şi accesibile,

a căror aplicare să nu permită arbitrariul sau abuzul. Norma juridică trebuie să reglementeze în mod unitar, uniform, să stabilească cerințe minimale aplicabile tuturor destinatarilor săi (a se vedea, în acest sens, Decizia nr.17 din 21 ianuarie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.79 din 30 ianuarie 2015).

662. Examinând dispoziţia criticată, Curtea observă că aceasta prevede măsura controlului judiciar, care poate fi *dispusă de procuror, în cursul urmăririi penale, pentru o perioadă de cel mult 30 de zile, care poate fi prelungită cu cel mult 150 de zile. De asemenea, măsura poate fi dispusă de instanţa de judecată, în cursul judecăţii, pentru aceeaşi perioadă.* În acelaşi timp, dispoziţiile art.215[1] alin.(7) şi alin.(8) din cod, astfel cum au fost modificate prin art.I pct.126, prevăd că instanţa, *în cursul judecăţii, poate dispune luarea măsurii controlului judiciar faţă de inculpat pe o durată ce nu poate depăşi 60 de zile, durata totală a controlului judiciar neputând depăşi 5 ani de la momentul trimiterii în judecată.* Or, ***sub aspectul termenelor reglementate cu privire la măsura controlului judiciar dispus de instanță, dispozițiile art.211 alin.(2) vin în contradicţie cu cele ale art.215[1] alin.(7) și alin.(8) din cod.*** Această contradicţie conduce la imprecizia, lipsa de rigoare juridică şi de claritate a dispoziţiilor normative criticate.

663. Mai mult, Curtea reține că ***plasarea termenelor în cadrul normei art.211, cu denumirea marginală*** **Condiţii generale** ***creează aparența că durata totală a măsurii controlului judiciar, în fiecare dintre cele două faze ale procesului penal, urmărirea penală și cercetarea judecătorească, nu ar putea depăși 180 de zile.*** Însă o astfel de intepretare este contrazisă de art.215[1] alin.(6), care rămâne nemodificat și care prevede că *„În cursul urmăririi penale, durata măsurii controlului judiciar nu poate să depășească un an, dacă pedeapsa prevăzută de lege este amenda sau închisoarea de cel mult 5 ani, respectiv 2 ani, dacă pedeapsa prevăzută de lege este detențiunea pe viață sau închisoarea mai mare de 5 ani”*, precum și de art.215[1] alin.(8), în forma modificată, potrivit căruia

doar în cursul judecăţii, durata totală a controlului judiciar nu poate depăşi un termen rezonabil şi, în toate cazurile, nu poate depăşi 5 ani de la momentul trimiterii în judecată.

664. Pe de altă parte, dispoziţiile art.211 alin.(2) reiterează dispoziţiile art.214, intititulate *Luarea măsurii controlului judiciar de către instanţa de judecată*, care la alin.(1), astfel cum au fost modificate prin art.I pct.123, prevăd că *„Instanţa de judecată în faţa căreia se află cauza poate dispune, prin încheiere, luarea măsurii controlului judiciar faţă de inculpat, la cererea motivată a procurorului sau din oficiu pe o perioadă de cel mult 30 de zile care poate fi prelungit cu cel mult 150 de zile"*. Aşa fiind, ***norma nu respectă cerinţa de tehnică legislativă prevăzută de art.16 din Legea nr.26/2000, care prevede că în procesul de legiferare este interzisă instituirea aceloraşi reglementări în mai multe articole în scopul evitării paralelismelor legislative.***

665. Având în vedere aceste argumente, Curtea constată că ***dispoziţiile art.I pct.121, referitoare la art.211 alin.(2) din Codul de procedură penală, contravin exigenţelor prevederilor constituţionale ale art.1 alin.(5), în componentele sale referitoare la calitatea normei şi securitatea raporturilor juridice.***

666. Dispoziţiile **art.I pct.123** au următorul conţinut: Articolul 214 se modifică şi va avea următorul cuprins: *„**Luarea măsurii controlului judiciar de către instanţa de judecată** Art.214. – (1) Instanţa de judecată în faţa căreia se află cauza poate dispune, prin încheiere, luarea măsurii controlului judiciar faţă de inculpat, la cererea motivată a procurorului sau din oficiu pe o perioadă de cel mult 30 de zile care poate fi prelungit cu cel mult 150 de zile.*

(2) Instanţa de judecată sesizată potrivit alin.(1) dispune citarea inculpatului. Ascultarea inculpatului este obligatorie dacă acesta se prezintă la termenul fixat.

(3) Prezenţa avocatului inculpatului şi participarea procurorului sunt obligatorii."

667. În prezent, norma are următorul conținut: *„(1) Judecătorul de cameră preliminară sau instanţa de judecată în faţa căreia se află cauza poate dispune, prin încheiere, luarea măsurii controlului judiciar faţă de inculpat, la cererea motivată a procurorului sau din oficiu.*

(2) Judecătorul de cameră preliminară sau instanţa de judecată sesizat potrivit alin.(1) dispune citarea inculpatului. Ascultarea inculpatului este obligatorie dacă acesta se prezintă la termenul fixat.

(3) Prezenţa avocatului inculpatului şi participarea procurorului sunt obligatorii."

668. **Autorii susţin** că art.214 alin.(1), modificat prin norma criticată, conţine dispoziţii vădit contradictorii cu art.I pct.126, care modifică art.215[1] alin.(7) şi alin.(8) din Codul de procedură penală, în privinţa duratei măsurilor preventive, incompatibile cu cerinţele calitative pe care trebuie să le îndeplinească orice act normativ.

669. Examinând dispoziţia criticată, Curtea reţine că aceasta prevede măsura controlului judiciar, care poate fi dispusă de instanţa de judecată, în cursul judecăţii, pentru o perioadă de cel mult 30 de zile, care poate fi prelungită cu cel mult 150 de zile. În acelaşi timp, dispoziţiile art.215[1] alin.(7) şi alin.(8) din cod, astfel cum au fost modificate prin art.I pct.126, prevăd că *instanţa, în cursul judecăţii, poate dispune luarea măsurii controlului judiciar faţă de inculpat pe o durată ce nu poate depăşi 60 de zile, durata totală a controlului judiciar neputând depăşi 5 ani* de la momentul trimiterii în judecată. Or, ***sub aspectul termenelor reglementate cu privire la măsura controlului judiciar dispus de instanţă, dispoziţiile art.214 alin.(1) vin în contradicţie cu cele ale art.215[1] alin.(7) şi alin.(8) din cod***. Această contradicţie conduce la imprecizia, lipsa de rigoare juridică şi de claritate a dispoziţiilor normative criticate.

670. Având în vedere aceste argumente, Curtea constată că ***dispozițiile art.I pct.123, referitoare la art.214 alin.(1) din Codul de procedură penală, contravin exigențelor prevederilor constituționale ale art.1 alin.(5), în componentele sale referitoare la calitatea normei și securitatea raporturilor juridice.***

671. Dispozițiile **art.I pct.126** au următorul conținut: La articolul 215^1, alineatele (7) şi (8) se modifică şi vor avea următorul cuprins: *„(7) Instanţa, în cursul judecăţii, poate dispune luarea măsurii controlului judiciar faţă de inculpat pe o durată ce nu poate depăşi 60 de zile.*

(8) În cursul judecăţii, durata totală a controlului judiciar nu poate depăşi un termen rezonabil şi, în toate cazurile, nu poate depăşi 5 ani de la momentul trimiterii în judecată."

672. În prezent, norma are următorul conținut: *„(7) Judecătorul de cameră preliminară, în procedura de cameră preliminară, sau instanţa, în cursul judecăţii, poate dispune luarea măsurii controlului judiciar faţă de inculpat pe o durată ce nu poate depăşi 60 de zile.*

(8) În cursul judecăţii în primă instanţă, durata totală a controlului judiciar nu poate depăşi un termen rezonabil şi, în toate cazurile, nu poate depăşi 5 ani de la momentul trimiterii în judecată."

673. **Autorii susțin** că art.215^1 alin.(7) și alin.(8), modificate prin norma criticată, conţin dispoziţii vădit contradictorii cu art.I pct.121 și pct.123, sub aspectul duratei măsurilor preventive, incompatibile cu cerinţele calitative pe care trebuie să le îndeplinească orice act normativ.

674. Analizând criticile formulate, Curtea reține că argumentele de neconstituționalitate expuse la paragrafele 661-664 din prezenta decizie sunt aplicabile și ***dispozițiilor art.215^1 alin.(7) și alin.(8) din Codul de procedură penală, modificate prin art.I pct.126, astfel că se impune și constatarea neconstituționalității acestora prin raportare la prevederile art.1 alin.(5) din***

Constituție, în componentele sale referitoare la calitatea normei și securitatea raporturilor juridice.

675. Dispozițiile **art.I pct.130** au următorul conținut: La articolul 218, după alineatul (1) se introduce un nou alineat, alin.(1^1), cu următorul cuprins: *„(1^1) Măsura arestului la domiciliu a inculpatului poate fi luată și dacă din probe rezultă suspiciunea rezonabilă că acesta a săvârșit o infracțiune pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de 5 ani ori mai mare și, cumulativ, pe baza evaluării gravității faptei, a modului și a circumstanțelor de comitere a acesteia, a anturajului și a mediului din care acesta provine, a antecedentelor penale și a altor împrejurări privitoare la persoana acestuia, se constată că privarea sa de libertate este absolut necesară pentru înlăturarea unei stări de pericol concret pentru ordinea publică."*

676. **Critica** vizează sintagma „altor împrejurări privitoare la persoana acestuia", care împiedică stabilirea cu certitudine a condițiilor necesare pentru dispunerea măsurii arestului la domiciliu, ceea ce încalcă principiul securității juridice, în componenta sa referitoare la claritatea și previzibilitatea legii.

677. Potrivit dispozițiilor art.218 alin.(1) din cod, arestul la domiciliu se dispune dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute la art.223, respectiv *Condițiile și cazurile de aplicare a măsurii arestării preventive*, și luarea acestei măsuri este necesară și suficientă pentru realizarea unuia dintre scopurile prevăzute la art.202 alin.(1), respectiv asigurarea bunei desfășurări a procesului penal, împiedicarea sustragerii suspectului ori a inculpatului de la urmărirea penală sau de la judecată ori prevenirea săvârșirii unei alte infracțiuni. Art.223, norma la care se face trimitere, prevede la alin.(2) că *„Măsura arestării preventive a inculpatului poate fi luată și dacă din probe rezultă suspiciunea rezonabilă că acesta a săvârșit o infracțiune intenționată [...] sau o altă infracțiune pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de 5 ani ori mai mare și, pe baza evaluării gravității faptei, a modului și a circumstanțelor de comitere a acesteia, a anturajului și a mediului*

din care acesta provine, a antecedentelor penale ***şi a altor împrejurări privitoare la persoana acestuia****, se constată că privarea sa de libertate este necesară pentru înlăturarea unei stări de pericol pentru ordinea publică."*

678. Dispoziţiile art.218 alin.(2) din cod prevăd că aprecierea îndeplinirii acestor condiţii se face ţinându-se seama de *„gradul de pericol al infracţiunii, de scopul măsurii, de sănătatea, vârsta, situaţia familială* ***şi alte împrejurări privind persoana faţă de care se ia măsura****"*.

679. Noua reglementare preia parţial soluţia legislativă cuprinsă în norma art.223 alin.(2), prevăzând expres că măsura arestului la domiciliu a inculpatului poate fi dispusă şi dacă sunt îndeplinite cumulativ condiţiile pe care le enumeră. Astfel, deşi art.218 alin.(1) din cod face trimitere *„la condiţiile prevăzute de art.223"*, ceea ce înseamnă că are în vedere atât alin.(1), cât şi alin.(2) al acestui articol, prin completarea art.218 din cod cu un nou alineat, alin.(1^1), se introduce un *element de noutate, acela că norma modificatoare face o distincţie între cele două măsuri preventive, arestul la domiciliu şi arestul preventiv, sub aspectul infracţiunii cercetate.* Astfel, dacă în prezent, cele două măsuri pot fi dispuse dacă sunt îndeplinite aceleaşi condiţii, în urma completării dispoziţiilor referitoare la arestul la domiciliu, Curtea constată că dispoziţia criticată reformulează prevederile art.223 alin.(2) din cod, limitând cazurile în care poate fi luată măsura arestului la domiciliu şi excluzând posibilitatea luării acestei măsuri dacă din probe rezultă suspiciunea rezonabilă că inculpatul a săvârşit *„o infracţiune intenţionată contra vieţii, o infracţiune prin care s-a cauzat vătămarea corporală sau moartea unei persoane, o infracţiune contra securităţii naţionale prevăzută de Codul penal şi alte legi speciale, o infracţiune de trafic de droguri, de efectuare de operaţiuni ilegale cu precursori sau cu alte produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, o infracţiune privind nerespectarea regimului armelor, muniţiilor, materialelor nucleare, al materiilor explozive şi al precursorilor de explozivi restricţionaţi, trafic şi exploatarea persoanelor vulnerabile, acte de terorism, spălare a banilor,*

falsificare de monede, timbre sau de alte valori, şantaj, viol, lipsire de libertate în mod ilegal, evaziune fiscală, ultraj, ultraj judiciar, o infracţiune de corupţie, o infracţiune săvârşită prin sisteme informatice sau mijloace de comunicare electronică", cazuri în care poate fi dispusă doar măsura arestului preventiv. În condiţiile art.218 alin.(1^1), arestul la domiciliu poate fi dispus pentru infracţiuni pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de 5 ani ori mai mare, celelalte condiţii care se cer a fi îndeplinite fiind preluate identic: evaluarea gravităţii faptei, a modului şi a circumstanţelor de comitere a acesteia, a anturajului şi a mediului din care acesta provine, a antecedentelor penale şi a altor împrejurări privitoare la persoana acestuia. *Cu privire la această din urmă condiţie, „a altor împrejurări privitoare la persoana acestuia", Curtea observă că se regăseşte atât în norma în vigoare referitoare la arestul preventiv, cât şi în cea cuprinsă în art.218 alin.(2) din cod*, care enumeră condiţiile de care trebuie să ţină seama instanţa atunci când dispune această măsură. Astfel, *„alte împrejurări privind persoana"* constituie atât o condiţie care poate justifica măsura preventivă, aplicând art.218 alin.(1^1), cât şi o condiţie care poate împiedica luarea măsurii, aplicând art.218 alin.(2). Cu alte cuvinte, alături de celelalte condiţii care trebuie îndeplinite cumulativ (gravitatea faptei, modul şi circumstanţele de comitere a acesteia, anturajul şi mediul din care provine inculpatul, existenţa antecedentelor penale), instanţa poate aprecia cu privire la dispunerea măsurii preventive ţinând seama şi de alte împrejurări personale în care se află inculpatul, la fel cum, alături de condiţii precum gradul de pericol al infracţiunii, scopul măsurii, sănătatea, vârsta sau situaţia familială, instanţa poate ţine seama de alte împrejurări personale în care se află inculpatul.

680. Prin *Decizia nr.144 din 10 martie 2016*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.324 din 27 aprilie 2016, Curtea a statuat că măsurile preventive sunt instituţii de drept procesual cu caracter de constrângere, având drept scop asigurarea unei bune desfăşurări a procesului penal, împiedicarea sustragerii suspectului ori inculpatului de la urmărirea penală sau de la judecată ori

prevenirea săvârşirii unei alte infracţiuni - art.202 alin.(1) teza finală din Codul de procedură penală. Ele vizează starea de libertate a suspectului/inculpatului şi au drept efect fie privarea de libertate, fie restrângerea libertăţii de mişcare, reglementarea lor reflectând principiile înscrise în art.23 din Constituţie privind garantarea libertăţii individuale. Caracterul rezonabil al măsurii arestării preventive este apreciat prin raportare la gravitatea infracţiunii săvârşite, complexitatea şi specificul cauzei, astfel încât prin durata sa să permită realizarea scopului pentru care a fost instituită, respectiv garantarea bunei desfăşurări a procesului penal în toate fazele sale.

681. Prin *Decizia nr.558 din 16 iulie 2015*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.620 din 14 august 2015, Curtea Constituţională a statuat că dispoziţiile art.223 alin.(2) sunt constituţionale, sens în care s-a reţinut că situaţia în care lăsarea în libertate a inculpatului prezintă pericol concret pentru „ordinea publică" este în deplină concordanţă cu prevederile constituţionale ale art.131 care statuează că Ministerul Public apără „ordinea de drept". Aşa fiind, „existenţa pericolului pentru ordinea publică se stabileşte nu numai în funcţie de natura şi gravitatea faptei, relevată de limitele de pedeapsă ori de modul şi circumstanţele de comitere, sau numai de determinarea unei stări de neîncredere a opiniei publice în exercitarea atribuţiilor organelor judiciare pentru protecţia cetăţenilor împotriva unor astfel de fapte reprobabile, dar şi de alte elemente care trebuie îndeplinite cumulativ, referitoare la persoana arestată, şi anume anturajul, mediul din care aceasta provine, existenţa antecedentelor penale ori a altor împrejurări privitoare la ea. Faptul că, în anumite situaţii, temeiul unic şi decisiv al privării de libertate îl poate constitui doar trezirea unor sentimente de indignare în rândul opiniei publice nu reprezintă o problemă de constituţionalitate, ci una de aplicare concretă a legii, ce ţine de resortul exclusiv al instanţelor de judecată de drept comun. În plus, în chiar Hotărârea din 5 iulie 2007, pronunţată în *Cauza Hendriks împotriva Olandei*, paragrafele 44, 45 şi 63, Curtea Europeană a statuat

că scopul principal al dispoziţiilor art.5 este de a preveni privaţiuni arbitrare sau nejustificate de libertate, motiv pentru care argumentele pro şi contra eliberării nu trebuie să fie «generale şi abstracte». [...] Altfel spus, o perioadă de detenţie rezonabilă nu poate fi evaluată în mod abstract, ci, în funcţie de fiecare caz în parte, vor fi avute în vedere caracteristicile sale speciale. În aceeaşi cauză, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a mai statuat că «un motiv serios de siguranţă publică ce necesită privarea imediată de libertate» poate fi admis ca factor legitim de luare în considerare, pentru a se decide dacă este necesară şi justificată plasarea sau menţinerea unui suspect în arest preventiv. Prin urmare, în lumina art.5 din Convenţie, aceste motive pot fi «relevante» şi «suficiente» pentru luarea sau pentru prelungirea unui arest preventiv" (Decizia nr.32 din 19 ianuarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.317 din 3 mai 2017, par.24).

682. Or, dispoziţiile legale criticate, după ce enumeră situaţiile în care poate fi dispusă măsura privativă de libertate, instituie şi alte condiţii referitoare la evaluarea gravităţii faptei, a modului şi a circumstanţelor de comitere a acesteia, a anturajului şi a mediului din care provine inculpatul, a antecedentelor penale şi a altor împrejurări privitoare la persoana acestuia. De aceea, numai în măsura în care, în urma evaluării, se constată că privarea de libertate este necesară pentru înlăturarea unei stări de pericol pentru ordinea publică, atunci justificarea arestării preventive îşi găseşte temei în art.53 din Constituţie şi reprezintă astfel expresia firească a caracterului excepţional pe care aceasta îl are, în caz contrar existând riscul unui abuz care ar depăşi limitele proporţionalităţii instituite de art.53 alin.(2) teza finală din Constituţie referitor la *Restrângerea exerciţiului unor drepturi sau al unor libertăţi*, potrivit căruia *„Măsura trebuie să fie proporţională cu situaţia care a determinat-o [...]"* (Decizia nr.32 din 19 ianuarie 2017, precitată, par.28).

683. Având în vedere considerentele deciziilor Curţii Constituţionale, Curtea apreciază că norma este suficient de clară şi predictibilă, astfel că ***art.I***

pct.130, referitor la art.218 alin.(1^1) din Codul de procedură penală, este constituțional în raport cu criticile formulate.

684. Dispozițiile **art.I pct.133** au următorul conținut: La articolul 220, alineatele (1)-(3) se modifică şi vor avea următorul cuprins: *„Art.220. – (1) Instanţa de judecată în faţa căreia se află cauza poate dispune, prin încheiere, arestul la domiciliu al inculpatului, la cererea motivată a procurorului sau din oficiu, dacă există temeiuri noi care fac necesară privarea de libertate.*

(2) Instanţa de judecată, sesizată conform alin.(1), dispune citarea inculpatului. Audierea inculpatului este obligatorie dacă acesta se prezintă la termenul fixat.

(3) Asistenţa juridică a inculpatului şi participarea procurorului sunt obligatorii."

685. În prezent, norma are următorul conținut: *„(1) Judecătorul de cameră preliminară sau instanţa de judecată în faţa căreia se află cauza poate dispune, prin încheiere, arestul la domiciliu al inculpatului, la cererea motivată a procurorului sau din oficiu.*

(2) Judecătorul de cameră preliminară sau instanţa de judecată, sesizată conform alin.(1), dispune citarea inculpatului. Audierea inculpatului este obligatorie dacă acesta se prezintă la termenul fixat.

(3) Asistenţa juridică a inculpatului şi participarea procurorului sunt obligatorii."

686. **Critica** vizează introducerea sintagmei *„dacă există temeiuri noi care fac necesară privarea de libertate"*, care conduce la inaplicabilitatea măsurii, întrucât art.220 alin.(1) din Codul de procedură penală nu reglementează situaţia inculpatului care a fost supus anterior unei măsuri preventive privative de libertate, norma contravenind principiului securităţii juridice, în componenta sa referitoare la claritatea şi previzibilitatea legii.

687. Dispoziţiile art.220 din Codul de procedură penală, intitulate, potrivit modificării operate prin art.I pct.132, *Luarea măsurii arestului la domiciliu de către instanţa de judecată*, reglementează procedura dispunerii acestei măsuri preventive. Măsura se dipune dacă sunt îndeplinite condiţiile prevăzute de art.218 din cod, care reglementează *Condiţiile generale de luare a măsurii arestului la domiciliu.*

688. Analizând constituţionalitatea prevederilor art.220 alin.(1) din cod, prin *Decizia nr.22 din 17 ianuarie 2017*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.159 din 3 martie 2017, Curtea Constituţională a admis excepţia de neconstituţionalitate şi a constatat neconstituţionalitatea soluţiei legislative care permite luarea măsurii arestului la domiciliu, în condiţiile în care anterior inculpatul a fost arestat preventiv sau la domiciliu în aceeaşi cauză, în lipsa unor temeiuri noi, care fac necesară privarea sa de libertate. Curtea a observat că, potrivit art.223 alin.(1) din Codul de procedură penală, temeiurile ce stau la baza luării măsurilor preventive privative de libertate sunt similare celor reţinute în jurisprudenţa Curţii Europene a Drepturilor Omului, şi anume: inculpatul a fugit ori s-a ascuns, în scopul de a se sustrage de la urmărirea penală sau de la judecată, ori a făcut pregătiri de orice natură pentru astfel de acte; inculpatul încearcă să influenţeze un alt participant la comiterea infracţiunii, un martor ori un expert sau să distrugă, să altereze, să ascundă ori să sustragă mijloace materiale de probă sau să determine o altă persoană să aibă un astfel de comportament; inculpatul exercită presiuni asupra persoanei vătămate sau încearcă să realizeze o înţelegere frauduloasă cu aceasta; există suspiciunea rezonabilă că, după punerea în mişcare a acţiunii penale împotriva sa, inculpatul a săvârşit cu intenţie o nouă infracţiune sau pregăteşte săvârşirea unei noi infracţiuni. Curtea a apreciat că, deşi suficiente pentru a determina luarea unei măsuri preventive privative de libertate, temeiurile care stau la baza luării acestei măsuri îşi pierd din intensitate odată cu trecerea timpului, pierzându-şi totodată caracterul suficient. Tocmai de aceea, la un

moment dat, prelungirea măsurii preventive privative de libertate nu se va mai putea baza pe existenţa aceloraşi temeiuri care au stat la baza dispunerii ei, ci, eventual, pe constatarea existenţei unor noi temeiuri. Imposibilitatea dispunerii din nou a unei măsuri preventive privative de libertate faţă de inculpatul care a mai fost anterior arestat la domiciliu sau arestat preventiv în aceeaşi cauză, în cursul urmăririi penale, al procedurii de cameră preliminară sau al judecăţii, dacă nu au intervenit temeiuri noi care fac necesară privarea sa de libertate, se constituie într-o garanţie ce însoţeşte măsurile preventive privative de libertate.

689. În acest context, Curtea a reținut că dispunerea unei noi măsuri preventive privative de libertate, ***după ce anterior faţă de persoana respectivă a mai fost dispusă o măsură preventivă privativă de libertate***, nu se poate baza pe aceleaşi temeiuri care au fundamentat dispunerea primei măsuri preventive privative de libertate. În mod contrar, s-ar ajunge la situaţia în care temeiurile care stau la baza dispunerii unei măsuri preventive privative de libertate să nu fie suficiente pentru a motiva luarea acestei măsuri, ceea ce ar contraveni dispoziţiilor art.23 din Constituţie şi celor ale art.5 din Convenţie. Având în vedere aceste aspecte, Curtea a constatat că este neconstituţională soluţia legislativă reglementată de dispoziţiile art.220 alin.(1) din Codul de procedură penală, care permite luarea măsurii arestului la domiciliu, în condiţiile în care anterior inculpatul a fost arestat (preventiv sau la domiciliu) în aceeaşi cauză, în lipsa unor temeiuri noi care fac necesară privarea sa de libertate (par.27-31).

690. Atât în cadrul considerentelor deciziei Curții Constituționale, cât și în dispozitivul său, se arată clar că ipoteza de incidență a raționamentului juridic și concluzia sa sunt aplicabile doar în condiţiile în care, anterior, inculpatul a fost arestat preventiv sau la domiciliu în aceeaşi cauză, numai în această împrejurare, în mod logic, fiind necesare temeiuri noi care să justifice privarea sa de libertate. Curtea constată neconstituționalitatea unei omisiuni legislative și sancționează norma cu caracter general cuprinsă în art.220 alin.(1) din cod. Or, ***în încercarea de***

transpunere a deciziei Curții, legiuitorul, în loc să completeze normele procesuale penale cu ipoteza învederată prin actul instanței constituționale, modifică norma care prevede luarea măsurii arestului la domiciliu al inculpatului, în lipsa unei măsuri preventive anterioare, adăugând condiția „dacă există temeiuri noi care fac necesară privarea de libertate", care anulează însăși măsura arestului la domiciliu. *Condiția reglementată trebuie să vizeze ipoteza dispunerii măsurii arestului la domiciul, după ce anterior față de persoana respectivă a mai fost dispusă o măsură preventivă privativă de libertate.*

691. Având în vedere aceste argumente, Curtea constată că ***dispozițiile art.I pct.133, referitoare la modificarea art.220 alin.(1) din Codul de procedură penală, nu respectă exigențele de calitate ale normei, încălcând art.1 alin.(5) din Constituție, și nici caracterul general obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale, consacrat de art.147 din Constituție.***

692. Dispozițiile **art.I pct.139** au următorul conținut: La articolul 223, alineatul (2) se modifică şi va avea următorul cuprins: *„(2) Măsura arestării preventive a inculpatului poate fi luată şi dacă din probe rezultă că acesta a săvârşit o infracţiune intenţionată contra vieţii, o infracţiune prin care s-a cauzat vătămarea corporală sau moartea unei persoane, o infracţiune contra securităţii naţionale prevăzută de Codul penal şi alte legi speciale, o infracţiune de corupţie, o infracţiune de trafic ilicit de droguri, trafic de persoane, de terorism şi care vizează acte de terorism, falsificare de monede ori alte valori, şantaj, viol, lipsire de libertate, ultraj, ultraj judiciar, tâlhărie, piraterie comise prin ameninţare, infracţiuni contra capacităţii de luptă a forţelor armate, infracţiuni de genocid, contra umanităţii şi de război, constituirea unui grup infracţional organizat, furt, distrugere calificată, delapidare, infracţiuni electorale, infracţiuni contra siguranţei şi circulaţiei pe drumurile publice, contra înfăptuirii justiţiei, proxenetism, actul sexual cu un minor, agresiunea sexuală prin ameninţare, nerespectarea regimului armelor, muniţiilor, nerespectarea regimului materialelor*

nucleare, nerespectarea regimului materiilor explozive, traficul şi exploatarea persoanelor vulnerabile, efectuarea de operaţiuni ilegale cu precursori sau cu alte produse susceptibile de a avea efecte psihoactive sau o altă infracţiune comisă cu violenţă şi, cumulativ, pe baza evaluării gravităţii faptei, a modului şi a circumstanţelor de comitere a acesteia, a anturajului şi a mediului din care acesta provine, a antecedentelor penale şi a altor împrejurări privitoare la persoana acestuia, se constată că privarea sa de libertate este absolut necesară pentru înlăturarea unei stări de pericol concret pentru ordinea publică."

693. În prezent, norma are următorul conţinut: *„(2) Măsura arestării preventive a inculpatului poate fi luată şi dacă din probe rezultă suspiciunea rezonabilă că acesta a săvârşit o infracţiune intenţionată contra vieţii, o infracţiune prin care s-a cauzat vătămarea corporală sau moartea unei persoane, o infracţiune contra securităţii naţionale prevăzută de Codul penal şi alte legi speciale, o infracţiune de trafic de droguri, de efectuare de operaţiuni ilegale cu precursori sau cu alte produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, o infracţiune privind nerespectarea regimului armelor, muniţiilor, materialelor nucleare, al materiilor explozive şi al precursorilor de explozivi restricţionaţi, trafic şi exploatarea persoanelor vulnerabile, acte de terorism, spălare a banilor, falsificare de monede, timbre sau de alte valori, şantaj, viol, lipsire de libertate în mod ilegal, evaziune fiscală, ultraj, ultraj judiciar, o infracţiune de corupţie, o infracţiune săvârşită prin sisteme informatice sau mijloace de comunicare electronică sau o altă infracţiune pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de 5 ani ori mai mare şi, pe baza evaluării gravităţii faptei, a modului şi a circumstanţelor de comitere a acesteia, a anturajului şi a mediului din care acesta provine, a antecedentelor penale şi a altor împrejurări privitoare la persoana acestuia, se constată că privarea sa de libertate este necesară pentru înlăturarea unei stări de pericol pentru ordinea publică."*

694. **Critica** vizează restrângerea sferei de incidență a cazurilor în care poate fi dispusă măsura arestului preventiv, împrejurare care creează o stare de pericol asupra unor valori constituţionale, precum viaţa, integritatea fizică şi psihică, proprietatea privată sau inviolabilitatea domiciliului. De asemenea, se susţine că o serie de sintagme utilizate în cuprinsul normei nu întrunesc exigenţele de claritate, precizie şi previzibilitate rezultate din jurisprudenţa Curţii Constituţionale referitoare la calitatea legii în materia arestării preventive.

695. Analizând critica referitoare la restrângerea sferei de incidență a cazurilor în care poate fi dispusă măsura arestului preventiv, Curtea observă că, odată cu modificarea operată asupra acestor dispoziții, legiuitorul a completat normele referitoare la arestul la domiciliu, păstrând soluția legislativă referitoare la infracţiunile pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de 5 ani ori mai mare doar în ceea ce privește această din urmă măsură preventivă. Prin modificările coroborate, *legiuitorul a optat pentru crearea unui regim juridic distinct între cele două măsuri preventive, sub aspectul infracțiunilor pentru care acestea pot fi dispuse*. Noua viziune a legiuitorului partajează categoriile de infracțiuni, care, alături de celelalte condiții care trebuie îndeplinite cumulativ, atrag incidența privării de libertate în regim penitenciar sau în regim la domiciliu.

696. Curtea reţine că măsura arestului la domiciliu a fost reglementată pentru prima dată prin dispoziţiile noului Cod de procedură penală. Potrivit art.202 alin.(4) lit.d) din Codul de procedură penală, una dintre măsurile preventive care se pot dispune este cea a arestului la domiciliu, această măsură fiind reglementată de dispoziţiile art. 218-222, titlul V, capitolul I, secţiunea a 5-a din Codul de procedură penală. Cu privire la măsurile preventive, prin Decizia nr.650 din 11 noiembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 30 din 14 ianuarie 2015, paragraful 20, Curtea a statuat în sensul că, din perspectiva naturii/substanţei, duratei, efectelor, modalităţii de executare şi a intensităţii, atât măsura arestului preventiv, cât şi măsura preventivă a arestului la domiciliu privesc

o interferenţă majoră în dreptul la libertate individuală a persoanei. Aşa fiind, atât persoanele aflate în arest preventiv, cât şi cele aflate în arest la domiciliu se află într-o formă de privare de libertate, de vreme ce, spre deosebire de controlul judiciar sau controlul judiciar pe cauţiune, unde se poate impune interdicţia de a părăsi ţara sau o anumită localitate, ce reprezintă o restrângere a exerciţiului la liberă circulaţie, atât în cazul arestului la domiciliu, cât şi în cazul arestului preventiv inculpatul este obligat, pe durata luării măsurilor, să se afle într-un loc anume desemnat. Prin urmare, ceea ce diferenţiază în mod esenţial o privare de libertate de o restrângere a exerciţiului la liberă circulaţie este intensitatea măsurii dispuse şi modul în care aceasta este dusă la îndeplinire. De asemenea, Curtea a reţinut că, spre deosebire de măsura arestului preventiv, care determină plasarea persoanei în cauză într-un centru de arestare preventivă, fiind izolat şi supus unei supravegheri permanente, măsura arestului la domiciliu are ca efect rămânerea persoanei în cauză la domiciliul personal, în prezenţa propriei familii. Cu toate acestea, părăsirea incintei propriului domiciliu nu poate fi realizată decât pentru prezentarea în faţa organelor judiciare, la chemarea acestora, iar pentru alte motive doar dacă judecătorul de drepturi şi libertăţi, judecătorul de cameră preliminară sau instanţa de judecată, prin încheiere, i-a permis acest lucru. Din această perspectivă, din modul de reglementare a măsurii arestului la domiciliu, aceasta reprezintă o afectare a drepturilor persoanei care, prin intensitate şi modul de aplicare/de punere în executare, afectează libertatea persoanei, având caracteristicile unei privări de libertate (paragraful 22).

697. Cât priveşte condiţiile de luare a măsurii arestului la domiciliu, prin Decizia nr.361 din 7 mai 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.419 din 12 iunie 2015, Curtea a reţinut că art.218 din Codul de procedură penală face trimitere la art.223 din acelaşi cod care reglementează condiţiile şi cazurile de aplicare a măsurii arestării preventive şi, totodată, reglementează expres faptul că această măsură poate fi dispusă de către un judecător (judecătorul de

drepturi şi libertăţi, judecătorul de cameră preliminară şi instanţa de judecată), iar nu de către procuror, aşa încât şi din această perspectivă *cele două măsuri preventive au un regim juridic similar.* De altfel, Curtea a reţinut Hotărârea Curţii Europene a Drepturilor Omului din 6 noiembrie 1980, pronunţată în *Cauza Guzzardi împotriva Italiei*, paragrafele 93 şi 95, potrivit căreia privarea de libertate poate îmbrăca diverse forme, nu întotdeauna asemănătoare cu închisoarea, acestea fiind necesar a fi evaluate nu din perspectiva formei, ci a conţinutului, cum ar fi obligaţia de a sta într-un spaţiu limitat, izolarea de societate şi de familie, încetarea îndeplinirii îndatoririlor oficiale, imposibilitatea contactului liber cu diferite categorii de persoane. Curtea a mai reţinut că arestul la domiciliu reprezintă o măsură intruzivă ce poate afecta şi alte drepturi şi libertăţi fundamentale, respectiv libera circulaţie [art. 221 alin. (1) şi (2) lit. a) şi b) din Codul de procedură penală], viaţa intimă, familială şi privată [art. 221 alin. (9) şi (10) din Codul de procedură penală], dreptul la învăţătură şi munca şi protecţia socială a muncii [art. 221 alin. (6) din Codul de procedură penală], reglementate în art. 25, 26, 32 şi, respectiv, art. 41 din Constituţie. Având în vedere aceste argumente, reţinând că atât persoanele aflate în arest preventiv, cât şi cele aflate în arest la domiciliu se află într-o formă de privare de libertate, iar, din perspectiva naturii/substanţei, efectelor, manierei de executare şi a intensităţii, a condiţiilor şi cazurilor de luare a acestora, cele două măsuri privesc o interferenţă majoră în dreptul la libertatea individuală a persoanei, şi observând că doar în cazul arestării preventive normele procesual penale reglementează atât termenele, cât şi durata maximă pentru care această măsură poate fi dispusă în procedura de cameră preliminară şi de judecată în primă instanţă, Curtea a constatat că dispoziţiile art.222 din Codul de procedură penală, care nu prevedeau termene şi durata maximă pentru care măsura arestului la domiciliu putea fi dispusă, sunt neconstituţionale.

698. Pornind de la cele statuate în prealabil de instanța constituțională din care rezultă similitudinea naturii/substanţei, efectelor, manierii de executare,

precum şi a intensităţii şi a condiţiilor de luare a acestor măsuri preventive, Curtea reține că persoanele aflate în arest preventiv şi cele aflate în arest la domiciliu se află într-o formă de privare de libertate, ambele categorii fiind în aceeaşi situaţie, aceea a privării de libertate. Cu toate acestea, legiuitorul a înțeles să prevadă, prin textul nou-introdus la art.218[1]din cod, că arestul la domiciliu poate fi dispus pentru infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de 5 ani sau mai mare, excluzând posibilitatea luării acestei măsuri pentru infracțiunile precis nominalizate la art.223 alin.(2) din cod, dacă pedeapsa prevăzută de lege este mai mică de 5 ani, iar Curtea apreciază că această opțiune se înscrie în marja de apreciere a legiuitorului. Însă nu aceeași este situația în cazul arestării preventive, când, prin norma criticată, se stabilește că această măsură poate fi luată doar în cazul anumitor infracțiuni nominalizate expres, cu înlăturarea posibilității dispunerii acestei măsuri atunci când persoana este acuzată de săvârşirea unei alte infracțiuni decât cele nominalizate, dar pentru care pedeapsa închisorii prevăzute de lege este de 5 ani sau mai mare, așa cum prevede norma legală în vigoare. Atât timp cât pentru dispunerea arestului la domiciliu este incidentă norma care prevede o pedeapsă de 5 ani sau mai mare, soluția legislativă criticată nu are nicio justificare, putându-se ajunge la situația în care, deşi sunt întrunite toate condițiile prevăzute de lege, inclusiv o pedeapsă de 5 ani sau mai mare, doar pentru simplul fapt că infracțiunea pentru care este cercetat inculpatul nu este expres nominalizată de norma criticată, judecătorul să nu poată dispune măsura arestării preventive. Mai mult, legiferând astfel, Parlamentul a ignorat posibilitatea incriminării în viitor a noi fapte cu un pericol social ridicat, concretizat într-o pedeapsă de cel puțin 5 ani de închisoare, situație în care, deşi sunt întrunite celelalte condiții prevăzute de lege, luarea măsurii arestului preventiv nu mai este posibilă. Tocmai pentru a fi pe deplin acoperitoare, norma care reglementează în prezent măsura arestului preventiv prevede şi condiția generală a unei infracțiuni care se pedepsește cu închisoarea de cel puțin 5 ani. Prin urmare, ***norma procesuală penală, astfel cum***

a fost modificată prin legea criticată, încalcă prevederile art.1 alin.(3) și (5) din Constituție referitoare la statul de drept și principiul legalității.

699. În ceea ce privește noul conținut normativ al dispozițiilor art.223 alin.(2), Curtea constată că acesta ***prezintă o serie de deficiențe din perspectiva clarității și previzibilității normei.***

700. Astfel, referitor la condiția *„comise prin amenințare"*, prevăzută imediat după infracţiunea de piraterie, nu apare cu certitudine dacă aceasta se referă numai la infracțiunea de piraterie sau la întreaga serie de infracţiuni enumerate anterior, în condițiile în care conținutul constitutiv al unora dintre acestea nu presupune posibilitatea comiterii lor prin amenințare.

701. Referirea la *„infracţiunile de terorism şi care vizează acte de terorism"* este o formulare echivocă, impredictibilă, pe baza căreia nu se poate stabili, cu exactitate, care sunt infracţiunile pentru care se poate dispune măsura arestării preventive. Potrivit dispozițiilor art.32 alin.(1) din Legea nr.535/2004 privind prevenirea şi combaterea terorismului, *„constituie acte de terorism şi se sancţionează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru infracţiunea săvârşită [...]"* o serie de fapte expres enumerate la lit.a)-r). De asemenea, în temeiul art.32 alin.(3) din lege, *„constituie acte de terorism"* faptele enumerate la lit.a)-c). La art.33-38, Legea nr.535/2004 califică drept infracțiuni o serie de alte fapte, cărora nu le atribuie caracterul de „act de terorism". Cu privire la *„terorism"*, art.1 din lege prevede că acesta reprezintă *„ansamblul de acţiuni şi/sau ameninţări care prezintă pericol public şi afectează securitatea naţională"*, având caracteristicile enumerate de textul de lege. Așadar, în Legea nr.535/2004 nu se regăsește noțiunea de *„infracțiuni de terorism"*, iar în ceea ce privește *„actele de terorism"*, infracțiunile definite de lege sunt cuprinse exclusiv în art.32. Toate celelalte infracțiuni reglementate, care au rol de prevenire şi combatere a terorismului, nu sunt circumscrise conceptului de „act de terorism", *stricto sensu*, astfel că pare că sunt sustrase incidenței normei procesual penale privind arestul preventiv. Or, Curtea

apreciază că nu aceasta a fost intenţia legiuitorului, concluzia rezultând doar din modul defectuos în care a adoptat reglementarea.

702. Cuprinderea în enumerarea reglementată doar a infracţiunii de *„furt"* nu lămureşte dacă arestarea preventivă poate fi dispusă şi în cazul infracţiunii de „furt calificat", nemenţionate, pentru care legea, dată fiind gravitatea, prevede o pedeapsă mai mare, astfel că măsura preventivă ar fi cu atât mai justificată. Neclaritatea izvorăşte şi din împrejurarea că, referitor la infracţiunea de „distrugere", legea prevede posibilitatea luării măsurii arestului preventiv doar în cazul *„distrugerii calificate"*, prevăzând expres această ipoteză.

703. Analizând prevederile art.209-217 din Codul penal, cuprinse în Capitolul VII - *Traficul şi exploatarea persoanelor vulnerabile*, Curtea reţine că printre faptele incriminate se regăsesc şi *traficul de persoane* şi *proxenetismul*, astfel că referirea în cuprinsul art.223 alin.(2) atât la infracţiunile privind traficul şi exploatarea persoanelor vulnerabile, în mod general, cât şi la cele privind *traficul de persoane* şi *proxenetism*, în special, creează nu numai un paralelism legislativ, dar şi incertitudine cu privire la intenţia legiuitorului de legiferare.

704. Cu privire la sintagma *„nerespectarea regimului materialelor nucleare"*, Curtea constată că pe baza acesteia nu se poate stabili cu claritate dacă legiuitorul a inclus în sfera infracţiunilor pentru care se poate dispune arestarea preventivă infracţiunea prevăzută de art.345 din Codul penal, a cărei titulatură este *„Nerespectarea regimului materialelor nucleare sau al altor materii radioactive"*. Reproducerea parţială a denumirii infracţiunii prevăzute de Codul penal creează incertitudine cu privire la regimul juridic aplicabil acesteia în materia măsurilor preventive.

705. Referirea la infracţiuni comise *„cu violenţă"* nu permite identificarea, în mod exact, a sferei infracţiunilor pentru care se poate dispune măsura arestării preventive. Această categorie de infracţiuni este vag circumscrisă, astfel că, în procesul de aplicare a legii, va fi dificil de identificat în mod riguros care

infracțiune cade sub incidența interdicției aplicării măsurilor alternative. Mai mult, așa cum arată unul dintre autorii sesizării, respectiv Înalta Curte de Casație și Justiție, în cazul tuturor infracțiunilor în conținutul cărora săvârșirea prin violență reprezintă o modalitate alternativă, din textul de lege „nu rezultă cu claritate dacă numai săvârșirea în concret în modalitatea exercitării violențelor se include în sfera excepțiilor de la aplicarea măsurilor sau dacă, pentru includerea în sfera excepțiilor, este suficient ca norma de incriminare reținută în încadrarea juridică să prevadă, ca modalitate alternativă, exercitarea violențelor".

706. Toate aceste elemente demonstrează caracterul neconstituțional al reglementării, sub aspectul cerințelor de claritate și previzibilitate ale normei și al respectării normelor de tehnică legislativă. Pentru aceste motive, Curtea constată că ***dispozițiile art.I pct.139, referitoare la art.223 alin.(2) din Codul de procedură penală, sunt neconstituționale prin raportare la prevederile art.1 alin.(5), în componenta sa privind calitatea legii.***

707. Dispozițiile **art.I pct.140** au următorul conținut: La articolul 223, după alineatul (2) se introduce un nou alineat, alin.(3), cu următorul cuprins: *„(3) Pentru aprecierea stării de pericol concret pentru ordinea publică prin propunerea de arestare preventivă și în hotărârea judecătorească prin care se dispune această măsură preventivă trebuie indicate circumstanțe reale și personale din care să rezulte amenințarea efectivă, reală și iminentă asupra ordinii publice. În justificarea unei astfel de măsuri nu pot fi invocate și reținute argumente generale și abstracte."*

708. **Critica** vizează sintagma *„pericol concret"*, care determină clasificarea infracțiunilor de pericol, și care este impropriu utilizată în cadrul acestei norme, contrar principiului securității juridice, în componenta sa referitoare la claritatea și previzibilitatea normei. De asemenea, autorii apreciază că nici sintagma *„nu pot fi invocate și reținute argumente generale și abstracte"* nu este de natură a clarifica voința legiuitorului.

709. Cu privire la *„starea de pericol concret pentru ordinea publică”*, sintagmă ulitizată de legiuitor în cuprinsul dispozițiilor art.223 alin.(2) din Codul de procedură penală, Curtea s-a pronunțat în mai multe rânduri, constatând constituționalitatea sa. Astfel, prin *Decizia nr.558 din 16 iulie 2015*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.620 din 14 august 2015, Curtea Constituțională a statuat că dispozițiile art.223 alin.(2) sunt constituționale, sens în care s-a reținut că situația în care lăsarea în libertate a inculpatului prezintă pericol concret pentru „ordinea publică” este în deplină concordanță cu prevederile constituționale ale art.131, care statuează că Ministerul Public apără „ordinea de drept”. De aceea, de vreme ce, în procesul penal din România, procurorul acționează ca apărător al intereselor generale ale societății, dar și ale părților din proces, în spiritul legalității, atunci cele două noțiuni de „ordinea de drept” și „ordinea publică” nu se exclud și nu se află în contradicție, fiind într-o relație de interdependență, sens în care ordinea de drept se concretizează în ordinea publică prin asigurarea respectării legii penale. Prin Decizia nr.32 din 19 ianuarie 2017, precitată, par.24, Curtea a statuat că „existența pericolului pentru ordinea publică se stabilește nu numai în funcție de natura și gravitatea faptei, relevată de limitele de pedeapsă ori de modul și circumstanțele de comitere, sau numai de determinarea unei stări de neîncredere a opiniei publice în exercitarea atribuțiilor organelor judiciare pentru protecția cetățenilor împotriva unor astfel de fapte reprobabile, dar și de alte elemente care trebuie îndeplinite cumulativ, referitoare la persoana arestată, și anume anturajul, mediul din care aceasta provine, existența antecedentelor penale ori a altor împrejurări privitoare la ea”.

710. Toate aceste aspecte, care concură la formarea stării de pericol, constituie atât elemente obiective, cât și subiective, dar concrete, constatate de organul judiciar în cazul particular dedus judecății. Cu privire la această problemă, prin Hotărârea din 5 iulie 2007, pronunțată în *Cauza Hendriks împotriva Olandei*, paragrafele 44, 45 și 63, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că scopul

principal al dispoziţiilor art.5 din Convenţie este de a preveni privaţiuni arbitrare sau nejustificate de libertate, motiv pentru care argumentele pro şi contra eliberării nu trebuie să fie *„generale şi abstracte"*.

711. În lumina acestor considerente, legiuitorul vine să definească noţiunea de *„pericol concret pentru ordinea publică"*, stabilind că, în evaluarea pe care organele judiciare o realizează în propunerea de arestare preventivă şi în hotărârea judecătorească prin care se dispune măsura preventivă, acestea trebuie să se întemeieze pe circumstanţe reale (obiective) şi personale (subiective) din care să rezulte ameninţarea efectivă, reală şi iminentă asupra ordinii publice. Mai mult, legea interzice invocarea şi întemeierea măsurii preventive pe argumente *„generale şi abstracte"*, care deşi, teoretic, sunt susceptibile a fi aplicabile speţei, în mod concret nu poate fi dovedită incidenţa lor în cazul particular dedus judecăţii.

712. În concluzie, Curtea apreciază că ***dispoziţiile art.I pct.140, referitoare la art.223 alin.(3) din Codul de procedură penală, sunt constituţionale în raport cu criticile formulate.***

713. Dispoziţiile **art.I pct.154** au următorul conţinut: La articolul 249, alineatul (4) se modifică şi va avea următorul cuprins: *„(4) Măsurile asigurătorii în vederea confiscării speciale sau confiscării extinse se pot lua asupra bunurilor suspectului sau inculpatului ori ale altor persoane în proprietatea sau posesia cărora se află bunurile ce urmează a fi confiscate dacă există probe sau indicii temeinice că bunurile în cauză au fost obţinute din activităţi infracţionale. Măsurile asigurătorii nu pot depăşi o durată rezonabilă şi vor fi revocate dacă această durată este depăşită sau dacă temeiurile avute în vedere la luarea măsurilor asigurătorii nu mai subzistă."*

714. În prezent, norma are următorul conţinut: *„(4) Măsurile asigurătorii în vederea confiscării speciale sau confiscării extinse se pot lua asupra bunurilor*

suspectului sau inculpatului ori ale altor persoane în proprietatea sau posesia cărora se află bunurile ce urmează a fi confiscate."

715. **Autorii sesizării susţin** că dispoziţiile modificatoare intră în contradicţie cu art.112 din Codul penal, care reglementează confiscarea specială şi care nu vizează doar bunurile obţinute din infracţiuni, precum şi cu art.5 din Directiva 2014/42/UE a Parlamentului European şi a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind îngheţarea şi confiscarea instrumentelor şi produselor infracţiunilor săvârşite în Uniunea Europeană, care stabileşte ca intima convingere a judecătorului, potrivit căreia aceste bunuri provin din activităţi infracţionale, să nu decurgă exclusiv din probe sau indicii temeinice, ci şi din disproporţia dintre veniturile licite şi averea persoanei cercetate.

716. Pentru a evita ascunderea, distrugerea, înstrăinarea sau sustragerea de la urmărire a bunurilor care pot face obiectul confiscării speciale sau al confiscării extinse ori care pot servi la garantarea executării pedepsei amenzii sau a cheltuielilor judiciare ori a reparării pagubei produse prin infracţiune, organele judiciare pot dispune măsuri asigurătorii, care constau în indisponibilizarea bunurilor mobile şi imobile care aparţin suspectului, inculpatului ori altor persoane în proprietatea sau posesia cărora se află bunurile ce urmează a fi confiscate. Prevederile art.249 din cod trebuie coroborate cu cele ale art.112 şi art.112^1 din Codul penal referitoare la confiscarea specială, respectiv confiscarea extinsă, deoarece bunurile cu privire la care se pot institui măsuri asigurătorii sunt bunurile care pot fi confiscate. Astfel, pot fi confiscate, potrivit art.112 din Codul penal: bunurile produse prin săvârşirea faptei prevăzute de legea penală; bunurile care au fost folosite, în orice mod, sau destinate a fi folosite la săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală, dacă sunt ale făptuitorului sau dacă, aparţinând altei persoane, aceasta a cunoscut scopul folosirii lor; bunurile folosite, imediat după săvârşirea faptei, pentru a asigura scăparea făptuitorului sau păstrarea folosului ori a produsului obţinut, dacă sunt ale făptuitorului sau dacă, aparţinând altei persoane,

aceasta a cunoscut scopul folosirii lor; bunurile care au fost date pentru a determina săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală sau pentru a răsplăti pe făptuitor; bunurile dobândite prin săvârşirea faptei prevăzute de legea penală, dacă nu sunt restituite persoanei vătămate şi în măsura în care nu servesc la despăgubirea acesteia; bunurile a căror deţinere este interzisă de legea penală. De asemenea, potrivit art.112^1 din Codul penal, sunt supuse confiscării şi alte bunuri decât cele menţionate la art.112, în cazul în care persoana este condamnată pentru comiterea uneia dintre infracţiunile enumerate de textul de lege, dacă fapta este susceptibilă să îi procure un folos material şi pedeapsa prevăzută de lege este închisoarea de 4 ani sau mai mare şi sunt îndeplinite cumulativ condiţiile prevăzute de art.112^1 alin.(2), printre care aceea că instanţa are convingerea că bunurile respective provin din activităţi infracţionale de natura celor prevăzute la alin.(1).

717. Din analiza dispoziţiilor Codului penal, rezultă că ***art.112 prevede posibilitatea confiscării nu doar a bunurilor obţinute din infracţiuni***, ci şi a *bunurilor care au fost folosite, în orice mod, sau destinate a fi folosite la săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală, date pentru a determina săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală sau pentru a răsplăti pe făptuitor sau a căror deţinere este interzisă de legea penală.* Mai mult, în ceea ce priveşte *confiscarea extinsă, această măsură poate fi dispusă, cu respectarea condiţiilor stabilite de lege, dacă instanţa are convingerea că bunurile respective provin din anumite activităţi infracţionale, prevăzute expres de lege.* Aşadar, ceea ce ţine de particularitatea acestei măsuri, este faptul că instanţa nu trebuie să-şi întemeieze măsura asigurătorie dispusă cu privire la respectivele bunuri pe *„probe sau indicii temeinice că bunurile în cauză au fost obţinute din activităţi infracţionale"*, ci, din ansamblul coroborat de condiţii pe care legea le cere a fi îndeplinite (inclusiv cea referitoare la valoarea bunurilor dobândite de persoana condamnată, într-o perioadă de 5 ani înainte şi, dacă este cazul, după momentul săvârşirii infracţiunii, până la data emiterii actului de sesizare a instanţei, care depăşeşte în mod vădit

veniturile obţinute de aceasta în mod licit), trebuie să rezulte „convingerea" că bunurile provin din activităţile infracţionale expres prevăzute. În acest sens sunt şi prevederile art.5 – *Confiscarea extinsă* din Directiva 2014/42/UE a Parlamentului European şi a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind îngheţarea şi confiscarea instrumentelor şi produselor infracţiunilor săvârşite în Uniunea Europeană, potrivit cărora *„Statele membre adoptă măsurile necesare pentru a permite confiscarea, totală sau parţială, a bunurilor unei persoane condamnate ca urmare a săvârşirii unei infracţiuni care este susceptibilă să genereze, în mod direct sau indirect, beneficii economice, atunci când, în baza circumstanţelor cauzei, inclusiv a elementelor de fapt şi a probelor disponibile, cum ar fi faptul că valoarea bunurilor este disproporţionată în raport cu venitul legal al persoanei condamnate, o instanţă consideră că bunurile în cauză au fost obţinute din activităţi infracţionale".*

718. Aplicând aceste considerații asupra normei modificatoare, Curtea observă că ***noua dispoziție procesuală penală reduce sfera de incidență a măsurii asigurătorii doar cu privire la bunurile prevăzute de art.112 alin.(1) lit.a) și e), excluzând bunurile prevăzute la lit.b)-d), și înlătură sfera de incidență a acestei măsuri cu privire la bunurile prevăzute de art.112[1] din Codul penal.*** Cu alte cuvinte, scopul măsurii asigurătorii - evitarea ascunderii, distrugerii, înstrăinării sau sustragerii de la urmărire a bunurilor - este anulat pentru majoritatea bunurilor care pot face obiectul confiscării speciale și pentru totalitatea bunurilor care pot face obiectul confiscării extinse. Practic, noua reglementare deturnează însuși scopul instituției măsurilor asigurătorii, limitând în mod serios adoptarea măsurilor de siguranță prevăzute de Codul penal, și care au consacrare constituțională în art.44 alin.(9), ca limită expresă a dreptului de proprietate.

719. Pentru aceste argumente, Curtea constată că ***dispozițiile art.I pct.154, referitoare la art.249 alin.(4) din Codul de procedură penală, sunt neconstituționale, contravenind principiului securității juridice, în componenta***

sa referitoare la claritatea şi previzibilitatea normei, consacrat de art.1 alin.(5) din Constituţie, şi prevederilor art.44 alin.(9) din Constituţie, potrivit cărora *„Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracţiuni ori contravenţii pot fi confiscate numai în condiţiile legii".*

720. Dispoziţiile **art.I pct.158** au următorul conţinut: La articolul 250^1, alineatele (1) şi (2) se modifică şi vor avea următorul cuprins: *„Art.250^1. – (1) Împotriva încheierii sau sentinţei prin care s-a dispus luarea unei măsuri asigurătorii de către instanţa de judecată sau de instanţa de apel, inculpatul, procurorul sau orice altă persoană interesată poate face contestaţie, în termen de 48 de ore de la pronunţare sau, după caz, de la comunicare. Contestaţia se depune, după caz, la instanţa de judecată sau instanţa de apel care a pronunţat încheierea atacată şi se înaintează, împreună cu dosarul cauzei, instanţei ierarhic superioare, în termen de 48 de ore de la înregistrare.*

(2) Contestaţia împotriva încheierii sau sentinţei prin care Secţia penală a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, în primă instanţă sau în apel, a luat o măsură asigurătorie se soluţionează de Completul de 5 judecători."

721. În prezent, norma are următorul conţinut: *„(1) Împotriva încheierii prin care s-a dispus luarea unei măsuri asigurătorii de către judecătorul de cameră preliminară, de instanţa de judecată sau de instanţa de apel, inculpatul, procurorul sau orice altă persoană interesată poate face contestaţie, în termen de 48 de ore de la pronunţare sau, după caz, de la comunicare. Contestaţia se depune, după caz, la judecătorul de cameră preliminară, instanţa de judecată sau instanţa de apel care a pronunţat încheierea atacată şi se înaintează, împreună cu dosarul cauzei, după caz, judecătorului de cameră preliminară de la instanţa ierarhic superioară, respectiv instanţei ierarhic superioare, în termen de 48 de ore de la înregistrare.*

(2) Contestaţia împotriva încheierii prin care judecătorul de cameră preliminară de la Secţia penală a Înaltei Curte de Casaţie şi Justiţie a luat o

măsură asigurătorie se soluţionează de un complet format din 2 judecători de cameră preliminară, iar contestaţia împotriva încheierii prin care Secţia penală a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, în primă instanţă sau în apel, a luat o măsură asigurătorie se soluţionează de Completul de 5 judecători."

722. **Autorii sesizării susţin** că prin introducerea contestaţiei împotriva sentinţelor prin care instanţele au luat o măsură asigurătorie se creează un paralelism legislativ în raport cu dispoziţiile art.409 din Codul de procedură penală, care nu au fost modificate.

723. Analizând dispoziţiile criticate, Curtea observă că acestea au fost modificate în sensul prevederii căii de atac a contestaţiei şi în cazul în care măsura asigurătorie a fost dispusă prin sentinţă judecătorească, eliminând judecătorul de cameră preliminară dintre autorităţile care pot dispune măsura.

724. Cu privire la materia contestării măsurilor asigurătorii dispuse în procesul penal, Curtea a statuat, prin *Decizia nr.24 din 20 ianuarie 2016*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.276 din 12 aprilie 2016, că „măsurile asigurătorii sunt măsuri procesuale cu caracter real care au ca efect indisponibilizarea unor bunuri mobile şi imobile prin instituirea unui sechestru. Ca efect al instituirii sechestrului, proprietarul acestor bunuri pierde dreptul de a le înstrăina sau greva de sarcini, măsura afectând, aşadar, atributul dispoziţiei juridice şi materiale, pe întreaga durată a procesului penal, până la soluţionarea definitivă a cauzei". Aşa fiind, „faptul că încheierea judecătorului de cameră preliminară sau a instanţei de judecată prin care a fost dispusă măsura asigurătorie poate fi atacată cu apel numai odată cu sentinţa nu este un argument suficient care să acopere neajunsurile relevate, neajunsuri care se convertesc fără putinţă de tăgadă în afectări ale dreptului la un proces echitabil. Mai mult, în situaţia în care încheierea de luare a măsurii asigurătorii a fost dispusă de către instanţa de apel, atunci este negată orice posibilitate a persoanei interesate de a uza de dreptul său substanţial referitor la accesul la justiţie". Prin urmare, „în lipsa asigurării unui control

judecătoresc eficient asupra măsurii de indisponibilizare a bunurilor în cursul unui proces penal, statul nu îşi îndeplineşte obligaţia constituţională de a garanta proprietatea privată persoanei fizice/juridice", Curtea concluzionând că *„lipsa unei căi de atac separate împotriva luării măsurii asigurătorii de către judecătorul de cameră preliminară sau de către instanţa de judecată, fie că este instanţa de fond sau de apel, contravine dreptului consacrat de art.21 alin.(1) şi alin.(3), art.44 şi art.129 din Constituţie"*.

725. Având în vedere considerentele deciziei menționate, prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr.18/2016 pentru modificarea şi completarea Legii nr.286/2009 privind Codul penal, Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum şi pentru completarea art.31 alin.(1) din Legea nr.304/2004 privind organizarea judiciară, legiuitorul a introdus în Codul de procedură penală dispozițiile art.250[1], consacrând calea de atac a contestației împotriva încheierii prin care s-a dispus luarea unei măsuri asigurătorii.

726. Examinând norma criticată, Curtea reține că aceasta completează textul normativ cu ipoteza sentinței prin care s-a dispus luarea unei măsuri asigurătorii, în mod aparent, corespunzător celor statuate de Curte, în sensul prevederii unei căi de atac separate de soluționarea fondului cauzei. ***Însă modul defectuos în care legiuitorul a înțeles să redacteze norma lipsește de efecte juridice completarea operată***. Astfel, textul prevede că poate fi făcută contestație *„împotriva încheierii sau sentinţei prin care s-a dispus luarea unei măsuri asigurătorii de către instanţa de judecată sau de instanţa de apel"*, deci împotriva încheierilor pronunțate de instanţa de judecată sau de instanţa de apel, respectiv împotriva sentințelor pronunțate de instanţa de judecată sau de instanţa de apel. De asemenea, dispozițiile art.250[1] din cod fac vorbire despre *„contestaţia împotriva încheierii sau sentinţei prin care Secţia penală a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, în primă instanţă sau în apel"*, deci incluzând ipoteza contestației împotriva unei sentințe, prin care Secţia penală a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie,

în apel, a luat o măsură asigurătorie. *Or, hotărârea instanței în apel este, potrivit dispozițiilor art.370 alin.(2) din Codul de procedură penală, o decizie, nicidecum o sentință.*

727. Pe de altă parte, referitor la procedura de soluționare a contestației, Curtea observă că, *în ceea ce privește instanța unde se depune calea de atac, legiuitorul omite să mai reglementeze ipoteza sentinței, reglementând doar ipoteza încheierii*, respectiv „contestația se depune, după caz, la instanţa de judecată sau instanţa de apel care a pronunţat încheierea atacată".

728. În fine, în ceea ce privește critica autorilor sesizării, potrivit căreia prin adoptarea modificărilor art.250[1] se creează un paralelism legislativ în raport cu dispoziţiile art.409 din Codul de procedură penală, care rămân nemodificate, Curtea constată că ***aceasta nu este întemeiată, cele două norme comparate având obiecte diferite de reglementare, pe de o parte, contestarea măsurilor asigurătorii dispuse în timpul judecății, iar, pe de altă parte, persoanele care pot face apel și aspectele care pot fi contestate pe această cale.*** Este adevărat că tocmai datorită caracterului devolutiv al apelului sentințele pot fi atacate și cu privire la luarea măsurilor asigurătorii, fără ca acest lucru să fie stipulat expres, astfel că nu poate fi vorba despre un paralelism legislativ.

729. Curtea constată însă că prin aceste modificări ***legiuitorul schimbă viziunea în ceea ce privește căile de atac împotriva luării măsurii asigurătorii.*** Astfel, dacă actuala reglementare prevede că doar încheierile prin care se dispune luarea măsurilor asigurătorii pot fi atacate cu contestație, iar sentința dată în primă instanță este atacabilă cu apel, inclusiv în privința măsurilor asigurătorii, prin modificarea operată, legiuitorul instituie aceeași cale de atac, a contestației, atât împotriva încheierilor, cât și împotriva sentințelor. ***Opțiunea sa este discutabilă, întrucât apare situația în care o sentință se atacă atât cu apel, cât și cu contestație, iar aceste două căi de atac, pe lângă faptul că au termene de introducere și proceduri de soluționare diferite, pot fi soluționate diferit, chiar***

contradictoriu. Or, o atare situație este inadmisibilă atât din perspectiva garanțiilor pe care dreptul la un proces echitabil le presupune, cât și din perspectiva previzibilității și unității de reglementare a procedurii penale.

730. În fine, ***posibilitatea de a ataca, prin contestație, decizia instanței de apel (denumită greșit în textul de lege, sentința instanței de apel), în ceea ce privește măsurile asigurătorii, aduce atingere, pe de o parte, caracterului definitiv al hotărârilor judecătorești, iar, pe de altă parte, este contrară celor statuate prin Decizia Curții Constituționale nr.698 din 7 noiembrie 2017.*** Prin această prevedere, legiuitorul acceptă astfel că măsurile asigurătorii pot fi luate chiar prin decizia definitivă dată de instanță în soluționarea apelului. Or, Curtea, în par.20-22 din *Decizia nr.698 din 7 noiembrie 2017*, a argumentat de ce legiuitorul nu a prevăzut posibilitatea luării măsurilor asigurătorii chiar prin decizie și, prin urmare, de ce nu e necesară o cale de atac ordinară cu privire la acest aspect. *„20. Toate aceste considerente, relevă* ***caracterul temporar al măsurilor asigurătorii, care, pentru a-şi îndeplini scopul prevăzut de legiuitor, vor fi dispuse în cauzele penale pe parcursul soluţionării acestora până în momentul pronunţării unei hotărâri judecătoreşti definitive. Acesta este motivul pentru care legiuitorul a prevăzut dispunerea măsurilor asigurătorii prin încheiere sau prin sentinţă, nu şi prin decizie, necesitatea dispunerii lor putând interveni oricând pe parcursul procesului penal****. Însă, din punctul de vedere al dreptului la un proces echitabil, se impune, ca o cerinţă fundamentală, asigurarea dreptului persoanei interesate de a contesta măsura asigurătorie dispusă cu privire la bunurile pe care le are în patrimoniu, aspect ce implică supunerea acestei măsuri unui control judecătoresc efectiv, prin exercitarea unei căi de atac.*

21. Ulterior, prin soluţionarea definitivă a cauzei, instanţa de judecată va dispune fie confiscarea bunurilor sechestrate în cursul judecăţii, fie folosirea lor pentru repararea pagubei produse prin infracţiune, ori pentru plata amenzilor sau a cheltuielilor judiciare, fie ridicarea sechestrului asigurător, în situaţia în care

constată că bunurile indisponibilizate nu sunt necesare pentru punerea în executare a hotărârii judecătoreşti pronunţate. Or, ***hotărârea definitivă este executorie, din momentul pronunţării, şi cu privire la aceste aspecte, astfel că luarea măsurilor asigurătorii prin decizie nu are raţiune, motiv pentru care legiuitorul nu a prevăzut-o.***

22. Prin urmare, ***dispunerea măsurilor analizate printr-o hotărâre judecătorească definitivă nu se justifică, prin raportare la raţiunea noţiunii de «măsuri asigurătorii», motiv pentru care nu a fost reglementată de către legiuitor nici ipoteza contestării măsurilor asigurătorii dispuse prin astfel de hotărâri****. Pe de altă parte, doar în această ipoteză, a dispunerii măsurilor asigurătorii prin încheiere, este asigurată efectivitatea căii de atac a contestaţiei reglementate la art.250[1] alin.(1) şi alin.(2) din Codul de procedură penală. De asemenea, atunci când măsurile asigurătorii sunt luate prin sentinţă, apelul, fiind o cale de atac integral devolutivă, poate privi şi contestarea acestora".*

731. Toate aceste argumente își păstrează valabilitatea, măsurile asigurătorii având rolul de împiedicare a înstrăinării bunurilor care urmează a fi confiscate, folosite pentru recuperarea prejudiciului sau în vederea plății amenzii penale sau a cheltuielilor judiciare, conform art.249 alin.(1) din Codul de procedură penală. Or, ***în condițiile în care prin însăși decizia definitivă a instanței de apel se dispun confiscarea, recuperarea prejudiciului, plata amenzii sau a cheltuielilor judiciare, iar aceste dispoziții sunt executorii, instituirea măsurilor asigurătorii nu are logică și, prin urmare, nici instituirea unei căi de atac împotriva luării lor, prin decizie.*** *Măsurile asigurătorii pot fi luate de către instanța de apel pe parcursul soluționării apelului, prin încheiere, iar împotriva acesteia se poate formula contestație,* în temeiul legii, doar această reglementare asigurând logica și scopul instituirii căii de atac.

732. Având în vedere cele menționate, respectiv reglementarea confuză a instituției contestației împotriva luării unei măsuri asigurătorii, precum și folosirea

unei terminologii improprii, echivoce, neclare, Curtea constată că ***dispozițiile art.I pct.158, referitoare la art.250[1] alin.(1) și alin.(2) din Codul de procedură penală, sunt neconstituționale, fiind adoptate cu încălcarea prevederilor art.1 alin.(5), în componenta privind calitatea normei, și a celor ale art.147 alin.(4) din Constituție, referitoare la caracterul obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale.***

733. Dispozițiile **art.I pct.172** au următorul conținut: La articolul 265, după alineatul (12) se introduc două noi alineate, alin.(13) şi alin.(14), cu următorul cuprins: *„(13) Înainte de punerea în executare a mandatului de aducere faţă de suspect sau inculpat, acestuia i se aduce la cunoştinţă învinuirea prin înmânarea unei ordonanţe de efectuare în continuare a urmăririi penale faţă de suspect, respectiv ordonanţa de punere în mişcare a acţiunii penale şi i se pune în vedere că are dreptul să nu dea nicio declaraţie şi să îşi angajeze un avocat.*

(14) Îndeplinirea obligaţiilor prevăzute la alin.(13) va fi consemnată de organul de aducere într-un proces-verbal care va fi semnat de către suspect sau inculpat şi de organul de aducere. În caz că suspectul sau inculpatul refuză semnarea, organul de aducere va consemna motivul refuzului."

734. **Autorii sesizării susțin** că normele completatoare deturnează instituţia mandatului de aducere de la finalitatea sa şi o transformă într-o etapă de aducere la cunoştinţă a învinuirii, deşi această etapă se realizează ulterior, înaintea primei audieri.

735. Analizând dispozițiile art.265 din Codul de procedură penală, referitoare la mandatul de aducere, Curtea constată că, potrivit alin.(1), persoana care, fiind anterior citată, nu s-a prezentat, în mod nejustificat, iar ascultarea ori prezenţa ei este necesară, sau persoana faţă de care nu a fost posibilă comunicarea corespunzătoare a citaţiei şi împrejurările indică fără echivoc că se sustrage de la primirea citaţiei, poate fi adusă în faţa organului de urmărire penală sau a instanţei de judecată pe baza unui mandat de aducere. În ceea ce privește persoana

suspectului sau inculpatului, legea prevede că acesta poate fi adus cu mandat de aducere, chiar înainte de a fi fost chemat prin citaţie, dacă această măsură se impune în interesul rezolvării cauzei [art.265 alin.(2)]. În temeiul art.265 alin.(3) şi alin.(4), în cursul urmăririi penale mandatul de aducere se emite de către organul de urmărire penală, iar în cazul în care pentru executarea mandatului de aducere este necesară pătrunderea fără consimţământ într-un domiciliu sau sediu, mandatul de aducere poate fi dispus, la cererea motivată a procurorului, de judecătorul de drepturi şi libertăţi; în cursul judecăţii, mandatul se emite de către instanţă. Mandatul cuprinde, printre alte menţiuni obligatorii, numele persoanei care urmează a fi adusă cu mandat şi adresa unde locuieşte. În cazul suspectului sau al inculpatului, mandatul de aducere trebuie să menţioneze infracţiunea care constituie obiectul urmăririi penale. De asemenea, în mandat trebuie să se indice temeiul şi motivarea necesităţii emiterii mandatului de aducere. Potrivit art.266 alin.(1) din cod, persoana căreia i se încredinţează executarea mandatului transmite mandatul persoanei pentru care acesta a fost emis şi îi solicită să o însoţească. În cazul în care persoana indicată în mandat refuză să însoţească persoana care execută mandatul sau încearcă să fugă, aceasta va fi adusă prin constrângere.

736. Scopul instituţiei mandatului de aducere este asigurarea bunei desfăşurări a procesului penal, care este o activitate de interes public, astfel că orice persoană, a cărei prezenţă este necesară în faţa organului judiciar, are obligaţia legală de a răspunde solicitării, neprezentarea nemotivată sau sustragerea sa justificând folosirea forţei de constrângere. Dat fiind caracterul intruziv al măsurii asupra unor drepturi fundamentale (restrângerea libertăţii persoanei în cauză şi a inviolabilităţii domiciliului), legea prevede garanţii care constau în obligaţia organului judiciar de a audia, de îndată, persoana adusă cu mandat de aducere sau, după caz, de a efectua de îndată actul care a necesitat prezenţa acesteia, persoana rămânând la dispoziţia organului judiciar numai pe durata impusă de audiere sau de îndeplinirea actului procesual, dar nu mai mult de 8 ore.

737. Norma modificatoare întregește regimul juridic al garanțiilor procedurale, instituind obligația persoanei căreia i se încredințează executarea mandatului de aducere de a încunoştinţa învinuirea prin înmânarea ordonanţei de efectuare în continuare a urmăririi penale față de suspect, respectiv a ordonanţei de punere în mişcare a acţiunii penale față de inculpat. Odată cu comunicarea acestor acte procedurale, acestora trebuie să li se pună în vedere că au dreptul să nu dea nicio declarație şi să își angajeze un avocat.

738. Noile dispoziții dau expresie dreptului la apărare al persoanelor care au calitatea de subiect principal, respectiv de parte în procesul penal și constituie garanții ale dreptului la un proces echitabil. *Întrucât acestea pot fi aduse silit chiar înainte de a fi citate, comunicarea ordonanţei de efectuare în continuare a urmăririi penale, respectiv a ordonanţei de punere în mişcare a acţiunii penale, precum și menționarea dreptului de a nu da declarații și de a-și angaja un avocat au rolul de a informa persoana cu privire la acuzația penală care i se aduce, pe de o parte, și de a preîntâmpina exercitarea abuzivă a instituției mandatului de aducere de către organele judiciare, pe de altă parte.*

739. În ceea ce privește critica potrivit căreia normele completatoare deturnează instituția mandatului de aducere de la finalitatea sa și o transformă într-o etapă de aducere la cunoştinţă a învinuirii, având în vedere împrejurarea care impune emiterea mandatului de aducere, și anume prezența persoanei este absolut necesară în vederea audierii sau a efectuării actului de procedură, Curtea constată că dreptul la informare al suspectului sau al inculpatului cu privire la acuzația penală este obligatoriu a fi respectat. Așa cum s-a arătat în prealabil, scopul instituției mandatului de aducere este asigurarea bunei desfășurări a procesului penal, însă aceasta nu se poate realiza și, cu atât mai puțin, nu poate justifica nesocotirea drepturilor procesuale ale participanților. De altfel, Curtea observă că dispozițiile art.108 din cod, referitoare la comunicarea drepturilor și a obligațiilor în procedura audierii suspectului sau inculpatului prevăd obligația organului

judiciar de a comunica suspectului sau inculpatului calitatea în care este audiat, fapta prevăzută de legea penală pentru săvârşirea căreia este suspectat sau pentru care a fost pusă în mişcare acţiunea penală şi încadrarea juridică a acesteia.

740. Având în vedere aceste argumente, Curtea apreciază că dispoziţiile ***art.I pct.172, referitoare la art.265 alin.(13) şi alin.(14) din Codul de procedură penală, sunt constituţionale prin raportare la criticile formulate.***

741. Dispoziţiile **art.I pct.179** au următorul conţinut: La articolul 276, după alineatul (5) se introduce un nou alineat, alin.(5^1), cu următorul cuprins: *„(5^1) În caz de achitare, statul va fi obligat la plata către inculpat a cheltuielilor judiciare făcute de acesta."*

742. **Critica** vizează existenţa unor soluţii legislative contradictorii între prevederile art.276 alin.(5) şi norma nou-introdusă, lipsa de claritate şi previzibilitate a normei determinând încălcarea principiului securităţii raporturilor juridice.

743. Dispoziţiile art.276 din cod, intitulat *Plata cheltuielilor făcute de părţi*, prevăd la alin.(5) că, *„În caz de achitare, persoana vătămată sau partea civilă este obligată să plătească inculpatului şi, după caz, părţii responsabile civilmente cheltuielile judiciare făcute de aceştia, în măsura în care au fost provocate de persoana vătămată sau de partea civilă".*

744. Analizând comparativ ***cele două texte legale, alin.(5) şi alin.(5^1), Curtea constată că acestea au aceeaşi ipoteză de incidenţă: situaţia achitării inculpatului. Potrivit alin.(5), persoana vătămată sau partea civilă este obligată să plătească inculpatului cheltuielile judiciare făcute de acesta, în măsura în care au fost provocate de persoana vătămată sau de partea civilă. Dispoziţiile alineatului următor prevăd obligaţia statului la plata către inculpat a cheltuielilor judiciare făcute de acesta***. Din interpretarea coroborată a celor două norme *pot rezulta două interpretări*: prima ar fi aceea că alin.(5^1), normă ulterioară, anulează efectele alin.(5), astfel că, în orice situaţie, indiferent de

reținerea sau nu a unei culpe procesuale a persoanei vătămate sau a părții civile, statul este cel care suportă cheltuielile judiciare avansate de inculpat, iar cea de-a doua ar fi aceea potrivit căreia, coexistența celor două norme dă naștere la două obligații distincte și concurente, cea a persoanei vătămate sau a părții civile, în sarcina căreia a fost reținută o culpă procesuală, respectiv cea a statului, inculpatul urmând a se îndestula din ambele surse. Or, ambele interpretări conduc la situații inadmisibile, din punctul de vedere al efectelor juridice: prima, întrucât se întemeiază pe un paralelism legislativ care consacră două reglementări contradictorii, o normă anulând efectul juridic al celeilalte, a doua, care prezervă efectele juridice ale ambelor norme, întrucât creează premisele unei despăgubiri a incupatului peste limita cheltuielilor avansate de acesta, cu consecința îmbogățirii sale fără justă cauză.

745. Așa fiind, Curtea constată că ***dispozițiile art.I pct.179, referitoare la art.276 alin.(5^1) din Codul de procedură penală, sunt neconstituționale, fiind adoptate cu încălcarea prevederilor art.1 alin.(5), în componenta privind calitatea normei.***

746. Dispozițiile **art.I pct.181** au următorul conținut: La articolul 281, alineatul (1), litera b) se modifică şi va avea următorul cuprins: *„b) competenţa materială şi după calitatea persoanei, a organului de urmărire penală, competenţa materială şi competenţa personală a instanţelor judecătoreşti, atunci când urmărirea penală, respectiv judecata a fost efectuată de un organ de urmărire penală/o instanţă necompetentă după materie sau calitatea persoanei;".*

747. În prezent, norma are următorul conținut: *„b) competenţa materială şi competenţa personală a instanţelor judecătoreşti, atunci când judecata a fost efectuată de o instanţă inferioară celei legal competente;".*

748. **Autorii sesizării susțin** că sancționarea cu nulitatea absolută a actelor efectuate de un organ de urmărire superior într-o cauză de competenţa unui organ

de urmărire penală inferior este nejustificată prin raportare la principiul controlului ierarhic în baza căruia îşi desfăşoară activitatea procurorii.

749. Dispoziţiile art.281, intitulat *Nulităţile absolute*, prevăd la alin.(1) că *„Determină întotdeauna aplicarea nulităţii încălcarea dispoziţiilor privind:"* cazurile pe care legea le enumeră expres şi limitativ.

750. Examinând criticile formulate, Curtea reţine că, prin *Decizia nr.302 din 4 mai 2017*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.566 din 17 iulie 2017, Curtea a admis excepţia de neconstituţionalitate şi a constatat că *soluţia legislativă* cuprinsă în dispoziţiile art.281 alin.(1) lit.b) din Codul de procedură penală, *care nu reglementează în categoria nulităţilor absolute încălcarea dispoziţiilor referitoare la competenţa materială şi după calitatea persoanei a organului de urmărire penală, este neconstituţională.*

751. Curtea a constatat că reglementarea competenţelor organelor judiciare reprezintă un element esenţial ce decurge din principiul legalităţii, principiu ce se constituie într-o componentă a statului de drept. Aceasta deoarece o regulă esenţială a statului de drept este aceea că atribuţiile/competenţele autorităţilor sunt definite prin lege. Principiul legalităţii presupune, în principal, că organele judiciare acţionează în baza competenţei pe care legiuitorul le-a conferit-o, iar, subsecvent, presupune că acestea trebuie să respecte atât dispoziţiile de drept substanţial, cât şi pe cele de drept procedural incidente, inclusiv cele ale normelor de competenţă. În acest sens, dispoziţiile art.58 din Codul de procedură penală reglementează instituţia verificării competenţei de către organul de urmărire penală, care este dator să îşi verifice competenţa imediat după sesizare, iar, dacă se constată că nu este competent, să efectueze sau să supravegheze urmărirea penală, fie să dispună de îndată, prin ordonanţă, declinarea de competenţă, fie să trimită de îndată cauza procurorului care exercită supravegherea, în vederea sesizării organului competent.

752. Astfel, deşi este recunoscut faptul că nulitatea absolută nu poate interveni în cazul oricărei încălcări a normelor de procedură, Curtea a apreciat că aceasta trebuie să fie incidentă atunci când normele de procedură încălcate reglementează un domeniu cu implicaţii decisive asupra procesului penal. Referitor la normele de competenţă, Curtea a observat că, pentru buna desfăşurare a activităţii organelor judiciare, se impune respectarea fermă a competenţei lor materiale şi după calitatea persoanei. Nerespectarea normelor legale privind competenţa materială şi după calitatea persoanei produce o vătămare care constă în dereglarea mecanismului prin care este administrată justiţia. Aceasta este şi explicaţia pentru care încălcarea dispoziţiilor legale privind această competenţă se sancţiona în reglementarea anterioară cu nulitatea absolută.

753. Or, eliminarea din categoria nulităţilor absolute a nerespectării dispoziţiilor referitoare la competenţa materială şi după calitatea persoanei a organului de urmărire penală permite aplicarea în procesul penal a unui criteriu subiectiv de apreciere din partea organului de urmărire penală. Astfel, prin nereglementarea unei sancţiuni adecvate în cazul nerespectării de către organul de urmărire penală a competenţei sale materiale şi după calitatea persoanei, legiuitorul a creat premisa aplicării aleatorii a normelor de competenţă pe care le-a adoptat.

754. Cu alte cuvinte, statuând că buna desfăşurare a activităţii organelor judiciare impune respectarea fermă a competenţei lor materiale şi după calitatea persoanei, cu înlăturarea oricărei posibilități de aplicare aleatorie, Curtea a impus respectarea competenței materiale şi după calitatea persoanei, atât a organelor judiciare superioare, cât și a celor inferioare.

755. Totodată, Curtea a constatat că dovedirea unei vătămări a drepturilor unei persoane exclusiv prin nerespectarea de către organul de urmărire penală a dispoziţiilor referitoare la competenţa după materie şi după persoană se transformă într-o probă greu de realizat de către cel interesat, ce echivalează, în fapt, cu o veritabilă *probatio diabolica* şi, implicit, determină încălcarea dreptului

fundamental la un proces echitabil. Tocmai de aceea legiuitorul codurilor de procedură penală anterioare a prevăzut sub sancţiunea nulităţii absolute nerespectarea normelor de competenţă materială şi după calitatea persoanei a organului de urmărire penală, vătămarea procesuală fiind, în această situaţie, prezumată *iuris et de iure*.

756. ***Având în vedere considerentele deciziei Curții Constituționale, legiuitorul a complinit omisiunea legislativă care a generat neconstituționalitatea art.281 alin.(1) lit.b) din Codul de procedură penală***, completând textul de lege cu ipoteza încălcării normelor procesuale referitoare la competenţa materială şi după calitatea persoanei a organului de urmărire penală, atunci când urmărirea penală a fost efectuată de un organ necompetent după materie sau calitatea persoanei. Noua dispoziție transpune astfel decizia Curții, act jurisdicțional cu caracter general obligatoriu, în acord cu dispozițiile constituționale ale art.147.

757. În concluzie, Curtea apreciază că obiecția de neconstituționalitate, așa cum a fost formulată, intră în contradicție cu considerentele Deciziei nr.302 din 4 mai 2017. De altfel, *situația invocată de autorii obiecției în critica formulată*, conform căreia este nejustificată sancționarea cu nulitatea absolută a actelor efectuate de un organ de urmărire ierarhic superior celui care avea competența de a efectua urmărirea penală, *își găsește răspuns în prevederile art.325 din Codul de procedură penală*. Astfel, acest text prevede posibilitatea procurorilor din cadrul parchetului ierarhic superior de a prelua, în vederea urmăririi penale, cauze de competența parchetelor ierarhic inferioare prin dispoziția motivată a conducătorului parchetului ierarhic superior. Prin urmare, existența unei dispoziții a conducătorului parchetului ierarhic superior, întemeiată pe dispozițiile art.325 din cod, face ca actele de urmărire efectuate ca urmare a preluării să nu fie lovite de nulitate.

758. În concluzie, Curtea constată că ***dispoziţiie art.I pct.181, cu referire la art.281 alin.(1) lit.b) din Codul de procedură penală, sunt constituţionale în raport cu criticile formulate.***

759. Dispoziţiile **art.I pct.183** au următorul conţinut: La articolul 282, alineatul (2) şi litera a) a alineatului (4) se modifică şi vor avea următorul cuprins: *„(2) Nulitatea relativă poate fi invocată de procuror, suspect, inculpat, celelalte părţi sau persoana vătămată, atunci când există un interes procesual propriu în respectarea dispoziţiei legale încălcate, precum şi din oficiu, de către judecătorul de drepturi şi libertăţi şi instanţa de judecată. [...]*

a) pe tot parcursul urmăririi penale şi cel mai târziu până la termenul de judecată prevăzut la art.370[2] alin.(1), dacă încălcarea a intervenit în cursul urmăririi penale;".

760. În prezent, norma are următorul conţinut: *„(2) Nulitatea relativă poate fi invocată de procuror, suspect, inculpat, celelalte părţi sau persoana vătămată, atunci când există un interes procesual propriu în respectarea dispoziţiei legale încălcate.[...]*

(4) Încălcarea dispoziţiilor legale prevăzute la alin.(1) poate fi invocată:

a) până la închiderea procedurii de cameră preliminară, dacă încălcarea a intervenit în cursul urmăririi penale sau în această procedură;".

761. **Autorii sesizării susţin** că, prin stabilirea noului regim juridic al nulităţii relative prevăzut la art.282 alin.(2) din cod, legiuitorul nu a respectat niciun criteriu de delimitare între nulitatea absolută şi cea relativă, instituind obligaţia invocării nulităţii relative şi de către judecătorul de drepturi şi libertăţi şi instanţa de judecată.

762. Examinând obiecţia de neconstituţionalitate, Curtea reţine că, prin *Decizia nr.554 din 19 septembrie 2017*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.1013 din 21 decembrie 2017, instanţa constituţională a admis excepţia de neconstituţionalitate şi a constatat că *soluţia legislativă cuprinsă*

în dispoziţiile art.282 alin.(2) din Codul de procedură penală, care nu permite invocarea din oficiu a nulităţii relative, este neconstituţională.

763. Având în vedere importanţa fazei procesuale a camerei preliminare şi a rolului pe care judecătorul de cameră preliminară îl ocupă în cadrul procesului penal, în condiţiile în care rezultatul procedurii în camera preliminară referitor la stabilirea legalităţii administrării probelor şi a efectuării actelor procesuale de către organele de urmărire penală are o influenţă directă asupra desfăşurării judecăţii pe fond, putând să fie decisiv pentru stabilirea vinovăţiei/nevinovăţiei inculpatului (Decizia nr.631 din 8 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.831 din 6 noiembrie 2015, paragraful 34), Curtea a reţinut că nu există nicio justificare obiectivă şi rezonabilă a împiedicării judecătorului de cameră preliminară de a lua în considerare din oficiu încălcările care atrag nulitatea relativă.

764. Totodată, în ceea ce priveşte rolul instanţei în faza de judecată a procesului penal, Curtea a apreciat că o atare soluţie legislativă - care nu permite, ca regulă, invocarea din oficiu a nulităţii relative - nu poate fi justificată doar prin filosofia restrângerii rolului activ al instanţei şi, în general, prin regândirea sistemului procesului penal, în sensul apropierii acestuia, în anumite privinţe, de sistemul adversial. În acest sens, Curtea a reţinut că, spre deosebire de sistemul adversial, în care judecătorul poartă răspunderea, de principiu, numai asupra corectitudinii desfăşurării procedurii, sarcina stabilirii faptelor şi a vinovăţiei aparţinând juraţilor, *în procesul penal român instanţa îşi asumă răspunderea şi în privinţa acestor elemente esenţiale, care constituie finalitatea procesului - stabilirea faptei şi a vinovăţiei.*

765. Astfel, Curtea a observat că, pe de o parte, noul Cod de procedură penală impune instanţei de judecată să neglijeze anumite neregularităţi, deşi acestea ar putea conduce inclusiv la vicierea rezultatului procesului, dar, pe de altă parte, aceeaşi instanţă poartă răspunderea asupra soluţiei date. Or, raţiunile pentru

care a fost, anterior, legiferată posibilitatea instanţei de a lua în considerare din oficiu nulitatea relativă - cu respectarea anumitor condiţii prevăzute de lege - se menţin şi în prezent, deoarece ele au ca temei de fapt situaţiile ivite în practică, ce nu pot avea o altă rezolvare, situaţii faptice care continuă să apară şi după intrarea în vigoare a noului Cod de procedură penală.

766. În aceste condiţii, Curtea a constatat că soluţia legislativă cuprinsă în dispoziţiile art.282 alin.(2) din Codul de procedură penală, care nu permite invocarea din oficiu a nulităţii relative, încalcă prevederile art.1 alin.(3) şi alin.(5) şi ale art.124 din Constituţie, împiedicând judecătorul/instanţa de judecată să ia în considerare din oficiu încălcarea dispoziţiilor legale a căror nerespectare este de natură a atrage nulitatea relativă a actului, cu excepţia situaţiilor expres prevăzute de lege.

767. ***Având în vedere considerentele deciziei Curții Constituționale, legiuitorul a complinit omisiunea legislativă care a generat neconstituționalitatea art.282 alin.(2) din Codul de procedură penală***, completând textul de lege cu posibilitatea invocării, din oficiu, (iar nu a obligației, așa cum susțin autorii sesizării), a nulității relative de către judecătorul de drepturi şi libertăţi şi instanţa de judecată. Noua dispoziție transpune astfel decizia Curții, act jurisdicțional cu caracter general obligatoriu, în acord cu dispozițiile constituționale ale art.147.

768. În concluzie, Curtea apreciază că ***obiecția de neconstituționalitate privind dispozițiile art.I pct.183, referitoare la art.282 alin.(2) lit.a) și alin.(4) din Codul de procedură penală, așa cum a fost formulată, tinde să înfrângă caracterul general obligatoriu al Deciziei nr.554 din 19 septembrie 2017, astfel că aceasta urmează să fie respinsă, ca inadmisibilă.***

769. Dispozițiile **art.I pct.188** au următorul conținut: După articolul 287, se introduce un nou articol, art.287[1], cu următorul cuprins: *„**Trimiterea în format electronic a unor acte de sesizare** Art.287[1]. – Rechizitoriul, precum şi orice alt act*

de sesizare a instanţei sau a judecătorului de drepturi şi libertăţi se trimit acestora de către procuror şi în format electronic."

770. **Critica** vizează necorelarea dispoziţiilor criticate cu cele de la art.I pct.6 din legea supusă controlului, care creează un privilegiu în favoarea avocatului inculpatului, căruia i se va comunica „întregul material de urmărire penală în formă electronică", în timp ce instanţei de judecată i se comunică, în format electronic, doar actul de sesizare.

771. Dispoziţiile art.I pct.6 modifică art.10 alin.(2) din cod în sensul instituirii obligaţiei organelor de urmărire penală şi a instanţelor de judecată de a asigura subiecţilor procesuali principali şi avocatului *„timpul necesar pregătirii apărării [...] şi înlesnirile necesare pregătirii apărării, prin punerea la dispoziţie şi comunicarea întregului material de urmărire penală în formă electronică".*

772. Dispoziţiile art.10, intitulat *Dreptul la apărare*, au ca scop instituirea unor garanţii necesare asigurării unei exercitări depline şi efective a dreptului la apărare de către părţi şi subiecţii procesuali principali în tot cursul procesului penal. Printre acestea se enumeră dreptul de a se apăra ei înşişi sau de a fi asistaţi de avocat, dreptul de a beneficia de timpul şi înlesnirile necesare pregătirii apărării, dreptul suspectului de a fi informat de îndată şi înainte de a fi ascultat despre fapta pentru care se efectuează urmărirea penală şi încadrarea juridică a acesteia, dreptul inculpatului de a fi informat de îndată despre fapta pentru care s-a pus în mişcare acţiunea penală împotriva lui şi încadrarea juridică a acesteia, dreptul de a nu face nicio declaraţie. Completarea acestor garanţii cu dreptul subiecţilor procesuali principali şi avocatului de a li se pune la dispoziţie şi de a li se comunica întregul material de urmărire penală în formă electronică constituie o opţiune a legiuitorului în sensul sporirii mijloacelor legale care concură la exercitarea deplină şi efectivă a dreptului la apărare.

773. Împrejurarea că, simultan acordării acestor garanţii care dau expresie dreptului constituţional la apărare, legiuitorul creează o serie de facilităţi în buna

administrare a actului de justiție, în desfășurarea cu celeritate a procesului penal, sub aspectul transmiterii unor acte între organele judiciare și în format electronic, nu creează în sarcina acestuia obligația de a reglementa în mod identic sau similar cele două aspecte, întrucât acestea, pe lângă faptul că vizează probleme diferite, dat fiind scopul lor, impun o reglementare diferită.

774. Acesta este motivul pentru care Curtea *nu poate reține critica formulată de autorii sesizării în sensul încălcării principiului egalității în drepturi, prevăzut de art.16 din Constituție, întrucât a priori nu se poate realiza o comparație între subiecții procesuali principali și avocat, pe de o parte, și instanța judecătorească sau judecătorul de drepturi și libertăți, pe de altă parte*, aceștia găsindu-se în situații evident diferite. Pentru motive similare, nu poate fi reținută nici critica referitoare la încălcarea art.21 privind accesul liber la justiție și dreptul la un proces echitabil, instanța judecătorească sau judecătorul de drepturi și libertăți fiind organele judiciare care, aplicând legea, garantează exercițiul concret al acestor drepturi.

775. Având în vedere aceste argumente, Curtea apreciază că ***dispozițiile art.I pct.188, referitoare la art.287[1] din Codul de procedură penală, sunt constituționale în raport cu criticile formulate.***

776. Dispozițiile **art.I pct.189** au următorul conținut: La articolul 290, după alineatul (1) se introduc două noi alineate, alin.(1^1) și alin.(1^2), cu următorul cuprins: *„(1^1) Pentru ca o persoană să beneficieze de dispozițiile referitoare la reducerea limitelor de pedeapsă denunțul trebuie să fie depus într-un termen de maximum 1 an de la data la care persoana a luat cunoștință de săvârșirea infracțiunii.*

(1^2) Condamnarea, renunțarea la judecată sau amânarea executării pedepsei față de o persoană nu poate fi dispusă exclusiv pe baza mărturiei denunțătorului dacă acestea nu sunt însoțite de alte probe."

777. **Critica** vizează dispozițiile art.290 alin.(1^1), care prevăd limitarea temporală a beneficiului reducerii limitelor de pedeapă ca urmare a depunerii unui denunţ, împrejurare ce conduce la descurajarea persoanelor care au cunoştinţă de săvârşirea unei infracţiuni de a sesiza organele judiciare, fapt care încalcă principiul aflării adevărului.

778. Dispozițiile art.290 din Codul de procedură penală, intitulat *Denunțul*, prevăd la alin.(1) că denunțul este încunoştinţarea făcută de către o persoană fizică sau juridică despre săvârşirea unei infracţiuni, deci o modalitate de sesizare a organelor de urmărire penală.

779. ***Instituția denunțului se regăsește în mai multe acte normative***, legiuitorul acordând unele beneficii persoanelor care, pe această cale, contribuie la descoperirea și sancționarea anumitor fapte penale. Astfel, *dispozițiile art.15 din Legea nr.143/2000* privind prevenirea şi combaterea traficului şi consumului ilicit de droguri prevăd că „Persoana care a comis una dintre infracţiunile prevăzute la art.2-9, iar în timpul urmăririi penale denunţă şi facilitează identificarea şi tragerea la răspundere penală a altor persoane care au săvârşit infracţiuni legate de droguri beneficiază de reducerea la jumătate a limitelor pedepsei prevăzute de lege"; *dispozițiile art.19 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.43/2002* privind Departamentul Naţional Anticorupţie dispun că „Persoana care a comis una dintre infracţiunile atribuite prin prezenta ordonanţă de urgenţă în competenţa Direcţiei Naţionale Anticorupţie, iar în timpul urmăririi penale denunţă şi facilitează identificarea şi tragerea la răspundere penală a altor persoane care au săvârşit astfel de infracţiuni beneficiază de reducerea la jumătate a limitelor pedepsei prevăzute de lege"; *dispozițiile art.19 din Legea nr.682/2002* privind protecţia martorilor prevăd că „Persoana care are calitatea de martor, în sensul art.2 lit.a) pct.1, şi care a comis o infracţiune gravă, iar înaintea sau în timpul urmăririi penale ori al judecăţii denunţă şi facilitează identificarea şi tragerea la răspundere penală a altor persoane care au săvârşit astfel de infracţiuni beneficiază de reducerea la jumătate a limitelor

pedepsei prevăzute de lege", în interpretarea dată prin Decizia Curții Constituționale nr.67 din 26 februarie 2015; *dispozițiile art.15 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.78/2016* pentru organizarea şi funcţionarea Direcţiei de Investigare a Infracţiunilor de Criminalitate Organizată şi Terorism, precum şi pentru modificarea şi completarea unor acte normative prevăd că „Persoana care a comis una dintre infracţiunile prevăzute de prezenta ordonanţă de urgenţă în competenţa Direcţiei de Investigare a Infracţiunilor de Criminalitate Organizată şi Terorism, iar în timpul urmăririi penale denunţă şi facilitează identificarea şi tragerea la răspundere penală a altor participanţi la săvârşirea infracţiunii beneficiază de reducerea la jumătate a limitelor pedepsei prevăzute de lege".

780. *Prin introducerea dispozițiilor art.290 alin.(1^1), legiuitorul limitează acordarea beneficiului referitor la reducerea limitelor pedepsei prevăzute de lege doar la situația în care denunțul este depus într-un termen de maximum 1 an* de la data la care persoana denunțătoare a luat cunoştinţă de săvârşirea infracţiunii. Cu alte cuvinte, legiuitorul condiționează aplicarea regimului sancționator mai blând de conduita responsabilă, cooperantă, adoptată în scopul realizării interesului general al societății în descoperirea și pedepsirea faptelor penale. Aşadar, legiuitorul vine să gratifice un comportament care valorizează atât interesul public, general, al aflării adevărului, cât și interesul particular al denunțătorului. *Noua reglementare nu împiedică persoana care are cunoștință de săvârșirea unei fapte penale de a denunța persoanele făptuitoare și după expirarea termenului de un an de la data la care a aflat de comiterea infracțiunii, în acest caz însă ea acționând exclusiv în valorizarea interesului general, nemaiputând cere acordarea beneficiului legal.*

781. Adoptarea acestei soluții legislative constituie opțiunea legiuitorului în reglementarea instituției denunțului, opțiune care respectă marja de apreciere în interiorul căreia acesta are libertatea de a dispune, astfel că ***dispozițiile art.I***

pct.189, referitoare la art.290 alin.(1[1]) din Codul de procedură penală, sunt constituționale în raport cu criticile invocate.

782. Distinct de criticile formulate, Curtea nu poate trece cu vederea utilizarea în art.290 alin.(1[2]), ca soluție pe care o poate pronunța instanța, *„renunțarea la judecată"*. Or, această soluție nu se regăsește printre cele prevăzute de art.396 din Codul de procedură penală, potrivit căruia instanța hotărăște asupra învinuirii aduse inculpatului, pronunțând, după caz, condamnarea, renunțarea la aplicarea pedepsei, amânarea aplicării pedepsei, achitarea sau încetarea procesului penal, aspect care ridică probleme privind previzibilitatea normei menționate.

783. Dispozițiile **art.I pct.190** au următorul conținut: Articolul 292 se modifică şi va avea următorul cuprins: *„**Sesizarea din oficiu** Art.292. – (1) Organul de urmărire penală se sesizează din oficiu dacă află că s-a săvârşit o infracţiune pe orice altă cale decât cele prevăzute la art.289-291 şi încheie un proces-verbal în acest sens. Organul de urmărire penală va indica în mod concret, în procesul-verbal, condiţiile în care a aflat despre săvârşirea infracţiunii.*

(2) După sesizarea din oficiu, organul de urmărire penală înregistrează procesul verbal în evidenţele sale şi repartizează aleatoriu dosarul astfel format unui procuror."

784. În prezent, norma are următorul conținut: *„Organul de urmărire penală se sesizează din oficiu dacă află că s-a săvârşit o infracţiune pe orice altă cale decât cele prevăzute la art.289-291 şi încheie un proces-verbal în acest sens"*.

785. **Critica** vizează răsturnarea ierarhiei constituţionale, prin aplicarea textului ajungându-se ca organul de cercetare penală al poliţiei judiciare să dea dispoziţii procurorului, repartizându-i cauze spre soluţionare.

786. Potrivit dispozițiilor art.131 alin.(3) din Constituție, *„Parchetele funcţionează pe lângă instanţele de judecată, conduc şi supraveghează activitatea de cercetare penală a poliţiei judiciare, în condiţiile legii"*. Legea procesual penală stabilește, la art.55 alin.(1), că organele de urmărire penală sunt procurorul,

organele de cercetare penală ale poliției judiciare și organele de cercetare penală speciale.

787. Cu privire la procuror, legea prevede că în cadrul procesului penal acesta are atribuţii privind supravegherea sau efectuarea urmăririi penale, sesizarea judecătorului de drepturi şi libertăţi şi a instanţei de judecată, exercitarea acţiunii penale, exercitarea acţiunii civile, în cazurile prevăzute de lege, încheierea acordului de recunoaştere a vinovăţiei, în condiţiile legii, formularea şi exercitarea contestaţiilor şi a căilor de atac prevăzute de lege împotriva hotărârilor judecătoreşti, precum şi orice alte atribuţii prevăzute de lege.

788. Potrivit art.55 alin.(4) din cod, atribuţiile organelor de cercetare penală ale poliţiei judiciare sunt îndeplinite de lucrători specializaţi din Ministerul Administraţiei şi Internelor anume desemnaţi în condiţiile legii speciale, care au primit avizul conform al procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie ori avizul procurorului desemnat în acest sens, în vreme ce art.55 alin.(5) prevede că atribuţiile organelor de cercetare penală speciale sunt îndeplinite de ofiţeri anume desemnaţi în condiţiile legii, care au primit avizul conform al procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie.

789. Cu privire la modul de organizare a activității de urmărire penală, legea prevede la art.55 alin.(6) că *„Organele de cercetare penală ale poliţiei judiciare şi organele de cercetare penală speciale îşi desfăşoară activitatea de urmărire penală sub conducerea şi supravegherea procurorului"*. De asemenea, Capitolul III al Titlului I - *Urmărirea penală* din Partea specială a Codului de porcedură penală conține dispoziții (art.299-304) privind *Conducerea și supravegherea activităților organelor de cercetare penală de către procuror.*

790. Din analiza acestor prevederi, rezultă că procurorul este organul de urmărire penală cu cele mai importante atribuții, acesta ocupând rolul central în

procedura urmăririi penale prin exercitarea funcției de conducere și supraveghere a activității desfășurate de celelalte organe de urmărire penală.

791. Potrivit noilor prevederi ale art.292 alin.(2) din cod, după sesizarea din oficiu, organul de urmărire penală „repartizează aleatoriu dosarul astfel format unui procuror". Cu alte cuvinte, ***prin folosirea noțiunii „organ de urmărire penală", care reprezintă genul proxim în această materie, legiuitorul creează premisa ca oricare dintre cele trei categorii de organe penale, care se constituie în diferența specifică (procurorul, organul de cercetare penală al poliției judiciare sau organul de cercetare penală special), să se sesizeze din oficiu și să repartizeze aleatoriu cauza unui procuror***. Or, în ceea ce privește repartizarea cauzei, aceasta reprezintă o atribuție corespunzătoare funcției de conducere a activității de urmărire penală, care revine, așa cum arătam mai sus, în exclusivitate procurorului. Mai mult, întrucât legea prevede că repartizarea dosarului astfel format să face către un procuror, ***se poate ajunge la situația absurdă ca un organ de cercetare penală, a cărui activitate este supravegheată de către procuror, să dispună repartizarea unei cauze către un procuror, în vădită contradicție cu rolul legal și constituțional al acestor organe.***

792. Având în vedere aceste aspecte și consecința juridică a aplicării noilor prevederi, ajungându-se ca organul de cercetare penală al poliției judiciare să dea dispoziții procurorului, repartizându-i spre soluționare cauze, deci o inversare a ierarhiei constituționale prevăzute de art.131 alin.(3), Curtea constată că ***dispozițiile art.I pct.190, referitoare la art.292 alin.(2) din Codul de procedură penală, sunt neconstituționale, prin raportare la art.1 alin.(5) care consacră obligativitatea legii și supremația Constituției și la art.131 alin.(3) din Constituție, care stabilește rolul și ierarhia organelor de cercetare penală.***

793. Dispozițiile **art.I pct.192** au următorul conținut: La articolul 305, alineatul (1) se modifică şi va avea următorul cuprins: *„Art.305. – (1) Când actul de sesizare îndeplineşte condiţiile prevăzute de lege şi se constată că nu există*

vreunul dintre cazurile care împiedică exercitarea acţiunii penale prevăzute la art.16 alin.(1) şi sunt indicate numele persoanelor ce se presupune că ar fi săvârşit infracţiunea ce face obiectul sesizării, organul de urmărire penală dispune începerea urmăririi penale cu privire la faptă. În cadrul audierilor autorului indicat sau cunoscut i se aplică corespunzător procedura prevăzută la art.107-110."

794. În prezent, norma are următorul conţinut: *„(1) Când actul de sesizare îndeplineşte condiţiile prevăzute de lege, organul de urmărire penală dispune începerea urmăririi penale cu privire la fapta săvârşită ori a cărei săvârşire se pregăteşte, chiar dacă autorul este indicat sau cunoscut."*

795. **Critica** vizează încălcarea cerinţelor de calitate a legii, întrucât, dacă în formularea actuală a art.305 alin.(1) se prevede că începerea urmăririi penale cu privire la faptă se dispune chiar dacă autorul este indicat sau cunoscut, în forma modificată cunoaşterea făptuitorului devine o condiţie obligatorie pentru începerea cercetării *in rem*. De asemenea, este criticată şi necorelarea cu dispoziţiile art.305 alin.(1^1) teza întâi, introduse prin art.I pct.193 al legii supuse controlului, potrivit cărora „În celelalte situaţii, altele decât cele menţionate la alin.(1), organul de urmărire penală dispune începerea urmăririi penale cu privire la faptă".

796. Cu privire la distincţia dintre cele două faze ale urmăririi penale, *in rem* şi *in personam*, analizând constituţionalitatea dispoziţiilor art.305 alin.(1) din Codul de procedură penală, prin *Decizia nr.236 din 19 aprilie 2016*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.426 din 7 iunie 2016 şi Decizia nr.260 din 5 mai 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.599 din 5 august 2016, Curtea a constatat că, din analiza dispoziţiilor noului Cod de procedură penală, rezultă că *legea nu mai permite începerea urmăririi penale direct faţă de o anumită persoană, instituind obligaţia începerii, în toate cazurile, a urmăririi penale in rem*. Această dispoziţie are caracter imperativ şi este aplicabilă chiar şi în ipoteza în care în cuprinsul actului de sesizare este indicată o

anumită persoană ca fiind cea care a săvârşit infracţiunea ce face obiectul sesizării ori când starea de fapt descrisă permite identificarea sa. Reglementarea etapei urmăririi penale *in rem*, etapă obligatorie şi prealabilă, garantează caracterul echitabil al desfăşurării urmăririi penale, astfel încât orice acte de cercetare să se desfăşoare într-un cadru procesual şi nicio persoană să nu fie pusă sub acuzaţie în lipsa unor date sau probe din care să rezulte indicii rezonabile că a săvârşit o faptă prevăzută de legea penală.

797. În ceea ce priveşte intervalul de timp ce separă momentul începerii urmăririi penale *in rem* de momentul începerii urmăririi penale *in personam*, Curtea a constatat că, deşi acesta nu este strict şi expres determinat de dispoziţiile Codului de procedură penală, legea precizează că procurorul dispune ca urmărirea penală să se efectueze în continuare faţă de o persoană, *in personam*, când din datele şi probele existente în cauză rezultă indicii rezonabile că aceasta a săvârşit fapta pentru care s-a început urmărirea penală, persoana respectivă dobândind calitatea de suspect [art.305 alin.(3)].

798. Cu acelaşi prilej, Curtea a reţinut că începerea urmăririi penale *in rem* legitimează organul de cercetare penală să demareze activităţile specifice care duc la realizarea obiectului urmăririi penale, sens în care, după sesizare, are obligaţia să caute şi să strângă datele ori informaţiile cu privire la existenţa infracţiunii, să ia măsuri pentru limitarea consecinţelor acesteia şi să strângă şi să administreze probele necesare cu respectarea exigenţelor consacrate de art.100 şi art.101 din Codul de procedură penală referitoare la administrarea probelor în acord cu principiul loialităţii.

799. Astfel, *Curtea a apreciat că faza procesuală a urmăririi penale* in rem *este o fază destinată strângerii de probe în baza cărora se pot contura indicii rezonabile care pot sta la baza unei învinuiri aduse unei persoane*. Curtea a reţinut că învinuirea adusă unei persoane concretizată în ordonanţa procurorului prin care se dispune efectuarea în continuare a urmăririi penale, *in personam*, are caracterul

unei acuzaţii în materie penală, în sensul dat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului acestei noţiuni. Prin consecinţele pe care formularea unei învinuiri *in personam* le are în planul drepturilor persoanei, aceasta nu poate fi consecinţa unei simple înregistrări a unei sesizări împotriva unei persoane, trebuind fundamentată de o serie de elemente - indicii rezonabile - administrate prin mijloacele de probă prevăzute de lege.

800. Având în vedere considerentele deciziilor Curţii Constituţionale, rezultă că, *indiferent dacă autorul faptei este indicat sau cunoscut, şi menţiunea cu privire la numele său este cuprinsă în actul de sesizare, organul de urmărire penală, dacă sunt îndeplinite şi celelalte condiţii prevăzute de lege va dispune începerea urmăririi penale* in rem. ***Analizând coroborat dispoziţiile alin.(1) şi alin.(1[1]) ale art.305, sub aspectul indicării/neindicării numelui persoanei ce se presupune că ar fi săvârşit infracţiunea în actul de sesizare, Curtea constată că cele două norme acoperă ambele ipoteze, astfel că nu se poate reţine critica autorilor sesizării potrivit căreia indicarea numelui sau cunoaşterea făptuitorului devine o condiţie obligatorie pentru începerea cercetării*** **in rem.**

801. În schimb, din aceeaşi analiză coroborată, Curtea observă că dispoziţiile art.305 alin.(1) din cod prevăd, printre condiţiile cumulative ce se cer a fi îndeplinite pentru dispunerea începerii urmăririi penale cu privire la faptă, constatarea că nu există vreunul dintre cazurile care împiedică exercitarea acţiunii penale prevăzute la art.16 alin.(1) din cod. Cu alte cuvinte, *cazurile care împiedică exercitarea acţiunii penale devin cazuri de împiedicare a începerii urmăririi penale* in rem. Or, o atare concluzie este în vădită contradicţie cu însuşi scopul urmăririi penale *in rem*. Astfel, potrivit art.16 alin.(1), printre cazurile care împiedică punerea în mişcare şi exercitarea acţiunii penale sunt cele privind inexistenţa faptei, fapta nu este prevăzută de legea penală ori nu a fost săvârşită cu vinovăţia prevăzută de lege, nu există probe că o persoană a săvârşit infracţiunea sau există o cauză justificativă sau de neimputabilitate. ***În condiţiile în care faza***

procesuală a urmăririi penale* in rem *este tocmai faza destinată strângerii de probe în baza cărora se pot contura indicii rezonabile care pot sta la baza unei învinuiri aduse unei persoane, organul de cercetare având obligaţia de a căuta şi a strânge datele ori informaţiile cu privire la existenţa infracţiunii, a făptuitorului şi a împrejurărilor în care acesta a comis fapta, ***trimiterea la respectarea condiţiilor privind punerea în mişcare a acţiunii penale***, condiţii a căror verificare poate fi efectuată ulterior, după parcurgerea fazei urmăririi penale *in rem*, şi care, îndeplinite cumulativ, justifică trecerea la fazele ulterioare ale urmăririi penale, urmărirea penală *in personam*, respectiv punerea în mişcare a acţiunii penale, ***este lipsită de logică juridică, anulând aplicabilitatea acestei norme.***

802. Aşadar, prevederea procesuală penală nu asigură nevoia societăţii privind aflarea adevărului în orice cauză penală, anulează rolul organelor de urmărire penală privind cercetarea aspectelor cuprinse în actele de sesizare, lipsind de efecte juridice aceste acte. Pentru argumentele prezentate, Curtea constată că ***dispoziţiile art.I pct.192, referitoare la art.305 alin.(1) din Codul de procedură penală, în ceea ce priveşte sintagma „nu există vreunul dintre cazurile care împiedică exercitarea acţiunii penale prevăzute la art.16 alin.(1)", sunt neconstituţionale, contravenind prevederilor constituţionale ale art.1 alin.(3), privind statul de drept, şi ale art.131, care consacră rolul Ministerului Public.***

803. Dispoziţiile **art.I pct.193** au următorul conţinut: La articolul 305, după alineatul (1) se introduce un nou alineat, alin.(1^1), cu următorul cuprins: *„(1^1) În celelalte situaţii, altele decât cele menţionate la alin.(1), organul de urmărire penală dispune începerea urmăririi penale cu privire la faptă. În termen de maximum un an de la data începerii urmăririi penale cu privire la faptă organul de urmărire penală este obligat să procedeze fie la începerea urmăririi penale cu privire la persoană, dacă sunt îndeplinite condiţiile legale pentru a dispune aceasta măsură, fie la clasarea cauzei."*

804. **Autorii sesizării susţin** că, întrucât dispoziţiile alin.(1^1) nu menţionează care sunt *„celelalte situaţii”*, norma lasă să se înţeleagă că alin.(1) ar reglementa cazuri în care urmărirea penală poate începe direct cu privire la persoană. De asemenea, stabilirea unei durate maxime a fazei urmăririi penale cu privire la faptă nu se justifică în condiţiile în care, sub aspect procesual, este deja reglementat remediul contestaţiei privind durata procesului, iar, sub aspect material, este reglementată prescripţia răspunderii penale.

805. Având în vedere argumentele prezentate anterior cu privire la modificarea art.305 alin.(1) din Codul de procedură penală, Curtea reţine că atât timp cât ***sintagma „celelalte situaţii”*** nu se referă şi la ipoteza în care *„nu există vreunul dintre cazurile care împiedică exercitarea acţiunii penale prevăzute la art.16 alin.(1)”*, a cărei neconstituţionalitate a fost constatată, aceasta ***nu contravine niciunei norme constituţionale***.

806. Analizând textul criticat, Curtea observă că legiuitorul a instituit în sarcina organului de urmărire penală obligaţia de a finaliza etapa urmăririi penale *in rem* în termen de maximum un an de la data începerii sale. După epuizarea termenului, procurorul este obligat fie să emită ordonanţa de continuare a urmăririi penale cu privire la persoană, *in personam*, dacă sunt întrunite condiţiile prevăzute de lege, fie să emită ordonanţa de clasare a cauzei. Aparent, scopul noilor dispoziţii este acela de a accelera procedura judiciară, deci de a asigura soluţionarea cu celeritate a procesului penal.

807. *Cu privire la intervalul de timp ce separă momentul începerii urmăririi penale* in rem *de momentul începerii urmăririi penale* in personam, Curtea, prin *Decizia nr.236 din 19 aprilie 2016,* publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.426 din 7 iunie 2016, paragrafele 52-57, a constatat că acesta nu este strict şi expres determinat de dispoziţiile Codului de procedură penală. Cu toate acestea, dispoziţia procesual penală precizează că procurorul dispune ca urmărirea penală să se efectueze în continuare faţă de o persoană când

din datele şi probele existente în cauză rezultă indicii rezonabile că aceasta a săvârşit fapta pentru care s-a început urmărirea penală. Astfel, procurorul este obligat ca, în momentul în care există indicii rezonabile că o persoană a săvârşit fapta pentru care s-a început urmărirea penală, să dispună continuarea urmăririi penale faţă de acea persoană. Aceasta rezultă din folosirea de către legiuitor a verbului la modul imperativ „dispune", iar nu „poate dispune", astfel încât să se poată interpreta că există o facultate a procurorului de a amâna momentul începerii urmăririi penale *in personam* până la realizarea probaţiunii necesare pentru punerea în mişcare a acţiunii penale şi dispunerea directă a acestei măsuri.

808. În măsura în care, în dezacord cu aceste prevederi, procurorul nu respectă aceste exigenţe, atunci, în cazul emiterii rechizitoriului, suspectul devenit inculpat poate supune cenzurii judecătorului de cameră preliminară verificarea legalităţii administrării probelor şi a efectuării actelor de către organele de urmărire penală, întrucât, potrivit art.342 şi art.345 alin.(1) şi alin.(2) din Codul de procedură penală, în procedura de filtru, judecătorul de cameră preliminară are posibilitatea să constate nulitatea relativă şi să excludă actele de urmărire penală şi probele administrate cu încălcarea legii, care conferă, între altele, şi un drept efectiv la apărare. În acest sens, Curtea a mai constatat că prevederile art.282 alin.(1) din Codul de procedură penală stabilesc că încălcarea dispoziţiilor legale determină nulitatea actului atunci când prin nerespectarea cerinţei legale s-a adus o vătămare drepturilor părţilor ori ale subiecţilor procesuali principali, care nu poate fi înlăturată altfel decât prin desfiinţarea actului. De aceea, ori de câte ori toate sau majoritatea probelor din faza de urmărire penală au fost administrate numai în cursul urmăririi penale *in rem*, atunci se pot pune în discuţie aspecte de aplicare a legii cu nesocotirea garanţiilor specifice dreptului la un proces echitabil, cum ar fi dreptul suspectului de a fi informat cu privire la fapta pentru care este cercetat şi încadrarea juridică a acesteia, de a consulta dosarul, în condiţiile legii, de a avea un avocat ales sau unul din oficiu pentru cazurile de asistenţă obligatorie, de a

propune administrarea de probe, de a ridica excepţii şi de a pune concluzii, de a formula orice alte cereri care ţin de soluţionarea laturii penale şi civile a cauzei, de a apela la un mediator, în cazurile permise de lege, de a fi informat cu privire la drepturile sale ori dreptul de a beneficia de alte drepturi prevăzute de lege. Câtă vreme, în funcţie de particularităţile fiecărui caz, este dovedită privarea suspecţilor/inculpaţilor de drepturile conferite de Codul de procedură penală, fiindu-le grav afectat dreptul la apărare în cursul urmăririi penale, atunci probele şi actele întocmite cu nerespectarea exigenţelor legale pot fi înlăturate până la încheierea procedurii de cameră preliminară (Decizia nr.236 din 19 aprilie 2016, par.58).

809. În concluzie, Curtea a constatat că, din modul de redactare a prevederilor art.305 din Codul de procedură penală nu se desprinde vreun înţeles echivoc, destinatarii normei, între care se regăsesc şi organele judiciare, putând înţelege cu uşurinţă sensul acestora, motiv pentru care nu poate fi primită nici susţinerea potrivit căreia ar fi afectate prevederile constituţionale ale art.1 alin.(5) din Constituţie. *Faptul că de la data începerii urmăririi penale* in rem *şi până la data începerii urmăririi penale* in personam *trece o perioadă mai mare de timp nu reprezintă o problemă de constituţionalitate, întrucât, în funcţie de circumstanţele fiecărei speţe, timpul necesar fundamentării bănuielii rezonabile că o anumită persoană a săvârşit o infracţiune poate fi mai mare sau mai mic* (Decizia nr.99 din 1 martie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.531 din 27 iunie 2018, par.37).

810. Pe de altă parte, dispoziţiile procesuale penale cuprinse în Titlul I al Părţii generale a codului, referitoare la *Principiile şi limitele aplicării legii procesuale penale,* prevăd la art.2 principiul legalităţii procesului penal, la art.5, obligaţia organelor judiciare de a asigura, pe bază de probe, aflarea adevărului cu privire la faptele şi împrejurările cauzei, precum şi cu privire la persoana suspectului sau inculpatului, strângerea şi administrarea probelor realizându-se atât

în favoarea, cât şi în defavoarea suspectului sau inculpatului, la art.8, obligaţia organelor judiciare de a desfăşura urmărirea penală şi judecata cu respectarea garanţiilor procesuale şi a drepturilor părţilor şi ale subiecţilor procesuali, astfel încât să fie constatate la timp şi în mod complet faptele care constituie infracţiuni, nicio persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală, iar orice persoană care a săvârşit o infracţiune să fie pedepsită potrivit legii, într-un termen rezonabil. În plus, legea procesuală penală reglementează contestaţia privind durata procesului penal, prin art.488[1] alin.(1) din cod, prevăzându-se că, *„Dacă activitatea de urmărire penală sau de judecată nu se îndeplineşte într-o durată rezonabilă, se poate face contestaţie, solicitându-se accelerarea procedurii"*. Potrivit art.488[1] alin.(3), contestaţia se poate face după cel puţin un an de la începerea urmăririi penale, pentru cauzele aflate în cursul urmăririi penale.

811. În acest context normativ şi jurisprudenţial, Curtea apreciază că, deşi instituirea unor termene pentru desfăşurarea diferitelor etape procesuale răspunde nevoii de soluţionare a procesului penal într-un termen rezonabil, ca garanţie a dreptului la un proces echitabil, reglementarea unor termene prea scurte sau a unor termene fixe, de la care nu există derogări, întemeiate pe motive temeinice (complexitatea speţei, lucrările dosarului privesc mai multe fapte sau mai multe persoane, conduita procesuală a părţilor, rolul încărcat al organelor judiciare), poate deturna însuşi scopul procesului penal. Astfel, dreptul la un proces echitabil nu înseamnă doar constatarea la timp a faptelor care constituie infracţiuni şi pedepsirea persoanelor vinovate, potrivit legii, într-un termen rezonabil, ci şi constatarea în mod complet a faptelor care constituie infracţiuni, astfel încât orice persoană care a săvârşit o infracţiune să fie pedepsită potrivit legii.

812. Cu privire la caracterul efectiv al activităţii de cercetare penală, sunt relevante cele reţinute de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în Hotărârea din 12 aprilie 2016, pronunţată în *Cauza M.C. şi A.C. împotriva României*, par.111, considerente pe care Curtea le apreciază aplicabile oricărei activităţi de cercetare

judiciară. Curtea europeană a statuat că „Pentru ca ancheta să fie considerată «efectivă» trebuie, în principiu, să fie de natură să conducă la stabilirea faptelor cauzei și la identificarea și pedepsirea persoanelor răspunzătoare. Aceasta nu este o obligație în ceea ce privește rezultatele care trebuie obținute, ci în ceea ce privește mijloacele care urmează să fie folosite. Autoritățile trebuie să fi luat măsurile rezonabile disponibile pentru a asigura strângerea probelor cu privire la incident, inclusiv, printre altele, depozițiile martorilor oculari, probele medico-legale și altele".

813. Pe de altă parte, Curtea constată că, instituind termenul de un an pentru faza urmăririi penale *in rem*, legiuitorul prevede și cele două soluții alternative pe care organul judiciar le poate adopta la expirarea acestui termen: fie ordonanța de continuare a urmăririi penale cu privire la persoană, *in personam*, dacă sunt întrunite condițiile prevăzute de lege, fie clasarea cauzei. Cu alte cuvinte, dacă nu sunt întrunite condițiile stabilite în art.305 alin.(3) din cod, privind efectuarea în continuare a urmăririi penale față de o anumită persoană, organul de urmărire penală este obligat să dispună clasarea cauzei. ***Or, instituirea acestei obligații după un an de la începerea urmăririi penale* in rem, *dacă în acest interval nu au putut fi identificate persoanele suspecte, încalcă în mod evident garanțiile instituite de legea penală pentru protejarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului*** (viața, integritatea corporală și sănătatea, libertatea persoanei, inviolabilitatea domiciliului, a patrimoniului etc.) ***și, implicit, toate aceste drepturi, pe de o parte, și obligația autorităților statului de a realiza o anchetă efectivă pentru identificarea și pedepsirea persoanelor vinovate, pe de altă parte***. *Limitarea duratei în care este posibilă efectuarea urmăririi penale se face doar prin intervenirea prescripției răspunderii penale*, instituție reglementată de prevederile art.153-156 din Codul penal, ca o cauză care înlătură răspunderea penală și nicidecum prin modalitatea consacrată de legiuitor prin textul criticat.

814. Mai mult, dacă în ceea ce privește prima soluție propusă dispozițiile procesuală penale sunt clare, stabilind în art.305 alin.(3) condițiile în care se dispune urmărirea penală față de persoana care dobândește calitatea de suspect, și anume există probe din care să rezulte bănuiala rezonabilă că respectiva persoană a săvârșit fapta pentru care s-a început urmărirea penală și nu există vreunul dintre cazurile prevăzute la art.16 alin.(1), în cazul celei de-a doua soluții, ***legea procesual penală omite să reglementeze noua situație juridică***. Potrivit art.315 alin.(1) din Codul de procedură penală, dispoziții aflate în vigoare și nemodificate, clasarea se dispune atunci când: *„a) nu se poate începe urmărirea penală, întrucât nu sunt întrunite condițiile de fond și formă esențiale ale sesizării; b) există unul dintre cazurile prevăzute la art.16 alin.(1)"*. Astfel, Codul de procedură penală reglementează două situații ce determină dispunerea clasării, și anume clasarea exclusiv ca soluție de neurmărire penală - atunci când nu se poate începe urmărirea penală, întrucât nu sunt întrunite condițiile de fond și de formă esențiale ale sesizării - și clasarea ca urmare a constatării incidenței unuia dintre cazurile de împiedicare a punerii în mișcare și a exercitării acțiunii penale prevăzute de art.16 alin.(1) din Codul de procedură penală. ***Clasarea prevăzută de art.305 alin.(1[1]) nu se încadrează în niciuna dintre aceste ipoteze, ea survenind, într-un mod neacceptabil, doar ca urmare a expirării termenului de un an de la data începerii urmăririi penale*** **in rem**. Mai mult, întrucât nu se regăsește printre ipotezele menționate, în cauza în care a fost dispusă clasarea nu poate fi dispusă redeschiderea urmăririi penale, potrivit art.335 din Codul de procedură penală. Aceste necorelări legislative determină neclaritatea și imprevizibilitatea normei procesuale penale și încalcă art.1 alin.(5) din Constituție, așa cum a fost dezvoltat în jurisprudența Curții Constituționale.

815. Pentru toate aceste argumente, Curtea constată că ***dispozițiile art.I pct.193, referitoare la art.305 alin.(1[1]) din Codul de procedură penală, sunt neconstituționale, contravenind art.1 alin.(3) din Constituție***, potrivit căruia

„România este stat de drept [...], în care demnitatea omului, drepturile şi libertăţile cetăţenilor, libera dezvoltare a personalităţii umane, dreptatea [...] reprezintă valori supreme [...] şi sunt garantate", ***art.1 alin.(5) din Constituție, în componentele sale referitoare la principiul legalității și cel al calității legii, precum și art.131 din Constituție***, care consacră rolul Ministerului Public de apărător al ordinii de drept, precum şi al drepturilor şi libertăţilor cetăţenilor.

816. Dispozițiile **art.I pct.195** au următorul conținut: Articolul 307 se modifică şi va avea următorul cuprins: *„**Aducerea la cunoştinţă a calităţii de suspect** Art.307. – (1) Persoanei care a dobândit calitatea de suspect i se aduc la cunoştinţă, înainte de prima sa audiere, această calitate, fapta pentru care este suspectată, cu descrierea tuturor elementelor constitutive ale acesteia şi a probelor din care rezultă săvârşirea faptei, încadrarea juridică a acesteia, drepturile procesuale prevăzute la art.83, încheindu-se în acest sens un proces-verbal. Lipsa acestor elemente atrage nulitatea absolută a actului de efectuare în continuare a urmăririi penale faţă de suspect.*

(2) Atunci când sunt îndeplinite condiţiile prevăzute la art.305 alin.(1) şi persoana faţă de care există indicii temeinice este cunoscută, organul de urmărire penală va aduce la cunoştinţă, de îndată, calitatea de suspect, sub sancţiunea nulităţii tuturor actelor de urmărire penală efectuate cu încălcarea acestei prevederi faţă de aceasta după aflarea identităţii persoanei.

(3) Organul de urmărire penală poate continua urmărirea penală fără a aduce la cunoştinţă calitatea de suspect, în condiţiile alin.(1) şi alin.(2) numai atunci când persoana faţă de care există indicii temeinice lipseşte nejustificat, se sustrage sau este dispărută."

817. În prezent, norma are următorul conținut: *„Persoanei care a dobândit calitatea de suspect i se aduc la cunoştinţă, înainte de prima sa audiere, această calitate, fapta pentru care este suspectată, încadrarea juridică a acesteia,*

drepturile procesuale prevăzute la art.83, încheindu-se în acest sens un proces-verbal."

818. **Critica** vizează introducerea unui paralelism legislativ, având în vedere că încălcările care atrag sancţiunea nulităţii absolute sunt prevăzute în mod limitativ la art.281 alin.(1) din Codul de procedură penală.

819. Pentru a dobândi calitatea de suspect, este nevoie a fi întrunite condiţiile prevăzute de art.305 alin.(3) din Codul de procedură penală, potrivit căruia *„Atunci când există probe din care să rezulte bănuiala rezonabilă că o anumită persoană a săvârşit fapta pentru care s-a început urmărirea penală şi nu există vreunul dintre cazurile prevăzute la art.16 alin.(1), organul de urmărire penală dispune ca urmărirea penală să se efectueze în continuare faţă de aceasta, care dobândeşte calitatea de suspect. Măsura dispusă de organul de cercetare penală se supune, în termen de 3 zile, confirmării procurorului care supraveghează urmărirea penală, organul de cercetare penală fiind obligat să prezinte acestuia şi dosarul cauzei"*. Aşadar, calitatea de suspect corespunde fazei urmăririi penale *in personam*.

820. Dispoziţiile modificatoare cuprinse în art.307 alin.(1) prevăd aducerea la cunoştinţa persoanei care dobândeşte calitatea de suspect a faptei pentru care este suspectată, cu descrierea tuturor elementelor constitutive ale acesteia şi a probelor din care rezultă săvârşirea faptei, a încadrării juridice a acesteia, precum şi a drepturilor procesuale prevăzute la art.83 din cod. Legiuitorul prevede că aducerea la cunoştinţă a acestor elemente trebuie menţionată în actul de efectuare în continuare a urmăririi penale faţă de suspect, respectiv ordonanţa procurorului, lipsa menţiunii atrăgând nulitatea absolută a actului.

821. Referitor la materia nulităţilor, Curtea face trimitere la paragrafele 587-588 ale prezentei decizii, reiterând că, în prezent, nulitatea absolută intervine în cazul încălcării unor norme care au un caracter esenţial în desfăşurarea procesului penal, fiind prevăzute în mod limitativ la art.281 alin.(1) din Codul de

procedură penală. ***Prin urmare, dacă a dorit completarea acestui cadru normativ, legiuitorul ar fi trebuit să modifice dispozițiile art.281 din cod, incluzând ipoteza criticată în cuprinsul acestei norme.*** Mai mult, în funcţie de cauza de nulitate incidentă, dispozițiile art.281 alin.(3) şi alin.(4) stabilesc termene diferite în care poate fi invocată nulitatea absolută. Or, dispoziţia legală criticată nu prevede un astfel de termen, ceea ce conduce la interpretarea că încălcarea garanţiilor procesuale prevăzute la art.307 alin.(1) din cod ar putea conduce la posibilitatea invocării nulităţii absolute în orice stadiu al procesului, împrejurare ce contravine principiului securităţii raporturilor juridice şi caracterului rezonabil al termenului de soluţionare a procesului.

822. În ceea ce priveşte dispozițiile art.307 alin.(2) din Codul de procedură penală, Curtea observă că acestea introduc o nouă ipoteză de continuare a urmăririi penale față de o anumită persoană, *in personam*. Astfel, pe lângă dispozițiile art.305 alin.(3), nemodificate, care prevăd urmărirea penală *in personam* atunci când există probe din care să rezulte bănuiala rezonabilă că o anumită persoană a săvârşit fapta pentru care s-a început urmărirea penală şi nu există vreunul dintre cazurile prevăzute la art.16 alin.(1), noile dispoziții prevăd continuarea urmăririi penale *in personam*, dacă sunt îndeplinite condiţiile prevăzute la art.305 alin.(1), referitoare la începerea urmăririi penale *in rem*, şi persoana faţă de care există indicii temeinice este cunoscută.

823. În fine, şi dispozițiile art.307 alin.(2) din Codul de procedură penală prevăd ***„sancţiunea nulităţii actelor de urmărire penală efectuate cu încălcarea acestei prevederi faţă de aceasta după aflarea identităţii persoanei". Exprimarea confuză, lipsită de rigoare juridică nu permite identificarea cu certitudine a actelor care sunt supuse sancțiunii și nici a tipului de nulitate cu care sunt sancționate.*** De altfel, aşa cum s-a arătat şi în prealabil, atunci când legiuitorul a instituit sancțiunea nulității punctual pentru nerespectarea anumitor norme procesuale, *cazurile de nulitate (absolută şi relativă) sunt reglementate de*

dispozițiile art.281-282 din Codul de procedură penală, care rămân nemodificate. Prin urmare, dacă legiuitorul intenționează introducerea unor noi cazuri de nulitate absolută, trebuie să modifice aceste texte.

824. Pentru toate aceste argumente, Curtea constată că ***dispozițiile art.I pct.195, referitoare la art.307 din Codul de procedură penală, sunt neconstituționale, contravenind art.1 alin.(5) din Constituție, în componentele privind principiul legalității și cel al calității legii.***

825. Dispozițiile **art.I pct.204** au următorul conținut: La articolul 318, după alineatul (15) se introduce un nou alineat, alin.(15^1), cu următorul cuprins: *„(15^1) În cauzele în care s-a dispus punerea în mişcare a acţiunii penale, instanţa verifică legalitatea administrării probelor şi a efectuării urmăririi penale, exclude probele nelegal administrate ori, după caz, sancţionează potrivit art.280-282 actele de urmărire penală efectuate cu încălcarea legii. În acest caz, instanţa poate dispune una dintre soluţiile prevăzute la alin.(15) sau poate dispune soluţia prevăzută la art.341 alin.(7) pct.2 lit.c).”*

826. **Critica** vizează lipsa de predictibilitate a normei cu privire la incidența în această etapă a procesului penal a procedurii „verificărilor prealabile la judecata în primă instanţă”, prevăzute de dispoziţiile art.370^1-370^5 din Codul de procedură penală, susținându-se că în cazul în care voința legiuitorului este aceea de a nu parcurge această etapă se încalcă art.16 din Constituție.

827. Analizând norma criticată, Curtea reține că aceasta completează dispozițiile art.318 – *Renunțarea la urmărirea penală*, stabilind competența instanței de a verifica legalitatea administrării probelor şi a efectuării urmăririi penale, de a exclude probele nelegal administrate ori, după caz, de a sancţiona, potrivit art.280-282 din cod, actele de urmărire penală efectuate cu încălcarea legii.

828. Pe de altă parte, norma prevede soluțiile pe care le poate dispune instanța, după verificările menționate: *„desființează soluţia de renunţare la urmărire penală şi trimite cauza la procuror pentru a începe sau a completa*

urmărirea penală ori, după caz, pentru a pune în mişcare acţiunea penală şi a completa urmărirea penală" sau *„desfiinţează soluţia de renunţare la urmărirea penală şi dispune clasarea"* [soluțiile prevăzute de art.318 alin.(15), astfel cum au fost modificate prin legea supusă controlului], respectiv *„admite plângerea, desfiinţează soluţia atacată şi dispune începerea judecăţii cu privire la faptele şi persoanele pentru care, în cursul cercetării penale, a fost pusă în mişcare acţiunea penală, când probele legal administrate sunt suficiente, trimiţând dosarul spre repartizare aleatorie"* [art. 341 alin.(7) pct.2 lit.c), nemodificate]. Cu privire la această din urmă soluție pe care o poate pronunța instanța, în *Decizia nr.599 din 21 octombrie 2014*, paragrafele 42-46, Curtea a reţinut că interesul persoanei care a avut calitatea de inculpat de a fi citată şi de a dezbate în contradictoriu plângerea formulată este evident, deoarece, potrivit art.341 alin.(7) pct.2 lit.c) din Codul de procedură penală, judecătorul de cameră preliminară poate dispune începerea judecăţii. De aceea, atunci când o instanţă - aşa cum este judecătorul de cameră preliminară - este competentă să analizeze temeinicia unei plângeri prin analiza întregii probaţiuni existente care fundamentează în ansamblu stingerea acţiunii penale, ea nu poate, din motive ce ţin de echitatea procedurii, să tranşeze asupra chestiunilor respective fără o apreciere nemijlocită a declaraţiilor persoanei care susţine că nu a comis fapta considerată ca infracţiune. Prin urmare, prezenţa persoanei care a avut calitatea de inculpat este indispensabilă în acest stadiu al procedurii în care judecătorul de cameră preliminară trebuie să decidă atât cu privire la începerea sau nu a judecăţii, cât şi cu privire la legalitatea administrării probelor şi a efectuării urmăririi penale. De asemenea, Curtea a reţinut că, în cauzele în care a fost pusă în mişcare acţiunea penală, obiectul procedurii referitoare la soluţionarea plângerilor împotriva soluţiilor de neurmărire sau netrimitere în judecată îl constituie nu numai admisibilitatea şi temeinicia acestora, cât şi verificarea legalităţii administrării probelor şi a efectuării urmăririi penale. Potrivit art.341 alin.(11) din Codul de procedură penală, probele care au fost

excluse de judecător în această fază nu pot fi avute în vedere la judecarea în fond a cauzei, dacă judecătorul de cameră preliminară a dispus şi începerea judecăţii. Or, câtă vreme probele reprezintă chintesenţa oricărui proces penal, iar organul de urmărire penală strânge şi administrează probe atât în favoarea, cât şi în defavoarea suspectului sau a inculpatului, atunci este evident că procedura desfăşurată în aceste situaţii are o influenţă directă asupra desfăşurării şi echităţii procedurii ulterioare, inclusiv asupra procesului propriu-zis. Totodată, Curtea a constatat că garanţiile procedurale referitoare la dreptul la un proces echitabil ce guvernează întreaga procedură referitoare la temeinicia unei acuzaţii în materie penală trebuie să dubleze şi procedura ce ţine de instituirea definitivă a legalităţii acuzaţiei stabilită prin încheierea judecătorului de cameră preliminară de începere a judecăţii, pronunţată în temeiul art.341 alin.(7) pct.2 lit.c) din Codul de procedură penală.

829. Este evident că, din modul de redactare a textului de lege criticat, în ipoteza de incidenţă a acestei norme nu se urmează procedura *Verificărilor prealabile la judecata în primă instanţă*, prevăzute de art.370[1]-370[5] din cod, acestea fiind aplicabile doar în ipoteza în care instanţa este sesizată prin rechizitoriu conform art.370[1] din cod. ***Ipoteza reglementată de textul criticat priveşte situaţia în care instanţa de judecată dispune soluţia prevăzută de art.341 alin.(7) pct.2 lit.c) din Codul de procedură penală, respectiv atunci când, verificând legalitatea şi temeinicia soluţiei de renunţare la urmărire penală, instanţa desfiinţează soluţia procurorului şi dispune începerea judecăţii cu privire la faptele şi persoanele pentru care în cursul cercetării penale a fost pusă în mişcare acţiunea penală, iar probele legale administrate sunt suficiente.*** Conform normei criticate, pentru a respecta caracterul echitabil al procesului, instanţa verifică legalitatea administrării probelor şi a efectuării urmăririi penale şi exclude probele nelegal administrate, ca urmare a aplicării sancţiunii nulităţii, prevăzute de art.280-282 din cod. Garanţiile cerute de instanţa de contencios

constituțional sunt respectate, întrucât, potrivit art.318 alin.(13) din cod, astfel cum a fost modificat prin legea supusă controlului, ***instanța dispune citarea persoanelor interesate, care pot participa la judecarea cauzei*** [conform alin.(14) al aceluiași articol, în forma modificată] ***și pot formula cereri și ridica excepții cu privire la legalitatea administrării probelor ori a efectuării urmăririi penale.*** Având în vedere aceste aspecte, este de înțeles de ce leguitorul nu a prevăzut în ipoteza textului criticat procedura prevăzută de art.370^1-370^5 din cod.

830. *De altfel, procedura reglementată de norma criticată nici nu este o noutate în dreptul procesual penal, ea fiind prevăzută în cazul soluționării plângerii împotriva soluțiilor de clasare, la art.341 alin.(7) pct.2 lit.c) din cod.*

831. Prin urmare, nu pot fi reținute criticile formulate de autorii sesizării, potrivit cărora reglementarea cuprinsă în art.318 din Codul de procedură penală, care priveşte posibilitatea de a se dispune începerea judecăţii în cadrul procedurii privind renunţarea la urmărirea penală, încalcă art.16 alin.(1) din Constituţie referitor la principiul egalităţii în drepturi, determinată de diferenţa dintre garanţiile procedurale asigurate inculpatului.

832. Având în vedere aceste aspecte, Curtea consideră că ***dispozițiile art.I pct.204 referitoare la art.318 alin.(15^1) din Codul de procedură penală, sunt constituționale în raport cu criticile formulate.***

833. Dispoziţiile **art.I pct.205** au următorul conţinut: La articolul 318, alineatul (16) se modifică şi va avea următorul cuprins: *„(16) Încheierea prin care s-a pronunţat una dintre soluţiile prevăzute la alin.(15) este definitivă. Încheierea prin care s-a pronunţat soluţia de desfiinţare a soluţiei de renunţare la urmărire penală şi de începere a judecăţii prevăzută la alin.(15^1) poate fi atacată în condiţiile art.341 alin.(9) şi alin.(10).”*

834. În prezent, norma are următorul conţinut: *„(16) Încheierea prin care s-a pronunţat una dintre soluţiile prevăzute la alin.(15) este definitivă. În cazul în care judecătorul a respins cererea de confirmare a soluţiei de renunţare la*

urmărirea penală, o nouă renunţare nu mai poate fi dispusă, indiferent de motivul invocat."

835. Norma este **criticată** din perspectiva aplicării sale coroborate cu dispoziţiile alin.(15^1), la care face trimitere.

836. Întrucât aplicarea coroborată vizează exclusiv soluţiile pronunţate de instanţă, cu privire la care nu au fost reţinute criticile de neconstituţionalitate (a se vedea paragrafele 827-831 din prezenta decizie), Curtea va ***respinge, ca neîntemeiată, obiecţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art.I pct.205 referitoare la art.318 alin.(16) din Codul de procedură penală, în raport cu criticile formulate.***

837. Dispoziţiile **art.I pct.213** au următorul conţinut: La articolul 335, alineatul (1) se modifică şi va avea următorul cuprins: *„Art.335. – (1) Dacă procurorul ierarhic superior celui care a dispus soluţia constată că au apărut fapte sau împrejurări noi din care rezultă că a dispărut împrejurarea pe care se întemeia clasarea ulterior, dar nu mai târziu de 6 luni de la data la care a luat cunoştinţă de apariţia faptei sau împrejurării noi, infirmă ordonanţa şi dispune redeschiderea urmăririi penale. Dispoziţiile art.317 se aplică în mod corespunzător. Redeschiderea este supusă confirmării, potrivit alin.(4)."*

838. În prezent, norma are următorul conţinut: *„(1) Dacă procurorul ierarhic superior celui care a dispus soluţia constată, ulterior, că nu a existat împrejurarea pe care se întemeia clasarea, infirmă ordonanţa şi dispune redeschiderea urmăririi penale. Dispoziţiile art.317 se aplică în mod corespunzător."*

839. **Autorii sesizării critică** înlăturarea posibilităţii procurorului ierarhic superior de a infirma ordonanţa de clasare şi de a dispune redeschiderea urmăririi penale pentru ipoteza în care *„nu a existat împrejurarea pe care se întemeia clasarea"*, precum şi introducerea termenului de decădere de 6 luni pentru

redeschiderea urmăririi penale, ambele modificări împiedicând aflarea adevărului în cauză.

840. Cu privire la prima critică formulată, analizând dispoziţiile art.335 alin.(1)-(3) şi alin.(5) din Codul de procedură penală, în vigoare, Curtea reţine că acestea prevăd că redeschiderea urmăririi penale se face în următoarele situaţii: dacă procurorul ierarhic superior celui care a dispus soluţia constată, ulterior, că nu a existat împrejurarea pe care se întemeia clasarea [art.335 alin.(1) din Codul de procedură penală], în cazul în care au apărut fapte sau împrejurări noi, din care rezultă că a dispărut împrejurarea pe care se întemeia clasarea [art.335 alin.(2) din Codul de procedură penală], când constată că suspectul sau inculpatul nu şi-a îndeplinit cu rea-credinţă obligaţiile stabilite conform art.318 alin.(3) din Codul de procedură penală [art.335 alin.(3) din Codul de procedură penală] şi în cazul în care s-a dispus clasarea sau renunţarea la urmărirea penală, atunci când judecătorul de cameră preliminară a admis plângerea împotriva soluţiei şi a trimis cauza la procuror în vederea completării urmăririi penale [art.335 alin.(5) din Codul de procedură penală].

841. *Cazul de redeschidere a urmăririi penale, prevăzut de art.335 alin.(1) din Codul de procedură penală, eliminat prin norma criticată, când procurorul ierarhic superior celui care a dispus soluţia constată, ulterior, că nu a existat împrejurarea pe care s-a întemeiat clasarea, reprezintă un caz de control ierarhic, realizat asupra activităţii de urmărire penală efectuată de procurorii ierarhic subordonaţi.* Astfel, verificând ordonanţa de clasare, procurorul ierarhic superior poate constata că împrejurarea pe care se întemeiază soluţia procurorului subordonat nu există, astfel că, infirmând actul acestuia, dispune redeschiderea urmăririi penale.

842. Cazul de redeschidere a urmăririi penale, prevăzut de art.335 alin.(2) din Codul de procedură penală, respectiv atunci când au apărut fapte sau împrejurări noi, din care rezultă că a dispărut împrejurarea pe care se întemeia

clasarea, poate fi constatat de însuşi procurorul care a emis ordonanţa de clasare, pe toată durata de timp până la împlinirea termenului legal de prescripţie a răspunderii penale pentru infracţiunea cercetată.

843. Analizând norma criticată, Curtea observă că aceasta, coroborată cu art.I pct.214 din legea supusă controlului, prin care se abrogă art.335 alin.(2), elimină cele două cazuri de redeschidere a urmăririi penale menţionate mai sus, înlocuindu-le cu cazul în care procurorul ierarhic superior celui care a dispus soluţia constată că „au apărut fapte sau împrejurări noi" din care rezultă că a dispărut împrejurarea pe care se întemeia clasarea. Practic, ***noua dispoziție înlătură controlul ierarhic asupra procurorului subordonat, care, în mod firesc, se efectuează doar asupra împrejurărilor existente care au stat la baza emiterii ordonanței de clasare, nefiind condiționat de apariția unor fapte sau împrejurări noi din care ar rezulta că a dispărut împrejurarea pe care se întemeia clasarea.*** Infirmarea ordonanței este subsecventă constatării netemeiniciei actului, ca urmare a verificărilor efectuate, iar nu ca urmare a intervenirii unor elemente noi, de care procurorul cauzei nu avea cunoștință la data pronunțării soluției de clasare. Așa fiind, *noua reglementare lipsește procurorul ierarhic superior de unul dintre instrumentele sale de control asupra activității procurorilor din subordine*, încălcând astfel dispozițiile constituționale ale art.1 alin.(5) referitoare la principiul legalității și ale art.132 alin.(1) privind principiul controlului ierarhic al procurorilor.

844. Referitor la critica privind introducerea termenului de decădere de 6 luni pentru redeschiderea urmăririi penale, Curtea reține că, prin *Decizia nr.177 din 29 martie 2016*, paragrafele 13-25, Curtea a constatat că *lipsa prevederii în cuprinsul art.335 alin.(1) din Codul de procedură penală a unui termen legal în care poate fi dispusă redeschiderea urmăririi penale echivalează cu dreptul organelor judiciare de a proceda la reluarea urmăririi penale, prin redeschiderea acesteia, până la împlinirea termenului legal de prescripţie a răspunderii penale*

pentru infracţiunile săvârşite. În acest sens, dispoziţiile art.153 alin.(1) din Codul penal prevăd că prescripţia înlătură răspunderea penală. Prin urmare, scopul instituţiei prescripţiei răspunderii penale constă în înlăturarea răspunderii penale, prin stingerea dreptului statului de a sancţiona şi a obligaţiei infractorului de a suporta consecinţele infracţiunii comise, după trecerea unui anumit interval de timp, prevăzut de lege, de la data săvârşirii faptei, indiferent dacă infracţiunea a fost sau nu descoperită ori infractorul identificat. Prin dispoziţiile art.154 din Codul penal, legiuitorul a stabilit, în mod expres, atât durata termenelor de prescripţie, cât şi data la care acestea încep să curgă. Totodată, referitor la prescripţia răspunderii penale, legiuitorul a prevăzut la art.155 din Codul penal întreruperea cursului prescripţiei răspunderii penale. Potrivit alin.(1) al articolului anterior referit, cursul termenului prescripţiei răspunderii penale se întrerupe prin îndeplinirea oricărui act de procedură în cauză, iar, conform alin.(2) al aceluiaşi articol, după fiecare întrerupere începe să curgă un nou termen de prescripţie. De asemenea, art.155 alin.(5) din Codul penal prevede că admiterea în principiu a cererii de redeschidere a procesului penal face să curgă un nou termen de prescripţie a răspunderii penale.

845. Având în vedere modul de reglementare a prescripţiei răspunderii penale, Curtea a reţinut că dreptul organelor judiciare de a relua urmărirea penală, prin redeschiderea acesteia, conform art.335 din Codul de procedură penală, apare ca fiind consecinţa juridică a acestei instituţii, respectiv consecinţa dreptului statului de a trage la răspundere penală persoanele care săvârşesc infracţiuni în termenele de prescripţie stabilite prin lege. Motivele de redeschidere a urmăririi penale nu reprezintă altceva decât cauze de întrerupere a cursului prescripţiei răspunderii penale, ele reprezentând o aplicare directă a dispoziţiilor art.155 din Codul penal. Prin urmare, Curtea a reţinut că instituţia redeschiderii urmăririi penale, sub aspectul termenelor în care ea poate fi dispusă, este, în mod corect, corelată de către legiuitor cu instituţia prescripţiei răspunderii penale, fiind o consecinţă directă a acesteia.

846. Ținând seama de considerentele deciziei menționate, Curtea constată că, ***prin instituirea termenului de 6 luni de la data la care a luat cunoştinţă de apariţia faptei sau împrejurării noi pentru a dispune redeschiderea urmăririi penale, legiuitorul modifică, indirect, regimul juridic al prescripției răspunderii penale, înlăturând posibilitatea tragerii la răspundere a făptuitorului înainte de împlinirea termenului de prescripție***. Or, o atare situație este inacceptabilă din perspectiva protecției pe care legea penală trebuie să o ofere drepturilor și libertăților fundamentale, pe de o parte, şi a rolului Ministerului Public, pevăzut de art.131 alin.(1) din Constituție, pe de altă parte.

847. Pentru aceste motive, Curtea reține că ***dispozițiile art.I pct.213, referitoare la art.335 alin.(1) din cod, sunt neconstituționale, contravenind prevederilor art.1 alin.(5) referitoare la principiul legalității, art.131 alin.(1) privind rolul procurorului și ale art.132 alin.(1) privind principiul controlului ierarhic al procurorilor***.

848. Dispozițiile **art.I pct.219** au următorul conținut: La articolul 341 alineatul (6), partea introductivă şi litera c) se modifică şi vor avea următorul cuprins: *„(6) În cauzele în care nu s-a dispus punerea în mişcare a acţiunii penale, instanţa poate dispune una dintre următoarele soluţii: [...]*

c) admite plângerea formulată împotriva soluţiei de renunţare la urmărirea penală de către persoana care a avut calitatea de suspect, în ipoteza în care probatoriul este complet şi nu se impune trimiterea cauzei la procuror în vederea redeschiderii urmăririi penale şi în ipoteza în care urmărirea penală este completă, însă soluţia este netemeinică, fundamentată pe o apreciere eronată a probelor, dacă prin acestea nu se creează o situaţie mai grea pentru persoana care a făcut plângerea."

849. În prezent, norma are următorul conținut: *„(6) În cauzele în care nu s-a dispus punerea în mişcare a acţiunii penale, judecătorul de cameră preliminară poate dispune una dintre următoarele soluţii: [...]*

c) admite plângerea şi schimbă temeiul de drept al soluţiei de clasare atacate, dacă prin aceasta nu se creează o situaţie mai grea pentru persoana care a făcut plângerea."

850. **Critica** vizează omisiunea reglementării soluţiei pe care o pronunţă instanţa ca urmare a admiterii plângerii, dispoziţia nou-introdusă încălcând prevederile art.1 alin.(5) şi ale art.21 din Constituţie.

851. Analizând textul de lege criticat, Curtea reţine că, potrivit dispoziţiilor art.340 alin.(1), coroborate cu cele ale art.341 alin.(5^1) din cod, aşa cum au fost modificate prin legea supusă controlului, persoana a cărei plângere împotriva soluţiei de clasare sau a soluţiei de renunţare la urmărirea penală, în alte cazuri decât cele prevăzute la art.318 alin.(12^1), dispusă prin ordonanţă sau rechizitoriu, a fost respinsă conform art.339 poate face plângere, în termen de 20 de zile de la comunicare, la instanţa căreia i-ar reveni, potrivit legii, competenţa să judece cauza. Soluţionând plângerea, instanţa verifică soluţia atacată pe baza lucrărilor şi a materialului din dosarul de urmărire penală şi a oricăror înscrisuri noi prezentate. Soluţiile care pot fi pronunţate în această procedură, în cazul în care nu a fost pusă în mişcare acţiunea penală, sunt cele prevăzute de art.341 alin.(6) din Codul de procedură penală: a) respinge plângerea, ca tardivă sau inadmisibilă ori, după caz, ca nefondată; b) admite plângerea, desfiinţează soluţia atacată şi trimite motivat cauza la procuror pentru a începe sau pentru a completa urmărirea penală ori, după caz, pentru a pune în mişcare acţiunea penală şi a completa urmărirea penală; c) admite plângerea şi schimbă temeiul de drept al soluţiei de clasare atacate, dacă prin aceasta nu se creează o situaţie mai grea pentru persoana care a făcut plângerea. Această din urmă soluţie este supusă modificării şi face obiectul prezentei analize.

852. Cu privire la constituţionalitatea dispoziţiilor art.341 alin.(6) lit.c) din cod, prin *Decizia nr.733 din 29 octombrie 2015*, Curtea a reţinut că „din formularea dispoziţiilor art.340 alin.(1) şi ale art.341 alin.(6) lit.c) şi alin.(7) pct.2

lit.d) din Codul de procedură penală reiese că, raportat la cele statuate prin Decizia Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie - Secţiile Unite nr.44 din 13 octombrie 2008, legiuitorul a extins sfera persoanelor care pot contesta temeiul juridic al soluţiei de clasare, în sensul că petentul nu trebuie să fi avut neapărat calitatea de suspect sau inculpat, ci poate fi şi persoana vătămată, partea civilă sau partea responsabilă civilmente".

853. În continuare, Curtea a observat că soluţia schimbării temeiului juridic al soluţiei de casare atacate, prevăzută de alin.(6) lit.c) al art.341 din Codul de procedură penală, spre deosebire de soluţiile de la alin.(6) lit.b) al aceluiaşi articol, vizează ipoteza în care judecătorul de cameră preliminară constată că nu se impune trimiterea cauzei la procuror pentru a începe sau pentru a completa urmărirea penală ori, după caz, pentru a pune în mişcare acţiunea penală şi a completa urmărirea penală, respectiv - în cazul în care acţiunea penală a fost pusă în mişcare - pentru a completa urmărirea penală. Prin urmare, *dispoziţiile art.341 alin.(6) lit.c) din Codul de procedură penală stabilesc soluţia (admite plângerea şi schimbă temeiul de drept al soluţiei de clasare atacate, dacă prin aceasta nu se creează o situaţie mai grea pentru persoana care a făcut plângerea) pe care judecătorul de cameră preliminară o poate pronunţa în ipoteza în care probatoriul este complet, însă procurorul a făcut o apreciere eronată a probelor.*

854. Cu toate că, potrivit art.340 alin.(1) din Codul de procedură penală, obiectul plângerii îl poate constitui atât soluţia de clasare, cât şi soluţia de renunţare la urmărirea penală, Curtea a constatat că, în ipoteza în care probatoriul este complet şi nu se impune trimiterea cauzei la procuror în vederea redeschiderii urmăririi penale, judecătorul de cameră preliminară poate dispune, în condiţiile art.341 alin.(6) lit.c) din Codul de procedură penală, doar cu privire la schimbarea temeiului de drept al soluţiei de clasare atacate, iar nu şi cu privire la plângerea formulată împotriva soluţiei de renunţare la urmărirea penală de către persoana care a avut calitatea de suspect sau de inculpat, respectiv de parte responsabilă

civilmente, deşi soluţia de renunţare la urmărirea penală constituie o modalitate de rezolvare a cauzei penale de către procuror, iar plângerea în faţa judecătorului trebuie să primească soluţionare, cu respectarea principiului procesual *non reformatio in pejus*.

855. În concluzie, Curtea a constatat că „dispoziţiile art.341 alin.(6) lit.c) din Codul de procedură penală încalcă principiul liberului acces la justiţie consacrat de prevederile art.21 din Constituţie, prin împiedicarea unui acces efectiv la justiţie în cazul *plângerii formulate împotriva soluţiei de renunţare la urmărirea penală de către persoana care a avut calitatea de suspect, în ipoteza în care probatoriul este complet şi nu se impune trimiterea cauzei la procuror în vederea redeschiderii urmăririi penale*. Accesul la justiţie al persoanei care a avut calitatea de suspect, deşi consacrat expres de art.340 alin.(1) din Codul de procedură penală, nu este unul efectiv, din moment ce, în ipoteza în care *urmărirea penală este realizată complet, însă a avut loc o apreciere eronată a probelor*, plângerea formulată împotriva soluţiei de renunţare la urmărirea penală, prin care se invocă unul din temeiurile de drept care atrag pronunţarea unei soluţii de clasare, nu poate fi soluţionată favorabil." (par.29).

856. *Având în vedere considerentele reţinute în decizia instanţei constituţionale, legiuitorul, prin modificarea operată, a încercat transpunerea în norma procesuală a garanţiilor menţionate de Curte*. Or, premisa de la care a pornit raţionamentul Curţii a fost aceea că, potrivit art.340 alin.(1) din Codul de procedură penală, obiectul plângerii îl poate constitui atât soluţia de clasare, cât şi soluţia de renunţare la urmărirea penală. Analizând textul de lege supus controlului, Curtea constată că ***legiuitorul, în loc să completeze norma în vigoare cu ipoteza plângerii împotriva soluţiei de renunţare la urmărirea penală, pentru a acoperi ambele situaţii, înlocuieşte ipoteza prevăzută de norma în vigoare, care prevede plângerea împotriva soluţiei de clasare, cu plângerea formulată împotriva soluţiei de renunţare la urmărirea penală. Abrogarea plângerii***

împotriva soluției de clasare în scopul schimbării temeiului de drept al acestei soluții încalcă liberul acces la justiție al persoanelor interesate. Astfel, interesele legitime ale suspectului față de care procurorul a dispus clasarea nu pot fi apărate în justiție în mod efectiv, întrucât soluția prin care procurorul pune capăt conflictului de drept penal, deși este o modalitate de înfăptuire a justiției, nu poate fi cenzurată de judecător în vederea restabilirii intereselor legitime încălcate.

857. În continuare, *stabilind cele două situații în care poate fi formulată plângerea împotriva soluției de renunțare la urmărirea penală*: (i) de către persoana care a avut calitatea de suspect, în ipoteza în care probatoriul este complet și nu se impune trimiterea cauzei la procuror în vederea redeschiderii urmăririi penale; și (ii) de către persoana interesată (suspect, persoana vătămată, partea civilă sau partea responsabilă civilmente), în ipoteza în care urmărirea penală este completă, însă soluția este netemeinică, fundamentată pe o apreciere eronată a probelor, ***legiuitorul omite să reglementeze soluțiile pe care le pronunță instanța ca urmare a judecării plângerii. Norma astfel rezultată nu este doar o normă incompletă, ci omisiunea legislativă viciază în mod iremediabil textul legal, lipsindu-l de efecte juridice.*** Astfel, instanța învestită cu soluționarea plângerilor împotriva soluțiilor de renunțare la urmărirea penală este pusă în situația de a pronunța soluții care nu au o reglementare legală, aspect de neacceptat din perspectiva drepturilor fundamentale al accesului la justiție și al procesului echitabil.

858. Or, așa cum a statuat Curtea în jurisprudența sa, principiul accesului liber la justiție - consacrat de Constituție în art.21, care la alin.(1) prevede că *„orice persoană se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime"* - înseamnă posibilitatea juridică de a avea acces, pe de o parte, la structurile judecătorești, iar, pe de altă parte, la mijloacele procedurale prin care justiția se înfăptuiește, având în vedere că prin justiție se înțelege atât sistemul instanțelor judecătorești, cât și activitatea de

soluţionare a cauzelor civile, administrative, penale etc., în vederea aplicării de sancţiuni şi restabilirii drepturilor şi intereselor legitime încălcate. Este adevărat că regulile de desfăşurare a procesului în faţa instanţelor judecătoreşti sunt de competenţa exclusivă a legiuitorului - aşa cum rezultă din art.126 alin.(2) din Constituţie, potrivit căruia *„competenţa instanţelor judecătoreşti şi procedura de judecată sunt prevăzute numai prin lege"* - însă, legiuitorul, în alegerea soluţiilor sale legislative, trebuie să ţină seama de toate prevederile constituţionale, neputându-le eluda în exercitarea competenţei sale în materie de procedură, în caz contrar încălcându-se prevederile art.1 alin.(5) din Constituţie, potrivit căruia, *„în România, respectarea Constituţiei, a supremaţiei sale şi a legilor este obligatorie"* (Decizia nr.953 din 19 decembrie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.53 din 23 ianuarie 2007, şi Decizia nr.347 din 3 aprilie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.307 din 9 mai 2007). De asemenea, soluțiile legislative alese trebuie să respecte cerințele de calitate a legii, să fie clare și previzibile, astfel încât să poată fi interpretate și aplicate în mod unitar.

859. Pentru toate aceste argumente, Curtea apreciază că ***dispozițiile art.I pct.219, referitoare la art.341 alin.(6) lit.c) din Codul de procedură penală, sunt neconstituționale, contravenind art.1 alin.(5) din Constituție, în componentele privind principiul legalității și cel al calității legii, și art.21 privind liberul acces la justiție.***

860. Dispozițiile **art.I pct.227** au următorul conținut: După capitolul I din titlul III – „Judecata" al Părţii speciale se introduce un nou capitol, *Cap. I1 – Verificări prealabile la judecata în primă instanţă*, cuprinzând art.370^1 – 370^5, cu următorul cuprins: *„**Măsuri premergătoare** Art.370^1. – (1) După sesizarea instanţei prin rechizitoriu, dosarul se repartizează aleatoriu unui complet de judecată.*

(2) Inculpatului, celorlalte părţi şi persoanei vătămate li se aduc la cunoştinţă dreptul de a-şi angaja un apărător şi termenul în care, de la data comunicării, pot formula în scris cereri şi excepţii cu privire la legalitatea sesizării instanţei, legalitatea administrării probelor şi a efectuării actelor de către organele de urmărire penală. Termenul este stabilit de preşedintele completului de judecată, între 20 şi 30 de zile, în funcţie de complexitatea şi particularităţile cauzei.

(3) În cazurile prevăzute la art.90, preşedintele completului de judecată ia măsuri pentru desemnarea unui apărător din oficiu şi stabileşte, în funcţie de complexitatea şi particularităţile cauzei, termenul în care acesta poate formula în scris cereri şi excepţii cu privire la legalitatea sesizării instanţei, legalitatea administrării probelor şi a efectuării actelor de către organele de urmărire penală, cuprins între 20 şi 30 de zile.

(4) La expirarea termenelor prevăzute la alin.(2) şi (3), preşedintele completului de judecată stabileşte termenul de judecată, şi citează părţile.

Procedura de verificare şi soluţiile ce pot fi pronunţate *Art.370[2]. – (1) La termenul de judecată stabilit, instanţa procedează la verificarea competenţei şi a legalităţii sesizării, precum şi a legalităţii administrării probelor şi a efectuării actelor de către organele de urmărire penală.*

(2) Dacă apreciază că nu este competentă, instanţa procedează potrivit art.50 şi art.51.

(3) Instanţa soluţionează cererile şi excepţiile formulate ori excepţiile ridicate din oficiu, prin încheiere, pe baza lucrărilor şi a materialului din dosarul de urmărire penală şi a oricăror alte mijloace de probă încuviinţate, ascultând concluziile părţilor şi ale persoanei vătămate, dacă sunt prezente, precum şi ale procurorului.

(4) Dacă nu s-au formulat cereri şi excepţii şi nici nu a ridicat din oficiu excepţii, instanţa constată legalitatea sesizării, a administrării probelor şi a efectuării actelor de urmărire penală.

(5) Dacă respinge cererile şi excepţiile invocate ori ridicate din oficiu, instanţa constată legalitatea sesizării instanţei, a administrării probelor şi a efectuării actelor de urmărire penală.

(6) În cazul în care instanţa constată neregularităţi ale actului de sesizare sau în cazul în care sancţionează potrivit art.280-282 actele de urmărire penală efectuate cu încălcarea legii ori dacă exclude una sau mai multe probe administrate, în termen de 10 zile de la comunicarea încheierii, procurorul remediază neregularităţile actului de sesizare şi comunică instanţei dacă menţine dispoziţia de trimitere în judecată ori solicită restituirea cauzei.

(7) Instanţa restituie cauza la parchet dacă:

a) rechizitoriul este întocmit cu nerespectarea dispoziţiilor art.328, iar neregularitatea nu a fost remediată de procuror în termenul prevăzut la alin.(6), dacă neregularitatea atrage imposibilitatea stabilirii obiectului sau limitelor judecăţii;

b) a exclus toate probele administrate în cursul urmăririi penale;

c) procurorul solicită restituirea cauzei, în condiţiile alin.(6), ori nu răspunde în termenul prevăzut de aceleaşi dispoziţii.

(8) Probele excluse nu pot fi avute în vedere la judecata cauzei.

(9) Încheierea pronunţată potrivit alin.(3)-(7) se comunică de îndată procurorului, părţilor şi persoanei vătămate.

Contestaţia *Art.370[3]. – (1) În termen de 3 zile de la comunicarea încheierilor prevăzute la art.370[2] alin.(3)-(5) şi (7), procurorul, părţile şi persoana vătămată pot face contestaţie. Contestaţia poate privi şi modul de soluţionare a cererilor şi excepţiilor.*

(2) Contestaţia se judecă de către instanţa competentă să soluţioneze apelul în cauză.

(3) Contestaţia se soluţionează potrivit procedurii prevăzute la art.425[1]. Dispoziţiile art.370[1] şi art.370[2] se aplică în mod corespunzător.

(4) În soluţionarea contestaţiei nu pot fi invocate sau ridicate din oficiu alte cereri sau excepţii decât cele invocate sau ridicate din oficiu în faţa primei instanţe, cu excepţia cazurilor de nulitate absolută.

Stabilirea termenului pentru continuarea judecăţii *Art.370[4]. – (1) După rămânerea definitivă a încheierii prevăzute la art.370[2], preşedintele completului de judecată stabileşte, dacă este cazul, termenul de judecată pentru continuarea judecăţii.*

(2) În cazul prevăzut la art.370[2] alin.(4), dacă procurorul, părţile sau persoana vătămată sunt prezente şi declară că nu înţeleg să formuleze contestaţie împotriva încheierii prin care instanţa constată legalitatea sesizării, a administrării probelor şi a efectuării actelor de urmărire penală, încheierea rămâne definitivă, iar instanţa poate proceda la judecata în continuare a cauzei.

Verificarea actelor şi probelor în cursul judecăţii *Art.370[5]. – Dacă pe parcursul judecării cauzei se constată că actele sau probele efectuate sau administrate în cursul cercetării penale sunt lovite de nulitate, acestea sunt eliminate din cauză, indiferent de soluţia pronunţată în cursul verificării prealabile."*

861. **Critica** vizează art.I pct.227 în ceea ce privește folosirea în cuprinsul art.370[5] din Codul de procedură penală a sintagmei *„probele [...] sunt lovite de nulitate"* autorii sesizării susținând că, potrivit art.97 alin.(1) din Codul de procedură penală, fiind un element de fapt, proba nu este susceptibilă de a fi lovită de nulitate.

862. Cu referire la probele obţinute în mod nelegal, Curtea a statuat, în *Decizia nr.383 din 27 mai 2015*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea

I, nr.535 din 17 iulie 2015, că *„o probă nu poate fi obţinută nelegal decât dacă mijlocul de probă şi/sau procedeul probatoriu prin care este obţinută este nelegal*, aceasta presupunând nelegalitatea dispunerii, autorizării sau administrării probei. Or, nelegalitatea acestora este sancţionată de prevederile art.102 alin.(3) din Codul de procedură penală, prin aplicarea regimului nulităţii absolute sau relative. Aceasta, deoarece nulităţile, aşa cum sunt ele reglementate la art.280-282 din Codul de procedură penală, privesc doar actele procedurale şi procesuale, adică mijloacele de probă şi procedeele probatorii, şi nicidecum probele în sine, care nu sunt decât elemente de fapt. Prin urmare, este firească aplicarea regimului nulităţilor, conform art.102 alin.(3) din Codul de procedură penală, doar actelor prin care s-a dispus sau s-a autorizat proba sau actelor prin care s-a administrat aceasta. Doar aceste acte pot fi lovite de nulitate absolută sau relativă, aceasta din urmă presupunând o încălcare a drepturilor unui participant la procesul penal, ce nu poate fi înlăturată altfel decât prin excluderea probei astfel obţinute din procesul penal" (paragraful 21). Curtea a apreciat că art.102 alin.(2) din Codul de procedură penală trebuie coroborat cu alin.(3) al aceluiaşi text legal, ceea ce înseamnă că „probele obţinute prin actele prevăzute la art.102 alin.(3) din Codul de procedură penală nu pot fi folosite în procesul penal în condiţiile în care aceste acte sunt lovite de nulitate absolută sau relativă. Cele două alineate nu reglementează instituţii diferite, ci presupun întotdeauna aplicarea regimului nulităţilor în materia probaţiunii, aşa cum este acesta reglementat la art.280-282 din Codul de procedură penală, iar rezultatul nulităţii actelor, respectiv a mijloacelor de probă şi a procedeelor probatorii, determină imposibilitatea folosirii probelor în proces" (paragraful 22) [în acelaşi sens, Decizia nr.784 din 17 noiembrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.104 din 10 februarie 2016, paragrafele 37 şi 38].

863. Prin *Decizia nr.802 din 5 decembrie 2017*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.116 din 6 februarie 2018, paragraful 26, Curtea a

reţinut că „verificarea legalităţii probelor, realizată de judecătorul de cameră preliminară, priveşte conformarea activităţii de probaţiune anterior efectuată de organele de cercetare penală (a mijloacelor de probă administrate în cursul urmăririi penale, a procedeelor probatorii utilizate) cu principiile legalităţii probelor, respectiv al loialităţii administrării probelor, în condiţiile în care ipotezele reglementate în art.101 din Codul de procedură penală constituie aspecte de nelegalitate a obţinerii probelor. Constatarea - în camera preliminară - încălcării prescripţiilor procedurale de administrare a probelor, respectiv constatarea obţinerii probelor prin utilizarea unor metode nelegale - la cererea părţilor şi a persoanei vătămate, respectiv din oficiu - atrage aplicarea de către judecătorul de cameră preliminară a sancţiunii excluderii acestora, în condiţiile în care sancţionarea acestor nelegalităţi procedurale protejează legalitatea procesului penal, consfinţită, ca principiu, în art.2 din Codul de procedură penală. Astfel cum Curtea a statuat în Deciziile nr.383 din 27 mai 2015 şi nr.787 din 17 noiembrie 2015, precitate, *în materia probaţiunii întotdeauna se aplică regimul nulităţilor, excluderea probelor de către judecătorul de cameră preliminară fiind condiţionată de constatarea nulităţii actului prin care s-a dispus sau autorizat administrarea probei* ori prin care aceasta a fost administrată în cursul urmăririi penale, în cazul nulităţilor relative - ce constituie regula în această materie - fiind necesară şi dovedirea existenţei unei vătămări a drepturilor părţilor care nu poate fi înlăturată altfel decât prin desfiinţarea actului. Curtea reţine însă că această vătămare nu transpare întotdeauna din lucrările şi materialul dosarului de urmărire penală şi nici nu poate fi dovedită întotdeauna/doar prin înscrisurile noi prezentate de părţi sau persoana vătămată ori administrate la cererea acestora".

864. În plus, Curtea a constatat că „nerespectarea interdicţiei absolute statuată în cuprinsul normelor procesual penale ale art.102 alin.(1) - potrivit căreia probele obţinute prin tortură, precum şi probele derivate din acestea nu pot fi folosite în cadrul procesului penal - şi a dispoziţiilor art.101 alin.(1)-(3) din Codul

de procedură penală privind interzicerea explicită a administrării probelor prin practici neloiale atrage nulitatea absolută a actelor procesuale şi procedurale prin care probele au fost administrate şi excluderea necondiţionată a probei în faza camerei preliminare. Întrucât nerespectarea dispoziţiilor cuprinse în normele precitate cade sub incidenţa inadmisibilităţii care produce efecte prin intermediul nulităţii absolute, Curtea constată, totodată, că o verificare a loialităţii/legalităţii administrării probelor, din această perspectivă, este admisă şi în cursul judecăţii, aplicându-se, în acest mod, regula generală potrivit căreia nulitatea absolută poate fi invocată pe tot parcursul procesului penal. *Aşadar, interdicţia categorică a legii în obţinerea probelor prin practici/procedee neloiale/nelegale justifică competenţa judecătorului de fond de a examina şi în cursul judecăţii aceste aspecte.* Altfel spus, probele menţinute ca legale de judecătorul de cameră preliminară pot face obiectul unor noi verificări de legalitate în cursul judecăţii din perspectiva constatării inadmisibilităţii procedurii prin care au fost obţinute şi a aplicării nulităţii absolute asupra actelor procesuale şi procedurale prin care probele au fost administrate, în condiţiile în care, în această ipoteză, se prezumă *iuris et de iure* că se aduce atingere legalităţii procesului penal, vătămarea neputând fi acoperită" (paragraful 29).

865. Transpunând cele statuate de Curte în Decizia nr.802 din 5 decembrie 2017, legiuitorul consacră în cuprinsul art.370[5] din cod posibilitatea eliminării din cauză a *„actelor sau probelor"* efectuate sau administrate în cursul cercetării penale, constatate că *„sunt lovite de nulitate"*, pe parcursul judecării cauzei, indiferent de soluţia pronunţată în cursul verificării prealabile. Or, excluderea unei probe din dosar este întotdeauna condiţionată de constatarea nulităţii actului prin care s-a dispus sau autorizat administrarea probei ori prin care aceasta a fost administrată în cursul urmăririi penale. Aceasta deoarece nulităţile, aşa cum sunt reglementate la art.280-282 din Codul de procedură penală, privesc doar actele procedurale şi procesuale, adică mijloacele de probă şi procedeele probatorii, şi

nicidecum probele în sine, care nu sunt decât elemente de fapt. *Prin urmare, deşi noţiunea de „probă" este folosită impropriu de legiuitor în acest text, sensul corect se degajă din jurisprudenţa constantă a Curţii Constituţionale, fiind acela de mijloc de probă sau procedeu probator, noţiuni care sunt, de altfel, circumscrise noţiunii generale de „act", folosită de textul de lege.*

866. În concluzie, Curtea apreciază că ***dispoziţiile art.I pct.227, referitoare la art.370[5] din Codul de procedură penală, sunt constituţionale, în raport cu criticile formulate.***

867. Dispoziţiile **art.I pct.229** au următorul conţinut: Articolul 386 se modifică şi va avea următorul cuprins: *„**Schimbarea încadrării juridice** Art.386. – (1) Dacă în cursul judecăţii, inclusiv în etapa verificărilor prevăzute la art.370[1]-art.370[4], se consideră că încadrarea juridică dată faptei prin actul de sesizare urmează a fi schimbată, instanţa este obligată să pună în discuţie noua încadrare şi să atragă atenţia inculpatului că are dreptul să ceară lăsarea cauzei mai la urmă sau amânarea judecăţii, pentru a-şi pregăti apărarea.*

(2) Dacă noua încadrare juridică vizează o infracţiune pentru care este necesară plângerea prealabilă a persoanei vătămate, instanţa de judecată cheamă persoana vătămată şi o întreabă dacă înţelege să facă plângere prealabilă. În situaţia în care persoana vătămată formulează plângere prealabilă, instanţa continuă cercetarea judecătorească, în caz contrar dispunând încetarea procesului penal.

(3) Schimbarea încadrării juridice a faptei nu poate fi pusă în discuţie în privinţa altei situaţii de fapt decât cea reţinută în Rechizitoriu. În cazul în care se constată că situaţia de fapt este diferită decât cea reţinută la trimiterea în judecată se poate dispune reluarea urmăririi penale cu privire la acele fapte, dacă ele pot constitui o altă infracţiune."

868. În prezent, norma are următorul conţinut: *„(1) Dacă în cursul judecăţii se consideră că încadrarea juridică dată faptei prin actul de sesizare*

urmează a fi schimbată, instanţa este obligată să pună în discuţie noua încadrare şi să atragă atenţia inculpatului că are dreptul să ceară lăsarea cauzei mai la urmă sau amânarea judecăţii, pentru a-şi pregăti apărarea.

(2) Dacă noua încadrare juridică vizează o infracţiune pentru care este necesară plângerea prealabilă a persoanei vătămate, instanţa de judecată cheamă persoana vătămată şi o întreabă dacă înţelege să facă plângere prealabilă. În situaţia în care persoana vătămată formulează plângere prealabilă, instanţa continuă cercetarea judecătorească, în caz contrar dispunând încetarea procesului penal."

869. **Critica** se referă la art.386 alin.(3) din cod şi vizează obligativitatea reluării urmăririi penale atunci când în cursul judecăţii se constată existenţa unei noi împrejurări de fapt, care nu a fost cuprinsă în rechizitoriu, împrejurare care contravine art.21 alin.(3) din Constituţie şi creşte riscul prescrierii faptelor.

870. Curtea reţine că, *în viziunea actualului Cod, numai în etapa procesuală a urmăririi penale se poate dispune* ***extinderea cercetării cu privire la fapte sau persoane noi.*** Astfel, potrivit art.311 din Codul de procedură penală, cu titlul *Extinderea urmăririi penale sau schimbarea încadrării juridice*, *„(1) În cazul în care, după începerea urmăririi penale, organul de urmărire penală constată fapte noi, date cu privire la participarea unor alte persoane sau împrejurări care pot duce la schimbarea încadrării juridice a faptei, dispune extinderea urmăririi penale ori schimbarea încadrării juridice"*. De asemenea, potrivit art.311 alin.(5), *„Procurorul sesizat de organul de cercetare în urma extinderii urmăririi penale sau din oficiu cu privire la ipotezele prevăzute la alin.(1) poate dispune extinderea acţiunii penale cu privire la aspectele noi"*. Întrucât dispoziţiile art.311 sunt aplicabile după declanşarea urmăririi penale, descoperirea de fapte noi poate conduce la extinderea urmăririi penale *in rem* (descoperirea de fapte noi), iar descoperirea implicării de persoane noi în comiterea aceloraşi fapte ce fac deja

obiectul urmăririi penale poate conduce la extinderea urmăririi penale *in personam*, prin transformarea în suspecţi sau inculpaţi şi a altor persoane.

871. ***Norma procesuală a înlăturat soluţiile legislative prevăzute de Codul de procedură penală din 1968, care, în art.335-337, prevedeau extinderea acţiunii penale pentru alte acte materiale în cursul judecăţii şi extinderea procesului penal pentru alte fapte sau cu privire la alte persoane în cursul judecăţii.*** Această nouă viziune a operat o distincţie clară între funcţiile judiciare şi a adus modificări substanţiale de concepţie în domeniul sarcinii probei şi aprecierii probelor, operându-se o deplasare evidentă a concepţiei noului cod spre sistemul adversial în ceea ce priveşte aceste aspecte.

872. *Dispoziţiile art.386 din cod, intitulate* ***Schimbarea încadrării juridice***, prevăd la alin.(1), astfel cum au fost modificate, *„Dacă în cursul judecăţii inclusiv în etapa verificărilor prevăzute la art.370[1]-art.370[4], se consideră că încadrarea juridică dată faptei prin actul de sesizare urmează a fi schimbată, instanţa este obligată să pună în discuţie noua încadrare [...]"*. Or, ***dispoziţiile alin.(3) teza întâi al aceluiaşi articol nu fac decât să repete soluţia legislativă a alin.(1), în mod evident, neputând face obiectul schimbării încadrării juridice decât fapta reţinută prin actul de sesizare, rechizitoriul procurorului.*** *Orice altă interpretare este lipsită de logică*: schimbarea presupune o stare de fapt preexistentă, care a dobândit o încadrare juridică şi care, ulterior, în cursul judecăţii, este susceptibilă de a fi reîncadrată juridic, în vreme ce o altă situaţie de fapt nereţinută prin actul de sesizare şi care deci nu a primit o încadrare juridică nu poate intra sub incidenţa acestei instituţii de drept procesual. Aşadar, reglementarea tezei întâi a alin.(3) al art.386 apare ca redundantă, impietând asupra acurateţii şi rigorii normei juridice.

873. În ceea ce priveşte *art.386 alin.(3) teza a doua, dincolo de imprecizia şi lipsa de rigoare juridică a ipotezei de incidenţă, respectiv a sintagmei „situaţia de fapt este diferită decât cea reţinută la trimiterea în judecată"*, din care nu

rezultă cu certitudine dacă legiuitorul a avut în vedere doar ipoteza unei alte situații de fapt, care nu a fost reținută prin actul de sesizare, sau și alte „situații diferite" (dificil de identificat), Curtea *constată că aceasta reglementează posibilitatea instanței de a dispune reluarea urmăririi penale cu privire la acele fapte, dacă ele pot constitui o altă infracțiune.*

874. Potrivit art.332 din cod, intitulat *Cazurile de reluare a urmăririi penale*, astfel cum a fost modificat prin legea supusă controlului, *„Urmărirea penală este reluată în caz de: a) încetare a cauzei de suspendare; b) restituire a cauzei de către instanță; c) redeschidere a urmăririi penale."* Așadar, reluarea urmăririi poate fi dispusă când desfășurarea procesului penal a fost întreruptă înainte de a ajunge cauza în fața instanței, când cursul urmăririi penale a fost oprit – prin suspendare sau întrerupere [cazul reluării după suspendarea urmăririi ori al redeschiderii urmăririi] – sau după ce activitatea urmăririi penale a fost finalizată, când cauza a ajuns în faza instanței, însă rezultatele urmăririi sunt imperfecte [cazul restituirii de către instanță, potrivit noilor dispoziții ale art.370^2 alin.(7) din cod]. Pentru a putea fi reluată efectuarea urmăririi penale, trebuie ca aceasta să se dispună printr-o ordonanță a procurorului.

875. ***Analizând textul de lege criticat, Curtea reține că soluția pe care o poate pronunța instanța, în temeiul al art.386 alin.(3) teza a doua, nu se încadrează în niciuna dintre ipotezele prevăzute de art.332, care vizează*** **de plano,** ***reluarea urmăririi penale cu privire la aceleași fapte.*** Întrucât *„situația de fapt este diferită decât cea reținută la trimiterea în judecată", soluția pronunțată de instanță nu poate avea ca scop reluarea urmăririi penale, ci, mai degrabă, începerea sa.* Pe de altă parte, având în vedere că funcția judiciară de urmărire penală este separată de funcția de judecată, *actul prin care se reia sau se începe urmărirea penală nu poate fi decât o ordonanță a procurorului, nicidecum o hotărâre judecătorească.* Toate aceste necorelări legislative determină neclaritatea

şi imprevizibilitatea normei procesuale penale şi încalcă art.1 alin.(5) din Constituţie, aşa cum a fost dezvoltat în jurisprudenţa Curţii Constituţionale.

876. Pentru aceste argumente, Curtea constată că ***dispoziţiile art.I pct.229, referitoare la art.386 alin.(3) din Codul de procedură penală, sunt neconstituţionale, contravenind art.1 alin.(5) din Constituţie, în componentele privind principiul legalităţii şi cel al calităţii legii.***

877. Dispoziţiile **art.I pct.232** au următorul conţinut: La articolul 396, alineatele (1)-(4) se modifică şi vor avea următorul cuprins: *„Art.396. – (1) Instanţa hotărăşte asupra învinuirii aduse inculpatului, pronunţând, după caz, condamnarea sau aplicarea unei măsuri educative, renunţarea la aplicarea pedepsei, amânarea aplicării pedepsei, achitarea, încetarea procesului penal.*

(2) Condamnarea sau, după caz, aplicarea unei măsuri educative se pronunţă dacă instanţa constată că fapta există, constituie infracţiune şi a fost săvârşită de inculpat.

(3) Renunţarea la aplicarea pedepsei se pronunţă dacă instanţa constată că fapta există, constituie infracţiune şi a fost săvârşită de inculpat, în condiţiile art.80-82 din Codul penal.

(4) Amânarea aplicării pedepsei se pronunţă dacă instanţa constată că fapta există, constituie infracţiune şi a fost săvârşită de inculpat, în condiţiile art.83-90 din Codul penal."

878. În prezent, norma are următorul conţinut: *„(1) Instanţa hotărăşte asupra învinuirii aduse inculpatului, pronunţând, după caz, condamnarea, renunţarea la aplicarea pedepsei, amânarea aplicării pedepsei, achitarea sau încetarea procesului penal.*

(2) Condamnarea se pronunţă dacă instanţa constată, dincolo de orice îndoială rezonabilă, că fapta există, constituie infracţiune şi a fost săvârşită de inculpat.

(3) Renunţarea la aplicarea pedepsei se pronunţă dacă instanţa constată, dincolo de orice îndoială rezonabilă, că fapta există, constituie infracţiune şi a fost săvârşită de inculpat, în condiţiile art.80-82 din Codul penal.

(4) Amânarea aplicării pedepsei se pronunţă dacă instanţa constată, dincolo de orice îndoială rezonabilă, că fapta există, constituie infracţiune şi a fost săvârşită de inculpat, în condiţiile art.83-90 din Codul penal."

879. **Critica** vizează lipsa oricărui standard de probaţiune pentru pronunţarea unor soluţii de aplicare a unei măsuri educative, renunţare la aplicarea pedepsei şi amânare a aplicării pedepsei, în vreme ce art.103 alin.(2) teza a doua din Codul de procedură penală stabileşte un astfel de standard doar pentru soluţia de condamnare.

880. Curtea reţine că, potrivit art.103 alin.(2) teza a doua din cod, în forma modificată prin legea supusă controlului, *„Condamnarea se dispune doar atunci când instanţa are convingerea că acuzaţia a fost dovedită dincolo de orice îndoială".*

881. ***Argumentele referitoare la neconstituționalitatea acestor dispoziții se regăsesc la paragrafele 442-447 ale prezentei decizii, unde s-a reținut că sintagma „dincolo de orice îndoială rezonabilă", cuprinsă de norma în vigoare a art.103 alin.(2) teza a doua din cod, are un înțeles suficient de clar și precis, constituind o garanţie procesuală a aflării adevărului şi, implicit, a dreptului la un proces echitabil***, astfel că înlocuirea sa cu sintagma *„dincolo de orice îndoială"* nu numai că nu este justificată de legiuitor, dar are ca efect blocarea actului de justiție, întrucât creează aparența că probele administrate în dosar trebuie să înlăture din convingerea judecătorului, pe lângă îndoiala rațională, și orice îndoială neraţională, situație care excedează logicii juridice.

882. ***Dispozițiile art.396 alin.(1)-(4) din cod***, reglementând soluțiile pe care le poate pronunța instanța de judecată, respectiv condamnarea, aplicarea unei măsuri educative, renunțarea la aplicarea pedepsei și amânarea aplicării pedepsei,

nu mai prevăd niciun standard de probaţiune, lipsind cerinţa ca aceste soluţii să poată fi dispuse doar dacă instanţa constată că fapta există, constituie infracţiune şi a fost săvârşită de inculpat, „dincolo de orice îndoială rezonabilă", aşa cum prevede textul în vigoare.

883. Aşa fiind, ***art.I pct.232, referitor la art.396 alin.(2)-(4) din Codul de procedură penală, încalcă prevederile constituţionale ale art.21 alin.(3), care consacră dreptul părţilor la un proces echitabil, şi ale art.124, referitoare la înfăptuirea justiţiei.***

884. *În ceea ce priveşte pretinsa încălcare prin dispoziţiile art.396 alin.(1) din Codul de procedură penală a prevederilor art.1 alin.(5) din Constituţie*, Curtea reţine că acestea din urmă reglementează obligaţia respectării Constituţiei, a supremaţiei sale şi a legilor. Prin urmare, Parlamentul are obligaţia de a legifera în acord cu dispoziţia constituţională analizată, care presupune, printre altele, asigurarea standardelor de claritate şi previzibilitate a normelor juridice. Or, *prin raportare la exigenţele constituţionale anterior referite, enumerarea de către legiuitor a soluţiilor care pot fi pronunţate de instanţă în rezolvarea acţiunii penale, adăugând şi soluţia de aplicare a unei măsuri educative, aplicabilă persoanelor care au săvârşit fapta în stare de minorat, sunt clare şi neechivoce, necontravenind prevederilor art.1 alin.(5) din Legea fundamentală.*

885. În concluzie, Curtea apreciază că dispoziţiile ***art.I pct.232, referitoare la art.396 alin.(1) din Codul de procedură penală, sunt constituţionale în raport cu criticile formulate.***

886. Dispoziţiile **art.I pct.235** au următorul conţinut: La articolul 406, alineatele (1) şi (2) se modifică şi vor avea următorul cuprins: *„Art.406. – (1) Hotărârea se redactează în termen de cel mult 30 de zile de la data pronunţării urmând ca în cazuri temeinic motivate, acest termen să fie prelungit cu câte 30 de zile, de cel mult două ori.*

(2) Hotărârea se redactează de unul dintre judecătorii care au participat la soluţionarea cauzei, şi se semnează de membrii completului care au participat la administrarea probelor şi judecata în fond, precum şi de grefier."

887. În prezent, norma are următorul conţinut. *„(1) Hotărârea se redactează în cel mult 30 de zile de la pronunţare.*

(2) Hotărârea se redactează de unul dintre judecătorii care au participat la soluţionarea cauzei, în cel mult 30 de zile de la pronunţare, şi se semnează de toţi membrii completului şi de grefier."

888. **Critica** vizează noile dispoziţii ale art.406 alin.(2), respectiv caracterul echivoc al reglementării, neînţelegându-se diferenţa dintre *„administrarea probelor"* şi *„judecata în fond"*, necorelarea cu art.394 din cod şi ignorarea faptului că legea şi nivelul protecţiei acordate dreptului la un proces echitabil de Curtea Europeană a Drepturilor Omului permit modificări obiective în compunerea completului.

889. Cu privire la hotărârea judecătorească, Curtea Constituţională a reţinut, în jurisprudenţa sa, că aceasta reprezintă actul final şi de dispoziţie al instanţei prin care se soluţionează cu autoritate de lucru judecat litigiul dintre părţi, este rezultatul activităţii de deliberare, desfăşurată în secret, la care participă doar judecătorii care au calitatea de membri ai completului în faţa căruia a avut loc dezbaterea. Doar aceştia se pot pronunţa asupra chestiunilor de fapt şi de drept deduse judecăţii, soluţionându-le. Prin urmare, legea prevede expres că hotărârea se redactează de unul dintre judecătorii care au participat la soluţionarea cauzei: în cazul completului cu judecător unic, hotărârea se redactează de judecătorul cauzei, iar în cazul completului cu mai mulţi judecători, hotărârea se redactează de unul sau mai mulţi dintre judecătorii din completul care a soluţionat cauza.

890. Mai mult, redactarea unei hotărâri judecătoreşti este inerent legată de motivarea ei, acest din urmă aspect constituind, astfel cum s-a arătat mai sus, o obligaţie a judecătorului cauzei, ce decurge din prevederile art.6 al Convenţiei

europene pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale. Toate aceste aspecte constituie garanţii ale dreptului părţilor la un proces echitabil, judecat de o instanţă independentă şi imparţială, care se supune numai legii.

891. De aceea, în situaţia în care nu judecătorul care a participat la dezbateri şi la deliberări este acela care redactează/motivează hotărârea judecătorească, garanţiile pe care Constituţia şi legea le consacră pentru protejarea dreptului la un proces echitabil, pentru asigurarea unei justiţii imparţiale, înfăptuite în numele legii, rămân instrumente declarative, lipsite de efectivitate, inutile. Cu alte cuvinte, întreaga reglementare referitoare la independenţa justiţiei, la regulile de procedură penală sau civilă referitoare la soluţionarea cauzelor, la necesitatea săvârşirii unui act de justiţie motivat, este lipsită de efecte juridice dacă hotărârea judecătorească prin care „se spune dreptul" este întocmită de o persoană care nu îndeplineşte calitatea de judecător al cauzei, deci care este străină procedurii jurisdicţionale, actului deliberativ care a condus la soluţia adoptată şi, implicit, actului de justiţie în sine.

892. Pentru aceste motive, *Curtea a statuat că motivarea hotărârii judecătoreşti este un act inerent funcţiei judecătorului cauzei, constituie expresia independenţei sale şi nu poate fi transferată către o terţă persoană.* Motivarea nu constituie doar premisa unei bune înţelegeri a hotărârii, ci şi garanţia acceptării sale de către justiţiabil, care se va supune actului de justiţie având încrederea că nu este un act arbitrar. Ea reprezintă un element esenţial al hotărârii judecătoreşti, o puternică garanţie a imparţialităţii judecătorului şi a calităţii actului de justiţie, precum şi o premisă a exercitării corespunzătoare de către instanţa superioară a atribuţiilor de control judiciar de legalitate şi temeinicie. Or, în condiţiile în care hotărârea judecătorească ar fi redactată/motivată de o altă persoană decât judecătorul cauzei, justiţiabilul este lipsit tocmai de aceste garanţii (Decizia nr.33 din 18 ianuarie 2018, par.176-178).

893. *Dacă motivarea/redactarea hotărârii judecătoreşti este actul inerent funcţiei judecătorului cauzei, fiind o manifestare intrinsecă a acesteia, semnarea hotărârii este actul extrinsec, formal, care atestă îndeplinirea funcţiei de judecată de către judecătorul cauzei.* În cazul completului cu judecător unic, hotărârea se redactează şi se semnează de judecătorul cauzei, iar în cazul completului cu mai mulţi judecători, hotărârea se redactează de unul sau mai mulţi dintre judecătorii din completul care a soluţionat cauza şi se semnează de toţi judecătorii completului.

894. Aşa fiind, semnarea hotărârii judecătoreşti se realizează de membrii completului care au participat la dezbateri şi la deliberări şi de către grefier. În caz de împiedicare a vreunuia dintre membrii completului de judecată de a semna, potrivit art.406 alin.(4) din cod, hotărârea se semnează în locul acestuia de preşedintele completului, iar dacă şi preşedintele completului este împiedicat a semna, hotărârea se semnează de preşedintele instanţei. Când împiedicarea îl priveşte pe grefier, hotărârea se semnează de grefierul-şef. În toate cazurile se face menţiune pe hotărâre despre cauza care a determinat împiedicarea.

895. ***Or, noua reglementare prin folosirea a două sintagme diferite cu privire la cele două operaţiuni, redactare – „unul dintre judecătorii care au participat la soluţionarea cauzei", respectiv semnare – „membrii completului care au participat la administrarea probelor şi judecata în fond", creează incertitudine cu privire la categoria judecătorilor care semnează hotărârea.***

896. Potrivit art.388, coroborate cu art.392 din cod, hotărârea este rezultatul activităţii de deliberare, desfăşurată în secret, la care iau parte numai membrii completului în faţa căruia a avut loc dezbaterea. Prin urmare, doar aceştia au sarcina de a motiva hotărârea şi, ulterior, de a o semna.

897. Analizând textul criticat, Curtea constată că noţiunile folosite de legiuitor sunt neclare. Astfel, *nu se înţelege dacă atunci când s-a referit la judecătorii care au participat la administrarea probelor legiuitorul i-a avut în*

vedere pe judecătorii care realizează cercetarea judecătorească, conform art.376 și următoarele din cod. Chiar și în această ipoteză, trebuie avut în vedere faptul că judecătorii care realizează cercetarea judecătorească pot fi mai mulți decât cei care participă la dezbateri și la deliberări. De asemenea, *nu se înțelege dacă, atunci când s-a referit la judecătorii care participă la judecata în fond, legiuitorul i-a avut în vedere pe cei care participă la dezbateri, conform art.388 din Codul de procedură penală, și/sau la deliberări, conform art.391 și urm. din cod.* Curtea constată că legiuitorul a folosit expresii neconsacrate în Codul de procedură penală în detrimentul termenilor precis determinați de textele legale. Or, în opera de legiferare, acesta trebuie să folosească o terminologie clară, neechivocă, susceptibilă de interpretare și aplicare unitare.

898. Având în vedere aceste argumente, Curtea apreciază că ***dispozițiile art.I pct.235, referitoare la art.406 alin.(2) din Codul de procedură penală, sunt neconstituționale, contravenind art.1 alin.(5) din Constituție.***

899. Dispozițiile **art.I pct.236** au următorul conținut: La articolul 421 se introduce un nou alineat, alin.(2), cu următorul cuprins: *„(2) Instanța de apel nu poate desființa sentința primei instanțe prin care s-a dispus achitarea inculpatului și nu poate pronunța o hotărâre de condamnare direct în apel decât dacă sunt readministrate probe sau administrate probe noi care să conducă la desființarea soluției de achitare a primei instanțe pentru infirmarea motivelor pentru care a fost dispusă achitarea."*

900. **Autorii sesizării susțin** că legiuitorul neagă efectul extensiv al apelului consacrat în art.419 din Codul de procedură penală, precum și competențele judecătorilor din completul de apel de a „verifica hotărârea atacată pe baza lucrărilor și a materialului din dosarul cauzei, precum și a oricăror probe administrate în fața instanței de apel", putând da o „nouă apreciere probelor", în conformitate cu art.420 alin.(8) și alin.(9) din cod. Principiul aprecierii probelor nu

se bazează pe „infirmarea probelor", ci pe libera apreciere, pe o valoare probantă care nu este prestabilită.

901. Potrivit dipozițiilor art.417 din Codul de procedură penală, referitoare la efectul devolutiv al apelului şi limitele sale, instanţa judecă apelul numai cu privire la persoana care l-a declarat şi la persoana la care se referă declaraţia de apel şi numai în raport cu calitatea pe care apelantul o are în proces, *fiind obligată* ca, în afară de temeiurile invocate şi cererile formulate de apelant, *să examineze cauza sub toate aspectele de fapt şi de drept. Aşadar, instanţa de apel, ca instanţă de control judiciar, îşi păstrează obligaţia examinării din oficiu a întregii cauze, în limitele efectului devolutiv, sub toate aspectele care vizează temeinicia sau legalitatea.* Aceasta presupune exercitarea unui rol activ, inerent efectuării tuturor actelor de procedură care se impun pentru soluţionarea corectă a aspectelor de fapt şi de drept ale cauzei. De asemenea, potrivit art.418 din cod, instanţa de apel, soluţionând cauza, nu poate crea o situaţie mai grea pentru cel care a declarat apel, iar, dacă apelul a fost declarat de procuror în favoarea unei părţi, instanţa de apel nu poate agrava situaţia acesteia.

902. *Dispoziția procesuală care face obiectul controlului completează art.421 din cod, intitulat Soluțiile la judecata în apel, condiționând pronunțarea unei soluții de condamnare, direct în apel, de readministrarea probatoriului sau de administrarea de probe noi,* care să conducă la desfiinţarea soluţiei de achitare a primei instanţe. Judecătorul verifică şi evaluează materialul probator, dispunând readministrarea probelor atunci când apreciază necesară această măsură, şi îşi fundamentează soluţia pe întregul probatoriu administrat în cauză, prin coroborarea şi aprecierea probelor. Aşadar, judecata se desfăşoară de către o instanţă independentă şi imparţială, în condiţii de publicitate, oralitate şi contradictorialitate, iar judecătorul îşi fundamentează soluţia pe un probatoriu readministrat sau pe probe noi, administrate direct în fața instanței de apel, verificând, evaluând şi coroborând probele.

903. ***Noua reglementare este în acord cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, pronunțată în materia condamnărilor în recurs prin reinterpretarea acelorași probe care au determinat instanțele de fond și de apel să pronunțe soluții de achitare, considerate de instanța europeană că încalcă dreptul la un proces echitabil.*** Astfel, prin Hotărârea din 16 septembrie 2014, pronunțată în *Cauza Mischie împotriva României*, Curtea a luat act de faptul că Înalta Curte de Casație și Justiție l-a audiat pe reclamant în persoană, dar că l-a condamnat la 1 an de închisoare cu suspendare, fără a-i asculta și pe martorii audiați de jurisdicțiile care l-au achitat în primă instanța și în apel, considerând, pe baza acelorași elemente probatorii, că reclamantul adusese o pușcă în România în octombrie 1997 și că o astfel de acțiune întrunește elementele constitutive ale unei infracțiuni. În opinia Curții Europene, o asemenea analiză nu s-a limitat doar la chestiunile de drept, respectiv încadrarea juridică a faptelor, Înalta Curte dând o nouă interpretare faptelor și apreciind că reclamantul a introdus pușca în România la o dată mult anterioară celei reținute de instanțele inferioare, aspect determinant în stabilirea vinovăției sale. *Pentru a se putea pronunța astfel, Înalta Curte a procedat la o nouă interpretare a declarațiilor unor martori pe care ea nu i-a audiat.* În condițiile în care aprecierea probelor a aparținut instanței de recurs, instanța europeană a reținut că reclamantul a fost condamnat pe baza acelorași mărturii care le-au fost suficiente instanțelor inferioare pentru a se îndoi de acuzații și pentru a motiva achitarea acestuia. Așa fiind, omisiunea Înaltei Curți de a-i asculta pe acești martori înainte de a pronunța condamnarea a redus în mod considerabil dreptul la apărare al reclamantului. Aceste elemente au permis Curții Europene a Drepturilor Omului să concluzioneze că soluția de condamnare a reclamantului pentru introducerea ilegală a unei puști în România, pronunțată în absența unei audieri directe a martorilor, în condițiile în care acesta fusese achitat de instanțele inferioare, contravine exigențelor unui proces echitabil în sensul art.6 par.(1) din Convenție.

904. De asemenea, prin Hotărârea din 15 septembrie 2015, pronunțată în *Cauza Moinescu împotriva României*, pct.39-40, Curtea Europeană reiterează aceleași argumente: *„pentru a se pronunța astfel, curtea de apel a procedat la o nouă interpretare a mărturiilor depuse la dosar, fără a asculta ea însăși martorii. Astfel, curtea de apel a adoptat o poziție opusă celei din hotărârile instanțelor inferioare, care îl achitaseră pe reclamant, în special pe baza depozițiilor martorilor respectivi, făcute în cursul ședințelor de judecată desfășurate în fața lor. Deși era de competența instanței de recurs să aprecieze diferitele elemente de probă, este la fel de adevărat că reclamantul a fost stabilit vinovat pe baza aceloraşi mărturii care fuseseră suficiente pentru a-i determina pe judecătorii din primele instanțe să se îndoiască de temeinicia acuzației și să motiveze achitarea acestuia. În aceste condiții, omisiunea curții de apel de a audia martorii în cauză, înainte de a-l declara vinovat pe reclamant, a limitat semnificativ caracterul efectiv al dreptului la apărare (Găitănaru, citată anterior, pct.32, Văduva, citată anterior, pct.50 și,* mutatis mutandis, *Lacadena Calero împotriva Spaniei, nr.23.002/07, pct.49, 22 noiembrie 2011).*

40. Aceste elemente îi permit Curții să concluzioneze că respectiva condamnare a reclamantului pentru favorizarea infractorului, pronunțată fără ascultarea directă a martorilor, deși acesta fusese achitat de două instanțe inferioare, este contrară cerințelor unui proces echitabil în sensul art.6 par.(1) din Convenție."

905. În fine, prin Hotărârea din 8 noiembrie 2016, pronunțată în *Cauza Gutău împotriva României*, pct.21, 25 și 28, Curtea a subliniat că, *„atunci când o instanță de recurs este sesizată să soluționeze o cauză în fapt și în drept și să examineze, în ansamblu, chestiunea vinovăției sau a nevinovăției, aceasta nu poate, pentru motive de echitate a procedurii, să decidă asupra acestor chestiuni fără ascultarea directă a declarațiilor date în persoană fie de acuzatul care susține că nu a comis actul de care este învinuit (a se vedea, printre alte exemple,*

Ekbatani împotriva Suediei, *26 mai 1988, pct.32, seria A nr.134;* Constantinescu împotriva României, *nr.28871/95, pct.55, CEDO 2000-VIII,* Dondarini împotriva San Marino, *nr.50545/99, pct.27, 6 iulie 2004, şi* Igual Coll împotriva Spaniei, *nr.37496/04, pct.27, 10 martie 2009), fie de martorii care au dat declaraţii în timpul procedurii (Găitănaru, menţionată anterior, pct.35, şi Hogea împotriva României, nr. 31912/04, pct.54, 29 octombrie 2013). [...]*

*25. În această privinţă, Curtea aminteşte că a criticat anterior autorităţile române pentru lipsa administrării probelor în faţa instanţei de recurs (*Flueraş împotriva României, *nr.17520/04, pct. 56-62, 9 aprilie 2013, şi* Moinescu împotriva României, *nr.16903/12, pct. 36-41, 15 septembrie 2015). [...]*

*27. Curtea notează în continuare că Înalta Curte şi-a bazat în mod decisiv condamnarea reclamantului pentru luare de mită, între altele, pe declaraţiile martorilor, depuse la dosar în faţa instanţelor inferioare (mai sus pct.12), şi aceasta fără a proceda la audierea martorilor în cauză. Întemeindu-se, în special, pe declaraţiile aceloraşi martori, Înalta Curte a mers mai departe decât instanţele inferioare. Fără îndoială instanţa de recurs avea competenţa să aprecieze diferitele informaţii obţinute, precum şi relevanţa celor pe care reclamantul dorea să le prezinte. Nu este însă mai puţin adevărat că reclamantul a fost considerat vinovat pe baza mărturiilor pe care primele instanţe care au soluţionat cauza le consideraseră insuficiente pentru a-l condamna. În aceste condiţii, omisiunea audierii martorilor de către instanţa supremă înainte de a-l declara vinovat pe reclamant a limitat în mod considerabil dreptul la apărare (*Destrehem împotriva Franţei, *nr.56651/00, pct. 45, 18 mai 2004;* Dan împotriva Republicii Moldova, *nr.8999/07, pct.31-35, 5 iulie 2011, şi* Lazu împotriva Republicii Moldova, *nr.46182/08, pct.36-44, 5 iulie 2016; a se vedea, de asemenea,* mutatis mutandis, Marcos Barrios împotriva Spaniei, *nr.17122/07, pct. 40-41, 21 septembrie 2010, şi* Lacadena Calero împotriva Spaniei, *nr.23002/07, pct.49, 22 noiembrie 2011)".*

906. Prin urmare, având competența de a aprecia diferitele elemente de probă, în vederea stabilirii vinovăției inculpatului, *instanța de apel nu își poate întemeia hotărârea de condamnare pe baza acelorași probe care au fost suficiente pentru a-l determina pe judecătorul primei instanțe să se îndoiască de temeinicia acuzației și să motiveze achitarea acestuia, decât după readministrarea probatoriului direct în fața sa sau după administrarea unor probe noi,* care să determine convingerea judecătorului că fapta există, constituie infracțiune și a fost săvârșită de inculpat. Așadar, norma modificatoare constituie transpunerea în dreptul pozitiv a exigențelor impuse de jurisprudența Curții Europene, asigurând dreptul inculpatului la un proces echitabil.

907. În ceea ce privește critica autorilor sesizării referitoare la încălcarea efectului extensiv al apelului, Curtea reține că nici aceasta nu este întemeiată. Potrivit art.419 din cod, instanţa de apel examinează cauza prin extindere şi cu privire la părţile care nu au declarat apel sau la care acesta nu se referă, putând hotărî şi în privinţa lor, fără să poată crea acestor părţi o situaţie mai grea. Extinderea efectelor apelului operează exclusiv atunci când în cadrul controlului jurisdicţional se constată de către instanță, din oficiu sau ca urmare a criticilor formulate de apelant, că hotărârea atacată trebuie reformată, întrucât este nelegală şi netemeinică în primul rând în raport cu calitatea pe care apelantul o are în proces şi interesele sale legitime. Instanţa de apel, examinând cauza prin extindere cu privire la părţile care aparţin grupului procesual din care face parte apelantul, poate hotărî în privinţa lor, însă nu poate crea o situaţie mai grea pentru aceste părţi, aşa cum nu poate crea o situaţie mai grea pentru apelant, conform art.418 alin.(1) din cod.

908. Pentru toate aceste argumente, Curtea consideră că ***dispozițiile art.I pct.236, referitoare la art.421 alin.(2) din Codul de procedură penală, sunt constituționale în raport cu criticile formulate.***

909. Dispozițiile **art.I pct.238** au următorul conținut: După articolul 425[1] se introduce un nou articol, art.425[2], cu următorul cuprins: *„**Contestarea măsurii de siguranță a confiscării speciale ori a confiscării extinse** Art.425[2]. – (1) Împotriva hotărârii prin care instanța de apel dispune măsura de siguranță a confiscării speciale ori a confiscării extinse direct în apel, inculpatul, procurorul sau persoanele ale căror drepturi sau interese legitime pot fi afectate, pot face contestație numai în ceea ce privește măsura de siguranță.*

(2) Procurorul poate face contestație în termen de 48 de ore de la pronunțare, iar inculpatul în termen de 48 de ore de la comunicare.

(3) În cazul persoanelor ale căror drepturi sau interese legitime pot fi afectate, termenul de 48 de ore curge de la data la care acestea au aflat despre hotărârea prevăzută la alin.(1).

(4) Contestația este suspensivă de executare. Contestația se soluționează în termen de 5 zile de la înregistrare, în ședință publică, cu participarea procurorului și cu citarea inculpatului și a părților interesate. Prevederile art.425[1] se aplică în mod corespunzător.

(5) Contestația împotriva hotărârii prevăzute la alin.(1), pronunțată de Secția Penală a Înaltei Curți de Casație și Justiție în apel, se soluționează de completul de 5 judecători."

910. **Critica** vizează reglementarea unei căi de atac exclusiv pentru o categorie limitată de dispoziții din hotărârile definitive, cale suspensivă de executare, care pune în discuție principiul securității juridice.

911. Curtea observă că dispoziția criticată *introduce calea de atac a contestației împotriva unei hotărâri judecătorești definitive, doar în ceea ce privește partea prin care se dispune direct măsura de siguranță a confiscării speciale ori a confiscării extinse.*

912. *Confiscarea specială*, reglementată la art.112 din Codul penal, reprezintă o sancțiune de drept penal, respectiv o măsură de siguranță, care constă

în transferul silit şi gratuit al dreptului de proprietate asupra unor bunuri din patrimoniul persoanei care a săvârşit o faptă prevăzută de legea penală, nejustificată, în patrimoniul statului, întrucât, având în vedere legătura acestor bunuri cu fapta săvârşită, deţinerea lor în continuare de către persoana în cauză prezintă pericolul săvârşirii unor noi infracţiuni. Dispoziţiile art.107 alin.(2) din Codul penal prevăd posibilitatea dispunerii măsurilor de siguranţă doar faţă de persoanele care comit fapte prevăzute de legea penală, nejustificat, iar, conform art.107 alin.(3) din Codul de procedură penală, măsurile de siguranţă se pot lua şi în situaţia în care făptuitorului nu i se aplică o pedeapsă (Decizia nr.589 din 1 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.897 din 2 decembrie 2015). Curtea a reţinut că deposedarea unei persoane de anumite bunuri sau valori ca urmare a aplicării măsurii confiscării speciale nu constituie expropriere şi nu încalcă în niciun alt mod dreptul de proprietate (a se vedea şi Decizia nr.168 din 2 martie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.167 din 16 martie 2010; Decizia nr.900 din 6 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.530 din 29 iulie 2010).

913. *Confiscarea extinsă*, reglementată la art.112[1] din Codul penal, reprezintă, de asemenea, o sancţiune de drept penal, respectiv o măsură de siguranţă cu scop similar confiscării speciale, aplicabile persoanei condamnate pentru săvârşirea unei infracţiuni care trebuie să îndeplinească trei condiţii cumulative: (i) infracțiunea se regăsește în enumerarea limitativă prevăzută în alin.(1) al art.112[1]; (ii) este susceptibilă să îi procure un folos material; (iii) legea prevede pentru această infracţiune o pedeapsă cu închisoarea de 4 ani sau mai mare. În general, infracţiunile la care face referire expresă textul de lege au un grad de pericol social sporit şi sunt susceptibile de a fi comise în forme de criminalitate organizată. Pe lângă aceste condiții, măsura confiscării extinse se dispune dacă sunt îndeplinite cumulativ alte două cerințe suplimentare referitoare la persoana condamnată: (i) valoarea bunurilor dobândite de către condamnat într-un anumit

interval de timp (5 ani înainte de momentul săvârşirii infracţiunii şi, atunci când este cazul, după săvârşirea acesteia, până la întocmirea rechizitoriului) depăşeşte în mod vădit veniturile obţinute de către acesta în mod licit; iar (ii) instanţa îşi formează convingerea că bunurile respective provin din activităţi infracţionale de natura celor enumerate în lege.

914. În faza cercetării judecătoreşti, măsura de siguranţă a confiscării speciale ori a confiscării extinse se poate dispune, prin sentinţă, potrivit art.404 alin.(4) lit.d) din cod, şi prin decizie, potrivit art.422 din cod. Ipoteza de incidenţă a noilor dispoziţii vizează dispunerea măsurii de siguranţă direct prin decizia pronunţată de instanţa de apel. Astfel, admiţând apelul, în temeiul art.421 pct.2 lit.a), instanţa desfiinţează sentinţa primei instanţe şi pronunţă o nouă hotărâre, procedând potrivit regulilor referitoare la soluţionarea acţiunii penale şi a acţiunii civile la judecata în fond. Decizia pronunaţă de instanţa de apel are caracter definitiv şi dobândeşte autoritate de lucru judecat.

915. *În ceea ce priveşte principiul respectării autorităţii de lucru judecat, Curtea a reţinut că acesta este de o importanţă fundamentală atât în ordinea juridică naţională, cât şi la nivelul Curţii Europene a Drepturilor Omului*, dreptul de acces la justiţie şi dreptul la un proces echitabil în faţa unei instanţe fiind necesar a fi interpretate în lumina preambulului la Convenţie, care enunţă supremaţia dreptului ca element al patrimoniului comun al statelor contractante. Unul dintre elementele fundamentale ale supremaţiei dreptului este principiul securităţii raporturilor juridice, care prevede, printre altele, ca soluţia dată în mod definitiv oricărui litigiu de către instanţe să nu mai poată fi supusă rejudecării (Hotărârea din 28 octombrie 1999, pronunţată în *Cauza Brumărescu împotriva României*, paragraful 61). Conform acestui principiu, niciuna dintre părţi nu este abilitată să solicite reexaminarea unei hotărâri definitive şi executorii cu unicul scop de a obţine o reanalizare a cauzei şi o nouă hotărâre în privinţa sa. Instanţele superioare nu trebuie să îşi folosească dreptul de reformare decât pentru a corecta

erorile de fapt sau de drept şi erorile judiciare, şi nu pentru a proceda la o nouă analiză. Totodată, acestui principiu nu i se poate aduce derogare decât dacă o impun motive substanţiale şi imperioase (Hotărârea din 7 iulie 2009, pronunţată în *Cauza Stanca Popescu împotriva României*, paragraful 99, şi Hotărârea din 24 iulie 2003, pronunţată în *Cauza Ryabykh împotriva Rusiei*, paragraful 52).

916. *Pe de altă parte, cu privire la calea de atac a contestaţiei*, Curtea a reţinut că aceasta [dispoziţiile art.425[1] din Codul de procedură penală] a fost introdusă în legislaţia procesual penală românească în scopul asigurării unei căi de atac în materii urgente şi pentru situaţii restrictive de drepturi şi libertăţi. Aceste dispoziţii se regăsesc într-un capitol distinct al noului cod referitor la „Contestaţie", *cale de atac ordinară*, şi ale cărei prevederi sunt aplicabile „când legea nu prevede altfel". Aşa cum rezultă din cuprinsul normei, calea de atac a contestaţiei se poate exercita numai atunci când legea o prevede expres, legiuitorul, conform politicii sale în materie procesual penală, putând hotărî care sunt încheierile ce pot fi contestate, în vederea soluţionării cu celeritate a unor situaţii procesuale de natură a restrânge exerciţiul unor drepturi fundamentale (a se vedea Decizia nr.497 din 23 iunie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.580 din 3 august 2015, sau Decizia nr.439 din 22 iunie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.870 din 3 noiembrie 2017).

917. Or, *apare ca discutabilă soluţia legislativă prin care legiuitorul reglementează posibilitatea atacării unei hotărâri definitive, chiar şi numai cu privire la un aspect punctual decis direct în faţa instanţei de apel, cu o cale de atac ordinară*, a cărei procedură de soluţionare implică, potrivit art.425[1] alin.(7) pct.2 din cod, soluţia de admitere a contestaţiei şi, fie desfiinţarea hotărârii atacate şi soluţionarea cauzei de către instanţa superioară celei sesizate, respectiv de completul competent al Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, fie desfiinţarea hotărârii atacate şi dispunerea rejudecării cauzei de către judecătorul sau completul care a pronunţat-o, atunci când se constată că nu au fost respectate dispoziţiile privind

citarea. În concret, Curtea reține că ***admiterea contestației implică rejudecarea unei cauze soluționate definitiv de instanța competentă potrivit legii, ceea ce este inadmisibil din perspectiva respectării principiului autorității de lucru judecat.***

918. Pentru motivele prezentate, Curtea constată că ***dispozițiile art.I pct.238, referitoare la art.425[2] din Codul de procedură penală, sunt neconstituționale, contravenind principiului legalității, consacrat de art.1 alin.(5) din Constituție, și al dreptului la un proces echitabil, prevăzut de art.21 alin.(3) din Legea fundamentală.***

919. Dispozițiile **art.I pct.239** au următorul conținut: La articolul 426, alineatul (1), litera i) se modifică şi va avea următorul cuprins: *„i) când împotriva unei persoane s-au pronunţat două hotărâri definitive pentru aceeaşi faptă sau când s-au pronunţat mai multe hotărâri judecătoreşti definitive prin care s-au soluţionat cereri având acelaşi obiect."*

920. În prezent, norma are următorul conținut: *„i) când împotriva unei persoane s-au pronunţat două hotărâri definitive pentru aceeaşi faptă."*

921. **Autorii sesizării susțin** că norma nu respectă principiul calităţii legii, redactarea fiind echivocă, întrucât domeniul contestaţiei în anulare îl reprezintă hotărâri pronunţate în apel, ceea ce semnifică pronunţarea asupra raporturilor substanţiale, soluţionarea cauzei în fond.

922. Examinând obiecția de neconstituționalitate, Curtea reține că contestaţia în anulare poate fi formulată împotriva hotărârilor penale definitive numai în cazurile strict reglementate de normele procesual penale ale art.426 şi în termenul prevăzut de art.428 din Codul de procedură penală, la instanţa care a pronunţat hotărârea a cărei anulare se cere, respectiv la instanţa la care a rămas definitivă ultima hotărâre. Contestaţia în anulare este o cale de atac extraordinară, de retractare, având drept scop îndreptarea unor vicii de ordin procedural ce atrag nulitatea.

923. Prin *Decizia nr.623 din 8 octombrie 2015*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.858 din 18 noiembrie 2015, Curtea a reţinut că această cale extraordinară de atac vizează hotărâri judecătoreşti definitive şi se promovează în condiţii procedurale mult mai stricte decât căile ordinare de atac (cât priveşte titularii, termenul de introducere, cazurile de contestaţie în anulare, motivele aduse în sprijinul acestora, dovezile în susţinerea lor), tocmai în considerarea caracterului aparte indus de legiuitor pentru această instituţie juridică, datorat faptului că, prin aceasta, se tinde la înlăturarea autorităţii de lucru judecat pentru o hotărâre penală definitivă şi care îşi produce efecte (în acelaşi sens, Decizia nr.667 din 15 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.870 din 20 noiembrie 2015, şi Decizia nr.715 din 6 decembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.86 din 31 ianuarie 2017). Totodată, în Decizia nr.501 din 30 iunie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.733 din 21 septembrie 2016, paragraful 18, Curtea a reţinut că, indiferent de motivul invocat, contestaţia în anulare poate fi exercitată numai împotriva hotărârilor definitive prin care s-a soluţionat fondul cauzei.

924. Pe de altă parte, Curtea a constatat, în Decizia nr.623 din 8 octombrie 2015, paragraful 18, că intenţia legiuitorului a fost aceea de a nu permite reformarea, pe calea contestaţiei în anulare, a unor hotărâri care sunt în puterea lucrului judecat decât în situaţiile excepţionale în care se remarcă erori de procedură care nu au putut fi înlăturate pe calea apelului şi doar în condiţiile reglementate expres în art.426-432 din Codul de procedură penală, stabilind, totodată, în paragraful 21 al aceleiaşi decizii, că legiuitorul poate exclude folosirea unor căi de atac sau poate limita utilizarea anumitor instrumente procesuale aflate la îndemâna părţilor, fără ca prin aceasta să se încalce litera sau spiritul Legii fundamentale.

925. *Aşa fiind, dacă împotriva unei hotărâri penale poate fi exercitat apelul, cale ordinară de atac, contestaţia în anulare este admisibilă doar după*

parcurgerea căii ordinare de atac sau după rămânerea definitivă a hotărârii prin neapelare (caz prevăzut de norma în prezent în vigoare şi preluat în teza întâi a normei modificatoare). Pe de altă parte, contestaţia este inadmisibilă în cazul în care este declarată împotriva hotărârilor care nu pot fi atacate cu apel, fiind fără cale de atac sau supuse celeilalte căi ordinare de atac, contestaţia, întrucât, potrivit art.432 alin.(1) din Codul de procedură penală, *„La termenul fixat pentru judecarea contestaţiei în anulare, instanţa, ascultând părţile şi concluziile procurorului, dacă găseşte contestaţia întemeiată, desfiinţează prin decizie hotărârea a cărei anulare se cere şi procedează fie de îndată, fie acordând un termen, după caz, la rejudecarea apelului sau la rejudecarea cauzei după desfiinţare"*, iar, conform art.432 alin.(4) din cod, *„Sentinţa dată în contestaţia în anulare este supusă apelului, iar decizia dată în apel este definitivă"*. Prin urmare, dacă s-ar considera admisibilă contestaţia în anulare declarată împotriva hotărârilor pentru care legea prevede calea de atac a contestaţiei, ar însemna că împotriva hotărârii date ulterior admiterii căii extraordinare de atac şi rejudecării cauzei să poată fi declarat apelul, deşi este o cauză pentru care legea prevede contestaţia drept cale de atac.

926. Având în vedere principiul autorităţii de lucru judecat, fundamental în ordinea juridică naţională şi europeană, precum şi la nivelul Curţii Europene a Drepturilor Omului, Curtea reţine că atingerea adusă acestuia prin legislaţia naţională trebuie să fie strict limitată, derogarea fiind permisă doar dacă o impun motive substanţiale şi imperioase (a se vedea, în acest sens, Hotărârea din 7 iulie 2009, pronunţată în *Cauza Stanca Popescu împotriva României*, paragraful 99, şi Hotărârea din 24 iulie 2003, pronunţată în *Cauza Ryabykh împotriva Rusiei*, paragraful 52). Or, ***prin adăugarea noului caz de contestaţie în anulare - atunci când s-au pronunţat mai multe hotărâri judecătoreşti definitive prin care s-au soluţionat cereri având acelaşi obiect, legiuitorul se îndepărtează de la scopul acestei căi extraordinare de atac, lărgind în mod nepermis sfera ei de incidenţă,***

cu privire la hotărâri judecătorești, care deși sunt definitive, nu soluționează fondul cauzei. Mai mult, norma este echivocă, noțiunea de „cereri" fiind mult prea generală, din cuprinsul său neînțelegându-se cu claritate care este sfera de incidență a noilor dispoziții. În speţă, Curtea constată că *„pronunţarea mai multor hotărâri judecătoreşti definitive prin care s-au soluţionat cereri având acelaşi obiect"* nu poate constitui un motiv substanţial şi imperios care să justifice derogarea de la principiul autorităţii de lucru judecat, astfel că norma modificatoare aduce o atingere nepermisă principiului securităţii raporturilor juridice - element fundamental al supremaţiei dreptului, care prevede, printre altele, ca soluţia dată în mod definitiv oricărui litigiu de către instanţe să nu mai poată fi supusă rejudecării (Hotărârea din 28 octombrie 1999, pronunţată în *Cauza Brumărescu împotriva României*, paragraful 61).

927. Dreptul la un proces echitabil reprezintă un standard constituţional a cărui îndeplinire este apreciată în funcţie de ansamblul procesului şi ţinând cont de specificul normelor procedurale aplicabile. Totodată, dreptul la un proces echitabil presupune asigurarea unor principii fundamentale, precum contradictorialitatea şi egalitatea armelor, care presupun ca fiecare dintre părţi să dispună de posibilităţi suficiente, echivalente şi adecvate de a-şi susţine apărările, fără ca vreuna dintre ele să fie defavorizată în raport cu cealaltă.

928. În aceste condiţii, având în vedere caracterul contestaţiei în anulare de cale de atac extraordinară care poate fi exercitată în condiţii procedurale stricte şi ţinând cont că legiuitorul, în virtutea rolului său constituţional consacrat de art.126 alin.(2) şi art.129 din Legea fundamentală, poate stabili, prin lege, procedura de judecată şi modalitatea de exercitare a căilor de atac, cu condiţia respectării normelor şi principiilor privind drepturile şi libertăţile fundamentale şi a celorlalte principii consacrate prin Legea fundamentală, Curtea constată că ***noile dispoziții sunt contrare dreptului părților la un proces echitabil, desfășurat într-un termen***

rezonabil și principiului securității raporturilor juridice, componentă a principiului legalității, consacrat de art.1 alin.(5) din Constituție.

929. Pentru aceste motive, Curtea apreciază că ***dispozițiile art.I pct.239, referitoare la art.426 alin.(1) lit.i) teza a doua din Codul de procedură penală, sunt neconstituționale prin raportare la art.1 alin.(5) și art.21 alin.(3) din Constituție.***

930. Dispozițiile **art.I pct.240** au următorul conținut: La articolul 426, se introduc trei noi alineate, alin.(2)-(4), cu următorul cuprins: *„(2) Cazurile prevăzute la alin.(1) lit.b), lit.d) teza a II-a şi lit.i) pot constitui temei al desființării hotărârii a cărei anulare se cere doar dacă nu au fost invocate pe calea apelului sau în cursul judecării apelului ori dacă, deşi au fost invocate, instanţa a omis să se pronunţe asupra lor.*

(3) Prin excepţie de la alin.(2), cazul prevăzut la alin.(1) lit.d) teza a II-a neinvocat pe calea apelului sau în cursul judecării apelului poate constitui motiv de contestaţie în anulare numai dacă cel care-l invocă s-a aflat în imposibilitatea de a-l invoca pe calea apelului sau în cursul judecării apelului.

(4) Prevederile alin.(1) lit.a) şi c)-g) se aplică şi în cazul hotărârilor prin care s-a soluţionat contestaţia prevăzută la art.425[2].”

931. **Critica** vizează faptul că, „de vreme ce procedura prevede faza admisibilităţii în principiu şi judecarea contestaţiei, redactarea în paralelism cu art.438 alin.(2) din cod, nu impune o astfel de completare, cu atât mai mult cu cât natura contestaţiei este de verificare a procedurii, nu a aspectelor substanţiale, prin prisma legalităţii”.

932. Analizând critica formulată, Curtea nu deslușește în ce constă pretinsul paralelism invocat de autorii sesizării între procedura de soluționare a contestației în anulare și procedura recursului în casație. Este adevărat că dispozițiile art.438 alin.(2) din cod, la care se face trimitere, prevăd că pot constitui temei al casării hotărârii cazurile enumerate de lege, *„doar dacă nu au fost*

invocate pe calea apelului sau în cursul judecării apelului ori dacă, deşi au fost invocate, au fost respinse sau instanţa a omis să se pronunţe asupra lor", însă acest text se referă la recursul în casație, și, oricum este firesc ca, ori de câte ori legiuitorul condiționează exercitarea unei căi de atac, ordinare sau extraordinare, cu o fizionomie distinctă, de îndeplinirea unor cerințe, acestea să fie expres prevăzute de lege.

933. Pe de altă parte, Curtea observă că legiuitorul a introdus în enumerarea cazurilor de la alin.(2) din norma criticată și lit.i). Astfel, *„când împotriva unei persoane s-au pronunţat două hotărâri definitive pentru aceeaşi faptă sau mai multe hotărâri judecătoreşti definitive prin care s-au soluţionat cereri având acelaşi obiect"*, se poate formula contestație în anulare *„doar dacă nu au fost invocate pe calea apelului sau în cursul judecării apelului ori dacă, deşi au fost invocate, instanţa a omis să se pronunţe asupra lor"*. Or, așa cum s-a arătat la paragraful 925 din prezenta decizie, hotărârile judecătorești rămase definitive, ca urmare a exercitării apelului, sunt doar cele prin care se soluționează fondul cauzei, ***ipoteză acoperită de teza întâi a art.426 alin.(1) lit.i), astfel că hotărârile judecătoreşti definitive prin care s-au soluţionat cereri având acelaşi obiect, prevăzute în teza a doua a normei, nu vor fi niciodată supuse contestației în anulare, norma fiind inaplicabilă în această ipoteză***.

934. În ceea ce privește alin.(4) al art.426, nou-introdus, acesta reglementează posibilitatea atacării cu contestație în anulare a deciziei definitive prin care s-a soluționat contestația împotriva hotărârii judecătorești prin care instanţa de apel a dispus măsura de siguranţă a confiscării speciale ori a confiscării extinse direct în apel, potrivit art.425^2 din cod, nou-introdus. ***Pe lângă motivele de neconstituționalitate reținute cu privire la aceste din urmă prevederi (a se vedea paragrafele 912-918 din prezenta decizie), Curtea constată că legea declară admisibilă contestația în anulare formulată împotriva hotărârilor pentru care legea prevede calea de atac a contestației, ceea ce echivalează cu faptul că,***

împotriva hotărârii date ulterior admiterii căii extraordinare de atac și rejudecării cauzei să poată fi declarat apelul, deși este o cauză pentru care legea prevede contestația drept cale de atac.

935. Pentru aceste argumente, Curtea consideră că ***dispozițiile art.I pct.240, referitoare la art.426 alin.(2), în ceea ce privește referirea la lit.i), și alin.(4) din Codul de procedură penală, sunt neconstituționale, întrucât contravin prevederilor art.1 alin.(5) din Constituție, în compenentele referitoare la calitatea legii și securitatea raporturilor juridice, precum și prevederilor art.21 alin.(3) din Constituție, care consacră dreptul la un proces echitabil.***

936. Dispozițiile **art.I pct.243** au următorul conținut: La articolul 438, după alineatul (1) se introduc patru noi alineate, alin. (1^1)-(1^4), cu următorul cuprins: *„(1^1) Recursul în casaţie poate fi declarat numai în favoarea condamnatului în următoarele cazuri:*

1. când nu sunt întrunite elementele constitutive ale unei infracţiuni sau când instanţa a pronunţat o hotărâre de condamnare pentru o altă faptă decât cea pentru care condamnatul a fost trimis în judecată;

2. când faptei săvârşite i s-a dat o greşită încadrare juridică;

3. când hotărârea este contrară legii sau când prin hotărâre s-a făcut o greşită aplicare a legii de natură să influenţeze soluţia procesului;

4. când s-a comis o eroare gravă de fapt;

5. când judecătorii de fond au comis un exces de putere, în sensul că au trecut în domeniul altei puteri constituite în stat.

(1^2) De asemenea, pot fi atacate cu recurs în casaţie hotărârile definitive pronunţate în cauzele în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat o încălcare a unui drept prevăzut de Convenţia europeană pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale în cauze similare.

(1^3) Instanţa, soluţionând recursul în casaţie, verifică hotărârile atacate sub aspectul tuturor motivelor de casare prevăzute în alineatele precedente, punându-le în prealabil în discuţia părţilor.

(1^4) Recursul în casaţie în favoarea inculpatului poate fi declarat oricând."

937. **Autorii sesizării susţin** că dispoziţiile criticate transformă recursul în casaţie într-o veritabilă cale de atac ordinară, care poate fi formulată oricând, fapt care încalcă flagrant principiului securităţii raporturilor juridice, consacrat la art.1 alin.(5) din Constituţie. Mai mult, prevederea *„recursul în casaţie poate fi declarat numai în favoarea condamnatului"* contravine prevederilor art.16 din Constituţie, prin excluderea posibilităţii invocării şi în favoarea celorlalte părţi a motivelor reglementate. De asemenea, critica vizează norma cuprinsă în alin.(1^1) pct.4, care se referă la *„eroarea gravă de fapt"*, considerată că intră în contradicţie cu dispoziţiile art.447 din cod, nemodificate, în temeiul cărora instanţa care soluţionează recursul în casaţie are obligaţia de a se pronunţa asupra cazurilor de recurs în casaţie, *„verificând exclusiv legalitatea hotărârii atacate"*. Este criticată şi sintagma *„cauze similare"* din cuprinsul alin.(1^2) din perspectiva lipsei de claritate.

938. Analizând norma criticată, Curtea reţine că legiuitorul completează dispoziţiile art.438, intitulat *Cazurile în care se poate face recurs în casaţie*, cu şase noi cazuri de recurs în casaţie [alin.(1^1) şi alin.(1^2)], dintre care cinci cazuri [alin.(1^1)] pot fi declarate numai în favoarea condamnatului. De asemenea, legea prevede obligaţia instanţei ca, după ce le pune în discuţia părţilor, să soluţioneze recursul în casaţie, verificând hotărârile atacate sub aspectul tuturor motivelor de casare prevăzute de noua reglementare. În fine, legea prevede posibilitatea declarării recursului în casaţie în favoarea inculpatului fără o limită temporală.

939. Cu privire la instituţia recursului în casaţie, prin *Decizia nr.424 din 9 iunie 2015*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.636 din 21 august 2015, Curtea a statuat că, potrivit noului Cod de procedură penală, *recursul*

a devenit o cale extraordinară de atac, ce are ca scop controlul legalităţii hotărârilor judecătoreşti definitive, finalitatea acestuia fiind aceea de a înlătura erorile de drept comise de curţile de apel, ca instanţe de apel, prin raportare la cazuri de casare expres şi limitativ prevăzute de lege.

940. În continuare, Curtea a reţinut că titularii dreptului de a promova calea extraordinară de atac analizată sunt, conform art.436 alin.(1) din Codul de procedură penală: procurorul, în ceea ce priveşte latura penală şi latura civilă; inculpatul, în ceea ce priveşte latura penală şi latura civilă, împotriva hotărârilor prin care s-a dispus condamnarea, renunţarea la aplicarea pedepsei sau amânarea aplicării pedepsei ori încetarea procesului penal; şi partea civilă şi partea responsabilă civilmente, în ceea ce priveşte latura civilă, iar referitor la latura penală, în măsura în care soluţia din această latură a influenţat soluţia în latura civilă. Astfel, nu pot declara recurs în casaţie persoana vătămată, martorul, expertul, interpretul, avocatul sau vreo altă persoană ale cărei drepturi legitime au fost încălcate prin măsuri sau acte ale instanţei, acestea putându-şi valorifica drepturile doar pe calea apelului, conform art.409 din Codul de procedură penală.

941. Curtea a reţinut, totodată, că, aşa cum reiese şi din Expunerea de motive a Legii nr.255/2013, prin reducerea numărului motivelor de recurs în casaţie, prevăzute la art.438 alin.(1) din Codul de procedură penală [în prezent, sunt motive de recurs în casaţie, următoarele cinci cazuri: (i) în cursul judecăţii nu au fost respectate dispoziţiile privind competenţa după materie sau după calitatea persoanei, atunci când judecata a fost efectuată de o instanţă inferioară celei legal competente; (ii) inculpatul a fost condamnat pentru o faptă care nu este prevăzută de legea penală; (iii) în mod greşit s-a dispus încetarea procesului penal; (iv) nu s-a constatat graţierea sau în mod greşit s-a constatat că pedeapsa aplicată inculpatului a fost graţiată; (v) s-au aplicat pedepse în alte limite decât cele prevăzute de lege], legiuitorul a urmărit, pe de o parte, degrevarea Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, iar, pe de altă parte, asigurarea specificului acestei căi extraordinare de atac. În

realizarea acestui scop, au fost menţinute, ca motive ale recursului în casaţie, doar acelea care vizează îndreptarea erorilor de drept, fiind eliminate din sfera acestei instituţii şi din competenţa Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie motivele care vizau aspecte procedurale şi care au fost transformate în motive ale contestaţiei în anulare, potrivit naturii acestei căi de atac. Astfel, potrivit art.447, intitulat *Verificarea legalităţii hotărârii*, *„Instanţa este obligată să se pronunţe asupra tuturor cazurilor de recurs în casaţie invocate prin cerere de procuror sau de părţi, verificând exclusiv legalitatea hotărârii atacate".*

942. Având în vedere aceste argumente, Curtea a constatat că restrângerea de către legiuitor a hotărârilor ce pot fi supuse casării la cele prevăzute la art.438 alin.(1) din Codul de procedură penală, aşa cum acesta a fost modificat prin dispoziţiile art.102 pct.267 din Legea nr.255/2013, este justificată de finalitatea instituţiei analizate, aceea de verificare a conformităţii hotărârilor atacate cu regulile de drept aplicabile, şi de natura acesteia, cea de cale extraordinară de atac (a se vedea, în acest sens, şi Decizia nr.490 din 30 iunie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.832 din 20 octombrie 2016).

943. *Prin noua reglementare, legiuitorul adoptă o viziune contrară celei din 2013, lărgind sfera de incidenţă a căii extraordinare de atac a recursului în casaţie*. Noua abordare este justificată în *Expunerea de motive* la lege, astfel „necesitatea modificării cazurilor în care se poate face recurs în casaţie este dată de faptul că instituţia, aşa cum a fost modificată prin Legea nr.255/2013, a fost golită de conţinut, deoarece marea majoritate a cazurilor în care se putea promova recursul în casaţie au fost abrogate înainte de intrarea în vigoare a Codului. De altfel, aceste cazuri s-au regăsit şi în vechea reglementare din Codul de procedură penală [...]". Astfel, este în interesul statului oferirea protecţiei drepturilor şi libertăţilor cetăţenilor într-o modalitate reală şi conformă cu prevederile tratatelor la care România este parte, şi nu reglementarea în mod formal norme juridice a căror aplicabilitate este imposibil de realizat, în condiţiile în care „la 3 ani de la

intrarea în vigoare a acestui cod aproape niciun recurs în casație nu a fost admis, dovedindu-se astfel ineficiența acestei căi de atac". Prin urmare, „față de situațiile nou-apărute cu privire la instrumentarea dosarelor, se impune introducerea unei căi de reformare efective, pentru a se verifica dacă au fost realizate condamnări reale sau nu în această perioadă", precum și „introducerea recursului în urma hotărârilor pronunțate de CEDO care constată încălcarea drepturilor fundamentale", în conformitate cu art.3 și art.6 din Directiva (UE) 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale.

944. Dispozițiile din actul european invocat se referă la *Prezumția de nevinovăție* (art.3) și la *Referirile publice la vinovăție* (art.4).

945. Examinând noile cazuri de recurs în casație, Curtea reține că acestea vizează situații în care instanța de recurs urmează să facă atât o analiză de drept (a legalității), cât și o analiză de fapt (a temeiniciei). În situații precum: *„nu sunt întrunite elementele constitutive ale unei infracțiuni"*, *„faptei săvârșite i s-a dat o greșită încadrare juridică"*, *„când s-a comis o eroare gravă de fapt"*, este evident că instanța nu se va limita la un control de legalitate a hotărârii, ci va efectua o reevaluare a fondului cauzei, luând în considerare situația de fapt în care a fost săvârșită infracțiunea. Astfel, dispozițiile art.438 alin.(1^3) din cod stabilesc expres că *„instanța, soluționând recursul în casație, verifică hotărârile atacate sub aspectul tuturor motivelor de casare prevăzute în alineatele precedente"*. Atribuind competența instanței de a proceda la astfel de verificări în cadrul soluționării recursului în casație, legiuitorul conferă caracter devolutiv acestei căi de atac, transformând-o în cale ordinară. De altfel, intenția legiuitorului reiese și din Expunerea de motive la lege, unde s-a menționat că aceste cazuri s-au regăsit și în vechea reglementare a Codului de procedură penală din 1968, reglementare care prevedea recursul drept o cale ordinară de atac.

946. Potrivit art.433 din Codul de procedură penală, intitulat *Scopul recursului în casaţie şi instanţa competentă*, *„Recursul în casaţie urmăreşte să supună Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie judecarea, în condiţiile legii, a conformităţii hotărârii atacate cu regulile de drept aplicabile”*. Or, ***extinderea cazurilor de recurs în casaţie la alte motive decât cele care privesc legalitatea soluţiei pronunţate prin hotărârea judecătorească deturnează scopul acestei căi extraordinare de atac, care, în viziunea legiuitorului procesual penal, vizează hotărâri judecătoreşti definitive şi se promovează în condiţii procedurale mult mai stricte decât căile ordinare de atac*** (cât priveşte titularii, termenul de introducere, cazurile de recurs în casaţie, motivele aduse în sprijinul acestora, dovezile în susţinerea lor), tocmai în considerarea caracterului special conferit de legiuitor acestei instituţii juridice, prin exercitarea căreia se tinde la înlăturarea autorităţii de lucru judecat a unei hotărâri penale definitive şi executorii (în acelaşi sens, a se vedea și Decizia nr.667 din 15 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.870 din 20 noiembrie 2015, şi Decizia nr.715 din 6 decembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.86 din 31 ianuarie 2017). Astfel, indiferent de motivul invocat, recursul în casaţie poate fi exercitat numai împotriva hotărârilor definitive prin care s-au comis erori de drept, scopul acestei proceduri fiind tocmai înlăturarea acestor erori. Or, noua reglementare ignoră acest scop, înlătură efectele hotărârii penale definitive și introduce, în fapt, triplul grad de jurisdicție în materie penală.

947. Pe de altă parte, ***noile reglementări nu sunt corelate cu dispoziţii care rămân în vigoare, nefiind modificate prin legea supusă controlului***. Astfel, dispoziţiile ***art.438 alin.(1^3)***, care stabilesc că instanța ce soluționează recursul în casație se pronunță asupra tuturor motivelor de casare prevăzute în alineatele precedente, se contrazic cu dispoziţiile art.447, potrivit cărora *„Instanţa este obligată să se pronunţe asupra tuturor cazurilor de recurs în casaţie invocate prin cerere de procuror sau de părţi, verificând exclusiv legalitatea hotărârii atacate”*,

şi cu cele ale art.442 alin.(2), în temeiul cărora *„Instanţa de recurs în casaţie examinează cauza numai în limitele motivelor de casare prevăzute la art.438, invocate în cererea de recurs în casaţie"*. De asemenea, dispoziţiile ***art.438 alin.(1^4),*** care prevăd că recursul în casaţie în favoarea inculpatului poate fi declarat oricând, sunt în contradicţie cu cele ale art.435, conform cărora *„Recursul în casaţie poate fi introdus de către părţi sau procuror în termen de 30 de zile de la data comunicării deciziei instanţei de apel"*.

948. Or, în condițiile în care actul normativ trebuie să fie precis, neechivoc, să instituie norme care să reglementeze în mod unitar, uniform și să stabilească cerinţe minimale aplicabile tuturor destinatarilor săi, dispoziţiile nou-introduse creează confuzie, impredictibilitate și generează o aplicare neunitară a instituției recursului în casaţie.

949. ***Mai mult, Curtea constată că dispozițiile modificatoare cuprind o serie de noțiuni și sintagme care fie nu sunt definite de lege, fie au un grad ridicat de generalitate***, aspecte care constituie veritabile impedimente în interpretarea legii, generând o aplicare abuzivă sau discreționară. Astfel, alin.(1^1) pct.3 face vorbire de hotărârea care *„este contrară legii"* sau despre hotărârea prin care s-a făcut o greșită aplicare a legii *„de natură să influenţeze soluția procesului"*, alin.(1^1) pct.5 face referire la *„judecătorii de fond care au comis un exces de putere"*, definind această faptă *„în sensul că au trecut în domeniul altei puteri constituite în stat"*. De asemenea, alin.(1^2), care prevede posibilitatea atacării cu recurs în casaţie a „hotărârilor definitive pronunţate în cauzele în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat o încălcare a unui drept prevăzut de Convenţia europeană pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale *în cauze similare*", nu stabilește cu claritate care sunt cauzele ce s-ar putea circumscrie sintagmei *„cauze similare"*, având în vedere că, potrivit art.465 alin.(1) din cod, hotărârile definitive pronunţate *în cauzele în care*

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat o încălcare a drepturilor sau libertăţilor fundamentale pot fi supuse revizuirii.

950. Pentru motivele expuse, Curtea constată că dispoziţiile art.438 alin.(1^1)-(1^4) din cod, prin modul în care sunt formulate, consacră soluţii legislative de natură să afecteze principiul securităţii raporturilor juridice, consacrat de art.1 alin.(5) din Constituţie, constituind premisa repunerii în discuţie a tuturor hotărârilor judecătoreşti definitive pronunţate până în prezent, în condiţiile în care recursul în casaţie în favoarea inculpatului poate fi declarat oricând. Dispoziţiile criticate nu respectă nici normele de tehnică legislativă şi nici cerinţele de calitate a legii. Prin urmare, ***dispoziţiile art.I pct.243, referitoare la art.438 alin.(1^1)-(1^4) din cod, sunt neconstituţionale prin raportare la prevederile din Constituţie menţionate.***

951. Dispoziţiile **art.I pct.244** au următorul conţinut: La articolul 453, alineatul (1), litera f) se modifică şi va avea următorul cuprins: *„f) hotărârea de condamnare s-a întemeiat pe o prevedere legală de incriminare care, după ce hotărârea a devenit definitivă, a fost declarată neconstituţională, în tot sau în parte sau într-o anumită formă de interpretare, de către Curtea Constituţională;".*

952. În prezent, norma are următorul conţinut: *„f) hotărârea s-a întemeiat pe o prevedere legală care, după ce hotărârea a devenit definitivă, a fost declarată neconstituţională ca urmare a admiterii unei excepţii de neconstituţionalitate ridicate în acea cauză, în situaţia în care consecinţele încălcării dispoziţiei constituţionale continuă să se producă şi nu pot fi remediate decât prin revizuirea hotărârii pronunţate."*

953. **Critica** vizează cazul de revizuire a hotărârilor judecătoreşti definitive, ca urmare a declarării neconstituţionalităţii unei prevederi legale de incriminare aplicabile în cauză, inclusiv cu privire la justiţiabilii care nu au invocat excepţia de neconstituţionalitate până la data publicării deciziei în Monitorul Oficial al României, contrar celor statuate prin Decizia nr.126 din 3 martie 2016.

De asemenea, norma reglementează o nouă situaţie de dezincriminare, care constituie o cauză de înlăturare a pedepsei în condiţiile art.595 din Codul de procedură penală şi art.4 din Codul penal, ce nu poate constitui, simultan, şi o cauză de revizuire. Mai mult, acelaşi caz este introdus şi ca motiv de contestaţie la executare la art.598 lit.d) din Codul de procedură penală.

954. Analizând critica de neconstituţionalitate, Curtea reţine că ***legiuitorul a modificat dispoziţiile art.453 alin.(1) lit.f) din Codul de procedură penală în mod contrar celor stabilite prin Decizia nr.126 din 3 martie 2016***, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.185 din 11 martie 2016, par.33, unde Curtea a constatat că, în reglementarea cazului de revizuire examinat - art.453 alin.(1) lit.f) din Codul de procedură penală, „deşi intenţia legiuitorului actual a fost de a da în continuare eficienţă controlului de constituţionalitate, *posibilitatea de a beneficia de efectele deciziei de admitere a Curţii este necesar a fi circumscrisă sferei persoanelor care au declanşat acest control, anterior momentului publicării deciziei*, în condiţiile prevăzute de lege. În acest sens este şi jurisprudenţa recentă a Curţii, respectiv Decizia nr.866 din 10 decembrie 2015, paragraful 30, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.69 din 1 februarie 2016, potrivit căreia, în cadrul procesului judiciar, excepţia de neconstituţionalitate se înscrie în rândul excepţiilor de procedură prin care se urmăreşte împiedicarea unei judecăţi care s-ar întemeia pe o dispoziţie legală neconstituţională. Constatarea neconstituţionalităţii unui text de lege ca urmare a invocării unei excepţii de neconstituţionalitate trebuie să profite autorilor acesteia şi nu poate constitui doar un instrument de drept abstract, întrucât şi-ar pierde caracterul concret. În aceste condiţii, având în vedere importanţa principiului autorităţii de lucru judecat, Curtea constată că, pentru a garanta atât stabilitatea raporturilor juridice, cât şi o bună administrare a justiţiei, este necesar ca ceea ce a stabilit instanţa de contencios constituţional, pe cale jurisprudenţială, cu privire la condiţiile în care se poate formula revizuire, în temeiul unei decizii de admitere a

excepţiei de neconstituţionalitate, să se transpună în cuprinsul normelor procesual penale examinate în prezenta cauză. Aşadar, Curtea reţine că o decizie de constatare a neconstituţionalităţii unei prevederi legale trebuie să profite, în formularea căii de atac a revizuirii, numai acelei categorii de justiţiabili care a invocat excepţia de neconstituţionalitate în cauze soluţionate definitiv până la publicarea în Monitorul Oficial a deciziei prin care se constată neconstituţionalitatea, precum şi autorilor aceleiaşi excepţii, invocate anterior publicării deciziei Curţii, în alte cauze, soluţionate definitiv, acest lucru impunându-se din nevoia de ordine şi stabilitate juridică".

955. În speţă, Curtea a constatat că „motivul substanţial şi imperios care justifică derogarea de la principiul autorităţii de lucru judecat îl constituie decizia de admitere a excepţiei de neconstituţionalitate, pronunţată de instanţa de contencios constituţional. Însă nereglementarea condiţiei ca excepţia de neconstituţionalitate să fi fost invocată în cauza în care s-a pronunţat hotărârea a cărei revizuire se cere atribuie efecte *ex tunc* actului jurisdicţional al Curţii, cu încălcarea dispoziţiilor art.147 alin.(4) din Constituţie, determină o încălcare nepermisă a autorităţii de lucru judecat, o atingere adusă principiului securităţii raporturilor juridice - element fundamental al supremaţiei dreptului, care prevede, printre altele, ca soluţia dată în mod definitiv oricărui litigiu de către instanţe să nu mai poată fi supusă rejudecării" (par.34).

956. În continuare, ***Curtea observă că legiuitorul modifică sfera de incidenţă a hotărârilor care pot fi supuse căii extraordinare de atac a revizuirii, restrângând-o sub două aspecte***: primul, în ceea ce priveşte tipologia de hotărâri definitive supuse revizuirii, respectiv *doar hotărârile de condamnare*, cel de-al doilea, în ceea ce priveşte obiectul de reglementare a normei declarate neconstituţionale, pe care se întemeiază hotărârea, respectiv *„o prevedere legală de incriminare"*.

957. Cu privire la primul aspect, Curtea reține că, potrivit art.396 alin.(1) din Codul de procedură penală, astfel cum a modificat prin legea supusă controlului, instanţa hotărăşte asupra învinuirii aduse inculpatului, pronunţând, după caz, condamnarea sau aplicarea unei măsuri educative, renunţarea la aplicarea pedepsei, amânarea aplicării pedepsei, achitarea sau încetarea procesului penal. Aşadar, ***noua reglementare exclude calea de atac a revizuirii hotărârilor judecătorești prin care se dispune aplicarea unei măsuri educative, renunţarea la aplicarea pedepsei, amânarea aplicării pedepsei, achitarea sau încetarea procesului penal.***

958. În ceea ce privește obiectul de reglementare al normei pe care se întemeiază hotărârea de condamnare, normă care, după ce hotărârea a devenit definitivă, a fost declarată neconstituţională ca urmare a admiterii unei excepţii de neconstituţionalitate, Curtea observă că, dacă, în prezent, dispoziţiile în vigoare folosesc sintagma *„prevedere legală"*, fără nicio distincție, norma modificatoare circumscrie sfera de incidență a căii de revizuire doar cu privire la hotărârile de condamnare care s-au întemeiat pe o *„prevedere legală de incriminare"*. Cu alte cuvinte, calea de atac va viza doar prevederile din Partea specială a Codului penal, sau alte prevederi din legi speciale care conțin infracțiuni, întrucât doar acestea constituie *„prevederi legale de incriminare"*.

959. Prin urmare, ***noua reglementare exclude calea de atac a revizuirii hotărârilor judecătorești întemeiate pe alte prevederi legale de drept substanțial decât cele de incriminare***, cum ar fi, de exemplu, prevederile din Partea generală a Codului penal referitoare la Legea penală și limitele ei de aplicare (Titlul I), Infracțiune (Titlul II): cauzele justificative, cauzele de neimputabilitate, tentativa, unitatea sau pluralitatea de infracțiuni, autorul și participanții; Pedepse (Titlul III): categoriile de pedepse, calculul duratei pedepselor, individualizarea lor; Măsuri de siguranță (Titlul IV), Minoritate (Titlul V), Răspunderea penală a persoanei juridice (Titlul VI), Cauze care înlătură răspunderea penală (Titlul VII), Cauze care

înlătură sau modifică executarea pedepsei (Titlul VIII), Cauze care înlătură consecințele condamnării (Titlul IX). De asemenea, ***sunt excluse de la calea de atac a revizuirii hotărârile judecătorești întemeiate pe prevederi legale de drept procesual penal*** (norme cuprinse în Codul de procedură penală), declarate neconstituționale după ce hotărârea a devenit definitivă.

960. Întrucât principiul autorității de lucru judecat este de o importanță fundamentală atât în ordinea juridică națională, cât și în ordinea juridică europeană, precum și la nivelul Curții Europene a Drepturilor Omului, Curtea a reținut (a se vedea Decizia nr.126 din 3 martie 2016, par.34) că atingerea adusă acestuia prin legislația națională trebuie să fie limitată, fiind necesar ca acestui principiu să i se aducă derogare doar dacă o impun motive substanțiale și imperioase (Hotărârea din 7 iulie 2009, pronunțată în *Cauza Stanca Popescu împotriva României*, paragraful 99, și Hotărârea din 24 iulie 2003, pronunțată în *Cauza Ryabykh împotriva Rusiei*, paragraful 52).

961. Or, toate normele menționate în prealabil sunt esențiale pentru desfășurarea procesului penal, astfel că decizia de admitere a excepției de neconstituționalitate care le vizează constituie un motiv substanțial și imperios care să justifice derogarea de la principiul autorității de lucru judecat. Mai mult, acestea pot sta la baza pronunțării oricărei soluții prin care se rezolvă acțiunea penală, iar nu numai a hotărârii judecătorești de condamnare.

962. În cadrul procesului judiciar, excepția de neconstituționalitate se înscrie în rândul excepțiilor de procedură prin care se urmărește împiedicarea unei judecăți care s-ar întemeia pe o dispoziție legală neconstituțională. Constatarea neconstituționalității unui text de lege ca urmare a invocării unei excepții de neconstituționalitate trebuie să profite autorilor acesteia și nu poate constitui doar un instrument de drept abstract, întrucât și-ar pierde caracterul concret (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 766 din 5 iunie 2011, sau Decizia nr. 338 din 24 septembrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 699 din

14 noiembrie 2013). Neconstituţionalitatea unei dispoziţii legale nu are numai o funcţie de prevenţie, ci şi una de reparaţie, întrucât ea vizează în primul rând situaţia concretă a cetăţeanului lezat în drepturile sale prin norma criticată.

963. *Prin respingerea ca inadmisibilă a unei cereri de revizuire întemeiate pe prevederile art.453 alin.(1) lit.f) din Codul de procedură penală, din cauză că norma pe care se întemeiază hotărârea a cărei revizuire nu este „o prevedere legală de incriminare", iar hotărârea pronunţată nu este una de condamnare, se lipseşte de eficienţă însuşi controlul de constituţionalitate.* Întrucât părţile se află în imposibilitatea de a beneficia de efectele deciziei Curţii, deci ale controlului de constituţionalitate pe care ele l-au declanşat, norma modificatoare instituie o veritabilă sancţiune aplicabilă acestora. Astfel, deciziile obligatorii ale Curţii Constituţionale sunt lipsite de orice efecte juridice, iar rolul instanţei constituţionale este negat. În plus, aceasta echivalează cu o limitare nepermisă a exercitării unei căi de atac, în condiţiile în care decizia de constatare a neconstituţionalităţii trebuie să profite tuturor celor îndreptăţiţi (a se vedea *mutatis mutandis* Decizia nr.866 din 10 decembrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.69 din 1 februarie 2016, par.31).

964. Curtea Constituţională este, potrivit art.142 alin.(1) din Constituţie, *„garantul supremaţiei Constituţiei"*, iar deciziile sale sunt *„general obligatorii şi au putere numai pentru viitor"*, potrivit art.147 alin.(4) din Legea fundamentală. Pe aceste dispoziţii constituţionale se întemeiază efectul obligatoriu *erga omnes* al interpretării şi al soluţiei pronunţate de instanţa de contencios constituţional, care implică obligaţia constituţională a tuturor autorităţilor de a aplica întocmai deciziile Curţii la situaţiile concrete în care normele declarate neconstituţionale au incidenţă. De asemenea, principiul supremaţiei Constituţiei şi principiul legalităţii sunt de esenţa cerinţelor statului de drept, în sensul prevederilor constituţionale ale art. 16 alin. (2), conform cărora *„Nimeni nu este mai presus de lege"* (a se vedea,

în acest sens, Decizia nr.53 din 25 ianuarie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 90 din 3 februarie 2011).

965. Prin urmare, Curtea reţine că nu există o motivare obiectivă şi rezonabilă pentru ca o decizie de constatare a neconstituţionalităţii să profite numai unei categorii de justiţiabili în declararea căii de atac a revizuirii, în funcţie de împrejurarea că norma legală pe care se întemeiază hotărârea definitivă pronunţată de instanţă este sau nu o normă de incriminare şi că prin hotărâre s-a dispus sau nu condamnarea (cu privire la înţelesul noţiunii de discriminare, a se vedea Decizia nr.755 din 16 decembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 101 din 9 februarie 2015).

966. În concluzie, ***reglementarea condiţiei ca hotărârea supusă revizuirii să fie o hotărâre de condamnare, care să se fi întemeiat pe o prevedere legală de incriminare, drept o condiţie de admisibilitate a cererii de revizuire, încalcă art.147 alin.(4) din Constituţie, precum şi accesul liber la justiţie al cetăţenilor, garantat de art.21 din Legea fundamentală.***

967. Cu privire la critica potrivit căreia norma reglementează o nouă situaţie de dezincriminare, care constituie o cauză de înlăturare a pedepsei în condiţiile art.595 din Codul de procedură penală şi art.4 din Codul penal, ce nu poate constitui, simultan, şi o cauză de revizuire, Curtea reţine că, într-adevăr, efectele juridice ale unei decizii a Curții Constituționale prin care se constată neconstituționalitatea unei norme de incriminare pot fi asimilate unei legi de dezincriminare, însă, atâta vreme cât, în temeiul argumentelor prezentate mai sus, Curtea constată neconstituționalitatea soluției legislative prin care se modifică art.453 alin.(1) lit.f) din Codul de procedură penală în sensul restrângerii exercitării căii de atac a revizuirii doar cu privire la hotărârile de condamnare care s-au întemeiat pe o *„prevedere legală de incriminare”*, se elimină și posibilul paralelism legislativ cu dispozițiile art.595 din Codul de procedură penală, coroborate cu art.4 din Codul penal.

968. În ceea ce privește critica potrivit căreia există posibilitatea folosirii unei decizii de admitere pronunțate de Curtea Constituțională, atât în procedura revizuirii unei hotărâri, consacrate de art.453 alin.(1) lit.f) din cod, cât și în procedura contestației la executare, prevăzută de art.598 alin.(1) lit.d) din cod, Curtea urmează a o analiza în cadrul controlului de constituționalitate având ca obiect prevederile art.598 alin.(1) lit.d) din cod, astfel cum au fost modificate prin legea supusă controlului.

969. Având în vedere argumentele expuse în prealabil, Curtea constată că ***dipozițiile art.I pct.244, referitoare la art.453 alin.(1) lit.f) din Codul de procedură penală, sunt neconstituționale, contravenind principiului egalității în drepturi, prevăzut de art.16 alin.(1) din Constituție, accesului liber la justiție al cetățenilor, garantat de art.21 din Legea fundamentală, precum și efectelor general obligatorii ale deciziilor Curții Constituționale, prevăzute de art.147 alin.(4) din Constituție.***

970. Dispozițiile **art.I pct.245** au următorul conținut: La articolul 453 alineatul (1), după litera f) se introduc trei noi litere, lit. g) – i), cu următorul cuprins:

„g) neredactarea şi/sau nesemnarea hotărârii de condamnare de judecătorul care a participat la soluţionarea cauzei;

h) Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat o încălcare a drepturilor sau libertăţilor fundamentale datorată unei hotărâri judecătoreşti, iar consecinţele grave ale acestei încălcări continuă să se producă;

i) un judecător sau un procuror a fost sancţionat disciplinar definitiv pentru exercitarea funcţiei cu rea-credinţă sau gravă neglijenţă, dacă aceste împrejurări au influenţat soluţia pronunţată în cauză."

971. **Critica** având ca obiect dispozițiile art.453 alin.(1) lit.g) vizează atingerea adusă autorității de lucru judecat atașate hotărârii judecătorești din rațiuni pur formaliste, generând o instabilitate nepermisă și fără precedent a raporturilor

juridice. Norma nu respectă nici exigenţele de tehnică legislativă, contravenind prevederilor art.16 alin.(1) şi (2) din Legea nr.24/2000, întrucât introduce o contradicţie cu prevederile art.406 din Codul de procedură penală. Critica având ca obiect dispoziţiile art.453 alin.(1) lit.h) vizează reglementarea unui caz de revizuire pentru alt motiv decât cel de a corecta erorile de fapt sau de drept şi erorile judiciare strecurate într-o hotărâre judecătorească definitivă, norma nerespectând nici exigenţele de tehnică legislativă, întrucât reglementarea revizuirii în cazul hotărârilor Curţii Europene a Drepturilor Omului face deja obiectul art.465 din Codul de procedură penală.

972. În analiza criticilor formulate, Curtea porneşte de la cele statuate prin *Decizia nr.126 din 3 martie 2016*, par.30, în care a reţinut că „activitatea desfăşurată în ciclul ordinar al procesului penal, în măsura în care a fost legală şi temeinică, se finalizează cu pronunţarea unei hotărâri penale definitive în care faptele reţinute exprimă adevărul, iar legea penală şi legea civilă au fost aplicate corect. Practica învederează însă şi cazuri de hotărâri definitive, având autoritate de lucru judecat, care cuprind grave erori de fapt şi de drept ce pot să persiste şi în căile ordinare de atac şi, cu atât mai mult, dacă nu au fost exercitate căile de atac ordinare. Într-o astfel de ipoteză rezidă raţiunea pentru care legiuitorul a instituit căile de atac extraordinare, ca mijloace procesual penale de desfiinţare a hotărârilor cu autoritate de lucru judecat, dar care nu corespund legii şi adevărului. Instituirea unor astfel de mijloace procesuale aduce atingere autorităţii de lucru judecat, aşadar stabilităţii hotărârilor judecătoreşti definitive, menite a da încredere în activitatea justiţiei, însă numai în cazurile şi în condiţiile strict reglementate de legiuitor, în vederea restabilirii ordinii juridice. Aşa încât, având în vedere efectele exercitării căilor extraordinare de atac asupra hotărârilor judecătoreşti care reprezintă actul final şi de dispoziţie al instanţei prin care se soluţionează cu autoritate de lucru judecat cauza, Curtea reţine că opţiunea legiuitorului în

reglementarea unei căi de atac ce urmăreşte reformarea unei hotărâri judecătoreşti trebuie să se realizeze în limite constituţionale".

973. Examinând ***dispoziţiile art.453 alin.(1) lit.g) din cod, Curtea reţine că acestea introduc două noi cauze de revizuire: neredactarea, respectiv nesemnarea hotărârii de condamnare de judecătorul care a participat la soluţionarea cauzei.***

974. ***Cu privire la aceste aspecte, Curtea reiterează argumentele expuse în analiza dispoziţiilor art.I pct.235 din legea supusă controlului.*** Astfel, motivarea hotărârii judecătoreşti este un act inerent funcţiei judecătorului cauzei, constituie expresia independenţei sale şi nu poate fi transferată către o terţă persoană. Motivarea nu constituie doar premisa unei bune înţelegeri a hotărârii, ci şi garanţia acceptării sale de către justiţiabil, care se va supune actului de justiţie având încrederea că nu este un act arbitrar. Ea reprezintă un element esenţial al hotărârii judecătoreşti, o puternică garanţie a imparţialităţii judecătorului şi a calităţii actului de justiţie, precum şi o premisă a exercitării corespunzătoare de către instanţa superioară a atribuţiilor de control judiciar de legalitate şi temeinicie. Or, în condiţiile în care hotărârea judecătorească ar fi redactată/motivată de o altă persoană decât judecătorul cauzei, justiţiabilul este lipsit tocmai de aceste garanţii.

975. *Dacă motivarea/redactarea hotărârii judecătoreşti este actul inerent funcţiei judecătorului cauzei, fiind o manifestare intrinsecă a acesteia, semnarea hotărârii este actul extrinsec, formal, care atestă îndeplinirea funcţiei de judecată de către judecătorul cauzei.* În cazul completului cu judecător unic, hotărârea se redactează şi se semnează de judecătorul cauzei, iar în cazul completului cu mai mulţi judecători, hotărârea se redactează de unul sau mai mulţi dintre judecătorii din completul care a soluționat cauza și se semnează de toți judecătorii completului.

976. Așa fiind, semnarea hotărârii judecătorești se realizează de membrii completului care au participat la dezbateri şi la deliberări şi de către grefier. În caz

de împiedicare a vreunuia dintre membrii completului de judecată de a semna, potrivit art.406 alin.(4) din cod, hotărârea se semnează în locul acestuia de preşedintele completului, iar dacă şi preşedintele completului este împiedicat a semna, hotărârea se semnează de preşedintele instanţei. Când împiedicarea îl priveşte pe grefier, hotărârea se semnează de grefierul-şef. În toate cazurile se face menţiune pe hotărâre despre cauza care a determinat împiedicarea.

977. Având în vedere aceste considerente, din analiza coroborată a normelor procesuale, rezultă că, în ceea ce priveşte împrejurarea că *hotărârea nu a fost semnată de judecătorul care a participat la soluţionarea cauzei, aceasta poate constitui o cauză de revizuire a hotărârii doar în condiţiile în care nu a fost reţinută incidenţa art.406 alin.(4) din Codul de procedură penală, deci nu a existat o cauză de împiedicare.*

978. Pe de altă parte, Curtea reţine că, în mod similar reglementării dispoziţiilor art.453 alin.(1) lit.f) din cod, ***legiuitorul instituie noile cazuri de revizuire doar cu privire la neredactarea, respectiv nesemnarea hotărârii de condamnare de judecătorul care a participat la soluţionarea cauzei, excluzând calea de atac cu privire la hotărârile judecătoreşti prin care se dispune aplicarea unei măsuri educative, renunţarea la aplicarea pedepsei, amânarea aplicării pedepsei, achitarea sau încetarea procesului penal.*** Or, aşa cum s-a arătat, nu există o motivare obiectivă şi rezonabilă pentru ca instituirea unei căi extraordinare de atac să profite numai unei categorii de justiţiabili, în funcţie de împrejurarea că prin hotărârea atacabilă s-a dispus sau nu condamnarea (cu privire la înţelesul noţiunii de discriminare, a se vedea Decizia nr.755 din 16 decembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 101 din 9 februarie 2015).

979. În concluzie, reglementarea condiţiei ca hotărârea supusă revizuirii să fie o hotărâre de condamnare drept o condiţie de admisibilitate a cererii de revizuire întemeiate pe dispoziţiile art.453 alin.(1) lit.g) din cod încalcă principiul

egalității în drepturi, prevăzut de art.16 alin.(1) din Constituţie, precum şi accesul liber la justiţie al cetăţenilor, garantat de art. 21 din Legea fundamentală.

980. Cu privire la critica de neconstituționalitate care are ca obiect dispozițiile ***art.453 alin.(1) lit.h)***, nou-introduse, Curtea reține că dispozițiile art.453, intitulat *Cazurile de revizuire*, enumeră la alin.(1) situațiile când poate fi cerută revizuirea hotărârilor judecătoreşti definitive, cu privire la latura penală. Noul caz introdus ***vizează ipoteza în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat o încălcare a drepturilor sau libertăţilor fundamentale datorată unei hotărâri judecătoreşti***, iar consecinţele grave ale acestei încălcări continuă să se producă.

981. În acelaşi timp, Curtea observă că *dispozițiile art.465*, intitulat *Revizuirea în cazul hotărârilor Curţii Europene a Drepturilor Omului*, nemodificate prin legea supusă controlului, *prevăd, în mod separat şi expres, procedura de soluționare a acestui caz de revizuire.* Astfel, potrivit alin.(1) al normei, *„Hotărârile definitive pronunţate în cauzele în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat o încălcare a drepturilor sau libertăţilor fundamentale ori a dispus scoaterea cauzei de pe rol, ca urmare a soluţionării amiabile a litigiului dintre stat şi reclamanţi, pot fi supuse revizuirii, dacă vreuna dintre consecinţele grave ale încălcării Convenţiei pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale şi a protocoalelor adiţionale la aceasta continuă să se producă şi nu poate fi remediată decât prin revizuirea hotărârii pronunţate".*

982. Având în vedere cele două norme, cea nou-introdusă și cea existentă, nemodificată, Curtea constată că prevederea în cadrul normei cu caracter general, respectiv în cuprinsul art.453, a noului caz de revizuire, alături de celelalte enumerate la alin.(1), cu păstrarea normei cu caracter special care reglementează procedura sa de soluționare, nu contravine, în sine, normelor de tehnică legislativă privind sistematizarea actului normativ. Însă, ***analizând conținutul normativ al***

celor două prevederi, Curtea constată că între acestea există diferențe, care determină caracterul neunitar al reglementării, noua reglementare având un conținut echivoc, neclar, lipsit de rigoare juridică (a se vedea sintagma „o încălcare a drepturilor sau libertăţilor fundamentale *datorată* unei hotărâri judecătoreşti"), ***şi, mai mult, nu prevede condiţia ca hotărârea Curţii Europene a Drepturilor Omului să fi fost pronunţată în cauza care se solicită a fi revizuită.*** Prin urmare, atât norma cuprinsă în art.453 alin.(1) lit.h), de sine stătător, cât şi coexistența cu dispozițiile art.465 creează confuzie cu privire la hotărârile judecătoreşti care sunt supuse căi extraordinare de atac, confuzie susceptibilă de a genera o interpretare şi aplicare neuniforme în această materie.

983. Dincolo de aceste vicii de neconstituționalitate ale normelor criticate, Curtea observă că, odată cu completarea art.453 alin.(1) din Codul de procedură penală cu noi cazuri de revizuire, ***legiuitorul ar fi trebuit să actualizeze şi dispozițiile art.457 referitoare la termenul de introducere a cererii de revizuire prin includerea noilor ipoteze***, intervenție legislativă care lipseşte din actul normativ supus controlului.

984. Pentru toate argumentele prezentate, Curtea constată că ***dispozițiile art.I pct.245, referitoare la art.453 alin.(1) lit.g) şi h) din Codul de procedură penală, sunt neconstituționale prin raportare la prevederile art.1 alin.(5) din Constituție, în compenentele referitoare la calitatea legii şi securitatea raporturilor juridice, precum şi art.16 alin.(1) şi art.21 din Legea fundamentală.***

985. Dispozițiile **art.I pct.257** au următorul conținut: La articolul 538, după alineatul (2) se introduce un nou alineat, alin.(2^1), cu următorul cuprins: *„(2^1) Efectul măsurilor reparatorii trebuie să plaseze persoana suspectată sau acuzată în aceeaşi poziţie în care s-ar afla dacă nu s-ar fi produs încălcarea drepturilor sale."*

986. **Critica** vizează lipsa de claritate în stabilirea măsurilor adoptate de instanţă, apte să plaseze persoana *„în aceeaşi poziţie în care s-ar afla dacă nu s-ar*

fi produs încălcarea drepturilor sale". Autorii susţin că dreptul la repararea pagubei în caz de eroare judiciară reglementează situaţia persoanei achitate definitiv, după rejudecare, or dispoziţia criticată face vorbire de *„persoana suspectată sau acuzată"*.

987. Potrivit dispoziţiilor art.538 din Codul de procedură penală, intitulat *Dreptul la repararea pagubei în caz de eroare judiciară*, persoana care a fost condamnată definitiv, indiferent dacă pedeapsa aplicată sau măsura educativă privativă de libertate a fost sau nu pusă în executare, are dreptul la repararea de către stat a pagubei suferite, în cazul în care, în urma rejudecării cauzei, după anularea sau desfiinţarea hotărârii de condamnare pentru un fapt nou sau recent descoperit care dovedeşte că s-a produs o eroare judiciară, s-a pronunţat o hotărâre definitivă de achitare. Dreptul la reparare îl are şi persoana achitată definitiv, după rejudecare, în cazul redeschiderii procesului penal cu privire la condamnatul judecat în lipsă. Aşa fiind, art.538 din cod instituie eroarea judiciară, ca temei care îndreptăţeşte o persoană să solicite repararea pagubei materiale sau a daunei morale. Eroarea judiciară dă naştere dreptului la repararea pagubei, *dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarelor condiţii*: (i) pronunţarea unei hotărâri definitive de condamnare, indiferent dacă pedeapsa aplicată sau măsura educativă privativă de libertate a fost sau nu pusă în executare; (ii) pronunţarea unei hotărâri definitive de achitare, în urma rejudecării cauzei, după anularea sau desfiinţarea hotărârii de condamnare pentru un fapt nou sau recent descoperit care dovedeşte că s-a produs o eroare judiciară ori în cazul redeschiderii procesului penal cu privire la condamnatul judecat în lipsă; (iii) persoana să nu fi determinat condamnarea prin declaraţii mincinoase ori în orice alt fel, în afara cazurilor în care a fost obligată să procedeze astfel; şi (iv) persoanei condamnate să nu îi fie imputabilă, în tot sau în parte, nedescoperirea în timp util a faptului necunoscut sau recent descoperit.

988. Examinând obiecţia de neconstituţionalitate, Curtea observă că prevederile art.52 alin.(3) din Constituţie instituie răspunderea patrimonială a

statului pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare. Legiuitorul constituant a urmărit, prin această dispoziţie, compensarea daunelor, atât a celor materiale, cât şi a celor morale, provocate persoanei care a fost victima unei erori judiciare, indiferent de natura procesului. Existenţa unei erori judiciare este, aşadar, în concepţia legiuitorului constituant, un element indispensabil pentru angajarea răspunderii statului. Aceasta trebuie însă dovedită, fiind necesar ca o instanţă de judecată să constate faptul că o astfel de eroare a intervenit pe parcursul procesului şi să stabilească în mod corespunzător răspunderea statului, în funcţie de natura acesteia şi gravitatea consecinţelor produse (a se vedea şi Decizia nr.152 din 12 martie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.270 din 14 mai 2013).

989. Prin *Decizia nr.326 din 3 aprilie 2007*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 311 din 10 mai 2007, Curtea a precizat că, pentru a se constata existenţa unei erori judiciare, trebuie să existe, pe de o parte, o hotărâre de condamnare pe nedrept, iar, pe de artă parte, o hotărâre definitivă de achitare. În speţa soluţionată cu acel prilej, Curtea a observat că ipoteza pronunţării doar a unei hotărâri de achitare nu se încadrează în prevederile art.52 alin.(3) din Constituţie şi, implicit, nici în cele ale art.504 alin.1 - *Cazuri care dau dreptul la repararea pagubei* din Codul de procedură penală din 1968. De asemenea, prin Decizia nr.1.393 din 26 octombrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 843 din 16 decembrie 2010, Curtea a constatat că persoanele îndreptăţite la repararea pagubei în cazul condamnării pe nedrept vizează o condamnare dispusă printr-o soluţie definitivă.

990. Pornind de la reglementarea legii procesuale penale şi de la cele statuate de Curte în jurisprudenţa sa, Curtea constată că legiuitorul a circumscris sfera de incidenţă a dreptului la repararea pagubei doar la cazurile în care se constată o eroare judiciară. Aşadar, pentru a se naşte dreptul la repararea pagubei, este necesar ca, mai întâi, să fi fost pronunţată o hotărâre definitivă de condamnare,

pentru ca, ulterior, să se procedeze la rejudecarea cauzei şi, în rejudecare, să fie pronunţată o soluţie de achitare. Nu are relevanţă dacă hotărârea de condamnare a fost pusă sau nu în executare, întrucât nu executarea unei pedepse naşte dreptul la repararea pagubei, ci condamnarea definitivă pe nedrept.

991. Or, ***dispoziţiile nou-introduse prin art.538 alin.(2^1) fac referire la „persoana suspectată sau acuzată", nicidecum la persoana achitată, după ce anterior fusese condamnată definitiv***, singura susceptibilă de a suferi o pagubă cauzată de o eroare judiciară. *„Suspectul"* este, potrivit art.77 din Codul de procedură penală, persoana cu privire la care, din datele şi probele existente în cauză, rezultă bănuiala rezonabilă că a săvârşit o faptă prevăzută de legea penală. *„Persoana acuzată"* nu este definită expres în cod, actul normativ făcând referire la *„infracţiunea de care este acuzat suspectul sau inculpatul"*. *„Inculpatul"* este, potrivit art.82 din cod, persoana împotriva căreia s-a pus în mişcare acţiunea penală şi care devine parte în procesul penal. Prin urmare, *fie că este vorba de suspect, fie de inculpat, calitatea acestor persoane acuzate demonstrează că procesul penal nu s-a finalizat* printr-o hotărâre judecătorească definitivă de condamnare, care ar fi transformat persoana în *„condamnată"*, şi nici nu a parcurs etapa rejudecării, în urma căreia persoana ar fi fost *„achitată"*.

992. Aşa fiind, ***suspectul şi inculpatul, prin ipoteză, nu pot fi victimele unei erori judiciare***, aşa cum este aceasta reglementată de art.538 din Codul de procedură penală (care nu poate fi comisă decât prin pronunţarea unei hotărâri definitive de condamnare, invalidate, ulterior, în urma rejudecării cauzei, printr-o hotărâre definitivă de achitare a persoanei condamnate), *astfel că nu li se poate recunoaşte vreun drept la repararea pagubei. Acest drept poate fi recunoscut, eventual, în condiţiile art.539, în cazul privării lor nelegale de libertate.*

993. Având în vedere aceste considerente, Curtea apreciază că ***dispoziţiile art.I pct.257, referitoare la art.538 alin.(2^1) din Codul de procedură penală, sunt neconstituţionale, contravenind prevederilor art.52 alin.(3) din Constituţie.***

994. Dispozițiile **art.I pct.259** au următorul conținut: La articolul 539, după alineatul (2) se introduce un nou alineat, alin.(3), cu următorul cuprins: *„(3) Are dreptul la repararea pagubei şi persoana împotriva căreia, în cursul procesului penal, s-a luat o măsură preventivă ori una asigurătorie dacă, ulterior, parchetul a dispus clasarea ori instanţa de judecată a dispus achitarea."*

995. **Critica** vizează extinderea răspunderii patrimoniale a statului, în mod nepermis, în lipsa existenţei erorii judiciare, cu privire la luarea unei măsuri preventive neprivative de libertate şi luarea unei măsuri asigurătorii, care nu echivalează cu privarea de libertate.

996. Dispozițiile art.539 din Codul de procedură penală, intitulat *Dreptul la repararea pagubei în cazul privării nelegale de libertate*, prevăd la alin.(1) că *„Are dreptul la repararea pagubei şi persoana care, în cursul procesului penal, a fost privată nelegal de libertate"*. Prin completarea dispozițiilor art.539 cu un nou alineat, legiuitorul lărgeşte sfera de aplicare a dreptului la repararea pagubei cu privire la orice măsură preventivă sau măsură asigurătorie, dacă, ulterior, parchetul a dispus clasarea ori instanţa de judecată a dispus achitarea. *Dincolo de incoerența normei, titlul acesteia referindu-se la privarea nelegală de libertate*, aspect care cade în sfera de protecție a art.23 din Constituție privind libertatea individuală, în vreme ce măsurile preventive sunt atât privative de libertate (reținerea, arestul preventiv și arestul la domiciliu), cât și restrictive de drepturi (controlul judiciar, controlul judiciar pe cauțiune), iar măsurile asigurătorii constau în indisponibilizarea unor bunuri mobile sau imobile, prin instituirea unui sechestru asupra acestora, deci constituie o restrângere a dreptului de proprietate, Curtea constată că legiuitorul, reglementând ca unică cerință de acordare a despăgubirii pronunțarea unei soluții de clasare, de către procuror, sau a soluției de achitare, de către judecător, nu condiționează dreptul la reparare de constatarea nelegalității măsurii preventive sau a măsurii asigurătorii. Astfel, dreptul de a cere despăgubire

se naşte chiar în condiţiile în care măsurile preventive sau asigurătorii au fost dispuse în mod legal, în exercitarea atribuţiilor legale ale organelor judiciare.

997. Or, *premisa de acordare a despăgubirii este tocmai împrejurarea că măsura a fost dispusă nelegal.* Astfel, în ceea ce priveşte privarea de libertate, astfel cum este ea reglementată la alin.(1) şi (2) al normei criticate, legiuitorul stabileşte în sarcina organelor judiciare obligaţia de a se pronunţa, după caz, prin ordonanţă a procurorului sau prin încheieri definitive ale judecătorului, cu privire la caracterul nelegal al măsurilor preventive privative de libertate dispuse pe parcursul procesului penal. De asemenea, aceasta presupune obligaţia instanţei de judecată care se pronunţă prin hotărâre definitivă asupra cauzei de a stabili caracterul nelegal al măsurilor preventive privative de libertate.

998. Mai mult, Curtea reţine că, prin completarea textului, se ajunge la situaţia absurdă ca, în cazul măsurilor preventive privative de libertate, acordarea dreptului la despăgubire să fie condiţionată de stabilirea caracterului nelegal al măsurilor adoptate, în vreme ce, în cazul măsurilor preventive restrictive de drepturi sau al măsurilor asigurătorii, recunoaşterea dreptului la despăgubire să nu aibă această condiţionalitate, soluţia de clasare sau de achitare, după caz, fiind suficientă pentru acordarea despăgubirii. De asemenea, instituind dreptul la repararea pagubei şi în cazul instituirii măsurilor asigurătorii, legiuitorul ignoră că a stabilit în diferite legi speciale obligativitatea măsurilor asigurătorii în cazul comiterii anumitor infracţiuni (a se vedea, spre exemplu, art.20 din Legea nr.78/2000 pentru prevenirea, descoperirea şi sancţionarea faptelor de corupţie sau art.11 din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea si combaterea evaziunii fiscale).

999. Având în vedere aceste aspecte, Curtea constată că, prin ***modificarea operată în art.539 alin.(3) din cod, legiuitorul deturnează instituţia dreptului la repararea pagubei în cazul privării nelegale de libertate, extinzând în mod nejustificat aria sa de incidenţă cu privire la măsuri neprivative de libertate şi la măsurile asigurătorii, pe de o parte, şi eliminând condiţia ca prin soluţiile pe***

care la pronunță organele judiciare să se motiveze expres nelegalitatea măsurilor dispuse.

1000. Distinct de cele constatate în prealabil, Curtea reține că nimic nu împiedică legiuitorul să reglementeze dreptul la repararea pagubei în privinţa persoanei împotriva căreia, în cursul procesului penal, s-a luat o măsură preventivă dacă, ulterior, parchetul a dispus clasarea ori instanţa de judecată a dispus achitarea. Prin urmare, legiuitorul poate reglementa un standard de protecţie mai ridicat a persoanei în privinţa dezdăunării sale pentru măsurile preventive dispuse în cursul procesului penal, care, *deşi au fost luate în mod legal*, au afectat libertatea individuală sau alte drepturi sau libertăţi fundamentale ale persoanei, în condiţiile în care prin soluţia de clasare/ achitare a fost menţinută prezumţia de nevinovăţie a acesteia. Cu alte cuvinte, pentru aceste ipoteze, *legiuitorul are posibilitatea de a reglementa o formă de răspundere obiectivă a statului*, în vederea reparării prejudiciului suferit de persoana în cauză, *fără ca acesta să se poată îndrepta, însă, cu acţiune în regres împotriva magistraţilor, răspunderea acestora din urmă fiind condiţionată de caracterul nelegal al măsurilor luate.* Aceasta întrucât, prin Decizia nr.48 din 16 februarie 2016, par.16, Curtea a statuat că „dreptul la reparare a pagubei în cazul privării nelegale de libertate, prevăzut la art.539 din Codul de procedură penală constituie o preluare, prin normele procesual penale naţionale, a dispoziţiilor art. 5 paragraful 5 din Convenţie. De asemenea, Curtea a reţinut că standardul de protecţie prevăzut prin art. 5 paragraful 5 din Convenţie este unul minim, statele membre fiind îndreptăţite să ofere, prin legislaţia internă, o protecţie juridică sporită libertăţii individuale, prin reglementarea dreptului la reparaţii şi în alte situaţii decât cele expres rezultate din norma de la art. 5 paragraful 5 din Convenţie". În consecinţă, ţine de aprecierea legiuitorului reglementarea dreptului la repararea pagubei şi pentru situaţii distincte de privarea nelegală de libertate, cu condiţia ca norma astfel generată să realizeze o distincţie clară faţă de privarea

nelegală de libertate şi să confere un regim juridic bine articulat noii ipoteze de dezdăunare.

1001. În concluzie, Curtea constată că ***dispozițiile art.I pct.259, referitoare la art.539 alin.(3) din Codul de procedură penală, sunt neconstituționale, contravenind principiilor legalității și securității raporturilor juridice, consacrate de art.1 alin.(5) din Constituție, art.21 privind dreptul la un proces echitabil, art.124 potrivit căruia justiția se înfăptuiește în numele legii, precum și art.131 privind rolul Ministerului Public***.

1002. Dispozițiile **art.I pct.266** au următorul conținut: La articolul 598 alineatul (1), litera d) se modifică şi va avea următorul cuprins: *„d) când se invocă amnistia, prescripţia, graţierea sau orice altă cauză de stingere ori de micşorare a pedepsei, inclusiv o lege penală mai favorabilă sau o decizie a Curţii Constituţionale referitoare la conţinutul infracţiunii pe care s-a întemeiat hotărârea penală pronunţată."*

1003. În prezent, norma are următorul conținut: *„d) când se invocă amnistia, prescripţia, graţierea sau orice altă cauză de stingere ori de micşorare a pedepsei."*

1004. **Norma este criticată** din trei perspective: în primul rând, autorii susțin că aceasta creează un paralelism de reglementare cu art.595 din Codul de procedură penală prin referire la *„legea penală mai favorabilă"*; în al doilea rând, norma este apreciată ca fiind neclară, întrucât face referire la *„o decizie a Curții Constituționale"* și nu la o decizie de admitere a Curții; în fine, textul este criticat pentru că „permite rejudecarea unor cauze ca urmare a intervenirii unei decizii a Curții Constituționale, chiar în cauzele în care nu a fost invocată excepția de neconstituționalitate", afectându-se principiul securității raporturilor juridice.

1005. Curtea reține că noutatea reglementării constă în completarea art.598 alin.(1) lit.d) din cod, care reglementează cazurile de contestație la executare, prin adăugarea a două noi ipoteze: *dacă a intervenit o lege penală mai favorabilă,*

respectiv *dacă a intervenit o decizie a Curții Constituționale referitoare la conținutul infracțiunii* pe care s-a întemeiat hotărârea pronunțată.

1006. În legătură cu prima critică, Curtea constată că art.595 din Codul de procedură penală, cu denumirea marginală *Intervenirea unei legi penale noi*, la alin.(1) face referire doar la intervenirea unei legi care *nu mai prevede ca infracțiune fapta pentru care s-a pronunțat condamnarea* sau a unei legi care *prevede o pedeapsă sau o măsură educativă mai ușoară decât cea care se execută*, doar în acest caz instanța urmând a lua măsuri pentru aducerea la îndeplinire a dispozițiilor art.4 și 6 din Codul penal. Art.4 din Codul penal are în vedere aplicarea legii penale de dezincriminare, iar art.6 din același act normativ privește aplicarea legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei. Astfel, alin.(1) al art.6 din Codul penal stabilește că, dacă „după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare și până la executarea completă a pedepsei închisorii sau amenzii *a intervenit o lege care prevede o pedeapsă mai ușoară, sancțiunea aplicată, dacă depășește maximul special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită, se reduce la acest maxim*".

1007. Fără a decela intenția legiuitorului, respectiv dacă prin modificarea art.598 alin.(1) lit.d) s-a raportat la dispozițiile art.595 alin.(1) din Codul de procedură penală, Curtea constată că ***nu orice lege penală mai favorabilă poate constitui temei pentru aplicarea dispozițiilor art.595 din cod, ci doar acea lege penală care prevede o pedeapsă mai ușoară decât cea care se execută ori urmează a se executa***, numai în acest fel respectându-se voința și logica legiuitorului atunci când a reglementat în cuprinsul art.6 din Codul penal instituția aplicării legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei, a cărei menire este de a asigura respectarea autorității de lucru judecat. *O lege penală poate fi mai favorabilă și din alte perspective* (de exemplu, o nouă încadrare juridică a faptei, modificarea cuantumului ce reprezintă *„consecințe deosebit de grave"* etc.), *dar aceste situații nu se încadrează în ipoteza art.6 din Codul penal*

și deci nu pot constitui nici temei pentru modificarea pedepsei aplicate printr-o hotărâre definitivă.

1008. Pentru aceste motive, introducerea ipotezei *„o lege penală mai favorabilă"* în cuprinsul normei criticate, întrucât este deja reglementată într-un mod circumstanțiat de prevederile art.595 alin.(1) din Codul de procedură penală, generează confuzie și contradicție între textele aplicabile, art.595 alin.(1) fiind unul limitativ, iar art.598 alin.(1) lit.d) fiind unul extins. Cu alte cuvinte, ***noua reglementare extinde nepermis de mult incidența cazurilor de contestație la executare cu consecința afectării autorității de lucru judecat a hotărârilor judecătorești definitive, împrejurarea care contravine prevederilor art.1 alin.(3) și (5) din Constituție***.

1009. În legătură cu cea de-a doua critică, Curtea constată că atunci când legiuitorul a vrut să dea efect unei decizii a Curții Constituționale survenite ulterior rămânerii definitive a hotărârii judecătorești în materie penală a făcut-o în mod clar și neechivoc. Astfel, cazul de revizuire reglementat de art.453 alin.(1) lit.f) din Codul de procedură penală are în vedere faptul că hotărârea s-a întemeiat pe o prevedere legală care, după rămânerea sa definitivă, *a fost declarată neconstituțională ca urmare a admiterii unei excepții de neconstituționalitate* ridicate în acea cauză. ***Cazul de contestație la executare, introdus*** prin textul criticat, respectiv cel întemeiat pe ***„o decizie a Curții Constituționale referitoare la conținutul infracțiunii pe care s-a întemeiat hotărârea penală pronunțată", are un caracter echivoc și neclar.*** Nu se poate stabili cu certitudine care a fost voința legiuitorului, întrucât formularea este vagă și necircumstanțiată.

1010. Pentru a înțelege rațiunea acestei reglementări, trebuie pornit de la premisa că doar o decizie de admitere a unei excepții de neconstituționalitate poate avea efecte asupra *„conținutului infracțiunii"*, așa cum se exprimă legiuitorul, respectiv ***asupra unei norme de incriminare în vigoare***. Deciziile de respingere pronunțate de către Curtea Constituțională nu au această putere, întrucât în aceste

situații instanța de control constituțional, fie nu se pronunță pe fondul excepției de neconstituționalitate (o respinge ca inadmisibilă), fie se pronunță pe fond, dar găsește textul în acord cu Legea fundamentală (respinge excepția ca neîntemeiată). Prin urmare, ***doar o decizie de admitere a unei excepții de neconstituționalitate*** *poate constitui temeiul unei acțiuni prin care se tinde la modificarea unor raporturi juridice definitiv stabilite sau, așa cum este cazul de față, la schimbări în executarea unor hotărâri definitive*, iar legiuitorul trebuie să precizeze aceasta în mod expres. Or, modul de redactare a textului criticat, respectiv *„o decizie a Curții Constituționale"*, lasă să se înțeleagă că atât deciziile de admitere, cât și cele de respingere, pronunțate de către Curtea Constituțională, în realizarea oricăreia dintre competențele sale, iar nu doar cele prin care se soluționează excepții de neconstituționalitate invocate în fața instanțelor judecătorești, pot servi ca temei al contestației la executare, ceea ce este de neacceptat pentru considerentele arătate.

1011. Curtea observă, de asemenea, că sintagma *„referitoare la conținutul infracțiunii"* este neclară, improprie circumscrierii sferei sale de incidență. În reglementarea contestației la executare, legiuitorul trebuie să țină cont de faptul că aceasta este o procedură jurisdicțională de rezolvare a situațiilor privind executarea hotărârii penale, după rămânerea definitivă a acesteia, iar cazurile de stingere sau de micșorare a pedepsei prevăzute de art.598 alin.(1) lit.d) din cod trebuie să apară ulterior dobândirii autorității de lucru judecat. Tocmai de aceea, un nou caz de contestație la executare trebuie să fie riguros reglementat pentru a justifica afectarea principiului autorității de lucru judecat, astfel încât să se înscrie în logica reglementării. Or, sintagma analizată este foarte vagă, fapt ce nu poate fi acceptat, întrucât, așa cum s-a arătat, în ipoteza intervenirii unei legi noi, doar legea care dezincriminează sau prevede o pedeapsă mai ușoară decât cea care se execută poate fi temei al contestației la executare. Prin urmare, ***nu orice decizie a Curții Constituționale „referitoare la conținutul infracțiunii" ar putea fi temei al contestației la executare, ci doar acele decizii de admitere ale unor excepții de***

neconstituționalitate care fie au ca efect dezincriminarea totală sau parțială a unei infracțiuni, fie influențează, în sensul reducerii, limita maximă a pedepsei prevăzute de lege pentru o anumită infracțiune.

1012. Pentru argumentele expuse, Curtea constată că ***textul criticat, în formularea analizată, încalcă prevederile art.1 alin.(3) și (5) din Constituție.*** În acest context, Curtea Constituțională nu neagă dreptul legiuitorului de a introduce un nou caz de contestație la executare bazat pe o decizie a instanței constituționale, însă reglementarea trebuie să se facă într-o manieră clară și riguroasă, care să respecte considerentele expuse în prealabil.

1013. În fine, analizând critica potrivit căreia textul criticat „permite rejudecarea unor cauze ca urmare a intervenirii unei decizii a Curții Constituționale, chiar în cauzele în care nu a fost invocată excepția de neconstituționalitate", cu afectarea principiului securității raporturilor juridice, Curtea constată că aceasta se fundamentează pe comparația realizată de autorii sesizării între norma criticată și soluția legislativă cuprinsă în art.453 alin.(1) lit.f) din Codul de procedură penală, care condiționează posibilitatea exercitării căii extraordinare de atac a revizuirii de admiterea unei excepții de neconstituționalitate *ridicate în acea cauză*. Într-adevăr, potrivit normei la care se face referire, persoanele care au calitatea de părți în cauzele în care nu s-a ridicat excepția de neconstituționalitate nu pot invoca o decizie de admitere a Curții Constituționale drept temei pentru formularea căii de atac a revizuirii. De altfel, acest fapt l-a stabilit chiar instanța constituțională, prin *Decizia nr.126 din 3 martie 2016*, motivând că „o decizie de constatare a neconstituţionalităţii unei prevederi legale trebuie să profite, în formularea căii de atac a revizuirii, numai acelei categorii de justiţiabili care a invocat excepţia de neconstituţionalitate în cauze soluţionate definitiv până la publicarea în Monitorul Oficial a deciziei prin care se constată neconstituţionalitatea, precum şi autorilor aceleiaşi excepţii, invocate anterior

publicării deciziei Curţii, în alte cauze, soluţionate definitiv, acest lucru impunându-se din nevoia de ordine şi stabilitate juridică" (paragraful 33).

1014. Raţionamentul dezvoltat de Curtea Constituţională în decizia menţionată rămâne pe deplin aplicabil în ipoteza exercitării căii extraordinare de atac a revizuirii şi priveşte orice decizie de admitere a unei excepţii de neconstituţionalitate referitoare la norme de procedură penală ori de drept material penal, dar care nu au ca efect dezincriminarea faptei sau micşorarea limitei maxime a pedepsei.

1015. Atunci însă când printr-o decizie de admitere a Curţii Constituţionale se constată neconstituţionalitatea totală sau parţială a unei norme de incriminare, decizia echivalează, în privinţa efectelor, cu o lege de dezincriminare. Acest fapt a fost deja statuat şi de către Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie prin pronunţarea Deciziei nr.6 din 28 februarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.284 din 24 aprilie 2017, cu privire la pronunţarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unei chestiuni de drept, stabilind că *„fapta funcţionarului public* care, în exercitarea atribuţiilor de serviciu, a îndeplinit un act ori a participat la luarea unei decizii prin care s-a obţinut, direct sau indirect, un folos patrimonial pentru o persoană cu care s-a aflat în raporturi comerciale *intră sub incidenţa Deciziei Curţii Constituţionale nr.603 din 6 octombrie 2015*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 845 din 13 noiembrie 2015, *fiind dezincriminată*, indiferent de data îndeplinirii actului ori a participării la luarea deciziei şi indiferent de data raporturilor comerciale."

1016. Curtea reţine că decizia Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie a avut în vedere incidenţa unei decizii a Curţii Constituţionale, cu efect dezincriminator asupra faptei, în cauzele aflate în curs de judecată pe rolul instanţelor judecătoreşti. Însă, având în vedere efectele acestei tipologii de acte jurisdicţionale asupra dreptului substanţial penal, o astfel de decizie a Curţii Constituţionale trebuie să determine consecinţe asupra situaţiei juridice a oricărei persoane care intră sub

incidența sa, indiferent de stadiul în care se află procesul penal, deci inclusiv în faza executării hotărârii judecătorești definitive de condamnare sau a hotărârii prin care s-a aplicat o măsură educativă. Producerea unor atare efecte nu este incompatibilă cu prevederile art.147 alin.(4) din Constituție, potrivit cărora deciziile Curții Constituționale au putere numai pentru viitor (*ex nunc*), întrucât ***producerea consecințelor pentru trecut nu derivă din aplicarea deciziei Curții, ci din asimilarea efectelor juridice ale actului de jurisdicție constituțională cu cele ale unei legi de dezincriminare.***

1017. ***Deciziile instanței constituționale, prin caracterul lor general obligatoriu, creează cadrul necesar aplicării art.4 din Codul penal privind dezincriminarea, atât pentru cauzele în curs, cât și pentru cele definitiv soluționate,*** *întrucât ele au capacitatea de a scoate din vigoare o normă de incriminare.* Or, în măsura în care art.4 din Codul penal prevede expres retroactivitatea legii de dezincriminare, toate consecințele penale ale hotărârilor judecătorești privitoare la faptele dezincriminate încetând prin intrarea în vigoare a legii noi, rezultă că și decizia Curții Constituționale, asimilată ca efecte juridice legii de dezincriminare, trebuie să producă aceleiași consecințe, deci să poată constitui temei pentru înlăturarea pedepsei.

1018. În fine, Curtea consideră că ***este de neacceptat ca o lege de dezincriminare,*** care este expresia voinței legiuitorului, manifestată în cadrul marjei sale de apreciere, ca rezultat al politicii penale a statului la un moment dat, și ***care abrogă o normă care a beneficiat de prezumția de constituționalitate, să aibe efecte atât asupra cauzelor pendinte, cât și asupra celor definitiv judecate, iar o decizie a Curții Constituționale, care sancționează o normă de incriminare, constatând neconstituționalitatea sa, să nu producă efecte asupra cauzelor definitiv soluționate,*** cu consecința ca persoanele care cad sub incidența acesteia să execute în continuare o pedeapsă, întemeiată pe o normă neconstituțională.

1019. Argumentele prezentate sunt valabile și pentru deciziile Curții Constituționale care au ca efect micșorarea limitei maxime a pedepsei.

1020. În concluzie, ***Curtea apreciază ca neîntemeiate aceste din urmă critici aduse textului de lege modificat*** și, recunoscând dreptul legiuitorului de a stabili decizia de admitere a unei excepții de neconstituționalitate ca temei al stingerii sau micșorării pedepsei sau măsurii educative, expresie a aplicării art.147 alin.(4) din Constituție, referitor la efectele deciziilor Curții Constituționale, constată că ***reglementarea acestui nou caz trebuie să îndeplinească cerințele de calitate ale normei, aceasta presupunând inclusiv faptul că nu trebuie să se regăsească și ca un caz de revizuire, care constituie o cale extraodinară de atac împotriva hotărârii judecătorești definitive***.

1021. Cu privire la locul reglementării, pentru a asigura unitate și coerență reglementării procesuale penale, Curtea recomandă *plasarea în cuprinsul dispozițiilor art.595 din Codul de procedură penală a acestui nou caz de înlăturare sau modificare a pedepsei*, cu modificarea implicită a denumirii articolului în sensul adăugării deciziei Curții Constituționale, și modificarea corespunzătoare a art.4 și art.6 din Codul penal.

1022. Pentru argumentele expuse, Curtea constată că ***dispozițiile pct.I pct.266, referitoare la art.598 alin.(1) lit.d) din Codul de procedură penală, sunt neconstituționale***.

1023. Dispozițiile **art.II** au următorul conținut: *„(1) Dispoziţiile prezentei legi se aplică tuturor cauzelor aflate în curs de soluţionare la data intrării în vigoare şi hotărârilor pronunţate până la această dată.*

(2) Hotărârile pronunţate până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi supuse căilor de atac prevăzute de prezenta lege şi vor fi analizate şi sub aspectul motivelor reglementate de aceasta.

(3) Termenele pentru exercitarea căilor de atac declarate împotriva hotărârilor pronunţate până la data intrării în vigoare a prezentei legi şi pentru motivele prevăzute de aceasta încep să curgă la data intrării sale în vigoare.

(4) Instanţele competente să soluţioneze căile de atac declarate potrivit prezentei legi şi pentru motivele reglementate de aceasta sunt cele competente potrivit Legii nr. 135/2010, cu modificările şi completările ulterioare."

1024. **Autorii sesizării susţin** că norma criticată consacră o soluţie legislativă care permite exercitarea căilor extraordinare de atac, în forma reconfigurată prin legea nouă, împotriva hotărârilor penale definitive pronunţate anterior intrării în vigoare a legii noi, cu încălcarea art.15 alin.(2) din Constituţie.

1025. Analizând dispoziţiile art.II, Curtea reţine că acestea reprezintă norme tranzitorii, care vizează succesiunea în timp a normelor modificate şi a normelor modificatoare. Potrivit art.54 din Legea nr.24/2000, dispoziţiile tranzitorii cuprind *„măsurile ce se instituie cu privire la derularea raporturilor juridice născute în temeiul vechii reglementări care urmează să fie înlocuită de noul act normativ"*, ele fiind necesar *„să asigure, pe o perioadă determinată, corelarea celor două reglementări, astfel încât punerea în aplicare a noului act normativ să decurgă firesc şi să evite retroactivitatea acestuia sau conflictul între norme succesive"*.

1026. Curtea, în jurisprudenţa sa, a statuat că „legile de procedură sunt, în principiu, de imediată aplicare. Referitor însă la hotărârea judecătorească, de peste un secol, constant s-a decis în jurisprudenţă că ea este supusă condiţiilor de fond şi de formă stabilite de legea sub imperiul căreia a fost pronunţată, fără ca legea nouă să aibă vreo înrâurire asupra ei, deoarece ea este socotită, faţă de părţile care au participat în proces, că are valoarea unui contract încheiat în momentul pronunţării ei. *Aşa fiind, şi dreptul relativ la exercitarea căilor de atac rămâne fixat de legea în vigoare în momentul pronunţării*, deoarece admisibilitatea unei căi de atac constituie o calitate inerentă a hotărârii şi în aceste condiţii nicio cale de atac nouă nu poate rezulta dintr-o lege posterioară, după cum nicio cale de atac existentă

contra unei hotărâri nu poate fi desfiinţată fără retroactivitate de către o lege posterioară" [*Decizia nr. 9 din 7 martie 1994*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 326 din 25 noiembrie 1994].

1027. Pe de altă parte, Curtea a reţinut că principiul neretroactivităţii legii este o componentă a securităţii juridice [prevăzut de art.1 alin.(5) din Constituţie], reglementată expres şi separat prin art. 15 alin. (2) din Constituţie, ceea ce înseamnă că legiuitorul constituant i-a acordat o atenţie şi importanţă specială în cadrul principiului general al securităţii juridice. Potrivit acestui principiu, o hotărâre judecătorească ce se bucură de autoritate de lucru judecat nu mai poate fi desfiinţată decât prin căile extraordinare de atac, pentru motive expres şi limitativ enumerate, în prezent contestaţia în anulare, recursul în casaţie, revizuirea şi redeschiderea procesului penal în cazul judecării în lipsa persoanei condamnate.

1028. Modul în care dispoziţiile noului Cod de procedură penală au intrat în vigoare a fost reglementat de Legea nr.255/2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală şi pentru modificarea şi completarea unor acte normative care cuprind dispoziţii procesual penale. Referitor la aceste dispoziţii, Curtea a reţinut, de exemplu, prin Decizia nr. 631 din 11 noiembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 77 din 29 ianuarie 2015, că o normă juridică acţionează în timp din momentul intrării ei în vigoare şi până în momentul ieşirii sale din vigoare şi se bucură de prezumţia de constituţionalitate. Curtea a statuat că orice lege se aplică numai pentru viitor, cu excepţia legii penale sau contravenţionale mai favorabile, care are efecte şi asupra raporturilor juridice penale sau contravenţionale născute anterior intrării sale în vigoare. În ceea ce priveşte domeniul de aplicare al legii procesual penale, Curtea a reţinut că a fost consacrat principiul activităţii acesteia, care presupune că aceasta este de imediată aplicare, vizând şi cauzele în curs de urmărire penală sau judecată. Plecând de la aceste premise, Curtea a constatat că, în materie penală, în exercitarea legitimării sale constituţionale de a adopta norme de procedură,

conferită de art.126 alin.(2) din Constituţie, legiuitorul a înţeles să reconfigureze modalitatea de reglementare a exercitării căilor de atac, instituind doar posibilitatea atacării cu apel a hotărârii primei instanţe. Totodată, legiuitorul, prin dispoziţiile de lege tranzitorii, a prevăzut aplicarea acestei noi viziuni şi asupra proceselor începute înainte de intrarea în vigoare a Codului de procedură penală, aflate în faza judecăţii în primă instanţă sau în apel. În această împrejurare, Curtea a observat că stabilirea competenţei instanţelor judecătoreşti şi instituirea regulilor de desfăşurare a procesului, deci şi reglementarea căilor de atac, constituie atributul exclusiv al legiuitorului. Astfel, Curtea a reţinut că acesta este sensul art. 129 din Constituţie, text care face referire la „condiţiile legii" atunci când reglementează exercitarea căilor de atac, ca de altfel şi al art.126 alin.(2) din Constituţie, care, referindu-se la competenţa instanţelor judecătoreşti şi la procedura de judecată, stabileşte că acestea „sunt prevăzute numai de lege".

1029. Analizând dispoziţiile art.II din legea supusă controlului, Curtea observă că acestea prevăd că *„Dispoziţiile prezentei legi se aplică [...] hotărârilor pronunţate până la această dată"* [alin.(1)], *„Hotărârile pronunţate până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi supuse căilor de atac prevăzute de prezenta lege şi vor fi analizate şi sub aspectul motivelor reglementate de aceasta"* [alin.(2)], iar *„Termenele pentru exercitarea căilor de atac declarate împotriva hotărârilor pronunţate până la data intrării în vigoare a prezentei legi şi pentru motivele prevăzute de aceasta încep să curgă la data intrării sale în vigoare"* [alin.(3)]. Or, din analiza coroborată a acestor norme, rezultă că supunerea hotărârilor pronunţate până la intrarea în vigoare a acestei legi noilor căi de atac este de natură a contraveni principiului constituţional al neretroactivităţii legilor. Astfel, legea nu reprezintă o concretizare a principiului aplicării imediate a legii noi, potrivit căruia legea nouă se aplică de îndată tuturor situaţiilor care se vor constitui, se vor modifica sau se vor stinge după intrarea ei în vigoare, precum şi efectelor viitoare ale unor situaţii juridice anterior născute, dar neconsumate la data

intrării în vigoare a legii noi, ci, reglementând expres termene noi de exercitare a căilor de atac care încep să curgă la data intrării în vigoare a noii legi, ***dispozițiile art.II nu fac altceva decât să dispună aplicarea retroactivă a legii noi cu privire la hotărârile pronunţate până la data intrării sale în vigoare. Textul normativ al art. II alin.(1), (2) și (3) din lege***, prin modul în care este formulat, consacră o soluţie legislativă de natură să submineze caracterul de stat de drept al României [art. 1 alin.(3) din Constituţie] şi principiul securităţii raporturilor juridice [art.1 alin.(5) din Constituţie], întrucât constituie premisa repunerii în discuţie a tuturor hotărârilor judecătoreşti definitive pronunţate după 1991, data adoptării Constituţiei României.

1030. Curtea reţine, de asemenea, şi încălcarea art.21 alin.(3) din Constituţie, întrucât, pe de o parte, acesta este o aplicare la nivel procesual a principiului general al securităţii raporturilor juridice rezultat din art.1 alin.(5) din Constituţie şi, pe de altă parte, sfera de incidenţă a legii criticate vizează norme de procedură direct aplicabile în procesul penal.

1031. Totodată, cu privire la ***dispozițiile art.II alin.(4)***, Curtea observă că, deşi art.II *alin.(1), potrivit căruia „Dispoziţiile prezentei legi se aplică tuturor cauzelor aflate în curs de soluţionare* la data intrării în vigoare [...]", prevede regula aplicării imediate a legii noi, ceea ce ar atrage declinarea tuturor cauzelor care, potrivit legii noi, sunt de competenţa altor instanţe, în mod contradictoriu, *alin.(4) prevede că numai căile de atac declarate „potrivit prezentei legi" se judecă de către instanţele prevăzute de legea nouă.* ***Norma este confuză și generează interpretarea și aplicarea sa în mod neunitar.***

1032. În plus, Curtea constată că, în condițiile în care, prin art.I pct.224, potrivit căruia *„Titlul II – Camera preliminară din partea specială, cuprinzând art.342-348, se abrogă"*, ***legiuitorul elimină procedura Camerei preliminare, fază obligatorie a procesului penal, omisiunea de a reglementa în cadrul art.II prevederile cu caracter tranzitoriu referitoare la cauzele aflate în această***

procedură, la momentul intrării în vigoare a legii abrogatoare, este de natură a crea incertitudine cu privire la modul de desfășurare a procesului penal, fapt inadmisibil din perspectiva caracterului previzibil şi echitabil al procedurii penale. În ceea ce priveşte principiul previzibilităţii legii, Curtea observă că autoritatea legiuitoare, Parlamentul sau Guvernul, după caz, are obligaţia de a edicta norme care să respecte trăsăturile referitoare la claritate, precizie, previzibilitate şi predictibilitate. Referitor la aceste cerinţe, Curtea Europeană a Drepturilor Omului s-a pronunţat în mod constant, statuând că o normă este previzibilă numai atunci când este redactată cu suficientă precizie, în aşa fel încât să permită oricărei persoane - care, la nevoie, poate apela la consultanţă de specialitate - să îşi corecteze conduita (Hotărârea din 29 martie 2000, pronunţată în *Cauza Rotaru împotriva României*, Hotărârea din 23 septembrie 1998, pronunţată în *Cauza Petra împotriva României*), iar cetăţeanul trebuie să dispună de informaţii suficiente asupra normelor juridice aplicabile într-un caz dat şi să fie capabil să prevadă, într-o măsură rezonabilă, consecinţele care pot apărea dintr-un act determinat. Pe scurt, legea trebuie să fie, în acelaşi timp, accesibilă şi previzibilă. (Hotărârea din 26 aprilie 1979, pronunţată în *Cauza Sunday Times împotriva Regatului Unit*).

1033. În concluzie, Curtea constată că ***dispozițiile art.II sunt neconstituționale în raport cu art.1 alin.(3) și (5), art.15 alin.(2) și art.21 alin.(3) din Constituție.***

1034. Dispozițiile **art.III** au următorul conținut: Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, se modifică şi se completează după cum urmează: „1. La articolul 31 alineatul (1), literele b), d) şi f) se modifică şi vor avea următorul cuprins:

«b) pentru contestaţiile împotriva hotărârilor pronunţate de judecătorii de drepturi şi libertăţi de la curţile de apel şi Curtea Militară de Apel, completul de judecată este format din 2 judecători; [...]

d) pentru contestaţiile împotriva hotărârilor pronunţate de judecătorii de drepturi şi libertăţi de la Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, precum şi împotriva încheierilor pronunţate în cauzele prevăzute la art. 311, completul de judecată este format din 2 judecători; [...]

f) pentru contestaţiile prevăzute la art. 250[1] alin. (1) şi art. 250[2] alin. (3) din Codul de procedură penală împotriva încheierilor pronunţate în cursul judecăţii în apel de curţile de apel şi Curtea Militară de Apel, completul de judecată este format din 3 judecători.»

2. Articolul 31[1] se modifică şi va avea următorul cuprins:

«Art. 31[1]. – În cauzele privind confirmarea renunţării la urmărire penală şi a redeschiderii urmăririi penale, plângerea împotriva soluţiilor de neurmărire sau netrimitere în judecată, procedura de confiscare sau de desfiinţare a unui înscris în cazul clasării sau renunţării la urmărire penală, completul de judecată este format dintr-un judecător.»

3. La articolul 54, alineatul (1[1]) se modifică şi va avea următorul cuprins:

«(1[1]) Contestaţiile împotriva hotărârilor pronunţate în materie penală de către judecătorii şi tribunale în cursul judecăţii în primă instanţă, de către judecătorii de drepturi şi libertăţi de la aceste instanţe sau în alte cazuri prevăzute de lege se soluţionează în complet format din 2 judecători.»"

1035. **Critica** vizează împrejurarea că Parlamentul României a procedat la modificarea unor prevederi conţinute în Legea privind modificarea şi completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară, act normativ care la data adoptării legii care face obiectul prezentului control nu este în vigoare, aflându-se în procedură parlamentară, ca urmare a formulării unei cereri de reexaminare de către Preşedintele României.

1036. Cu privire la critica formulată, Curtea reţine că, prin modificarea operată, legiuitorul a corelat dispoziţiile Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară cu noile dispoziţii procesuale penale, în scopul asigurării aplicării efective

a acestora. *Împrejurarea că o altă lege de modificare a Legii nr.304/2004 se află în procedură parlamentară de adoptare simultan cu legea supusă prezentului control nu are nicio relevanță asupra conținutului acestei din urmă legi,* care poate fi supus examinării potrivit dispozițiilor constituționale și legale (fapt care, de altfel, s-a împlinit prin prezenta decizie). Nimic nu împiedică autoritatea legiuitoare să declanșeze proceduri de modificare a legilor în vigoare, cu condiția ca normele care urmează să se aplice și deci să producă efecte juridice să respecte cerințele de claritate, previzibilitate și accesibilitate.

1037. Prin urmare, Curtea apreciază că ***dispozițiile art.III sunt constituționale în raport cu criticile formulate.***

1038. Pentru considerentele arătate, în temeiul art.146 lit.a) şi al art.147 alin.(4) din Constituţie, precum şi al art.11 alin.(1) lit.A.a), al art.15 alin.(1) şi al art.18 alin.(2) din Legea nr.47/1992, cu majoritate de voturi, în ceea ce privește dispozițiile art.I pct.236, referitoare la art.421 alin.(2) din Codul de procedură penală, și, cu unanimitate de voturi, în ceea ce privește celelalte dispoziții supuse controlului,

CURTEA CONSTITUŢIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

1. Admite obiecțiile formulate de Înalta Curte de Casație și Justiție, constituită în Secții Unite, de un număr de 94 de deputați aparținând grupurilor parlamentare al Partidului Național Liberal și al Uniunii Salvați România, precum și de Președintele României și constată că următoarele dispoziții din Legea pentru modificarea şi completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum şi pentru modificarea şi completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară sunt neconstituționale: ***art.I pct.5*** referitor la art.8 alin.(2) în ceea ce privește sintagma *„sau procurori”* din conținutul tezei a doua a acestei norme, ***art.I pct.6*** referitor la

art.10 alin.(2), ***art.I pct.9*** referitor la art.10 alin.(5^1), ***art.I pct.11*** referitor la art.15 în ceea ce privește sintagma *„din care rezultă indicii temeinice”*, ***art.I pct.16*** referitor la art.25 alin.(4), ***art.I pct.24*** referitor la art.40 alin.(4^1), ***art.I pct.29*** referitor la art.61 alin.(1), ***art.I pct.30*** referitor la art.64 alin.(5), ***art.I pct.39*** referitor la art.77 în ceea ce privește sintagma *„probele sau”*, ***art.I pct.40*** referitor la art.81 alin.(1) lit.d) şi lit.g^2) teza a doua, ***art.I pct.41,*** referitor la art.83 lit.b^1) teza finală, ***art.I pct.47,*** referitor la art.92 alin.(2) teza a treia, ***art.I pct.48,*** referitor la art.94 alin.(7), ***art.I pct.49*** referitor la art.97 alin.(4), ***art.I pct.51*** referitor la art.102 alin.(2), ***art.I pct.52*** referitor la art.103 alin.(2), ***art.I pct.53*** referitor la art.103 alin.(4), ***art.I pct.55*** referitor la art.110 alin.(1), ***art.I pct.56*** referitor la art.110 alin.(1^1), ***art.I pct.57*** referitor la art.110 alin.(5), ***art.I pct.61*** referitor la art.116 alin.(2^1), ***art.I pct.72*** referitor la art.140 alin.(2), ***art.I pct.73*** referitor la art.143 alin.(4^1), ***art.I pct.74*** referitor la art.145 alin.(1) şi (5), ***art.I pct.76*** referitor la art.145^1 alin.(1) în ceea ce privește sintagma *„potrivit acestei legi şi pentru care au existat suspiciunile care au fundamentat solicitarea, sub sancțiunea nulității absolute”* şi alin.(2), ***art.I pct.81*** referitor la art.148 alin.(1) lit.a), ***art.I pct.83*** referitor la art.150 alin.(1) lit.a), ***art.I pct.84*** referitor la art.152 alin.(1) lit.a), ***art.I pct.89*** referitor la art.158 alin.(2) lit.a) şi b), ***art.I pct.91*** referitor la art.159 alin.(8^1), ***art.I pct.95*** referitor la art.162 alin.(4) în ceea ce privește sintagma *„sau pentru care a fost obţinut ulterior mandat de percheziţie”*, ***art.I pct.99*** referitor la art.168 alin.(15^1) în ceea ce privește sintagma *„se şterg definitiv din copiile efectuate în baza alin.(9) şi”*, ***art.I pct.103*** referitor la art.171^1 alin.(1) şi (2), ***art.I pct.104*** referitor la art.172 alin.(4), ***art.I pct.107*** referitor la art.172 alin.(12), ***art.I pct.109*** referitor la art.175 alin.(1), ***art.I pct.112*** referitor la art.178 alin.(5), ***art.I pct.121*** referitor la art.211 alin.(2), ***art.I pct.123*** referitor la art.214 alin.(1), ***art.I pct.126*** referitor la art.215^1 alin.(7) şi (8), ***art.I pct.133*** referitor la art.220 alin.(1), ***art.I pct.139*** referitor la art.223 alin.(2), ***art.I pct.154*** referitor la art.249 alin.(4), ***art.I pct.158*** referitor la art.250^1 alin.(1) şi (2), ***art.I pct.179*** referitor la art.276

alin.(5^1), ***art.I pct.190*** referitor la art.292 alin.(2), ***art.I pct.192*** referitor la art.305 alin.(1), în ceea ce privește sintagma *„nu există vreunul dintre cazurile care împiedică exercitarea acțiunii penale prevăzute la art.16 alin.(1)”*, ***art.I pct.193*** referitor la art.305 alin.(1^1), ***art.I pct.195*** referitor la art.307, ***art.I pct.213*** referitor la art.335 alin.(1), ***art.I pct.219*** referitor la art.341 alin.(6) lit.c), ***art.I pct.229*** referitor la art.386 alin.(3), ***art.I pct.232*** referitor la art.396 alin.(2)-(4), ***art.I pct.235*** referitor la art.406 alin.(2), ***art.I pct.238*** referitor la art.425^2, ***art.I pct.239*** referitor la art.426 alin.(1) lit.i) teza a doua, ***art.I pct.240*** referitor la art.426 alin.(2), în ceea ce privește referirea la lit.i), și alin.(4), ***art.I pct.243*** referitor la art.438 alin.(1^1)-(1^4), ***art.I pct.244*** referitor la art.453 alin.(1) lit.f), ***art.I pct.245*** referitor la art.453 alin.(1) lit.g) și h), ***art.I pct.257*** referitor la art.538 alin.(2^1), ***art.I pct.259*** referitor la art.539 alin.(3), ***art.I pct.266*** referitor la art.598 alin.(1) lit.d), precum și ***art.II.***

2. Respinge, ca neîntemeiate, obiecțiile de neconstituționalitate și constată că următoarele dispoziții din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară sunt constituționale în raport cu criticile formulate: ***art.I pct.4*** referitor la art.4 alin.(3), (4) și (6), ***art.I pct.7*** referitor la art.10 alin.(4^1), ***art.I pct.8*** referitor la art.10 alin.(5), ***art.I pct.14*** referitor la art.21 alin.(1), ***art.I pct.18*** referitor la art.31, ***art.I pct.25*** referitor la 47, ***art.I pct.44*** referitor la art.90 lit.c), ***art.I pct.48*** referitor la art.94 alin.(1) și (4), ***art.I pct.52*** referitor la art.103 alin.(3), ***art.I pct.64*** referitor la art.125, ***art.I pct.68*** referitor la art.138 alin.(12), ***art.I pct.69*** referitor la art.139 alin.(1) lit.a), ***art.I pct.70*** referitor la art.139 alin.(3), ***art.I pct.71*** referitor la art.139 alin.(3^1), ***art.I pct.79*** referitor la art.146^1 alin.(5), ***art.I pct.85*** referitor la art.153 alin.(1), ***art.I pct.93*** referitor la art.159 alin.(14) lit.b) și c), ***art.I pct.105*** referitor la art.172 alin.(8^1), ***art.I pct.120*** referitor la art.209 alin.(11), ***art.I pct.130*** referitor la art.218 alin.(1^1), ***art.I pct.140***

referitor la art.223 alin.(3), ***art.I pct.172*** referitor la art.265 alin.(13) şi (14), ***art.I pct.181*** referitor la art.281 alin.(1) lit.b), ***art.I pct.188*** referitor la art.287^1, ***art.I pct.189*** referitor la art.290 alin.(1^1), ***art.I pct.204*** referitor la art.318 alin.(15^1), ***art.I pct.205*** referitor la art.318 alin.(16), ***art.I pct.227*** referitor la art.370^5, ***art.I pct.232*** referitor la art.396 alin.(1), ***art.I pct.236*** referitor la art.421 alin.(2), precum şi ***art.III.***

3. Respinge, ca inadmisibile, obiecţiile de neconstituţionalitate cu privire la următoarele dispoziţii din Legea pentru modificarea şi completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum şi pentru modificarea şi completarea Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară: ***art.I pct.113*** referitor la art.181^1 alin.(3), şi ***art.I pct.183*** referitor la art.282 alin.(2) şi alin.(4) lit.a).

Definitivă şi general obligatorie.

Decizia se comunică Preşedinţilor celor două Camere ale Parlamentului, Prim-ministrului, Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie şi Preşedintelui României şi se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunţată în şedinţa din data de 12 octombrie 2018.

PREŞEDINTELE
CURŢII CONSTITUŢIONALE,

[redacted]

Prof. univ. dr. Valer Dorneanu

MAGISTRAT-ASISTENT-ŞEF,

Mihaela Senia Costinescu

[redacted]